

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

3 3433 00859555 9

Digitized by Google

1. Army, Dutch — Inf. — Drill and Tactics

Digitized by Google

VWO
v.1. Netherlands (King
1813-1). Gen.1
Digitized by Google

Digitized by Google

Reglement

pour les Exercices et les Manoeuvres de l'Infanterie

Digitized by Google

Digitized by Google

Netherlands (Kingdom, 1815-). Oorlog, Departement van.

REGLEMENT

OP DE

EXERCITIËN EN MANOEUVRES

VAN DE

INFANTERIJ.

VOOR DE ARMÉE

VAN

ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING

DER

NEDERLANDEN.

In 's GRAVENHAGE en te AMSTERDAM,
Bij de Gebroeders VAN CLEEF.
Met Privilegie.
1815.

Digitized by Google

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
165412B
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
1922
R L

Geene Exemplaren worden voor echt erkent, dan die, welke door de Uitgevers aldus onderteekend zijn.

De Gebroeders van Kleef

INHOUD

VAN HET

EERSTE DEEL.

EERSTE HOOFDDEEL.

Formatie van een regiment in orde van bataille. . . . . . Bladz. 1.
Orde van parade. . . . . . 3.
Plaatsing der officieren en onderofficieren in de orde van bataille. . . . . 4.
Plaatsing der hoofdofficieren, adjudant-majoors en adjudanten. . . . . . 5.
Plaatsing der tamboers en muzikanten. . 6.
De vaandelwacht. . . . . . *ibid.*
Onderrigting der regimenten. . . . 8.
Onderrigt der officieren. . . . . *ibid.*
Onderrigt der onderofficieren. . . . 9.

TWEEDE HOOFDDEEL.

Soldaten-school. . . . . . 11.
Verdeeling der soldaten-school. . . . 13.

EERSTE AFDEELING. 15.

EERSTE LES.

Positie van den soldaat. . . . . 16.

French Book Exp 9 Jan 42

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk den ſtand van den ſoldaat. . . . . . Bladz. 16.

TWEEDE LES.

Regtsom, linksom, regtsom keert. . . 21.

DERDE LES.

Grondregels van den gewonen pas regtuit. 22.
Bemerkingen betrekkelijk de beginſelen van den pas. . . . . . 23.
Algemeene bemerkingen betrekkelijk den pas regtuit, den marsch ſchuins regts, en den linkervoet bij den marsch ſchuins links. 25.

VIERDE LES.

Grondregels van den ſchuinſchen marsch. . 26.

TWEEDE AFDEELING.

Het dragen van het geweer. . . 30.

EERSTE LES.

Grondregels in het dragen van het geweer. *ibid.*
Bemerkingen betrekkelijk het dragen van het geweer. . . . . . 31.

TWEEDE LES.

Handgrepen. . . . . . 33.
Lading in twaalf tempo's. . . . . 34.
Poſitie van het eerſte gelid. . . . . 40.

Po-

Digitized by Google

Positie van het tweede gelid. . . Bladz. 41.
Positie van het derde gelid. . . . . 42.
Positie van den soldaat met het geweer bij den voet. . . . . . 45.
Visitatie der geweren. . . . . 46.
Bemerkingen nopens de handgrepen. . . 56.

DERDE LES.

Lading in vier tempo's. . . . *ibid.*
Bemerkingen betrekkelijk de ladingen. . 58.

VIERDE LES.

De vuren. . . . . . 59.
Vuren regtuit. . . . . *ibid.*
Schuinsche vuren. . . . . 60.
Positie der drie gelederen bij het vuur schuins regts. . . . . . *ibid.*
Positie der drie gelederen bij het vuur schuins links. . . . . . 61.
Bemerkingen betrekkelijk de schuinsche vuren. 62.
Twee-gelederen-vuur. . . . . . 63.
Algemeene bemerkingen betrekkelijk de vuren. 65.
Algemeene bemerkingen, rakende de tweede afdeeling der soldaten-school. . . . 66.
Den pas marqueren. . . . . 67.
Den pas veranderen. . . . . . 68.

DERDE AFDEELING.

EERSTE LES. *ibid.*

Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas. 74.

Digitized by Google

TWEEDE LES.

Marsch uit de flank. . . . Bladz. 75.
Bemerkingen betrekkelijk den marsch uit de flank. . . . . . 76.
Bemerkingen betrekkelijk den marsch uit de flank. . . . . . 79.

DERDE LES.

Rigting. . . . . . *ibid.*
Bemerkingen omtrent de grondbeginſelen der rigting. . . . . . 82.

VIERDE LES.

Zwenkingen. . . . . . 84.
Zwenkingen op de plaats. . . . . 85.
Bemerkingen nopens de grondregels der zwenkingen. . . . . . 87.
Zwenkingen in den marsch. . . . . 88.
Van directie veranderen naar de zijde van den guide. . . . . . 89.

DERDE HOOFDDEEL.

Pelotons ſchool. . . . . . 90.

EERSTE LES.

EERSTE ARTIKEL.

De gelederen openen. . . . . . 93.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 2.

Rigting met opene gelederen. . . . Bladz. 96.

ARTIKEL 3.

Handgrepen. . . . . . 98.
Bemerkingen betrekkelijk de bewegingen: velt = 'T GEWEER *en* omlaag = 'T GEWEER. 99.

ARTIKEL 4.

De gelederen ſluiten. . . . . *ibid.*

ARTIKEL 5.

Rigtingen met geſlotene gelederen. . 100.

TWEEDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Lading in vier tempo's. . . . . 102.

ARTIKEL 2.

Geswinde lading. . . . . . 103.

ARTIKEL 3.

Pelotons-vuur. . . . . . 104.

ARTIKEL 4.

Twee-gelederen-vuur. . . . . . 105.

ARTIKEL 5.

De vuren achterwaarts. . . . . 107.

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk de vuren . Bladz. 109.

D. E R D E L E S.

EERSTE ARTIKEL.

Marsch in bataille. . . . . 110.
Bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille. 113.

ARTIKEL 2.

Het peloton in bataille marcherende, doen halt houden, en hetzelve rigten. . . 115.

ARTIKEL 3.

Schuinsche marsch in bataille. . . 116.
Bemerkingen betrekkelijk den schuinschen marsch. 117.

ARTIKEL 4.

Den pas marqueren, en marcheren met den gezwinden en met den achterwaartschen pas. . 118.
Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas. . 120.

ARTIKEL 5.

Marsch in bataille met verkeerd front. . . 121.

V I E R D E L E S.

EERSTE ARTIKEL.

Uit de flank marcheren. . . . . 123.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 2.

Met rotten van directie veranderen. Bladz. 124.

ARTIKEL 3.

Het peloton uit de flank marcherende, halt doen houden, en in front herſtellen. . . . 125.

ARTIKEL 4.

Het peloton uit de flank marcherende, hetzelve met rotten te regter- of linkerzijde in bataille formeren. . . . . 126.

ARTIKEL 5.

Het peloton uit de flank marcherende, het peloton of de ſectiën in den marsch formeren. . 128.

VYFDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Met ſectiën in kolonne afmarcheren. . 131.
Bemerkingen betrekkelijk het ſtellen in kolonne door zwenking. . . . . 134.

ARTIKEL 2.

In kolonne marcheren. . . . . 135.
Bemerkingen betrekkelijk den marsch en de directie in kolonne. . . . . 138.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

Van directie veranderen. . . Bladz. 140.
Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie in kolonne. . . . 143.

ARTIKEL 4.

De kolonne doen halt houden. . . 145.
Bemerkingen betrekkelijk het vastgeſtelde om de kolonne te doen halt houden. . . 146.

ARTIKEL 5.

Als men met ſectiën in kolonne is, zich links of regts in bataille formeren. . . 147.
Bemerkingen betrekkelijk de beweging om zich links of regts in bataille te formeren . 151.

ZESDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Rotten doen afbreken, en dezelve wederom doen opmarcheren. . . . . 152.
Bemerkingen betrekkelijk de beweging tot het afbreken en weder opmarcheren der rotten. . 155.

ARTIKEL 2.

In kolonne met den pas de route (langen wegs pas) *marcheren, en de onderſcheidene in het voorgaande artikel voorgeſchrevene bewegingen der rotten verrigten.* . . 157.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

De sectiën formeren, en dezelve wederom doen opmarcheren.

De sectiën formeren . . Bladz. 160.
Het peloton formeren. . . . 162.
Bemerkingen aangaande de beweging van het formeren en opmarcheren der sectiën. . 164.

ARTIKEL 4.

Contra-marsch. . . . . 166.

ARTIKEL 5.

Met sectiën in kolonne zijnde, zich te regter- of linkerzijde in bataille formeren. . 168.
Algemeene bemerkingen betrekkelijk de peloton-school. . . . . 175.
VERORDENINGEN OMTRENT HET SCHIETEN NAAR DE SCHIJF. . . . . 177.
HANDGREPEN DER ONDEROFFICIEREN MET HET GEWEER. . . . 178.
Het dragen van het geweer. . . 179.
Handgrepen der korporaals met het geweer. . 183.

HANDGREPEN DER OFFICIEREN MET DEN DEGEN.

Het dragen van den degen in de gelederen. . 184.
Het dragen van den degen buiten het gelid. . 185.
Het saluëren met den degen, hetzij in het gelid, hetzij in den marsch. . . . 185.

Digitized by Google

Het ſaluëren met het vaandel. . Bladz. 186.
Verordening voor den tamboer-majoor. . *ibid.*
Seinen van den tamboer-majoor voor de verſchillende tromroeringen. . . . 187.
Seinen voor de bewegingen (evolutiën) *der tamboers.* . . . . 188.
De trom afleggen. . . . 189.

Digitized by Google

INHOUD

VAN HET

TWEEDE DEEL.

VIERDE HOOFDDEEL.

Bataillons-school . . . Bladz. 1.

EERSTE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

Openen der gelederen . . . . . 2.

ARTIKEL 2.

Handgrepen . . . . . 4.

ARTIKEL 3.

De gezwinde lading en de vuren . . . 5.

Digitized by Google

Pelotons-vuur . . . Bladz. 7.
Half bataillons-vuur . . . . 9.
Bataillons-vuur . . . . *ibid.*
Twee gelederen-vuur . . . 10.
Het vuur achterwaarts . . . *ibid.*
Bemerkingen aangaande de vuren . . 12.

TWEEDE AFDEELING.

Onderscheidene wijzen, om van de orde van bataille tot de orde in kolonne over te gaan.

EERSTE ARTIKEL.

Regts of links in kolonne . . . 12.

ARTIKEL 2.

Achterwaarts in kolonne, regts of links 16.
Bemerkingen betrekkelijk de beweging van regts of links achterwaarts in kolonne . 19.

ARTIKEL 3.

Het bataillon in geslotene kolonne formeren . 20.
Bemerkingen betrekkelijk de beweging tot het formeren van een bataillon in kolonne . 28.

DER-

Digitized by Google

DERDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

In kolonne op heele distantie marcheren. Bladz. 29.
Bemerkingen betrekkelijk den marsch in kolonne. 37.

ARTIKEL 2.

Kolonne op weg . . . . . 40.
Algemeene bemerkingen betreffende de kolonne op marsch . . . . . 49.

ARTIKEL 3.

Verandering van directie in kolonne op heele distantie . . . . . 57.
Bemerkingen betrekkelijk de verandering van directie in kolonne . . . . 59.

ARTIKEL 4.

Verandering van directie in de kolonne op heele distantiën, door de gezwinde manoeuvre . 60.
Bemerkingen betrekkelijk de gezwinde manoeuvre. 63.

ARTIKEL 5.

De kolonne doen halt houden. . . . 65.
Bemerking. . . . . . 68.

Digitized by Google

ARTIKEL 6.

De kolonne tot op halve distantie, of geheel doen opsluiten. . . Bladz. 68.

ARTIKEL 7.

In kolonne op sectiën-distantie of in gesloten kolonne marcheren. . . . . 71.

ARTIKEL 8.

Verandering van directie in kolonne op sectiën-distantie. . . . . . 72.

ARTIKEL 9.

Verandering van directie in gesloten kolonne. *ibid.*
Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie in gesloten kolonne uit de flank der afdeelingen. . . . . . 76.

ARTIKEL 10.

De contra-marsch. . . . 78.

ARTIKEL 11.

In eene stilstaande gesloten pelotons-kolonne, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, de divisiën formeren. . . 83.

Be-

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk de bewegingen tot het formeren der divisiën buiten den marsch. Bladz. 88.

VIERDE AFDEELING.

Verscheidene wijzen om van de orde in kolonne in die van bataille over te gaan.

EERSTE ARTIKEL.

Wijze om de lijn van bataille te bepalen. 89.

ARTIKEL 2.

Onderscheidene wijzen om de kolonne op heele distantie, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, op de lijn van bataille in front te formeren. . . . . . 92.
Ten 1ste. *Eene kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, links in bataille.* . . . . . *ibid.*
Inversie. (Omkeering). . . . . 95.
Ten 2de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, te regterzijde in bataille.* . . . . . 97.
Bemerkingen betrekkelijk het te regter- (of *te linker-*) *zijde in bataille formeren.* . 101.
Ten 3de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, voorwaarts in bataille.* . . . . . 103.

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk de formatie van eene kolonne op heele distantiën, voorwaarts in bataille. . . . . . Bladz. 106.
Ten 4de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, front achterwaarts in bataille.* . . . . . 103.
Bemerking betrekkelijk de wijze, om eene kolonne op heele distantie met het front achterwaarts in bataille te formeren. . . 111.

ARTIKEL 3.

Formatie in bataille, uit twee bewegingen zamengesteld. . . . . . 112.

ARTIKEL 4.

Verscheidene wijzen om eene kolonne op halve distantie en met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, op de lijn van bataille in front te formeren. . . . . . 114.
Ten 1ste. *Kolonne op halve distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, links in bataille, door de afstanden van voren te nemen.* . . . . . *ibid.*
Ten 2de. *Kolonne op halve distantie, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, te regter- of te linkerzijde in bataille.* . 116.
Ten 3de. *Kolonne op halve distantie, voorwaarts in bataille.* . . . . . *ibid.*
Ten 4de. *Kolonne op halve distantie, het front achterwaarts in bataille.* . . . 117.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 5.

Déploijement (ontvouwing) *der geſlotene kolonne.* . . . . . Bladz. 117.
Overzigt der algemeene grondbeginſelen, en bemerkingen betrekkelijk het déploijement. 126.

VIJFDE AFDEELING.

Marsch in Bataille.

EERSTE ARTIKEL.

Voorwaarts in bataille marcheren. . . . 128.
Bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille. . . . . . 137.

ARTIKEL 2.

Voorbijtogt langs een beletſel in het avanceren of retireren. . . . . . 141.
Bemerkingen betrekkelijk den voorbijtogt langs eene hindernis. . . . . . 143.

ARTIKEL 3.

Verandering van directie in den marsch in bataille. . . . . . 148.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 4.

Schuinſche marsch van een bataillon. Bladz. 151.

ARTIKEL 5.

Het bataillon, voorwaarts marcherende, doen halt houden, en hetzelve rigten. . . 153.

ARTIKEL 6.

Marsch in het retireren. . . . 157.

ARTIKEL 7.

Het retirerende bataillon doen halt houden, en hetzelve in front herſtellen. . . 160.

ARTIKEL 8.

Met een bataillon uit de flank marcheren. 161.

ARTIKEL 9.

Het bataillon met rotten te regter- of linkerzijde in bataille formeren. . . 163.

ARTIKEL 10.

Doortrekken der linien.

Beweging der eerſte linie in retraite. . 166.

Be-

Digitized by Google

Beweging der tweede linie bij het doortrekken der liniën. . . . . . Bl. dz. 169.
Algemeene bemerkingen nopens het doortrekken der liniën. . . . . . 174.

ARTIKEL 11.

Front-verandering. . . . . . 175.
Bemerkingen betrekkelijk de front-veranderingen. . . . . . 182.

ARTIKEL 12.

Retirerend door den hollen weg trekken (het défilé pasſeren) *van den regter- of linkervleugel af aan.* . . . . . 183.
Bemerkingen betrekkelijk het retireren door den hollen weg. . . . . . 185.

ARTIKEL 13.

Kolonne van aanval (d'attaque). . . 187.
Déploijement (ontvouwing) *van de kolonne d'attaque.* . . . . . 192.
Bemerkingen betrekkelijk het déploijement der kolonne van attaque. . . . . . 194.

ARTIKEL 14.

Herzameling. . . . . . *ibid.*
Bataillons onderwijs, afgedeeld in leſſen, zoodanig als hetzelve bij de bataillons-exercitiën herhaald moet worden. . . 195.

Digitized by Google

EERSTE LES. Bladz. 195.

TWEEDE LES. . 196.

DERDE LES. . *ibid.*

VIERDE LES. . 197.

VIJFDE LES. . 198.

Bemerkingen betrekkelijk deze verdeeling der bataillons-school in lesſen. . . *ibid.*

VIER-

Digitized by Google

INHOUD

VAN HET

DERDE DEEL.

VIJFDE HOOFDDEEL.

Evolutiën van linie of *enkelvoudige bewegingen der liniën.* . . . . Bladz. 1.
Plaatsing van den kommandant en chef en van de brigaden- en regiments-kommandanten, zoo in linie, als in kolonne. . . . *ibid.*
Algemeene voorschriften voor de kommando's. 3.
Formatie der regimenten in bataille vóór hun kwartier. . . . . . 5.
Zamenstelling en marsch van het détachement tot het afhalen der vaandels. . . . 6.
Eerbewijzingen, welke aan de vaandels moeten betoond worden. . . . . . 8.

Digitized by Google

EERSTE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

De gelederen openen. . . . . Bladz. 9.

ARTIKEL 2.

Handgrepen. . . . . *ibid.*

ARTIKEL 3.

Lading en vuren. . . . . . 10.

TWEEDE AFDEELING.

Onderscheidene wijzen om van de orde van bataille tot de orde in kolonne over te gaan.

EERSTE ARTIKEL.

Regts of *links in kolonne.* . . . . 14.

ARTIKEL 2.

Achterwaarts in kolonne; regts (of *links*). 16.

ARTIKEL 3.

Regts in kolonne, om naar den linkervleugel te marcheren. . . . . 17.

A-

Digitized by Google

ARTIKEL 4.

De linie in geſlotene kolonne formeren. . Bladz. 18.
Bemerkingen betrekkelijk d beweging om eene linie in eene geſlotene kolonne zamen te trekken. . . . . . 25.

DERDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

In kolonne op heele distantie marcheren. . . *ibid.*

ARTIKEL 2.

Kolonne op weg. . . . . 28.

ARTIKEL 3.

Verandering van directie in kolonne op heele distantie. . . . . . 29.

ARTIKEL 4.

Verandering van directie door dê gezwinde manoeuvre. . . . . . 30.

ARTIKEL 5.

De kolonne op heele distantie doen halt houden. 33.

Digitized by Google

Bemerking, tot deze beweging betrekkelijk. Bladz. 36.

ARTIKEL 6.

De kolonne tot op ſectiën-afſtand of ten volle doen oprukken. . . . . . 37.

ARTIKEL 7.

In kolonne op ſectiën-diſtantie, of in geſlotene kolonne marcheren. . . . . 39.

ARTIKEL 8.

Verandering van directie in kolonne op ſectiën-diſtantie. . . . . . 40.

ARTIKEL 9.

Verandering van directie in geſlotene kolonne. 41.

ARTIKEL 10.

Contra-marsch. . . . . . 42.

ARTIKEL 11.

In eene ſtil ſtaande pelotons-kolonne de diviſiën formeren. . . . . . 45.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

Wijze om de lijn van bataille te bepalen. Bladz. 46.

ARTIKEL 2.

Onderſcheidene wijzen om uit de orde in kolonne tot de orde van bataille over te gaan. *ibid.*
Ten 1ſte. *Eene kolonne op heele diſtantie links* (of *regts*) *in bataille.* . . . . 47.
Inverſie. (Omkeering). . . . . 48.
Algemeene voorſchriften voor de trapswijze of *op elkander volgende formeringen.* . 49.
Ten 2de. *Kolonne op heele diſtantie te regter-* (of *linker-*) *zijde in bataille.* . . 51.
Ten 3de. *Kolonne op heele diſtantie, voorwaarts in bataille.* . . . . . 54.
Ten 4de. *Kolonne op heele diſtantie, met den regtervleugel aan het hoofd, het front achterwaarts in bataille.* . . . . 59.

ARTIKEL 3.

Formatiën die door de verbinding van twee bewegingen geſchieden. . . . 63.
Bemerkingen betrekkelijk deze beweging. . 70.

Digitized by Google

ARTIKEL 4.

Onderscheidene wijzen om eene kolonne op halve distantie, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, in bataille te formeren. Bladz. 71.
Ten 1ste. *Kolonne op halve distantie links (of regts) in bataille te formeren.* . *ibid.*
Ten 2de. *Kolonne op halve distantie te regter- (of linker-zijde) in bataille.* . . 73.
Ten 3de. *Kolonne op halve distantie voorwaarts in bataille.* . . . . *ibid.*
Ten 4de. *Kolonne op halve distantie, het front achterwaarts in bataille.* . . 74.

ARTIKEL 5.

Geslotene kolonnes. . . . . 75.
Ten 1ste. *Het front voorwaarts.* . . . *ibid.*
Ten 2de. *Het front achterwaarts.* . . 92.
Ten 3de. *Het front links.* . . . . *ibid.*
Ten 4de. *Het front regts.* . . . . *ibid.*

VIJFDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

Marsch in bataille. . . . . . 94.
Algemeene bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille. . . . . . 103.

Digitized by Google

ARTIKEL 2.

Veranderingen van directie onder den marsch in bataille. . . . Bladz. 104.

ARTIKEL 3.

De linie doen halt houden en dezelve rigten. 108.

ARTIKEL 4.

Vuur in het avanceren. . . . . 112.
Bemerkingen betrekkelijk het vuren in het avanceren. . . . . . 115.

ARTIKEL 5.

Marsch in het retireren. . . 116.

ARTIKEL 6.

Verandering van directie in het retireren. 117.
Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie bij het in bataille marcheren. 120.

ARTIKEL 7.

Vuur in het retireren. . . . 121.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 8.

Doortogt voorwaarts door den hollen weg (défilé). . . . . Bladz. 123.
Bemerkingen betrekkelijk den doortogt door den hollen weg. . . . . . 128.

ARTIKEL 9.

Doortogt door den hollen weg (of het défilé) achterwaarts. . . . . . 129.
Bemerkingen betrekkelijk den doortogt door den hollen weg achterwaarts. . . . 131.

ARTIKEL 10.

Front-veranderingen. . . . . . 132.
Bemerkingen betrekkelijk de front-veranderingen. . . . . . 137.
Front-verandering in twee liniën. . 138.
Regthoekige front-verandering voorwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie. . . . . . 139.
Beweging der eerſte linie. . . . . *ibid.*
Beweging der tweede linie. . . . . *ibid.*
Regthoekige front-verandering achterwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie. . . . . . 140.
Beweging der eerſte linie. . . . . *ibid.*
Beweging der tweede linie. . . . . *ibid.*
Regthoekige front-verandering van den linkervleugel voorwaarts, op het midden der eerſte linie. . . . . . 141.

Be-

Digitized by Google

Beweging der eerſte linie. . Bladz. 142.
Beweging der tweede linie. . . *ibid.*
Schuinſche front-verandering voorwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie. . . . . 143.
eweging der eerſte linie. . . 144.
Beweging der tweede linie. . . *ibid.*
Schuinſche front-verandering achterwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie. . . . . 145.
Beweging der eerſte linie. . . 146.
Beweging der tweede linie. . . *ibid.*
Schuinſche front-veranderingen voorwaarts en achterwaarts, op het uiteinde van den linkervleugel der eerſte linie. . . 147.
Schuinſche front-verandering van den linkervleugel voorwaarts, op het midden der eerſte linie. . . . . *ibid.*
Beweging der eerſte linie. . . 148.
Beweging der tweede linie. . . *ibid.*
Schuinſche front-verandering van den regtervleugel voorwaarts, op het midden der eerſte linie. . . . . . 149.
Beweging der eerſte linie. . . 150.
Beweging der tweede linie. . . *ibid.*
Bemerkingen betrekkelijk de front-veranderingen op twee liniën. . . . 151.

ARTIKEL II.

Orde en échelon (of trapswijze). . . 153.
Eerſte onderſtelling. . . . 154.
Tweede onderſtelling. . . . 160.

Be-

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk het formeren der échelons uit eene ſchuinſche rigting, ten aanzien van die des vijands. . Bladz. 163.

ARTIKEL 12.

Retraite en échiquier (*ſchaaks- of ruitswijze terugtogt, of het retireren met evene en onevene bataillons*). . . . . 164.
Bemerkingen betrekkelijk de retraite en échiquier *regtuit.* . . . . . 166.

ARTIKEL 13.

Doortrekken der liniën. . . . 167.
Doortrekken der liniën met colonnes d'attaque. 171.

ARTIKEL 14.

Voorzieningen tegen de kavalerij. . . 175.
Bemerkingen betrekkelijk de ſtelling tegen de kavalerij. . . . . . 184.

QUARRÉS OP DRIE GELEDEREN. 186.

Quarré parallel aan de lijn van bataille. *ibid.*
Quarré op den linkervleugel, parallel aan de linie. . . . . . 191.
Bemerkingen betrekkelijk het hernemen der diſtantiën achterwaarts. . . . . 194.

QUARRÉ PERPENDICULAIR AAN DE LINIE. 195.

Orde, waarin de regimenten défileren moeten. 198.

*

VIJF-

Digitized by Google

REGLEMENT

OP DE

EXERCITIEN EN MANOEUVRES

VAN DE

INFANTERIJ.

EERSTE HOOFDDEEL.

Formatie van een regiment in orde van bataille.

WELKE ook de plaats eener brigade in de orde van bataille zij, altoos zal het oudste der beide regimenten, uit welke zij beſtaat, op den regter-, en het jongſte op den linkervleugel te ſtaan komen.

Het eerſte bataillon van ieder regiment, welke plaatſen de regimenten ook in hunne brigade mogen vervullen, zal altoos op den regter-, en het tweede op den linkervleugel geplaatst worden. De ruimte (*intervalle*) tusſchen de bataillons zal zijn van veertig voeten.

Ieder bataillon zal zijn zamengeſteld uit eene regter- en eene linkerflank-kompagnie, en vier centerkompagniën. Het depot plaatst zich op den linkervleugel van het regiment op eene bataillons intervalle.

In ieder bataillon zullen de kompagniën van de

Digitized by Google

regter- naar de linkerzijde, ingevolge hun nummer, worden geplaatst, de regterflank-kompagnie op den regter-, en de linkerflank-kompagnie op den linkervleugel.

Ieder bataillon zal verdeeld worden in twee halve bataillons, onder den naam van *regter-half bataillon* en *linker-half bataillon.*

Iedere kompagnie, hetzij regter- of linkerflank-kompagnie of fuseliers, zal eene divisie uitmaken, welke in twee pelotons zal worden verdeeld, de center-pelotons zullen door 1ste, 2de, 3de, 4de, 5de, 6de, 7de en 8ste worden onderscheiden, beginnende met den regter- en eindigende met den linkervleugel. De regter- en linkerflank-divisiën van ieder bataillon zullen in dat getal niet begrepen zijn; zij zullen hunne benaming van regter- en linkerflank-divisiën behouden, en insgelijks in twee pelotons verdeeld zijn.

Het eerste en tweede center-peloton van ieder bataillon zal de eerste divisie uitmaken, het derde en vierde peloton de tweede divisie, het vijfde en zesde de derde divisie, en het zevende en achtste de vierde divisie; de regter- en linkerflank-kompagniën zullen op hen zelven blijven.

Ieder peloton zal in twee gelijke deelen gesplitst worden, onder den naam van *sectiën:* die van den regtervleugel zal *eerste sectie*, en die van den linkervleugel *tweede sectie* genoemd worden.

In iedere kompagnie, welke ook hare plaats zij in het bataillon, zullen de manschappen, naar hunne grootte, van den regter- naar den linkervleugel gesteld worden. Een derde gedeelte, zijnde de grootste man-

Digitized by Google

manſchappen, maakt het eerſte gelid uit; een derde, beſtaande uit de kleinſte, komt in het tweede gelid; en het overige derde wordt in het derde gelid geplaatst.

De afſtand van het eene gelid tot het andere zal één voet wezen, gemeten van de borst der manſchappen in het tweede en derde gelid tot aan den rug van hunnen voorman, of wel tot aan den ranſel, indien de ſoldaat dien om heeft.

Wanneer de regimenten op den voet van vrede zijn, en men, hetzij met het bataillon alléén of met het regiment manoeuvreren moet, en over het geheel genomen, iedere kompagnie minder dan twintig rotten onder de wapens kan brengen, zullen de pelotons op twee gelederen geſteld worden, om bijna eene gelijke uitgebreidheid te beſlaan, als zij op drie gelederen doen zouden, indien het regiment op den voet van oorlog was. Om in ieder bataillon de pelotons van eene gelijke ſterkte te maken, zal men, indien het noodig is, manſchappen van de eene center-kompagnie in de andere doen overgaan.

Orde van Parade.

De orde van parade zal dezelfde als die van bataille zijn, met dit onderſcheid, dat de ſappeurs en muzikanten zich op den regtervleugel van het regiment, en de tamboers op den regtervleugel van hunne bataillons zullen plaatſen, op eenen onderlingen afſtand van vier paſſen van elkander. De ſappeurs van het regiment zullen zich alsdan vereenigen en zich op twee gelederen ſtellen.

De hoofdofficieren plaatſen zich alsdan vóór het front, op denzelfden afſtand van het eerſte gelid, welke voor hen achter het front is bepaald.

Digitized by Google

Plaatſing der officieren en onderofficieren in de orde van bataille.

De kapitein op den regtervleugel van deszelfs kompagnie of diviſie, in het eerſte gelid.

De eerſte luitenant op den regtervleugel van het tweede peloton, in het eerſte gelid.

De tweede luitenant, als rotſluiter, achter het midden der tweede ſectie van het eerſte peloton.

De ſergeant-majoor, als rotſluiter, achter het midden der tweede ſectie van het tweede peloton.

De oudſte ſergeant in het derde gelid achter den kapitein.

De tweede ſergeant in het derde gelid achter den eerſten luitenant. — Deze beide ſergeanten zullen in de evolutiën door den naam van vervullings-onderofficieren onderſcheiden worden, en regter-guides van hunne pelotons zijn.

De derde ſergeant, als rotſluiter, achter den linkervleugel van het eerſte peloton.

De vierde ſergeant, als rotſluiter, achter den linkervleugel van het tweede peloton. — Deze beide ſergeanten zullen bij de evolutiën linker-guides van hunne pelotons zijn.

In het laatſte peloton van ieder bataillon zal de vierde ſergeant op den linkervleugel van het eerſte gelid van het bataillon geplaatst worden; achter zich hebbende een' korporaal in het derde gelid.

De fouriers der beide flank-, zoo wel als die der center-kompagniën, de vaandeldrager, en twee geoefende korporaals, zullen de vaandelwacht uitmaken.

De

Digitized by Google

De in het gelid ſtaande korporaals zullen op de beide vleugels van hunne diviſie namate hunner grootte, maar bij voorkeur in het eerſte en derde gelid geſteld worden, in diervoege dat de beide pelotons zich door korporaals in het eerſte en derde gelid geëncadreerd bevinden.

Bij afwezendheid van officieren of onderofficieren, zullen hunne plaatſen vervuld worden naar de opvolging der rangen in iedere kompagnie. Maar bij gelijktijdige afwezendheid van den kapitein en eerſten luitenant van eene kompagnie, zal de kommandant van het regiment, indien hij het goedvindt, eenen eerſten luitenant van eene andere kompagnie kunnen zenden, om gedurende de exercitie degenen, van welke en kapitein en eerſten luitenant afwezend zijn, te kommanderen.

Plaatſing der hoofdofficieren, adjudanten en adjudanten-onderofficiers.

De hoofdofficieren zullen te paard, maar de adjudanten te voet zijn.

De kolonel zal zich plaatſen, dertig paſen achter het opſluitend gelid (gelid der rotſluiters), tegen over het midden der ruimte tuſſchen de beide bataillons van zijn regiment.

Ieder luitenant-kolonel twintig paſen achter het opſluitend gelid van zijn bataillon, tegen over het vaandelrot.

De adjudant van elk bataillon op acht paſen van het opſluitend gelid van zijn bataillon, achter het midden van het regter-halve bataillon.

De adjudant onderofficier van elk bataillon op acht

Digitized by Google

pasſen van het opſluitend gelid, achter het midden van het linker-halve bataillon.

Plaatſing der tamboers en muzikanten.

De tamboers van elk bataillon zullen op twee gelederen geſteld worden, vijftien pasſen achter het derde peloton van hun bataillon.

De tamboer-majoor zal aan het hoofd der tamboers van het eerſte bataillon zijn, en de korporaals-tamboer van elk bataillon zullen zich ſtellen aan het hoofd der tamboers van het bataillon waartoe zij behooren; die van het eerſte bataillon zal zich ſtellen op den regtervleugel in het eerſte gelid der tamboers, wanneer de tamboer-majoor zich preſent bevindt.

De pijpers zullen zich in een gelid voor de tamboers rangeren. In orde van parade zullen de tamboers zich op vier pasſen van den regtervleugel van het bataillon ſtellen, de pijpers gerigt met deszelfs derde gelid, en de tamboer-majoor met het eerſte.

Wanneer er muzikanten bij de regimenten zich bevinden, zullen zij zich in orde van bataille twee pasſen achter de tamboers van het eerſte bataillon plaatſen; doch wanneer de tamboers zich op den regtervleugel bevinden, zullen de muzikanten zich links van die van het eerſte bataillon plaatſen, welke alsdan zoo veel regts zullen aanſchuiven.

De vaandelwacht.

De vaandelwacht van elk bataillon, zamengeſteld uit de zes fouriers, den vaandeldrager, en twee geoefende korporaals, zal geplaatst worden aan den linkervleugel van het zesde peloton (de flank-kompa-

Digitized by Google

pagnie er onder begrepen) en zal een gedeelte der tweede fectie van hetzelve uitmaken.

Het eerſte gelid van de vaandelwacht zal beſtaan uit den vaandeldrager, hebbende aan zijne regter- en linkerzijde eenen fourier.

Het tweede gelid zal beſtaan uit eenen fourier en twee korporaals. — In het derde gelid zullen drie fouriers geplaatst worden.

De onder-officieren in het vaandelpeloton zullen, even als de vervullings-onderofficieren, en die in het opſluitend gelid en voor het encadrement beſtemd, het geweer hoog in den regterarm dragen.

Men zal bij voorkeur in het tweede gelid der vaandelwacht plaatſen, den fourier en de twee korporaals die de meeste regelmatigheid en volmaaktheid, zoo ten aanzien hunner houding onder het geweer, als in den marsch bezitten.

Het vaandel zal door den vaandeldrager gedragen worden.

De kolonel of bij deszelfs afwezendheid, de kommandant van het regiment, zal een onderofficier benoemen, welke de fanion van het tweede bataillon moet dragen. Het is voor den marsch in bataille van het grootſte aanbelang dat de vaandeldrager, zoo wel als deze onderofficier, met de uiterſte zorgvuldigheid in de juistheid van den pas geoefend zijn, zoo wel ten aanzien van de lengte als van de tijdmaat (*cadence*) gelijk mede om zich zonder af te wijken in eene gegevene directie voorwaarts te begeven (te prolongeren).

De generale guides plaatſen zich in bataille: de regter achter de eerſte fectie, en de linker achter de

Digitized by Google

laatſte ſectie van het bataillon in het opſluitend gelid.

In orde van bataille plaatſen zich de ſappeurs op acht paſſen distantie van den regtervleugel van het regiment, ter hoogte van het derde gelid; onder het defileren en op marsch zullen zij zich op dezelfde distantie vóór den tamboer-majoor van het eerſte bataillon plaatſen; gedurende de manoeuvres zullen zij zich op de flank der kolonne, aan de tegenovergeſtelde zijde der guides, ter hoogte van het derde gelid van het eerſte peloton of diviſie ophouden; de korporaal-ſappeur zal zich altoos op twee paſſen vóór zijn peloton plaatſen, hetwelk op een gelid moet gerangeerd zijn.

Onderrigting der regimenten.

De kolonel en, in zijne afwezendheid, de kommanderende hoofdofficier van elk regiment zal voor het algemeene onderrigt der officieren, onderofficieren en manſchappen van het regiment verantwoordelijk zijn.

Onderrigt der officieren.

Dewijl de onderrigting der officieren, die alles bevatten moet, wat in de drie ſcholen, te weten de ſoldaten-, pelotons- en bataillons-ſchool, is begrepen, alleen door de zamenvoeging van de beſchouwing (*theorie*) met de uitoefening (*practijk*) grondig kan geſchieden, zal er in elk regiment een leerſtellig (*theoretisch*) onderwijs, afgeſcheiden van de exercitiën op het veld, worden gegeven.

Te dien einde zal de kommandant van elk regiment, zoo menigmaal hij zulks noodig oordeelt, de officieren vergaderen, hetzij bij hem zelven, hetzij bij den

Digitized by Google

den kommanderenden officier van ieder bataillon, om hun alle de gronden, betrekkelijk deze onderſcheidene ſcholen, uit te leggen.

Geen officier zal kunnen gezegd worden, bekwaam te wezen, voor en aleer hij in ſtaat zal zijn, al hetgeen in deze drie ſcholen bevat is, gepast te kommanderen en volkomen te kunnen ontvouwen.

Men zal echter in deze onderrigtingen zich alleen bepalen tot de gronden en den zin der evolutiën, zonder ooit van de officieren te eiſchen, dat zij den tekst woordelijk van buiten leeren.

De officieren moeten dikwijls door een der hoofdofficieren geoefend worden in den marsch en bijzonder moet men er zich met de grootſte zorg op toeleggen, om hun eene goede houding onder de wapens te doen aannemen, en alle zijne oplettendheid op de regelmatige vorming, alsmede op de lengte en tijdmaat van den pas beſteden.

Onderrigt der onderofficieren.

Het onderrigt der onderofficieren zal de ſoldaten- en pelotons-ſchool behelzen, en zij zullen gehouden wezen, behalve de handgrepen, welke hen in het bijzonder betreffen, ook al datgene, wat op de behandeling van het geweer door den ſoldaat, alsmede op het vuren en den marsch eenige betrekking heeft, met naauwkeurigheid te kunnen uitvoeren.

De adjudant, benevens de adjudanten onderofficieren, bijzonderlijk moetende belast zijn met het onderwijs der onderofficieren, zoo zullen de regiments-kommandanten beginnen, met zich van de bekwaamheid dier adjudanten en adjudanten-onderofficieren te verzeke-

Digitized by Google

ren, en hen vervolgens voor het onderwijs der onderofficieren verantwoordelijk ſtellen.

De adjudant en de adjudanten-onderofficieren zullen beginnen met alle de ſergeant-majors, en twee der bekwaamſte onderofficieren van iedere kompagnie, op het zorgvuldigſte te onderwijzen.

Deze onderofficieren, grondig onderwezen zijnde, zullen elk twee of drie andere onderofficieren uit hunne aanhoorige kompagniën uitkiezen, en die op dezelfde wijze onderrigten, onder het toezigt van de adjudant onder-officiers en ſergeant-majors.

Deze eerſte onderrigting, welke niet meer dan de ſoldaten-ſchool bevatten zal, afgeloopen zijnde, zal men de onderofficieren van ieder bataillon verzamelen, om uit dezelve één peloton op drie gelederen zamen te ſtellen, aan hetwelk men een' pelotons-kommandant, een' vervullings-onderofficier en rotſluiters zal toevoegen; en zal men dit peloton door den adjudant of adjudant-onderofficier doen exerceren, overeenkomſtig de opklimming, in de pelotons-ſchool aangewezen.

Dewijl nu dit onderwijs voornamelijk ten doel moet hebben, de onderofficieren tot het wel onderrigten der rekruten bekwaam te maken, zoo zal men hun alle de grondbeginſelen van de twee eerſte ſcholen uitleggen, en dat wel eerst op het veld, en daarna door bijzonder (*theoretisch*) onderwijs, hetwelk zich ook over de onderſcheidene werkzaamheden der *guides* (leidslieden) bij de bataillons-exercitiën moet uitſtrekken.

En ten einde dit onderwijs bij voortduring te handhaven, zullen de adjudant en de adjudanten-onderofficieren van tijd tot tijd de onderofficieren vergaderen, om dezelve, hetzij op het veld, door de dadelijke uit-

Digitized by Google

uitvoering, hetzij binnen 's kamers, door de beſpiegeling, te oefenen.

Namate er veranderingen op de lijst der onderofficieren voorvallen, zullen de ſergeant-majors gehouden zijn, de nieuw aangeſtelde ſergeanten en korporaals, ieder in zijne kompagnie te onderrigten: en de adjudant benevens de adjudanten-onderofficieren moeten hieraan met alle zorgvuldigheid de hand houden.

De regiments-kommandanten zullen de vaandelwachten en algemeene guides dikwijls in den bataille-marsch doen oefenen. Men zal zich met eene naauwgezette oplettendheid er op toeleggen, om de vaandeldragers te gewennen, de regte lijn onveranderlijk, in de gegevene ſtrekking (*directie*), te verlengen, gelijk ook de lengte en de tijdmaat van den pas met de grootſte naauwkeurigheid in acht te nemen.

TWEEDE HOOFDDEEL.

Soldaten-school.

Nademaal deze ſchool, welke de onderrigting der rekruten ten oogmerk heeft, op het onderwijs der kompagniën, waarvan dat der bataillons en regimenten afhangt, een' ſterken invloed moet hebben, zoo moet zij met de meeste zorg ingerigt, en het toezigt daarover door de hoofdofficieren gehouden worden. Zij zal bijzonderlijk worden beſtuurd en gekommandeerd door de adjudanten, die aan den kommandant van het regiment voor de naauwkeurigheid en den voortgang van het onderwijs verantwoordelijk zullen zijn: om welke reden dan ook beurtelings al-

toos

toos een der beide adjudanten, zoo wel als een van de twee adjudanten onderofficieren daarbij zal moeten tegenwoordig wezen.

De nieuw aangestelde officieren zullen altijd gedurende ten minste zes maanden, onder de bevelen van den adjudant, bij de rekruten-school gebruikt worden, en hiervan niet anders kunnen worden vrij gesteld, dan op last van den regiments-kommandant, en nadat zij in staat zijn, zelve uit te voeren, wel te kommanderen, en duidelijk te verklaren al hetgene, wat in de soldaten- en pelotons-school zal worden voorgeschreven.

Dewijl de kompagnies-kommandanten verantwoordelijk moeten zijn aan den regiments- en bataillonskommandant voor het algemeene onderrigt van hunne onderhoorige kompagniën, zullen zij dat hunner rekruten geenszins uit het oog verliezen. Zij zullen te dien einde de sergeanten en korporaals benoemen, om dezelve te onderwijzen, en de officieren benevens de sergeant-majoors hunner kompagniën gelasten, over dit onderwijs het toezigt te houden.

Er zal altoos zoo veel mogelijk eene algemeene vergaderplaats wezen tot verzameling der rekruten van elk regiment, en een der hoofdofficieren zal daarbij, wanneer zijne bezigheden het toelaten, tegenwoordig zijn.

Zoo dra een zeker getal rekruten bekwaam is, om in de pelotons-school te kunnen overgaan, moet de adjudant dezelve te zamen trekken, en hetzij door een' der nieuwe, bij deze school geplaatste officieren, hetzij door een' onderofficier, laten exerceren. Hij zelf moet een waakzaam oog over deze onderwijzing hou-

Digitized by Google

houden, en daarbij de aangewezene trappen van het onderrigt in de pelotons-ſchool doen in acht nemen.

Als de adjudant oordeelt, dat een of meer rekruten welke dit peloton uitmaken, zich in ſtaat bevinden om in het bataillon over te gaan, zal hij de kommandanten der kompagniën, tot welke zij behooren doen waarſchuwen, en hen, in derzelver tegenwoordigheid doen exerceren; ten einde de kompagnies-kommandanten daaruit zouden kunnen oordeelen, of deze rekruten genoegzaam onderwezen zijn, om in het bataillon over te gaan.

VERDEELING DER SOLDATEN-SCHOOL.

De ſoldaten-ſchool zal in drie deelen worden geſcheiden.

Het eerſte gedeelte zal bevatten hetgeen men den man, als rekruut, alvorens hem het geweer te doen dragen, moet onderwijzen.

Het tweede, de handgrepen, de lading en de vuren, en

Het derde, de onderſcheidene paſſen, de beginſelen van den marsch in front en uit de flank, der rigtingen, zwenkingen en veranderingen van directie.

Ook zal ieder gedeelte, op den navolgenden voet, wederom in vier leſſen geſplist worden.

Eerſte afdeeling.

1ſte. LES. { Poſitie (of ſtand) van den ſoldaat zonder geweer.
Beweging van het hoofd, regts en links.

2de. LES. Regtsom, linksom, regtsom-keert.

3de. LES. Gronden van den gewonen pas, regtuit.

4de. LES. Gronden van den ſchuinſchen marsch.

Twee-

Digitized by Google

Tweede afdeeling.

1ste. LES. Gronden van het dragen van het geweer.

2de. LES. Handgrepen.

3de. LES. De lading in vier tempo's en de gezwinde lading.

4de. LES. De vuren regtuit en schuins; en het tweegelederen vuur.

Derde afdeeling.

1ste. LES. Zamenvoeging van vijf tot negen man, tot den marsch in front en de onderscheidene passen.

2de. LES. Marsch uit de flank.

3de. LES. Grondregelen der rigting.

4de. LES. Grondregelen der zwenkingen en der veranderingen van directie.

Elke les zal gevolgd worden van bemerkingen, die ten doel zullen hebben, om de nuttigheid van de in haar voorgeschrevene grondbeginselen te betoogen. De onderwijzers zullen er zich niet te zeer op kunnen toeleggen, om dezelve te beoefenen, en er de noodige toepassing, bij het onderwijs der rekruten, van te maken.

De toon van het kommando moet altoos levendig, en de verheffing der stem geëvenredigd zijn aan het getal der geëxerceerd wordende rekruten.

Er zullen tweederlei soorten van kommando's wezen: de kommando's van *waarschuwing*, en die van *uitvoering*.

De

Digitized by Google

De kommando's van *waarſchuwing*, die in het reglement door *curcijf* of loopende drukletters zullen onderſcheiden worden, zullen duidelijk en met luider ſtemme uitgeſproken, en hunne laatſte lettergreep eenigzins aangehouden worden.

De kommando's van *uitvoering* zullen in het reglement door KAPITALE of hoofdletters worden onderſcheiden, en op eenen vasten en korten toon worden uitgeſproken.

De kommando's, wier uitdrukking in het reglement door ſtreepjes geſcheiden is, moeten in de uitſpraak op dezelfde wijze worden afgebroken.

De onderwijzers moeten altoos hetgeen, wat zij onderrigten, in weinige, duidelijke en naauwkeurige bewoordingen uitleggen. Zij moeten hetgeen, wat zij kommanderen, zelve uitvoeren, ten einde zoo doende het voorbeeld te geven te gelijker tijd, dat zij den regel verklaren. Zij moeten zich toeleggen, om den rekruut te gewennen, de behoorlijke houding van zelf aan te nemen, en hem niet in dezelve plaatſen, dan wanneer zijn gebrek aan begrip hen daartoe zal noodzaken.

EERSTE AFDEELING.

1. Het eerſte gedeelte der ſoldaten-ſchool zal altoos, zoo veel mogelijk, aan man voor man, en ten hoogſte aan twee of drie te zamen onderwezen worden, bijaldien men tot het laatſte door het getal der rekruten en dat der onderwijzers, welke men tot het onderrigt kan gebruiken, genoodzaakt wordt. Men zal hen alsdan in één gelid, op eenen pas afſtands van elk-

Digitized by Google

elkander, ſtellen. Voorts zal de ſoldaat zonder geweer wezen.

EERSTE LES.

Poſitie van den ſoldaat.

2. (1) De hielen op dezelfde lijn, en zoo digt bij elkander, als de geſtalte van den man zal gedoogen; de voeten iets minder geopend dan winkelhaaks, en beide even veel naar buiten gedraaid; de knieën geſtrekt, zonder ſtijfheid; het ligchaam loodregt op de heupen en voorover gebogen; de ſchouders terug getrokken en even veel doorzakkende; de armen natuurlijk hangende, de ellebogen bij het lijf, de palm der hand een weinig buitenwaarts gedraaid, de pink achter en tegen den naad van de broek; het hoofd regt, zonder gedwongen te zijn; de kin ingetrokken, zonder den hals te bedekken; de oogen, op omtrent vijftien paſen van zich, op den grond gevestigd.

3. *Bemerkingen betrekkelijk den ſtand van den ſoldaat.*

De hielen op dezelfde lijn;

Dewijl, ingevalle de eene meer achterwaarts ſtond dan de andere, de ſchouder van denzelfden kant zou terug wijken, of de houding van den ſoldaat gedwongen zijn.

De

(1) Pl. III. fig. 1 en 2.

Digitized by Google

De hielen meer of min gesloten;

Omdat de manschappen, wier kniën inwaarts staan, of die dikke kuiten hebben, de hakken niet sluiten kunnen.

De voeten even veel naar buiten gedraaid, en niet al te zeer geopend;

Omdat, bijaldien de eene voet meer naar buiten gedraaid was dan de andere, hij den schouder dezelfde *wending* zou doen volgen, en dat, zoo de voeten te veel gedraaid waren, het niet mogelijk zijn zou het bovenlijf voorover te doen brengen, zonder de houding waggelend te maken.

De kniën gestrekt, maar zonder stijfheid;

Omdat, als de man dezelve te stijf strekte, hem zulks bezwaarlijk en vermoeijend zoude wezen.

Het ligchaam loodregt op de heupen;

Dewijl dit het eenige middel is, om den man een volmaakt evenwigt te geven. De onderwijzer moet in acht nemen, dat het meerendeel der rekruten de kwade gewoonte heeft, om wanneer men hun het geweer op schouder geeft, den eenen schouder te laten zakken, de eene zijde in te buigen, of de eene heup, inzonderheid de linkerheup vóór te brengen, en hij moet er zich op toeleggen, om deze gebreken te verhelpen.

Het bovenlijf voorover gebogen;

Vermits de rekruten doorgaans genegen zijn, om,

Digitized by Google

wanneer zij zich regtop willen houden, het tegendeel te doen, den buik uit te ſteken, de lendenen te buigen, en de ſchouders achterover te werpen; al hetgeen groote bezwaarlijkheden in den marsch te weeg brengt, gelijk in de bemerkingen op de grondregels van den pas verklaard zal worden. Het is van zoo veel gewigt, hen aan het voorover buigen van het bovenlijf te gewennen, dat de onderwijzer, in den beginne, deze houding zelfs gedwongen moet doen aannemen, vooral door de zoodanigen, wier natuurlijke geſtalte eenen tegengeſtelden aanleg te kennen geeft.

De ſchouders terug getrokken;

Omdat, zoo de man de ſchouders naar voren en eenen krommen rug had, hetgeen het doorgaande gebrek der landlieden is, hij zich niet zou kunnen rigten, noch zijn geweer met vaardigheid behandelen. Het is mitsdien van zeer veel aanbelang, dit gebrek te verhelpen. Te dien einde moet de onderwijzer er op letten, dat de rok en het vest der rekruten de noodige wijdte hebben, om niet de houding, die men hun wil geven te belemmeren, en ook dat de ſchouders in het terug trekken, niet te ver naar achteren gebragt worden, om niet de lendenen te doen invallen; iets, hetgeen men op het zorgvuldigst moet vermijden.

De armen natuurlijk hangende, de ellebogen digt aan het lijf, de palm der hand een weinig buitenwaarts gekeerd, de pink achter en tegen den naad van de broek;

Dewijl het van gewigt is, zoo voor de volmaaktheid

Digitized by Google

heid in het dragen van het geweer, als om in het gelid niet meer ruimte te beslaan, dan tot het gemakkelijk behandelen van hetzelve noodig is, dat de soldaat de ellebogen wel geplaatst heeft. Deze houding der armen, ellebogen en handen voldoet aan alle deze verschillende doeleinden, en heeft daarenboven het voordeel, van de schouders terug te doen wijken.

Het hoofd regt, zonder gedwongen te zijn;

Omdat, als het hoofd stijf gehouden werd, deze stijfheid zich aan het geheele bovenlijf zou mededeelen, waarvan zij de bewegingen zou belemmeren; hetgeen deze houding lastig en vermoeijend zou maken.

De oogen regt vóór zich gevestigd;

Naardien de houding van het hoofd regtuit het zekerste middel is, om de soldaten de gewoonte te doen aannemen, van hunne schouders vierkant te houden; een wezenlijk grondbeginsel, aan hetwelk men hen op het zorgvuldigst moet gewennen.

4. Nadat de onderwijzer den rekruut de behoorlijke houding heeft doen aannemen, zal hij denzelven het hoofd regts en links leeren wenden, en te dezen einde kommanderen:

1. *Hoofd* = REGTS.

2. STAAT.

5. Op het einde van het tweede gedeelte van het eerste kommando, moet de soldaat het hoofd, zonder rukken, zoo veel regts draaijen, dat de binnenhoek

Digitized by Google

van het linkeroog zich regt boven de rij vest-knoopen bevindt, en de oogen op de lijn van de oogen der manſchappen in zijn gelid gevestigd houden.

6. Op het tweede, moet hij het hoofd eveneens wederom in de poſitie regtuit brengen, die de gewone poſitie van den ſoldaat moet zijn.

7. De wending van het hoofd links zal door de tegengeſtelde middelen worden ten uitvoer gebragt.

8. De onderwijzer moet zorgen, dat de beweging van het hoofd de ſchouders niet verdraaije, gelijk zou kunnen gebeuren, wanneer zij met rukken geſchiedde.

9. Wanneer de onderwijzer vervolgens den ſoldaat uit den ſtand van oplettendheid tot dien van rust wil doen overgaan, zal hij kommanderen:

RUST.

10. Op dit kommando zal de ſoldaat niet meer aan den onbewegelijken ſtand gehouden zijn.

11. De onderwijzer hem denzelven wederom willende doen aannemen, zal de volgende kommando's doen:

1. *Geeft-acht.*

2. PELOTON.

12. Op het eerſte kommando moet de ſoldaat opmerkzaam wezen.

Op het tweede moet hij de voorſchrevene poſitie en de onbewegelijkheid weder aannemen.

TWEE-

TWEEDE LES.

Regtsom, linksom, regtsom keert.

13. De wending regtsom en linksom zullen in één tempo volbragt worden. De onderwijzer zal daartoe kommanderen:

1. *Peloton regts* (of *links*) *uit de flank.*
2. *Regts* (of *links*) = OM.

14. Op het tweede kommando, zal de soldaat op den linkerhiel draaijen, de punt van den linkervoet een weinig opligtende, en te gelijker tijd den regterhiel naast den linker en op dezelfde lijn brengen.

15. De wending regtsom keert zal in twee tempo's verrigt worden, op de kommando's:

1. *Peloton.*
2. *Regtsom* = KEERT.

Eerste tempo.

16. Op het kommando regtsom, half regtsom maken, den regtervoet achter brengen, de holte drie duim vlak achter den linkerhiel, en te gelijker tijd de patroontasch onder aan op zijde met de regterhand aanvatten.

Tweede tempo.

17. Op het kommando *keert*, op de beide hielen draaijen, de punten der voeten iets opligtende, de knien gestrekt, achterwaarts front maken, te gelijker tijd weder den regterhiel naast den linker brengen, en de patroontasch loslaten.

Digitized by Google

18. Wanneer de soldaat het geweer op schouder heeft, moet hij het, bij het eerste tempo van het regtsom keert, met de linkerhand zoodanig draaijen, als bij de eerste beweging van de lading zal uitgelegd worden, en op het oogenblik, dat hij den regterhiel naast den linker aantrekt, hetzelve wederom op schouder brengen.

19. De onderwijzer moet er op letten, dat deze bewegingen het ligchaam, dat voorover moet gebogen blijven, niet uit deszelfs houding brengen.

DERDE LES.

Grondregels van den gewonen pas regtuit.

20. De gewone pas zal de lengte hebben van twee voet, van den eenen hiel tot den anderen, en de snelheid van 76 in eene minuut.

21. Zoo dra de onderwijzer bemerkt, dat de rekruut zich de behoorlijke houding heeft eigen gemaakt, moet hij denzelven de beginselen en het werktuigelijke van den pas verklaren, en zich daartoe drie of vier passen vóór en met het gezigt naar den soldaat plaatsen, en zelf den pas langzaam verrigten, om alzoo het voorbeeld te gelijk met de verklaring van den regel te doen gepaard gaan. Voorts zal hij kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

22. (1.) Op het eerste kommando, moet de soldaat het gewigt van het ligchaam op het regterbeen over brengen.

23.

(1) Pl. III. fig. 3.

Digitized by Google

23. Op het tweede, moet hij vaardig, maar zonder ſchok, den linkervoet twee voet vóór den regter brengen, de knie geſtrekt, de punt van den voet iets naar beneden, en, even als de knie, een weinig en ongedwongen naar buiten gedraaid; te gelijker tijd zal hij het gewigt van het ligchaam vooruit brengen, en, zonder te ſtampen, den linkervoet plat neêrzetten, juist op den afſtand, waarop hij zich van den regter bevindt; gaande al het gewigt van het ligchaam op den voet, die op den grond ſtaat, over. Voorts moet de ſoldaat ſnel, doch zonder ſchok, den regtervoet, digt langs den grond vooruit brengen, en denzelven op denzelfden afſtand en op gelijke wijze, als zoo even ten aanzien van den linkervoet is verklaard, neêrzetten, en alzoo, zonder de beenen te kruiſen, of de ſchouders te verdraaijen, en altijd het hoofd regtuit houdende, blijven voortſtappen.

24. Om den marsch te doen ophouden, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

25. Op het tweede kommando, hetgeen gedaan zal worden op het oogenblik, waarin de eene of andere, onverſchillig welke voet, op het punt ſtaat van op den grond gezet te worden, moet de ſoldaat den voet, die achter is, zonder ſtampen, naast den anderen aantrekken.

26. *Bemerkingen betrekkelijk de beginſelen van den pas.*

Op het kommando *voorwaarts*, het gewigt van het ligchaam op het regterbeen over brengen;

Om den man in ſtaat te ſtellen, van den eerſten

Digitized by Google

pas vaardig te kunnen doen, hetgeen, als er meerdere manſchappen bijeen zijn, van het wezenlijkſte aanbelang is.

De punt van den voet naar beneden, maar zonder gemaaktheid;

Omdat het neêrbuigen van de punt van den voet de knie ſpant, en den voet tot het plat neêrzetten voorbereidt.

De punt van den voet een weinig naar buiten gedraaid;

Omdat, als men de voeten te veel naar buiten wende, het ligchaam aan het waggelen onderhevig zou zijn.

Het bovenlijf voorover;

Om het gewigt van het ligchaam op den voet, die neêrgezet wordt, te doen rusten, den voet, die achter is, gemakkelijker op te ligten, en den pas niet te verkorten.

Maar de knie geſtrekt;

Want dewijl een troep niet, zonder zich te belemmeren en uit elkander te geraken, eveneens marcheren kan, alsof ieder man op zich zelven ware, doordien er geen twee zijn, die volſtrekt op dezelfde wijze marcheren, is het noodzakelijk, dat de rekruten zich aan een' gelijkvormigen pas, die hoorbaar en naar de maat is, gewennen, zonder hetwelk er geene eenheid mogelijk zou wezen.

Den voet digt langs den grond ſtrijken;

Omdat, zoo de ſoldaten het been meer, dan noodzakelijk, opligtten, zij tijd verliezen en zich vruchteloos vermoeijen zouden. Daarenboven, zoo zij, bij ge-

Digitized by Google

gebrek aan een vast begrnfel, de eene meer dan de andere het been opligtten of de kniën bogen, zouden de voeten niet te gelijk op den grond worden gezet, en zou er noch tijdmaat, noch geheel wezen.

Den voet plat neêrzetten, zonder ſtampen;

Om het waggelen van het ligchaam en het verkorten van den pas te beletten, hetwelk noodzakelijk zou plaats hebben, zoo de hak het eerst op den grond kwam, of zoo men den voet ſtampend neêrzette. Deze laatſte beweging zou daarenboven nog het nadeel hebben, van de ſoldaten nutteloos te vermoeijen, en de tijdmaat te verbreken, omdat de eene den voet hooger, dan de andere, zou opligten.

Het hoofd regtuit;

Omdat deze houding het verdraaijen der ſchouders belet, en den ſoldaat in het vierkant doet marcheren.

27. De onderwijzer moet nu en dan aan den rekruut de tijdmaat van den pas aanduiden, door *een* te kommanderen op het oogenblik, dat de voet wordt opgeligt, en *twee*, als hij moet neêrgezet worden, en door daarbij de tijdmaat van 76 in eene minuut in acht te nemen. Deze handelwijze zal onbedenkelijk veel afdoen, om den ſoldaat de beide tempo's in te prenten, waaruit de pas natuurlijk is zamen geſteld.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk den pas regt-uit.

28. Om te beoordeelen, of de houding van het

ligchaam aan de voorgeschrevene beginselen voldoet, of de pas geregeld geschiedt, en of het gewigt van het ligchaam op den voet, die op den grond staat, draagt, moet de onderwijzer zich dikwerf tien of twaalf pasſen vóór, en met het aangezigt naar den rekruut plaatsen. Zoo hij alsdan niet de zool der schoenen gewaar wordt, wanneer deze de voeten opligt en op den grond zet; zoo hij geene beweging in de schouders, noch waggeling in het bovenlijf bespeurt, kan hij er zich van verzekerd houden, dat de grondbeginselen wel worden nagekomen.

29. Wanneer men de regels van den pas aan twee of drie man te gelijk onderwijst, moet men om hunne oplettendheid niet te zeer te verdeelen, niet van hen vorderen, dat zij zich met de rigting bezig houden. Zij zullen daarenboven, als zij de hebbelijkheid aangenomen hebben, om de pasſen gelijk lang en even snel te doen, het ware middel, om gerigt te blijven, hebben verkregen.

30. De onderwijzer moet ook in hetzelfde geval, namelijk als twee of drie man te zamen onderwezen worden, in acht nemen, om dezelve op eenen pas afstands uit elkander te stellen; ten einde zij zich de kwade gewoonte niet eigen maken, van de ellebogen te verwijderen, of tegen hunnen nevenman aan te leunen.

VIERDE LES.

Grondregels van den schuinschen marsch.

31. De snelheid en de lengte der pasſen bij den schuinschen marsch zullen gelijk zijn aan die, welke voor den gewonen pas regtuit zijn bepaald.

32.

Digitized by Google

32. Wanneer de rekruten de hebbelijkheid, om naar behooren in front te marcheren, en de pasſen van gelijke lengte en ſnelheid te maken, hebben verworven, moet de onderwijzer hen den ſchuinſchen marsch leeren uitvoeren; hij zal de rekruten alsdan arm aan arm in één gelid ſtellen, en vervolgens kommanderen:

1. *Schuins regts.*

2. MARSCH.

33. Op het eerſte kommando maakt ieder man een achtſte wending regts op de plaats, (of half regtsom).

34. Op het kommando *marsch*, treden de manſchappen met den linkervoet en den gewonen pas aan, ieder man marſcheert regt vóór zich uit in eene diagonale directie, welke met de oorſpronkelijke rigtings- of frontlijn een' hoek van 45 graden uitmaakt.

35. De onderwijzer moet bij den ſchuinſchen marsch regts, de rekruten de gewoonte doen aannemen, van den regterſchouder altijd juist achter den linkerſchouder van hunnen regter nevenman te houden, en zich vooral niet van denzelven te verwijderen, noch ook denzelven te veel te dekken.

36. Wanneer de rekruten alzoo eenige pasſen gemarcheerd hebben, zal de onderwijzer hen doen halte houden, en hen weder in één gelid, arm aan arm herſtellen, om hen de wending op nieuw te doen verrigten, ten einde hen dezelve wel eigen te maken; hij zal hen vervolgens den marsch ſchuins links aanwijzen, welke na dezelfde grondbeginſelen op de tegenovergeſtelde wijze en kommando's zal worden uitgevoerd.

37.

Digitized by Google

37. De onderwijzer moet vooral zorgen, dat de voorste man van de zijde naar welke men schuins marcheert, goed in de diagonale lijn, zonder slingeren, regt voor zich uit marcheert, zijne schouders goed vierkant houdt, en de pasſen van gelijke grootte maakt.

38. Alle de grondregels, welke voor den pas regtuit zijn voorgeschreven, moeten bij den schuinschen marsch met even veel naauwkeurigheid worden in acht genomen, als hangende hiervan voornamelijk de juistheid van deszelfs uitvoering af.

39. Het is van een wezenlijk belang, dat de onderwijzer er zich met alle zorg op toelegt, om den rekruten de uitvoering der achtste wending goed eigen te maken; hij moet hen dezelve dikwerf doen herhalen; en ten einde wel te beoordelen of zij het voorgeschrevene in N°. 35. wel nakomen, zal hij zich in de marsch-lijn van den voorsten man stellen, en van daar zal hij de rij roksknoopen van ieder' man altoos naast den linkerarm van zijnen regternevenman moeten zien.

40. De rekruten zich de wending en de houding der schouders aldus hebbende eigen gemaakt, zal de onderwijzer hen den schuinschen marsch, onder het marcheren, doen uitvoeren.

41. Het gelid, arm aan arm, in front marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Schuins regts.*

2. MARSCH.

42.

Digitized by Google

42. Het eerſte kommando is nu ſlechts waarſchuwing.

43. Op het kommando *marsch* maken de manſchappen half regtsom in den marsch, en blijven alzoo regt vóór zich uit, in de diagonale lijn van de oorſpronkelijke, doormarcheren, hetzelfde in acht nemende wat hier boven in N°. 35. en volgende is gezegd.

44. De marsch ſchuins links wordt op de tegenovergeſtelde kommando's na dezelfde regels uitgevoerd.

45. De onderwijzer moet opletten van het kommando *marsch* te doen op het oogenblik, dat de linkervoet op den grond komt voor den marsch ſchuins regts, en de regtervoet voor den marsch ſchuins links.

46. Om den marsch in front weder aan te nemen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

47. Op het kommando *marsch* maken de manſchappen een achtſte wending naar voren, en herſtellen zich alzoo weder in hunne vorige poſitie, arm aan arm, bij den marsch regtuit.

48. Het kommando *marsch* moet hier worden uitgeſproken op het oogenblik dat de regtervoet op den grond komt bij den marsch ſchuins regts, en den linkervoet bij den marsch ſchuins links.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE AFDEELING.

Het dragen van het geweer.

49. De onderwijzer moet den rekruut niet eer tot dit tweede gedeelte der soldaten-school doen overgaan, dan nadat dezelve, in het aannemen der behoorlijke houding en het doen van den pas regtuit en den schuinschen pas, wel zal geoefend wezen.

50. De onderwijzer zal alsdan drie man zamen voegen, die hij, met de ellebogen aan elkander, in één gelid zal plaatsen, en hun, op den volgenden voet, het dragen van het geweer aanwijzen.

EERSTE LES.

Grondregels in het dragen van het geweer.

51. De rekruut zoodanig geplaatst zijnde, als in de eerste les der eerste afdeeling is voorgeschreven, zal de onderwijzer hem de linkerhand laten in de hoogte brengen, zonder het gewricht derzelve te buigen, en meer dan het voorste gedeelte van den linkerarm te doen werken. Daarop moet de onderwijzer het geweer loodregt opligten, en het op de navolgende wijze plaatsen.

(1) Het geweer in de linkerhand, de arm zeer weinig gebogen, de elleboog naar achteren en tegen het ligchaam zonder drukken aangesloten, de palm der hand tegen het buitenste plat der kolf geklemd, der-

(1) PL. III. fig. 1 en 2.

Digitized by Google

derzelver buitenſte ſcherpte in het eerſte lid der vingeren, de hiel van de kolf tusſchen den eerſten en tweeden vinger, de duim boven op, de beide laatſte vingers onder de kolf, die meer of min naar achteren onderſteund moet worden, na dat de geſtalte is van den man, in dier voege dat het geweer, van voren gezien, altijd loodregt blijft, en dat de beweging van de dije hetzelve in den marsch niet kan opligten noch doen waggelen; de laadſtok in de buiging der ſchouder, de regterarm natuurlijk hangende, gelijk in de eerſte les der eerſte afdeeling is voorgeſchreven.

Bemerkingen betrekkelijk het dragen van het geweer.

52. Niet zelden ontmoet men rekruten, die aangeborene gebreken hebben in de geſtalte der ſchouders, borst en heupen. De onderwijzer moet zich beijveren, om, alvorens hij den ſoldaat het geweer op ſchouder geeft, zoo veel mogelijk, deze gebreken te verhelpen, en daarna met eene geſtadige oplettendheid het dragen van hetzelve dusdanig na deze gebreken ſchikken, dat zulks voor het oog, zonder dat de manſchappen in hunne houding belemmerd zijn, algemeen op dezelfde wijze ſchijnt te geſchieden.

53. Hij zal niet onopgemerkt laten, dat de rekruten, wanneer zij het geweer beginnen te dragen, gewoon zijn, hunne houding te verliezen, en vooral de ſchouders achterover te werpen: hetgeen veroorzaakt, dat, het geweer zijn ſteunpunt misſende, zij de

de linkerhand, om het vallen van hetzelve te beletten, naar om laag brengen, den linkerschouder laten zakken, de zijde inwaarts buigen, de ellebogen, om zich in het evenwigt te herstellen, openen, enz.

54. De onderwijzer moet zorg dragen, om alle deze gebreken te verhelpen, en de houding gedurig te verbeteren. Hij moet den rekruten somtijds het geweer afnemen, om het hun daarna weder behoorlijk op schouder te plaatsen; hij moet vermijden, om hen in den beginne te vermoeijen, en er zich op toeleggen, om hun deze houding allengskens zoo natuurlijk en gemakkelijk te maken, dat zij dezelve langen tijd, zonder vermoeijing, kunnen blijven behouden.

55. Eindelijk moet de onderwijzer er bijzonder op letten, dat het geweer niet te hoog, noch te laag wordt gedragen. Werd het te hoog gedragen, dan zou de linker-elleboog zich openen, de soldaat daardoor te veel plaats in het gelid beslaan, en het geweer waggelend worden. Indien het daarentegen te laag werd gehouden, zou de soldaat, vermits de ronten alsdan te zeer zouden gesloten zijn, niet de noodige ruimte hebben, om zijn geweer ongedwongen te behandelen, de linkerarm zich te zeer vermoeijen, de linkerschouder te veel doorzakken, enz.

56. De onderwijzer zal de bewegingen van *hoofd regts* en *links*, alsmede het *regtsom* en *linksom*, en het *regtsom keert*, met het geweer op schouder, doen herhalen, alvorens hij tot de tweede les overgaat.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE LES.

Handgrepen.

57. De handgrepen zullen aan de drie man, eerst met de ellebogen aan elkander in een gelid, en naderhand in een rot geplaatst, worden onderwezen.

58. De uitvoering van elk kommando zal niet meer dan één tempo uitmaken; maar dit tempo zal in bewegingen verdeeld worden, ten einde den soldaat het werktuigelijke daarvan des te beter te doen verstaan.

59. Op de laatste lettergreep van het kommando, zal de forsche en vaardige uitvoering der eerste beweging plaats grijpen: op de kommando's *twee* en *drie*, zullen de overige bewegingen geschieden. Zoo dra de soldaat de positie der onderscheidene bewegingen van een tempo behoorlijk verstaat, zal men hem hetzelve leeren uitvoeren, zonder na die onderscheidene bewegingen stil te houden. Hij moet echter het werktuigelijke daarvan in acht nemen, om vastigheid in de behandeling van het geweer te brengen, en de nadeelen, die voortvloeijen uit hetgeen men noemt *het geweer wegmoffelen* of *de bewegingen verminken*, te vermijden.

60. De handgrepen zullen in deze opvolging onderwezen worden; de onderwijzer zal daartoe kommanderen:

Digitized by Google

LADING IN TWAALF TEMPO'S.

1. *Laadt* = 't GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

61. Half regtsom maken op den linkerhiel, te gelijk den regtervoet winkelhaaks achter den linker, met de holte tegen den hiel, plaatſen; het geweer met de linkerhand omdraaijen, het ſlot naar voren, en te gelijker tijd de greep of het dunne der kolf in de regterhand grijpen, het geweer regt op en neêr en van den ſchouder af; de linkerhand onder de kolf laten. (1)

Tweede beweging.

62. Het geweer met de regterhand in de linker neêrrukken, het met deze in denzelfden tijd bij den eerſten ring vatten, den duim uitgeſtrekt langs de lade, de kolf onder den regter vóór-arm, met de greep tegen het ligchaam, op omtrent twee duim onder den regtertepel, de tromp ter hoogte van het oog, den beugel een weinig naar buiten, de linker-elleboog aan het ligchaam geſloten; op hetzelfde oogenblik, dat het geweer in de linkerhand valt, wordt de regterduim boven den vuurſteen tegen het pandekſel of het ſtaal geplaatst, de vier overige vingers geſloten, de voorſte helft van den regterarm langs de kolf uitgeſtrekt.

2. *Opent* = (de) PAN.

Eén tempo en ééne beweging.

63. De pan ontſluiten, door met den regterduim hard

(1) Er moet als een vaste regel worden aangenomen, dat telken reize wanneer in de handgrepen niet uitdrukkelijk word gezegd van den duim opwaarts te brengen, het geweer altoos in de volle hand moet aangevat worden.

Digitized by Google

hard tegen het ſtaal te ſtooten, terwijl het geweer met de linkerhand tegen en in bedwang wordt gehouden; aanſtonds den regter-elleboog naar achteren terug trekken, de hand tusſchen het ligchaam en de kolf door aan de patroontasch brengen, en dezelve openen.

3. *Neemt* = (de) PATROON.

Eén tempo en ééne beweging.

64. De patroon tusſchen den duim en de beide voorſte vingers vatten, en haar terſtond, tusſchen het ligchaam en de kolf door, tusſchen de tanden brengen.

4. *Opent* = (de) PATROON.

Eén tempo en ééne beweging.

65. (1) De patroon tot op het kruit afbijten, haar digt bij de opening tusſchen den duim en de beide voorſte vingers vasthoudende, haar terſtond laten zakken, en regt op en neêr tegen de pan brengen, de palm der regterhand naar het ligchaam gekeerd, en de regter-elleboog op de kolf gehouden.

5. *Kruid op* = (de) PAN.

Eén tempo en ééne beweging.

66. Het hoofd voorover buigen, het oog op de pan ſlaan, dezelve vol kruid doen, de patroon digt bij de opening met den duim en voorſten vinger weder toeknijpen; het hoofd weêr oprigten, en de regterhand achter en met de beide laatſte vingers tegen het pandekſel brengen.

6. *Stuit*

(1) Pl. III, fig. 4.

Digitized by Google

6. *Sluit* = (de) PAN.

Eén tempo en ééne beweging.

67. Met de linkerhand het geweer tegen houden; met de twee laatſte vingers de pan forsch toeſluiten, houdende de patroon beſtendig tusſchen de beide voorſte vingers en den duim; de greep van het geweer met de beide achterſte vingers en de palm der regterhand dadelijk aanvatten, het gewricht dier hand tegen het ligchaam geſloten, den elleboog naar achteren en een weinig van het lijf af.

7. *'t Geweer* = LINKS.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

68. Het geweer langs de linkerdije weder oprigten, door ſterk op de kolf te drukken en den regterarm ſchielijk uit te ſtrekken, zonder den regterſchouder te laten zakken; te gelijk den laadſtok naar het ligchaam draaijen, de linkerhand openen, en het geweer in dezelve tot den tweeden ring laten naar beneden glijden, rustende de haan op den regterduim; te gelijker tijd front maken, draaijende op den linkerhiel, en den regtervoet vóór brengen, met den hiel tegen de holte van den linker.

Tweede beweging.

69. Het geweer alsdan uit de regterhand loslaten; hetzelve met de linkerhand digt langs het lijf laten zakken; te gelijk de regterhand naar boven brengen ter hoogte en op een' duim afſtands van de tromp; de kolf zonder ſtooten op den grond zetten, de linkerhand tegen het ligchaam

Digitized by Google

chaam onder den laatſten knoop van het vest, het geweer tegen de linkerdije, de tromp vlak over het midden van het lijf.

8. *Patroon* = (in den) LOOP.

Eén tempo en ééne beweging.

70. (1) Naar de tromp zien, het bovenſte van de regterhand forsch naar het ligchaam keeren, om het kruid in den loop te ſtorten, ligtende den elleboog op, ter hoogte van het gewricht der hand; de patroon ſchudden, haar in den loop ſteken en de hand omgekeerd laten, de vingers zonder hen te drukken geſloten.

9. *Trek uit* = (den laad-) STOK.

Eén tempo en zes bewegingen.

Eerſte beweging.

71. Den regter-elleboog ſnel omlaag brengen, den laadſtok tusſchen den duim en gebogenen voorſten vinger grijpen, de overige vingers geſloten.

Tweede beweging.

72. Door het uitſtrekken van den arm, den laadſtok ſchielijk half uittrekken, de nagels naar voren.

Derde beweging.

73. Den laadſtok bij het midden, tusſchen den duim en voorſten vinger hervatten, de hand omgekeerd, de palm naar voren, de vingers omhoog, den elleboog voor het lijf.

Vier-

(1) PL. III. fig. 5.

Digitized by Google

Vierde beweging.

74. Den arm uitſtrekken en den laadſtok alzoo geheel uittrekken, den elleboog altoos voor het lijf doende werken, de hand in de vorige poſitie.

Vijfde beweging.

75. Door het ſluiten der vingers, den laadſtok ſchielijk tusſchen de bajonet en het gezigt omdraaijen; gaande de laadſtokken der manſchappen uit het tweede gelid rakelings langs den regterſchouder van derzelver voorlieden, den laadſtok regt opwaarts, en evenwijdig met de bajonet, den arm uitgeſtrekt, de oogen naar boven, het dikke einde van den laadſtok vlak boven de monding van den loop, zonder denzelven te raken.

Zesde beweging.

76. Den laadſtok met het dikke einde in den loop brengen, en hem tot aan de hand naar beneden ſtooten, den laadſtok in de volle hand, den duim naar het gezigt gewend.

10. *Zet* = AAN.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

77. Den arm in zijne geheele lengte uitſtrekken, brengende de regterhand omhoog, de duim glijdende langs, en drukkende op den laadſtok, deszelfs punt tusſchen den duim en voorſten vinger grijpen, de overige vingers geſloten.

Tweede beweging.

78. Den laadſtok met kracht tweemaal achter elkander in den loop ſtooten, zonder de hand te draaijen, en hem aan

Digitized by Google

aan het dunne einde wederom vatten, tusſchen den duim en gebogenen voorſten vinger, de overige vingers geſloten, den regter-elleboog aan het lijf.

11. *Steekt op* = (den laad-) STOK.

Eén tempo en vier bewegingen.

Eerſte beweging.

79. Den laadſtok met eene wip half uitgooijen, en terſtond op de helft hervatten tusſchen den duim en voorſten vinger, als bij de derde beweging van het uittrekken van den laadſtok.

Tweede beweging.

80. Als de vierde beweging van het uittrekken.

Derde beweging.

81. Als de vijfde van het uittrekken, het dunne einde nu boven de monding van den bovenſten band houden.

Vierde beweging.

82. Het dunne einde van den laadſtok in den bovenſten ring zetten, en denzelven met den duim inſchuiven, de regterhand ſchielijk omhoog brengen, en den pink op het dikke einde plaatſen.

12. *Op ſchouder* = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerſte beweging.

83. (1) Het geweer langs het ligchaam met de linker-hand

(1) Pl. III. fig. 1.

Digitized by Google

hand opligten, deze hand ter hoogte van den ſchouder houden, terwijl de linker-elleboog aan het lijf geſloten blijft, den loop naar buiten gekeerd, tevens de regterhand laten zakken, om het geweer bij de greep te vatten.

Tweede beweging.

84. Het geweer met de regterhand opligten, daarbij de linkerhand loslaten, dezelve laten zakken en onder de kolf brengen; te gelijk de regterhak tegen, en op dezelfde lijn met de linker aantrekken; het geweer met de regterhand, in de aangewezene houding voor het ſchouderen van hetzelve tegen den ſchouder ſteunen, rakende de regterhand het aan bij de greep, zonder die te drukken.

Derde beweging.

85. De regterhand ſnel langs de dije in de voorgeſchrevene poſitie laten neervallen.

Maakt = VAARDIG.

Eén tempo en drie bewegingen.

(1) POSITIE VAN HET EERSTE GELID.

Eerſte beweging.

86. Het geweer met de linkerhand omdraaijen, het ſlot naar buiten; het met de regterhand bij de greep vatten, even als in de eerſte beweging der lading, en in front blijven ſtaan, draaijende alleen de punt van den linkervoet iets naar binnen.

Twee-

(1) Pl. IV, fig. 1.

Digitized by Google

Tweede beweging.

87. Den regtervoet ſnel terug trekken, de hak omhoog, de teenen gebogen, de knie tien of twaalf duim achter, en omtrent zes duim regts van den linkerhiel op den grond zetten, in acht nemende van niet forsch neêr te vallen; te gelijk het geweer met de regterhand omlaag brengen, en met de linkerhand bij den eerſten ring vatten, de kolf zonder ſtoot vóór de regterdije, op den grond zetten, de punt gelijk met den linkerhiel; te gelijk den haan tusſchen den duim en voorſten vinger van den regterhand vatten.

Derde beweging.

88. Den haan ſpannen.

(1) POSITIE VAN HET TWEEDE GELID.

Eerſte beweging.

Gelijk de eerſte beweging der lading.

Tweede beweging.

89. Het geweer met de regterhand vóór het midden van het ligchaam brengen, het met de linkerhand vatten, ſluitende den pink aan de pan- of pandekſel-veêr, den duim uitgeſtrekt langs de lade ter hoogte van de kin, de S of de zij- of ſchroefplaat ten naastenbij tegen het lijf gedraaid, den laadſtok naar het front van het bataillon; te gelijk den regterduim op den kop van den haan of op de ſteenſchroef brengen, de voorſte vinger onderaan tegen den beugel, de drie overige vingers aan den eerſten geſloten.

Der-

(1) Pl. IV. fig. 2.

Digitized by Google

Derde beweging.

90. Den regter-elleboog forsch ſluiten, bij het ſpannen van den haan, en het geweer bij de greep vatten.

(1). POSITIE VAN HET DERDE GELID.

Eerſte, tweede en derde beweging.

Gelijk die van het tweede gelid.

AAN.

Eén tempo en ééne beweging.

91. (2) De tromp forsch voorover doen vallen, de linkerhand ſnel tot aan den eerſten ring laten vooruit glijden, de kolf tegen den regterſchouder ſteunen, de tromp een weinig naar beneden; de ellebogen omlaag, zonder aan het lijf gefloten te zijn; het linkeroog toedoen, met het regter langs den loop zien, het hoofd, om te mikken, op de kolf neêrbuigen; den voorſten vinger aan den trekker brengen.

92. (3) Alleen de manſchappen in het derde gelid zullen te gelijker tijd den regtervoet acht duim regtsaf zetten, de punt naar den linkerhiel van hunnen nevenman.

Zet = AF.

Eén tempo en ééne beweging.

93. Het geweer ſnel weder om hoog brengen, en de poſitie van de derde beweging van *vaardig* weder aannemen.

VUUR.

(1) PL. IV. fig. 33. (2) PL. IV. fig. 4 en 5.
(3) PL. IV. fig. 6.

Digitized by Google

VUUR.

Eén tempo en ééne beweging.

94. Met den voorſten vinger den trekker met kracht terug trekken, zonder het hoofd te bewegen, en in deze houding blijven ſtaan.

LAAD T.

Eén tempo en ééne beweging.

95. Het geweer ſchielijk terug trekken, en de houding aannemen der tweede beweging van het eerſte tempo der lading, uitgezonderd dat niet de regterduim tegen het pandekſel komt, maar met denzelven en den gebogen voorſten vinger, terwijl de overige vingers geſloten zijn de ſteenſchroef gevat wordt. Het eerſte gelid moet ſchielijk opſtaan zonder het lijf voorover te buigen; doch, om niet tegen de geweren van het tweede gelid te ſtooten, den regter ſchouder terug trekken; en het derde gelid moet den regtervoet weder achter den linker aantrekken, met de holte tegen den hiel.

96. Wanneer de onderwijzer in deze poſitie de geweren wil doen laden, zal hij kommanderen:

Haan = (in de) RUST.

Eén tempo en ééne beweging.

97. Den haan terug trekken tot in de rust, zorgende van hem niet te ſpannen; dadelijk de hand, tusſchen de kolf en het ligchaam door, aan de patroontasch brengen, en dezelve openen.

98. Wanneer de onderwijzer, in plaats van de geweren te doen laden, dezelve wil doen ſchouderen, zal hij kommanderen:

Op

Digitized by Google

Op ſchouder = 'T GEWEER.

99. Op het kommando *op ſchouder*, moeten de ſoldaten den haan, op de zoo even verklaarde wijze herſtellen, de pan ſluiten en het geweer bij de greep vatten; op dat van 'T GEWEER, moeten zij de geweren ſchielijk op ſchouder brengen, en front maken.

(1) *Preſenteert* = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

100. Gelijk de eerſte beweging der lading, uitgezonderd dat de ſoldaat in front zal blijven ſtaan.

Tweede beweging.

101. Het geweer met de regterhand verder omdraaijen, om het regt op en neêr vlak voor het linkeroog te brengen, den laadſtok naar voren, den haan ter hoogte van den laatſten knoop van het vest, het geweer onderaan tegen den beugel in de volle regterhand gehouden; te gelijk het met de linkerhand forsch omvatten, den pink tegen de panveêr, den duim langs den loop uitgeſtrekt tegen de lade, den voor-arm aan het lijf geſloten, zonder gedwongen te wezen; in front blijven ſtaan, zonder de voeten te verzetten.

Op ſchouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

102. Het geweer met de regterhand omdraaijen, den loop naar

(1) PL. V, fig. 2.

Digitized by Google

naar buiten; het met de regterhand omhoog brengen, en tegen den linkerſchouder plaatſen; de linkerhand naar omlaag onder de kolf brengen, en de regterhand vrij aan de greep blijven houden.

Tweede beweging.

103. De regterhand ſchielijk in hare poſitie laten vallen.

Zet af = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

104. Het geweer, door het ſchielijk uitſtrekken van den linkerarm laten zakken, het te gelijk met de regterhand iets boven den eerſten ring grijpen; het uit de linkerhand loslaten en ſchielijk vóór den regterſchouder brengen, den laadſtok naar voren, den pink achter den loop, de kolf drie duim van den grond, de regterhand rustende tegen de heup, het geweer regt op en neêr, de linkerhand langs de zijde neêrhangende.

Tweede beweging.

105. Het geweer door de hand laten glijden, het zonder ſtoot nederzetten, en de poſitie aannemen, die hier zal worden aangewezen.

Poſitie van den ſoldaat met het geweer bij den voet.

106. (1) De hand om laag, den loop tusſchen den duim

(1) Pl. V. fig. 1.

Digitized by Google

duim en den voorsten langs de lade uitgestrekten vinger, de drie overige vingers uitgestrekt en zamen gevoegd, de tromp omtrent twee duim van den regterschouder, den laadstok naar voren, den hiel van de kolf naast en tegen de punt van den regtervoet, het geweer regt op en neêr.

107. Om in die positie te doen rusten, zal de onderwijzer kommanderen:

RUST.

108. Op dit kommando, zal de soldaat de regterhand uitgestrekt op den cordon-riem leggen, en de tromp tegen den regterschouder laten rusten.

109. Om den soldaat vervolgens den onbewegelijken stand weder te doen aannemen, zal de onderwijzer kommanderen:

110. 1. *Geeft acht.*

2. PELOTON.

111. Op het tweede kommando, moet de soldaat de positie met het *geweer bij den voet* hernemen, volgens No. 106.

Visitatie der geweren.

112. Nadat de soldaat het geweer bij den voet heeft gezet, zal de onderwijzer kommanderen:

Inspectie = (van) 'T GEWEER.

Een tempo en éene beweging.

113. Op den linkerhiel half regtsom meer dan regtsom maken, den regtervoet, op zes duim afstands van

van den linker, loodregt achter de frontlijn zetten, de voeten winkelhaaks; het geweer forsch met de linkerhand vatten ter hoogte van den onderſten knoop van het vest, het bovenſte van den loop achterover doen hellen, zonder de kolf van hare plaats te verſchuiven, den laadſtok naar het lijf gekeerd; te gelijk met de regterhand de bajonet bij de ſchaft en bogt vatten, zoodanig dat het uiterſte der ſchaft een' duim buiten de hand uitſteekt, en dat bij het uittrekken de duim langs de kling geſtrekt is; de bajonet uit de ſcheede rukken en op den loop zetten; voorts den laadſtok uittrekken, zoo als bij de lading in twaalf tempo's voorgeſchreven is, en hem in den loop laten glijden; dadelijk front maken, en zich herſtellen in den ſtand van *geweer bij den voet*, n°. 106.

114. De onderwijzer zal vervolgens, langs het gelid gaande, de geweren viſiteren. Man voor man geeft, naar mate de onderwijzer bij hem komt, denzelven het geweer ter viſitatie over: te dien einde wordt het met de regterhand ſnel om hoog gebragt, te gelijk met de linkerhand gevat tuſſchen den eerſten ring en de panveêr, het ſlot buitenwaarts, de linkerhand ter hoogte van de kin, het geweer regt vóór het linkeroog. De onderwijzer neemt hetzelve aan, en geeft het na gedane viſitatie terug; de ſoldaat herneemt het met de regterhand, en brengt het weder in den ſtand van *geweer bij den voet*.

115. Zoo dra de onderwijzer hem voorbij is, moet hij uit zich zelven den laadſtok op zijne plaats brengen, den ſtand hernemende, die bij het kommando *inſpectie van 't ge-*

Digitized by Google

't geweer is voorgeſchreven, en daarna wederom front maken.

116. Indien de onderwijzer, in plaats van de geweren te viſiteren, alleen de bajonet wil laten opzetten, zal hij kommanderen:

Bajonet = OP.

Eén tempo en ééne beweging.

117. De hierboven aangewezene poſitie nemen, de bajonet op den loop doen, zoo als verklaard is geworden, en dadelijk front maken.

118. Indien de bajonet reeds op den loop is, en de onderwijzer den laadſtok in denzelven wil laten doen, om, na dat er gevuurd is, de geweren te viſiteren, zal hij kommanderen:

Laadſtok = (in den) LOOP.

Eén tempo en ééne beweging.

119. Den laadſtok in den loop doen, gelijk hierboven is verklaard, en aanſtonds front maken; hem vervolgens wederom op zijne plaats brengen, naar gelang het geweer van iederen ſoldaat zal zijn geviſiteerd.

120. De ſoldaat zal het geweer niet omhoog brengen, om hetzelve aan den onderwijzer, wanneer deze hem voorbij gaat, over te geven; dewijl de onderwijzer alleenlijk moet onderzoeken, of het geweer niet geladen zij, en hij zulks kan vernemen, door den laadſtok bij het dunne einde te vatten en in den loop te doen klinken.

Legt

Digitized by Google

Legt neêr = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

121. Het geweer met de regterhand omdraaijen, het slot naar achteren; te gelijker tijd met de linkerhand de punt der patroontasch vatten; het ligchaam gezwind voorover buigen, den linkervoet vooruit zetten, den hiel tegen over den eersten ring; het geweer met de regterhand regt vóór zich neêr leggen, blijvende de hiel der kolf altijd ter hoogte van de punt van den regtervoet, de regterknie een weinig gebogen, en den regterhiel opgeligt.

Tweede beweging.

122. Zich oprigten, den linkervoet aan den regter aantrekken; de patroontasch loslaten, en de beide handen in hare positie laten neêrvallen.

Neemt op = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

123. Gelijk de eerste beweging van *legt neêr 't geweer.*

Tweede beweging.

124. Het geweer opnemen, den linkervoet aan den regter aantrekken, en dadelijk het geweer met de regterhand omdraaijen, den laadstok naar voren; te gelijker tijd de patroontasch loslaten en de linkerhand in hare positie laten neêrvallen.

Digitized by Google

Op ſchouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

125. Het geweer met de regterhand ſnel omhoog ligten; hetzelve, terwijl men het omdraait, omdat de loop naar buiten zou komen, tegen den linkerſchouder brengen; te gelijk de linkerhand onder de kolf plaatſen, en de regterhand tot tegen de panveer laten doorzakken.

Tweede beweging.

126. De regterhand ſnel in hare poſitie laten neêrvallen.

(1) *In (den) arm* = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerſte beweging.

127. Het geweer ſchielijk, zonder het om te draaijen, vier duim onder den haan omvatten, en het een weinig opligten.

Tweede beweging.

128. De kolf uit de linkerhand loslaten, den linker voor-arm uitgeſtrekt op de borst tegen den haan leggen, de hand op den regtertepel.

Derde beweging.

129. De regterhand ſchielijk in hare poſitie laten neêrvallen.

Over

(1) Pl. V. fig. 3.

Digitized by Google

Over = 'T GEWEER.

130. De linkerhand forsch onder de kolf brengen, het geweer met beide handen van den linkerschouder afbrengen, en op den regter leggen, het slot naar boven, en ter hoogte van den schouder, de tromp omhoog, zoo dat de bajonet een' voet hooger dan het hoofd gedragen wordt; op het oogenblik dat het geweer op den regterschouder is geplaatst, wordt de regterhand onder aan tegen en op de kolf gelegd, de vingers naar voren, het platte der hand naar boven, de elleboog omlaag, en de linkerhand in hare positie laten nedervallen.

In (den) arm = 'T GEWEER.

131. Het geweer met de linkerhand in de greep of het dunne der kolf vatten, het met de beide handen in den linkerarm plaatsen, te gelijker tijd de linkerhand los laten, de positie van het geweer in den arm aannemen, en de regterhand in de greep laten.

Schoudert = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

132. Met de regterhand forsch de greep van het geweer vatten.

Tweede beweging.

133. De linkerhand forsch onder de kolf brengen.

Derde beweging.

134. De regterhand schielijk in hare positie laten

Digitized by Google

neêrvallen, en het geweer met de linkerhand, in de poſitie van *op ſchouder 't geweer*, laten doorzakken.

Bajonet = AF.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerſte beweging.

135. Het geweer laten zakken, door het verder uitſtrekken van den linkerarm, en het te gelijk met de regterhand boven bij den eerſten ring aanvatten, zoo als bij de eerſte beweging van *zet af 't geweer.*

Tweede beweging.

136. Met de regterhand het geweer langs de linkerdije laten zakken; het met de linkerhand boven de regter aangrijpen, om de poſitie van de tweede beweging van *'t geweer links* aan te nemen, doch zonder den regterhiel vóór de holte van den linker. voet te plaatſen; de bajonet met de regterhand afnemen, haar in de ſcheede ſteken, en den kleinen vinger van de regterhand op het dikke einde van den laadſtok plaatſen.

Derde beweging.

Op ſchouder = 'T GEWEER.

137. Het geweer met de linkerhand om hoog werpen, het met de regterhand bij de greep vatten en het op ſchouder brengen.

Verdekt = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eer-

Digitized by Google

Eerste beweging.

138. Met de regterhand het geweer schielijk omvatten, den duim op de zijplaat en de voorste vinger tegen den haan; te gelijker tijd het geweer een weinig van den schouder afbrengen, den loop naar buiten zonder de punt der kolf te verplaatsen; hetzelve met de linkerhand bij den eersten ring vatten, de duim op den laadstok gestrekt, het geweer regt op en neêr tegen over den schouder, de linker-ellebooog aan het geweer gesloten.

Tweede beweging.

139. Het geweer voorover werpen; het onder den linkerarm brengen, blijvende de linkerhand aan den eersten ring, den duim op den laadstok, om het uitglijden te beletten, de pink op de heup; vallende de regterhand te gelijker tijd in hare positie.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

140. Met de linkerhand het geweer weder omhoog brengen, zonder te rukken, om te vermijden, dat de laadstok uit de lade springe; hetzelve met de regterhand om de greep grijpen, ten einde het tegen den schouder te steunen; te gelijker tijd de linkerhand van het geweer af, en snel onder de kolf brengen.

Tweede beweging.

141. De regterhand schielijk in hare positie laten

Digitized by Google

neêrvallen, en te gelijker tijd met de linkerhand het geweer, in de poſitie van *op ſchouder 't geweer*, laten doorzakken.

Bajonet = OP.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerſte beweging.

142. Gelijk de eerſte beweging van *bajonet af.*

Tweede beweging.

143. Gelijk de tweede beweging van *bajonet af*, uitgezonderd, dat de regterhand de ſchaft der bajonet zoodanig, als voorgeſchreven is bij de viſitatie van het geweer moet aangrijpen, om haar uit de ſcheede te trekken en gezwind op de tromp te zetten; en den kleinen vinger van de regterhand op het dikke einde van den laadſtok plaatſen.

Derde beweging.

Op ſchouder = 'T GEWEER.

144. Het geweer op ſchouder brengen, zoo als in de derde beweging van *bajonet af* is verklaard.

(1) *Velt* = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

145. Gelijk de eerſte beweging van het eerſte tempo

(1) Pl. V. fig. 4.

Digitized by Google

po der lading, het geweer omvatten twee duim onder den haan.

Tweede beweging.

146. Met de regterhand het geweer naar de regterzijde afrukken, en hetzelve in de linkerhand een weinig voorbij den eersten ring vangen, den loop naar boven, den linker-elleboog tegen het lijf, de regterhand op de regterheup, de punt der bajonet ter hoogte van het oog. De manschappen van het tweede en derde gelid moeten zorgen, dat zij hunne voorlieden niet met de bajonet raken.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

147. Op den linkerhiel weer in front draaijen; den regterhiel naast den linker aantrekken, en te gelijker tijd het geweer met de regterhand vóór den linkerschouder, en de linkerhand onder de kolf brengen.

Tweede beweging.

148. De regterhand snel in hare positie laten vallen.

Om laag = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

149. Gelijk de eerste beweging van *zet af 't geweer.*

Tweede beweging.

150. De tromp van 't geweer voorover neigen, de kolf achterwaarts en omtrent drie duim van den

Digitized by Google

grond: de regterhand, op de heup gesteund, laat in dier voege het geweer tegenhouden, dat de bajonetten der manschappen in het tweede en derde gelid hunne voorlieden niet raken.

Op schouder = 't GEWEER.

151. Op het kommando *op schouder*, het geweer loodregt in de regterhand herstellen; op het kommando *'t geweer*, verrigten hetgeen, wat voorgeschreven is, om het geweer, wanneer men het bij den voet heeft, op schouder te brengen.

Bemerkingen nopens de handgrepen.

152. De handgrepen misvormen dikwerf bij de rekruten de houding van het ligchaam, wanneer dezelve nog niet ten volle is gevestigd. Het is daarom noodzakelijk, dat de onderwijzer hen, in den loop der lessen, dikwijls terug brengt tot de regelmatigheid der houding en van het dragen van het geweer.

153. De rekruten zijn ook zeer onderhevig aan het inbuigen der lendenen en het achterover werpen van het ligchaam, vooral bij het eerste tempo der lading, wanneer men hen te lang daarbij houdt. Dus moet de onderwijzer het vermijden, van hen te lang in deze positie te laten.

DERDE LES.

Lading in vier tempo's.

154. Deze lading heeft ten oogmerk, de soldaten de tempo's te doen onderscheiden, welke moeten ver-

Digitized by Google

verfneld worden, en die, waarbij meer geregeldheid en oplettendheid noodig is, als met name het doen van *kruid op de pan*, het brengen der *patroon in den loop*, en het *aanzetten*. Zij zal gevolgelijk, in vier hoofd-tempo's, op den volgende voet verdeeld worden.

155. Het eerfte tempo zal op het laatst van het kommando, en de drie andere op de kommando's *twee*, *drie* en *vier* uitgevoerd worden.

156. De onderwijzer zal kommanderen:

Lading in vier tempo's.

Laadt = 't GEWEER.

157. (1) Het eerfte tempo der lading verrigten; de pan ontfluiten; de patroon vatten; dezelve openbijten, bij de pan brengen, en kruid op de pan doen.

TWEE.

158. (2) De pan fluiten; het geweer links brengen; en de patroon in den loop doen, uitfchudden en laten zakken.

DRIE.

159. (3) Den laadftok uittrekken, denzelven tot bij

(1) PL. III. fig. 4.
(2) PL. III. fig. 5.
(3) PL. III. fig. 6.

Digitized by Google

bij de hand in den loop brengen, en met twee stoeten aanzetten.

VIER.

160. (1) Den laadstok op zijne plaats en het geweer op schouder brengen.

GEZWINDE LADING.

161. De onderwijzer zal vervolgens de gezwinde lading onderrigten, die uitgevoerd moet worden even als de lading in vier tempo's, maar in ééns en zonder bij de vier bepaalde tempo's te blijven stil houden. Hij zal te dien einde kommanderen:

162. *Gezwinde lading.*

Laadt = 't GEWEER.

Bemerkingen, betrekkelijk de ladingen.

163. De onderwijzer moet de soldaten doen opmerken, dat degenen, welke zonder zich te overhaasten, bedaard en geregeld te werk gaan, het best en het spoedigst laden; wijl zij den laadstok omdraaijen, zonder dat hij aan die hunner voor- of nevenlieden haakt, denzelven, zonder mis te steken, in den loop en weder op zijne plaats brengen, de patroon beter aanzetten, geen kruid storten, en geen patronen bij het nemen uit de tasch laten vallen: al hetwelk van wezenlijk aanbelang is, en door de soldaten met de meeste oplettendheid zal moeten worden in acht genomen.

164.

(1) PL. III. fig. 1.

Digitized by Google

164. De onderwijzer zal geregeldheid in het verrigten der tempo's en in de houdingen vorderen, zonder welke de soldaten zich belemmeren en elkander hinderen zouden. Hij zal hun, na verloop van eenige lessen, patronen van zemelen of zaagmeel geven, en hen aan het behoorlijk op de pan storten en aanzetten gewennen.

VIERDE LES.

De vuren.

165. De vuren zullen regtuit of schuins geschieden, zoodanig als hieronder zal worden uitgelegd.

Vuren regtuit.

166. De onderwijzer zal de volgende kommando's doen:

Pelotons-vuur.

1. *Peloton.*
2. VAARDIG.
3. AAN.
4. VUUR.
5. LAADT.

167. (1) Deze onderscheidene kommando's zullen volvoerd worden op de wijze, die bij de handgrepen is voorgeschreven.

168.

(1) PL. VI. fig. 1.

Digitized by Google

168 Op het tweede kommando, zullen de drie man de aangewezene positie, volgens het gelid, waarin zij staan aannemen, en op het vijfde, de geweren laden en op schouder brengen.

Schuinsche vuren.

169. De schuinsche vuren zullen regts en links, en op dezelfde kommando's, als het vuur regtuit geschieden; met dit eenige onderscheid, dat het kommando AAN telkens vooraf gegaan zal worden door het kommando van waarschuwing, *schuins regts* of *schuins links*, hetwelk na het kommando VAARDIG, zal worden uitgesproken. Op deze waarschuwing zullen de manschappen uit het derde gelid de oogen op de opening of het schietgat waardoor zij zullen moeten aanleggen, vestigen.

Positie der drie gelederen bij het vuur schuins regts.

170. (1) Op het kommando VAARDIG, zullen de drie gelederen verrigten hetgeen bij het vuur regtuit is voorgeschreven.

171. Op het kommando AAN, moet het eerste gelid de tromp van het geweer regts, en de linkerknie binnenwaarts wenden, zonder de voeten te verplaatsen.

172. Het tweede gelid moet insgelijks de tromp regts draaijen, zonder de voeten te verzetten.

173. Het derde gelid moet den linkervoet omtrent zes duim vooruit brengen, naar de punt van den

(1) PL. VI. fig. 2.

Digitized by Google

den regtervoet van zijnen voorman gewend; het zal ook het lijf, door de linkerknie een weinig te buigen, vooruit brengen, en de tromp regts draaijen.

174. De drie gelederen moeten den regterſchouder terug trekken.

In deze poſitie moeten de achterſte gelederen gereed zijn, om, offchoon in eene ſchuinſche rigting, door dezelfde opening, als bij het vuur regtuit, te vuren.

175. Op het kommando *laadt*, zullen de drie gelederen de poſitie hernemen, welke hun bij het vuur regtuit is voorgeſchreven; het derde zal, het geweer terug trekkende, den linkervoet weder met den hiel tegen de holte van den regter zetten.

Poſitie der drie gelederen bij het vuur ſchuins links.

176. (1) Op het kommando *vaardig*, zullen de drie gelederen hetzelfde verrigten, wat ten aanzien van het vuur regtuit is voorgeſchreven.

177. Op het kommando *aan*, zal het eerſte gelid de tromp links aanleggen, zonder de knie te buigen, noch de voeten te verzetten.

178. De manſchappen in het tweede gelid moeten aanleggen ieder in het ſchietgat ter linkerzijde van zijnen voorman, zonder de voeten te verzetten.

179. De manſchappen in het derde gelid moeten ieder den linkervoet omtrent zes duim vooruit en naar

(1) PL. VI. fig. 3.

Digitized by Google

naar den kant van den regterhiel van hunnen voorman zetten, ook te gelijk het bovenlijf vooruit brengen, door de linkerknie een weinig te buigen, en ieder aanleggen in het ſchietgat ter linkerzijde van den voorſten man van zijn rot.

180. De drie gelederen moeten den linkerſchouder terug trekken.

181. In dezen ſtand, moeten de manſchappen der beide achterſte gelederen gereed ſtaan, om ieder door het ſchietgat ter linkerzijde van zijnen voorman in eene ſchuinſche rigting te vuren.

182. Op het kommando *laadt*, moeten de drie gelederen hunne geweren in de ſchuinſche ſtrekking, waarin zij zich bevinden, terug trekken, en in deze poſitie kruid op de pan doen: het derde gelid zal den linkerhiel in de holte van den regtervoet plaatſen; en bij het links brengen van het geweer, zullen de drie gelederen dezelfde poſitie aannemen, als bij het vuur regtuit.

Bemerkingen betrekkelijk de ſchuinſche vuren.

183. Bij het aanleggen eenen ſchouder terug trekken;

Ten einde de tromp meer of min ſchuins te kunnen aanleggen, naar de plaats van het voorwerp, op hetwelk men mikt.

De onderwijzer moet dezen grondregel aan de rekruten duidelijk maken, door, wanneer zij de wijze van aanleggen bij de ſchuinſche vuren behoorlijk verſtaan,

Digitized by Google

ſtaan, eenen man voor het front, min of meer regts of links te plaatſen, om dit voorwerp te verbeelden.

Het derde gelid den linkervoet zes duim voorwaarts doen zetten en het bovenlijf laten vooruit brengen;

Ten einde de ongelukken voor te komen; omdat, zonder deze voorzorg, de geweren van het derde gelid, in hunne ſchuinſche ſtrekking, niet genoeg voorbij het eerſte gelid zouden uitſteken.

In het ſchuinſche vuur links, de geweren in hunne ſchuinſche rigting terug trekken, en alzoo kruid op de pan doen;

Omdat, zoo men, bij het terug trekken van het geweer om kruid op de pan te doen, dezelfde poſitie, als bij het vuur regtuit, mede wilde aannemen, men het over het hoofd van zijnen voorman zou moeten beuren.

Twee-gelederen-vuur.

184. Het twee-gelederen-vuur zal alléén door de beide voorſte gelederen verrigt worden; het derde anders niet doende, dan laden en de geweren aan het tweede overgeven. Ingevolge deze ſchikking, moet het eerſte gelid ſtaande vuren.

185. De onderwijzer zal de volgende kommando's doen:

1. *Twee-gelederen-vuur.*
2. *Peloton.*
3. VAARDIG.
4. *Chargeert.*

186.

Digitized by Google

186. Op het derde kommando, moeten alle drie de gelederen de poſitie aannemen, aan het tweede en derde gelid, bij het vuur regtuit en ſchuins voorgeſchreven.

187. Op het vierde kommando, moeten de manſchappen van het eerſte en tweede gelid te gelijk aanleggen en vuren. De man in het derde gelid, niet moetende vuren, zal enkel laden en zijn geweer aan die van het tweede gelid overgeven.

188. De man van het eerſte gelid moet zijn geweer ſchielijk laden, en op nieuw affchieten, daarna weder laden, van nieuws vuren, en zoo voorts.

189. De man in het tweede gelid zal zijn geweer, na gevuurd te hebben, met de regterhand aan zijnen achterman overgeven. Deze moet het met de linkerhand aannemen, en het zijne met de regterhand overreiken aan den ſoldaat van het tweede gelid, die met dit geweer zal vuren, het vervolgens laden, nog eens met hetzelve vuren, en het daarna aan zijnen achterman moet terug geven, en zoo voorts; in dier voege dat de man van het tweede gelid altijd, uitgenomen de eerſte reis, twee ſchoten achter elkander met hetzelfde geweer doet, alvorens het aan den man in het derde gelid over te geven.

190. Na den eerſten ſchoot, zullen de eerſte en tweede man van ieder rot niet meer aan het te gelijk vuren gehouden wezen.

191. De drie gelederen zullen ſteeds, bij het links brengen van het geweer, front maken, en, na geladen te hebben, de hierboven in n°. 186 aangewezene poſitie aannemen. Te dien einde zal iedere ſoldaat, na

Digitized by Google

na den laadſtok te hebben opgeſtoken, zijn geweer doen omhoog glijden door de linkerhand, die hij tegen de panveer ter hoogte van de kin moet brengen; terwijl hij op hetzelfde oogenblik half regtsom zal maken, om weder in de voorgeſchrevene poſitie te komen, en den regterduim aan de ſteenſchroef, om den haan te ſpannen, en den voorſten vinger onderaan tegen den beugel zal brengen. De man van het derde gelid moet altijd zijn geweer, zonder dat de haan geſpannen is, aan dien van het tweede overgeven.

192. Om het vuur te doen ophouden, zal de onderwijzer kommanderen:

Roffel.

193. Op dit kommando zal de ſoldaat ophouden te vuren, den haan in de rust ſtellen, het geweer laden of de lading voleindigen, wanneer zulks nog niet geſchied is, en ſchouderen; dragende de manſchappen van het tweede en derde gelid zorg, van ieder zijn eigen geweer te hernemen.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk de vuren.

194. De vuren zullen in den beginne zonder patronen, en vervolgens met patronen van zemelen of zaagmeel geſchieden, om den ſoldaat meer en meer aan het kruid op de pan doen, en het vaardig, maar geregeld en zonder kruid te ſtorten, in den loop brengen van de patroon, zoo wel als aan het behoorlijk aanzetten, te gewennen. Voorts zal men dit onderrigt, door met kruid te doen vuren, eindigen.

Digitized by Google

195. Men moet, wanneer men met kruid laat vuren, de ſoldaten aanbevelen, dat zij bij het herſtellen van den haan, met oplettendheid gadeſlaan, of er rook uit het zundgat komt, hetwelk tot een zeker teeken verſtrekt, dat de ſchoot is afgegaan. Bijaldien er geen rook uit het zundgat kwam, zou de ſoldaat, in plaats van op nieuw te laden, achteruit moeten treden, om het zundgat door te ſteken, en van nieuws kruid op de pan te doen. In gevalle de ſoldaat, in de meening dat de ſchoot afgegaan is, een tweede patroon in den loop had gedaan, zou hij zulks ten minſte bij het aanzetten, door de hoogte der lading, moeten gewaar worden en, door er een derde in te doen, zich ten hoogſten ſtrafbaar maken. De onderwijzer zal daarom, na het vuren met kruid, altijd de geweren viſiteren, ten einde te onderzoeken, of iemand der ſoldaten den misſlag begaan heeft, van drie patronen op zijn geweer te doen.

196. De onderwijzer moet ook bijzonder daarop letten, dat de ſoldaat, bij het in rust zetten van den haan, denzelven niet door te veel overhaasting ſpant: een misſlag, die ongelukken zou kunnen veroorzaken.

Algemeene bemerkingen, rakende de tweede afdeeling der ſoldaten-ſchool.

197. Wanneer de drie man, na de les der handgrepen eenige dagen te hebben beoefend, bedreven zullen zijn in het dragen van het geweer, moet de onderwijzer de les altijd eindigen, door hen gedurende eenigen tijd in één gelid, op eenen pas afſtands van elkander, te doen marcheren, om hen hoe langer hoe meer in het werkdadige

van

van den regten en schuinschen pas te bevestigen. Hij zal hun de noodige aanwijzing doen, om den pas te merken (*marqueren*) en te veranderen: hetgeen in volgender voege zal worden ten uitvoer gebragt.

Den pas marqueren.

198. De drie man met den gewonen pas marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Marqueert den pas.*

2. MARSCH.

199. Op het tweede kommando, hetgeen geschieden zal in het oogenblik, dat de voet op het punt staat, van op den grond gezet te worden, moeten de soldaten den pas aangeven, door, zonder vooruit te komen, de hielen beurtelings naast elkander neêr te zetten, en de tijdmaat van den pas gade te slaan.

200. Om den gewonen pas te doen hervatten, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

201. Op het tweede kommando, hetgeen als boven zal geschieden, zullen de soldaten den pas van twee voet weder aannemen.

Digitized by Google

Den pas veranderen.

202. De ſoldaten met den gewonen pas marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Verandert den pas.*

2. MARSCH.

203. Op het tweede kommando, hetgeen geſchieden zal op het oogenblik, waarin de voet ſtaat neergezet te worden, moeten de ſoldaten den voet, die achter is, ſchielijk naast dengenen, die zoo dadelijk is op den grond gezet, bijtrekken, en met dezen laatſten voet weder aantreden.

DERDE AFDEELING.

EERSTE LES.

204. Wanneer de drie man, in de beginſelen en het werktuigelijke van den pas, de houding van het ligchaam en het dragen van het geweer, behoorlijk bedreven zijn, zal de onderwijzer op het minst vijf of zes, en ten hoogſte negen man bijeen voegen, om hun de gronden van de aanraking der ellebogen, of van de voeling, bij den marsch in front, de regels van den marsch uit de flank, den gezwinden en achterwaartſchen pas, de grondbeginſelen van de veranderingen van directie, van de zwenkingen in den marsch en op de plaats, en de grondregels der rigting te leeren.

205.

Digitized by Google

205. De onderwijzer zal hen arm aan arm in één gelid ſtellen, en daarop de volgende kommando's doen:

1. *Peloton voorwaarts.*

2. *Guide links* (of *regts*)

3. MARSCH.

206. Op het kommando *marsch*, zal het gelid ſchielijk met den linkervoet aanmarcheren.

207. De onderwijzer moet een wel geoefend man doen voor marcheren, op twee paſen, hetzij voor den regter-, of voor den linker- vleugelman, naarmate der zijde, welke voor de plaatſing van den guide benoemd is, en aan dien vleugelman gelasten, om naauwkeurig in de voetſtappen van den man, die hem vooruit gaat, te volgen, en ſteeds den afſtand van twee paſen te onderhouden. Zulks is het zekerſte middel, om de rekruten de hebbelijkheid, om de paſen van de voorgeſchrevene lengte en ſnelheid te maken, te doen verkrijgen.

208. De onderwijzer zal de navolgende regels doen nakomen:

Den elleboog van zijnen neveman aan den kant van den guide zachtelijk aanroeren;

Omdat, als men alzoo arm aan arm met zijnen nevenman blijft, men verzekert kan zijn, dat men ten naastenbij is gerigt, en er geene opening tusſchen de rotten ontſtaat. Zoo men, in plaats van zijnen nevenman aan den elleboog zachtjes aan te raken, op hem leunde,

Digitized by Google

zou men hem noodzaken, van op zijne beurt naar den guide te leunen, en daardoor dezen laatſten uit de directie ſtooten.

Den linker-elleboog, noch den regterarm van het lijf brengen;

Opdat de ſoldaat zijnen nevenman niet ſtoote, en in het gelid geen meer plaats beſla, dan hij in hetzelve moet bekleeden.

Voor de drukking wijken die van den kant van den guide komt, en weêrſtand bieden aan het gedrang, dat aan de tegengeſtelde zijde ontſtaat;

Om voor te komen, dat de guide buiten de directie wordt gedrongen.

Zich aan den elleboog van zijnen nevenman naar de zijde van den guide, zoo deze neveman zich kwam te verwijderen, of zoo men zelf van hem was afgeweken, alleen op eene ongevoelige wijze wederom aanſluiten;

Omdat het gebeuren kan, dat de nevenman zich te onpas regts of links begeeft. Indien alsdan de man, welke naast hem ſtaat, en voorts degenen, die op denzelven volgen, zich haastig naar deze valſche beweging voegden, zou er uit voortvloeijen, dat de misſlag van eenen enkelen zich zoude voortplanten tot velen: en wanneer achtervolgens degene, bij wien de misſlag zijn begin genomen heeft, dezelve zoude willen verbeteren, zou hij verpligt wezen, om zijnen nevenman, en deze den volgenden man, en zoo voorts tot aan den vleugel, terug te ſtooten, hetwelk eene gedurige golving in den marsch zou te weeg brengen. Zoo daarentegen ieder man het

het grondbeginſel in acht neemt, van zich ſlechts allengskens naar de bewegingen van zijnen nevenman te voegen, zal deze laatſte den tijd hebben, om zijnen misſlag te herſtellen: en begaat hij er een', zoo zal deze afwijking zich niet voortplanten, en er geene golving plaats grijpen.

Altijd het hoofd regtuit, en de oogen op den grond, twaalf of vijftien paſen vóór zich, gevestigd houden, op welke zijde de guide ook genoemd zij;

Omdat, als de ſoldaten het hoofd naar de zijde van den guide draaiden, hetzelve de tegenoverſtaande ſchouder zou doen vooruit komen, hetgeen eene valſche directie aan het gelid geven, en eene gedurige drukking naar den kant van den guide, en bij gevolg golving zoude veroorzaken. Het vestigen der oogen op twaalf of vijftien paſen vóór zich op den grond brengt te weeg, dat de ſoldaat, onder het marcheren, niet ter zijde afwijkt, hetwelk een zeer wezenlijk ſtuk uitmaakt.

Indien men bemerkt dat men zelf te veel vóór of achter is, zich ſlechts langzamerhand herſtellen, door zijnen pas op eene bijna onmerkbare wijze te verlengen of te verkorten;

Wijl de haastige bewegingen in den marsch altijd ſtrekken om eenen troep uit zijn verband te brengen, golving in denzelven te veroorzaken, en de tijdmaat te doen verliezen. Want niemand kan eenen pas van twee voeten en een half in denzelfden tijd doen, waarin zijn nevenman er eenen van twee voet maakt, zonder dat de beweging van den eerſten ſneller dan die van den tweeden zijn zal; daar men in tegendeel den pas een of twee duim kan verlengen, zonder dat daaruit eene merkbare verſnelling in de beweging ontſtaat.

Digitized by Google

209. Eindelijk moet de onderwijzer er zich op toeleggen, om aan de rekruten te doen begrijpen, dat de rigting in den marsch alleen kan bewaard blijven door de regelmatigheid van den pas, de voeling der ellebogen, en het vierkant houden der schouders; dat zoo, bij voorbeeld, de eene grootere pasfen maakte dan de andere, of zoo de eene schielijker dan de andere marcheerde, zij noodzakelijk zouden moeten uiteen raken; dat, zoo zij niet de aanraking der ellebogen onderhielden, het hun, wijl zij het hoofd regtuit moeten houden, onmogelijk zijn zoude, te oordeelen of zij ter zelfder hoogte met hunnen nevenman marcheren, en of er tusschen hen geene gapingen ontstaan.

210. Vervolgens zal de onderwijzer hen oefenen om schuins regts, en schuins links te marcheren.

211. De onderwijzer moet een welgeoefend man op de zijde van het gelid stellen, naar welken hij wil doen schuins marcheren. Deze man moet naauwkeurig acht geven van zijne schouders, na de wending, goed vierkant te houden, zijne pasfen gelijk groot te maken, en zonder slingeren goed regt voor zich uit, in de aangenomene diagonale directie te blijven doormarcheren, punten op 12 à 15 pasfen voor zich op den grond nemende om zijnen marsch te verzekeren.

212. Het gelid, met den guide links, in front marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Schuins regts.*
2. MARSCH.
3. *Guide regts.*

213.

Digitized by Google

213. Op het kommando marsch zal het gelid den schuinschen marsch aannemen zoo als in No. 43. is voorgeschreven.

214. Den marsch in front weder willende doen aannemen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Voorwaarts.*
2. MARSCH.
3. *Guide links.*

215. Op het kommando marsch neemt het gelid den marsch in front, en op het derde kommando de voeling links weder aan.

216. De marsch schuins links zal op de tegen over geftelde kommando's worden uitgevoerd.

217. De onderwijzer het gelid willende doen halt houden, terwijl hetzelve in den schuinschen marsch is, zullen de manschappen zich op het kommando *halt*, terstond in front herstellen.

218. Wanneer deze verschillende grondbeginselen aan de rekruten gemeenzaam zijn geworden, en zij wel bedreven zijn in de houding van het ligchaam, het dragen van het geweer, en het werktuigelijke, de lengte en de snelheid van den gewonen pas, moet de onderwijzer hen uit den gewonen in den gezwinden pas, en omgekeerd, doen vallen, en dat wel op de volgende wijze; het gelid met den gewonen pas marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Gezwinde pas.*
2. MARSCH.

Digitized by Google

219. Op het kommando *marsch*, hetwelk zal geſchieden, zonder onderſcheid, bij het neêrzetten van den eenen of anderen voet, zal het gelid den gezwinden pas aannemen.

220. De lengte van dezen pas zal dezelfde wezen als van den gewonen, maar zijne ſnelheid die van honderd in iedere minuut.

221. De onderwijzer zal met den gezwinden pas marcherende, van tijd tot tijd den ſchuinſchen marsch doen aannemen.

Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas.

222. De marsch met den gezwinden pas zal geſchieden naar dezelfde grondbeginſelen, als die met den gewonen. Maar dewijl het voortſtootende van den gezwinden pas den ſoldaat aanzet, om elkander los te laten, moet de onderwijzer er zich op toeleggen om de tijdmaat van dezen pas wel te bepalen, en den ſoldaat te gewennen van altoos den loodregten ſtand van het ligchaam, zoo wel als de regelmatigheid van den pas te behouden.

223. Met den gezwinden pas marcherende zal de onderwijzer nu en dan denzelven doen marqueren en veranderen.

224. Wanneer de onderwijzer den gewonen pas wil doen hervatten, zal hij kommanderen:

1. *Gewone pas.*

2. MARSCH.

225. Op het kommando *marsch*, hetwelk gedaan wordt om het even voor welken voet, zal het gelid den gewonen pas weder aannemen.

226.

Digitized by Google

226. Het gelid in den marsch zijnde, zal de onderwijzer hetzelve door de hierboven, in n°. 24, voorgeschrevene kommando's en middelen doen halt houden.

227. Als het gelid met den gezwinden pas marcheert, moet het kommando *halt* geschieden een oogenblik voor dat de voet op den grond komt.

228. Het gelid stil staande, zal de onderwijzer het met den achterwaartschen pas doen marcheren, en ten dien einde kommanderen:

1. *Achterwaarts.*
2. MARSCH.

229. Op het kommando *marsch*, moeten de soldaten den linkervoet schielijk naar achteren trekken, en denzelven neêrzetten op den afstand van een' voet, van den eenen hiel tot aan den anderen, en alzoo blijven voortgaan tot op het kommando *halt*, hetwelk altijd door dat van *pelaton* zal vooraf gegaan worden. De soldaten moeten op dit kommando stil staan, en den voet, die voor is, naast den anderen bijtrekken.

230. De onderwijzer moet toezien dat de manschappen niet tegen hunnen nevenman leunen, dat zij zich regt achterwaarts bewegen, en dat de loodregte stand en de houding van het ligchaam, zoo wel als van het geweer, altoos bewaard blijven.

TWEEDE LES.

Marsch uit de flank.

231. De soldaten arm aan arm, in één gelid staande, zal de onderwijzer hun de volgende kommando's doen;

1. *Pe-*

Digitized by Google

1. *Peloton regts* (of *links*) *uit de flank.*
2. *Regts* (of *links*) = OM.
3. MARSCH.

232. Op het tweede kommando zullen zij regts of links-om maken.

233. Op het kommando *marsch* zullen zij schielijk met den linkervoet in den gewonen pas aantreden.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch uit de flank.

234. De onderwijzer moet een wel geoefend man naast den eersten soldaat van de flank, naar welke het gelid alsdan front maakt, plaatsen, om deszelfs pas te regelen en denzelven te geleiden, en aan den genoemden soldaat aanbevelen, om altijd arm aan arm met dezen man te marcheren.

235. De onderwijzer moet bij den flank-marsch de volgende regelen doen nakomen:

Dat de pas naar de voorgeschrevene grondbeginselen geschiedt;

Omdat deze grondbeginselen, zonder welke de manschappen, naast elkander in hetzelfde gelid geplaatst, in den marsch geen geheel zouden kunnen bewaren, nog onvermijdelijker moeten worden nagekomen, wanneer men met rotten marcheert.

Dat bij elken pas de voet van den man, die vooraf gaat, door den voet van dengenen, die op hem volgt, wordt vervangen.

Opdat er tusschen de rotten geene openingen komen.

Dat

Digitized by Google

Dat de ſoldaat, om te vermijden dat hij zijnen voorman op de hakken trapt, de kniën niet buigt;

Omdat, als hij de kniën boog, de afſtand tusſchen de rotten zoo wel als de tijdmaat, zoude verloren gaan.

Dat voor elken ſoldaat, door het hoofd van zijnen voorman, de hoofden van alle degenen, die vóór denzelven marcheren gedekt zijn;

Dewijl dit de zekerſte regel is, die, om regt achter den voorſten ſoldaat van het gelid te blijven, kan gegeven worden.

236. De onderwijzer moet bij den marsch uit de flank, zich meestendeels ophouden vijf of zes paſen op de flank der manſchappen, welke hij onderrigt, om voor de nakoming van de voorgemelde grondregelen te zorgen.

237. *Ook* moet hij zich ſomtijds achter het voortmarcherende gelid begeven, om hetzelve in de lengte te overzien, aldaar ſtil ſtaan, en inmiddels hetzelve vijftien of twintig paſen laten doen, om waar te nemen of de manſchappen op den voorſten ſoldaat naauwkeurig gerigt blijven.

238. De onderwijzer zal met rotten regts of links laten zwenken, en ten dien einde kommanderen:

1. *Met rotten regts* (of *links*).

2. MARSCH.

239.

Digitized by Google

239. Op het tweede kommando zal de voorſte man van het gelid regts- of linksom maken, en verder regt voor zich uit marcheren. Ieder der overige zal achtervolgens op dezelfde plaats, als deze voorſte, dezelfde wending doen.

240. Ook zal de onderwijzer de wendingen *regts-* en *linksom* in den marsch doen volbrengen, en ten dezen einde kommanderen:

1. *Regts* (of *links*) *uit de flank.*

2. MARSCH.

241. Op het tweede kommando, dat onverſchillig voor welken voet, en een' oogenblik, vóór dat hij op den grond komt, zal geſchieden, zullen de ſoldaten het ligchaam omdraaijen, den voet die opgeligt is in de nieuwe directie plaatſen, en daarin met den anderen voet aantreden, zonder de tijdmaat van den pas te verbreken.

242. Wanneer de onderwijzer het gelid, uit de flank marcherende, begeert te doen halt houden, en in front te herſtellen, zal hij de volgende kommando's doen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

3. FRONT.

243. Op het tweede kommando, zal het gelid ſtaan blijven, zonder dat iemand, al ware het ook, dat hij zijnen afſtand had verloren, zich verroert. Zulks is noodzakelijk om den ſoldaat aan eene geſtadige inachtneming van zijnen afſtand te gewennen.

244.

Digitized by Google

244. Op het derde kommando, zal ieder zich in front herstellen door de wending *linksom*, wanneer men uit de regter-, en door de wending *regtsom*, wanneer men uit de linkerflank marcheert.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch uit de flank.

245. Wanneer de manschappen zoo ver gevorderd zijn, dat zij den marsch uit de flank met bekwaamheid en gemakkelijkheid kunnen uitvoeren, moet de onderwijzer hen in den marsch uit de flank met den gezwinden pas oefenen. Deze les zal hen des te sterker de noodzakelijkheid doen ontwaar worden, om, in den marsch uit de flank, wél in elkanders voetstappen te volgen, en zoo wel de tijdmaat als den loodregten stand te onderhouden.

DERDE LES.

Rigting.

246. De onderwijzer moet de rekruten aanvankelijk oefenen zich man voor man te rigten, om hen de grondbeginselen der rigting beter te doen begrijpen. Ten dezen einde zal hij aan de beide eerste manschappen van den regtervleugel gelasten, twee pasen voorwaarts te doen, en deze manschappen gerigt hebbende, achtervolgens ieder der overige waarschuwen om zich in de rigting der beide eerste te begeven.

247. Iedere soldaat moet op de waarschuwing om zich te

Digitized by Google

te rigten, hem door den onderwijzer gedaan, het hoofd en de oogen regts wenden, in de poſitie, welke in de eerſte les van de eerſte afdeeling is voorgeſchreven; voorts in de tijdmaat van den gewonen pas, twee pasſen vooruit doen, doch den laatſten verkorten, in dier voege dat hij zich omſtreeks zes duim achter de nieuwe lijn van rigting bevindt, welke hij nooit moet overſchrijden. Vervolgens zal hij zich met kleine [glijdende] pasſen en geſtrekte kniën, bedaard en zonder rukken zich naast den man begeven, tegen wien hij zich moet aanſluiten, op zoodanige wijze, dat, zonder dat het hoofd uit zijne houding geraakt, de lijn zijner oogen zoo wel als die zijner ſchouders in dezelfde rigting is met die van zijnen nevenman, en dat zijn elleboog, zonder zich van het ligchaam te verwijderen, zachtjes dien van zijnen nevenman aanraakt.

248. De rigting links zal naar dezelfde regelen geſchieden.

249. Nadat de rekruten in dezer voege, man voor man, geleerd hebben, zich naauwkeurig en zonder zoeken te rigten, zal de onderwijzer het geheele gelid zich in eens doen rigten op het volgende kommando:

Regts (of *links*) = RIGT U.

250. Op dit kommando, zal het geheele gelid, met uitzondering der beide manſchappen, die reeds van te voren geplaats zijn om tot grondſlag der rigting te verſtrekken, zich met den gewonen pas op de nieuwe lijn begeven, en zich aldaar bedaard, naar de hierboven, in nº. 247, voorgeſchrevene regelen, plaatſen.

251.

Digitized by Google

251. De onderwijzer moet, vijf of zes paſſen vóór en met het aanzigt naar het gelid ſtaande, voor de nakoming der regelen zorgen, en zich achtervolgens naar den vleugel begeven, die tot grondſlag der rigting gediend heeft, om denzelven na te zien.

252. De onderwijzer het grootſte getal ſoldaten gerigt ziende, zal kommanderen:

STAAT.

253. Op dit kommando zullen de ſoldaten het hoofd en de oogen in de houding regtuit herſtellen, en den onbewegelijken ſtand weder aannemen.

254. De onderwijzer zal vervolgens aan de manſchappen, die niet gerigt mogten zijn, kommanderen: *dat rot* (of *die rotten*) *achter* of *vóór*, hen noemende bij hunne nummers. Alleen het rot of de rotten die genoemd zijn, zullen dadelijk het oog langs het gelid naar de zijde der rigting wenden om te beoordeelen, hoe veel zij moeten vooruit of terug gaan, zich voorts bedaard op de lijn plaatſen, en vervolgens het hoofd weder in de houding regtuit brengen.

255. De onderwijzer moet zorg dragen van vooraf de rotten te nummeren.

256. De rigtingen achterwaarts zullen naar dezelfde beginſelen geſchieden. De ſoldaten zullen zich, namelijk, een weinig achter de rigtingslijn begeven, en zich ver-

Digitized by Google

volgens, door kleine voorwaartsche bewegingen, daarin plaatsen, overeenkomstig hetgeen hierboven, in n°. 247, is voorgeschreven.

De onderwijzer zal kommanderen:

Achterwaarts regts (of *links*) = RIGT U.

Bemerkingen omtrent de grondbeginselen der rigting.

257. De onderwijzer moet zich aan de nakoming der volgende beginselen laten gelegen zijn:

Dat de soldaat met bedaardheid op de lijn van rigting komt;

Omdat de overhaasting nadeelig is voor de goede orde en zelfs voor de vaardigheid in de uitvoering, die zich alleen laat verkrijgen, door den soldaat te gewennen om alle de bewegingen met kalmte, bezadigdheid en stiptheid te verrigten.

Dat hij het ligchaam niet achter-, noch het hoofd voorover buigt;

Omdat men zich alleen door de regelmatigheid der houding, leert rigten.

Dat hij het hoofd zoo min mogelijk, en slechts zoo veel op zijde draait, als noodig is om de lijn der oogen te zien;

Om voor te komen dat het hoofd den schouder buiten het

het gelid brengt, en dat de verkeerde ſtand van één' man alle, die aan gindſche zijde van hem zijn, doet afwijken.

Dat hij nimmer de lijn van rigting overſchrijdt;

Omdat zoo een ſoldaat dezelve te buiten ging, hij vervolgens zou genoodzaakt wezen achteruit te gaan, om zich op de ware lijn te plaatſen, en zijn misſlag zich op de manſchappen die verder ſtaan, zou voortplanten, welke dus insgelijks zouden genoodzaakt zijn terug te wijken: hetwelk men met te meer zorgvuldigheid moet vermijden, omdat, behalve het tijdverlies dat daaruit zou ontſtaan, het moeijelijker is zich achterwaarts dan zich voorwaarts te rigten.

Dat op het kommando *ſtaat*, de ſoldaat ganſchelijk ophoudt zich te bewegen, ook zelfs wanneer hij niet gerigt mogt zijn;

Om hem de hebbelijkheid te doen verkrijgen van met vaardigheid te oordeelen, hoe zijne rigting moet zijn, en van zich zonder zoeken daarin te plaatſen.

Dat op het kommando, *dat rot*, of *die rotten*, *vóór* of *achter*, degenen welke niet genoemd zijn zich niet verroeren;

Om niet de rotten welke gerigt zijn, in wanorde te brengen.

Dat in de achterwaartſche rigtingen de ſoldaat de lijn een weinig naar achteren overſchrijdt;

Ten einde zich door eene kleine voorwaartſche be-

beweging op de lijn te brengen; wijl het op deze wijze gemakkelijker valt de rigting te beoordeelen.

VIERDE LES.

Zwenkingen.

258. De zwenkingen zijn van tweederlei soort: die op de plaats, en die in den marsch.

259. De zwenkingen op de plaats zullen geschieden om eenen troep te doen overgaan uit de orde van bataille in die van kolonne, of uit de orde van kolonne in die van bataille.

260. De zwenkingen in den marsch zullen plaats hebben bij de veranderingen van directie in kolonne, telkens, als deze beweging wordt uitgevoerd naar de tegengestelde zijde van den guide.

261. In de zwenking op de plaats, zal de man die aan de spil der zwenking is, alleen op de plaats omdraaijen, zonder voor- of achteruit te gaan.

262. In de zwenkingen in den marsch, maakt de man die zich aan de spil bevindt, de pasen zes duim groot, om het zwenkingspunt vrij te maken, hetwelk noodzakelijk is, zullen de afdeelingen eener kolonne van directie veranderen, zonder haren onderlingen af-

Digitized by Google

afſtand te verliezen, gelijk in de pelotons-ſchool zal worden verklaard.

263. In de beide bovengenoemde gevallen, moet de man op den omzwenkenden vleugel altoos de pasſen twee voet groot maken.

264. De beweging *wendt regts* (of *links*) zal alleen plaats hebben in de veranderingen van directie in kolonne naar de zijde van den guide; en men moet zich wel wachten deze beweging met de zwenkingen in den marsch te verwarren.

Zwenkingen op de plaats.

265. De onderwijzer zal op den vleugel die marcheren moet, om denzelven te geleiden, eenen wel geoefenden man ſtellen, en kommanderen:

1. *Peloton regts zwenkt.*

2. MARSCH.

266. Op het tweede kommando moeten de ſoldaten met den linkervoet aantreden, en te gelijker tijd het hoofd een weinig links wenden, met de oogen op de lijn der oogen van de manſchappen, die aan hunne linkerhand ſtaan, gevestigd. De man welke aan de ſpil ſtaat, zal den pas ſlechts marqueren, en zich voegen naar de beweging van den omzwenkenden vleugel. De man die dezen vleugel geleidt, moet met den pas van twee voet marcheren, van den eerſten pas af aan, den linkerſchouder een weinig voor brengen, de oogen op de uitgeſtrektheid gronds, die hij

Digitized by Google

betreden moet, vestigen, en nu en dan op het gelid slaan, en altijd den elleboog van zijnen nevenman, maar zachtjes, en zonder dezen ooit te drukken, aanraken;

267. De overige soldaten moeten den elleboog van hunnen nevenman ter zijde van den staanden vleugel zachtjes aanroeren, weêrstand bieden aan de drukking, die aan den tegenovergestelden kant ontstaan mogt, en zich voegen naar de beweging van den omzwenkenden vleugel, makende de passen zoo veel te kleiner, naarmate zij zich digter bij de spil bevinden.

268. De onderwijzer moet om de grondbeginselen te tastbaarder te maken, den omtrek des cirkels, alvorens het gelid te doen halt houden, één of tweemaal doen doorloopen, en er met zorgvuldigheid voor waken, dat het midden niet binnen- of buitenwaarts uiteen wordt gedrongen.

269. Hij zal naar dezelfde beginselen links laten zwenken, en om de zwenking te doen ophouden, zal hij de navolgende kommando's doen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

270. Op het tweede kommando moet het gelid stil houden, en zich niemand meer verroeren tot op het kommando, hetwelk dadelijk zal volgen.

271. De onderwijzer zich naar den vleugel tegen over de spil begevende, zal de beide eerste manschappen van dien vleugel in de rigting plaatsen, die hij door het ge-

Digitized by Google

gelid wil doen aannemen, latende tusſchen hen en de ſpil de noodige ruimte voor de overige manſchappen, om zich daar tusſchen te ſtellen. Vervolgens zal hij kommanderen:

Links (of *regts*) RIGT U.

272. Op dit kommando moet het gelid zich plaatſen in de rigting der beide manſchappen, die tot grondſlag verſtrekken moeten, en zich daarbij naar de voorgeſchrevene grondbeginſelen gedragen.

273. De onderwijzer zal vervolgens kommanderen STAAT, hetwelk uitgevoerd zal worden, gelijk in n°. 253. bepaald is.

274. *Bemerkingen nopens de grondregels der zwenkingen.*

Het hoofd een weinig naar de zijde van den omzwenkenden vleugel wenden, en de oogen vestigen op de lijn der oogen van de manſchappen, welke zich te dier zijde bevinden;

Dewijl het zonder deze inachtneming, onmogelijk zou wezen voor den ſoldaat, om de lengte van zijnen pas zoodanig te regelen, dat dezelve met de beweging van den omzwenkenden vleugel overeenkomt.

Zachtjes aanhouden tegen den elleboog van zijnen nevenman naar den kant van de ſpil;

Opdat er tusſchen de rotten, onder het zwenken, geene openingen ontſtaan.

Aan de drukking die van den kant van den omzwenkenden vleugel komt, weêrſtand bieden;

Digitized by Google

Omdat wanneer men dezen grondregel verzuimde, de ſpil welke in de zwenkingen op de plaats een onbewegelijk punt moet zijn, door de drukking uit haren ſtand zou kunnen gedrongen worden.

Zwenkingen in den marsch.

275. Zoo dra de rekruten de zwenkingen op de plaats wel ten uitvoer brengen, moet men hen oefenen om onder het marcheren te zwenken.

276. Ten dien einde zal de onderwijzer wanneer het gelid zich in den marsch bevindt, en hij hetzelve naar de zijde tegen over den guide, van directie wil doen veranderen, de navolgende kommando's doen:

1. *Regts* (of *links*) *zwenkt.*

2. MARSCH.

277. Het eerſte kommando moet op twee paſen afſtands van het zwenkingspunt geſchieden.

278. Op het tweede kommando zal de zwenking op dezelfde wijze, als die op de plaats, worden uitgevoerd, uitgezonderd dat de voeling, in plaats van naar den kant der ſpil genomen te worden, naar de zijde van den guide zal blijven, dat de man die zich aan de ſpil bevindt, in ſteê van op de plaats te wenden, zich voegen zal naar de beweging van den omzwenkenden vleugel, den elleboog van zijnen nevenman zachtjes aanroeren, den pas zes duim lang maken en alzoo gronds naar voren winnen, door het beſchrijven van eenen kleinen cirkelboog om het zwenkingspunt vrij te maken, en dat het midden van het gelid een weinig naar achteren zal inbuigen.

279.

Digitized by Google

279. De zwenking volbragt zijnde, zal de onderwijze kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

280. Het eerste kommando zal geschieden op het oogenblik, dat er nog twee pasfen moeten gedaan worden om de zwenking te voleindigen.

281. Op het tweede hetwelk gedaan zal worden zoo dra de zwenking volbragt is, moet de man die den omzwenkenden vleugel geleidt, zich regt voornit begeven, en degene welke zich aan de spil bevindt, even als al het overige van het gelid, den pas van twee voet hervatten, en het hoofd wederom regtuit houden.

Van directie veranderen naar de zijde van den guide.

282. De veranderingen van directie naar de zijde van den guide zullen op de volgende wijze worden ten uitvoer gebragt. De onderwijzer zal kommanderen:

1. *Wendt links* (of *regts*).

2. MARSCH.

283. Het eerste kommando zal gelijk hierboven, wanneer er nog twee pasfen moeten gedaan worden, geschieden.

284. Op het tweede hetwelk zal worden uitgesproken op het oogenblik dat het gelid moet wenden, zal de guide in den marsch links of regtsom maken, en, zonder de tijdmaat te vertragen of te versnellen, noch de grootte van den pas te verlengen of te verkorten, in de nieuwe direc-

Digitized by Google

tie doormarcheren. Al het overige van het gelid zal zich ſchielijk, doch zonder te loopen, in de nieuwe directie van den guide voegen, en ten dien einde zal ieder man den ſchouder aan den tegenovergeſtelden kant van den guide voor brengen, den gezwinden pas, om zich in de nieuwe directie te begeven, aannemen, het hoofd en de oogen naar den kant van den guide wenden, aan dienzelfden kant den elleboog van zijnen nevenman aanraken, terwijl hij zich in de rigting van den guide plaatst en den pas van denzelven aanneemt, en vervolgens het hoofd en de oogen in de houding regtuit herſtellen. In dezer voege zullen alle de manſchappen, de een na den ander', op de rigting van den guide komen.

DERDE HOOFDDEEL.

Pelotons-ſchool.

DEWIJL het onderrigt bij pelotons altijd het bataillonsonderwijs moet vooraf gaan, en ten oogmerk heeft, om de ſoldaten daartoe voor te bereiden, zal men bij de, zich tot in bijzonderheden uitſtrekkende, exercitiën der kompagniën (detail's-exercitiën) naar de opklimming en de grondbeginſelen, welke hierna zullen worden voorgeſchreven, te werk gaan.

Het peloton uit rekruten beſtaande, moet zich insgelijks naar hetgeen dadelijk zal bepaald worden gedragen. Men zal hetzelve op drie gelederen ſtellen, en daarbij een' pelotons-kommandant, een' vervullings-onderofficier en rotſluiters voegen: alle welke manſchappen zoodanig als bij het formeren in orde van bataille is vastgeſteld, moeten geplaatst worden.

Er zal daarenboven een officier of onderofficier met de exer-

Digitized by Google

exercitie van dit peloton belaſt wezen, die door de benaming van onderwijzer (*inſtructeur*) zal worden onderſcheiden.

De pelotons-ſchool zal op de volgende wijze, in zes lesſen verdeeld worden, en iedere les vijf artikels bevatten.

EERSTE LES.

1. . . . Het openen der gelederen.
2. . . . Het rigten met opene gelederen.
3. . . . Handgrepen.
4. . . . Het ſluiten der gelederen.
5. . . . Het rigten met geſlotene gelederen.

TWEEDE LES.

1. . . . Lading in vier tempo's.
2. . . . Gezwinde lading.
3. . . . Polotons-vuur regtuit en ſchuins.
4. . . . Twee-gelederen-vuur.
5. . . . De vuren achterwaarts.

DERDE LES.

1. . . . Front-marsch in bataille.
2. . . . Halt maken.
3. . . . Schuinſche marsch in bataille.
4. . . . Den pas marqueren, marcheren met den gezwinden en met den achterwaartſchen pas.
5. . . . Marsch in bataille met verkeerd front.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE LES.

1. . . . Marsch uit de flank.
2. . . . Met rotten van directie veranderen.
3. . . . Het pelotton uit de flank marcherende, halt doen houden, en in front herstellen.
4. . . . Regts of links met rotten opmarcheren.
5. . . . Uit de flank marcherende, pelotons of sectiën formeren.

VIJFDE LES.

1. . . . Met sectiën in kolonne.
2. . . . In kolonne marcheren.
3. . . . Van directie veranderen.
4. . . . De kolonne doen halt maken.
5. . . . Zich in bataille formeren.

ZESDE LES.

1. . . . In kolonne zijnde, rotten doen afbreken en weder opmarcheren.
2. . . . Met den langen wegs pas (*pas de route*) marcheren, en met denzelven van directie veranderen, rotten doen afbreken en weder opmarcheren.
3. . . . Sectiën en weder het peloton formeren.
4. . . . De contra-marsch.
5. . . . In kolonne met sectiën zijnde zich te regter- of te linkerzijde in bataille formeren.

Uit

Digitized by Google

Uit welk getal rotten het peloton ook beſtaan moge, het zal altijd wanneer het de eerſte en tweede les moet uitvoeren, op drie gelederen geſteld worden.

Bijaldien het getal rotten beneden de twaalf is, zal het peloton op twee gelederen worden geſteld, wanneer het de derde, vierde, vijfde en zesde les moet uitvoeren.

In beide gevallen moet de onderwijzer de rotten nummeren van den regter- naar den linkervleugel, zoo dat ieder man zijn nummer in zijn gelid weet.

De onderwijzer moet zoo duidelijk en beknopt mogelijk wezen in zijne verklaringen. Hij moet de bijzondere misſlagen der ſoldaten doen verbeteren door den pelotons-kommandant, aan wien hij dezelve zal aanwijzen, indien deze hen niet mogt bemerkt hebben, en deze verbetering niet in perſoon doen, dan wanneer de pelotons-kommandant hem niet wel begrepen, of zijne meening kwalijk heeft ten uitvoer gebragt.

De bedaardheid en koelbloedigheid van hem die kommandeert, en van degenen die de uitvoering doen, het voorname middel zijnde om de orde te bewaren, moet de onderwijzer er zich op toeleggen om den troep, dien hij exerceert daaraan te gewennen, en zelf daarvan het voorbeeld geven.

EERSTE LES.

EERSTE ARTIKEL.

De gelederen openen.

1. Wanneer het peloton het geweer bij den voet heeft en,

Digitized by Google

en, benevens het opsluitend gelid gerigt is, zal de onderwijzer, de gelederen willende doen openen, de twee naast aan den linkervleugel staande rotsluiters op den linkervleugel van het eerste en van het derde gelid doen plaatsen.

2. De onderwijzer zal daarna de volgende kommando's doen:

1. *Geeft acht.*
2. PELOTON.
3. *Op schouder* = 'T GEWEER.
4. *Gelederen achterwaarts, opent u.*

3. Op het vierde kommando, moeten de pelotons-kommandant, de vervullings-onderofficier en de twee rotsluiters, welke op den linkervleugel van het eerste en derde gelid staan, zich spoedig achterwaarts begeven, om het alignement af te bakenen, op hetwelk de twee achterste gelederen moeten te staan komen.

4. De pelotons-kommandant en de rotsluiter, die op den linkervleugel van het eerste gelid staat, moeten zich op de lijn begeven van het opsluitend gelid, en zich met hetzelve rigten.

5. De vervullings-onderofficier en de rotsluiter staande op den linkervleugel van het derde gelid, moeten zich, zonder de pasen te tellen, op de oogmaat vier pasen achter het opsluitend gelid plaatsen.

6. De onderwijzer zich in denzelfden tijd naar de regter-flank begevende, zal bij opvolging de stelling dier on-

Digitized by Google

onderofficieren nazien, om zich van derzelver evenwijdigen ſtand met het eerſte gelid te verzekeren. Hij zal indien het noodig is, hunne ſtelling ſpoedig verbeteren, en vervolgens kommanderen:

5. MARSCH.

7. Op dit kommando moet het eerſte gelid zich niet verroeren.

8. De twee achterſte geleederen moeten in den gewonen pas, zonder de pasſen te tellen, achterwaarts marcheren, en zich op het voor ieder gelid bepaalde alignement plaatſen, volgens het voorſchrift in No. 256 der ſoldaten-ſchool.

9. De pelotons-kommandant zal het tweede gelid, en de vervullings-onderofficier het derde gelid rigten, elk op den linker-rotſluiter van zijn gelid ſluiten.

10. De achter het derde gelid ſtaande rotſluiters moeten te gelijk met hetzelve achterwaarts marcheren, en zich op den gewonen afſtand plaatſen, zoo dra hetzelve in de rigting zal gekomen wezen.

11. De pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier ieder hun gelid gerigt hebbende, zal de onderwijzer kommanderen:

STAAT.

12. Op dit kommando moeten de pelotons-kommandant en de op den linkervleugel van het tweede gelid ſtaande rotſluiter zich weder op hunne plaatſen in het eerſte gelid ſtellen.

13.

Digitized by Google

13. De onderwijzer de gelederen wel gerigt bevindende, zal de houding der manschappen en het dragen van het geweer in het eerste gelid nazien, en zoo het een pelotons-onderwijs is, den pelotons-kommandant benevens den vervullings-onderofficier gelasten, om hetzelfde in het tweede en derde gelid te doen.

ARTIKEL 2.

Rigting met opene gelederen.

14. De gelederen geopend zijnde, moet de onderwijzer, in het begin van de exercitiën, de soldaten zich, man voor man, laten rigten, om de grondbeginselen des te beter te doen nakomen.

15. Hij zal de drie man van den regter- of linkervleugel van ieder gelid twee of drie pasfen voorwaarts doen marcheren, en na dezelve gerigt te hebben, kommanderen:

Met rotten regts = RIGT U.

16. Op dit kommando moeten de soldaten van ieder gelid zich in opvolgende orde in het alignement begeven; latende ieder soldaat zich, door zijnen nevenman naar de zijde van de rigting, twee pasfen vooruit gaan.

17. Wanneer de manschappen op deze wijze gewoon zijn geworden, zich naar behooren te rigten, moet de onderwijzer de geheele gelederen in eens, voorwaarts en achterwaarts, in evenwijdige en schuinsche directiën doen

Digitized by Google

doen rigten, telkens drie man tot grondslag der rigting voor ieder gelid stellende, en ten dien einde kommanderen:

Regts (of links) = RIGT U:

of wel:

Achterwaarts regts (of achterwaarts links) = RIGT U:

18 In de schuinsche rigtingen met opene geledéfen, zullen de manschappen van het tweede en derde gelid niet trachten zich ieder achter den vóórsten man van zijn rot te plaatsen; omdat in dit onderwijs alleen op eene naauwkeurige rigting, naar allerlei direction, van ieder gelid afzonderlijk gezien wordt.

19 In alle deze onderscheidene rigtingen zal de onderwijzer het eerste, de pelotons-kommandant het tweede, en de vervullings-onderofficier het derde gelid gadeslaan, en zich ten dien einde plaatsen op de flank, naar de zijde van het alignement.

20. In de schuinsche rigtingen moeten de soldaten de lijn hunner schouders naar de nieuwe directie van hun gelid voegen, en zich in het alignement plaatsen op de wijze, welke voorgeschreven is in de soldate-school n°. 247—256, naar gelang de nieuwe directie voorwaarts of achterwaarts zal zijn, in verglijking van den aanvankelijken stand van hun gelid.

21 Na elke rigting moeten de onderwijzer, de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier, iede langs zijn gelid gaande, de houding en het

dragen van het geweer nazien, om den foldaat aan het niet veronachtzamen dezer bijzonderheden te gewennen.

ARTIKEL 3.

Handgrepen.

22. De gelederen geopend zijnde, zal de onderwijzer zich plaatsen voorwaarts van de regter-flank, zoodanig dat hij de drie gelederen overzien kan, en van daar in navolgende orde, de handgrepen kommanderen:

Presenteert = 't GEWEER.
Op schouder = 't GEWEER.
Zet af = 't GEWEER.
Legt neder = 't GEWEER.
Neemt op = 't GEWEER.
Op schouder = 't GEWEER.
In den arm = 't GEWEER.
Op schouder = 't GEWEER.
Bajonet = AF.
Op schouder = 't GEWEER.
Verdekt = 't GEWEER.
Op schouder = 't GEWEER.
Bajonet = OP.
Op schouder = 't GEWEER.
Lading in twaalf tempo's.

Digitized by Google

23. De onderwijzer moet zorgen dat het ligchaam, de voeten en het geweer zich altijd in den juisten stand bevinden, dat de tempo's met levendigheid en kort bij het ligchaam worden uitgevoerd, en dat er geene overijlde bewegingen plaats grijpen.

Bemerkingen betrekkelijk de bewegingen: velt = 't GEWEER *en* omlaag = 't GEWEER.

24. Er zijn gelegenheden waarin de soldaat de bajonet op het geweer moet hebben, om zich daarvan, hetzij tot aanvallen, hetzij tot verdedigen te bedienen.

25. Er zijn andere waarin de soldaat het geweer niet op schouder kan dragen, bij voorbeeld, als hij door een digt bosch moet gaan, ja, waarin hij zelfs verpligt is, om ter zijner ondersteuning, op het zelve te leunen, gelijk wanneer hij stellen beklimmen of over slooten springen moet. Het is dus noodzakelijk, dat de onderwijzer somtijds de tempo's van *velt 't geweer* en *omlaag 't geweer* doet uitvoeren, om de soldaten, in deze verschillende omstandigheden, van hun geweer het voordeeligste gebruik te leeren maken.

ARTIKEL 4.

De gelederen sluiten.

26. De handgrepen geëindigd zijnde, zal de onderwijzer de gelederen doen sluiten, en ten dien einde kommandeeren:

1654128

Digitized by Google

1. *Gelederen ſluit u.*

2. MARSCH.

27. Op het kommando *marsch*, moeten de twee achterſte gelederen met den gewonen pas, en terwijl ieder man zich op zijnen voorman rigt, opſluiten. De pelotons-kommandant en vervullings-onderofficier hernemen alsdan hunne plaatſen in bataille.

ARTIKEL 5.

Rigtingen met geſlotene gelederen.

28. Nadat de gelederen gefloten zijn, moet de onderwijzer, evenwijdig, ſchuins regts en ſchuins links, voorwaarts en achterwaarts laten rigten; daarbij in acht nemende, van telkens te voren drie rotten te plaatſen om tot grondſlag der rigting te dienen: en hij zal ten dien einde de hierboven in n°. 17 voorgeſchrevene kommando's doen.

29. In de rigtingen met geſlotene gelederen, zal de pelotons-kommandant over de rigting van het eerſte, en de vervullings-onderofficier over die van de beide achterſte gelederen het opzigt houden. Zij moeten zich gewennen om de rigting te beoordeelen naar de lijn der oogen en ſchouders, en ten dien einde hun oog vóór en achter langs het gelid laten gaan.

30. Zoo dra de pelotons-kommandant het grootſte getal manſchappen van het eerſte gelid gerigt ziet, zal hij STAAT kommanderen, en wijders, zoo het noodig is, de rigting der overige, door de in de vol-

Digitized by Google

ſoldaten-ſchool, n°. 254, voorgeſchrevene middelen, verbeteren. De twee achterſte gelederen moeten zich ſchikken naar de rigting van het eerſte, en de vervullings-onderofficier moet hiervoor zorgen.

31. Wanneer de gelederen weder onbewegelijk ſtil ſtaan, zal de onderwijzer zich naar de flank begeven, om de rigting der drie gelederen op te nemen. Ook moet hij toezien, of de manſchappen van de twee achterſte gelederen juist hunne voorlieden dekken.

32. In de ſchuinſche rigtingen, zal de onderwijzer alles wat hierboven in n°. 20 is voorgeſchreven, doen nakomen.

33. Het opſluitend gelid zal zich altijd twee paſſen achter het derde gelid ſtellen.

34. De onderwijzer willende laten rusten, zal daartoe kommanderen:

1. *In den arm* = 'T GEWEER,
of
Zet af = 'T GEWEER.

2. RUST.

Hetgene bij het einde van iedere les zal worden in acht genomen.

35. Op het kommando *rust*, zal de ſoldaat niet langer aan de onbewegelijkheid, noch aan de plaats verbonden zijn.

Digitized by Google

36. Wanneer men den soldaat alleen eenige rust wil verschaffen, zonder de rigting te verbreken, zal men, na het geweer in den arm te hebben doen nemen, kommanderen:

Op de plaats = RUST.

37. Op dit kommando zullen de soldaten niet meer aan de onbewegelijkheid gebonden zijn, maar altoos den eenen of anderen hiel op deszelfs plaats laten.

TWEEDE LES.

38. Om tot de tweede les over te gaan, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Geeft acht.*
2. PELOTON,
3. *Op schouder* = 'T GEWEER.

En de ladingen en vuren in de volgende orde doen uitvoeren.

EERSTE ARTIKEL.

Lading in vier tempo's.

39. De verfnelde lading in vier tempo's zal gekommandeerd en verrigt worden, gelijk in de soldaten-school, nº. 156 en volgende, is voorgeschreven. De onderwijzer moet dezelve verscheidene malen doen herhalen, alvorens hij tot de gezwinde lading overgaat.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 2.

Gezwinde lading.

40. De gezwinde lading zal gekommandeerd en verrigt worden, gelijk in de soldaten-school, nº. 162, is voorgeschreven.

41. Bij het eerste tempo van de versnelde of van de gezwinde lading, zullen de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier half regtsom, even als de soldaten, maken, en zich in front herstellen, wanneer de naast hen staande soldaat het *geweer links* brengt.

42. De onderwijzer moet er zich met de grootste zorgvuldigheid op toeleggen, dat de soldaten, in het doen der ladingen, zich gedragen naar de grondregels, welke in nº. 163 en 164 der soldaten-school, in de bemerkingen nopens de ladingen, zijn voorgeschreven.

43. Dewijl de gezwinde lading degene is, waarvan men zich in het gevecht bedient, en er dus het meest aan gelegen is om de soldaten met dezelve gemeenzaam te maken, moet men hen zoo dra zij in de grondbeginselen wel bedreven zijn, bij voorkeur daarop toeleggen, en hen trapswijze daartoe brengen, om ten minste drie, ja zelfs vier schoten in eene minuut geregeld en met gemak te kunnen doen.

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

Pelotons-vuur.

44. De onderwijzer het pelotons-vuur willende doen verrigten, zal daartoe kommanderen:

1. *Pelotons-vuur.*
2. *Chargeert.*

45. Op het eerste kommando zal de pelotons-kommandant zich schielijk achter het midden van zijn peloton begeven, twee pasfen achter het opsluitend gelid.

46. De vervullings-onderofficier zal terug gaan tot in de rigting van het opsluitend gelid, en zich aldaar regt achter zijne ledig gewordene plaats stellen: welke regel door dezen onderofficier in alle vuren zal worden nagekomen.

47. Op het tweede kommando zal de pelotons-kommandant kommanderen:

1. *Peloton.*
2. VAARDIG.
3. AAN.
4. VUUR.
5. LAADT.

48. Op het kommando *laadt*, zullen de soldaten hun geweer vlak nemen, laden en schouderen. De pelotons-kommandant moet dadelijk het vuur op dezelfde kommando's wederom doen beginnen, hetwelk op deze wijze, tot dat er eene roffel wordt geslagen, zal blijven aanhouden.

49.

Digitized by Google

49. De pelotons-kommandant zal somtijds schuins regts en links doen vuren; daarbij alleen in acht nemende om telkens, na het kommando VAARDIG, en vóór het kommando AAN, de waarschuwing *schuins regts* of *schuins links* te doen, en vervolgens zonder verdere waarschuwing, nu eens regts en dan eens links te laten schieten. Ook moet hij van tijd tot tijd, na het kommando AAN, kommanderen *zet* = AF, om den soldaat aan de bedaardheid, de koelbloedigheid en de oplettendheid op het kommando te gewennen.

ARTIKEL 4.

Twee-gelederen-vuur.

50. Om het twee-gelederen-vuur te doen verrigten, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Twee-gelederen-vuur.*
2. *Peloton.*
3. VAARDIG.
4. *Chargeert.*

51. Op het eerste kommando zal de pelotons-kommandant zich één' pas achter het derde gelid, vlak achter zijne opening begeven.

52. Het derde en vierde kommando zullen zoodanig, als in de soldaten-school, n°. 186 en volgende, is voorgeschreven, worden ten uitvoer gebragt.

Digitized by Google

53. Het vuur zal beginnen bij het regter-rot van het peloton. Het volgende rot moet niet eer aanleggen, dan op het oogenblik dat het laatst gevuurd hebbende, kruid op de pan doet: en zoo vervolgens tot aan den linkervleugel. Doch deze opvolging zal alleen voor het eerste vuur plaats hebben; moetende daarna elk man laden en vuren, zonder zich naar de anderen te regelen, en zich daarbij gedragen overeenkomstig met hetgeen in de soldaten-school, n°. 190 en 191, is voorgeschreven.

54. De onderwijzer zal, zoo wel het twee-gelederen-vuur, als het pelotons-vuur, met eene roffel doen eindigen. Zoo dra de roffel begint, moeten de soldaten ophouden te vuren. Indien zij gevuurd hebben moeten zij het geweer laden en schouderen. Zoo zij daarentegen *vaardig* hadden gemaakt, moeten zij weder front maken, den haan tevens in de rust zetten, en het geweer op schouder brengen: en indien zij aangelegd hadden, moeten zij afzetten, front maken, den haan in de rust brengen, en schouderen. Bij het pelotons-vuur, moet het eerste gelid om den haan in de rust zetten, opstaan. Bij het twee-gelederen-vuur, moeten de manschappen van het tweede en derde gelid elkander hunne geweren weder overgeven, indien zij dezelve niet reeds hebben, nadat zij den haan hebben in de rust gebragt en vóór dat zij het geweer op schouder nemen.

55. De roffel zal altijd met eenen slag eindigen: en op dit teeken moeten de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier schielijk hunne plaatsen in bataille hernemen, en de rigting der gelederen, indien het noodig is, verbeteren.

56.

Digitized by Google

56. In deze school zal de roffel aangeduid worden door het kommando *roffel*, hetwelk de onderwijzer doen zal, wanneer hij het vuur wil doen ophouden.

De slag op de trom, dienende om den pelotonskommandant en vervullings-onderofficier weder op hunne plaatsen van bataille te doen treden, zal insgelijks aangewezen worden door het kommando *slag op de trom*, hetwelk de onderwijzer, zoo dra hij ziet, dat de geweren geschouderd zijn, doen zal.

ARTIKEL 5.

De vuren achterwaarts.

57. De onderwijzer zal om met verkeerd front te doen vuren, kommanderen:

1. *Vuur achterwaarts.*
2. *Peloton.*
3. *Regtsom* = KEERT.

58. Op het kommando *regtsom*, zal de pelotonskommandant zich met het gezigt naar, en tegen den man op den regtervleugel van het eerste gelid van zijn peloton plaatsen; de vervullings-onderofficier en het opsluitend gelid zullen zich spoedig door het ledig geworden vak van den pelotons-kommandant begeven, en zich met verkeerd front, twee pasen van het eerste gelid, juist tegen over hunne plaatsen in bataille, stellen.

59. Op het kommando *keert*, zal de pelotons-kommandant zich weder in zijne opening, maar in het derde

Digitized by Google

de gelid, dat nu het eerſte geworden is, begeven, en de vervullings-onderofficier zich achter denzelven, in het eerſte, nu het derde gelid, ſtellen.

60. Nadat het peloton alzoo verkeerd front heeft gemaakt, zal de onderwijzer het pelotons-vuur regtuit en ſchuins, en het twee-gelederen-vuur, op de kommando's, die in het voorgaande artikel zijn voorgeſchreven, doen verrigten. De pelotons-kommandant, de vervullings-onderofficier en de ſoldaten zullen zich insgelijks, overeenkomſtig hetgeen aldaar is uitgelegd, gedragen.

61. In het pelotons-vuur met verkeerd front, zal het derde gelid, nu het eerſte, op de knie vallen.

62. Het twee-gelederen-vuur met verkeerd front zal aan den linkervleugel, nu de regter geworden, beginnen.

63. Om het peloton in front te herſtellen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *In front herſtellen.*

2. *Peloton.*

3. *Regtsom* = KEERT.

64. Op het kommando *regtsom*, moeten de pelotons-kommandant, de vervullings-onderofficier en het opſluitend gelid zich, overeenkomſtig met hetgeen hierboven is voorgeſchreven, gedragen.

65.

Digitized by Google

65. Op het kommando *keert*, zullen de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier hunne plaatsen in de orde van bataille hernemen.

Bemerkingen betrekkelijk de vuren.

66. In deze les moet de onderwijzer het gelid, hetwelk op de knie ligt, gewennen om horizontaal of waterpas aan te leggen, en de anderen, welke staande vuren, om de tromp van hunne geweren, in het aanleggen, eenigzins te laten zakken.

67. De onderwijzer moet den pelotons-kommandant aanbevelen, eene genoegzame tusschenpoozing te laten tusschen de kommando's *aan*, *en vuur*, om den soldaat tijd van mikken te geven.

68. De onderwijzer moet zich voorwaarts van de regter-flank plaatsen, zoo dat hij de drie gelederen overzien kan, ten einde de feilen te kunnen opmerken. Hij moet den pelotons-kommandant en de rotfluiters gelasten, om insgelijks daarop toe te zien, en hem, wanneer er gerust wordt, daarvan verslag te doen: en hij zal de manschappen, welke kwalijk laden, of die doorgaans in het pelotons-vuur de achterlijkste zijn, tot het afzonderlijk (*individueel*) onderwijs doen terug keeren.

69. De onderwijzer moet den soldaten de grootste bedaardheid en koelbloedigheid onder het vuren, zonder dat door haar iets van de snelheid in de uitvoering

Digitized by Google

ring verloren gaat, aanbeveken, en niets verzuimen om hen daaraan te gewennen.

70. Hij zal als eenen algemeenen grondregel in het vuren aan de soldaten voorschrijven, dat zij opmerkzaam moeten zijn om den linkerhiel nooit van deszelfs plaats te brengen, ten einde de rigting der gelederen en rotten niet kunne verbroken worden, en zal na het vuren onderzoeken, door het nazien van de rigting, of deze regel wel is nagekomen.

71. De onderwijzer moet bij deze bemerkingen alle degenen voegen, welke in de soldaten-school, n°. 194, 195 en 196, voorgeschreven zijn.

72. Wanneer men met kruid vuurt, moet de onderwijzer somtijds, zonder de gelederen te openen, het geweer laten bij den voet zetten, en den laadstok in den loop laten doen, om te onderzoeken, of niet de eene of andere soldaat den misslag begaan heeft, van drie patronen in zijn geweer te doen: in welk geval hij dezelve met den krasser zal laten aftrekken.

DERDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Marsch in bataille.

73. Het peloton in orde van bataille staande en naauwkeurig gerigt zijnde, zal de onderwijzer, hetzel-

zelve in den bataille-marsch willende oefenen, zich vijftien of twintig pasſen vóór den pelotons-kommandant begeven, verkeerd front maken, en zich naauwkeurig in de verlenging der lijn ſtellen, waarop de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier, die achter denzelven in het derde gelid ſtaat, zich bevinden.

74. De onderwijzer moet zich alvorens verzekeren, dat de pelotons-kommandant en de vervullingsonderofficier hunne ſchouders juist geplaatst hebben in de rigting hunner gelederen, en dat zij naauwkeurig achter elkander ſtaan.

75. De onderwijzer zich naar behooren op het rot van directie gerigt hebbende, zal kommanderen:

1. *Peloton voorwaarts.*

76. Op dit kommando zal een te voren benoemde onderofficier uit het opſluitend gelid zich zes pasſen vóór den pelotons-kommandant begeven, en door den onderwijzer, die op de zoo even bepaalde wijze geplaatst is, naauwkeurig gerigt worden in de verlenging van het rot van directie.

77. De rotſluiter die zes pasſen vóór den pelotons-kommandant geplaatst is, zal, als met de zorg voor de directie belast zijnde, zoó dra zijn ſtand ten volle is bepaald, twee punten op den grond nemen, in de regte lijn, die, bij hem beginnende, tusſchen de hielen van den onderwijzer doorgaat.

78.

Digitized by Google

78. Nadat deze voorbereiding gemaakt is, zal de onderwijzer kommanderen:

2. MARSCH.

79. Op dit kommando moet het peloton ſchielijk aantreden. De onderofficier, die met de directie belast is, moet met de grootſte naauwkeurigheid de lengte en tijdmaat van den pas in acht nemen, in de directie der beide punten, welke hij tuſſchen zich en den onderwijzer heeft uitgezocht, marcheren, en naar gelang hij vooruit komt, altoos een weinig vóór dat hij het naaste punt bereikt, nieuwe punten voorwaarts aannemen, die zich naauwkeurig in de verlenging der beide eerſte, en vijftien of twintig paſſen van elkander, bevinden. De pelotons-kommandant moet de voetſtappen van den met de directie belasten onderofficier onveranderlijk volgen, en zich ſteeds zes paſſen van denzelven af houden. De ſoldaten moeten het hoofd regtuit en de voeling zachtelijk naar het rot van directie houden, en zich voorts naar de grondregelen gedragen, die omtrent den marsch in front in de ſoldaten-ſchool zijn voorgeſchreven.

80. De nevenman van den pelotons-kommandant moet eene bijzondere oplettendheid aanwenden, om denzelven nooit voorbij te komen, en ten dien einde de lijn zijner ſchouders altijd een weinigje achter, doch in dezelfde rigting houden met die van den pelotons-kommandant.

81. Het opſluitend gelid zal twee paſſen achter het derde gelid marcheren.

Zoo de ſoldaten uit den pas geraken, zal de onderwijzer kommanderen:

In

Digitized by Google

In den pas.

82. Op dit kommando moeten de soldaten het oog naar den met de directie belasten onderofficier wenden, terstond gelijken pas met denzelven aannemen, en dadelijk weder regtuit zien.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille.

83. Zoo het peloton dat men exerceert een peloton van instructie is, zal de onderwijzer den pelotons-kommandant en den vervullings-onderofficier nu eens op den regter-, dan eens op den linkervleugel van het peloton stellen. Doch bijaldien het een peloton is uit het bataillon, zullen dezelve, wanneer het peloton tot het regter-halve bataillon behoort, op den linker-, en wanneer het tot het linker-halve bataillon behoort, op den regtervleugel van het peloton geplaatst worden.

84. Dewijl de met de directie belast zijnde onderofficier op den marsch van het peloton den grootsten invloed heeft, moet de onderwijzer tot dit einde geene andere gebruiken, dan alleen die, welke zich zoo de naauwkeurigheid van den pas, als de hebbelijkheid om de lijn der schouders gestadig regthoekig te houden, en zonder af te wijken in eene gegevene directie verder voorwaarts te marcheren, in de volkomenste mate hebben eigen gemaakt.

85. Bijaldien de onderofficier die met de directie belast is deze regelen niet nakwam, zou het peloton noodwendigerwijze slingeren, en zouden de soldaten de hebbelijkheid niet kunnen verkrijgen om hunne

Digitized by Google

paſen van gelijke grootte en ſnelheid te maken, en onveranderlijk hunne ſchouderen in het vierkant te houden: de eenige middelen om tot de volmaaktheid van den marsch in bataille te geraken.

86. De onderwijzer moet wanneer de ruimte zulks toelaat, drie of vier honderd paſen, zonder te doen halt houden, na elkander in bataille doen marcheren, om de ſoldaten met de lengte en de tijdmaat van den pas, en met de grondregels van den marsch in bataille te gemeenzamer te maken. In het begin der exercitiën zal hij met opene gelederen kunnen laten marcheren, om des te beter over den marsch der beide laatſte het toezigt te houden, en alsdan een' rotſluiter op de flank van het tweede gelid, achter den pelotons-kommandant doen overgaan.

87. De onderwijzer moet voor het nakomen van alle de regels van den marsch in bataille met de grootſte zorgvuldigheid waken. Hij moet zich het meest onthouden op de flank aan den kant der directie, zoo dat hij de drie gelederen overzien, en alle de fouten kan bemerken. Ook moet hij zich ſomtijds achter het rot van directie ſtellen, en aldaar zoo lang blijven ſtaan, tot dat er twintig of dertig paſen na elkander gedaan zijn, ten einde met zekerheid te kunnen nagaan, of de onderofficier die met de directie is belast, zich niet van de loodregte lijn verwijdert.

Digitized by Google

ARTIKEL 2.

Het peloton in bataille marcherende, doen halt houden, en hetzelve rigten.

88. Om het peloton te doen halt houden, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

89. Op het kommando *halt*, zal het peloton stil houden. De met de directie belaste onderofficier zal vóór hetzelve blijven, ten zij dat de onderwijzer, niet verder voorwaarts willende doen marcheren, hem gelast deszelfs plaats in bataille te hernemen.

90. Nadat het peloton halt gehouden heeft, zal de onderwijzer de drie eerste rotten aan den kant der directie kunnen doen vooruit treden, en het peloton op dezelve doen rigten, of wel zal hij zich alleenlijk tot het doen verbeteren der rigting kunnen bepalen. In het laatste geval zal hij kommanderen: *verbetert de rigting*: en op dit kommando moet de pelotons-kommandant terstond het oog op het gelid slaan, en de rigting verbeteren; zich daarbij gedragende overeenkomstig met hetgeen in de soldatenschool, n°. 254, is voorgeschreven.

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

Schuinſche marsch in bataille.

91. Het peloton regtuit marcherende, zal de onderwijzer, hetzelve ſchuins willende doen marcheren, de kommando's doen:

1. *Schuins regts* (of *links*).

2. MARSCH.

92. Op het kommando *marsch*, hetwelk gedaan moet worden overeenkomſtig den in n°. 45. der ſoldaten-ſchool voorgeſchrevenen regel, zal het peloton den ſchuinſchen marsch aannemen. De met de directie belast zijnde onderofficier moet mede half regtsom maken, en de grootſte oplettendheid aanwenden om zijne ſchouders regthoekig te houden en goed regt voor zich uit, zonder ſlingeren in de diagonale lijn voort te marcheren. De pelotons-kommandant moet zijnen marsch naar dien van dezen onderofficier rigten, eene gelijke oplettendheid in het regthoekig houden zijner ſchouders, en het gelijkmatig marcheren in acht nemende. De ſoldaten moeten de rigting naar den kant, werwaarts ſchuins gemarcheerd wordt, houden, hunnen nevenman aan die zijde nooit voorbij komen, en zorgvuldig de regels, die in de ſoldaten-ſchool n°. 35. en volgende zijn voorgeſchreven, opvolgen.

94. Wanneer de onderwijzer den marsch in front weder wil doen aannemen, zal hij kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

Digitized by Google

95. Op het kommando *marsch*, hetwelk als in n°. 48. der ſoldaten-ſchool moet worden uitgeſproken, zullen de ſoldaten den marsch in front hernemen, overeenkomſtig n°. 47. der ſoldaten-ſchool, en de voeling naar de zijde der directie houden. De onderwijzer zal zich ſchielijk vijftien of twintig paſſen vóór den pelotons-kommandant, met het aangezigt naar denzelven begeven, voorts zich naauwkeurig op den pelotons-kommandant en den vervullings-onderofficier rigten, en den onderofficier, die met de directie belast is, door eenen wenk in deze rigting doen komen, ingevalle hij niet reeds in dezelve mogt wezen. Deze onderofficier zal dadelijk twee punten op den grond, tuſſchen zich en den onderwijzer, en vervolgens, naar gelang hij vooruit komt, nieuwe punten aannemen, in dier voege als hier boven in n°. 79. is verklaard geworden.

Bemerkingen betrekkelijk den ſchuinſchen marsch.

96. Bijaldien de pelotons-kommandant niet oplettend was op het regthoekig houden van de lijn zijner ſchouders, na de wending, of deze te groot of te klein gemaakt had, zoude hij eene valſche directie aan het peloton geven, en de ſoldaten zouden niet regelmatig ter hoogte van hunne nevenlieden kunnen blijven.

97. Wanneer het peloton ſchuins links marcheert, terwijl zich de pelotons-kommandant op den regtervleugel bevindt, moet een onderofficier op den linkervleugel van het eerſte gelid geplaatst worden, welke den marsch zal aangeven, en hetzelfde in acht

Digitized by Google

nemen wat hier boven voor den pelotons-kommandant gezegd is; de met de directie belast zijnde onderofficier blijft dan ter hoogte van den pelotonskommandant de beweging volgen.

98. De onderwijzer moet met veel zorgvuldigheid de misſlagen voorkomen, en hen ſpoedig verhelpen zoo dra hij dezelve ontdekt; hij zal zich gedurende den ſchuinſchen marsch vóór en met het gezigt naar het peloton ophouden, zoo wel om den marsch van den pelotons-kommandant, of linkervleugel-onderofficier naauwkeurig gade te ſlaan en te regelen, als toe te zien, dat de grondbeginſelen worden nagekomen.

ARTIKEL 4.

Den pas marqueren, en marcheren met den gezwinden en met den achterwaartſchen pas.

99. Om den pas te doen marqueren, wanneer het peloton regtuit met den gewonen pas marcheert, zal de onderwijzer de kommando's doen:

1. *Marqueert den pas.*
2. MARSCH.

100. Om achtervolgens den gewonen pas te doen hervatten, zal hij kommanderen:

1. *Voor-*

Digitized by Google

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

101. Om met den gezwinden pas te doen marcheren, zal de onderwijzer deze kommando's doen:

1. *Gezwinden pas.*

2. MARSCH.

102. Het kommando *marsch* zal geſchieden op het oogenblik dat de voet, onverſchillig welke, op het punt ſtaat van neêrgezet te worden.

103. Om den gewonen pas weder te doen aannemen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Gewonen pas.*

2. MARSCH.

104. Het kommando *marsch* zal een oogenblik vroeger worden uitgeſproken, dan geſchiedt, om van den gewonen pas tot den gezwinden te doen overgaan, en onverſchillig voor welken voet.

105. Het peloton halt gemaakt hebbende, zal de onderwijzer het achterwaarts kunnen doen marcheren, en ten dezen einde de kommando's doen:

1. *Achterwaarts.*

2. MARSCH.

Digitized by Google

106. De achterwaartsche pas zal naar de regels, in n°. 229 en 230 der soldaten-school voorgeschreven, geschieden. Doch dewijl dezelve van weinig gebruik is, zal de onderwijzer slechts nu en dan, en telkens niet meer dan vijftien of twintig passen na elkander, achterwaarts doen marcheren.

Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas.

107. De onderwijzer moet het peloton niet in den gezwinden pas oefenen, dan nadat de soldaten grondig in de lengte en de tijdmaat van den gewonen pas zijn bedreven. Alsdan zal hij er zich op toeleggen, om hun de tijdmaat van 100 in eene minuut gemakkelijk en gemeenzaam te maken, en hen dezelfde houding van het ligchaam regt op en neêr en dezelfde bedaardheid, als in den marsch met den gewonen pas, te doen in acht nemen.

108. In den aanval en in alle omstandigheden, welke eene groote snelheid vereischen kunnen, zal deze pas tot op 120 in eene minuut kunnen gebragt worden. Maar dewijl een troep niet lang, zonder uit zijn verband te worden gerukt, op deze wijze kan marcheren, heeft men denzelven in de grondregels van den marsch niet op deze maat mogen bepalen: en gevolgelijk zullen ook de troepen doorgaans alleen in den gezwinden pas van 100 in eene minuut worden geoefend.

A R-

Digitized by Google

ARTIKEL 5.

Marsch in bataille met verkeerd front.

109. Het peloton halt gehouden hebbende en naauwkeurig gerigt zijnde, zal de onderwijzer, hetzelve met verkeerd front in bataille willende doen marcheren, de volgende kommando's doen:

1. *Peloton.*

2. *Regtsom* = KEERT.

110. Het peloton regtsom keert gemaakt hebbende, zal de onderwijzer zich schielijk vóór het rot van directie begeven, en datgene nakomen, wat hierboven, in n°. 73, is vastgesteld.

111. De onderwijzer zal, na zich naauwkeurig geplaatst te hebben in de verlenging van het rot van directie, kommanderen:

3. *Peloton voorwaarts.*

112. Op dit kommando zal de onderofficier, benoemd om met de directie belast te wezen, te werk gaan overeenkomstig met hetgeen hierboven, in n°. 76 en 77, bepaald is, met dit onderscheid alleen, dat hij zich stellen zal zes pasfen vóór het opsluitend gelid.

113. De vervullings-onderofficier zal zich in de rigting van het opsluitend gelid, vlak vóór zijne opening, begeven, en de pelotons-kommandant hem in het derde gelid, nu het eerste geworden, vervangen.

Digitized by Google

114. Deze schikking gemaakt zijnde, zal de onderwijzer kommanderen:

4. MARSCH.

115. Op dit kommando zullen de met de directie belast zijnde onderofficier, de pelotons-kommandant en de soldaten zich gedragen naar hetgene hierboven, in n°. 79 en volgende, voorgeschreven is.

116. De onderwijzer zal bij het marcheren met verkeerd front, al hetgene doen uitvoeren, wat hierboven ten aanzien van den bataille-marsch in front, bepaald is, met uitzondering van den pas achterwaarts. De kommando's en de middelen van uitvoering zullen dezelfde zijn.

117. Wanneer de onderwijzer het peloton hebbende doen halt houden, hetzelve wil rigten, moet hij het op de hierboven, in n°. 109, voorgeschrevene kommando's, in front herstellen. De pelotonskommandant en de vervullings-onderofficier zullen, na regtsom keert te hebben gemaakt, hunne plaatsen in bataille hernemen.

118. De onderwijzer zal daarop de drie eerste rotten, aan den kant van de directie, kunnen doen vóórkomen, om tot grondlijn der rigting te verstrekken, of zich bepalen tot het doen verbeteren der rigting: zich in beide gevallen gedragende overeenkomstig met hetgeen hierboven, in n°. 90, is vastgesteld.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Uit de flank marcheren.

119. Wanneer de onderwijzer het in bataille ſtil ſtaande peloton uit de flank wil doen marcheren, zal hij de kommando's doen:

1. *Peloton regts uit de flank.*
2. *Regts* = OM.
3. MARSCH.

120. (1) Op het tweede kommando zal het peloton regtsom maken. De pelotons-kommandant zal dezelfde beweging verrigten, en zich te gelijk éénen pas zoodanig buiten het eerſte gelid plaatſen, dat hij zich naast en aan de linkerhand van den vervullings-onderofficier bevindt, die, insgelijks regtsom makende, zich in het eerſte gelid zal begeven.

121. Op het kommando *marsch*, zal het peloton ſchielijk met den gewonen pas aantreden. De vervullings-onderofficier, ſtaande vóór den regter-vleugelman van het eerſte gelid, en de pelotons-kommandant, ſtaande ter zijde van dezen onderofficier, zullen zich regt vooruit begeven. De manſchappen van het tweede en derde gelid zullen op de hoogte van hunne voorlieden marcheren, en de hoofden regtuit houden. De rotfluiters zullen marcheren ter hoogte van hunne plaatſen in bataille.

122. De onderwijzer moet voor de uitvoering der regels van den marsch uit de flank zorg dragen, en ten dien

(1) PL. VII. fig. 1.

Digitized by Google

dien einde zich, gedurende den marsch, zoodanig plaatsen, als in n°. 236 en 237 der soldaten-school is vastgesteld.

123. De onderwijzer zal uit de linker-flank doen marcheren op de kommando's, die voor het doen marcheren uit de regter-flank zijn voorgeschreven, door de bewoording *links* in de plaats der bewoording *regts* te stellen.

124. Op het oogenblik dat het peloton linksom maakt, moet de rotsluiter die het naast bij den linkervleugel staat, zich schielijk vóór den linkervleugelman van het eerste gelid plaatsen. De pelotonskommandant, die zich spoedig naar den linkervleugel vervoegt, zal zich naast dien rotsluiter op deszelfs regterzijde stellen: en de vervullings-onderofficier zal in het eerste gelid gaan, zoo dra de pelotonskommandant zich naar den linkervleugel begeeft.

ARTIKEL 2.

Met rotten van directie veranderen.

125. (1) Het peloton uit de flank marcherende, of in dien stand stil staande, zal de onderwijzer wanneer hij hetzelve met rotten wil doen zwenken, de kommando's doen:

1. *Met rotten regts* (of *links*).
2. MARSCH.

126.

(1) PL. VII. fig. 1.

Digitized by Google

126. Op het kommando *marsch* zal het eerſte rot zwenken. Bijaldien zulks naar den kant van het eerſte gelid geſchiedt, moet de man in het eerſte gelid van dit rot zorg dragen om niet eensklaps te wenden, maar om eenen kleinen boog te beſchrijven, door de drie of vier eerſte pasſen een weinig te verkorten, ten einde aan den man uit het derde gelid tijd te geven, om zich naar zijne beweging te kunnen voegen. Doch zoo zulks geſchiedt naar de zijde van het derde gelid, moet de man in het eerſte gelid, onder het zwenken, de pasſen twee voet groot maken, en die van het derde gelid zich naar zijne beweging voegen, door eenen kleinen cirkelboog te beſchrijven gelijk zoo even verklaard is. Voorts moet elk rot op dezelfde plaats, als het onmiddellijk voorafgaande, zwenken.

127. De onderwijzer moet zorg dragen dat de zwenking naar deze grondbeginſels verrigt wordt, zoo dat de afſtand tusſchen de rotten altoos bewaard blijft, en er geen ſtilſtand, gedrang of loopen gedurende den marsch plaats grijpt.

ARTIKEL 3.

Het peloton uit de flank marcherende, halt doen houden, en in front herſtellen.

128. De onderwijzer zal kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. FRONT.

129. Het tweede en derde kommando zullen zoodanig, als in n°. 243 en 244 der ſoldaten-ſchool vastgeſteld is,

is, worden uitgevoerd. De pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier zullen, zoo dra het peloton front maakt, hunne plaatsen in bataille wederom innemen.

130. De onderwijzer zal alsdan eene rigting kunnen doen aannemen, door drie rotten tot derzelver rigtsnoer te stellen, of wel de rigting door den pelotons-kommandant, zoo zulks noodig is, kunnen doen verbeteren.

ARTIKEL 4.

Het peloton uit de flank marcherende, hetzelve met rotten te regter- of linkerzijde in bataille formeren.

131. Wanneer het peloton uit de regter-flank marcheert, zal de onderwijzer het met rotten te regterzijde in bataille doen stellen, en daartoe de kommando's doen:

1. *Met rotten te regterzijde in bataille.*

2. MARSCH.

132. (1) Op het kommando *marsch*, zullen het tweede en derde gelid den pas marqueren. De vervullingsonderofficier en de pelotons-kommandant zullen regtsom maken, en vervolgens regt vóór zich uit marcheren, tot dat de onderwijzer hen, wanneer zij het derde gelid van het marcherende peloton ten minste vier passen voorbij zijn, zal doen halt houden. De regter-vleugelman van het eerste ge-

(1) PL. VII. fig. 2.

Digitized by Google

gelid zal blijven doormarcheren, achter den vervullings-onderofficier voorbij gaan, regtsom maken, zoo dra hij dezen voorbij zal wezen, en zich naast en aan de linkerhand van denzelven komen plaatſen. De tweede man van het eerſte gelid zal insgelijks achter den eerſten voorbij gaan, vervolgens regtsom maken, en zich aan de linkerzijde naast denzelven voegen: en op dezen voet zal zulks tot op den laatſten man van dit gelid, uit hoe veel rotten en pelotons hetzelve ook beſtaan moge, blijven voortgaan. Het tweede en derde gelid zullen de beweging op dezelfde wijze als het eerſte, volbrengen, in acht nemende, wat het tweede gelid aanbelangt, van deszelfs beweging niet te beginnen, dan nadat drie of vier man van het eerſte gelid zich in de lijn van bataille geſteld hebben, en, wat het derde betreft, om niet eer de beweging aan te vangen, dan nadat insgelijks drie of vier man van het tweede gelid zich in deze lijn zullen hebben gerangſchikt. De manſchappen van het tweede en derde gelid moeten zich, naar gelang zij zich in de lijn van bataille ſtellen, naauwkeurig achter hunne voorlieden plaatſen.

133. De pelotons-kommandant zal zich zoo dra hij in de lijn van bataille komt, aan de regterzijde van den vervullings-onderofficier plaatſen, en de rigting regelen, naarmate dat de manſchappen van het eerſte gelid op deze lijn geraken.

134. Indien het peloton uit de linker-flank marcheerde, zou de onderwijzer het te linkerzijde met rotten kunnen doen opmarcheren, door de hierboven, in n°. 131, voorgeſchrevene kommando's, maar door de tegenovergeſtelde middelen, en noemende in het eerſte kommando *linkerzijde* in plaats van *regterzijde*. De pelotons-kommandant, ſtaande op den linker-

vleu-

Digitized by Google

vleugel van het eerſte gelid, zoude zijne plaats in bataille hernemen, zoo dra de onderwijzer, het peloton opgemarcheerd en gerigt ziende, hem daartoe het bevel zou geven.

135. Om het werktuigelijke van deze beweging voor den ſoldaat des te begrijpelijker te maken, moet de onderwijzer dezelve in het begin door ieder gelid afzonderlijk doen verrigten, en vervolgens door alle drie de gelederen te gelijk, hun alsdan aanbevelende, deze beweging uit te voeren, alsof ieder gelid geheel op zich zelve ſtond; doch tevens in acht nemende hetgeen voor de beide achterſte gelederen, ten opzigte van het oogenblik om de beweging te beginnen, zoo even is vastgeſteld geworden.

De onderwijzer moet de beweging nagaan, om zich te verzekeren, of elk rot zich naar het hierboven, in n°. 132, voorgeſchrevene gedraagt.

ARTIKEL 5.

Het peloton uit de flank marcherende, het peloton of de ſectiën in den marsch formeren.

136. (1) Het peloton veronderſteld wordende, uit de regter-flank te marcheren, zal de onderwijzer den pelotons-kommandant gelasten om hetzelve te doen opmarcheren. De pelotons-kommandant zal alsdan dadelijk de kommando's doen:

1. *In*

(1) PL. VII. fig. 8.

Digitized by Google

1. *In pelotons opmarcheren.*

2. MARSCH.

137. Op het kommando *marsch*, zal de vervullings-onderofficier, regt vóór zich uit blijven doormarcheren. De soldaten zullen den regterschouder vóór brengen, den gezwinden pas aannemen, en längs den kortsten weg, voor zoo verre zij van hetzelfde gelid zijn, zich naast elkander in dezelfde lijn begeven: in acht nemende, van de een na den ander, en zonder te loopen, in deze lijn op te marcheren.

138. Naar gelang de soldaten in linie opgemarcheerd zijn, zullen zij gelijken pas met den vervullings-onderofficier aannemen.

139. De manschappen van het tweede en derde gelid moeten zich naar de beweging van hunne voorlieden voegen, maar zonder te gelijk met dezelve in front te willen komen.

140. Op het oogenblik dat de beweging eenen aanvang zal nemen, moet de pelotons-kommandant front naar zijn peloton maken, en over de uitvoering derzelve het toezigt houden. Zoo dra het peloton geformeerd is, zal hij kommanderen: *guide links*, en zich twee pasfen vóór het midden van zijn peloton plaatsende, voorwaarts front maken, en den pas van het peloton aannemen.

141. Op het kommando *guide links* van den pelotons-kommandant, zal de, het naast aan den linkervleugel zijnde, rotsluiter zich op de linker-flank in het eerste gelid, op zijne plaats van guide, begeven: en

de vervullings-onderofficier, welke zich aan den tegenovergestelden vleugel bevindt, zal op denzelven blijven.

142. Indien het peloton uit de linker-flank marcheerde, zou deze beweging op dezelfde kommando's en naar gelijke grondbeginselen worden uitgevoerd. Nadat het peloton opgemarcheerd was, zou de pelotons-kommandant, kommanderen: *guide regts*, en zich vóór het midden van hetzelve begeven. De vervullings-onderofficier welke zich op den regtervleugel van het eerste gelid bevindt, zou alsdan tot guide verstrekken, en de rotsluiter die op de linkerflank is geplaatst, op denzelven blijven.

143. Alzoo zal in eene kolonne van pelotons, zij moge den regter- of den linkervleugel aan het hoofd hebben, altoos in ieder peloton de vervullings-onderofficier op den regter-, en de zich het naast aan den linkervleugel bevindende rotsluiter op den linkervleugel des eersten gelids van zijn peloton geplaatst wezen. Zij zullen *regter-* en *linker-guide* van het peloton genoemd worden, en altijd een van beiden, naar dat de kolonne den regter- of wel den linkervleugel aan het hoofd heeft, met de directie belast zijn.

144. Indien de onderwijzer het uit de flank marcherende peloton in sectiën wilde doen formeren, zou hij daartoe last geven aan den pelotons-kommandant, die daarop dadelijk kommanderen zou:

1. *In sectiën opmarcheren.*

2. MARSCH.

145. De beweging zou naar dezelfde grondregels vol-

Digitized by Google

volbragt worden. De pelotons-kommandant zou zich vóór het midden der eerste sectie, en de kommandant der tweede vóór het midden van de tweede sectie plaatsen, en beide zouden kommanderen: *guide links* of *guide regts*, zoo dra hunne sectie zou opgemarcheerd zijn.

146. Op het kommando *guide links* of *guide regts*, door den kommandant van iedere sectie uitgesproken, zou de gulde zich op de linker- of regter-flank zijner sectie begeven, bijaldien hij zich aldaar niet reeds bevond.

147. De *regter-guide* van het peloton zal altijd tot regter- en linker-guide van de eerste, en de *linker-guide* van het peloton op gelijke wijze tot regter- en linker-guide van de tweede sectie verstrekken.

148. Volgens dezen regel zal zich, in eene kolonne van secties, slechts een enkele guide op de flank van iedere sectie bevinden: en dezelve zal altijd op de linker-flank geplaatst wezen, als de kolonne met den regter-, en op de regter-flank, wanneer zij met den linkervleugel aan het hoofd marcheert.

149. In deze onderscheidene bewegingen, zullen de rotsluiters achter de sectie opsluiten, tot welke zij behooren.

VTF DE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Met secties in kolonne afmarcheren.

150. Wanneer de onderwijzer met secties in kolonne regts wil doen afmarcheren, zal hij de kommando's doen:

1. *Met sectiën regts in kolonne.*

2. MARSCH.

151. (1) Op het eerste kommando zullen de kommandanten der sectiën zich twee pasfen vóór het midden hunner sectiën begeven. Die van de tweede sectie zal ten dien einde langs de linker-flank van het peloton vóór komen. Zij zullen zich niet ophouden met zich naar elkander te rigten, maar het zal voldoende wezen dat zich elk twee pasfen vóór het eerste gelid plaatst.

152. Op het kommando *marsch*, zal van iedere sectie de regter-vleugelman van het eerste gelid regtsom maken, en de kommandant zich schielijk en langs den kortsten weg uitwaarts van de plaats begeven, alwaar de omzwenkende vleugel zal moeten te staan komen, en zich aldaar met verkeerd-front zoodanig stellen, dat de lijn waarin hij met den regter-vleugelman van het eerste gelid staat, loodregt is op degene, welke het peloton in bataille befloeg. De sectiën zullen, naar den regel voor de zwenking op de plaats, met den gewonen pas zwenken; en zoo dra de man die den omzwenkenden vleugel geleidt, de loodlijn tot op twee pasfen afstands genaderd is, zal de kommandant der sectie kommanderen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

153. Op het kommando *halt*, zullen de sectiën halt houden. Op hetzelfde oogenblik zal de vervullingsonderofficier zich begeven naar de plaats, waar de linker-

(1) PL. VIII. fig. 1.

Digitized by Google

kervleugel der eerste sectie zal moeten aansluiten, gaande ten dien einde vóór langs het eerste gelid, en de zich het naast aan den linkervleugel bevindende rotsluiter zich naar de plaats vervoegen, alwaar de linkervleugel van de tweede sectie zal moeten te staan komen. Zij moeten in acht nemen van tusschen zich en den regtervleugelman hunner sectie de noodige ruimte te laten, om het front der sectie te kunnen bevatten. De pelotonskommandant en de kommandant der tweede sectie moeten hierop letten, en zorg dragen, om dezelve tusschen zich en den man, welke in hunne sectie regtsom gemaakt heeft, te rigten.

154. Nadat de guide van iedere sectie in dezer voege op de loodlijn (*la perpendiculaire*) geplaatst is, zullen de kommandanten der sectiën kommanderen:

3. *Links* = RIGT U.

155. Zoo dra de rigting voltooid is, zal iedere sectie-kommandant kommanderen: STAAT, en zich twee pasfen vóór het midden zijner sectie begeven.

156. De rotsluiters die zich achter het derde gelid bevinden, moeten zich schikken ieder naar de beweging zijner sectie, en zich twee pasfen achter het derde gelid plaatsen.

157. Men zal naar dezelfde grondregels met sectiën links afmarcheren. De onderwijzer zal daartoe de kommando's doen:

Digitized by Google

1. *Met sectiën links in kolonne.*

2. MARSCH.

158. Het eerste kommando zal uitgevoerd worden op dezelfde wijze, als bij het stellen der sectiën regts in kolonne.

159. Op het kommando *marsch*, zal de linker-vleugelman van het eerste gelid van elke sectie *linksom* maken, en zullen de sectiën links zwenken, volgens den regel voor de zwenkingen op de plaats. Voorts zullen de kommandanten der sectiën te werk gaan naar hetgeen hierboven, in n°. 152, is voorgeschreven.

160. Op het kommando *halt* van den kommandant der sectie moet, in de eerste sectie, de vervullingsonderofficier, die op den regtervleugel derzelve geplaatst is, en, in de tweede, de meest links staande rotsluiter zich naar het hierboven in n°. 153 bepaalde gedragen. De kommandant der sectie zal dezelve tusschen zich en den linker-vleugelman van het eerste gelid zijner sectie rigten, en vervolgens kommanderen:

Regts = RIGT U.

161. Iedere kommandant eener sectie zal, zoo dra dezelve gerigt is, kommanderen STAAT, en zich vóór het midden zijner sectie stellen.

Bemerkingen betrekkelijk het stellen in kolonne door zwenking.

162. De onderwijzer zal, staande vóór het peloton, nagaan of de beweging volgens de hierboven vastgestelde regels verrigt wordt, — of de sectiën,

na

na in kolonne omgezwonken te zijn, regthoekig ſtaan op de lijn welke het peloton in bataille beſloeg, — en of de guide die zich naar de plaats heeft begeven, alwaar de vleugel zijner ſectie zal moeten te ſtaan komen, tusſchen zich en den regter- (of linker-) vleugelman van het eerſte gelid de juist noodzakelijke ruimte gelaten heeft, om het front zijner ſectie te bevatten.

163. Indien nadat de ſectiën zich in kolonne geſteld hebben, de guide der laatſte ſectie niet naauwkeurig dien van de voorgaande dekken mogt, moeten zij niet eer dan in den marsch, de directie zoeken te verkrijgen; ten ware dat de onderwijzer, het peloton onmiddellijk willende in bataille herſtellen, het noodzakelijk oordeelde, de rigting van de guides te verbeteren: hetgeen alsdan zoodanig geſchieden zou, als hierna in het 5de artikel dezer les zal worden verklaard.

164. De onderwijzer moet doen opmerken dat, dewijl de regter- (of linker-) vleugelman van iedere ſectie, die op zijn tweede kommando, regts- of linksom heeft gemaakt, de ware ſpil der zwenking uitmaakt, de nevenman van denzelven onder het zwenken, eenigzins vóóruit moet komen, om zich van achter de ſpil te begeven.

ARTIKEL 2.

In kolonne marcheren.

165. Wanneer het peloton zich met ſectiën in kolonne geſteld heeft, met den regtervleugel aan het

Digitized by Google

hoofd, zal de onderwijzer, zoo hij de kolonne wil doen marcheren, zich met het front naar de guides en naauwkeurig in derzelver directie, vijftien of twintig pasfen vóór het hoofd der kolonne ftellen, na alvorens den eerften guide te hebben gewaarfchuwd, om op den grond punten in het oog te nemen.

166. Als de onderwijzer zich zoodanig geplaatst heeft, zal de guide der eerfte fectie op den grond twee punten, tusfchen zich en den onderwijzer, in de regte lijn, die bij hem begint en tusfchen de hielen van den laatften doorgaat, in het oog nemen: en nadat dit gedaan is, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Kolonne voorwaarts.*
2. *Guide links.*
3. MARSCH.

167. Op het kommando *marsch*, zullen de kommandanten der fectiën, door welke hetzelve met vaardigheid moet herhaald worden, benevens de guides, met eenen vasten pas, den marsch hunner fectiën doen aanvangen, zoodanig dat dezelve fchielijk en op hetzelfde oogenblik aantreden.

168. De foldaten moeten zachtjes de voeling houden naar de zijde van den guide, en onder den marsch de grondregels in acht nemen, welke in nº. 208 der foldaten-fchool voorgefchreven zijn. De nevenman van den guide moet zich in iedere fectie, altoos omftreeks zes duim van denzelven verwijderd hou-

Digitized by Google

houden, om voor te komen dat hij hem nooit uit de directie kan verdringen, en daarboven in acht nemen, van denzelven nimmer voorbij te geraken.

169. De guide van het hoofd der kolonne moet met de grootste juistheid de lengte en tijdmaat van den pas in acht nemen, en de directie van zijnen marsch door de hierboven, in n°. 79, voorgeschrevene middelen verzekeren.

170. De volgende guide moet den eersten naauwkeurig volgen, tusschen zich en denzelven eenen afstand houden, die volmaakt aan de uitgestrektheid van het front zijner sectie gelijk is, en met dien guide gestadig in denzelfden pas blijven.

171. Bijaldien de guide der tweede sectie zijnen afstand verloor, hetgeen niet anders dan door zijne eigene schuld zal kunnen gebeuren, moet hij denzelven slechts langzaam weder zoeken te verkrijgen, door op eene onmerkbare wijze zijne pasen, of te verlengen, of te verkorten, opdat er onder den marsch niet stil gestaan of geloopen worde.

172. Bijaldien de guide der tweede sectie, verzuimd hebbende van den eersten naauwkeurig te volgen, ongevoelig van de directie buitenwaarts was afgeweken, zou hij dezen misslag moeten herstellen, door den linkerschouder zoo veel als noodig is vóór te brengen, om langzamerhand met den pas regtuit de directie weder te verkrijgen. Zoo hij

daarentegen ongevoelig van de directie binnenwaarts was afgedwaald, zou hij zulks door de tegenovergeſtelde middelen moeten verhelpen: en in beide gevallen moet de kommandant der ſectie zorgen, dat de ſoldaten zich ſchikken naar de beweging van den guide.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch en de directie in kolonne.

173. Indien de kommandanten der ſectiën en de guides verzuimden hunne ſectie ſchielijk in beweging te brengen, en van den eerſten pas af de grootte en ſnelheid van denzelven met nadruk te bepalen, zou de marsch met onzekerheid begonnen worden, en de pas benevens de afſtand verloren gaan.

174. Indien de guide van het hoofd der kolonne niet met een' gelijken pas marcheerde, zou de marsch van zijne en van de volgende ſectie ongewis wezen, en zouden er gedurende denzelven golving en oogenblikken van ſtil ſtaan en loopen plaats grijpen.

175. Indien de guide van het hoofd der kolonne niet de hebbelijkheid had om eene gegevene directie zonder afwijking te verlengen, zou hij eene kromme lijn in zijnen marsch beſchrijven, en de kolonne zich ſlangswijze bewegen.

176. Indien de volgende guide zich niet eigen gemaakt had in de voetſtappen van den voorgaanden te

Digitized by Google

te marcheren, zoude hij elk oogenblik zijnen afstand (*distantie*) verliezen, wiens onderhouding den eersten regel bij den marsch in kolonne uitmaakt.

177. De guide van iedere sectie zal verantwoordelijk voor den afstand, de directie en den pas wezen. De kommandant der sectie zal het zijn voor de orde en voor het geheel zijner sectie: en gevolgelijk moet hij om daarvoor te waken, zich dikwerf naar dezelve wenden.

178. De onderwijzer moet op de flank aan den kant der guides staande, zorg dragen voor de uitvoering van alle de voorgeschrevene regels. Hij moet somtijds zich ook achter de guides, naauwkeurig in derzelver rigting, plaatsen, en aldaar gedurende den tijd, dat de kolonne twintig of dertig pasen voornit marcheert, blijven staan om waar te nemen, of de guide van het hoofd der kolonne niet van de directie afwijkt, en of de volgende de voetstappen van den eersten naauwkeurig opvolgt.

179. Zoo menigmaal als men in de kolonne omgezwonken heeft, zullen de kommandanten der afdeelingen de kommando's MARSCH en HALT van den onderwijzer, op het oogenblik dat zij dezelve hooren, en zonder zich naar elkander te rigten, herhalen. Voorts moeten zij geene andere kommando's herhalen dan deze, maar alleen hunne soldaten waarschuwen, bijaldien dezelve het kommando niet mogten gehoord hebben.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

Van directie veranderen.

180. Wanneer de kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, marcheert, zal de onderwijzer indien hij haar links van directie wil doen veranderen, daartoe aan den kommandant der eerſte ſectie last geven, en zich zelven of eenen jalonneur dadelijk, met de regterzijde naar het hoofd der kolonne, in de directie der guides ſtellen, op de plaats alwaar de beweging zal moeten beginnen.

181. De guide van het hoofd der kolonne zal zoodanig op den onderwijzer of jalonneur, die zich aan het zwenkingspunt bevindt, aanmarcheren, dat zijn linkerarm deszelfs borst rakelings voorbij gaat, en als hij nabij deze plaats gekomen is, zal de kommandant der ſectie kommanderen:

1. *Wendt links.*

2. MARSCH.

182. (1) Het eerſte kommando zal, wanneer men nog twee paſſen van het zwenkingspunt is, geſchieden.

183. Op het kommando *marsch*, hetwelk uitgeſproken moet worden op het oogenblik dat de guide aan het zwenkingspunt komt, zal de guide benevens de ſectie, links wenden op de wijze, die in n°. 284 der ſoldaten-ſchool vastgeſteld is.

184.

(1) PL. VIII. fig. 2.

Digitized by Google

184. De guide der eerste sectie moet, na gewend te hebben, op den grond, punten in de nieuwe directie in het oog nemen, om des te beter zijnen marsch te verzekeren.

185. De tweede sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren, en haar guide zich zoodanig rigten, dat hij de borst van den aan het zwenkingspunt geplaatsten onderwijzer of jalonneur strijkend moet voorbij gaan. Ter hoogte van denzelven gekomen zijnde, zal deze sectie links wenden, op dezelfde kommando's en naar gelijke regels als de eerste.

186. Om naar de tegenovergestelde zijde van den guide van directie te doen veranderen, moet de onderwijzer, na daartoe aan den kommandant der eerste sectie last te hebben gegeven, zich zelven of eenen jalonneur dadelijk stellen op de plaats, alwaar de verandering van directie zal moeten uitgevoerd worden, en op dezelfde wijze, als bij het veranderen der directie naar de zijde van den guide, is verklaard.

187. De guide van de eerste sectie moet zijne strekking zoodanig nemen als hierboven, in n°. 181, is voorgeschreven: en wanneer hij het zwenkingspunt tot op twee pasen is genaderd, zal de kommandant der sectie kommanderen:

1. *Regts zwenkt.*

2. MARSCH.

Digitized by Google

188. (1) Op het kommando *marsch*, hetwelk gedaan moet worden op het oogenblik, dat de guide het zwenkingspunt bereikt, zal de sectie regts zwenken, overeenkomstig hetgene in n°. 278 van de soldatenschool is vastgesteld.

189. Nadat de zwenking geschied is, zal de kommandant der sectie kommanderen:

3. *Voorwaarts.*

4. MARSCH.

190. Deze kommando's zullen naar het voorgeschrevene in n°. 280 en 281 der soldaten-school, gedaan en uitgevoerd worden.

191. De tweede sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren, en derzelver guide er op bedacht wezen om zich op den onderwijzer of jalonneur aan te begeven. Deze sectie zal op hare beurt regts zwenken, te zelfder plaats, op dezelfde kommando's en door gelijke middelen, als de eerste, en zal vervolgens den marsch regtuit weder aannemen.

192. De veranderingen van directie, in eene kolonne met den linkervleugel aan het hoofd, zullen naar dezelfde beginselen en door de tegenovergestelde middelen geschieden.

Be-

(1) PL. VIII. fig. 3.

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie in kolonne.

193. Het is van zeer veel aanbelang voor het bewaren van den afstand en der directie, dat alle de afdeelingen hare verandering van directie juist op dezelfde plaats, als de eerste, ten uitvoer brengen. Het is om die reden dat de onderwijzer een weinig te voren zich zelven of eenen jalonneur, op het zwenkingspunt moet stellen, en dat aan de guides voorgeschreven is om op denzelven aan te marcheren, en aan de kommandanten der afdeelingen om de uitvoering der beweging juist te beginnen op het oogenblik, waarin de guide de borst van den onderwijzer of jalonneur rakend voorbij gaat.

194. De kommandanten der afdeelingen moeten zorgen, dat dezelve regthoekig op de plaats komen, waar zij van directie moeten veranderen. Uit dien hoofde moeten zij ieder, front naar hunne afdeeling maken, wanneer de voorgaande begint te zwenken of te wenden, ten einde toe te zien dat hunne afdeeling regthoekig vóór zich uit, tot aan het zwenkingspunt, blijft doormarcheren.

195. Bijaldien in de veranderingen van directie naar de tegenovergestelde zijde van den guide, de spil van de omzwenkende afdeeling het zwenkingspunt niet vrij maakte, zou de volgende afdeeling opgehouden worden, en zouden de afstanden verloren gaan. Want dewijl de guide die den omzwenkenden vleugel geleidt, zich door omstreeks anderhalf

Digitized by Google

half maal de uitgeſtrektheid van het front der afdeeling moet bewegen, zou de onmiddellijk volgende afdeeling reeds het punt, waar zij moet zwenken, bereikt hebben, terwijl de omzwenkende nog de helft der uitgeſtrektheid van haar front zou moeten afleggen, en derhalve genoodzaakt wezen den pas te marqueren, tot zoo lang de voorgaande afdeeling hare zwenking had voleindigd: en doordien deze laatstgenoemde afdeeling vervolgens anderhalf maal de uitgeſtrektheid van haar front zou doorloopen, onderwijl de volgende hare zwenking deed, zou bijaldien de ſpil onbewegelijk was daaruit voortvloeijen, dat er zoo veel achtereenvolgende ſtilſtanden zouden zijn, min één, als er zich afdeelingen in de kolonne bevinden, en dat de laatſte afdeeling op het oogenblik dat zij hare zwenking volbragt zou hebben, de helft van de uitgeſtrektheid van het front, dat de kolonne in bataille beſlaan zou, min het front van de eerſte afdeeling, te ver van het hoofd der kolonne zou verwijderd wezen. Het is om in deze ongelegenheden te voorzien, dat men bepaald heeft dat de ſpil de paſſen zes duim groot zou maken, ten einde niet de volgende afdeeling op te houden. De kommandanten der afdeeling, die met de grootſte oplettendheid voor de uitvoering van dezen regel moeten zorg dragen, zullen daarom front naar hun peloton maken, en de ſpil waarſchuwen, om naar gelang zij zulks noodig oordeelen, de paſſen te verlengen of te verkorten. Door den aard dezer beweging, moet het midden der afdeeling iets achterwaarts inbuigen.

Digitized by Google

196. De guides moeten nimmer de lengte of tijdmaat van den pas veranderen, hetzij de verandering van directie naar de zijde van den guide of naar den tegengestelden kant geschiede.

197. De onderwijzer op het zwenkingspunt staande, (of de jalonneur dien hij derwaarts heeft gezonden,) zal altijd de regterzijde naar de kolonne wenden, bijaldien dezelve met den regtervleugel aan het hoofd, en de linkerzijde zoo zij met den linkervleugel aan het hoofd marcheert, en zich steeds in de rigting der guides stellen. De onderwijzer moet met de grootste oplettendheid voor de nakoming van alle de hierboven vastgestelde grondregels zorgen, alsmede dat elke afdeeling de uitvoering harer beweging juist op het oogenblik begint, wanneer de guide, rakelings langs zijne borst marcherende, op het punt staat van hem voorbij te gaan, en dat in de veranderingen van directie naar de, aan de guides, tegenovergestelde zijde, de omzwenkende vleugel geen' te grooten cirkelboog beschrijft, ten einde niet buitenwaarts van de nieuwe directie te geraken.

ARTIKEL 4.

De kolonne doen halt houden.

198. Wanneer de kolonne in beweging is, zal de onderwijzer om haar te doen halt houden, kommanderen:

1. *Kolonne.*
2. HALT.

199. Op het kommando *halt*, schielijk herhaald door de kommandanten der sectiën, zullen dezelve te gelijker

Digitized by Google

tijd ſtil houden, en de guides zich niet meer verroeren, zelfs wanneer zij hunnen afſtand of hunne directie verloren hadden; ten zij dat de onderwijzer de kolonne willende in bataille ſtellen noodzakelijk oordeele, hunne directie te verbeteren; hetwelk alsdan uitgevoerd zal worden zoodanig als in het volgende artikel zal worden voorgeſchreven.

200. De kommandanten der afdeelingen zullen niet het kommando doen van rigting: moetende dit kommando alleen door den onderwijzer, zoo deze zulks noodig acht, geſchieden, ingevalle hij de kolonne in bataille wilde ſtellen, gelijk in het volgende artikel zal worden verklaard.

Bemerkingen betrekkelijk het vastgeſtelde om de kolonne te doen halt houden.

201. Bijaldien het kommando HALT niet met de grootſte levendigheid herhaald, en op hetzelfde oogenblik uitgevoerd wierd, zouden de afſtanden verloren geraken.

202. Indien een guide zijnen afſtand verloren hebbende, dien weder op het kommando HALT zocht te verkrijgen, zou hij ſlechts zijne feil op den volgenden guide overbrengen, die zoo hij wel gemarcheerd heeft, alsdan den zijnen niet meer zou hebben: en zoo deze laatſte op zijne beurt denzelven wilde hernemen, zou deze beweging zich in opvolgende orde tot aan het achterſte der kolonne toe voortplanten.

203. Wanneer de onderwijzer de kolonne hebbende doen halt houden, haar niet in bataille wil ſtellen, zal hij

Digitized by Google

hij het verbeteren van de directie der guides kunnen nalaten; dewijl deze directie zoo wel als de afstanden, genoegzaam naauwkeurig zal zijn, bijaldien de guide van het hoofd der kolonne en de volgende guides hetgene wat hierboven, in n°. 168 en 169, is voorgeschreven, hebben nagekomen.

ARTIKEL 5.

Als men met sectiën in kolonne is, zich links of regts in bataille formeren.

204. De onderwijzer de kolonne hebbende doen halt houden, die vooronderstelt wordt den regtervleugel aan het hoofd te hebben, en haar willende in bataille stellen, zal zich dadelijk op den afstand ter lengte eener sectie, vóór den guide van het hoofd der kolonne, met het front naar denzelven plaatsen, en zoo het noodig is den stand van den volgenden guide verbeteren: en nadat dit volbragt is, zal hij kommanderen:

Links = RIGT U.

205. Op dit kommando hetwelk niet door de afdeelings-kommandanten herhaald zal worden, zal de kommandant van iedere sectie zich schielijk twee pasfen buiten zijnen guide begeven, en zijne sectie regthoekig rigten op de directie der kolonne.

206. De kommandanten der sectiën zullen ieder, zoo dra zij hunne sectie gerigt hebben, STAAT kommanderen, en zich schielijk vóór het midden van hunne sectie begeven.

Digitized by Google

Nadat deze voorbereiding geschied is, moet de onderwijzer kommanderen:

1. (1) *Links in bataille.*

2. MARSCH.

207. Op het kommando *marsch*, hetwelk schielijk door de kommandanten der sectiën herhaald wordt, zal de linker-vleugelman van het eerste gelid van elke sectie linksom maken, en zijne borst zachtjes tegen den regterarm van den naast hem staanden guide houden, dewelke zich niet moet verroëren. De sectiën zullen links zwenken, naar den regel voor de zwenkingen op de plaats, en door te werk te gaan overeenkomstig met hetgeen hierboven, in no. 164, is voorgeschreven. Om daarvoor te zorgen, moet elke kommandant eener sectie naar dezelve front maken: en wanneer de regtervleugel zijner sectie de lijn van bataille tot op twee pasfen is genaderd, zal hij kommanderen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

208. De kommandant der tweede sectie zal, na dezelve te hebben doen halt houden, zich in het opsluitend gelid begeven.

209. De pelotons-kommandant de eerste sectie hebbende doen halt houden, moet zich schielijk op de lijn van bataille stellen, ter plaatse waar de regtervleugel van het peloton zal moeten te staan komen, en dadelijk kommanderen:

Regts

(1) PL. VIII. fig. 4.

Digitized by Google

Regts = RIGT U.

210. Op dit kommando moeten de beide sectiën zich op de lijn van rigting stellen. De man der eerste, die met den in de directie der guides staanden onderwijzer op gelijke hoogte komt, zal zijne borst zachtjes tegen deszelfs linkerarm brengen, en de pelotons-kommandant de manschappen rigten op den linker-vleugelman van het peloton.

211. Nadat het peloton gerigt is, zal de pelotons-kommandant kommanderen:

STAAT.

212. Zoo dra de onderwijzer ziet dat het peloton in bataille en onbewegelijk staat, zal hij kommanderen:

Guides = INGERUKT.

213. Op dit kommando moet de vervullings-onderofficier zich achter den pelotons-kommandant begeven, en de guide der tweede sectie in het opsluitend gelid.

De onderwijzer moet de rigting nazien, en dezelve zoo het noodig is, door den pelotons-kommandant doen verbeteren.

214. Om de kolonne met den linkervleugel aan het hoofd, *regts in bataille* te formeren, zal de onderwijzer zich op den afstand ter lengte eener sectie, vóór den guide van het hoofd der kolonne, met het gezigt naar denzelven plaatsen, en zoo hij zulks noodzakelijk oordeelt, den stand van den volgenden guide verbeteren: voorts zal hij nadat dit verrigt is, kommanderen:

1. *Regts in bataille.*
2. MARSCH.

Digitized by Google

215. Op het kommando *marsch*, zal de regtervleugelman van het eerſte gelid van iedere ſectie *regtsom* maken, en zijne borst zachtjes tegen den linkerarm houden van den te zijner zijde ſtaanden guide, welke zich niet moet verroeren. Elke ſectie zal regts zwenken, en haar kommandant haar doen halt houden, wanneer de omzwenkende vleugel tot op twee paſſen de lijn van bataille is genaderd. Ten dien einde zullen de kommandanten der ſectiën kommanderen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

216. De kommandant der tweede ſectie zal, na dezelve te hebben doen halt houden, zich begeven in het opſluitend gelid.

217. De pelotons-kommandant, de eerſte ſectie hebbende doen halt houden, zal zich ſpoedig aan den linkervleugel van het peloton, in de lijn van bataille ſtellen, ter plaatſe waar de linker-vleugelman zal moeten aanſluiten, en dadelijk kommanderen:

Links = RIGT U.

218. Op dit kommando moeten de beide ſectiën zich op de lijn van rigting begeven. De man van den linkervleugel der tweede ſectie, die met den onderwijzer op gelijke hoogte komt te ſtaan, zal zijne borst zachtjes tegen deszelfs regterarm brengen, en de pelotons-kommandant het peloton op den regter-vlengelman van hetzelve rigten.

219.

Digitized by Google

219. Nadat het peloton gerigt is, zal de pelotonskommandant kommanderen:

STAAT.

220. Vervolgens zal de onderwijzer het kommando doen:

Guides = INGERUKT.

221. Op dit kommando moet de pelotonskommandant zich op den regtervleugel van zijn peloton begeven, de vervullings-onderofficier zich achter denzelven in het derde gelid plaatsen, en de guide van de tweede sectie in het opsluitend gelid gaan.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging om zich links of regts in bataille te formeren.

222. De onderwijzer zal niet behoeven *links* (of *regts*) = RIGT U te kommanderen, alvorens hij het kommando *links* (of *regts*) *in bataille* doet; ten zij het door de verbetering van de directie der guides noodzakelijk zij geworden, dat de sectiën te regter- of te linkerzijde aansluiten.

223. De onderwijzer moet alvorens te kommanderen *links* (of *regts*) *in bataille*, opmerken, of de laatste sectie naauwkeurig haren afstand heeft. Deze opmerkzaamheid is van belang, ten einde de guides te gewennen om dit wezenlijk stuk nimmer te verzuimen.

Digitized by Google

ZESDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Rotten doen afbreken, en dezelve wederom doen opmarcheren.

224. Wanneer het peloton verondersteld wordende een gedeelte uit te maken van eene kolonne, die den regter- of linkervleugel aan het hoofd heeft, in den marsch is, moet de onderwijzer indien hij rotten wil doen afbreken, daartoe aan den pelotons-kommandant last geven, die terſtond hierop zich met het front naar zijn peloton wenden, en kommanderen zal:

1. *Een linker-* (of *regter-*) *rot achter.*

2. MARSCH.

225. (1) Op het kommando *marsch* moet het eerſte regter- of linker- rot van het peloton den pas marqueren, terwijl de overige voorwaarts blijven doormarcheren. De man in het derde gelid van dit rot zal, zoo dra het derde gelid van het peloton hem voorbij is, links ſchuiven bijaldien het een regter-, en regts ſchuiven zoo het een linker- rot is, en zich achter het derde rot van denzelfden vleugel voegen. De man in het tweede gelid zal zich op gelijke wijze achter het tweede rot begeven, en die in het eerſte achter het eerſte rot, op het oogenblik dat het derde gelid van het peloton hen voorbij is. Ieder man zal zich naar de hem voorgeſchrevene plaats vervoegen, door den buitenſten ſchouder een weinig vóór te brengen, en bijzonder oplettend wezen, van geenen afſtand te verliezen.

226.

(1) Pl. XIII. fig. 8.

Digitized by Google

226. Als de onderwijzer nog een rot aan denzelfden kant willende doen afbreken, daartoe aan den pelotons-kommandant last gegeven heeft, zal deze dezelfde kommando's doen, als hierboven.

227. (1) Op het kommando *marsch* van den pelotons-kommandant zal het reeds afgebrokene rot, door de buitenste schouder een weinig vooruit te brengen, zich ter breedte van een rot, verder regts zoo het linker-rotten, en verder links bijaldien het regter-rotten zijn, begeven; verkortende te gelijker tijd den pas, om voor zich plaats te maken voor het nieuwe rot, hetwelk op gelijke wijze als het eerste zal afbreken.

228. De onderwijzer kan aldus bij opvolging, het front van het poloton zoo veel rotten doen verminderen als hij goedvindt, door altijd op nieuw rotten aan denzelfden kant te doen afbreken, tot zoo lang dat er niet meer dan drie in het front overblijven.

229. De rotfluiters moeten zich achter het in front blijvende gedeelte van den troep verdeelen.

230. Wanneer de onderwijzer rotten wil doen opmarcheren, zal hij daartoe last geven aan den pelotons-kommandant, die alsdan dadelijk zal kommanderen:

1. *Een regter-* (of *linker-*) *rot marcheert op.*

2. MARSCH.

231.

(1) Pl. XIII. fig. 9.

Digitized by Google

231. (1) Op het kommando *marsch*, moet het voorſte van de rotten die uit de flank marcheren, ſchielijk opmarcheren, en moeten de volgende rotten, bijaldien men aan den linkervleugel heeft doen afbreken, door het vóór brengen van den regterſchouder, zich ter breedte van een rot links, of zoo men van den regtervleugel heeft doen afbreken, door het vóór brengen van den linkerſchouder, zich ter breedte van een rot regts begeven.

232. De pelotons-kommandant moet, front makende naar zijn peloton, voor de nakoming der voorgeſchrevene grondregels zorgen.

233. (2) Na aldus de rotten het een na het ander te hebben doen afbreken en weder opmarcheren, moet de onderwijzer twee of drie rotten te gelijk doen afbreken. De genoemde rotten moeten den pas marqueren, en ieder gelid zal zoo dra het derde gelid van het peloton voorbij is, den buitenſten ſchouder een weinig vóór brengen, te gelijker tijd ſchuins marcheren, en zich achter een van de drie naburige rotten voegen, even alsof de beweging rot voor rot verrigt wierd, en daarbij in acht nemen van geenen afſtand te verliezen.

234. De onderwijzer zal vervolgens den pelotons-kommandant gelasten, om twee of drie rotten te gelijk wederte doen opmarcheren: en deze laatſte zal ten dien einde kommanderen:

1. *Drie voorſte rotten marcheert op.*

2. MARSCH.

235.

(1) PL. XIII. fig. 10. (2) PL. XIII. fig. 11.

Digitized by Google

235. (1) De genoemde rotten moeten ſchielijk, en langs den kortſten weg, opmarcheren.

236. Telkens wanneer men met rotten doet afbreken, moet de guide die op de flank van het peloton marcheert zich regts of links aanſluiten, naarmate het front afneemt, zoo dat hij zich altoos bevindt ter zijde van den eerſten man van degenen die in front marcheren: en hij moet door eene tegengeſtelde beweging plaats maken, naar gelang de rotten opmarcheren.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging tot het afbreken en weder opmarcheren der rotten.

237. Het is ten aanzien van het bewaren der afſtanden in de op marsch zijnde kolonnes, die uit verſcheidene bataillons beſtaan, van het hoogſte aanbelang, de ſoldaten in de bijzondere ſcholen te gewennen dat zij deze bewegingen met eene groote naauwkeurigheid uitvoeren.

238. Indien de rotten welke op nieuw afbreken, in den ſchuinſchen marsch den pas niet behoorlijk verlengden, of indien de weder opmarcherende rotten zulks niet gezwind genoeg uitvoerden, zouden zij in beide gevallen de volgende rotten in derzelver beweging ophouden, hetwelk de afſtand zou doen verloren gaan, en daardoor de verlenging der kolonne zou veroorzaken.

239.

(1) PL. XIII. fig. 12.

Digitized by Google

239. De onderwijzer moet zich op de flank plaatſen, aan den kant waar deze bewegingen worden uitgevoerd, om zich van de juiste nakoming der grondregels te verzekeren.

240. De onderwijzer moet doen opmerken dat men, door het achtervolgende afbreken van rotten aan denzelfden kant, het front tot op drie rotten kan verminderen, achter welke zich de afgebrokene kunnen aanhaken.

241. Maar zoo men in plaats van ſlechts aan ééne zijde, aan beide vleugels te gelijk rotten deed afbreken, hetwelk ſomtijds geſchieden moet, zou men het front van het peloton tot niet minder dan zes rotten kunnen brengen; dewijl er wederzijds drie voor de afgebrokene rotten zouden vereischt worden, om zich achter dezelve te kunnen aanhaken. Bijaldien in zoodanig geval, het gebrek aan ruimte mogt vorderen dat het front nog meer verminderd, en tot vijf of vier rotten gebragt werd, hetgeen de onderwijzer ſomtijds zal veronderſtellen, moest hij te gelijk alle de rotten die aan de tegenovergeſtelde zijde van den guide afgebroken zijn, weder doen opmarcheren, en te zelfden tijde aan den kant van den guide op nieuw even zoo veel rotten, met nog één of twee daarenboven, naar dat hij het front tot vijf of vier rotten brengen wil, doen afbreken. Zoo zal bij voorbeeld, wanneer eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, wier pelotons veronderſteld worden uit twaalf rotten te beſtaan, van welke

Digitized by Google

wederzijds drie zijn aangehaakt, door gebrek aan ruimte genoodzaakt wierd het front tot op vijf man te doen afnemen, de onderwijzer drie regter-rotten weder doen opmarcheren, en tevens vier nieuwe rotten te gelijk op den linkervleugel doen afbreken, hetwelk het front tot op vijf man zal verminderen. Om de uitvoering van deze beweging gemakkelijk te maken, is het noodig dat de beide rotten welke niet moeten afbreken, naar de linkerzijde sterk schuins marcheren, ten einde de drie regter-rotten welke verondersteld worden, zich kort op den kant der engte te bevinden, plaats tot het weder opmarcheren bekomen.

ARTIKEL 2.

In kolonne met den pas de route (langen wegs pas) *marcheren, en de onderscheidene in het voorgaande artikel voorgeschrevene bewegingen der rotten verrigten.*

242. Wanneer het peloton stil staat en verondersteld wordt, een gedeelte van eene kolonne uit te maken, moet de onderwijzer, hetzelve met den *pas de route* willende doen marcheren, de kommando's doen:

1. *Kolonne voorwaarts.*
2. *Guide links* (of *regts*).
3. *Pas de route.*
4. MARSCH.

243.

Digitized by Google

243. Op het kommando *marsch*, hetwelk door den pelotons-kommandant herhaald wordt, zullen de drie gelederen te gelijk aantreden, en de beide achterſte zullen in den marsch omtrent drie voet afſtands nemen van het onmiddellijk voorgaande gelid. Nadat dit geſchied is, zal de onderwijzer kommanderen:

5. *Over* = 'T GEWEER.

244. Op dit kommando zullen de ſoldaten het geweer naar welgevallen dragen, zoodanig als in no. 120. der ſoldaten-ſchool is voorgeſchreven, en niet langer verpligt wezen om pas te houden, of het ſtilzwijgen te bewaren. De rotten zullen op hun gemak marcheren; doch men moet er op letten dat de gelederen nimmer door elkander geraken, dat de manſchappen van het eerſte gelid nimmer den guide voorbij komen die zich aan de zijde van de directie bevindt, en dat de beide achterſte gelederen altoos omſtreeks drie voet afſtands houden van het onmiddellijk voorgaande gelid.

245. Indien de kolonne met den tijdmatigen of in tijd afgemetenen pas marcheerde, en de onderwijzer haar den *pas de route* wilde doen aannemen, zou hij de kommando's doen:

1. *Pas de route.*

2. MARSCH.

246. Op het kommando *marsch*, zou het eerſte gelid met den pas van twee voet blijven doormarcheren; doch het tweede en derde den afſtand van omſtreeks drie voet, waarop zij ieder van het onmiddellijk voorgaande gelid moe-

Digitized by Google

moeten verwijderd zijn, in den marsch aannemen. Voorts zou de onderwijzer kommanderen: *over* = 't GEWEER, hetgeen in dier voege, als zoo even is vastgesteld, uitgevoerd zou worden.

247. Wanneer de soldaat met den *pas de route* marcheert, zal de onderwijzer naar de zijde van den guide, alsmede naar den tegenovergestelden kant, van directie doen veranderen, hetwelk zonder kommando, alleen op de waarschuwing van den pelotons-kommandant zal geschieden. Het tweede en derde gelid zullen in opvolgende orde op dezelfde plaats als het eerste, komen wenden. Ieder gelid moet, offchoon in den *pas de route* zijnde, zich gedragen overeenkomstig met de regels die voor het veranderen van directie met geslotene gelederen en met den pas op de tijdmaat zijn voorgeschreven, met dit onderscheid alleen, dat in de veranderingen van directie naar de aan den guide tegenovergestelde zijde, de man welke zich aan de spil bevindt, aan zijne passen de lengte van één' voet, in plaats van zes duim zal geven, om het zwenkingspunt vrij te maken.

248. De onderwijzer moet ook de onderscheidene bewegingen der rotten, die in het voorgaande artikel zijn voorgeschreven, op dezelfde wijze als daar is aangewezen, doen verrigten. Hij moet ook somwijlen de gelederen doen sluiten, en de pelotons-kommandant zal ten dezen einde kommanderen:

1. *Achterste gelederen opgerukt.*

2. MARSCH.

249.

Digitized by Google

249. Op het kommando *marsch*, moet het eerſte gelid den naar de tijdmaat bepaalden pas aannemen, en moeten de beide achterſte gelederen, benevens de afgebrokene rotten ſchielijk opſluiten, en zich met het eerſte gelid in denzelfden pas begeven. Daarenboven moeten alle drie de gelederen het geweer in den arm nemen.

250. Wanneer het peloton met den *pas de route* marcherende halt houdt, moeten op het kommando HALT, de beide achterſte gelederen opſluiten, en de ſoldaten het geweer ſcherp ſchouderen: welk laatſte, bijaldien het peloton in geſlotene gelederen met het geweer in den arm marcheerde, insgelijks zou moeten gebeuren. Deze regel is algemeen, hoe veel pelotons er ook zijn mogen.

251. De ſnelheid van den *pas de route* zal in deze ſchool wezen van 76 in eene minuut, om den ſoldaat in deze beweging van 76 des te vaster te maken: doch in de bataillons-ſchool zal zij van 85 tot 90 zijn, hetwelk doorgaans de ſnelheid van de kolonnes op weg moet wezen, indien de geſteldheid van het land en van de wegen zulks veroorlooft.

ARTIKEL 3.

De ſectiën formeren, en dezelve wederom doen opmarcheren.

De ſectiën formeren.

252. Wanneer het peloton veronderſteld wordende, een gedeelte uit te maken van eene kolonne welke den regtervleugel aan het hoofd heeft, met den tijdmatigen pas

pas marcheert, zal de onderwijzer indien hij sectiën wil doen formeren, daartoe last geven aan den pelotons-kommandant, die alsdan zal kommanderen:

1. *Formeert halve pelotons.*

(1) En zich terstond vóór het midden der eerste sectie zal begeven.

253. De kommandant der tweede sectie welke zich achter het midden derzelve bevindt, zal zich op dit kommando, vóór het midden dezer sectie begeven, en zoo dra hij aldaar gekomen is, kommanderen: *marqueert den pas.*

254. De pelotons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

255. De eerste sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren, en de vervullings-onderofficier zich op hare linker-flank plaatsen, zoo dra zij zich niet meer met de tweede sectie in dezelfde rigting bevindt of gedéboiteerd heeft; gaande ten dien einde vóór langs het eerste gelid.

256. Op het kommando *marsch* van den pelotons-kommandant, zal de tweede sectie den pas marqueren, ten

(1) PL. IX. fig. 1.

ten gevolge der waarschuwing van den kommandant dezer sectie, en op eene dergelijke waarschuwing schuins regts marcheren, zoo dra het derde gelid van de eerste haar voorbij zal zijn.

257. Als de guide der tweede sectie bijna gekomen is in de directie van dien van de eerste, zal de kommandant der tweede sectie kommanderen: *voorwaarts*, en zoo dra dezelfde guide dien van de eerste volkomen dekt: MARSCH.

258. Men zal wanneer de kolonne den linkervleugel aan het hoofd heeft, door de tegenovergestelde middelen de halve pelotons formeren; op de eerste sectie al hetgeen wat men ten aanzien der tweede heeft vastgesteld, en zoo omgekeerd, toepassende.

259. Onder deze veronderstelling, dat de linkervleugel aan het hoofd marcheert, zal de linker-guide van het peloton zich op de regter-flank van de tweede sectie plaatsen, zoo dra dezelve heeft gedéboiteerd, en de vervullings-onderofficier welke zich op de regter-flank van de eerste sectie bevindt, zich aldaar blijven onthouden.

Het peloton formeren.

260. Indien de kolonne met sectiën marcheert, met den regtervleugel aan het hoofd, zal de onderwijzer wanneer hij het peloton wil doen formeren, daartoe aan den pelotons-kommandant last geven, die alsdan zal kommanderen:

Digitized by Google

1. (1) *Formeert het peloton.*

261. De pelotons-kommandant moet, dit kommando gedaan hebbende, de eerste sectie verwittigen dat zij schuins regts zal moeten marcheren.

262. De kommandant der tweede sectie zal dezelve waarschuwen dat zij zal moeten blijven regtuit marcheren.

263. De pelotons-kommandant zal voorts kommanderen:

2. MARSCH.

264. Op dit kommando hetwelk door den kommandant der tweede sectie herhaald wordt, zal de eerste schuins regts marcheren om het front van de tweede vrij te maken, en de vervullings-onderofficier welke op de linker-flank van de eerste sectie marcheert, zich op de regter-flank begeven; gaande ten dien einde vóór langs het eerste gelid.

265. Wanneer de eerste sectie de tweede ten naaste bij gedémasqueerd heeft, zal de pelotons-kommandant kommanderen: *voorwaarts*, en zoo dra zulks ten volle geschiedt zal zijn: MARSCH.

266. De tweede sectie zal in dien tusschentijd regt voornit blijven marcheren met denzelfden pas: en de eerste zal na dezelve gedémasqueerd te hebben,

(1) PL. IX. fig. 2.

ben, den pas marqueren om de tweede in te wachten, met welke zij zich vereenigen zal.

267. Men zal in eene kolonne die den linkervleugel aan het hoofd heeft, het peloton door de tegenovergestelde middelen formeren; op de tweede sectie al hetgeen ten aanzien van de eerste is vastgesteld, en zoo omgekeerd, toepassende.

268. De guide van de tweede sectie die op de regter-flank dezer sectie geplaatst is, zal zoo dra dezelve begint schuins te marcheren, zich op de linker-flank begeven, en de guide der eerste welke zich op de regter-flank dezer sectie bevindt, aldaar blijven.

269. De onderwijzer moet vervolgens het peloton oefenen, om met den *pas de route* halve pelotons te formeren en weder op te marcheren: hetwelk op dezelfde kommando's en door gelijke middelen, als met den tijdmatigen pas, uitgevoerd zal worden.

270. De onderwijzer moet ook somtijds het peloton in sectiën formeren, en wederom doen opmarcheren, op zijne eigene kommando's; en zal alsdan diegenen doen, welke hier boven aan den pelotonskommandant zijn voorgeschreven.

Bemerkingen aangaande de beweging van het formeren en opmarcheren der sectiën.

271. In het formeren der sectiën en het weder opmarcheren, is het noodzakelijk dat de sectiën, on-

Digitized by Google

onder het schuins marcheren den pas behoorlijk verlengen, om geen gronds te verliezen en niet den marsch van de volgende afdeeling te vertragen.

272. Indien bij het formeren van sectiën, of het breken van het peloton, de sectie die afbreken moet, den pas te lang marqueerde, zou zij het volgende peloton in deszelfs marsch ophouden, hetgeen de kolonne zou verlengen.

273. Indien bij het formeren of opmarcheren der sectiën, dezelve te lang schuins marcheerden, zouden zij achtervolgens genoodzaakt zijn, in eenen tegengestelden zin schuins te marcheren, om dezen misslag te herstellen: en hierdoor zou het volgende peloton in deszelfs marsch kunnen worden opgehouden.

274. Wanneer men in eene kolonne van verscheidene pelotons, de pelotons het eene na het andere in sectiën moet formeren, is het van het grootste gewigt dat ieder peloton met denzelfden pas blijft doormarcheren, zonder dien, terwijl het voorgaande peloton afbreekt, te verkorten of te vertragen, al ware het ook genoodzaakt om ganschelijk op dit laatstgenoemde op te sluiten. Deze voorzorg is onontbeerlijk om het verlengen der kolonne voor te komen.

275. Weinig merkbare feilen in eene kolonne van een klein getal pelotons zouden, in eene kolonne van onderscheidene bataillons, groote ongelegenheden veroorzaken. Daarom moet de onderwijzer met

Digitized by Google

de grootſte zorgvuldigheid op de nakoming der voorgeſchrevene grondregels letten, en zich ten dien einde op de flank aan de zijde van de directie ſtellen, van waar hij alle de bewegingen het best zal kunnen gewaar worden.

ARTIKEL 4.

Contra-marsch.

276. Indien het peloton, veronderſteld wordende een gedeelte uit te maken van eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, ſtil ſtaat, zal de onderwijzer wanneer hij den contra-marsch wil doen verrigten, kommanderen:

1. (1) *Contra marcheren.*
2. *Peloton regts uit de flank.*
3. *Regts* = QM.
4. *Met rotten links.*
5. MARSCH.

277. Op het derde kommando zal het peloton regtsom maken, de pelotons-kommandant zich naast den regter-guide begeven, en de linker-guide *regtsom keert* maken.

278. Op het kommando *marsch*, moet de linker-guide zich niet bewegen, en het peloton ſchielijk aantreden. Het eerſte rot door den pelotons-kommandant ge-

(1) Pl. IX. fig. 3.

Digitized by Google

geleid, zal eenen halven cirkelboog links zwenken, en zich voorts zoodanig langs het eerfte gelid begeven, dat het twee pasfen achter den linker-guide komt, welke de beweging van het peloton niet heeft gevolgd. Elk rot moet bij opvolging op dezelfde plaats en naar gelijke regels zwenken, als het eerfte: en zoo dra het eerfte rot ter hoogte van den linker-guide is gekomen, zal de pelotons-kommandant kommanderen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

3. FRONT.

4. *Regts* = RIGT U.

279. Het eerfte kommando moet, als het peloton twee pasfen van de plaats is, waar het zal moeten halt houden, gefchieden.

280. Op het tweede kommando moet het peloton halt houden.

281. Op het derde moet hetzelve front maken.

282. Op het vierde moet het peloton zich in de lijn van rigting begeven, die door den ftand van den linker-guide wordt aangewezen. De regter-vleugelman van het eerfte gelid zal zich links naast denzelven, en de pelotons-kommandant op omtrent twee pasfen afftands, uitwaarts van dezen guide plaatfen, en van daar de rigting beftieren. Nadat dit gefchied is zal hij kommanderen: *ftaat*, en zich vóór het midden van zijn peloton ftellen. De vervullings-onderofficier moet zich

Digitized by Google

alsdan vervoegen op den regtervleugel van het eerſte gelid, en de linker-guide welke aldaar geſtaan heeft, zich naar den linkervleugel van hetzelve begeven.

283. In eene kolonne met den linkervleugel aan het hoofd, zal de contra-marsch op dezelfde kommando's en door tegenovergeſtelde middelen, maar naar dezelfde grondbeginſelen, volbragt worden. Dus zal de beweging uit de regter-flank der afdeelingen geſchieden, zoo de regtervleugel aan het hoofd is, en uit de linker-flank, bijaldien zich de linkervleugel aan het hoofd bevindt; gaande de rotten altoos langs het eerſte gelid.

284. Eindelijk wanneer eene kolonne uit ſectiën beſtond, zou de contra-marsch op dezelfde kommando's en op gelijke wijze als in eene kolonne van pelotons, geſchieden.

ARTIKEL 5.

Met ſectiën in kolonne zijnde, zich te regter- of linkerzijde in bataille formeren.

285. Wanneer eene kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, in ſectiën marcheert, zal de onderwijzer haar te regterzijde willende doen opmarcheren, de kommando's doen:

1. Te

1. *Te regterzijde in bataille.*

2. *Guide regts.*

286. Op het tweede kommando moet de guide van iedere sectie zich schielijk op de regter-flank zijner sectie begeven, en moeten de soldaten de voeling regts houden. Voorts zal de kolonne regt vóór zich uit blijven doormarcheren.

287. De onderwijzer moet na zijn tweede kommando gedaan te hebben, zich spoedig naar de plaats begeven waar hij den regtervleugel van het peloton zal willen doen in bataille komen, en aldaar front maken naar het punt van directie dat hij voor den linkervleugel zal uitkiezen.

288. De lijn van bataille zal zoodanig moeten genomen worden dat iedere sectie, na regts gewend te hebben, ten minste vier pasfen zal moeten doen, om in dezelve te geraken.

289. Als het hoofd der kolonne bijna ter hoogte gekomen is van den, op het steunpunt staanden, onderwijzer, zal de kommandant der eerste sectie kommanderen:

1. *Wendt regts.*

290. En zoo dra hetzelve vlak bij den onderwijzer zal zijn, zal de kommandant der sectie kommanderen:

Digitized by Google

2. MARSCH.

291. Op het kommando *marsch*, zal de eerſte ſectie regts wenden, overeenkomſtig hetgeen in n°. 284 der ſoldaten-ſchool is vastgeſteld, en zich vervolgens voorwaarts begeven. De guide moet zijnen marsch zoodanig inrigten, dat de naast hem ſtaande man van het eerſte gelid vlak tegenover den onderwijzer komt. De pelotons-kommandant zal twee paſſen vóór het midden van de eerſte ſectie marcheren, en wanneer dezelve ter hoogte van den onderwijzer is gekomen, de kommando's doen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

292. Op het kommando *halt*, zal de ſectie blijven ſtaan, en de guide zich dadelijk op de lijn van bataille, tegenover een van de drie linker-rotten zijner ſectie begeven, en front maken naar den onderwijzer, die hem op het punt van directie van den linkervleugel rigten zal. Te gelijker tijd zal de pelotonskommandant zich naar de plaats vervoegen, alwaar de regtervleugel van het peloton zal moeten te ſtaan komen, en alsdan het kommando doen:

Regts = RIGT U.

293. Op dit kommando moet de eerſte ſectie zich rigten.

294. De tweede ſectie zal regt vóór zich uit blijven marcheren, tot dat zij tegenover den linkervleugel der eerſte komt. Alsdan zal zij op het kommando van

Digitized by Google

van haren kommandant regts wenden, en zich voorts naar de lijn van bataille begeven; rigtende de guide zijnen marsch op het linker-rot der eerſte ſectie.

295. Wanneer de tweede ſectie de lijn van bataille tot op twee paſſen genaderd is, zal haar kommandant haar doen halt houden op de kommando's, die voor de eerſte zijn voorgeſchreven. Op hetzelfde oogenblik zal de guide zich ſchielijk, met het front naar den guide der eerſte ſectie, in de directie ſtellen, en door den onderwijzer daarin gerigt worden: moetende hij in acht nemen van zich regt over een van de drie linker-rotten zijner ſectie te plaatſen.

296. De kommandant van de tweede ſectie zal, zoo dra hij ziet dat zijn guide in de lijn van bataille gerigt is, kommanderen:

Regts = RIGT U.

297. De kommandant der tweede ſectie zal na dit kommando gedaan te hebben, in het opſluitend gelid gaan, en de tweede ſectie zich in de rigting der eerſte begeven.

298. In iedere ſectie moet de man, die regt tegen over den guide van zijne ſectie komt te ſtaan altijd, zoo dra de ſectie zich in de lijn van rigting begeeft, zijne borst zachtjes tegen den arm van dezen guide brengen.

299.

Digitized by Google

299. De onderwijzer het peloton in bataille ziende, moet kommanderen:

Guides = INGERUKT.

300. Op dit kommando zal de vervullings-onderofficier zich achter den pelotons-kommandant, en de guide der tweede sectie zich in het opsluitend gelid begeven.

301. Eene kolonne van sectiën met den linkervleugel aan het hoofd, zal zich naar dezelfde regels, *te linkerzijde in bataille* stellen. Ten dien einde zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Te linkerzijde in bataille.*

2. *Guide links.*

302. Op het tweede kommando moet de guide van iedere sectie zich schielijk op de linker-flank derzelve begeven, en moeten de soldaten de voeling links houden: terwijl voor het overige de kolonne zal blijven regt vóór zich uit marcheren.

303. De onderwijzer zal na zijn tweede kommando gedaan te hebben, zich schielijk naar de plaats begeven, waar hij den linkervleugel van het peloton in bataille wil aansluiten, en zich aldaar stellen met het front naar het punt van directie, dat hij voor den regtervleugel zal verkiezen.

304.

Digitized by Google

304. De onderwijzer moet in acht nemen om zich zoodanig te plaatsen, dat iedere sectie na gewend te hebben, om zich naar de lijn van bataille te begeven, ten minste vier pasfen zal moeten doen om in deze lijn te geraken.

305. Als het hoofd der kolonne bijna ter hoogte gekomen is van den, op het steunpunt staanden, onderwijzer, zal de kommandant der tweede sectie kommanderen:

1. *Wendt links.*

En zoo dra het regt tegenover den onderwijzer is gekomen, daarop laten volgen het kommando:

2. MARSCH.

306. Op het kommando *marsch*, zal de tweede sectie links wenden, overeenkomstig met hetgene in n°. 284 van de soldaten-school is vastgesteld, en zich verder regtuit begeven. De guide moet zijnen marsch zoodanig inrigten dat de man, die in het eerste gelid naast hem staat, regt tegenover den onderwijzer komt. De kommandant der sectie zal vóór het midden derzelve marcheren, en zoo dra de tweede sectie ter hoogte van den onderwijzer gekomen is, de kommandant van dezelve de kommando's doen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

Digitized by Google

307. Op het kommando *halt*, zal de tweede sectie blijven staan, en de guide zich dadelijk op de lijn van bataille vóór een van de drie regter-rotten zijner sectie, en in front naar den onderwijzer stellen, door wien hij op het punt van directie van den regtervleugel zal gerigt worden. Te gelijker tijd zal de kommandant der tweede sectie zich op de plaats begeven, waar de linkervleugel van het peloton zal moeten aansluiten, en het kommando doen:

Links = RIGT U.

308. Op dit kommando zal de tweede sectie zich rigten. De man welke in het eerste gelid op gelijke hoogte met den guide staat, moet zijne borst zachtjes tegen den linkerarm van dezen guide aansluiten, en de kommandant van de tweede sectie op dezen man de rigting nemen.

309. De eerste sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren, tot dat zij ter hoogte van den regtervleugel der tweede gekomen is. Alsdan zal zij op het kommando van haren kommandant links wenden, en zich vervolgens vooruit begeven: zullende de guide op het regter-vleugelrot der tweede sectie aanmarcheren.

310. Als de eerste sectie de lijn van bataille tot op twee pasen genaderd is, zal haar kommandant haar op de kommando's, die voor de tweede bepaald zijn, doen halt houden: en zoo dra zij zulks doet, zal de guide zich schielijk op de directie, met het front naar den guide van den tweede sectie stel-

ſtellen, en daarin door den onderwijzer gerigt worden: in acht nemende van zich tegenover een van de drie regter-rotten zijner ſectie te plaatſen. Te gelijker tijd zal de pelotons-kommandant zich op den linkervleugel van het peloton begeven, in de plaats van den kommandant der tweede ſectie, dewelke in het opſluitend gelid zal gaan.

311. De pelotons-kommandant zich op den linkervleugel van zijn peloton geplaatst hebbende, zal dadelijk kommanderen:

Links = RIGT U.

312. Op dit kommando zal de eerſte ſectie zich in de lijn begeven, en de pelotons-kommandant dezelve rigten op den man van den regtervleugel, die tegen den guide dezer ſectie ſtaat.

313. Zoo dra de onderwijzer het peloton in bataille ziet ſtaan, zal hij kommanderen:

Guides = INGERUKT.

314. Op dit kommando zal de pelotons-kommandant zich op den regtervleugel van zijn peloton, de vervullings-onderofficier zich achter denzelven in het derde gelid, en de guide van de tweede ſectie zich in het opſluitend gelid plaatſen.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk de pelotons-ſchool.

315. De onderwijzer moet onder het uitvoeren van de

Digitized by Google

de vier laatſte leſſen, dikwerf het geweer doen in den arm nemen, en de ſoldaten gewennen om alzoo met dezelfde regelmatigheid en juistheid, alsof zij het ſcherp geſchouderd droegen, te marcheren; hetwelk een voornaam middel is om hen minder te vermoeijen, en te beletten dat zij in het dragen van het geweer, hetgeen altijd geregeld geſchieden moet, met onachtzaamheid te werk gaan. Wanneer de ſoldaat onder den marsch het geweer in den arm draagt, zal het hem vrij ſtaan de regterhand aan de greep te blijven houden, of haar langs de zijde te laten neêrhangen, naar dat hem het eene of anderé gemakkelijker valt.

316. Insgelijks zal de ſoldaat, in den marsch de route, zijn geweer kunnen dragen op de wijze welke hem het gemakkelijkſte is, alleenlijk daarop lettende, dat hij de tromp van hetzelve ver genoeg naar boven houdt om ongelukken voor te komen.

317. Wanneer de kompagniën ieder afzonderlijk in de pelotons-ſchool moeten geoefend worden, zal de regiments-, of bijaldien het een enkel bataillon is, de bataillons-kommandant de les of leſſen welke zij moeten uitvoeren bepalen, en altijd door eene roffel het teeken geven om alle te gelijk te beginnen. Naarmate dat de kompagniën iedere les geëindigd hebben, zullen zij het geweer afzetten: en wanneer de regiments- of bataillons-kommandant weder wil doen aanvangen, zal hij op nieuw eene roffel doen ſlaan.

VIER-

VERORDENING OMTRENT HET SCHIETEN NAAR DE SCHIJF.

Het wordt algemeen erkend van hoe groot aanbelang het is, de soldaten juist te leeren schieten.

Om aan dit wezenlijk oogmerk van hunne onderrigting te voldoen, zal men zich van de navolgende middelen bedienen.

Men zal voor ieder bataillon eene of verscheidene schijven doen vervaardigen, die elk vijf en een halve voet hoog en een en twintig duim breed zijn, en waarvan het midden alsmede het bovenste einde, met eene waterpas getrokkene streep, die de breedte van drie duim heeft, van eene afstekende verf, moet geteekend zijn.

De soldaten zullen geoefend worden om aanvankelijk op 25, daarna op 50 en eindelijk op 75 roeden naar dit doel te schieten.

Op 25, alsmede op 50 roeden, moeten zij op de benedenste, en op 75 roeden, op de bovenste streep mikken. Men zal hen man voor man laten schieten, in het eerst zonder, en naderhand op het kommando, zoo dra zij het juist aanleggen geleerd hebben.

Men zal hun gelasten om bij het aanleggen, de kolf vast tegen den regterschouder te houden, het geweer met de linkerhand behoorlijk te ondersteunen, en met vaardigheid de staartschroef en de tromp van hetzelve op de streep, waarop zij moeten mikken, te rigten. Somwijlen moet men na het kommando AAN, kommanderen *zet* = AF, ten einde hen daardoor de bekwaamheid, om gemakkelijk in de di-

Digitized by Google

rectie van het doel aan te leggen, en vaardig te mikken, te doen verkrijgen.

Ook moet men hun aanbevelen om op het kommando *vuur*, den voorſten vinger met kracht op den trekker te drukken, zonder het hoofd te bewegen, noch de ſtrekking van het geweer in het geringſte te veranderen: en om deze wezenlijke beginſelen des te beter te doen nakomen, moet men de manſchappen, nadat zij gevuurd hebben, tot op het kommando *laadt*, in den aanſlag laten liggen.

Alle de korporaals, grenadiers en fuſiliers zullen ieder jaar tot dit onderwijs overgaan, en men zal daartoe het grootſte gedeelte beſteden van het kruid en lood, dat tot de exercitiën beſtemd is. Men moet bij elke kompagnie aanteekening houden van degenen die het best hebben geſchoten.

De rekruten van ieder jaar moeten met eene bijzondere zorgvuldigheid in het ſchieten naar de ſchijf onderwezen worden, nadat zij in het blind vuren en het vuren met kruid zijn geoefend.

Men moet zorg dragen om de kogels, welke men weer vinden kan, op te zamelen om dezelve te doen hergieten.

HANDGREPEN DER ONDEROFFICIEREN MET HET GEWEER.

De onderofficieren der flankeurs en fuſiliers moeten altijd, even als de ſoldaten, de bajonet op het geweer hebben.

De vervullings- en opſluitende onderofficieren moeten, benevens degenen die tot de vaandelwacht behoo-

Digitized by Google

hooren, het geweer zoodanig dragen als dadelijk bepaald zal worden.

Het dragen van het geweer.

Het geweer in den regterarm en in de buiging van den ſchouder, den loop naar achteren en regt op en neer, den laadſtok naar buiten, den regterarm bijna geſtrekt, omvattende de regterhand den haan en beugel, de kolf plat langs de regterdije, de linkerhand ter zijde achter de ſabel neerhangende.

Preſenteert = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

Met de regterhand het geweer regt op en neer vóór het linkeroog brengen, den laadſtok naar voren, den haan ter hoogte van den laarſten knoop van het vest; te gelijker tijd het geweer forsch met de linkerhand omvatten, de pink dezer hand tegen de panveer, den duim uitgeſtrekt langs de loop tegen de lade, den linker-voorarm ongedwongen aan het lijf geſloten, in front blijven ſtaan zonder de voeten te verzetten.

Tweede beweging.

Het geweer met de regterhand, even als de ſoldaten, onder tegen den beugel aan omvatten.

Op ſchouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Digitized by Google

Eerſte beweging.

De linkerhand laten opſchuiven tot op de hoogte van den ſchouder, en met deze hand het geweer regt op en neer tegen den regterſchouder brengen, met de regterhand den haan en beugel omvatten, den regterarm bijna geſtrekt.

Tweede beweging.

De linkerhand laten neervallen achter de ſabel.

Zet af = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

Gezwind de linkerhand aan den middelſten ring ſlaan, met de regterhand het geweer van den ſchouder een weinig afbrengen, te gelijker tijd de regterhand loslaten, het geweer met de linkerhand laten zakken, het met de regterhand boven den onderſten ring weder aangrijpen, den regterduim op den loop om het te omvatten, de vier vingers geſtrekt op de lade, het geweer regt op en neer, de kolf drie duim van den grond, de hiel der kolf gerigt op de zijde van de punt van den regtervoet, en de linkerhand laten neervallen achter de ſabel.

Tweede beweging.

Het geweer door de regterhand, de vingers een weinig openende, laten glijden zoodanig dat de hiel

Digitized by Google

hiel der kolf naast en tegen de punt van den regtervoet komt te ſtaan.

Legt neer = 'T GEWEER.

Even als de ſoldaat.

Neemt op = 'T GEWEER.

Even als de ſoldaat.

Op ſchouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerſte beweging.

Met de regterhand het geweer loodregt omhoog brengen tot op de hoogte van den regtertepel, tegen over den ſchouder, twee duim van het lijf, terwijl de regter-elleboog aan het ligchaam geſloten blijft; beneden de regterhand het geweer met de linker, bij den eerſten ring grijpen, en terſtond de regterhand omlaag brengen, om den beugel en haan te omvatten, en het geweer tegen den ſchouder aten leunen.

Tweede beweging.

De linkerhand laten neervallen achter de ſabel, den regterarm bijna geſtrekt.

In (den) *arm* = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerſte beweging.

Met de regterhand het geweer vooruit brengen

Digitized by Google

tusschen beide de oogen, en regt op en neer, den laadstok naar buiten; met de linkerhand het geweer bij den onderſten ring grijpen, het omhoog brengen tot op de hoogte der kin, en te gelijker tijd hetzelve met de regterhand vier duim beneden het slot omvatten.

Tweede beweging.

Het geweer met de regterhand omdraaijen, den loop naar buiten; het tegen den linkerschouder steunen, en den linker vóórarm waterpas op de borst brengen, tusschen de regterhand en den haan door, die op den linkervóórarm moet rusten; de linkerhand op den regtertepel.

Derde beweging.

De regterhand vallen en langs de zijde laten neerhangen.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

Het geweer met de regterhand, beneden tegen den linker-vóórarm aan, omvatten.

Tweede beweging.

Het geweer met de regterhand, regt op en neer, tegen den regterschouder brengen, den laadstok naar voren, het met de linkerhand ter hoogte van den regterschouder grijpen, te gelijk de regterhand omdraaijen, om den beugel en haan te omvatten, den regterarm bijna gestrekt.

Der-

Digitized by Google

Derde beweging.

De linkerhand vallen en achter de sabel laten neerhangen.

Handgrepen der korporaals met het geweer.

Als de korporaals in het gelid staan, moeten zij het geweer dragen even als de soldaat: maar wanneer zij als rotsluiters moeten dienen, of zoo zij aan het hoofd van eenen troep moeten marcheren, of posten moeten opbrengen, zullen zij hetzelve, even als de sergeanten, hoog in den regterarm dragen; hetgeen op de navolgende wijze zal worden ten uitvoer gebragt:

Schoudert als sergeant, = 't GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

Het geweer met de regterhand omvatten, het slot naar voren draaijende, gelijk in de eerste beweging van *presenteert* = 't GEWEER.

Tweede beweging.

Het geweer regt op en neer met de regterhand tegen den regterschouder brengen, den laadstok naar buiten, den regterarm bijna gestrekt, omvattende met de regterhand den haan en beugel; het geweer met de linkerhand grijpen ter hoogte van den schouder.

Digitized by Google

Derde beweging.

De linkerhand achter de ſabel laten neervallen.

Schoudert als ſoldaat, = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerſte beweging.

Het geweer van den regterſchouder af, en regt op en neer tusſchen beide de oogen brengen, het met de linkerhand grijpen ter hoogte van de das; het met de regterhand bij de greep nemen, houdende deze hand ter hoogte van den laatſten knoop van het vest, den laadſtok naar voren.

Tweede beweging.

Het geweer met de regterhand om hoog brengen, den duim geſtrekt langs de ſchroef- of zijplaat den loop buitenwaarts draaijen; het geweer tegen den linkerſchouder plaatſen, en te gelijker tijd de linkerhand onder de kolf brengen.

Derde beweging.

De regterhand op zijde laten vallen.

HANDGREPEN DER OFFICIEREN MET DEN DEGEN.

Het dragen van den degen in de gelederen.

De greep in de regterhand, die gehouden moet wor-

Digitized by Google

worden ter hoogte van en tegen de regterheup, de kling rustende tegen den ſchouder.

Het dragen van den degen buiten het gelid.

De greep in de regterhand, die voor de regterheup zal worden gehouden; de kling in de linkerhand, met de punt vier vingeren breed buiten den linkerduim, welke op de kling geſtrekt moet zijn, uitſtekende; den linker-elleboog gebogen, de voorſte helft van den arm een weinig naar voren, de linkerhand tegenover, maar vier duim lager dan den linkerſchouder.

Zet af = 'T GEWEER.

De hand en de greep omdraaijen, de nagels naar boven; den regterarm geſtrekt, de punt van de kling een weinig voorwaarts en twee duim van den grond.

Het ſaluëren met den degen, hetzij in het gelid, hetzij in den marsch.

Vier tempo's.

EEN . . Den degen loodregt oprigten met de punt naar boven, het platte van de kling tegenover het regteroog, het gevest ter hoogte van den regtertepel, den elleboog aan het ligchaam geſloten.

TWEE. . De kling forsch om laag brengen, door het uitſtrekken van den arm, zoodanig dat de regterhand naast de regterdije komt, en in deze houding blijven, tot dat men den perſoon, welken men geſaluëerd heeft, twee paſſen voorbij is.

Digitized by Google

DRIE . . Forsch den degen weder opligten, en hem houden even als in het eerste tempo hierboven.

VIER . . Den degen tegen den regterschouder brengen, of wel de kling in de linkerhand laten zakken.

HET SALUËREN MET HET VAANDEL.

In het gelid moeten de vaandeldragers altijd, hetzij stil staande, hetzij in den marsch, het vaandel met den schoen tegen de regterheup dragen; en wanneer de vaandels de eerbewijzingen moeten doen, zullen de vaandeldragers op de volgende wijze saluëren:

Wanneer men van den persoon dien men saluëren moet, zes pasen verwijderd is, de stang tot op zes duim van den grond langzaam neerlaten, blijvende in front en zonder dat de schoen des vaandels van de heup geraakt; de stang langzaam weder oprigten wanneer men den persoon, welken men gesaluëerd heeft, twee pasen voorbij is.

VERORDENING VOOR DEN TAMBOER-MAJOOR.

De plaats der tamboers in de orde van bataille is in het Iste hoofddeel bepaald geworden.

In eene manoeuvrerende kolonne zullen de tamboers ter hoogte des derde pelotons van hun bataillon, aan de tegenovergestelde zijde van den guide, marcheren.

In de kolonne op weg, zoo wel als in den doortogt door den hollen weg (*defilé*) in het avanceren en

Digitized by Google

en retireren, zullen zij aan het hoofd hunner aanhoorige bataillons, in de tusſchenruimten (*intervalles*), marcheren.

Seinen van den tamboer-majoor voor de verſchillende tromroeringen.

1ſte DE GENERALE MARSCH. . . . . Den regterarm uitſtrekken, den ſtok in het midden vatten, en den knop ter hoogte van de das opligten.

2de DE VERGADERING. . . . . Den arm uitſtrekken, den ſtok ten naaste bij éénen voet van den grond opligten, leggende den duim op den knop.

3de HET APPEL . . . . . Den ſtok op den regterſchouder leggen, met de punt naar achteren.

4de DE VAANDEL-MARSCH. . . . . Den arm opligten, het gewricht naar binnen draaijen, zoodanig dat men den ſtok waterpas dwars vóór zich houdt op de hoogte van de das.

5de DE BATAILLE-MARSCH. . . . . Den ſtok regthoekig opligten, de punt naar boven, den arm uitgeſtrekt ter hoogte van den regterſchouder.

6de

6de DE GEZWINDE MARSCH. . . . . Den ſtok regt vóór zich uitbrengen, den punt naar voren, den arm geſtrekt.

7de DE TAPTOE. . . . . Den ſtok kruiſelings achter den rug brengen.

8ſte DE KERK-MARSCH . . . . . Den knop van den ſtok op den regterſchouder dragen.

9de DE WERK-MARSCH . . . . . Den ſtok bij den band nemen, en den arm tot op de hoogte van den ſchouder uitſtrekken.

10de IN HET GEWEER. . . . . Den ſtok, met de punt naar achteren, op den linkerſchouder dragen.

Seinen voor de bewegingen (evolutiën) *der tamboers.*

1ſte Om regts uit de flank te doen marcheren: den ſtok in het midden vatten, en den arm regts uitſtrekken.

2de Om links uit de flank te doen marcheren: hetzelfde ſein doen, door het links uitſtrekken van den arm.

3de Om halve pelotons te doen formeren: de punt van den ſtok in de linkerhand laten vallen, ter hoogte der oogen.

4de Om weder het peloton te formeren. den knop van den ſtok in de linkerhand laten vallen, ter hoogte der oogen.

5de

Digitized by Google

5de Om van directie te doen veranderen: zich half naar de tamboers toe wenden, en hun door eene beweging met den ſtok aanduiden, naar welke zijde zij wenden moeten.

6de Om ſchuins regts te doen marcheren: den regterarm uitſtrekken, ter hoogte van den ſchouder, den ſtok ſchuins houden, en de punt van denzelven in de linkerhand vatten, op de hoogte van de heup.

7de Om ſchuins-links te doen marcheren: het tegenovergeſtelde teeken doen. De knop van den ſtok moet altoos de zijde aanwijzen, naar welke men ſchuins moet marcheren.

De trom afleggen.

Drie bewegingen.

1ſte DE STOKKEN BERGEN. . . . Den ſtok onder den knop vatten, hem opligten tot op de hoogte der oogen, en den arm voorwaarts uitſtrekken.

2de DE TROM AFDOEN. . . . Den knop tegen de borst brengen.

3de DE TROM OP DEN GROND ZETTEN. Even als voor het opſteken der trommelſtokken.

1ſte DE TROM OPNEMEN.
2de DE TROM AANHANGEN.
3de DE STOKKEN TREKKEN.

} Met den ſtok dezelfde ſeinen doen als voor het bergen der ſtokken, het afdoen der trom, en het zetten van dezelve op den grond.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIERDE HOOFDDEEL.

Bataillons-School.

De bataillons-ſchool zal in vijf afdeelingen verdeeld worden.

De eerſte zal de wijze van het openen der gelederen bevatten, alsmede van het uitvoeren der verſchillende vuren, wanneer men op de plaats ſtil ſtaat.

De tweede de verſchillende wijzen, om van de orde van bataille tot de orde in kolonne over te gaan.

De derde den marsch in kolonne, en verſcheidene andere bewegingen, tot de kolonne betrekkelijk.

De vierde de verſchillende wijzen, om van de orde in kolonne tot die van bataille over te gaan.

De vijfde den marsch in bataille, zoo voor-, als achterwaarts, gelijk mede den marsch uit de flank, den opmarsch met rotten in bataille, den doortogt door den hollen weg (*défilé*) in retraite, het doortrekken der liniën, de front-veranderingen, de kolonne van attaque en de herzameling.

Naardien deze ſchool de afzonderlijke onderrigting der bataillons ten oogmerk heeft, en ſtrekken moet, om hen daardoor voor te bereiden tot al datgene, hetwelk hun te beurt kan vallen, om in linie te verrigten, en de eenſtemmigheid der bewegingen in het groot volſtrekt afhangt van het bijzondere onderwijs der bataillons, van de gelijkheid der kommando's, van de grondſtellingen en de wijze van uitvoering; zoo moeten de bataillons-kom-

Digitized by Google

mandanten zich letterlijk, naar al hetgene hierna zal voorgeschreven worden, zonder daar iets af of bij te doen, gedragen; zoo als zij zich dan ook beijveren moeten, om alle de bewegingen met de meeste bedaardheid, koelbloedigheid en regelmatigheid te doen uitvoeren.

EERSTE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

Openen der gelederen.

1. De bataillons-kommandant, de gelederen willende doen openen, zal kommanderen:

1. *Gelederen achterwaarts, opent, u.*
2. MARSCH.

2. Op het eerste komando, zullen alle de pelotons-kommandanten en vervullings-onderofficiers, zoo als ook de twee rotsluiters, welke op den linkervleugel van het bataillon aan het eerste en derde gelid aansluiten, zich spoedig achterwaarts begeven, om de lijnen van rigting, waarin de beide achterste gelederen zich zullen moeten stellen, te gaan afbakenen.

3. De pelotons-kommandanten en de op den linkervleugel van des bataillons eersten gelid staanden rotsluiter zullen zich in het opsluitende gelid, regt tegen over hunne ledig gewordene plaatsen, vervoegen, en zich naauwkeurig rigten met dit gelid, hetwelk onbewegelijk zal blijven staan. De vervullings-onderofficieren en de korporaal, staande op den linkervleugel van het derde gelid, zullen zich vier passen of acht voet, dezen afstand op het oog beoordeelende stel-

Digitized by Google

ſtellen achter het opſluitende gelid, tegen over hunne openingen, en zich regts rigten.

4. De bataillons-kommandant zal zich ter regterzijde van het opſluitende gelid begeven, en er op letten, dat de pelotons-kommandanten zich naauwkeurig in dat gelid ſtellen, van hetwelk hij de rigting moet verzorgen, alvorens hij het eerſte kommando doet.

5. De adjudant-onderofficier zal zich ter regterzijde van het gelid der vervullings-onderofficieren begeven, en hetzelve rigten op den rotſluiter, geſtaan hebbende op den linkervleugel van het derde gelid van het bataillon, die in acht zal moeten nemen, van zich juist vier paſſen achter het opſluitende gelid te plaatſen, en zijn geweer loodregt tusſchen zijne beide oogen te houden, ten einde aan den adjudant-onderofficier de directie aan te duiden, welke hij aan het gelid der vervullings-onderofficieren zal moeten geven.

6. Op het kommando *marsch*, zullen de twee achterſte gelederen van het bataillon, zoo als ook het opſluitende gelid, met den gewonen pas, en zonder de paſſen te tellen, achteruit treden. De ſoldaten moeten de gelederen, waarin zij komen moeten, een weinig overſchrijden, alsdan ſtaan blijven, en zich van zelven in de rigting ſtellen der pelotons-kommandanten en vervullings-onderofficiers, die zorg moeten dragen, om hen naauwkeurig in hunne tusſchenruimten te doen inſluiten.

7. Het opſluitend gelid zal zich twee paſſen achter het derde gelid van het bataillon begeven, en

Digitized by Google

zich regts rigten. De adjudant, ſtaande te regter-zijde van dat gelid, zal hetzelve rigten op den linker rotſluiter, welke zal moeten in acht nemen, van zich juist twee paſſen achter het derde gelid van het bataillon te plaatſen, en van zijn geweer regt op en neêr tusſchen zijne beide oogen om hoog te houden.

8. De bataillons-kommandant, ziende, dat de gelederen gerigt zijn, zal kommanderen:

3. STAAT.

9. Op dit kommando, moeten de pelotons-kommandanten en de rotſluiter, welke aan den linkervleugel van het eerſte gelid van het bataillon aanſloot, hunne plaatſen in dat gelid wederom innemen.

ARTIKEL 2.

Handgrepen.

10. De bataillons-kommandant zal, alvorens de gelederen te doen ſluiten, de volgende grepen met het geweer kunnen doen verrigten:

Het preſenteren.
Het ſchouderen.
Het afzetten.
Het ſchouderen.
Het in den arm nemen.
Het ſchouderen.
De lading in vier tempo's.

11. De battaillons-kommandant moet de verrigtin-

Digitized by Google

tingen van het eerste gelid gadeslaan, de adjudant die van het derde, en de adjudant-onderofficier die van het tweede gelid. De officieren en onderofficieren, in de gelederen staande, moeten telkens, op het eerste tempo der lading, even als de soldaten, half regtsom maken, en zich in front herstellen, wanneer de, aan hunne zijde staande, soldaat van hun peloton het geweer links brengt.

ARTIKEL 3.

De gezwinde lading en de vuren.

12. De bataillons-kommandant zal de gelederen doen opsluiten op de kommando's, voor den onderwijzer in n°. 26 der pelotons-school vastgesteld, en vervolgens de gezwinde lading doen verrigten.

13. De bataillons-kommandant zal het pelotons-, het halve bataillons-, het bataillons- en het twee-gelederen-vuur doen verrigten op de kommando's, welke hierna zullen worden bepaald.

14. Het pelotons- en twee-gelederen-vuur zal nimmer anders, dan regtuit geschieden; doch het bataillons- of halve bataillons-vuur zal regtuit of schuins kunnen verrigt worden.

15. Telkens, wanneer er schuins moet gevuurd worden, zal de bataillons-kommandant het kommando van waarschuwing *schuins regts* (of *schuins links*), na dat van VAARDIG, en vóór dat van AAN, bezigen.

Digitized by Google

16. Het pelotons-vuur zal bij afwisseling door het eerste en tweede peloton van elke divisie, even alsof de divisie geheel op zich zelve stond, geschieden. Het eerste peloton zal eerst vuren. De kommandant van het tweede moet zijn eerste kommando niet eer doen, dan wanneer hij één of twee geweren in het eerste peloton geschouderd ziet. De kommandant van het eerste moet op zijne beurt denzelfden regel, ten aanzien van het tweede, in acht nemen, en aldus het vuur bij afwisseling voortduren.

17. De bataillons-kommandant moet dezelfde afwisseling bij het halve bataillons-vuur in acht nemen: en dezelve zal insgelijks bij het bataillonsvuur, wanneer er verscheidene bataillons met elkander vereenigd zijn, tusschen de evene en onevene plaats grijpen.

18. Het twee-gelederen-vuur zal in alle de pelotons te gelijk, en overeenkomstig met hetgeen in n°. 53 der pelotons-school is vastgesteld, beginnen.

19. De vaandelwacht vuurt niet, maar blijft gedurende het vuren met het geweer hoog in den regterarm staan.

20. De bataillons-kommandant zal het vuur doen eindigen op eene zeer korte roffel, gevolgd van eenen slag op de trom. Op dezen slag zullen de pelotons-kommandanten, de vervullings-onderofficieren en de vaandelwacht schielijk hunne plaatsen in bataille hernemen.

21. Zoo ras als de roffel begint, zullen de solda-

Digitized by Google

daten datgene, hetwelk in no. 54 der pelotonsschool voorgeschreven is, verrigten.

22. Wanneer er *gerust* wordt, zullen de pelotons-kommandanten, vervullings-onderofficieren en rotsluiters niet dan in geval van noodzakelijkheid hunne gelederen verlaten: en de pelotons-kommandanten moeten alsdan zorg dragen, om zich naauwkeurig door hunne vervullings-onderofficiers te doen vervangen; opdat de afbakening der rigting altoos dezelfde blijve, en er dus na het *rusten* nimmer iets te verhelpen zij, ten ware in het inwendige der pelotons.

23. De bataillons-kommandant zal de vuren altoos achter zijn bataillon kommanderen, zich aldaar plaatsende, waar hij zich het best kan doen verstaan.

24. De adjudant zal, gedurende het vuren, zich achter het midden van het regter-halve bataillon, en de adjudant-onderofficier op gelijke wijze achter het linker-halve bataillon, beide omtrent acht passen van het opsluitende gelid, plaatsen. Gedurende het *rusten*, moeten zij de feilen, welke zij opgemerkt hebben, aan den bataillons-kommandant melden.

Pelotons-vuur.

25. De bataillons-kommandant, het pelotonsvuur willende doen verrigten, zal kommanderen:

1. *Pelotons-vuur.*
2. *Chargeert.*

Digitized by Google

26. Op het eerste kommando, moeten de pelotonskommandanten en de vervullings onderofficieren zich op de plaatsen, die hun in n°. 45 en 46 der pelotons-school aangewezen zijn, begeven.

27. De vaandelwacht zal met het vaandel zoo ver terug treden, dat het eerste gelid dezer drie rotten zich op de hoogte van het derde gelid van het bataillon bevindt.

28. Op het tweede kommando, moeten de onevene pelotons het vuur beginnen. Derzelver kommandanten zullen de kommando-woorden gebruiken, in n°. 47 der pelotons-school voorgeschreven; in acht nemende, om bij dat van *peloton* de benaming te voegen van *eerste*, *derde*, *vijfde* of *zevende*, volgens elks nummer.

29. De kommandanten der evene pelotons moeten op hunne beurt dezelfde kommando's doen, met bijvoeging van het nummer van hun peloton: en zoo voorts bij afwisseling.

30. Om voor te komen, dat de onevene pelotons, te zamen beginnende, niet alle te gelijk vuren, moeten hunne kommandanten, echter alléén voor de eerste maal, zorg dragen, van het vuur langzaam in te zetten, en het kommando VUUR niet, dan de eene na den anderen te doen. Dus moet de kommandant van het derde peloton niet eerder AAN en VUUR kommanderen, dan wanneer hij den schoot van het eerste gehoord heeft. De kommandant van het vijfde zal, ten opzigte van het derde, en de kommandant van het zevende, ten opzigte van het vijfde, denzelfden regel volgen.

Half-

Digitized by Google

Half-bataillons-vuur.

31. Wanneer de bataillons-kommandant het halve bataillons-vuur wil doen verrigten, zal hij kommanderen:

1. *Half-bataillons-vuur.*
2. *Regter-half-bataillon.*
3. VAARDIG.
4. AAN.
5. VUUR.
6. LAADT.

32. De bataillons-kommandant moet het regter- en linker-halve bataillon beurtelings doen vuren; zich gedragende naar hetgene hierboven in nº. 17, ten aanzien der opvolging van die vuren, voorgeschreven is.

Bataillons-vuur.

33. De bataillons-kommandant zal het bataillons-vuur op dezelfde kommando's, als het halve bataillons-vuur, doen verrigten; alleenlijk in acht nemende, van, voor de benaming van *half-bataillons* en van *regter-* (of *linker-*) *half-bataillon*, die van *bataillon* in plaats te stellen.

Digitized by Google

Twee-gelederen-vuur.

34. Om het twee-gelederen-vuur te doen verrigten, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Twee-gelederen-vuur.*
2. *Bataillon.*
3. VAARDIG.
4. *Chargeert.*

35. Bij het halve bataillons-, het bataillons- en twee-gelederen-vuur, moeten de pelotons-kommandanten zich, op het eerſte kommando van den bataillons-kommandant, één' pas achter het derde gelid, tegen over hun ledig geworden vak, en de vervullings-onderofficiers zich, even als bij het pelotons-vuur, in de rigting van het opſluitende gelid, achter de pelotons-kommandanten, plaatſen.

36. Het vaandel en deszelfs wacht zal zich ook op dat kommando zoodanig plaatſen, als bij het pelotons-vuur voorgeſchreven is.

Het vuur achterwaarts.

37. De bataillons-kommandant de vuren achterwaarts willende doen verrigten, zal kommanderen:

1. *Vuur achterwaarts.*
2. *Bataillon.*
3. *Regtsom* = KEERT.

38.

Digitized by Google

38. Op het derde kommando, zullen de pelotonskommandanten, vervullings-onderofficieren en rotſluiters datgene verrigten, hetwelk in n°. 58 en 59 der pelotons-ſchool voorgeſchreven is. De tamboers en muzikanten gaan door de opening van het vaandel-peloton, hetwelk voor hen plaats maakt, en ſtellen zich front achterwaarts, tegen over hunne plaats van bataille.

39. Nadat het bataillon aldus verkeerd front heeft gemaakt, zal deszelfs kommandant dezelfde vuren, en op gelijke kommando's, als voorwaarts, doen verrigten.

40. Het regter- en linker- halve bataillon zullen, offchoon nu regtsom keert gemaakt hebbende, echter hunne zelfde benaming blijven behouden, zoo als ook de pelotons hunne zelfde namen van *eerſte*, *tweede*, *derde*, en zoo voorts.

41. Het twee-gelederen-vuur zal van den linker-, nu regter-, geworden, vleugel van elk peloton beginnen.

42. De pelotons-kommandanten, de vervullings-onderofficiers en de vaandelwacht zullen de plaatſen bezetten, welke hun bij het voorwaarts vuren aangewezen zijn, en zich insgelijks op dezelve vervoegen bij het eerſte kommando van den bataillons-kommandant.

43. De bataillons-kommandant, het bataillon in front willende herſtellen, zal kommanderen:

1. *In front herſtellen.*
2. *Bataillon.*
3. *Regtsom* = KEERT.

44.

Digitized by Google

44. Op het derde kommando, zullen de pelotonskommandanten, de vervullings-onderofficieren en het opsluitende gelid het, in n°. 64 en 65 der pelotonsschool, voorgeschrevene verrigten.

Bemerkingen aangaande de vuren.

45. Wanneer er met kruid gevuurd wordt, moet de bataillons-kommandant zorg dragen, om van tijd tot tijd aan de pelotons-kommandanten het doen van de visitatie der geweren na het vuren te gelasten, hetwelk naar het voorschrift in n°. 72 der pelotons-school zal geschieden.

46. Bij het halve bataillons-vuur, moet de bataillons-kommandant elk half bataillon niet eerder doen vuren, dan wanneer hij verscheidene geweren in hetgene, dat te voren geschoten heeft, geladen ziet. Dit zelfde zal insgelijks in acht genomen worden omtrent de in linie staande evene en onevene bataillons.

TWEEDE AFDEELING.

Onderscheidene wijzen, om van de orde van bataille tot de orde in kolonne over te gaan.

EERSTE ARTIKEL.

Regts of links in kolonne.

47. Men zal gewoonlijk zich met pelotons en met den gewonen pas in kolonne stellen.

48.

Digitized by Google

48. De bataillons-kommandant zal de pelotons door zwenking in kolonne brengen op de, voor den onderwijzer, in de pelotons-school, bepaalde kommando's, door de benaming *peloton* voor die van *sectie* in plaats te stellen.

49. (1) Al hetgene, wat in de pelotons-school ten aanzien van het met sectiën in kolonne afmarcheren, aangewezen is, zal ook bij het stellen der pelotons in kolonne verrigt worden. De pelotons-kommandanten moeten in opzigt tot hunne pelotons hetzelfde in acht nemen, wat aan de kommandanten der sectiën ten aanzien hunner sectiën, en de bataillons-kommandant dat gene, hetwelk aan den onderwijzer voorgeschreven is.

50. Wanneer de flankpelotons sterker of zwakker dan die der fusiliers zijn, moet de kommandant van ieder dezer pelotons, nadat hij de zwenking, door het kommando HALT, heeft doen ophouden, en alvorens hij *rigt u* kommandeert, zijnen guide op den juisten afstand en in de behoorlijke directie stellen, en moet het peloton, onder het rigten, zich tegen dezen guide aansluiten.

51. Nadat de pelotons-kommandanten *staat* gekommandeerd hebben, moet zich geen een der guides meer verroeren, al ware het ook, dat hij niet in de rigting der vóór hem staande guides stond, opdat de vergissing van een enkel, te veel of te weinig omgezwonken, peloton zich niet tot de

(1) PL. X. *fig.* 1.

Digitized by Google

de overige uitstrekke: moetende de guides, welke niet in de rigting mogten staan, zich niet eerder weder in dezelve stellen; dan wanneer de kolonne zich in march begeeft.

52. In geval echter de kommandant van het bataillon hetzelve terstond weder in bataille wilde stellen, zou hij vooraf de plaatsing der guides door de middelen, hierna in n°. 218, 219 en volgende voorgeschreven, moeten verbeteren.

53. Telkens, wanneer een bataillon zich door zwenking pelotonswijze in kolonne stelt, moet, indien zulks regts geschiedt, de vervullings-onderofficier van ieder peloton, die *regter-guide* van hetzelve genoemd wordt, zich op het oogenblik, wanneer de pelotons-kommandant de zwenking doet ophouden, naast den regter-vleugelman van het eerste gelid van zijn peloton plaatsen; terwijl integendeel, wanneer er links gezwonken wordt, de digtst bij den linkervleugel van elk peloton staande rotsluiter, welke *linker-guide* van hetzelve genoemd wordt, zich op het oogenblik, wanneer de pelotons-kommandant halt kommandeert, naast den linker-vleugelman des eersten gelids van zijn peloton moet stellen: en aldus zal, hetzij de kolonne den regter- of den linkervleugel aan het hoofd hebbe, het eerste gelid van elk peloton tusschen zijne beide guides ingevoegd staan.

54. In eene kolonne van divisiën, zal de regterguide van het onevene peloton van elke derzelve *regter-guide* der divisie, en de linker-guide van

het

het eveне peloton *linker-guide* der divisie genoemd, en de eerste op den regter-, de tweede op den linkervleugel zijner divisie geplaatst worden.

55. Nadat het bataillon zich in kolonne gesteld heeft, zullen de adjudánt en adjudant-onderofficier zich op de flank aan de zijde der directie, de eerste ter hoogte van de voorste, de laatste ter hoogte van de achterste afdeeling stellen. De bataillons-kommandant zal geene vaste plaats hebben, wanneer er slechts wordt onderwezen: doch in de uit verscheidene bataillons bestaande kolonnes, zullen de bataillons-kommandanten zich doorgaans op de flank der kolonne, aan de zijde der directie, acht of tien pasfen van de guides, en ieder zich ter hoogte van het midden van zijn bataillon plaatsen.

56. Wanneer het bataillon zich regts of links verder zijdwaarts moet vervoegen in kolonne, of zich regthoekig of schuins voor- of achterwaarts van eenen van deszelfs vleugels moet begeven, zal de kommandant hetzelve, op de zoo even voorgeschrevene wijze, met pelotons regts of links in kolonne stellen. Maar wanneer het zich regts moet in kolonne stellen, om naar den linkervleugel te marcheren (1), of omgekeerd, zal het bataillon in front blijven staan, en de bataillons-kommandant zal kommanderen: *Met pelotons regts in kolonne om naar de linkerzijde te marcheren*, en vervolgens den kommandant van het eerste peloton waarschuwen

(1) Pl. X. *fig.* 2.

Digitized by Google

wen van de beweging te beginnen, welke daarop terstond zal kommanderen: 1. *Peloton voorwaarts*, 2. *Guide links*, 3. MARSCH, en eene pelotonsdistantie regt vóór zich uitmarcheren, vervolgens links wenden in eene evenwijdige directie met de lijn van bataille. De kommandant van het tweede peloton zal dezelfde kommando's doen, zorg dragende van het kommando *marsch* uit te spreken, op het oogenblik, wanneer het eerste peloton ter hoogte van zijnen linkervleugel gekomen is, en alsdan het eerste peloton op de voorschrevene wijze volgen. De overige pelotons verrigten op hunne beurt dezelfde beweging. De adjudant-onderofficier zal op het oogenblik dat de beweging begint, zich op eene pelotons-distantie tegen over den linkervleugel-onderofficier van het bataillon stellen, om de directie der guides van de marcherende pelotons aan te duiden, en aldaar blijven staan tot dat het laatste peloton zijne wending volbragt heeft.

ARTIKEL 2.

Achterwaarts in kolonne, regts of links.

57. Wanneer de kommandant van het bataillon hetzelve regts achterwaarts in kolonne wil stellen, zal hij kommanderen:

1. *Met pelotons regts achterwaarts in kolonne.*
2. (1) *Bataillons regts uit de flank.*
3. *Regts* = OM.
4. MARSCH.

58.

(1) PL. X. *fig.* 3.

Digitized by Google

58. Op het eerste kommando, zullen de pelotons-kommandanten zich ieder, vóór het midden van deszelfs peloton begeven.

59. Op het tweede zullen zij hunne pelotons waarschuwen, dat er regtsom gemaakt zal moeten worden.

60. Op het derde zal het bataillon regtsom maken. Elke pelotons-kommandant zal zich schielijk op den regtervleugel van zijn peloton vervoegen, en de drie regter rotten naar achteren doen uitrukken of uitspringen (*déboiteren*), het eerste te geheeler diepte van de drie geledederen; het tweede minder, en het derde niet anders, dan dat het den linkerschouder voorwaarts draait. Nadat dit verrigt is, zal elke pelotons-kommandant zich met zijne borst zachtjes tegen den linkerarm van den linker-vleugelman van het eerste gelid van zijn' regter-nevenpeloton aansluiten, en de kommandant van het regter-vleugelpeloton van het bataillon zich even eens plaatsen, alsof er nog een peloton ter regterzijde van het zijne stond, en zich met de overige pelotons kommandanten rigten. De vervullings-onderofficier van ieder peloton zal te gelijk met de drie regter-rotten achterwaarts afzakken of naar achteren uitrukken (*déboiteren*), en zich vóór den man des eersten gelids van het voorste rot stellen, om denzelven te geleiden.

61. Op het kommando *marsch*, zal het eerste rot van ieder peloton regts zwenken, en de vervullingsonderofficier, vóór dit rot staande, hetzelve regthoekig achterwaarts geleiden. De volgende rotten zullen, bij opvolging, op dezelfde plaats, als het

eerſte, komen zwenken. De pelotons-kommandanten zullen ſtil blijven ſtaan, ieder hun peloton voorbij zich laten heen trekken, en hetzelve op het oogenblik, wanneer het laatſte rot is omgezwonken, doen halt houden: zullende zij te dezen einde kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Links* = RIGT U.

62. Op het oogenblik, dat het peloton front maakt, zal de linker-guide zich ter hoogte van den pelotons-kommandant vervoegen, en den linkerarm zacht tegen deszelfs borst aandrukken.

63. Op het vierde kommando, zal het peloton zich in de rigting van zijnen linker-guide begeven, en de pelotons-kommandant hetzelve zoodanig rigten, dat de nieuwe ſtand van het peloton regthoekig is op dengenen, dien het in bataille beſloeg: zullende hij zich te dezen einde omtrent twee paſſen buiten de flank vervoegen, om te beter over de rigting te oordeelen.

64. Zoo dra het peloton gerigt is, zal deszelfs kommandant STAAT kommanderen, en zich vóór het midden van hetzelve plaatſen: zullende deze regel algemeen zijn.

65. Indien de flankpelotons ſterker of zwakker dan die der fuſiliers zijn, moeten hunne kommandanten,

Digitized by Google

ten, na FRONT gekommandeerd te hebben, hunnen guide op den behoorlijken afstand plaatsen, alvorens zij het kommando van rigting doen.

66. Om zich links achterwaarts in kolonne te stellen, zal de bataillons-kommandant dezelfde kommando's doen, als bij het regts achterwaarts, de benaming van *regts* door die van *links* vervangende.

67. De beweging zal naar dezelfde grondregels, als bij het zich regts achterwaarts in kolonne stellen, geschieden. Iedere pelotons-kommandant zal zich op den linkervleugel van zijn peloton vervoegen, de drie linker-rotten naar achteren doen inschuiven (*déboiteren*), en zich voorts, op de hierboven voorgeschrevene wijze, tegen het eerste regter-rot van zijn' linker-nevenpeloton plaatsen.

68. Zoo dra de drie eerste rotten van den linker vleugel uitgesprongen zijn, zal, van ieder peloton, de linker-guide zich voor den man des eersten gelids van het eerste rot stellen, om denzelven te geleiden.

69. Op het oogenblik, wanneer het peloton *front* maakt, zal de regter-guide zich ter hoogte van den pelotons-kommandant vervoegen, en den regterarm zacht tegen de borst van denzelven aandrukken.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging van regts of links achterwaarts in kolonne.

70. Deze wijze van zich in kolonne te stellen kan

Digitized by Google

gebezigd worden, wanneer er geene ruimte is, om het op de, in het vorige artikel, voorgeschrevene wijze te doen. Overigens zal men er telkens gebruik van maken, wanneer een bataillon zich, in kolonne, in de front-lijn, welke het in bataille beslaat, verder zijdwaarts moet begeven.

ARTIKEL 3.

Het bataillon in gesloten kolonne formeren.

71. Deze beweging zal, bij pelotons, of bij divisiën, op de regter-, of linker-, of eenige andere, welke afdeeling van het bataillon ook, en zoo wel tot het vóór brengen van den eenen, als anderen vleugel, kunnen geschieden.

72. Om het bataillon met divisiën, op die van het midden, met den regtervleugel vóór, in gesloten kolonne te stellen, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Met divisiën in gesloten kolonne.*
2. *Op de tweede divisie, de regtervleugel vóór,* = IN KOLONNE.
3. *Bataillon links en regts uit de flank.*
4. *Links en regts* = OM.
5. MARSCH.

73. Op het tweede kommando, zullen alle de divisie-kommandanten zich elk vóór het midden van deszelfs divisie begeven.

74.

Digitized by Google

74. Op het derde, zal de kommandant der tweede divisie dezelve waarschuwen, van onbewegelijk stil te blijven staan.

75. (1) De kommandant van iedere, aan derzelver regterzijde staande divisie, zal zijne divisie waarschuwen, dat zij linksom zal moeten maken: en de kommandant van elke divisie, ter linkerzijde van de tweede, zal zijne divisie waarschuwen, dat er regtsom zal gemaakt worden.

76. Op het vierde kommando, zullen de eerste en de regter-flankdivisie linksom maken. De kommandant van iedere dezer divisiën zal zich schielijk naar den linkervleugel van zijne divisie vervoegen, en de drie linker-rotten naar voren doen uitspringen (*déboiteren*): en nadat dit geschied is, zal de linkerguide der divisie zich vóór den man des eersten gelids van het eerste rot stellen, om denzelven te geleiden.

77. De derde, vierde en linker-flankdivisie zullen regtsom maken. De kommandant van elke derzelve zal zich snel naar den regtervleugel zijner divisie begeven, en de drie regter-rotten achterwaarts doen uitschuiven. De regter-guide van ieder dier beide divisiën zal te gelijker tijd met de drie regter-rotten van zijne divisie naar achteren uitrukken, en zich vóór den man van het eerste gelid des eersten rots plaatsen, om denzelven te geleiden.

78. De kommandanten der divisiën, welke links- of regtom gemaakt hebben, zullen zich, die van de regter-divisiën naast hunnen linker-, en die van de linker-divisiën naast hunnen regter-guide, stellen.

79.

(1) PL. XI. fig. 2.

Digitized by Google

79. Op het kommando *marsch*, zal de kommandant der tweede divisie kommanderen: *guide links*, de linker-guide, zoo dra hij kan doorkomen, zich op de linker-flank plaatsen, en het opsluitende gelid tot op éénen pas achter het derde gelid opsluiten.

80. Alle de andere divisiën, iedere door hare kommandant geleid, zullen zich in marsch stellen, om plaats in de kolonne te nemen. De eerste moet, door eene rotswijze zwenking voorwaarts, den afstand van drie pasſen gewinnen, waarop zij in de kolonne van de tweede moet verwijderd wezen, en voorts de strekking van haren marsch zoodanig nemen, dat zij regthoekig, en evenwijdig met de tweede, in de kolonne inmarcheert. De regter-flankdivisie zal zich op de eerste divisie rigten, en zoodanig marcheren, dat zij op de zoo even verklaarde wijze, in de kolonne komt, en drie pasſen afstands laat tusschen haar derde gelid en het eerste dier divisie.

81. De derde divisie moet, door eene rotswijze zwenking achterwaarts, den afstand van drie pasſen gewinnen, die haar van de tweede moet afscheiden, en wijders de strekking van haren marsch zoodanig nemen, dat zij regthoekig, en evenwijdig met die divisie, in de kolonne inkomt. De vierde regelt zich naar de derde, om ook in voege voorschreven in de kolonne in te rukken, drie pasſen afstands latende tusschen haar eerste gelid en het derde gelid van de derde divisie. De linker-flankdivisie regelt zich op dezelfde wijze naar de vierde divisie.

82. De kommandant van iedere divisie, welke in de kolonne plaats moet nemen voorwaarts van de rig-

Digitized by Google

rigtings-divisie, welke in dit voorbeeld de tweede is, zal zijne divisie een oogenblik, vóór dat haar linker-guide ter hoogte van dien der rigtings-divisie komt, doen halt houden, en te dien einde kommanderen:

1. (*Zoo veelste*) *divisie* (of *flankeurs*).
2. HALT,

83. Op het tweede kommando, zal de divisie stil houden, en haar linker-guide terstond achterwaarts front maken, en zich ten spoedigste zoodanig plaatsen, dat hij dien der rigtings-divisie naauwkeurig dekt, en eene wijdte van omstreeks vijf pasfen tusschen zich en den onmiddellijk vóór hem staanden guide laat, opdat, wanneer de kolonne geformeerd is, de divisiën drie pasfen afstands van elkander verwijderd zouden zijn.

84. Nadat de linker-guide aldus gesteld is, zal de kommandant der divisie kommanderen:

3. FRONT.
4. *Links* = RIGT U.

85. Op het derde kommando, zal de divisie voorwaarts front maken, maar de linker-guide in verkeerd front blijven staan.

86. Op het vierde, zal de divisie zich aan haren linker-guide aansluiten, en zich links rigten. De divisie-kommandant zal zich omtrent twee pasfen buitenwaarts, ter zijde van den guide vervoegen, en de rigting zoodanig bepalen, dat zijne divisie evenwijdig met de rigtings-divisie komt te staan. Voorts zal hij,

Digitized by Google

nadat dit volbragt is, STAAT kommanderen, en zich vóór het midden zijner divisie begeven.

87. De kommandant van iedere divisie, welke zich in de kolonne achter de rigtings-divisie plaatsen moet, zal zijne divisie geleiden, tot dat hij ter hoogte gekomen is van den linker-guide der rigtings-divisie. Alsdan zal hij op zich zelven blijven stil staan, zijne divisie voorbij zich heen laten trekken, en haar doen stil houden op het oogenblik, dat het laatste rot hem voorbij is, op en met de kommando's, hier boven in n°. 82 voorgeschreven.

88. Zoo dra de divisie halt houdt, zal de linker-guide zich ten spoedigste, op drie pasfen van het derde gelid der onmiddellijk voorgaande divisie in de directie plaatsen. Nadat dit geschied is, zal de kommandant der divisie kommanderen: FRONT en *links* = RIGT U, vervolgens zijne divisie rigten, door zich zoodanig te stellen, als in n°. 86. is aangewezen, en wijders STAAT kommanderen en zich vóór het midden derzelve begeven.

89. Indien, nadat de divisiën behoorlijk in de kolonne hare plaats betrokken hebben, de eene of andere derzelve mogt bevonden worden, te veel of te weinig afstands te hebben genomen, hetwelk nergens anders door kan ontstaan, dan door de schuld van haren guide, die verzuimd heeft, zich op den voorgeschrevenen afstand van de vóór hem staande divisie te stellen, of door dat de guide van deze laatste divisie, zich niet tijdig genoeg geplaatst hebbende, hierdoor den eerstbenoemden misleid heeft;

zoo

zoo zal niet te min zoodanige divisie ter plaatse blijven, alwaar zij zich alsdan bevindt, ten einde deze misslag zich niet verder zou uitstrekken.

90. Zoo dra de beweging volëindigd is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

Guides, regtsom = KEERT.

91. Op dit kommando, zullen de guides, die verkeerd front maken, zich in front herstellen.

92. De bataillons kommandant moet op de algemeene uitvoering der beweging en de nakoming van de voorgeschrevene grondregels toezien.

93. De adjudant zal zich voorwaarts van en met het gezigt naar den linker-guide der rigtings-divisie stellen, en de rigting der guides, welke vóór den guide der rigtings-divisie komen te staan, bij opvolging, naar gelang dezelve in de kolonne aankomen, vestigen.

94. De adjudant-onderofficier zal, ten opzigte der guides, die in de kolonne achter den guide der rigtings-divisie plaats nemen, hetzelfde verrigten.

95. Men zal het bataillon, naar dezelfde grondbeginselen, en op gelijke kommando's, op de tweede divisie met den linkervleugel aan het hoofd, in kolonne voegen, mits de bewoording *regtervleugel vóór* met die van *linkervleugel vóór* verwisselende.

96. De linker-divisiën zullen alsdan hetzelfde, wat

Digitized by Google

voor de regter-, en de regter- hetzelfde, wat voor de linker-divisiën is vastgesteld, verrigten.

97. De kommandant der rigtings-divisie zal kommanderen *guide regts*, zoo dra de beweging begint.

98. Deze twee voorbeelden dienen voor alle gevallen. Dus zal men, om het bataillon in eene geslotene kolonne op de regter-divisie te voegen, kommanderen:

1. *Met divisiën in geslotene kolonne.*
2. *Op de regter-flankdivisie achterwaarts (of voorwaarts)* = IN KOLONNE.
3. *Bataillon regts uit de flank.*
4. *Regts* = OM.
5. MARSCH.

99. (1) De regter-flankdivisie blijft onbewegelijk stilstaan, en zoo dra de beweging begint, zal haar kommandant *guide links* (of *regts*) kommanderen.

100. Indien de kolonne den regtervleugel vóór moet hebben, zullen alle de devisiën, uitgezonderd de regter-flankdivisie, datgene verrigten, hetwelk voor de beide linker-divisiën is vastgesteld, wanneer de kolonne zich met den regtervleugel aan het hoofd op de divisie van het midden formeert.

101. Indien, daarentegen de kolonne den linkervleugel aan het hoofd moet hebben, zullen zij datgene verrigten, hetwelk voor de beide linker-divisiën is

(1) PL. XI. fig. 1.

Digitized by Google

is aangewezen in het geval, dat de kolonne zich met den linkervleugel vóór, op de divisie van het midden moet formeren.

102. Eindelijk zal er, om het bataillon in geslotene kolonnen op de linker vleugeldivisie te stellen, gekommandeerd worden:

1. *Met divisiën in geslotene kolonne.*
2. *Op de linker-flankdivisie achterwaarts, (of voorwaarts)* = IN KOLONNE.
3. *Bataillon links uit de flank.*
4. *Links* = OM.
5. MARSCH.

103. (1) De linker-flankdivisie zal onbewegelijk blijven stil staan, en haar kommandant, zoo dra de beweging eenen aanvang neemt, *guide links* (of *regts*) kommanderen.

104. Indien de kolonne den regtervleugel vóór moet hebben, zullen alle de divisiën, uitgezonderd de linker-flankdivisie, datgene verrigten, hetwelk aan de beide regter-divisiën is voorgeschreven, wanneer de kolonne zich met den regtervleugel aan het hoofd op de middelste divisie vormt.

105. Wanneer, in tegendeel, de kolonne den linkervleugel aan het hoofd moet hebben, zullen al de divisiën, nitgenomen de linker-flankdivisie, datgene

(1) PL. XI. fig. 3.

Digitized by Google

ne ten uitvoer brengen, hetwelk voor de twee regter-divisiën is aangewezen, als de kolonne zich op de divisie van het midden vormt met den linkervleugel aan het hoofd.

106. In alle deze onderscheidene veronderstellingen, moet de divisie, welke het naast bij de rigtings-divisie is, door eene rotswijze zwenking, het zij vóór- of achterwaarts, naar dat zij zich vóór of achter de rigtings-divisie moet begeven, den afstand van drie pasen gewinnen, welke haar in de kolonne van elkander moet scheiden.

107. Hetzij de kolonne met den regter- of den linkervleugel aan het hoofd geformeerd worde, altijd moet de linker-guide van de rigtings-divisie, zoo dra hij kan voorbij komen, zich op de linkerflank dier divisie begeven.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging tot het formeren van een bataillon in kolonne.

108. Het bataillon zou ook in kolonne op geheele distantie of op sectiën (of halve) distantie, volgens dezelfde grondregelen en op gelijke kommando's, kunnen geformeerd worden, mits dat men de eene of andere dezer beide benamingen, in plaats van die van *gesloten kolonne*, bezigde.

109. Het is van zeer veel aangelegenheid, dat de guide der divisie, welke het eerst in de kolonne inrukt, zeer naauwkeurig op den guide der rigtings di-

Digitized by Google

divisie gerigt wordt; dewijl de stelling dezer beide guides die van al de overige moet bepalen.

110. Het is insgelijks van wezenlijk aanbelang, dat iedere divisie, alvorens in de kolonne plaats te nemen, haren marsch zoodanig inrigt, dat zij er regthoekig en evenwijdig met de rigtings-divisie inrukt, om voor te komen, dat door de verkeerde rigting eener divisie de volgende misleid worden.

111. Al de hier vóór gemelde bewegingen, zullen met den gewonen of met den gezwinden pas kunnen verrigt worden. En indien de rotten zich, door de moeijelijkheid van den grond, te ver mogten geopend hebben, moet elke divisie-kommandant zorg dragen, om dezelve eenige oogenblikken, alvorens zijne divisie in de kolonne inrukt, te doen opsluiten.

DERDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

In kolonne op heele distantie marcheren.

112. Wanneer de bataillons-kommandant de kolonne wil doen marcheren, zal hij aan den eersten guide, voorwaarts op de lijn, die door denzelven zal moeten gevolgd worden, twee hoog uitstekende of merkbare voorwerpen aanwijzen, bijaldien het veld zoodanige oplevert. Deze guide zal aanstonds derwaarts front maken, en het verst afgelegene van deze twee voorwerpen tot gezigtspunt en het naast bij zijnde tot tusschenpunt aannemen.

113.

Digitized by Google

113. Indien het veld slechts een enkel hoog uitstekend of merkbaar voorwerp, in de strekking, welke de eerste guide zal moeten volgen, oplevert, zal hij insgelijks daar heen, zoo dra hetzelve hem zal zijn aangewezen, front maken, en ten eerste een tusschenpunt op den grond uitkiezen.

114. Bij gebrek, eindelijk, van een hoog uitstekend of merkbaar voorwerp, moet de bataillonskommandant den adjudant afvaardigen, om zich dertig of veertig pasfen vooruit, met het gezigt naar de kolonne te plaatsen, en hem, door met den degen te wenken, op de directie stellen, die door den eersten guide zal moeten gevolgd worden. Terstond, nadat de adjudant aldus geplaatst is, moet de eerste guide naar denzelven front maken, twee punten op den grond in de regte lijn uitkiezen, welke tusschen deszelfs hielen zou doorgaan, en bij opvolging nieuwe punten op den grond aannemen, naar gelang hij verder vooruit komt; zoodanig als in n°. 79 der pelotons school is verklaard geworden.

115. Zoo dra deze voorbereidselen gemaakt zijn, zal de bataillons-kommandant kommanderen.

1. *Kolonne voorwaarts.*
2. *Guides links* (of *regts*).
3. MARSCH.

116. Het zal den eersten guide gemakkelijk vallen, naauwkeurig de directie te houden, door alcoos voor-

Digitized by Google

voorwaarts in de verlenging der twee hem aangewezene, of door hem zelven gekozene punten, te blijven voortmarcheren. Indien deze punten boven den grond uitstekende voorwerpen zijn, zal hij zich verzekerd kunnen houden, in de ware directie te wezen, zoo dikwijls als het naast bij hem zijnde punt datgene volkomen dekt, hetwelk het verst van hem is verwijderd.

117. De volgende guides moeten naauwkeurig den pas en afstand houden, en ieder de voetstappen van den onmiddellijk voor hem gaanden guide volgen, zonder zich met de algemeene directie te bemoeijen.

118. De adjudant zal zich ter hoogte van den eersten guide onthouden, om zorg te dragen, dat dezelve zich niet van de directie, welke hij moet volgen, verwijdere, en dat de guide der tweede afdeeling naauwkeurig het voetspoor van dien der eerste volge.

119. De adjudant-onderofficier zal zich onthouden op de hoogte van den laatsten guide van zijn bataillon: en indien een van de vóór hem gaande guides zich merkbaar uit de directie der twee aan het hoofd der kolonne gaande guides mogt komen te verwijderen, moet hij deze fout herstellen, ten einde derzelver verderen voortgang te beletten. Echter zal zoodanig verhelpen dan alléén plaats hebben, wanneer het tot voorkoming van afwijkingen van aanbelang volstrekt noodzakelijk mogt wezen.

120. De bataillons-kommandant zal zich gewoonlijk

lijk op de flank aan de zijde der directie onthouden, om voor het houden van den pas en der afstanden, en voor het nakomen van alle de grondregels, die in de pelotons-school ten opzigte van den marsch in kolonne bepaald zijn, te zorgen.

121. Door deze middelen, die de beoefening der pelotons-school gemeenzaam heeft moeten maken, zal de directie eener kolonne zich met de noodige naauwkeurigheid laten verzekeren, welke zoo menigmaal de kolonne zich *voor-* of *achterwaarts te regter- of linkerzijde in bataille* moet formeren, gelijk ook, wanneer zij geheel moet opsluiten, vereischt wordt.

122. Maar wanneer eene kolonne, vóór of achter de lijn van bataille aankomende, langs die lijn moet doen marcheren, om zich op dezelve *links* of *regts in bataille* te stellen, zal men, daar het in dat geval van wezenlijk aanbelang is, beletten dat de kolonne de lijn van bataille doorsnijde, of zich op eene merkbare wijze van dezelve verwijdere, de navolgende middelen aanwenden.

123. Wanneer de kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, voorwaarts van de lijn van bataille, op dezelve komt aanmarcheren, moet de guide der eerste afdeeling zich op het tusschenpunt aan begeven, hetwelk reeds vooraf in deze lijn gesteld is, om de plaats aan te wijzen, alwaar de kolonne links wenden, en in de nieuwe directie verder zal moeten doormarcheren (1). De kommandant der eerste af-

(1) Pl. XII. fig. 1.

Digitized by Google

afdeeling moet dezelve niet eerder doen wenden, dan nadat zij omtrend vier pasſen over de lijn van bataille heen is: en zoo dra deze afdeeling gewend heeft, moet de regter *generale* (of algemeene) *guide* zich, ter hoogte van dezelve, op de lijn van bataille begeven, front makende naar de twee rigtings- of directie-punten, welke de bataillons-kommandant of adjudant zal zorg dragen, hem voorwaarts aan te wijzen, en vervolgens naauwkeurig in de rigting dier beide punten marcheren.

124. De vaandeldrager moet op het oogenblik, wanneer de afdeeling, bij dewelke het vaandel zich bevindt, gewend heeft, zich op dezelfde wijze plaatſen, en in de lijn van bataille op gelijke hoogte met die afdeeling doormarcheren; in acht nemende, van het vaandel regt op en neêr voor het midden van zijn ligchaam te dragen, en zich naauwkeurig in de ſtrekking van den vóór hem gaande *algemeenen guide* en het gezigtspunt, hetwelk hem voorwaarts aangewezen is, te blijven houden.

125. De linker *algemeene guide*, eindelijk, zal gelijke wijze zich in de lijn van bataille begeven op het oogenblik, wanneer de laatſte afdeeling van het bataillon gewend heeft, en naauwkeurig in de ſtrekking van den vaandeldrager en den regter *algemeenen guide* marcheren, welke hem voorop gaan.

126. De guide der eerſte afdeeling moet geſtadig ter hoogte van den regter *algemeenen guide*, en aan deszelfs binnenzijde, op omtrend vier pasſen afſtands van denzelven, marcheren: en de guides der volgende afdeelingen moeten ieder in het voetſpoor van

Digitized by Google

den onmiddelijk vooraf gaanden guide volgen, zoo als hierboven in n°. 117 voorgeschreven is.

127. De bataillons-kommandant moet, op de flank aan de buitenzijde der hoofd-guides geplaatst, zorg dragen, dat de kolonne ten naaste bij evenwijdig met, en op omtrend vier pasſen afſtands binnenwaarts van de lijn dier guides blijft voortmarcheren.

128. De adjudant en adjudant-onderofficier moeten zorgen, dat de algemeene guides naauwkeurig in de directie der beide voorwaarts gegevene punten marcheren, en zich te dien einde, om zich daarvan te verzekeren, nu en dan achter den vaandeldrager of den linker algemeenen guide begeven.

129. Indien de kolonne uit verſcheidene bataillons beſtaat, moeten de algemeene guides van elk derzelve zich bij opvolging, naar gelang de voorſte afdeeling, die van het vaandel en de achterſte afdeeling van hun bataillon gewend hebben, in de lijn van bataille ſtellen, om in dezelve door te marcheren, en zich, even als de kommandant, de adjudant en adjudant-onderofficier, gedragen naar het geen hierboven aan die perſonen van het, aan het hoofd der kolonne zich bevindende, bataillon voorgeſchreven is.

130. De adjudant van ieder bataillon moet den guide van deszelfs voorſte afdeeling altoos op omtrent vier pasſen binnenwaarts van de lijn der algemeene guides doen blijven, al ware het ook, dat de achterſte afdeelingen van het voorgaande bataillon zich meer binnen- of buitenwaarts begeven hadden; ten einde daardoor den invloed van de verkeer-

Digitized by Google

keerde directie eens bataillons op de volgende bataillons te verhoeden.

131. (1) Wanneer de kolonne, met den regtervleugel vóór, de lijn van bataille aan den achterkant genaakt, moet de kommandant der kolonne, of die van het voorste bataillon den linker-guide der eerste afdeeling geleiden, niet naar het op die lijn geplaatste tusschenpunt, maar ten minste zoo veel verder links, als de uitgestrektheid van geheel het front dier afdeeling bedraagt, en voorts zoodanig regts doen zwenken, dat de guide, na volbragte zwenking, zich omtrend vier pasfen aan de zijde van het tusschenpunt bevindt.

132. Op het oogenblik, wanneer de eerste afdeeling, na regts gezwonken te hebben, langs de lijn van bataille begint door te marcheren, moet de regter *algemeene guide* zich op die lijn vervoegen, en op de twee voorwaarts gegevene punten aanmarcheren. De vaandeldrager moet zich op zijne beurt, zoo dra de vaandel afdeeling gezwonken heeft, en eindelijk ook de linker *algemeene guide* zich, na volbragte zwenking der achterste afdeeling, er op begeven.

133. Indien de kolonne uit verscheidene bataillons bestaat, moeten de algemeene guides der volgende bataillons bij opvolging hetzelfde verrigten, dat zoo even aan die van het voorste bataillon der kolonne voorgeschreven is, en zich, benevens de guides der afdeelingen, de kommandant, de adjudant

(1) PL. XII. *fig.* 2.

dant en de adjudant-onderofficier van ieder bataillon, gedragen naar hetgeen hierboven, ten aanzien van eene, de lijn van bataille aan den voorkant genakende kolonne, is verklaard geworden.

134. Deze bewegingen zullen door eene kolonne met den linkervleugel aan het hoofd, die de lijn van bataille van voren of achteren genaakt, naar dezelfde grondregels, maar op eene omgekeerde wijze, worden ten uitvoer gebragt.

135. Indien, eindelijk, de kolonne, in ſtée van de lijn van bataille van voren of achteren te genaken, dezelve genaakte aan de regter- of linkerzijde, en zij langs deze lijn verder moest doormarcheren, om zich vervolgens daarop *links* of *regts in bataille* te ſtellen, zou de bataillons-kommandant de algemeene guides op de flank der kolonne doen komen, door het komando: *generale guides op 't alignement*, en zouden dezelve alsdan in de lijn van bataille doormarcheren, en zich naar het hierboven voorgeſchrevene gedragen.

136. Bijaldien de bataillons-kommandant, in plaats van de kolonne met den tijdmatigen pas te doen marcheren, dezelve wilde doen marcheren met den (langen wegs pas of) *pas de route*, zou hij het kommando *marsch* door dat van *pas de route* moeten doen voorafgaan.

137. Alles, wat hierboven ten aanzien der directie is voorgeſchreven, kan insgelijks op eene, met den *pas de route*, in den marsch zijnde kolonne worden toepasſelijk gemaakt.

Be-

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk den marsch in kolonne.

138. Hoewel de pas buiten de tijdmaat doorgaans die der kolonnes op weg moet wezen, en hij ook meest in de bewegingen (*evolutiën*) van linie gebruikt moet worden, om reden dat hij, aan den soldaat de gelegenheid verschaffende, van op zijn gamak te marcheren, het best voor de bewegingen in het groote en de moeijelijke wegen geschikt is; zal echter, dewijl men zich vooral moet beijveren, om de soldaten in de maat en snelheid van den tijdmatigen pas grondig bedreven te maken, bij de bataillons-exercitiën geen gebruik van den *pas de route* gemaakt worden, dan alleen om zich naar en van de exercitie-plaats te begeven, of wel om het werktuigelijke der bewegingen van de kolonne op weg te onderwijzen, in dier voege, als hierna, in no. 148 en volgende, uitgelegd zal worden.

139. Wanneer de soldaten volkomen bedreven zijn in de tijdmaat van den gewonen pas, zal men de kolonne somtijds met den gezwinden kunnen doen marcheren.

140. Tot *generale* of *hoofd-guides* moet men twee onderofficieren verkiezen, aan wie niets ontbreekt, zoo ten aanzien der juistheid van den pas, als met betrekking tot de hebbelijkheid, van in eene gegevene directie, zonder afwijking, door te marcheren. Deze beide onderofficieren zullen, in de orde van bataille, de eene achter het regter-, de andere achter het linkervleugel-peloton van hun bataillon geplaatst worden, tot het getal der rotsluiters van die twee pelotons behooren, en bestemd

Digitized by Google

zijn, om, buiten de verrigtingen, aan hun in dit artikel voorgeschreven, ook nog diegenen waar te nemen, welke hun hierna bij den marsch in bataille zullen toegekend worden. Zij zullen door de benaming van *regter generalen guide* en *linker generalen guiden* worden onderscheiden.

141. De vaandeldragers moeten telkens, wanneer zij, op de flank der kolonne geplaatst zijnde, in de lijn van bataille verder moeten doormarcheren, hunne vaandels regt op en neêr tusschen de beide oogen, met den schoen ter hoogte van den broeksband, houden.

142. Naardien er zeer veel aan gelegen is, wanneer eene kolonne langs de lijn van bataille verder doormarcheert, dat de generale guides naauwkeurig in die lijn marcheren, moeten de bataillons-kommandanten, de adjudanten en adjudanten-onderofficiers, welke dezelve daarin moeten houden, zoo veel mogelijk, altijd de beide voorwerpen kunnen zien, waarop de marsch der generale guides gerigt moet wezen. Ten gevolge hiervan moet de kommandant der kolonne, zoo menigmaal, als de grond geene merkbaar uitstekende voorwerpen oplevert, daarin voorzien, door het tijdig plaatsen van adjudanten of officieren te paard, welke hij zoo veel zal kunnen vermenigvuldigen, als de omstandigheden vereischen zullen.

143. Drie adjudanten of officieren te paard zullen, op de volgende wijze, eene lijn kunnen verlengen gedurende zoo lang, als men verkiezen moge. Zij plaatsen zich te dien einde vooraf op de lijn van

van bataille, de eerſte op het punt, alwaar het hoofd der kolonne in dezelve zal moeten komen, de tweede op drie of vier honderd paſen achter den eerſten, en de derde op gelijken afſtand achter den tweeden. De adjudant, die op de plaats ſtaat, alwaar het hooſd der kolonne moet aankomen, zal zich, tot dat de eerſte afdeeling gewend heeft, aldaar blijven onthouden, en zich alsdan in den galop (of ren) tusſchen de drie en vier honderd paſen achter den derden begeven. De tweede doet op zijne beurt hetzelfde, zoo dra het hoofd der kolonne nabij hem komt; en zoo vervolgens. Deze officieren zullen niet mogen afſteigen, zullen front maken naar de kolonne, en zich naauwkeurig in eene rij achter elkander rigten. Het zal altoos op hen zijn, dat zich de *algemeene guides* zullen moeten rigten; en het zal aan deze laatſten zoo veel te gemakkelijker vallen, zich altijd in de ware directie te houden, dewijl zij, geſtadig de officieren te paard over het hoofd der voorgaande guides kunnende zien, zich door de fout van een derzelven, die zich misſchien van de lijn mogt verwijderd hebben, niet behoeven te laten misleiden.

144. Een enkele adjudant of officier te paard zal genoegzaam zijn, om de directie eener kolonne met zekerheid te bepalen, wanneer het gezichtspunt, werwaarts zij hare ſtrekking moet nemen, zeer duidelijk zichtbaar is. In dit geval zal de adjudant zich op de lijn van bataille ſtellen, verder dan het punt, alwaar het hoofd der kolonne zich moet vervoegen, aldaar zoo lang blijven ſtaan, als dezelve marcheert,

Digitized by Google

en aldus tot een tusſchenpunt verſtrekken, om den marsch der algemeene guides geregeld te bepalen.

145. Voor eene kolonne van één of twee bataillons, zal men kunnen volſtaan, met, ter aanwijzing van de lijn, die door de generale guides zal moeten gevolgd worden, manſchappen te voet te gebruiken.

ARTIKEL 2.

Kolonne op weg.

146. Het is, zoo wel ten aanzien van de op marsch zijnde, als met betrekking tot de manoeuvrerende kolonnes, een algemeene regel, dat zij nimmer, van het voorſte tot aan het achterſte der kolonne, meer plaats moeten beſlaan, dan zij, in orde van bataille ſtaande, doen zouden.

147. De nakoming van deze grondregel vereischt, bij eene manoeuvrerende kolonne, geen afzonderlijk voorſchrift. Maar vermits de kolonnes op marsch menigwerf enge wegen, bruggen en *défilés* (holle wegen) ontmoeten, welke haar noodzaken, het front der afdeelingen te verminderen; zoo is het noodzakelijk, de handelwijze aan te toonen, wanneer zij in dit geval moeten te werk gaan, om, zonder de kolonne te verlengen, den *pas de route* het langst mogelijk te kunnen behouden. Derhalve

1ſte.

148. (1) Wanneer eene kolonne pelotons in den *pas der route* aan eenen engen weg komt, welke al-

(1) PL. XIII. *fig.* 1.

Digitized by Google

alléén aan eenen sectie den doorgang verleent, moet zij halve pelotons formeren, alvorens zich in deze engte te begeven.

149. Deze beweging zal bij opvolging door ieder peloton, het eene na het andere, kunnen geschieden. Te dien einde zal de kommandant van het voorste peloton hetzelve, op de waarschouwing van den bataillons-kommandant of adjudant, en volgens de in de pelotons-school voorgeschreevene kommando's en regelen, in halve pelotons formeren, en ieder der volgende pelotons bij opvolging op dezelfde plaats, als het eerste, worden afgebroken.

150. Of wel zal de bataillons-kommandant al de pelotons te gelijk kunnen doen afbreken, en te dien einde kommanderen:

1. *Formeert halve pelotons.*
2. MARSCH.

151. Ter uitvoering dezer kommando's, zullen alle de pelotons-kommandanten, de kommandanten der tweede sectiën, en al de sectiën van het bataillon zich alle te gelijk gedragen naar hetgene hieromtrent in de pelotons-school voorgeschreven is.

2de.

152. (1) Wanneer de kolonne, nu in sectiën marcherende, door gebrek aan ruimte genoodzaakt wordt, om haar front nog meer te verminderen, zullen de kommandanten der sectiën een of meer rot-

(1) PL. XIII. *fig.* 2.

Digitized by Google

rotten doen afbreken, naar gelang van de vernauwing der engte, en zich zelven te gelijker tijd vervoegen op de flank van hunne sectie in de plaats van hunnen guide, die tot in het tweede gelid zal terug wijken. De rotfluiter der sectie zal zich te gelijker tijd achter den kommandant en den guide derzelve, in het derde gelid plaatsen.

153. Om op deze wijze het front der sectie te verminderen, zal men beurtelings en gelijk in getal regter- en linker-rotten doen afbreken, naar mate dat het gebrek aan ruimte zulks vordert, tot dat het front der sectie tot op zes man, de kommandant daar niet mede onder begrepen, is verminderd.

3de.

154. Indien men naderhand, door de aanhoudende vermindering van ruimte, genoodzaakt wordt, om het front der sectiën, reets tot op zes man, de kommandant daar niet onder begrepen, verminderd, nog meer te verkleinen, zoo wordt het, dewijl er alsdan slechts aan éénen kant rotten kunnen afgebroken wezen, onvermijdelijk, om, ter voorkoming van het verlengen der kolonne, de gelederen te doen opsluiten en den tijdmatigen pas aan te nemen. Te dien einde zal de kommandant der sectie kommanderen:

1. *Achterste gelederen opgerukt.*
2. MARSCH.

155. (1) Hierop moeten de beide achterste gelederen, gelijk ook de afgebrokene rotten, ten spoe-

(1) PL. XIII. *fig* 3.

Digitized by Google

spoedigste opsluiten, en moet de sectie in den tijdmatigen pas vallen, en het geweer in den arm nemen. Zoo dra dit geschied is, zal de kommandant der sectie al de rotten, die van de tegenovergestelde zijde aan den guide zijn afgebroken, in één doen opmarcheren, en te gelijker tijd aan de zijde van den guide hetzelfde aantal rotten, met nog één of twee daarenboven, naar dat het front één of twee rotten moet verminderd worden, doen afbreken; en om voor te komen, dat de rotten, welke moeten opmarcheren, daarin niet door het gebrek aan ruimte belet worden, en aldus de beweging van degenen, die aan de tegenovergestelde zijde moeten afbreken, vertragen, zal de kommandant der sectie die rotten, welke in front moeten blijven marcheren, waarschouwen, om sterk schuins te marcheren naar de zijde van de guide, zoodanig als in n°. 241 der pelotons-school is verklaard geworden.

4de.

156. (1) Wanneer nu de sectie, nadat zij haar front reeds tot op vier man, de kommandant daar niet mede onder begrepen, heeft doen afnemen, door gebrek aan ruimte genoodzaakt wordt, het front nog een rot te verminderen, zoo zal de kommandant der sectie geen nieuw rot meer doen afbreken, maar de vier in front marcherende rotten waarschouwen, van verder te blijven doormarcheren, en hij voor zich zelven, benevens de achter hem

(1) Pl. XIII. *fig.* 4.

Digitized by Google

hem staande guide en rotsluiter zijner sectie, blijven stilstaan. Voorts zal hij dadelijk de afgebrokene rotten waarschouwen, om een rot verder naar de tegenovergestelde zijde van den guide op te schuiven; en alsdan zal hij met den guide en rotsluiter achter het buitenste rot opsluiten van degenen, die in front zijn blijven doormarcheren. Op deze wijze zullen de afgebrokene rotten, om te marcheren, meerdere ruimte hebben, dan wanneer de kommandant der sectie op nieuw nog een rot had doen afbreken.

5de.

157. (1) Wanneer de weg wederom breeder wordt, zal de kommandant der sectie, gelijk mede de achter hem marcherende guide en rotsluiter, wederom opmarcheren; en naarmate der vermeerderende breedte van den weg, zal hij één of meer rotten doen opmarcheren, terwijl de sectie intusschen in geslotene gelederen en met den tijdmatigen pas blijft voortmarcheren.

6de.

158. (2) Zoo dra er weder zes rotten, de kommandant der sectie daar niet mede onder begrepen, in front zijn, zal die kommandant, alvorens den *pas de route* weder te doen aannemen, er op moeten bedacht wezen, om de helft der nog afgebrokene rotten weder te doen opmarcheren, om te gelijker tijd een even groot aantal rotten van den, aan den gui-

(1) Pl. XIII. *fig.* 5,
(2) Pl. XIII. *fig.* 6.

Digitized by Google

guide tegenovergestelden, vleugel te doen afbreken. Nadat de sectie zich aldus weder op zes man in front, met een, achter iederen vleugel, even groot getal afgebrokene rotten, gebragt ziet, zal de kommandant derzelve kommanderen:

1. *Pas de route.*
2. MARSCH.
3. *Over* = 'T GEWEER.

159. Deze kommando's zullen op zoodanige wijze, als in n°. 243 en 244 van de pelotons-school is voorgeschreven, worden uitgevoerd.

160. (1) De kommandant der sectie zal vervolgens, naarmate dat de weg breeder wordt, beurtelings regter- en linker-rotten doen opmarcheren.

161. Alle de hier boven aangewezene bewegingen zullen op het kommando der sectie-kommandanten, het eerst in de voorste sectie der kolonne, en voorts bij opvolging in al de volgende sectiën, zoo dra zij op dezelfde plaats komen, geschieden.

162. De aan het hoofd zijnde sectie zal de kronkelingen van de weg of hollen weg volgen. De volgende sectiën zullen zich niet met de directie bemoeijen, maar, de eene na de andere, juist aldaar voorbij gaan, waar langs de voorgaande gemarcheerd heeft. De soldaten moeten nimmer de kwade wegen zoeken te vermijden, maar ieder man moet, zoo veel mogelijk, daar gaan, waar heen zijne

(1) Pl. XIII. *fig.* 7.

Digitized by Google

zijne directie (of zijne plaats in rijen en gelederen) hem leidt.

163. Wanneer de fectie met den *pas de route* marcheert, zullen de veranderingen van directie altoos zonder kommando verrigt worden. Alleen zullen de fectie-kommandanten hunne fectie desaangaande waarschouwen, wanneer die verandering eenigzins aanmerkelijk is: en de beide achterfle gelederen zullen, zoo wel als de afgebrokene rotten, dezelve bij opvolging op dezelfde plaats, als het eerfte gelid, ten uitvoer brengen.

164. Nadat de twee voorfte fectiën den hollen weg verlaten hebben, zal de pelotons-kommandant het peloton, op de aan hem door den bataillons-kommandant of adjudant gedane waarschuwing, doen formeren: en de kommandanten der volgende pelotons zullen dezelve bij opvolging insgelijks doen formeren, zoo dra die op dezelfde plaats zullen gekomen zijn.

165. De bataillons-kommandant, adjudant en adjudant-onderofficier, moeten naauwkeurig zorgen, dat de in dit artikel voorgefchrevene grondbeginfelen worden nagekomen, dat de kolonne zich nimmer verlengt, en dat er geene ftremming of loopen in den marsch ontftaat, hetwelk voornamelijk afhangt van de oplettendheid der fectie-kommandanten, om altoos denzelfden gang, zonder eenige vertraging of verfnelling in denzelven, te doen houden.

166. De bataillons-kommandant of adjudant zal zich aan het hoofd van het bataillon onthouden, om den pas der eerfte afdeeling te regelen, en voor den

den kommandant dier afdeeling het tijdstip te bepalen, wanneer dezelve de hierboven voorschrevene onderscheidene bewegingen der rotten, overeenkomstig met den eisch der voorkomende omstandigheden, moet doen uitvoeren.

167. Indien de kolonne uit verscheidene bataillons bestaat, moet ieder derzelve op zijne beurt hetzelfde, wat voor het voorste bataillon der kolonne bepaald is, verrigten; daarbij in acht nemende, dat zulks op dezelfde plaats en op gelijke wijze geschiede.

168. Ten einde het werktuigelijk zamenstel van alle deze bewegingen aan de troepen gemeenzaam te maken, en dezelve te gewennen, om in kolonne op marsch langs smalle wegen te marcheren, zonder immer de kolonne te verlengen, zullen de kommandanten der bataillons die gewoonlijk met den *pas de route* doen marcheren, wanneer dezelve zich naar hunne exercitie-plaats begeven, of van daar terug komen, en dezelve ook somtijds door enge doorgangen doen heentrekken, om hun desse beter de nuttigheid der hierboven voorgeschrevene grondbeginselen te doen gevoelen. Ook zullen zij, zelfs gedurende den loop der exercitiën, wanneer de soldaten in de grootte en tijdmaat van den gewonen pas eene volkomene vastheid hebben, het bataillon somtijds als kolonne op marsch (of lange wegs kolonne) kunnen doen marcheren, sectiën doen formeren, dan eens te gelijk, dan eens bij opvolging, en voorts de verschillende hierboven verklaarde rotswijze bewegingen doen verrigten.

169.

Digitized by Google

169. Te dien einde zal de kommandant der voorste sectie het front derzelve trapswijze tot op vier man doen verminderen, en vervolgens de afgebrokene rotten, het eene na het andere, weder doen opmarcheren; zich daarbij naar de hierboven voorgeschrevene grondbeginselen gedragende. De bataillons-kommandant zal den adjudant gelasten, om daarop het oog te houden, en aan den kommandant dier sectie het oogenblik aan te wijzen, wanneer hij de verscheidene roswijze bewegingen, die in dit artikel zijn verklaard geworden, moet doen uitvoeren.

170. De bataillons-kommandant moet zelfs er voor waken, dat iedere der volgende sectiën dezelfde beweging, op dezelfde plaats, als de haar onmiddelijk voorgaande, ten uitvoer brengt, gelijk ook dat de kolonne niet uiteen wordt gerekt.

171. Door eenige herhalingen van deze les, zullen de sectie-kommandanten in de werktuigelijke uitvoering dezer bewegingen vast, en de soldaten gewoon worden, om met gemak en juistheid alle diegenen, welke de aard der wegen van eene kolonne op marsch kan vorderen, te verrigten.

172. De nakoming der hierboven voorgeschrevene regelen, om het front eener kolonne, naar de omstandigheden, te verkleinen, is des te gemakkelijker, omdat zij van den kant der sectie-kommandanten alleen de oplettendheid vereischt, om ieder op zijne beurt dezelfde bewegingen te doen uitvoeren, welke zij door de sectie, die de hunne onmiddelijk voorgaat, zien verrigten.

Digitized by Google

Algemeene bemerkingen betreffende de kolonne op marsch.

173. Van alle de onderwijzingen, welke men aan de troepen geven kan, is er geene van meer aangelegenheid, wegens hare toepassingen, dan die der kolonne op marsch. Indien dit onderrigt niet op goede grondbeginselen gevestigd is, zal het meestijds gebeuren, dat het achterste van eene op marsch zijnde kolonne zal moeten loopen, om deszelfs afstanden te herstellen, of het voorste zal moeten stil houden, om te wachten, tot dat het achterste weder bij is, — dat ook de kolonne, te veel plaats beslaande, niet tegen eenen onvoorzienen aanval bestand zal zijn, — dat de marsch verscheidene uren langer zal duren, dan wanneer hij in de behoorlijke orde geschied ware, — dat de troepen afgemat zullen worden, en dat de generaal, den tijd niet kunnende berekenen, dien eene kolonne zal besteden, om eene gegevene ruimte te doorloopen, ook nimmer met naauwkeurigheid den marsch van verscheidene kolonnes, ten aanzien van elkander, vooraf zal kunnen beramen.

174. De gewone gang of snelheid eener op marsch zijnde kolonne zal, bij goede wegen en in een vlak land, van tachtig tot negentig pasfen in eene minuut moeten zijn. Deze snelheid kan gemakkelijk worden vol gehouden, hoe diep de kolonne ook zijn moge. Maar op door de regen bedorvene wegen, door beploegde landen, in zwaar zand of over bergen, moet de voortgang of beweging van omtrent

Digitized by Google

zes en zeventig pasen in eene minuut wezen. Het staat aan den kommandant der kolonne, om dit naarmate der omstandigheden, te bepalen. Eene kolonne, uit een enkel regiment of zelfs uit eene brigade bestaande, zal, wanneer het noodig is, gemakkelijk tusschen de negentig en honderd pasen in idere minuut kunnen afleggen.

175. Het zekerste middel, om wel en behoorlijk op den langen weg te marcheren, bestaat daarin, dat de kolonne gestadig eene gelijke en geregelde beweging onderhoudt, en dat, zoo eenig beletsel eene of meer afdeelingen noodzaakt, om den pas in te houden of te verkorten, dezelve, zoo dra deze oorzaak verdwijnt, haren aanvankelijken gang dadelijk wederom aannemen.

176. Nimmer moet eene afdeeling eene te groote tusschenruimte tusschen zich en de voorgaande afdeeling open laten. Maar het is somtijds noodzakelijk, ten einde den marsch niet te vertragen, om de tusschenruimte te vermaauwen, gelijk zoo aanstonds zal worden verklaard.

177. Indien, bij voorbeeld, de aan het hoofd zijnde afdeeling een slecht eind wegs, eene steile hoogte, of eenig ander, welk beletsel ook, waardoor zij genoodzaakt wordt, haren pas in te houden of te verkorten, aantreft, zoo moet echter de volgende afdeeling daarom niet vóór dat zij op dezelfde plaats komt, haren pas vertragen of verkorten, al ware het ook dat zij ganschelijk op de eerste moest opsluiten. De derde afdeeling moet, op hare beurt,

Digitized by Google

beurt, hetzelfde ten aanzien der tweede, de vierde ten aanzien der derde, en zoo vervolgens, tot aan het achterste der kolonne toe, in acht nemen.

178. Indien, in plaats van dit voorschrift na te komen, alle de afdeelingen der kolonne, te gelijker tijd met de voorste, haren pas inhielden of verkorten, zou daaruit voortvloeijen, bijaldien men de kolonne veronderstelt 600 toises (of omtrent 300 roeden) lang te wezen, dat de achterste afdeeling haren marsch op 600 toisen afstands van het beletsel zou moeten beginnen te vertragen, en dat derhalve, om het langer worden der kolonne te vermijden, de voorste afdeeling haren pas, noodzakelijkerwijze, tot op eenen afstand van 600 toises voorbij het beletsel zou moeten blijven vertragen of verkorten: en men kan ligtelijk beseffen, hoe zeer de marsch eener kolonne, indien dezelve dikwijls diergelijke hinderpalen kwam te ontmoeten, daardoor vertraagd zoude worden.

179. Daarenboven zal, wanneer de voorste afdeeling haren pas begint te vertragen of te verkorten, de tweede zulks niet eer, dan na ten minste één of twee passen, gewaar worden, en mitsdien reeds meer of min haren afstand verkleind hebben; en hetzelfde zal aan de derde afdeeling met betrekking tot de tweede, aan de vierde met betrekking tot de derde, en zoo verder, overkomen, waaruit dus volgt, dat, zoo men er op stond, om den afstand tusschen de afdeelingen altijd naauwkeurig te onderhouden, iedere der bovengenoemde

afdeelingen daarna zou genoodzaakt wezen, om kort of lang gedurende eenigen tijd haren pas te marqueren of in te korten, ten einde haren afstand te herstellen; hetwelk oogenblikken van stilstand en van loopen, en eene altijd durende golving in de kolonne zoude veroorzaken.

180. Alle deze zwarigheden zal men ontwijken, bijaldien iedere afdeeling denzelfden voortgang houdt tot op het oogenblik, wanneer zij het beletsel ontmoet: als wanneer de behoorlijke afstanden achtervolgens geheel van zelven weder zullen verkregen worden; omdat, wanneer iedere afdeeling hare aanvankelijke beweging weder aanneemt op het oogenblik, als zij het beletsel voorbij is, onderwijl de volgende afdeeling, daarmede nog te doen hebbende zich genoodzaakt ziet, hare beweging te vertragen, het daardoor gebeuren moet, dat de voorste afdeeling der kolonne zich even zoo veel verder van de tweede zal verwijderen, als in het eerst de tweede zich digter op de eerste heeft opgesloten: en dewijl dit bij opvolging met alle de afdeelingen moet plaats hebben, zal iedere derzelve, zoo dra zij het beletsel voorbij is, zich op den behoorlijken afstand van de onmiddelijke voorgaande bevinden.

181. Door op deze aangewezene wijze te werk te gaan, zal nimmer eene kolonne kunnen uiteen gerekt worden. Maar wanneer dezelve eenen heuvel of berg ontmoet, zal het gedeelte der kolonne, dat berg op gaat, deszelfs afstanden des te meer ge-

Digitized by Google

gesloten hebben, naarmate hetzelve verpligt zal zijn geweest, om den pas, onder het klimmen, te vertragen of in te korten; in dier voege, dat, zoo hetzelve was genoodzaakt geweest, om deszelfs voortgang, bij voorbeeld, een zesde gedeelte te vertragen, iedere afdeeling van dat gedeelte der kolonne alsdan ook een zesde deel der benoodigde ruimte zoude ontberen, om zich in bataille te stellen, terwijl het gedeelte, dat nog in de vlakte marcheert, of dat den berg reeds beklommen heeft, deszelfs behoorlijke afstanden zoude hebben. Indien nu de kolonne, onder dusdanige omstandigheden, genoodzaakt wierd, om zich met het front naar eene der zijden in bataille te stellen, zou iedere afdeeling, welke zich in het geval mogt bevinden, van niet tusschen zich en de onmiddellijk voorgaande afdeeling eene ruimte te hebben, gelijk aan de uitgestrektheid van haar front, naarmate het haar aan grond ontbrak, één of meer rotten achter het front laten staan; hetwelk aan geen de minste zwarigheid zou onderhevig wezen, naardien de overtollige rotten van ieder bataillon één of twee pelotons zouden kunnen zamenstellen, welke in *reserve* (of voorraad) achter hun bataillon geplaatst, of ter versterking van de deelen der linie, welke dezelve mogten noodig hebben, zouden kunnen gebruikt worden.

182. Indien de kolonne, in plaats van front te maken naar eene der zijden, zich vóór- of achterwaarts in bataille moest formeren, zou, naarmate zij mindere ruimte in de diepte besloeg, de linie

Digitized by Google

ook des te spoediger geformeerd wezen. Het is derhalve uitgemaakt, dat het hierboven vastgestelde grondbeginsel het voordeel oplevert, van den marsch eener kolonne vaardiger en minder vermoeijend te maken, zonder bij eenen aanval dezelve aan eenig gevaar bloot te stellen.

183. Telkens, wanneer het voorste eener kolonne van eenen berg of heuvel afdaalt, moet zij denzelfden voortgang, dien zij in de vlakte gehad heeft, behouden.

184. Wanneer de kommandant eener kolonne noodig oordeelt, om den pas derzelve te doen verhaasten of vertragen, moet hij den last daartoe zenden aan de kommandanten der verschillende bataillons, hun bevelende, om zich ieder naar hun vóór-Bataillon te voegen, en moet hij zelf langzamerhand den pas van het aan het hoofd zijnde bataillon doen vertragen of verhaasten, tot dat de gang van dit bataillon zoodanig is, als hij noodzakelijk oordeelt.

185. Wanneer eene kolonne uit verscheidene bataillons bestaat, moet haar kommandant altoos een adjudant aan het achterste der kolonne laten, ten einde, zoo het bijblijven aan hetzelve moeijelijk mogt vallen, hem desaangaande spoedig te komen waarschouwen.

186. Wanneer eene kolonne, pelotonswijze marcherende, door gebrek aan ruimte tot het doen af-

Digitized by Google

breken van slechts eenige rotten genoodzaakt wordt, zullen de pelotons-kommandanten regter- en linker-rotten doen afbreken. Doch indien het gebrek aan ruimte zoo groot is, dat het front tot op de helft moet verminderd worden, zoo moet men aan het afbreken met sectiën de voorkeur geven.

187. Men moet altoos verkiezen, om in ieder bataillon alle de pelotons te gelijk te doen afbreken. Maar om de pelotons weder te formeren, is het onverschillig, of die beweging door het geheele bataillon in eens, dan wel bij opvolging door het eene peloton na het andere, geschiede. In eene kolonne van sectiën is het insgelijks verkieslijk, om, wanneer de breedte van den hollen weg (of het *défilé*), in deszelfs naauwste gedeelte, vooraf bekend is, alsdan, eer men er in komt, op het kommando van den bataillons-kommandant, het vereischte aantal rotten in al de sectiën te gelijk te doen afbreken. Wanneer eene sectie door gebrek aan ruimte genoodzaakt wordt, om den tijdmatigen pas aan te nemen, moet zij zorg dragen, van dezelfde snelheid, welke zij in den *pas de route* had, te behouden.

188. De sectiën moeten altoos, wanneer zij schuins marcheren, om van pelotons sectiën of van sectiën pelotons te formeren, den pas behoorlijk verlengen; en eveneens moet het gelegen zijn met de rotten, welke men doet afbreken of weder opmarcheren. Verder is het, wanneer men de pelotons bij opvolging laat afbreken of opmarcheren, van het grootste aanbelang, dat geene der afdeelingen den pas ver-

Digitized by Google

traagt of verkort, onderwijl de onmiddelijk voorgaande afdeeling deze beweging ten uitvoer brengt, dewijl de kolonne zich anderzins verlengen zoude.

189. Men heeft hierboven aangetoond, dat eene kolonne in den *pas de route* met niet minder dan zes man in front, de kommandant der sectie daar niet onder begrepen, kan marcheren, zonder zich te verlengen. Eene kolonne, welke in den *pas de route* met drie man in front marcheerde, de kommandanten der sectiën daar niet onder begrepen, zou het dubbele van de uitgestrektheid beslaan, welke zij in de orde van bataille zou vervullen: en indien zij onverhoeds wierd aangevallen, zou zij gevaar loopen van geslagen te worden, alvorens zij zich zou kunnen formeren. Ten gevolge van deze bemerkingen, moet men, als men zich in de nabijheid van den vijand bevindt, en de weg niet toelaat, om met zes man in front, de kommandant der sectie daar niet onder begrepen, te marcheren, altoos verkiezen, om met den tijdmatigen pas en in geslotene gelederen te marcheren.

190. Indien eene kolonne eenen zoodanig engen doorgang ontmoet, dat zij genoodzaakt wordt, om met één of twee man in front te marcheren, moet de kommandant der kolonne één of twee gelederen te gelijk doen doortrekken. De gelederen moeten zoo digt, als mogelijk, en zonder tijd te verliezen, op elkander volgen. De sectiën moeten zich weder formeren, naar gelang zij de engte verlaten: en het voorste der kolonne moet zoo ver voorwaarts rukken, tot dat

Digitized by Google

dat tusschen hetzelve en de doorgetrokkene engte de vereischte ruimte is, om de ganssche kolonne, wanneer zij geheel is opgesloten, te bevatten, en alsdan halt houden en wachten, tot dat het achterste gedeelte mede doorgetrokken is.

ARTIKEL 3.

Verandering van directie in kolonne op heele distantie.

191. Wanneer de bataillons-kommandant van directie wil doen veranderen, zal hij den last daartoe aan den kommendant van de voorste afdeeling der kolonne doen geworden, en zich zelven terstond naar de plaats begeven, alwaar de beweging zal moeten beginnen, en, hetzij dat de verandering van directie naar de zijde van den guide, of naar den tegenovergestelden kant moet geschieden, zich aldaar zoodanig stellen, als in (1) PL. XIV. fig. 1 en 2 is afgebeeld, en in dien stand blijven staan, tot dat de laatste afdeeling van zijn bataillon tot op zijne hoogte is gekomen.

192. De guide van elke afdeeling moet zijne strekking zoodanig nemen, dat hij, rakelings langs het hoofd van het paard van den bataillons-kommandant, vóór hetzelve moet voorbij komen: en wanneer hij aldaar gekomen is, zal de kommandant der afdeeling, op de kommando's en naar de grondbeginselen, in de pelotons-school voorgeschreven, van directie doen veranderen.

193.

(1) PL. XIV. fig. 1 en 2.

Digitized by Google

193. Wanneer de kolonne naar de tegenovergestelde zijde der guides van directie moet veranderen, moet de bataillons kommandant er zorgvuldig op letten, dat de guide van iedere afdeeling, gedurende de zwenking, noch buiten- noch binnenwaarts slinngere, maar dat hij zich over alle de punten van den cirkelboog, die door hem moet beschreven worden, beweegt.

194. Telkens, wanneer zich in de nieuwe directie geen hoog uitstekend of merkbaar voorwerp opdoet, hetwelk tot een gezigtspunt aan den guide van het hoofd der kolonne kan verstrekken, moet de adjudant zich een weinig te voren op eenen afstand van dertig of veertig pasfen in dezelve stellen, en de voorste guide, zoo dra hij gewend heeft, op den grond twee punten in het oog nemen, in de regte lijn, die, bij hem beginnende, tusschen de beide hielen van den met het gezigt naar hem toe staanden adjudant zou doorloopen. Voorts moet deze guide telkens nieuwe punten in het oog nemen, naar gelang hij verder vooruit komt.

195. De adjudant-onderofficier moet zorg dragen, dat de guides zich op den, aan het zwenkingspunt zich bevindenden, bataillons-kommandant in diervoege aanbegeven, dat zij het hoofd van deszelfs paard rakelings voorbij komen.

196. Wanneer de kolonne uit verscheidene bataillons bestaat, moet de kommandant van het tweede bataillon zich op het zwenkingspunt plaatsen, zoo dra

dra die van het onmiddelijk voorgaande hetzelve verlaat; en zoo vervolgens, van bataillon tot bataillon, tot aan het einde der kolonne: en het is enkel de adjudant alleen van het eerste bataillon, die zich dertig of veertig passen voorwaarts in de nieuwe directie moet stellen, doordien het voorste gedeelte van ieder der overige bataillons het voetspoor van het voorgaande bataillon moet volgen.

Bemerkingen betrekkelijk de verandering van directie in kolonne.

197. In de pelotons-school heeft men aangetoond, hoe veel er aan gelegen is, dat iedere afdeeling hare verandering van directie juist op dezelfde plaats als de voorste, ten uitvoer brengt, en aldaar regthoekig aankomt, — dat het zwenkingspunt altijd zoodanig wordt vrijgemaakt, dat de met zwenken bezig zijnde afdeeling nimmer de beweging der volgende ophoudt, — en dat, van iedere afdeeling, de zich aan de zijde der directie bevindende guide zijnen pas onder het wenden niet verlengt noch verkort. Hoe langer nu de kolonne is, hoe noodzakelijker de strikte nakoming dezer grondbeginselen zijn zal, omdat eene bijna onmerkbare feil, aan het hoofd der kolonne begaan, veel beduidend zou worden, indien zij zich tot aan het einde van eene lange kolonne uitstrekte; hetwelk daarom de bataillons kommandanten, de adjudanten en de adjudanten-onderofficiers met de grootste zorgvuldigheid moeten voorkomen.

198.

Digitized by Google

198. Wanneer er slechts onderwezen wordt, zal de bataillons-kommandant, in plaats van zich in persoon naar het zwenkingspunt te begeven, derwaarts eenen jalonneur kunnen zenden. Maar wanneer de kolonne uit verscheidene bataillons bestaat, moet hij zelf zich aldaar vervoegen.

ARTIKEL 4.

Verandering van directie in de kolonne op heele distantiën, door de gezwinde manœuvre.

199. De veranderingen van directie, door middel der gezwinde manœuvre, bestaan daarin, dat men eene marcherende kolonne spoedig in eene nieuwe directie brengt door de afdeelingen daarin te doen komen uit de flank, in steê van dezelve, om hare directie bij opvolging op dezelfde plaats, als de voorste afdeeling, te veranderen, verder in de eerste directie te laten doormarcheren.

200. Alzoo, wanneer eene kolonne op heele distantie, met den regtervleugel vóór, pelotonswijze marcheert, en de bataillons-kommandant haar door de gezwinde manœuvre links van directie wil doen veranderen, zal hij den kommandant van het eerste peloton verwittigen, om links te doen wenden, en te gelijk aan den linker-guide van dit peloton (1) het punt aanwijzen, waarop hij zich, na gewend te heb-

(1) PL. XIV. fig. 3.

Digitized by Google

hebben, voorwaarts moet aanbegeven, of, bij gebrek aan eenig merkbaar voorwerp, hetwelk tot punt van directie aan de guide van het hoofd der kolonne zou kunnen verstrekken, den adjudant vooruit zenden, om zich dertig of veertig pasen voorwaarts in de nieuwe directie te gaan stellen.

201. Het aan het hoofd marcherende peloton zal, op het kommando van zijnen kommandant, links wenden, en de linker-guide van hetzelve zal vervolgens, op de hierboven in n°. 194 aangewezene wijze, in de nieuwe directie doormarcheren.

202. Nadat ten minste twee pelotons in de nieuwe directie zijn gekomen, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Gezwinde manœuvre regts uit de flank.*
2. (*Zoo veel*) *laatste pelotons, gezwinde pas.*
3. MARSCH.

203. Op het kommando *marsch*, zullen alle de pelotons, behalve degenen, die reeds in de nieuwe directie gekomen zijn, in den marsch regtsom maken en den gezwinden pas aannemen. De pelotons, ieder geleid door deszelfs kommandant, die zich ter zijde van den regter-guide zal begeven, zullen aldus uit de flank naar de nieuwe directie marcheren, en bij opvolging in de kolonne komen plaats nemen, tegen derzelver hoofd aansluitende, zoo lang als dezelve voorwaarts blijft marcheren: en ieder peloton zal, zoo dra het in de kolonne komt, zijne directie nemen evenwijdig met die van het onmiddelijk voorgaande peloton.

204.

Digitized by Google

204. Elke peloton-kommandant zal, zoo dra hij ter hoogte komt van den linker-guide der peloton, die reeds in de kolonne stand genomen hebben, voor zich zelven blijven stil staan, zijn peloton voorbij zich laten heen trekken, en zorgen, dat de regter-guide, welke hetzelve geleidt, zijne strekking even-wijdig neemt met het voorgaande peloton: en zoo dra de linker-guide ter hoogte van den peloton-kommandant gekomen is, zal deze kommandant kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. MARSCH.
5. *Guides links.*

205. Deze kommando's zullen spoedig achter elkander moeten uitgesproken worden.

Op het tweede, zal het peloton halt houden.

206. Op het derde, zal hetzelve front maken, en de pelotons kommandant zal zich dadelijk twee passen vóór het midden plaatsen, en de linker-guide zich ten spoedigste in de directie der vóór hem gaande guides begeven.

207. Het kommando *marsch* zal op het oogenblik, wanneer het peloton zijnen behoorlijken afstand heeft, worden uitgesproken: en alsdan moet hetzelve zich ten spoedigste in beweging stellen en den pas aannemen van het vóór hetzelve marcherende peloton. De linker-guide moet het voetspoor van den vóór hem gaanden guide volgen.

208.

Digitized by Google

208. Op het vijfde kommando, moet het peloton, indien er eenige openingen tusschen de rotten mogten ontstaan zijn, ongemerkt naar deszelfs linkerguide aansluiten, en de directie (leiding) van denzelven volgen.

209. De bataillons-kommandant moet de beweging der uit de flank marcherende pelotons nagaan, en naauwkeurig zorgen, dat dezelve zoodanig naar het hoofd der kolonne oprukken, dat zij, bij het plaats nemen in dezelve, nimmer te veel afstands hebben. Te dien einde moet ieder peloton, bij het inmarcheren in de kolonne, wél op het, vóór hetzelve marcherende, peloton aansluiten.

210. De adjudant moet ter hoogte van den voorsten guide marcheren, en zorg dragen, dat die guide naauwkeurig in de hem aangewezene directie doormarcheert, en de onmiddelijke volgende guide in dezelfde directie blijft.

211. De adjudant-onderofficier moet, ter hoogte van de achterste pelotons, de beweging volgen.

212. Deze beweging zal door eene kolonne, met den linkervleugel vóór, op de tegenovergestelde wijze uitgevoerd worden.

Bemerkingen betrekkelijk de gezwinde manœuvre.

213. Het is van de grootste aangelegenheid, dat de pelotons, bij het inrukken in de kolonne, nimmer hunnen afstand verliezen: en het is daarom, dat aan de-

dezelve is voorgeschreven, om altijd, onderwijl zij uit de flank naar de nieuwe directie marcheren, naar het hoofd der kolonne aan te sluiten, en met den gezwinden pas te marcheren, zonder hetwelk het verlies der afstanden onvermijdelijk zou zijn. Het is insgelijks om dezelfde reden, dat men aan de pelotons-kommandanten heeft voorgeschreven, hunne kommando's bij het inkomen in de kolonne kort op elkander te doen volgen, en dat van MARSCH te doen, alvorens zij *guides links* kommanderen.

214. Men zoude ook, indien men het gepast vond, in het begin de twee voorste pelotons, te gelijker tijd met de volgende, uit de flank kunnen doen marcheren; aan dezelve eene zoodanige strekking gevende, dat zij regthoekig op de nieuwe directie, welke men wil doen aannemen, in dezelve moesten inrukken, alwaar zij alsdan FRONT zouden moeten maken, om vervolgens in die nieuwe directie door te marcheren.

215. Indien de bataillons-kommandant de kolonne alvorens alle de pelotons in de nieuwe directie ingerukt waren, wilde doen halt houden, zouden alleen degenen, die daarin reeds mogten gekomen zijn, op het kommando HALT van den bataillons-kommandant blijven stil staan. Daarentegen zouden die, welke nog uit de flank marcheerde, geen halt houden, maar, naar achteren aansluitende, blijven voortmarcheren, en zich aldus op eenen afstand van het voorgaande peloton, gelijk aan de uitgestrektheid van hun front, in de nieuwe directie begeven: alwaar zij vervolgens,

naar

naar gelang zij in de kolonne plaats namen, zich in bataille zouden formeren, bijaldien de voorſte pelotons deze beweging hadden verrigt.

ARTIKEL 5.

De kolonne doen halt houden.

216. Wanneer de bataillons-kommandant de in marsch zijnde kolonne begeert te doen halt houden, zal hij kommanderen:

1. *Kolonne.*
2. HALT.

217. Op het kommando *halt*, hetwelk door de pelotons-kommandanten op het oogenblik, wanneer zij het hooren uitſpreken, herhaald moet worden, zal de kolonne ſtand houden, en mag zich geene guide meer verroeren, al ware het ook, dat hij zijnen behoorlijken afſtand niet had, of zich niet in de directie der voorgaande guides mogt bevinden.

218. Indien de bataillons-kommandant de nu ſtil ſtaande kolonne in bataille wil formeren, zal hij zich een weinig voorwaarts van den voorſten guide begeven, en naar denzelven front maken. Deze en de naast volgende guide moeten daarop de oogen op den bataillons-kommandant gevestigd houden, ten einde zich ſpoedig naar de directie, welke hij hun zal aanwijzen, te voegen.

219. Indien de bataillons-kommandant het noodig

Digitized by Google

oordeelt, aan alle de guides der kolonne eene nieuwe directie te geven, zal hij de twee voorſte guides in de directie plaatſen, welke hij wil doen aannemen, en onmiddelijk daarna kommanderen:

Guides, op uw' voorman = RIGT U.

220. Op dit kommando zullen zich alle de volgende guides ſnel in de directie der beide voorſte plaatſen, latende tusſchen elkander naauwkeurig eenen geheelen pelotons-afſtand blijven. De bataillons-kommandant zal hen behoorlijk in deze directie bevestigen, en vervolgens kommanderen:

Links (of *regts*) = RIGT U.

221. Op dit kommando zal ieder peloton zich rigten, en aanſluiten naar deszelfs guide. De pelotonskommandanten zullen zich vervoegen twee paſſen aan den buitenkant van hunne guides, hunne onderhebbende pelotons ten ſpoedigſte rigten, dezelve evenwijdig ſtellende met het onmiddelijk voorgaande, vervolgens *ſtaat* kommanderen, en zich ſnel haar hunne plaatſen in kolonne begeven.

222. Indien de bataillons-kommandant het niet noodzakelijk oordeelde, om aan de guides der kolonne eene geheel nieuwe directie te geven, zoude hij zich kunnen bepalen, om alleen den ſtand te verbeteren van de zoodanigen, welke te veel naar buiten of naar binnen mogten ſtaan, door te kommanderen: *guide van dat peloton* (of *van die pelotons*) *uitwaarts* of *inwaarts:* op welk kommando de genoemde

Digitized by Google

de guides zich in de directie zouden moeten plaatsen, zonder dat zich de overige zouden mogen verroeren.

223 Indien eindelijk de algemeene guides op de flank der kolonne marcheerden, zou de bataillonskommandant, na de kolonne te hebben doen halt houden, zich achter den vaandeldrager moeten begeven, om te onderzoeken, of de voorste algemeene guide en de vaandeldrager juist in de verlengde lijn der twee voorwaartsche punten, op dewelke zij zich moeten rigten, geplaatst zijn, en hen in die rigting bevestigen, indien zij er zich niet volkomen in mogten bevinden: de adjudant-onderofficier zou op gelijke wijze de directie van den achterste algemeenen guide nazien en verbeteren; en na dat dit alles verrigt was, zou de bataillons-kommandant moeten kommanderen:

1. *Guides in 't alignement.*

224. Op dat kommando zal elke guide, aan de zijde der directie op de flank van een der pelotons staande, zich snel in de directie der algemeene guides begeven, en front maken naar het hoofd der kolonne. De adjudant, vóór en met het gezigt naar den voorsten algemeenen guide, en de adjudant-onderofficier, achter den achtersten algemeenen guide staande, zullen de guides der pelotons ten spoedigste rigten.

225. Nadat de bataillons-kommandant de rigting der guides nagezien en verbeterd heeft, zal zij kommanderen:

2. *Links* (of *regts*) = RIGT U.

Digitized by Google

226. Op dit kommando zullen alle de pelotons der kolonne zich elk tegen deszelfs guide aansluiten, en ten spoedigste door de pelotons-kommandanten gerigt worden, welke zich ten dezen einde zullen stellen ieder twee pasen aan de buitenzijde van zijnen guide.

Bemerking.

227. De hulpmiddelen welke hier boven in nº. 219 zijn aangewezen, om aan de guides eener kolonne eene geheel nieuwe directie te geven, kunnen, wanneer dezelve op heele distantiën marcheert, enkel voor eene kolonne van ten hoogste één of twee bataillons van dienst wezen. Indien het aantal der bataillons grooter mogt zijn, zou de kommandant der kolonne het vaandel en de algemeene guides van ieder bataillon in de directie, welke hij aan de kolonne zou begeeren te geven, op zoodanig eene wijze moeten doen komen, als hierna in het hoofddeel over de evolutiën van linie zal worden verklaard.

ARTIKEL 6.

De kolonne tot op halve distantie, of ganschelijk doen opsluiten.

228. Wanneer de bataillons-kommandant het, zich met pelotons op heele distantiën in kolonne bevindende bataillon, tot op halve distantie wil doen opsluiten, zal hij kommanderen:

1. *Kolonne op sectie-distantie opgerukt.*
2. MARSCH.

229.

Digitized by Google

229. Op het kommando *marsch*, hetwelk door alle de pelotons-kommandanten, behalve de voorste, herhaald moet worden, zal, indien de kolonne stil staat, het voorste peloton zich niet verroeren, en deszelfs kommandant *links* (of *regts*) = RIGT U kommanderen. Maar indien de kolonne in den marsch is, zal de kommandant van het voorste peloton, op de waarschuwing van den bataillons-kommandant, de volgende kommando's doen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. *Links* (of *regts*) = RIGT U.

230. Op het kommando *marsch* van den bataillonskommandant, zullen alle de pelotons uitgezonderd het voorste, zich in beweging stellen of blijven voortmarcheren, en naar gelang ieder derzelve het onmiddelijk voorgaande tot op eene sectie-distantie is genaderd, zal zijn kommandant het, op de hierboven voorgeschrevene kommando's, doen stil staan.

231. Op het oogenblik wanneer een peloton halt houdt, zal deszelfs linker-guide, bijaldien de kolonne den regter-, en de regter-guide, zoo zij den linker-vleugel aan het hoofd heeft, zich snel in de directie der vóór hem zijnde guides plaatsen, en de pelotons-kommandant zich buitenwaarts van dezen guide begeven, en aldaar *links* (of *regts*) = RIGT U kommanderen.

232. Zoo dra het peloton gerigt is, zal de pelotons-kommandant *staat* kommanderen, en zich twee pasfen vóór het midden van hetzelve plaatsen.

Digitized by Google

233. Men moet zich niet met de rigting der guides, voor dat dezelve stil staan, bezig houden: het zal voldoende zijn dat ieder hunner het voetspoor van zijnen voorman volgt.

234. De bataillons-kommandant moet, zich op de flank naar den kant der directie onthoudende, voor de uitvoering der beweging zorg dragen, alsmede, dat de kommandanten der pelotons dezelve naauwkeurig op eene sectie-distantie van elkander doen halt houden.

235. De adjudant moet zich eenige pasfen vóór het voorste peloton stellen, naar den aan de zijde der directie staanden guide front maken, en met zorgvuldigheid den stand der volgende guides bevestigen, naar gelang ieder derzelven zich in de directie begeeft.

236. De adjudant onderofficier moet de beweging ter hoogte van den achterften guide volgen.

237. Tot het ganschelijk of het in geslootene kolonne doen opsluiten, zal de bataillons-kommandant dezelfde kommando's bezigen, als tot het doen oprukken op sectiën-distantie, mits de bewoording van *kolonne op sectie-distantie* door die van *in geslootene kolonne* vervangende.

238. De pelotons kommandanten moeten zich alsdan gedragen naar al hetgeen hun onmiddelijk hierboven is voorgeschreven, met uitzondering dat zij hunne pelotons niet dan eerst op drie pas en afstands

van

Digitized by Google

van het hen voorgaande peloton zullen doen halt houden: en de rotsluiters zullen, terwijl het peloton zich rigt, tot op éénen pas van het derde gelid aansluiten.

ARTIKEL 7.

In kolonne op sectiën-distantie of in geslotene kolonne marcheren.

239. Eene op sectiën-distantie of ganschelijk geslotene, stil staande kolonne zal door den bataillonskommandant in beweging gesteld worden door dezelfde kommando's, welke tot het in den marsch brengen van eene kolonne op heele distantie voorgeschreven zijn.

240. De middelen tot het houden der directie, zullen dezelfde zijn voor eene kolonne met sectiën-distantie, of voor eene geslotene kolonne, als voor eene kolonne op heele distantie, met uitzondering der algemeene guides.

241. Wanneer de bataillons-kommandant eene, met sectiën-distantie of eene geslotene, marcherende kolonne wil doen halt houden, zal hij dezelfde kommando's doen, welke tot het doen halt houden van eene kolonne met heele distantie voorgeschreven zijn; en bijaldien hij het vervolgens noodig oordeelt om aan de guides der kolonne eene geheel nieuwe directie te geven, zal hij daar toe de hierboven in n°. 219 aangewezene kommando-woorden en middelen gebruiken.

Digitized by Google

242. In de tot op sectiën-distantie of ganschelijk opgeslotene kolonnes, moeten de pelotons-kommandanten de kommando's MARSCH en HALT, even alles in de kolonnes op heele distantie, herhalen.

ARTIKEL 8.

Verandering van directie in kolonne op sectiën-distantie.

243. Eene kolonne op halve of sectiën-distantie, in den marsch zijnde, en, of naar de zijde van den guide, of naar den tegenovergestelden kant van directie moetende veranderen, zal die beweging (1) naar dezelfde kommando's en grondbeginselen ten uitvoer brengen, als eene kolonne op heele distantie; uitgenomen dat in de verandering van directie naar de tegenovergestelde zijde van den guide, de spil van ieder peloton de pasſen, in plaats van zes duim, éénen voet lang moet maken; zonder hetwelk het zwenkingspunt niet spoedig genoeg vrij zou geraken, vermits de afstand tusschen de pelotons de helft kleiner is, dan in eene kolonne op heele distantie, en derhalve de spil haren pas in gelijke reden moet vergrooten, om niet den marsch van het volgende peloton op te houden.

ARTIKEL 9.

Verandering van directie in gesloten kolonne.

244. Wanneer eene gesloten kolonne van directie moet

(1) PL. XV. fig. 1.

Digitized by Google

moet veranderen zal men haar, indien zij in marsch is, doen halt houden: en de beweging zal op de volgende wijze, uit de flank der afdeelingen geſchieden.

245. (1) Wanneer het bataillon (A) den regtervleugel aan het hoofd heeft, en zijn kommandant hetzelve in de lijn (*e b*) wil ſtellen, zal hij aan den adjudant den boom (*b*), die veronderſteld wordt het regter-rigtingspunt te zijn, aanwijzen. De adjudant zal alsdan aanſtonds in de nieuwe directie twee jalonneurs (*e d*) plaatſen, iets minder van elkander verwijderd, dan de uitgeſtrektheid van het front der voorſte afdeeling bedraagt, en van welke de eerſte vóór het regter-rot dier afdeeling ſtaan moet: en nadat dit geſchied is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Kolonne, regts uit de flank van directie veranderen.*

2. *Bataillon, regts* = OM.

3. MARSCH.

246. Op het tweede kommando zal de kolonne *regtsom* maken, en de kommandant van iedere afdeeling zich naast den regter-guide derzelve plaatſen.

247. Op het kommando *marsch*, zullen alle de afdeelingen zich te gelijk in marsch ſtellen. De regterguide van de aan het hoofd zijnde afdeeling zal van zij-

(1) PL. XV. fig. 2.

Digitized by Google

zijnen eersten pas af aan, zijne strekking evenwijdig met de in de nieuwe directie te voren geplaatste jalonneurs nemen. De kommandant der afdeeling zal er de beweging niet van volgen, maar dezelve voorbij zich laten heentrekken, en zoo dra de linkerguide hem voorbij is, kommanderen:

1. *Peloton* (of *divisie*).
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Links* = RIGT U.

248. Op het vierde kommando zal de afdeeling zich tegen de beide jalonneurs begeven, en ten spoedigste door haren kommandant gerigt worden.

249. De regter-guide van elke volgende afdeeling zal zich schikken naar de directie van den regterguide der afdeeling, die in de orde der kolonne onmiddelijk vooraf gaat, zoodanig dat hij evenwijdig met die afdeeling en op den afstand van drie passen van derzelver derde gelid in de nieuwe directie geraakt.

250. Elke afdeelings-kommandant zal, wat hem zelven betreft, zoo dra hij in de directie komt van de linker-guides der reeds in de nieuwe directie geplaatste afdeelingen, blijven staan, zijne afdeeling laten voorbij trekken, en om dezelve halt te doen houden en te rigten, zich naar hetgene hierboven in n°. 87 en 88 bepaald is, gedragen.

251 (1) Indien de bataillons-kommandant, in plaats

(1) PL. XV. fig. 2.

Digitized by Google

plaats van uit de regter-flank van directie te doen veranderen, deze beweging uit de linker flank wil doen verrigten om de kolonne in eene directie te brengen, welke loodregt is op degene waarin zij zich bevindt, zal hij aan den adjudant den boom (*f*), die veronderfteld wordt het linker-rigtingspunt te zijn, aanwijzen; en terftond zal de adjudant in deze nieuwe directie twee jalonneurs (*g h*) ftellen, iets minder van elkander verwijderd, dan de uitgeftrektheid van het front der voorfte afdeeling bedraagt, en van welke de eerfte vóór het linker-vleugelrot dezer afdeeling moet geplaatst worden. Nadat dit volbragt is, zullen de volgende kommando's door den bataillons kommandant gefchieden:

1. *Kolonne, links uit de flank van directie veranderen.*
2. *Bataillon, links* = OM.
3. MARSCH.

252. Op het tweede kommando zullen alle de afdeelingen linksom maken, en de kommandanten derzelve zich naast hunnen linker-guide begeven.

253. Op het kommando *marsch* zullen alle de afdeelingen te gelijk aanmarcheren, en door derzelver kommandanten geleid worden.

254. De voorfte afdeeling zal terftond met de eerfte fchrede hare ftrekking nemen, halt houden en gerigt worden op dezelfde wijze als hierboven voorgefchreven is, met dit onderfcheid alleen, dat de kom-

Digitized by Google

kommandant dier afdeeling dezelve zal geleiden, tot dat de linker-guide ten naaste bij ter hoogte van den jalonneur (*g*) gekomen is, en hij haar, een oogenblik voor dat zij er dadelijk bij is, zal doen halt houden. Hetzelfde zal ook met iedere der overige afdeelingen plaats hebben.

255. De bataillons-kommandant zal zich altijd op de flank plaatsen waaruit de afdeelingen om zich in de nieuwe directie te begeven, marcheren moeten, en zorg dragen dat iedere afdeeling, evenwijdig met de voorste, en op den bepaalden afstand van de haar onmiddellijk voorgaande afdeeling, in deze directie inmarcheert.

256. De adjudant moet zich altoos eenige pasfen vóór den guide der voorste afdeeling stellen, naar denzelven front maken, en met zorgvuldigheid den stand der volgende guides, naarmate dat zij in de nieuwe directie komen, bepalen.

257. De adjudant onderofficier moet de beweging ter hoogte van de laatste afdeeling volgen.

Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie in geslotene kolonne uit de flank der afdeelingen.

258. Om deze beweging met gemak en naauwkeurigheid te verrigten, is het noodzakelijk dat de voorste afdeeling geheel het front der kolonne vrijstelt (*démasqueert*). Dus moet, indien de beweging uit de regter flank geschiedt, de linker-guide dier afdeeling ten minste tot op de plaats komen, waar derzelver

ver regter-guide geſtaan heeft, opdat iedere der volgende afdeelingen op het minst de uitgeſtrektheid van haar front te marcheren hebbende, om zich in de nieuwe directie te begeven, en de linkervleugel van elke derzelve aldus door het punt gaande, alwaar de regtervleugel geſtaan heeft, de geheele afdeeling zich op het kommando HALT van haren kommandant, in eene evenwijdige ſtelling met de voorſz. zoude kunnen bevinden.

259. Er is geene directie welke men niet door op deze wijze te werk te gaan, aan eene geſlotene kolonne zou kunnen geven, uit hoe veel bataillons dezelve ook moge beſtaan.

260. (1) Inderdaad zal de kolonne in iedere directie, welke het ook zij, van geheel den halven cirkel (*i*, *k*, *l*,) kunnen geplaatst worden; terwijl zij, indien men haar den contra-marsch laat doen, op den anderen halven cirkel (*m*, *n*, *o*,) wederom in zoodanige directie als men verkiest, zal kunnen geſteld worden.

261. Bij gebrek aan den boom (*b* of *f*), of aan eenig ander merkbaar voorwerp, hetwelk de plaats van denzelven bekleeden kan, moet de bataillonskommandant de beide jalonneurs zelfs in de nieuwe directie ſtellen, welke hij wil doen aannemen.

AR-

(1) PL. XV. fig. 2.

Digitized by Google

ARTIKEL 10.

De contra-march.

262. Door eene kolonne op geheele of halve distantie zal de contra-marsch volgens de, in de pelotons-school voorgeschrevene, kommando's en middelen verrigt worden. De bataillons kommandant zal de benaming van *bataillon* voor die van *peloton* in plaats stellen; en elke pelotons-kommandant zal bij het waarschuwings-kommando *peloton*, hetwelk het kommando HALT moet vooraf gaan, de benaming *eerste*, *tweede* enz. voegen, volgens het nummer van zijn peloton.

263. Indien de kolonne ten vollen gesloten is, zal de contra-marsch door de volgende kommando's en middelen uitgevoerd worden.

264. Veronderstel dat de kolonne uit divisiën bestaa, en den regtervleugel aan het hoofd hebbe; alsdan zal de bataillons-kommandant deze kommando's doen:

1. *Contra-marcheren.*
2. *Bataillon regts uit de flank.*
3. *Regts* = OM.
4. *Evene divisiën voorwaarts.*
5. MARSCH.

265. (1) Op het derde kommando zal de geheele kolonne *regtsom* maken; de divisie kommandanten zul-

(1) PL. XVI. fig. 1.

Digitized by Google

zullen zich naast hunne regter-guides vervoegen, en de linker-guide van iedere divisie zal *regtsom keert* maken.

266. Op het kommando *marsch* zullen alleen de evene divisiën zich uit de regter-flank in marsch begeven, om de onevene divisiën te démasqueren (of van vóór derzelver front te marcheren), en de guides, welke *regtsom keert* gemaakt hebben, stil blijven staan.

267. Zoo dra het laatste rot der marcherende divisiën bijna den regter guide der nog stil staande voorbij is, zal de kommandant van het bataillon kommanderen:

6. *Evene en onevene divisiën, met rotten links.*

7. MARSCH.

268. Op het kommando *marsch*, hetwelk uitgesproken moet worden op het oogenblik, wanneer de in den marsch zijnde divisiën de stil staande ten volle voorbij zijn, (of dezelve geheel vrij gesteld of gedémasqueerd hebben), zullen alle de divisiën van het bataillon te gelijk den contra-marsch doen, op de in pelotons-school voorgeschrevene wijze, en die welke buiten de kolonne gerukt zijn (of *gedéboiteerd* hebben), nadat zij buiten dezelve den contra-marsch hebben gedaan, blijven voortmarcheren, tot dat zij hare plaats in de kolonne wederom hebben verkregen.

269. Ieder divisie-kommandant zal, zoo dra zijne divisie ten naaste bij ter hoogte van derzelver linker-guide gekomen is, kommanderen:

1. *Zoo*

Digitized by Google

1. *Zoo veelste divisie*, of *grenadiers.*

2. HALT.

3. FRONT.

270. Voorts zal ieder divisie-kommandant, nadat zijne divisie *front* gemaakt heeft, zich twee pasfen buiten de linker-guide begeven, en het kommando doen:

4. *Regts* = RIGT U.

271. Op dit kommando zal de divisie zich ter hoogte van haren linker-guide begeven. De kommandant derzelve zal haar loodregt op de lijn der guides rigten, nadat zulks volbragt is, *staat* kommanderen, en zich vóór het midden der divisie stellen: de linker-guide, die in de directie staat, zal zich alsdan op den linkervleugel der divisie vervoegen, gaande ten dien einde schielijk voorbij het eerste gelid, en door den regter-guide der divisie worden vervangen.

272. De contra-marsch zal met den linkervleugel aan het hoofd, naar dezelfde grondbeginselen geschieden. In dit geval even als in het vorige, zullen het altijd de evene divisiën zijn, welke uit de kolonne moeten rukken (of *déboiteren*), om buiten dezelve den contra-marsch te doen.

273. Indien de kolonne in plaats van uit divisiën, uit pelotons bestond, zouden de evene pelotons uit de kolonne moeten gaan om buiten dezelve den contra-marsch te verrigten.

274.

Digitized by Google

274. De regter-flankdivisie zal zich gedragen naar hetgene voor de evene divisiën, en de linker-flank-divisie naar hetgene voor de onevene divisiën is bepaald.

275. De bataillons-kommandant moet, staande op de flank naar de zijde der directie, het oog houden over de uitvoering der beweging in het algemeen.

276. Nadat de contra-marsch geschied is, moet de adjudant zich bij de achterste nu de voorste en de adjudant onderofficier zich bij de voorste nu de achterste geworden, divisie vervoegen.

277. Wanneer de kolonne de geheele breedte van eenen hollen weg beslaat, en het uitrukken der divisiën alzoo niet uitvoerbaar is, zal zij den contra-marsch op de plaats verrigten.

278. De kolonne veronderstelt wordende met divisiën te zijn, en den regtervleugel aan het hoofd hebbende, zal de bataillons-kommandant de volgende kommando's doen:

1. *Contra marcheren.*

2. *Onevene divisiën regts, evene divisiën uit de flank.*

3. *Regts- en links-* = OM.

4. *Met rotten links en regts.*

5. MARSCH.

Digitized by Google

279. Op het derde kommando maken de onevene divisiën regts, en de evene divisiën links om. De kommandanten der onevene divisiën plaatsen zich naast hunnen regter-vleugelman, en doen de drie voorste regter-rotten achterwaarts déboiteren. De kommandanten der evene divisiën plaatsen zich naast hunnen linker-vleugelman, en doen de drie voorste linker-rotten achterwaarts déboiteren. Alle de linker- en regter-guides maken regtsom keert, en blijven alzoo onbewegelijk staan, tot op het kommando *staat* van hunnen divisie-kommandant.

280. Op het kommando *marsch*, zwenken de onevene divisiën met rotten links, achter hunnen regter-guide om, en marcheren op hunnen linker-guide aan. De evene divisiën zwenken met rotten regts, achter hunnen linker-guide om, en marcheren op hunnen regter-guide aan.

281. Iedere divisie-kommandant zal, zoo dra zijne divisie ten naaste bij ter hoogte van den guide op welken zij aanmarcheert, gekomen is, kommanderen:

1. (*Zoo veelste*) *divisie* (*of flankeurs*).

2. HALT.

3. FRONT.

4. *Regts* = RIGT U.

5. STAAT.

Digitized by Google

282. Na het derde kommando begeven zich de kommandanten der evene diviſiën op de regter-flank, en doen aldaar de beide volgende kommando's.

283. Op het vierde kommando rigten alle de kommandanten hunne diviſiën regts.

284. Op het kommando *ſtaat*, begeven zich de diviſie-kommandanten vóór het midden hunner diviſiën, en de guides hernemen hunne plaatſen, zich kruiſende vóór langs het eerſte gelid.

285. De regter-flankdiviſie rigt zich naar het bepaalde voor de evene diviſiën, en de linker- naar het bepaalde voor de onevene diviſiën.

286. De diviſie-kommandanten moeten zorg dragen van de drie voorſte rotten ſterk achterwaarts te doen déboiteren, opdat zij goed om den guide kunnen omkomen, zonder denzelven uit zijne plaats te dringen.

287. De contra-marsch op de plaats wordt met den linkervleugel aan het hoofd naar dezelfde grondregelen en op dezelfde kommando's uitgevoerd; de rigting na de beweging, geſchiedt alsdan links.

ARTIKEL II.

In eene ſtilſtaande geſlotene pelotons-kolonne, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, de diviſiën formeren.

288. Wanneer de kolonne, ganſchelijk geſloten,

Digitized by Google

met den regtervleugel aan het hoofd stil staat, en de bataillons-kommandant de divisiën wil doen formeren, zal hij deze kommando's doen:

1. *Divisi n formeren.*

2. *Evene pelotons links uit de flank* (1).

3. *Links* = OM.

4. MARSCH.

289. Op het derde kommando zullen alle de evene pelotons linksom maken, en hunne kommandanten zich naast hunne linker-guides plaatsen.

290. De onevene pelotons moeten, zoo wel als hunne kommandanten, zich niet verroeren. Maar de regter en linker-guides dier pelotons zullen zich vóór het rot plaatsen dat naast hen staat, alle beide front makende naar de regterzijde, en hunnen regterarm zacht tegen de borst drukkende van den man van het eerste gelid van dat rot, ten einde de directie af te bakenen.

291. Op het kommando *marsch*, zullen alleenlijk de evene pelotons den marsch aannemen. De kommandanten dier pelotons zullen derzelver beweging niet volgen, maar hen voorbij zich laten trekken: en wanneer zij dezelve bijna vrijgesteld of ontbloot (*gedemasqueerd*) zien, zullen zij kommanderen:

1. *Pe-*

(1) Pl. XVI. fig. 2.

Digitized by Google

1. *Peloton.*

2. HALT.

3. FRONT.

292. De kommandanten der evene pelotons zullen, na dit laatſte kommando gedaan te hebben, zich wat hen zelven betreft, naast den linker-vleugelman des eerſten gelids van het eerſte peloton hunner wederzijdſche diviſiën plaatſen, en zich naauwkeurig rigten met het eerſte gelid van dat peloton.

293. De linker-guides der tweede pelotons zullen zich te gelijker tijd vóór een der drie laatſte linkerrotten van hunne pelotons begeven, en, naar de regterzijde front makende, zich naauwkeurig ieder in de directie der twee guides van het eerſte peloton derzelfde diviſie ſtellen.

294. Zoo dra de linker-guide van eenig tweede peloton zich aldus geplaatst heeft, zal de kommandant van hetzelve kommanderen:

Regts = RIGT U.

295. Het tweede peloton zal zich alsdan in de rigting van het eerſte begeven. De man van het eerſte gelid die regt tegen over de linker-guide komt te ſtaan, zal, doch niet eer dan bij het vooruit treden van dat gelid, zijne borst zachtjes tegen den regterarm van dezen guide aanſluiten; en de kommandant van het tweede peloton zal naar dien man de rigting van hetzelve bepalen. Voorts zullen, zoo dra deze rigting behoorlijk geſchied is,

Digitized by Google

de kommandanten der tweede pelotons *staat* kommanderen, maar zich niet vóór het midden derzelve plaatsen.

296. Zoo dra de bataillons-kommandant ziet dat de divisiën geformeerd zijn, zal hij kommanderen:

Guides = INGERUKT.

297. Op dit kommando zullen de guides schielijk hunne plaatsen wederom innemen, en ten dien einde zullen de linker-guides der eerste pelotons ieder door het rot van den kommandant van het tweede peloton gaan, die benevens den vervullings-onderofficier, zich op zijde zal wenden, om den guide door te laten.

298. Op dit zelfde kommando zullen de kommandanten der eerste pelotons, die vóór het midden hunner pelotons zijn blijven staan, zich ieder twee passen vóór het midden van deszelfs divisie plaatsen.

299. Met den linkervleugel aan het hoofd, zal deze beweging op de tegenovergestelde wijze geschieden. De eerste pelotons zullen alsdan naar hetgeen hierboven voor de tweede bepaald is, te werk gaan, en de guides, vóór het regter- en linker-rot der tweede pelotons staande, naar de linkerzijde front maken. Op het kommando *guides* INGERUKT, door den bataillons-kommandant gedaan, zullen de regter-guide en de kommandant van ieder tweede peloton zich in het midden der divisie, in het eerste en derde gelid, stellen; en de kommandant der divisie, welke zich ter plaatse bevindt alwaar

waar de kommandant van het tweede peloton moet komen te staan, zal zich twee pasfen vóór het midden der divisie begeven.

300. De bataillons-kommandant moet, zich onthoudende op de flank naar de zijde der directie, over de uitvoering der beweging het oog houden.

301. Indien de kolonne in plaats van gesloten te wezen, op heele of halve distantie staat, zullen de kommandanten der tweede pelotons na FRONT gekommandeerd te hebben, zich vóór het midden van hunne pelotons plaatsen, en zoo de regtervleugel aan het hoofd is, de kommando's doen:

1. *Peloton voorwaarts.*
2. *Guide regts.*
3. MARSCH.

302. De regter-guide van ieder peloton zal zijne strekking zoodanig nemen, dat hij naast den linkervleugelman van het eerste peloton zijner divisie moet komen: en zoo dra het tweede peloton ter hoogte van het derde gelid des eersten pelotons zijner divisie gekomen is, zal zijn kommandant het doen halt houden en daartoe de volgende kommando's doen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. *Regts* = RIGT U.

303. Op het kommando *halt*, zullen de kommandanten en de linker-guides der tweede pelotons

Digitized by Google

zich zoodanig plaatsen als hierboven, in n°. 292 en 293, voorgeschreven is.

Bemerkingen betrekkelijk de bewegingen tot het formeren der divisiën buiten den marsch.

304. Dewijl deze beweging kan aangemerkt worden als de grondslag van al de *déploijementen* (ontvouwingen), moet men er zich op toeleggen om haar zeer naauwkeurig te doen volvoeren.

305. Indien de manschappen bij het uit de flank marcheren van het tweede peloton, niet in acht nemen van naauwkeurig in elkanders voetstappen te treden, zullen er op het kommando HALT, openingen tusschen de rotten plaats hebben.

306. Indien de pelotons-kommandant zijn peloton te vroeg doet halt houden, zal het hem aan plaats ontbreken om hetzelve te doen inrukken, en zullen de rotten welke niet ontbloot (*gedémasquéerd*) zijn, of die geen vrij front hebben, genoodzaakt wezen, ten einde zich te kunnen plaatsen, om de andere naar buiten te dringen.

307. Indien hij hetzelve te laat doet stil-staan, zal het peloton naderhand onder het rigten, regts-aan moeten sluiten; en bij het déploijement eener kolonne, zouden door den eenen of anderen dezer misslagen de volgende pelotons worden misleid.

308. Telkens wanneer de guide eener afdeeling zich, tot het afbakenen der directie, vóór dezelve be-

begeeft, moet hij de grootste oplettendheid aanwenden om zich zoodanig te plaatsen, dat hij regt tegen over een der drie buitenste rotten zijner afdeeling, nadat dezelve zich gerigt heeft, moet komen te staat. Want indien hij te veel afstands nam, zoo dat geen een rot zijner afdeeling op de hoogte van hem geraakte, zou de kommandant dier afdeeling geen vast punt hebben om derzelver rigting te bepalen.

VIERDE AFDEELING.

Verscheidene wijzen om van de orde in kolonne in die van bataille over te gaan.

EERSTE ARTIKEL.

Wijze om de lijn van bataille te bepalen.

309. De lijn van bataille kan op driederlei wijzen bepaald worden.

310. Ten 1ste. Door het stellen van twee jalonneurs in de rigting welke men aan de lijn begeert te geven.

311. Ten 2de. Door zich te plaatsen op het punt waartegen men eenen der beide vleugels van de linie wil doen aansluiten, en voorts een tweede punt naar den kant van den tegenovergestelden vleugel, tot het bepalen van de lijn van bataille te verkiezen.

Digitized by Google

312. Ten 3de. Door eerst de twee rigtingspunten voor de beide vleugels te kiezen, en daarna door tusschenpunten, de regte lijn tusschen die beide punten, welke somtijds buiten het bereik of ongenaakbaar kunnen wezen, te bepalen.

313. In het eerste geval zal de adjudant, welke belast is met het vestigen van de lijn van bataille, de twee jalonneurs veertig of vijftig pasfen van elkander, in de hem aangewezene rigting stellen, en zullen dezelve den grondslag van het algemeene alignement of het algemeene rigtsnoer uitmaken.

314. In het tweede geval zal men aan den adjudant het steun- of aansluitingspunt, werwaarts hij zich begeven moet, en het rigtingspunt, hetwelk hij naar den kant van den tegenovergestelden vleugel moet nemen, aanwijzen. De adjudant zal zich terstond naar het steunpunt vervoegen, en twee jalonneurs, iets minder dan het front van de eerste afdeeling der kolonne is uitgestrekt, van elkander verwijderd, in de hem aangewezene rigting stellen. De eerste dezer jalonneurs moet aan het steunpunt geplaatst worden.

315. In het derde geval als de rigtingspunten der twee vleugels opgegeven zijn, zal men de regte lijn tusschen deze beide punten op de volgende wijs bepalen.

316. (1) Men zal daartoe twee jalonneurs of adjudanten-onderofficiers (*a*) en (*b*) gebruiken.

317.

(1) PL. XVI. *fig.* 3.

Digitized by Google

317. Indien de twee opgegevene punten, regts de toren (*d*) en links de boom (*c*) zijn, zal de eene jalonneur (*a*) blijven stil staan, terwijl de andere (*b*) zich op eenigen afstand regts van denzelven begevende, zich op den jalonneur (*a*) en den boom (*c*) zal rigten.

318. Alsdan zullen de beide jalonneurs zich in beweging stellen, en zoo veel als eene zwenkingsbeweging links, waarvan de boom (*c*) de spil uitmaakt, verrigten. De jalonneur (*b*) die gedurende den geheelen tijd dier beweging aan den jalonneur (*a*) ondergeschikt zal zijn, moet altoos met denzelven en den boom (*c*) gerigt blijven.

319. De jalonneur (*a*) zal gedurende zijnen marsch, gestadig naar den jalonneur (*b*) zien, ten einde op hetzelfde oogenblik, wanneer deze den toren (*d*) voor hem dekt, te blijven staan.

320. Indien de jalonneur (*b*) zich naauwkeurig gevoegd heeft naar de beweging van den jalonneur (*a*), zoodanig dat deze voor hem den boom (*c*) verbergt op hetzelfde oogenblik waarin hij van zijnen kant den toren (*d*) voor denzelven dekt, zoo zullen zij beide zich bevinden in de lijn (*c d*), en de tusschenpunten ontdekt wezen.

321. De beide jalonneurs zullen, na te hebben stil gehouden, naar elkander front maken; en indien er in de uitvoering eenige onnaauwkeurigheid zijn mogt, zal de jalonneur (*a*) zulks op de volgende wijs, zeer spoedig kunnen verhelpen.

322.

Digitized by Google

382. Veronderstel dat de jalonneur (*a*) den toren (*d*) buiten de rigting te zijner linkerzijde mogt bemerken, zoo zal hij een weinig links aanhouden; en de jalonneur (*b*) die altoos gehouden is, om met den jalonneur (*a*) en den boom (*c*) gerigt te blijven, zal alsdan de beweging van den jalonneur (*a*) volgen, en weldra den toren (*d*) voor het oog van denzelven dekken.

383. Indien daarentegen de jalonneur (*a*) den toren (*d*) te zijner regterhand gewaar wordt, zal hij een weinig regtsaan houden, tot dat de jalonneur (*b*) die zijne beweging volgt, denzelven voor hem dekt.

384. Nadat deze beide tusschenpunten aldus gevonden zijn, zal de lijn van bataille bepaald wezen.

ARTIKEL 2.

Onderscheidene wijzen om de kolonne op heele distantie, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, op de lijn van bataille in front te formeren.

Ten 1ste. Links (of regts)
— 2de. Te regter (of linker-) zijde } in bataille.
— 3de. Voorwaarts
— 4de. Front achterwaarts

Ten 1ste. *Eene kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, links in bataille.*

385. Men veronderstelt dat de kolonne halt gehou-

houden hebbe; alsdan zal de bataillons-kommandant, na op de hiervoor bepaalde wijze, de stelling der guides nagezien en behoorlijk te hebben gevestigd, kommanderen:

1. *Links in bataille.*

2. MARSCH.

326. Op het eerste kommando zal de regterguide van het voorste peloton zich schielijk in de directie van de linker-guides der kolonne begeven, met het gezigt naar dezelve toegekeerd, en zich zoodanig plaatsen dat hij tegenover een der drie eerste regter-vleugelrotten van zijn peloton moet komen, nadat hetzelve zich in bataille gesteld heeft; en de adjudant moet hierop acht geven.

327. Op het kommando *marsch*, hetwelk schielijk door de pelotons-kommandanten herhaald moet worden, zal de linker-vleugelman des eersten gelids van ieder peloton linksom maken, en zijne borst zacht tegen den regterarm van zijnen guide aan drukken. De pelotons zullen links zwenken, volgens het grondbeginsel der zwenkingen op de plaats, en overeenkomstig met hetgeen in n°. 164 der pelotonsschool is voorgeschreven. Ieder pelotons-kommandant zal front naar zijn peloton maken, om over de uitvoering der beweging het oog te houden, en zoodra de regtervleugel van het peloton de lijn van bataille tot op twee passen na bereikt heeft, kommanderen:

1. *Peloton.*

2. HALT

328.

328. Nadat het peloton halt gehouden heeft, zal de kommandant van hetzelve zich op de lijn ſtellen, naast den linker-vleugelman van het te zijner regterhand ſtaande peloton, zich zelven naauwkeurig rigten, en vervolgens kommanderen:

3. *Regts* = RIGT Ü.

329. Op dit kommando zal het peloton zich tusſchen zijnen kommandant en den linker-vleugelman van zijn eerſte gelid komen invoegen, en de pelotons-kommandant hetzelve naar dien linker-vleugelman rigten. De man van den regtervleugel des voorſten pelotons, welke te ſtaan komt tegenover den regter-guide van dat peloton, die zich in de directie van de linker-guides der kolonne vervoegd heeft, zal zijne borst zachtjes tegen den linkerarm van dien guide aandrukken.

330. Ieder pelotons-kommandant zal, nadat hij zijn peloton gerigt heeft, STAAT kommanderen, en vervolgens zal de bataillons-kommandant het kommando doen:

Guides = INGERUKT.

331. Op dit kommando zullen de guides hunne plaatſen in de orde van bataille wederom innemen, gaande ten dien einde ieder door het rot van den naastbij hem zijnde pelotons-kommandant, die, benevens zijn vervullings-onderofficier, tot het doorlaten van den guide, door wending van het ligchaam, plaats zal maken. De bataillons-kommandant zal zich naar den regtervleugel begeven, om de rigting na te zien, en dezelve indien het noodig is, door de pelotons-kommandanten doen verbeteren.

332.

Digitized by Google

332. Wanneer de pelotons zich in bataille ſtellen, moeten de rotſluiters zich naauwkeurig twee paſen achter het achterſte gelid plaatſen, hetwelk op eene voldoende wijze derzelver rigting zal bepalen.

333. Nadat het bataillon volmaakt gerigt is zullen, indien hetzelve een gedeelte eener linie van verſcheidene bataillons uitmaakt, de bataillons-kommandant, adjudant en adjudant-onderofficier zich op hunne plaatſen, in de orde van bataille voor hen beſtemd, vervoegen; maar indien er ſlechts onderwezen wordt, zullen zij zich overal waar hunne tegenwoordigheid vereischt wordt, kunnen begeven. Deze grondregel zal in het algemeen, na alle formatien in bataille, in acht genomen worden.

334. Indien de kolonne den linkervleugel aan het hoofd had, zou hij zich *regts in bataille* formeren. Naar dezelfde grondbeginſelen, zou alsdan de linkerguide van het achterſte peloton, op het eerſte kommando, hetzelfde verrigten, hetwelk hierboven in n°. 326 aan den regter-guide van het voorſte peloton voorgeſchreven is.

Inverſie. (Omkeering.)

335. Wanneer de bataillons-kommandant, welke ſomwijlen de noodzakelijkheid moet veronderſtellen, van front te maken naar de tegenovergeſtelde zijde der directie, die formatie door de kortſte beweging wil ten uitvoer brengen, zal hij bijaldien de kolonne

lonne den regtervleugel aan het hoofd heeft, kommanderen:

1. *Bij inverſie, regts in bataille.*
2. *Bataillon, guides regts.*

336. Op het eerſte kommando zal de adjudant zich een weinig vóór en met het gezigt naar den regter guide der eerſte afdeeling, en de adjudant-onderofficier zich op gelijke wijze een weinig achter den regter-guide der laatſte afdeeling ſtellen; de linker guide der eerſte afdeeling zal zich te gelijker tijd op de directie van de regter-guides der kolonne vervoegen, en zich aldaar met het front naar dezelve, zoodanig plaatſen, als hierboven, in n°. 326, voorgeſchreven is.

337. Op het tweede kommando zullen de adjudant en adjudant-onderofficier, zoo ſchielijk mogelijk, de regter-guides der kolonne rigten.

338. De bataillons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

3. MARSCH.

339. Op dit kommando zal de regter-vleugelman van het eerſte gelid van iedere afdeeling regtsom maken, en zijne borst zacht tegen den linkerarm van den guide der afdeeling aandrukken: voorts zal het bataillon zich, naar de voorgeſchrevene grondbeginſelen, regts in bataille formeren, en de bataillons kommandant, nadat zulks geſchied is, kommanderen:

Guides = INGERUKT.

Ten

Ten 2de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, te regterzijde in bataille.*

340. (1) Wanneer eene kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, zich te regterzijde in bataille moet formeren, zal de bataillons-kommandant een weinig te voren aan den adjudant het punt, waartegen hij zijnen regtervleugel wil aanleunen, gelijk mede het linker-rigtingspunt, aanwijzen; en de adjudant zal alsdan terstond twee jalonneurs met zich nemen, en dezelve op de navolgende wijs, in de hem aangewezene directie plaatsen.

341. De eerste zal op het steunpunt geplaatst worden, en de plaats aanduiden waartegen de regter-vleugelman des eersten gelids van het voorste peloton zal moeten aansluiten: de tweede zal daarentegen de plaats aanwijzen, alwaar een der drie laatste rotten van den linkervleugel deszelfden pelotons zal moeten te staan komen; en beide zullen zij zoodanig gesteld worden dat zij met den regterschouder naar het bataillon, als het geformeerd is, komen te staan.

342. Wanneer het hoofd der kolonne bijna op de hoogte van het punt gekomen is, waar de bataillons-kommandant zijnen regtervleugel wil aanhechten, zal hij kommanderen:

1. *Te regterzijde in bataille.*
2. *Bataillon* = GUIDES REGTS.

343.

(1) PL. XVII. *fig.* 1.

Digitized by Google

343. Op het tweede kommando zal de rigting regts genomen worden: de regter-guide der aan het hoofd zijnde afdeeling zal tot aan het punt, waar deze afdeeling regts moet wenden, regt vóór zich uit marcheren.

344. De volgende guides zullen elk in het voetspoor van den vóór hem gaanden guide marcheren.

345. Zoo dra de voorste afdeeling tot bijna op de hoogte van den eersten jalonneur genaderd is, zal de kommandant derzelve kommanderen:

1. *Wendt regts.*

En wanneer zij zich juist ter hoogte van dien jalonneur bevindt, daarop laten volgen:

2. MARSCH.

346. Op het kommando *marsch*, zal de afdeeling regts wenden, volgens het grondbeginsel der zwenkingen naar de zijde der guides, en de regter-guide zijne strekking zoodanig nemen, dat hij den naast hem staanden man juist tegenover den regter-jalonneur doet komen. De kommandant der afdeeling zal twee passen vóór het midden derzelve marcheren.

347. Wanneer de afdeeling tegen de beide jalonneurs gekomen is, zal derzelver kommandant haar kommanderen:

1. *Peloton*
2. HALT.
3. *Regts* = RIGT U.

348.

Digitized by Google

348. Op het tweede kommando zal de afdeeling blijven ſtil ſtaan.

349. Op het derde kommando zal dezelve zich rigten. De twee manſchappen die tegenover de jalonneurs ſtaan, zullen zich zachtjes tegen derzelver regterarm aanſluiten; de linker-guide zal weder in het opſluitend gelid gaan, en de kommandant der afdeeling zal, zich naar den regtervleugel van zijn eerſte gelid begevende, de rigting van hetzelve naar de twee manſchappen, welke tegenover de jalonneurs ſtaan, tot ſtand brengen; al hetwelk insgelijks bij alle de achtervolgende formatiën zal in acht genomen worden.

350. De tweede afdeeling zal regt vooruit blijven doormarcheren: en wanneer zij tegenover den linkervleugel der eerſte gekomen is, zal zij op het kommando van haren kommandant, op de hierboven voorgeſchrevene wijze regts wenden, en zich vervolgens naar de lijn van bataille begeven; zullende de regter-guide zijnen marsch zoodanig inrigten, dat hij naast den linker-vleugelman der eerſte afdeeling komt te ſtaan, en de kommandant twee paſſen vóór het midden zijner afdeeling marcheren.

351. Wanneer de tweede-afdeeling de lijn van bataille op twee paſſen na bereikt heeft, zal haar kommandant haar op de hierboven voorgeſchrevene kommando-woorden doen ſtil ſtaan, zich ſpoedig naast den linker vleugelman van de eerſte afdeeling begeven, en zich naauwkeurig met het eerſte gelid dezer afdeeling rigten.

Digitized by Google

352. De linker-guide zal zich te gelijker tijd vóór een der drie linker-vleugelrotten zijner afdeeling vervoegen, en naar de regterzijde front makende, zich naauwkeurig in de rigting der beide jalonneurs van de eerste afdeeling stellen.

353. De kommandant der tweede afdeeling zal alsdan kommanderen:

Regts = RIGT U.

354. Hierop zal de tweede afdeeling zich in de lijn begeven, en de kommandant haar rigten op den man van het eerste gelid, die tegen den linker-guide van zijn peloton aangesloten staat.

355. De volgende afdeelingen zullen op deze wijze, de eene na de andere, zich in de lijn van bataille komen stellen, door zich te gedragen naar hetgeen voor de tweede afdeeling is bepaald geworden: en zoo dra het geheele bataillon er zich naauwkeurig in geplaatst heeft, zal de kommandant van hetzelve kommanderen:

Guides = INGERUKT.

356. Op dit kommando zullen de guides weder naar hunne plaatsen van bataille keeren, en de vóór de eerste afdeeling staande jalonneurs zich terug trekken. Hetzelfde zal na alle formatiën in bataille plaats grijpen; en de guides zullen altoos door het rot gaan van den pelotons-kommandant, welke het naast bij hen staat.

357. De bataillons-kommandant moet de formatie nagaan, door zich vóór langs de lijn van bataille ge-

geſtadig verder zijdwaarts, en altijd ter hoogte van de afdeeling te begeven welke gereed is, om tot het inrukken in die lijn, de wending te doen; als kunnende hij van daar het best den misſlag, voortvloeijende uit een kommando dat te vroeg of te laat aan de voorgaande afdeeling gedaan is, bemerken en doen verhelpen.

358. De adjudant moet met de grootſte zorgvuldigheid de rigting der guides, naar gelang zij zich in de lijn van bataille begeven, behoorlijk bepalen, en ten dien einde zich op die lijn eenige paſen achter dezelve ſtellen: zullende deze grondregel in het algemeen voor alle de voorgeſchrevene formatiën gelden.

359. Eene kolonne den linkervleugel aan het hoofd hebbende, zal zich te linkerzijde in bataille formeren, door middel der tegenovergeſtelde kommando's en bewegingen. De afdeelings-kommandanten zullen alsdan tot het rigten hunner afdeelingen, zich op den linkervleugel derzelve ſtellen, en op het kommando van *guides* = INGERUKT, zich naar hunne plaatſen van bataille vervoegen. Hetzelfde zal telkens plaats grijpen wanneer eene kolonne, met den linkervleugel aan het hoofd, zich in bataille moet formeren.

Bemerkingen betrekkelijk het te regter- (of *te linker-*) *zijde in bataille formeren.*

360. Ten einde deze beweging met meerder regelmatigheid zoude kunnen uitgevoerd worden, zal het dienſtig zijn de lijn van bataille zoodanig

Digitized by Google

te bepalen, dat ieder peloton na volbragte wending, ten minste vier pasſen te doen hebbe om op dezelve te geraken.

361. In het eerſte onderrigt zal men de lijn van bataille in eene rigting bepalen, geheel of ten naaste bij evenwijdig met degene waarin de kolonne marcheert: maar wanneer de pelotons-kommandanten en de guides het werktuigelijke zamenſtel van deze beweging behoorlijk verſtaan, zal de bataillons-kommandant meer gewoonlijk ſchuinſche rigtingen kiezen, ten einde de bataillons te gewennen om zich zonder onderſcheid in allerlei rigtingen te formeren.

362. Wanneer de rigting der lijn van bataille met de ſtrekking van den marsch der kolonne (*d e*) eenen merkbaren hoek maakt, zal de bataillons-kommandant alvorens de beweging te beginnen, aan den guide der voorſte afdeeling een punt (*f*) voorwaarts, in eene met de lijn van bataille ten naaste bij evenwijdige rigting, aanwijzen (1), en zal deze guide zich dadelijk op dit punt aanbegeven, en de afdeeling op het kommando of wel op de waarſchuwing, naar dat de verandering van directe zulks vordert, van haren kommandant zich naar de ſtrekking van dien guide voegen. Voorts zal iedere der volgende afdeelingen dezelfde beweging uitvoeren, zoo dra zij ter plaatſe komt, waar de voorſte dezelve verrigt heeft: en door dit middel zullen alle de afdeelingen der kolonne als zij ieder aan het punt komen, alwaar zij wenden moeten om zich naar de lijn van bataille te be-

(1) PL. XVII. *fig.* 1.

Digitized by Google

begeven, na volbragte wending ten naaste bij even veel pasſen te doen hebben om in die lijn te geraken.

363. De kommandanten der afdeelingen moeten wanneer zij zich op de lijn van bataille plaatſen, altoos in acht nemen van het kommando RIGT U niet eer te doen, dan nadat de guide van hun peloton door den adjudant in de rigting bevestigd is: en deze grondregel moet in het algemeen bij alle formatiën bij opvolging worden nagekomen.

Ten 3de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, voorwaarts in bataille.*

364. Wanneer veronderſteld wordt dat de kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, achter de lijn waarop de bataillons-kommandant haar in bataille wil formeren, te regterzijde opkomt, zal hij eenigen tijd te voren aan den adjudant het punt, waartegen hij zijnen regtervleugel begeert aan te ſteunen, benevens het rigtingspunt van den linkervleugel aanwijzen; en de adjudant zal terſtond hierop twee jalonneurs met zich nemen, en dezelve in de hem aangewezene directie plaatſen, zoodanig als bij de formatie te regterzijde in bataille, in n°. 341, voorgeſchreven is.

365. Zoo dra het hoofd der kolonne de twee op de lijn van bataille geſtelde jalonneurs tot op omtrent den pelotons-afſtand is genaderd, zal de bataillonskommandant de kolonne doen halt houden, en aan den kommandant der voorſte afdeeling gelasten, om dezelve roerend aan die twee jalonneurs te plaatſen:

Digitized by Google

en nadat zulks geschied is, zal de bataillons-kommandant de navolgende kommando's doen:

1. *Voorwaarts in bataille.*
2. *Bataillon* = GUIDES REGTS.
3. *Met Pelotons, half links.*
4. MARSCH.

366. (1) Op het kommando *marsch*, zullen alle de pelotons, uitgezonderd datgene hetwelk reeds in de lijn van bataille staat, links zwenken, om eene vaste of niet van de plaats komende spil; en zoo dra de bataillons-kommandant oordeelt dat zij, in vergelijking der strekking van de lijn van bataille, genoeg gezwonken hebben, zal hij kommanderen:

1. *Voorwaarts.*
2. MARSCH.

367. Op het kommando van *marsch*, zal de regterguide van het naast bij de lijn van bataille zijnde peloton, met wenden ophoudende, zich regt voorwaarts begeven.

368. Op hetzelfde kommando zal de regter-guide van het volgende peloton, insgelijks met zwenken ophoudende, zich regt vooruit begeven, en het rot van het voorgaande peloton, dat zich vlak tegenover hem bevindt, volgen, tot op het oogenblik, wanneer dat peloton de wending regts doet, om regthoekig op de lijn van bataille aan te rukken; alsdan

(1) PL. XVII. fig. 2.

Digitized by Google

dan zal die guide ophouden, het rot hetwelk vóór hem was verder te volgen, en regt vooruit blijven voortmarcheren.

369. De regter-guide van ieder der volgende pelotons zal hetzelfde nakomen, wat zoo even aan dien van het tweede is voorgeschreven.

370. Iedere pelotons-kommandant zal, zoo dra de regter-guide van zijn peloton regt tegenover het linker-vleugelrot van het peloton komt, dat onmiddellijk vóór het zijne in de lijn van bataille moet inrukken, kommanderen:

1. *Wendt regts.*
2. MARSCH.

371. Deze beide kommando's zullen op dezelfde wijze uitgevoerd worden als hierboven, bij het formeren *te regterzijde in bataille*, voorgeschreven is.

372. Iedere pelotons-kommandant zal zijn peloton op twee pasfen afstands van de lijn van bataille doen halt houden. De linker-guide van hetzelve zal zich alsdan terstond op deze lijn, vlak tegen over een der drie linker-vleugelrotten van zijn peloton plaatsen, en de adjudant hem behoorlijk in de rigting bevestigen; en nadat dit verrigt is, en de pelotons-kommandant zich naast den linker-vleugelman van hetzelve zijner regterhand staande peloton geplaatst heeft, zal deze kommandant kommanderen:

Regts = RIGT U.

373. Zoo dra de formatie ten volle is geschied, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

Guides = INGERUKT.

374. Met den linkervleugel aan het hoofd, zal deze formatie door de tegenovergestelde kommando's en middelen verrigt worden.

375. De bataillons-kommandant en adjudant moeten bij deze formatiën hetzelfde werk, wat hun in het voorgaande artikel voorgeschreven is, verrigten.

Bemerkingen betrekkelijk de formatie van eene kolonne op heele distantiën voorwaarts in bataille.

376. De juistheid dezer beweging hangt af van de rigting, welke de pelotons zullen hebben op het oogenblik, wanneer de bataillons kommandant *voorwaarts* = MARSCH kommandeert. Hij zal het ware tijdstip tot het doen van dit laatste kommando moeten beramen, door in aanmerking te nemen, dat zoo de rigting der lijn van bataille met de strekking der kolonne geheel of ten naaste bij eenen regten hoek maakt, de pelotons het achtste gedeelte van eenen cirkel moeten zwenken, en dat hoe scherper de hoek is, dien deze beide strekkingen maken, hoe verder de pelotons zullen moeten zwenken, alvorens zij regtuit beginnen te marcheren.

377. Het is van zeer veel aanbelang dat ieder peloton, in het aanmarcheren naar de lijn van bataille(1), juist

(1) PL. XVII. *fig.* 2.

Digitized by Google

juist de wending doet op het punt (*e*), regt tegenover de plaats, alwaar zijn kommandant op die lijn zal moeten komen te staan. Indien een peloton te vroeg wendde, zou het zich gedeeltelijk bedekt zien door datgene, hetwelk zich vóór hetzelve op de lijn van bataille geformeerd heeft, en verpligt wezen om door den schuinschen marsch zich te ontblooten of zijn front vrij te maken. Indien het daarentegen te laat wendde, zou het den vleugel van het peloton, waartegen het zich moet aansluiten, voorbij raken, en tot het verbeteren van dien misslag genoodzaakt zijn, om bij het voortrukken naar de lijn, schuins te marcheren: en in beide deze gevallen zou de misslag van een peloton, door het volgende te misleiden, zich trapswijze tot aan het laatste kunnen uitstrekken.

378. De guide van ieder peloton moet zorg dragen, van op zoodanige wijze te wenden, dat zijn peloton regt op de lijn van bataille komt.

379. Indien de hoek, welken de lijn van bataille met de oorspronkelijke strekking der kolonne maakt, zoo scherp mogt zijn dat de afdeelingen tegenover de plaats komende, welke zij in de lijn van bataille beslaan moeten, zich bijna evenwijdig met die lijn bevonden te wezen, zouden de kommandanten derzelve niet kommanderen *wendt regts* (of *links*), maar alleen hunne afdeelingen op twee pasfen van de lijn doen halt houden, en in die stelling het kommando doen: *regts* (of *links*) = RIGT U.

380. Bijaldien daarentegen de hoek, welken de lijn

lijn van bataille met de aanvankelijke directie der kolonne maakt, merkelijk grooter dan een regte hoek mogt zijn, zou de formatie niet door de beweging van *voorwaarts in bataille*, maar door die van *te regter-* (of *te linker-*) *zijde in bataille*, en volgens de grondbeginselen, welke ten aanzien dezer formatie voorgeschreven zijn, moeten geschieden.

381. Indien een der pelotons een beletsel, waardoor hetzelve verhinderd werd in front te blijven voortmarcheren, mogt ontmoeten, zou het in den marsch *regts-* (of *links-*) *om* moeten maken, en het onmiddellijk voorgaande peloton uit de flank volgen: en nadat het dit beletsel voorbij was, zou het op het kommando van zijnen kommandant wederom moeten opmarcheren.

Ten 4de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, front achterwaarts in bataille.*

382. Wanneer de kolonne verondersteld wordt, met den regtervleugel aan het hoofd, vóór het regter-gedeelte der lijn op welke de bataillons-kommandant haar in bataille wil stellen, naar dezelve op te rukken, zal die kommandant eenige oogenblikken te voren aan den adjudant het punt, alwaar hij zijnen regtervleugel wil aanleunen, en het rigtingspunt voor den linkervleugel aanwijzen: en de adjudant zal alsdan terstond met twee jalonneurs vooruit gaan, en dezelve in de hem opgegevene rigting plaatsen, op

zoo-

Digitized by Google

zoodanige wijze als bij de formatie *te regterzijde in bataille* voorgeſchreven is.

383. Wanneer het hoofd der kolonne gekomen is tot op omtrent eenen pelotons-afſtand van de beide op de lijn geplaatſte jalonneurs, zal de bataillons-kommandant de kolonne doen halt houden, en aan den kommandant der voorſte afdeeling gelasten om dezelve met verkeerd front, achter tegen de twee jalonneurs aan te plaatſen. Die afdeeling maakt alsdan *regtsom*, en zwenkt daarna *met rotten links*, op het kommando van haren kommandant; trekt voorts over de lijn van bataille heen en zwenkt, zoo dra haar eerſte rot dezelve twee paſſen voorbij is, nog eenmaal met rotten links, om zich achter de twee jalonneurs te ſtellen: en nadat zij aldaar gekomen is, zal haar kommandant haar doen halt houden en *front* maken, en haar regts rigten.

384. In deze ſtelling maakt de voorſte afdeeling front naar de kolonne, en zoo dra zij behoorlijk geplaatst is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Front achterwaarts in bataille.*
2. *Bataillon regts uit de flank.*
3. *Regts* = OM.
4. MARSCH.

385. Op het derde kommando zullen alle de pelotons, uitgezonderd het reeds op de lijn van bataille geplaatſte, regtsom maken, en de kommandanten derzelve zich naast hunne regter-guides vervoegen.

386. (1) Op het kommando *marsch*, moeten alle de pelotons die regtsom hebben gemaakt, zich in be-

(1) PL. XVIII. *fig.* 1.

beweging ſtellen. De linker-guide (*e*) van het peloton, hetwelk het naast bij de lijn van bataille is, zal zich ſpoedig naar die lijn begeven om dezelve te gaan afbakenen. Hij zal zich op dezelve zoodanig ſtellen, als hierboven ten aanzien der trapswijze formatiën voorgeſchreven is, en aldus aan zijnen pelotons-kommandant ten naaste bij het punt aanwijzen, alwaar dezelve door de lijn van bataille moet gaan, om haar twee paſſen te overſchrijden en vervolgens met rotten links te doen zwenken, zoodanig dat hij aan zijn peloton eene ſtrekking evenwijdig met die lijn geeft, gelijk in (*f*).

387. Zoo dra het voorſte rot van dit peloton nabij het linker-vleugelrot van het reeds op de lijn van bataille geformeerde peloton gekomen is, zal de kommandant van hetzelve kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Regts* = RIGT U.

388. Het eerſte kommando moet op twee paſſen van de plaats, alwaar het peloton halt moet houden, geſchieden.

389. Op het tweede kommando zal het peloton ſtil houden, en indien er openingen tusſchen de rotten mogten ontſtaan zijn, zullen dezelve ſpoedig tot op hunnen behoorlijken afſtand weder opſluiten.

390. Terſtond na het derde kommando zal de pelotons-kommandant zich naast den linker-vleugelman van

Digitized by Google

van het te zijner regterhand staande peloton plaatsen, en zich met het eerste gelid van dat peloton rigten.

391. Het vierde kommando zal op dezelfde wijze, als hierboven in nº. 354 is voorgeschreven, worden ten uitvoer gebragt.

392. Alle de volgende pelotons zullen zich op dezelfde, zoo even verklaarde wijze in de lijn van bataille vervoegen, en zich ieder regelen naar datgene, hetwelk zich vóór herzelve op die lijn moet begeven. De linker-guides (*e*) zullen zich van hunne pelotons verwijderen, naar gelang dezelve de lijn van bataille, op omtrent twaalf passen na bereiken, en zich aldaar zoodanig plaatsen, dat zij tegenover een der drie linker-vleugelrotten van hun peloton, nadat hetzelve zich in slagorde geformeerd heeft, komen te staan.

393. Als de formatie volvoerd is, kommandeert de bataillons-kommandant:

Guides = INGERUKT.

394. Met den linkervleugel aan het hoofd, wordt deze formatie door omkeering der hiervoor vermelde middelen ten uitvoer gebragt.

395. De bataillons-kommandant en de adjudant moeten bij deze formatien dezelfde werkzaamheden, welke hun bij de formatie *te regterzijde in bataille* zijn opgelegd, waarnemen.

Bemerking betrekkelijk de wijze, om eene kolonne op heele distantie met het front achterwaarts in bataille te formeren.

396. Wanneer de pelotons zich naar de lijn van ba-

bataille begeven moeten de kommandanten, welke hen geleiden, den marsch derzelve zoodanig beſtieren, dat zij die lijn over trekken een weinig achter hunnen guide, en dus moet iedere guide zich vroegtijdig genoeg van zijn peloton weg begeven, om, alvorens hetzelve te zijner hoogte komt, reeds naauwkeurig in de rigting te zijn gevestigd.

ARTIKEL 3.

Formatie in bataille, uit twee bewegingen zamengeſteld.

397. Wanneer eene kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, achter de lijn van bataille aankomt, en langs die lijn doormarcheert, en de bataillons-kommandant het noodig oordeelt om haar in bataille te formeren eer dat, bij voorbeeld, de drie laatſte pelotons nog in de nieuwe directie gekomen zijn, zal hij de kolonne doen halt houden, en na de rigting der guides van de reeds in de directie zijnde pelotons gevestigd te hebben, kommanderen:

1. *Links in bataille.*
2. *Drie laatſte pelotons voorwaarts in bataille.*

398. Op het tweede kommando zal iedere kommandant der drie laatſte pelotons kommanderen:

1. *Guides regts.*
2. *Met peletons half links.*

De bataillons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

3. MARSCH.

399. Op het kommando *marsch*, door den bataillons-kom-

kommandant gedaan, en vaardig door de kommandanten der pelotons herhaald, zullen de vijf eerste pelotons *zich links in bataille*, en de drie laatste zich *voorwaarts in bataille* formeren, volgens de middelen welke voor deze beide formatiën voorgeschreven zijn. Iedere kommandant van de drie laatste pelotons zal zoo dra zijn peloton ver genoeg gezwonken heeft, *voorwaarts* en *marsch* kommanderen.

400. Indien de kolonne in plaats van achter de lijn van bataille aan te komen, vóór dezelve aankwam, zou de bataillons-kommandant moeten kommanderen:

1. *Links in bataille.*
2. *Drie laatste pelotons front achterwaarts in bataille.*

401. Op het tweede kommando zou alsdan de kommandant van ieder laatste peloton moeten kommanderen: ten 1ste *peloton regts uit de flank;* ten 2de *regts* = OM.

Daarna zou de bataillons-kommandant kommanderen:

3. MARSCH.

402. Op dit kommando *marsch*, van den bataillons-kommandant, hetwelk door de pelotons-kommandanten met vaardigheid herhaald wordt, zullen de vijf eerste pelotons zich *links in bataille*, en de drie laatste zich *front achterwaarts in bataille* moeten formeren, volgens de middelen die voor deze beide formatiën voorgeschreven zijn.

403. Deze onderscheidene bewegingen zouden

Digitized by Google

door eene kolonne, met den linkervleugel aan het hoofd, volgens dezelfde grondregelen moeten uitgevoerd worden.

ARTIKEL 4.

Verscheidene wijzen om eene kolonne op halve distantie en met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, op de lijn van bataille in front te formeren.

Ten 1ste Links of regts in bataille, de distantiën van voren nemende.

— 2de Te regter- of linkerzijde in bataille.

— 3de Voorwaarts in bataille om front te maken naar den kant werwaarts de kolonne heen marcheert.

— 4de Het front achterwaarts in bataille om front te maken naar de tegenover gestelde zijde van die, waarheen de kolonne marcheert.

Ten 1ste *Kolonne op halve distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, links in bataille, door de afstanden van voren te nemen.*

404. Men veronderstelle dat de kolonne voortmarchere langs de lijn, waarop men haar in bataille wil formeren. Alsdan zal de bataillons-kommandant, wanneer het laatste peloton aan het punt gekomen is, waartegen hij den linkervleugel wil aanflui-

Digitized by Google

luiten, de kolonne doen halt houden, en kommanderen:

Op heele distantie voorwaarts opent u.

405. Hij zal tevens aan den kommandant van het voorste peloton gelasten, om hetzelve te doen voorwaarts marcheren, en deze kommandant zal daartoe aanstonds kommanderen:

1. *Peloton voorwaarts.*
2. *Guides links.*
3. MARSCH.

406. De kommandant van het tweede peloton zal, wanneer hij bemerkt dat hij ten naaste bij zijne distantie verkregen heeft, kommanderen: *peloton voorwaarts, guides links*, en vervolgens zoo dra hij dezelve volkomen heeft, *marsch*, hetwelk trapswijze van peloton tot peloton, tot aan het einde der kolonne, zal geschieden; moetende ieder peloton daarbij zorg dragen, van den pas van het onmiddellijk voorgaande aan te nemen.

407. Indien de bataillons-kommandant de kolonne links in bataille wil formeren, zal hij dezelve op het oogenblik, wanneer het achterste peloton deszelfs behoorlijken afstand heeft, doen halt houden.

408. Deze bewegingen zullen even eens door eene geslotene kolonne uitgevoerd worden; en indien de kolonne den linkervleugel aan het hoofd had, zouden dezelve door de tegenovergestelde middelen geschieden.

Digitized by Google

409. De bataillons-kommandant moet zorg dragen dat elk peloton den marsch aanneemt op het oogenblik, wanneer het zijnen vollen afstand verkrijgt.

410. De adjudant moet zich onthouden aan het hoofd der kolonne, en den marsch van den voorsten guide besturen.

411. De adjudant-onderofficier moet zich onthouden ter hoogte van den achtersten guide.

Ten 2de *Kolonne op halve distantie, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, te regter- of te linkerzijde in bataille.*

412. Deze beweging zal uitgevoerd worden op dezelfde wijze als voor eene kolonne op heele distantie bepaald is.

Ten 3de *Kolonne op halve distantie, voorwaarts in bataille.*

413. Deze beweging kan niet zoó als bij eene kolonne op heele distantie, door de pelotons in front uitgevoerd worden, omdat de ruimte tusschen dezelve, tot het doen der achtste cirkelszwenking niet groot genoeg is. Het zal derhalve noodzakelijk wezen om, op de hierboven ontvouwde wijze, eerst de heele distantiën te doen nemen; ten zij men mogt verkiezen om te laten opsluiten, en uit de geslotene kolonne te déploijeren.

Ten

Ten 4de *Kolonne op halve distantie, het front achterwaarts in bataille.*

414. Deze beweging zal op dezelfde wijs, als bepaald is voor eene kolonne op heele distantie, verrigt worden.

ARTIKEL 5.

Déploijement (ontvouwing) *der geslotene kolonne.*

415. Vermits de hierboven aangewezene middelen, om in geslotene kolonne van directie te veranderen, eene gemakkelijke wijze aan de hand geven om eene kolonne in elke rigting naar welgevallen te plaatsen, zoo zullen de déploijementen altoos regthoekig geschieden, door eerst te beginnen met de kolonne loodregt te stellen op de lijn van bataille, waarop men haar déploijeren wil.

416. Eene geslotene kolonne zal zich dus in bataille kunnen formeren:

Ten 1ste Met het front voorwaarts, door het déploijement.

— 2de Met het front achterwaarts, door den contra-marsch en het déploijement.

— 3de Met het front naar de regter- of linkerflank, door eene verandering van directie in geslotene kolonne en het déploijement.

Digitized by Google

417. Nadat de lijn van bataille bepaald is, zal de adjudant vooraf op dezelve twee jalonneurs ſtellen, iets minder dan het front van eene der afdeelingen der kolonne is uitgeſtrekt, van elkander verwijderd. Men zal de kolonne op deze beide jalonneurs doen aanmarcheren, ten minſte op twee paſſen aan deze zijde van dezelve doen halt houden, en haar dan evenwijdig met de lijn van bataille ſtellen, bijaldien zij niet reeds zoodanig ſtaan mogt.

418. (1) In het hierna volgende voorbeeld, zal men een voorſte bataillon (*a*) veronderſtellen van eene divisie kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, hetwelk evenwijdig met de door de beide jalonneurs (*d e*) bepaalde lijn van bataille geplaatst is, en op de tweede divisie moet déploijeren.

419. Deze veronderſtelling bevat alle mogelijke gevallen in zich.

De bataillons-kommandant zal alsdan kommanderen:

1. *Kolonne, op de tweede divisie déploijeren.*
2. *Bataillon regts- en links-* = OM.
3. MARSCH.

420. Op het eerſte kommando zal iedere divisiekommandant zijne divisie waarſchuwen, dat zij regts- of linksom zal moeten maken, en de kommandant der

(1) PL. XVIII. *fig.* 2.

Digitized by Google

der tweede divisie aan dezelve de waarschuwing doen van zich niet te verroeren.

421. Op het tweede kommando zullen de divisiën, welke in de orde van bataille te regterzijde van de benoemde divisie moeten komen te staan, namelijk de regter-flank en de eerste divisie, regtsom maken, en de kommandanten dier beide divisiën zich naast hunne regter-guides begeven. Daarentegen zullen degenen welke te linkerzijde van de benoemde divisie moeten komen, dat is te zeggen, de derde, vierde en linker-flankdivisie linksom maken, en derzelver kommandanten zich naast hunne linker-guides vervoegen. De kommandant van de regter-flankdivisie moet aanstonds twee punten op den grond in het oog nemen, om zijne directie te verzekeren.

422. Op het kommando *marsch*, zullen alle de divisiën welke zich naar eene der flanken gewend hebben, aantreden, en moet de kommandant der regter-flankdivisie daarbij in acht nemen van naauwkeurig regt voor zich uit te marcheren, en vooral vermijden van aan den buitenkant der lijn van bataille te komen.

423. De regter-guides (*h*) van de divisiën die regtsom, gelijk ook de linker-guides (*i*) dergenen welke linksom gemaakt hebben, moeten gedurende den marsch uit de flank, naauwkeurig den afstand van drie passen onderhouden waarop zij van de divisie die de hunne in de orde van kolonne onmiddellijk voorgaat, moeten geschelden wezen, en met elkander op gelijke hoogte marcheren.

424. Iedere divisie-kommandant zal voor zich

zelven, op het kommando *halt*, hetwelk aan de divisie, die onmiddelijk vóór de zijne moet halt houden, gedaan wordt, blijven stil staan, zijne divisie voorbij zich laten heentrekken, en uit den afstand tusschen zich zelven en den guide die haar leidt, gelijk mede uit de opening welke tusschen de rotten plaats heeft, het ware tijdstip bepalen om haar te doen halt houden. Door middel van deze tweeledige oplettendheid, zullen de divisie-kommandanten in staat gesteld worden, om den afstand met naauwkeurigheid te beoordeelen.

425. De kommandanten der eerste en derde divisie, naast hunne guides staande, moeten den marsch van hunne divisiën niet volgen, maar zullen dezelve voorbij zich laten heentrekken: en de kommandant der eerste divisie zal de distantie, gelijk hiervoor aangewezen is, beoordeeld en genoegzaam bevonden hebbende, kommanderen:

1. *Eerste divisie.*
2. HALT.
3. FRONT.

En zich aanstonds vóór het midden zijner divisie stellen.

426. Zoo dra de kommandant der tweede divisie zich op het punt ziet, van door de eerste ontbloot (*gedémaskeerd*) te worden, zal hij kommanderen:

1. *Divisie voorwaarts.*
2. *Guide links.*
3. MARSCH.

427.

Digitized by Google

427. Op het kommando *marsch*, hetwelk moet gedaan worden op het oogenblik wanneer het front der tweede divisie geheel vrij wordt, zal dezelve zich naar den lijn van bataille begeven, en wanneer zij tegen de op de lijn staande jalonneurs (*d e*) genaderd is, zal haar kommandant aan haar de kommando's doen:

4. *Divisie.*
5. HALT.

428. Op het kommando *halt*, zal de tweede divisie stil houden, en de vervullings-onderofficier van het vierde peloton zich, in (*m*), tusschen de twee jalonneurs plaatsen, regtsom maken, en door den adjudant naauwkeurig op de lijn van bataille gevestigd worden; en de kommandant der tweede divisie, zich dadelijk naar den linkervleugel zijner divisie begevende, zal kommanderen:

6. *Links* = RIGT U.

429. De kommandant der divisie en die van het vierde peloton zullen elk het peloton rigten, hetwelk de oogen naar hem gewend heeft, en vervolgens *staat* kommanderen.

430. In dien tusschen tijd zal de regter-flankdivisie de eerste divisie gedémasqueerd hebben, en alsdan zal aanstonds haar kommandant, die op het kommando *halt*, gedaan aan de eerste divisie, is blijven stilstaan, kommanderen:

1. *Flankeurs.*
2. HALT.
3. FRONT.

Digitized by Google

431. Op het kommando *front*, zal de regter-guide van elk peloton zich op de lijn van bataille vervoegen, links front maken en zich in de rigting der twee, vóór de tweede divisie gestelde, jalonneurs plaatsen.

432. Zoo dra de kommandant der eerste divisie (*k*) bemerkt, dat de regter-flankdivisie ten naaste bij vóór zijne divisie weg is, zal hij kommanderen:

1. *Divisie voorwaarts.*
2. *Guide links.*
3. MARSCH.

Dit laatste kommando moet hij uitspreken op het oogenblik wanneer het geheele front zijner divisie vrij wordt.

433. De eerste divisie marcheert alsdan naar de lijn van bataille, en zoo dra zij dezelve op twee passen na bereikt heeft, kommandeert haar kommandant:

4. *Divisie.*
5. HALT.

434. Na dat de kommandant der eerste divisie dit laatste kommando gedaan heeft, zal hij zich naast den regter-vleugelman der tweede divisie vervoegen. De regter-guide van elk der twee pelotons van de eerste divisie zal zich te gelijker tijd op de lijn van bataille begeven, links front maken, en zich in de rigting der twee, vóór de tweede divisie gestelde, ja-

Digitized by Google

jalonneurs plaatsen. Vervolgens zal de kommandant der eerste divisie kommanderen:

6. *Links* = RIGT U.

435. De kommandant der divisie en die van het tweede peloton zullen elk het peloton rigten, hetwelk de oogen naar hen gewend heeft, en daarna *staat* kommanderen.

436. Zoo dra de kommandant der regter-flankdivisie ziet dat de eerste divisie in het alignement is, zal hij (zonder naar het kommando *staat* van derzelver kommandant te wachten) zich naast den regter-vleugelman van de eerste divisie vervoegen, en *links* = RIGT U kommanderen. De regter-flankdivisie zal op dezelve wijze, als ten aanzien der eerste divisie is voorgeschreven, gerigt worden.

437. Het déploijement van den linkervlengel zal volgens dezelfde grondbeginselen geschieden.

438. De kommandant, namelijk van de derde divisie, die om zijne divisie langs zich heen te zien voorbij trekken, ter hoogte van de linker-flank der tweede is blijven staan, zal haar doen stil houden, op zoodanige wijze, als voor den kommandant der eerste bepaald is, en zich alsdan vaardig vóór het midden zijner divisie begevende, kommanderen:

1. *Divisie voorwaarts.*
2. *Guide regts.*
3. MARSCH.

Digitized by Google

439. Op het kommando *marsch*, begeeft zich de derde diviſie naar de lijn van bataille, en wanneer zij tot op twee paſen van deze lijn genaderd is, kommandeert derzelver kommandant:

4. *Diviſie.*
5. HALT.

440. Na dit laatſte kommando gedaan te hebben, zal de kommandant der derde diviſie zich naast den linker-vleugelman van de tweede begeven. Te gelijker tijd zal de linker-guide van ieder peloton dier derde diviſie zich op de lijn van bataille vervoegen, regts front maken, en zich in de rigting der beide, vóór de tweede diviſie geſtelde, jalonneurs plaatſen. De kommandant van deze laatstgemelde diviſie zal tot in het tweede gelid te rug gaan, wanneer die van de derde zich op zijne plaats komt begeven.

441. Vervolgens zal de kommandant van de derde diviſie kommanderen:

6. *Regts* = RIGT U.

442. De kommandant der diviſie en die van het zesde peloton zullen elk het peloton rigten, dat de oogen naar hen gewend heeft, en daarna *ſtaat* kommanderen.

443. De vierde en de linker-flankdiviſie zullen alles nakomen, wat voor de derde diviſie bepaald is.

444. Nadat het déploijement volvoerd is, zal de kommandant van het bataillon kommanderen:

Guides = INGERUKT.

445.

Digitized by Google

445. Op dit kommando zullen de kommandanten van de eerſte en tweede diviſie, zoo als ook de kommandant der regter-flankdiviſie en de guides, zich weder naar hunne plaatſen van bataille begeven. De kommandant der derde diviſie zal zich op zijde wenden, om dien van de tweede door te laten.

De jalonneurs zullen zich van vóór het front weg begeven.

446. De bataillons-kommandant moet gedurende de uitvoering der beweging, voor de nakoming der grondbeginſelen zorgen, en voornamelijk acht geven dat de diviſiën, in het déploijeren, niet te vroeg of te laat halt houden. Hij moet met vaardigheid, maar zonder getier, den misſlag van een te vroeg of te laat gedaan kommando verhelpen, en voorkomen dat deze feil verder dan tot de diviſie, in welke dezelve heeft plaats gegrepen, zich uitbreide.

447. De adjudant moet telkens wanneer het déploijement (*centraal* is, of) uit het midden geſchiedt, bij opvolging de rigting der guides van de regter-diviſiën bevestigen. Maar zoo menigmaal als het déploijement op de voorſte of op de achterſte diviſie der kolonne verrigt wordt, moet hij de rigting van alle de guides, den eenen na den anderen nazien en verberen.

448. De adjudant-onderofficier moet altoos wanneer uit het midden gedéploijeerd wordt, de rigting der guides van de linker-diviſiën verzorgen.

Over-

Digitized by Google

Overzigt der algemeene grondbeginselen, en bemerkingen betrekkelijk het déploijement.

449. Op welke divisie men ook moge déploijeren, altoos maken alle degenen, welke in de orde van bataille te regterzijde van de benoémde divisie móeten komen, regtsom, en die welke links van dezelve behooren te staan, linksom.

450. Alle de divisiën moeten regthoekig déploijeren, te gelijker hoogte marcheren, en den afstand onderhouden naar de zijde van de lijn van bataille.

451. Iedere divisie moet op het oogenblik wanneer haar front vrij wordt, zich naar de lijn van bataille begeven, en zich aldaar rigten naar den kant van de tot rigtsnoer benoémde divisie, welke voor zich zelve zich altoos links moet rigten wanneer de kolonne den regter-, en regts wanneer zij den linkervleugel aan het hoofd heeft.

452. De divisie-kommandanten moeten bij het déploijeren, acht geven dat de bepaalde grondregels voor den marsch uit de flank wel worden nagekomen: en indien er opening tusschen de rotten mogt ontstaan wezen, hetwelk echter niet anders dan op eenen moeijelijk te betredenen bodem behoort te geschieden, moeten zij dezelve bij het kommando HALT, weder op hunnen behoorlijken afstand doen opsluiten.

453. Wanneer een divisie-kommandant dit kommando te vroeg of te laat deed, zou de divisie verpligt

Digitized by Google

pligt wezen, om als zij zich naar de lijn van bataille begeeft, schuins regts of links te marcheren, en haar misslag zoude bovendien de volgende divisie kunnen misleiden.

454. Bij de divisiën welke uit de linker-flank déploijeren, is het altoos de linker-guide van het evene en onevene peloton van elke harer, welke zich op het kommando HALT, aan de divisie, als zij twee passen van de lijn van bataille is, gedaan, op die lijn moet stellen, om de rigting af te bakenen; terwijl het integendeel bij de divisiën welke regts uit de flank déploijeren, de regter-guide van elk peloton is, die zich tot het afbakenen naar de lijn van bataille moet begeven.

455. Ten einde het rigten der divisie, op welke gedéploijeerd wordt zoo veel te gemakkelijker te maken, moet de adjudant altoos op het oogenblik wanneer die divisie op de lijn van bataille komt, den in het midden van haar staanden vervullingsonderofficier naauwkeurig op die lijn, tusschen de twee te voren reeds op dezelve gestelde jalonneurs, plaatsen.

456. Alle deze grondregelen zijn insgelijks toepasselijk op eene kolonne welke geheel regts of geheel links déploijeert.

Digitized by Google

VIJFDE AFDEELING.

Marsch in Bataille.

EERSTE ARTIKEL.

Voorwaarts in bataille marcheren.

457. Wanneer het bataillon naauwkeurig gerigt is, en veronderfteld wordt het *rigtings*-bataillon uit te maken, zal de bataillons-kommandant, het in bataille willende doen marcheren, daarvan den adjudant verwittigen, en zich zelven omtrent veertig pasfen achter het vaandelrot begeven, front makende naar het bataillon.

458. De adjudant zal zich op gelijken afftand vóór het vaandelrot plaatfen, en front maken naar den bataillons-kommandant, die denzelven door met zijnen degen te wenken, tegenover den vaandeldrager (1) zoo na mogelijk in eene op de lijn van bataille loodregte rigting ftellen, en vervolgens over deszelfs hoofd en dat van dien vaandeldrager in het veld een voorwaartsch rigtingspunt in het oog zal nemen, bijaldien de grond daartoe een merkbaar voorwerp oplevert, hetwelk zich naauwkeurig in

(1) Pl. XIX. fig. 1.

Digitized by Google

in de verlengde lijn van die beide eerſte punten bevindt.

459. De bataillons-kommandant zal zich voorts omtrent zestig pasſen achterwaarts begeven, en twee jalonneurs (*a* en *b*) in de verlenging van de door den vaandeldrager en adjudant bepaald wordende regte lijn ſtellen. De jalonneurs zullen achterwaarts front maken. De eerſte (*a*) zal geplaatst worden op omtrent vijf en twintig pasſen achter het derde gelid van het bataillon, en de tweede (*b*) op gelijken afſtand van den eerſten.

460. De vaandeldrager zal zoo dra de adjudant behoorlijk op de loodlijn geplaatst is, twee punten op den grond in het oog nemen in de regte lijn, die bij hem beginnende, tusſchen de hielen van dien officier zou doorgaan: van welke beide punten het eerſte vijftien of twintig pasſen van den vaandeldrager moet verwijderd wezen.

461. Nadat deze voorbereidingen gemaakt zijn, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Bataillon voorwaarts.*

462. Op dit kommando zal het eerſte gelid de vaandelwacht zich in den gewonen pas zes pasſen vooruit begeven, en het tweede gelid dier wacht in deszelfs plaats treden. De twee algemeene guides (*f g*) zullen te gelijker tijd zich ter hoogte van dat eerſte gelid vervoegen, de eene (*f*) regt tegenover den kommandant van het regtervleugelpeloton en

Digitized by Google

de andere (g) regt tegenover den rotfluiter, welke aanfluit op den linkervleugel van het bataillon.

463. De adjudant moet in acht nemen van den vaandeldrager naauwkeurig tusschen zich en den onderofficier van het vaandelrot, die denzelven in het eerste gelid vervangen heeft, te vestigen, en zich vervolgens naar de plaats, welke hem hierna, in nº. 471, zal worden aangewezen, begeven.

464. De adjudant-onderofficier zal zich eenige passen zijdwaarts regts- of links van het gelid der vaandeldragers stellen.

465. De bataillons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

466. Op dit kommando zal het bataillon vaardig aantreden. De vaandeldrager welke met het houden van den pas en der directie belast is, moet met de uiterste bezorgdheid de grootte en tijdmaat van den gewonen pas in acht nemen, in de verlenging marcheren der beide punten, welke hij tusschen zich en den adjudant op den grond heeft in het oog genomen, en door de middelen die in nº. 79 der pelotons-school voorgeschreven zijn, bij opvolging andere punten in het oog nemen, naar mate dat hij verder vooruit komt. De twee aan zijne regter- en linkerhand geplaatste onderofficiers moeten met hem gelijken pas houden, zonder het hoofd of de schouders te verdraaijen: en de vaandeldrager zal zijn vaandel tegen de heup dragen.

467.

467. De beide algemeene guides moeten met het vaandelgelid in gelijken pas marcheren, en volkomen of althans ten naaste bij met dit gelid op dezelfde hoogte blijven, zonder zich om elkander te bekommeren.

468. De drie onderofficiers die het tweede gelid der vaandelwacht uitmaken, en in het midden van het bataillon geplaatst zijn, moeten wel gerigt en arm aan arm, met het hoofd regtuit en zonder de lijn hunner schouders te verdraaijen, marcheren. De middelste van hen moet het voetspoor van den vaandeldrager naauwkeurig volgen, en met denzelven gelijken pas houden, doch zonder immer anders dan op het kommando of de waarschuwing van den bataillons-kommandant, den pas te verlengen of te verkorten, al ware het ook dat hij zich meer of minder dan zes passen van het vaandelgelid mogt verwijderd bevinden.

469. De kommandant (5) van het vijfde peloton moet met de drie onderofficiers van het midden arm aan arm op dezelfde lijn marcheren, en het hoofd regtuit houden.

470. De kommandanten van het vierde en zesde peloton, welke met de drie in het midden van het bataillon geplaatste onderofficiers der vaandelwacht het rigtsnoer van het bataillon moeten uitmaken; moeten daarom met den vaandeldrager in eenen volmaakt gelijken pas marcheren, en zich op het regthoekig houden hunner schouders met zorgvuldigheid toeleggen. Ten dien einde moeten zij het hoofd regtuit houden, slechts, nu en dan het oog slaan op de drie onderofficiers, welke zich in het

midden van het bataillon bevinden, en wanneer zij bemerken dat dezelve meer vóór komen of terug blijven, dan zij, den pas ongevoeligerwijze verlengen of verkorten, in dier voege dat zij eerst na verloop van verscheidene passen weder in de rigting geraken, ten einde rukken of plotselijke veranderingen, die noodwendig golving zouden doen ontstaan, te vermijden.

471. De adjudant (*e*) zich onthoudende twaalf of vijftien passen regts van den kommandant des vierden pelotons, moet zorg dragen dat deze kommandant en die van het zesde peloton op de hoogte blijven van de drie in het midden van het bataillon marcherende onderofficieren; en ten dien einde zal hij wanneer zulks noodig is, dezelve waarschuwen om den pas te verlengen of te verkorten, hetwelk dan ten naaste bij op de zoo even verklaarde wijze zal worden ten uitvoer gebragt.

472. De kommandanten der overige pelotons moeten in de verlenging van dit rigtsnoer blijven, en ten dien einde naar het midden zien, zonder echter het hoofd te veel te draaijen noch de strekking hunner schouders te veranderen.

473. De pelotons-kommandanten moeten ieder den marsch van het, naar den kant van het midden, naast hen zijnde peloton gadeslaan, en beletten dat de soldaten hem voorbij geraken. Zij moeten nimmer de misslagen verbeteren, noch den pas doen verkorten of verlengen, dan wanneer eene in het oog loopende noodzakelijkheid zulks vordert; dewijl eene al te bezorgde naauwkeurigheid, om kleine gebre-

breken te verhelpen, altijd grootere veroorzaakt, en de kalmte, stilte en gelijkheid van den pas stoort, welker handhaving in het bataillon van zoo veel aanbelang is.

474. De soldaten moeten altijd het hoofd regtuit houden, den elleboog van hunnen nevenman naar de zijde van het midden zachtjes aanroeren, altoos aan de drukking die van den vleugel komt, weerstand bieden, en de grootste oplettendheid aanwenden: om hunne schouders regthoekig te houden, en een weinigje achter de lijn der pelotons-kommandanten te blijven, ten einde den grondslag der rigting nimmer voor dezelven te verbergen. Voorts moeten zij van tijd tot tijd het oog op het vaandelgelid of op eenen der algemeene guides slaan, om met dezelven gestadig in gelijken pas te marcheren.

475. (1) Men zal gedurende den marsch, de door de beide jalonneurs (*a* en *b*) bepaalde lijn verlengen, door naar gelang het bataillon voorwaarts veld wint eenen derden jalonneur (*i*), op omtrent vijf en twintig pasen achter den eersten (*a*) te doen plaatsen. Alsdan zal de jalonneur (*b*) zijne plaats verlaten, en zich op gelijken afstand achter dien derden (*i*) stellen. De jalonneur (*a*) zal op zijne beurt hetzelfde verrigten; en zoo zal dit, zoo lang het bataillon voorwaarts blijft marcheren, gestadig op denzelfden voet worden voortgezet. De elkander dus opvolgende jalonneurs moeten achterwaarts front maken, en in acht nemen van zich naauw-

(1) PL. XIX. *fig.* 1.

naauwkeurig in de directie van de reeds geplaatste jalonneurs te stellen. Een officier of onderofficier, ten dien einde uitgekozen, en welke zich altijd vijftien of twintig pasſen achter den jalonneur moet onthouden, die het verst van het bataillon af staat, zal dezelve waarschuwen wanneer zij hunne plaatsen moeten verlaten, hen vervolgens naar gelang zij zich in de rigting stellen behoorlijk in dezelve bevestigen, en hen altijd op het voorwaartsch punt rigten, hetwelk hem door den bataillons-kommandant moet aangewezen zijn.

476. De bataillons-kommandant zal zich doorgaans vijftien of twintig pasſen achter het midden van zijn bataillon ophouden, en zich aldaar zoodanig plaatsen, dat hij de lijn der jalonneurs niet voor den adjudant-onderofficier (*k*) bedekt. Indien hij uit de zwaaijing van het bataillon, of uit de kenteekenen die hierna in n°. 486 en 487 zullen verklaard worden, oordeelt dat de strekking welke de vaandeldrager volgt niet loodregt is, zal hij ten spoedigste kommanderen: (*punt van directie verder regts* (of *links*).

477. Op dit kommando zal de adjudant-onderofficier schielijk dertig of veertig pasſen vóór het vaandelgelid begeven, aldaar blijven staan, front maken naar den bataillons-kommandant, en zich in de directie stellen, welke deze laatste hem door eenen wenk met deszelfs degen zal aanwijzen. Vervolgens zal de in het midden van het bataillon geplaat-

Digitized by Google

plaatste onderofficier zich op de waarschuwing van den bataillons-kommandant, op den adjudant-onderofficier aan begeven, door ten dien einde den tegenovergestelden schouder vóór te brengen: en de beide onderofficiers, welke zich aan zijne regter- en linkerzijde bevinden, zullen zich naar zijne directie voegen.

478. Insgelijks zal ook de vaandeldrager zich op den adjudant aan begeven, door het vóórbrengen van den tegenovergestelden schouder: en de adjudant-onderofficier zal denzelven te gelijker tijd zoo lang regts of links aan doen houden, tot dat door denzelven voor hem den onderofficier van deszelfs rot naauwkeurig gedekt wordt.

479. De twee algemeene guides zullen zich naar de nieuwe directie van het vaandelgelid voegen.

480. De officier of onderofficier, belast om het opzigt te houden over de opvolgende verplaatsing der achter het midden van het bataillon staande jalonneurs, zal dezelve ten spoedigste in de nieuwe directie stellen, en daartoe den vaandeldrager met den onderofficier van hetzelfde rot, die in het midden van het bataillon geplaatst is, ten rigtsnoer nemen; ook zal de nieuwe directie der jalonneurs door den bataillons-kommandant gekeurd en verbeterd worden.

481. De adjudant zoodanig geplaatst als hierboven in n°. 471 is voorgeschreven, moet er voor-

zorgen dat het vierde en vijfde peloton, en achtervolgens al de overige, echter zonder overijling of wanorde zich schikken naar de nieuwe directie van het midden, en er zich voorts op toeleggen, om dit rigtsnoer van het bataillon op de lijn van directie, die door den vaandeldrager gevolgd wordt, volkomen loodregt te doen blijven.

482. Hij moet dikwerf acht geven op den marsch der beide vleugels van het bataillon: en wanneer hij bemerkt dat de pelotons-kommandanten verzuimen, van zich naar het rigtsnoer te rigten, moet hij dezelve desaangaande waarschuwen, door het kommando: *kommandant van dat peloton* (of *van die pelotons*) *in 't aligneement*, zonder zich echter met eene te groote naauwgezetheid met het verbeteren van geringe afwijkingen op te houden.

483. De adjudant-onderofficier, die zich gedurende den marsch meestijds op zijde van het vaandel-gelid onthoud, moet zich dikwerf vijftien of twintig passen vóór dat gelid begeven, en aldaar ter plaatse achterwaarts front makende, zich naauwkeurig in de verlenging stellen van de lijn der achter het midden van het bataillon staande jalonneurs, ten einde na te gaan, of de vaandeldrager juist in deze verlenging marchere; en hij moet wanneer het noodig is, de directie van dezen laatsten verbeteren, die daarna dadelijk op den grond twee nieuwe punten tusschen zich en den adjudant-onderofficier moet in het oog nemen.

484.

Digitized by Google

484. Alle de grondregels van den marsch in bataille zijn dezelfde voor een *ondergeschikt* als voor een *rigtings*-bataillon. Doch wanneer het bataillon veronderstelt wordt *ondergeschikt* te wezen, zal men achter deszelfs midden geene jalonneurs plaatsen.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille.

485. Indien niet de officieren, onderofficieren en soldaten in de exercitiën in het klein behoorlijk in de grondregels van de houding des ligchaams, gelijk mede in de grootte en tijdmaat van den pas, zijn bedreven gemaakt, zal de marsch van het bataillon golvend, onzeker en zonder eenheid wezen.

486. Indien de vaandeldrager in plaats van regthoekig vooruit te marcheren, eene schuinsche directie hield, zou het bataillon zwaaijen, en zou er gedrang in den eenen vleugel, en daarentegen opening tusschen de rotten in den anderen ontstaan: en deze onvolkomenheden, des te merkbaarder, hoe meer de directie zich van de loodlijn verwijderde, zouden bij het midden eenen aanvang nemen.

487. (1) Indien bij voorbeeld, de vaandeldrager, door het voorwaarts draaijen van den linkerschouder, eene meer of min schuinsche strekking regts van de loodlijn hield, zou de regtervleugel van het ba-

(1) Pl. XX. fig. 1.

Digitized by Google

bataillon genoodzaakt zijn den pas te verkorten, en de linkervleugel, dien te verlengen; de rigting zoude verloren geraken; en er zou gedrang in het regter-halve bataillon, en opening tusschen de rotten in het linker-halve bataillon ontstaan. Dezelfde uitwerkselen zouden plaats hebben in den tegengestelden zin, indien de vaandeldrager door het vóór brengen van den regterschouder, eene schuinsche rigting volgde, welke links van de loodlijn was.

488. Dezelfde uitwerkselen zouden insgelijks plaats vinden, bijaldien de grondslag der rigting niet op de lijn van directie, die door het midden van het bataillon gevolgd wordt, regthoekig was. Indien bij voorbeeld de kommandant van het vierde peloton, in stee van zich gerigt te houden met de drie in het midden geplaatste onderofficiers der vaandelwacht, zich achter, en de kommandant van het zesde peloton zich vóór dat gelid bevond, zou de linkervleugel van het bataillon tot het verlengen, en de regtervleugel tot het verkorten van den pas genoodzaakt zijn.

489. Het is derhalve van het grootste belang, dat de vaandeldrager zijne strekking regthoekig voorwaarts neemt, en de grondslag der rigting altijd loodregt staat op de lijn, welke door denzelven gevolgd wordt.

490. Nadat er eenige pasen gedaan zijn zal de bataillons-kommandant, uit de hierboven bijgebragte kenteekenen gemakkelijk kunnen beoordeelen, of de

de directie die door den vaandeldrager gehouden wordt loodregt is.

491. Insgelijks zal de adjudant die zijne plaats heeft twaalf of vijftien pasſen regts van den kommandant des vierden pelotons, zeer gemakkelijk kunnen beſpeuren of de kommandanten van het vierde en zesde peloton, met betrekking tot de drie onderofficiers van het midden, vóór of achter zijn, door waar te nemen of de kommandanten der vleugelpelotons verpligt zijn, om hunne pasſen te verlengen of te verkorten. Door hier op te letten zal hij ligtelijk het rigtſnoer altijd loodregt kunnen houden op de lijn van directie, welke door den vaandeldrager gevolgd wordt, en aldus de golving in het bataillon kunnen voorkomen.

492. Zoo er openingen geboren worden, zoo de rotten op elkander dringen, zoo er eindelijk eenige wanorde ontſtaat, moet men zoo ſpoedig, als immer mogelijk, maar koelbloedig, bedaard, met de weinigſte woorden en het minſte geraas, daarin voorzien.

493. In den marsch in bataille dienen de algemeene guides om voor de vleugelpelotons den pas, waarmede het midden van het bataillon marcheert, aan te geven en om het gemakkelijker te maken, de vleugels indien dezelve te ver achter mogten zijn, in de rigting van het midden te herſtellen. Het is dienſvolgens noodzakelijk dat zij met het vaandelgelid denzelfden pas houden, en geheel of

ten

ten naaste bij, op gelijke hoogte met hetzelve marcheren: hetgeen hun door nu en dan de oogen naar dat gelid te wenden gemakkelijk zal vallen.

494. Indien in eene linie van verscheidene bataillons, de vaandeldrager van een bataillon (1), in plaats van de loodlijn (*o p*) te volgen, regts van deze loodlijn in de schuinsche rigting (*c h*) afgevallen was, en het bataillon zich naar deze verkeerde directie gevoegd had, zou het niet genoegzaam wezen het bataillon tot in (*e*) gekomen zijnde, te herstellen op eene lijn (*f g*) evenwijdig met de aanvankelijke lijn van bataille (*k l*); maar zou men daarenboven hetzelve door den schuinschen marsch links, vervolgens de ruimte (*m n*) weder moeten doen terug nemen, ten einde het midden van het bataillon op nieuw in de loodlijn (*o p*) te brengen, zonder hetwelk de tusschenwijdte (*q*) tusschen dit bataillon en datgene (*r*), hetwelk zich aan zijnen linkervleugel bevindt, zich zoude hebben vergroot, terwijl de tusschenruimte op zijnen regtervleugel zich in gelijke reden vernaauwd zou hebben.

495. Wanneer een bataillon uit den pas geraakt, moet zijn kommandant het daarvan verwittigen door het kommando *in den pas.* Hierop moeten de pelotons-kommandanten en de soldaten terstond de oogen naar het vaandelgelid, of naar eenen der algemeene guides wenden, en deszelfs pas ten spoedigste aannemen.

496.

(1) PL. XX. fig. 2.

Digitized by Google

496. Het is eindelijk voor den marsch in linie van het hoogste aanbelang, dat men de bataillons gewenne om met even veel geregeldheid als gemak de hierboven, in n°. 477 en volgende, tot het verbeteren der directie, voorgeschrevene bewegingen te volvoeren, en dat de bataillons-kommandanten zich op het zorgvuldigste oefenen, om hunne oogmaat zoodanig te vormen, dat zij met juistheid kunnen beoordeelen, welke directie aan hun bataillon moet gegeven worden.

ARTIKEL 2.

Voorbijtogt langs een beletsel in het avanceren of retireren.

497. Bij het avanceren van een bataillon in bataille zal, wanneer een peloton of eene divisie het bewijs moet doen van den voorbijtogt langs eenen hinderpaal, de bataillons-kommandant de waarschuwing doen: *dat peloton* (of *die pelotons*,) *afgebroken.*

498. De kommandant van ieder der benoemde pelotons zal daarop twee pasfen vooruit treden, en zich naar zijn peloton wendende, kommanderen, bijaldien hetzelve een gedeelte van het regter-halve bataillon uitmaakt:

1. (*Zoo veelste*) *peloton.*
2. *Links uit de flank, met rotten regts.*
3. MARSCH.

499. (1) Op het kommando *marsch*, zal het pe-

lo-

(1) PL. XXI. *fig.* 1.

Digitized by Google

loton in den marsch linksom maken, met rotten regts zwenken, en de drie regter-rotten van zijn linker-nevenpeloton, op eenen afstand van een of twee pasen volgen: en dewijl het peloton niet vrij op zich zelf marcheert, zal deszelfs kommandant niet het voorste rot leiden, maar naast zijnen vervullings-onderofficier marcheren, die in het eerste gelid is overgegaan.

500. Indien het peloton een gedeelte van het linker-halve bataillon uitmaakt, zal het regtsom maken, met rotten links zwenken, en de drie linker-rotten van zijn' regter-nevenpeloton volgen. De pelotons-kommandant zal in dit geval, marcherende naast zijnen vervullings-onderofficier, het eerste rot geleiden.

501. Wanneer men acht dat men het beletsel voorbij is, zal de bataillons-kommandant de waarschuwing doen: *dat peloton* (of *die pelotons*), *opmarcheren.*

De pelotons-kommandant zal daarop kommanderen:

1. *Opmarcheren.*
2. MARSCH.

502. Op het kommando *marsch*, zal het peloton den gezwinden pas aannemen, en zullen de rotten bij opvolging opmarcheren, zich gedragende overeenkomstig met hetgeen in nº. 137 der pelotonsschool is voorgeschreven. De pelotons-kommandant zal niet eerder dan met het laatste rot, weder op zijne plaats van bataille treden, indien zijn peloton links uit de flank gemarcheerd heeft.

Be-

Bemerkingen betrekkelijk den voorbijtogt langs eene hindernis.

503. In het regter-halve bataillon zal de linker guide van het peloton, hetwelk zich onmiddellijk aan de regterzijde bevindt van datgene of diegenen, welke moeten afbreken, zich op de linker flanke van zijn peloton in het eerste gelid plaatsen, en tusschen zich en den regtervleugel van het peloton, achter hetwelk de afgebrokene volgen, de voor dezelve benoodigde ruimte, om weder te kunnen opmarcheren; onderhouden; en in het linker-halve bataillon zal de kommandant van het peloton, dat zich onmiddellijk te linkerzijde van datgene of diegenen bevindt, welke voor den hinderpaal moeten wijken, hetzelve nakomen, wat zoo even aan de linker guides der pelotons van het regter-halve bataillon voorgeschreven is.

504. Wanneer het peloton van hetwelk de vaandelwacht een deel uitmaakt, genoodzaakt wordt af te breken, zal op het oogenblik als hetzelve regtsóf linksom maakt, het vaandelgelid inrukken; en de adjudant-onderofficiers zal om den pas en de directie aan te geven, zich zes pasfen vóór het peloton plaatsen, achter hetwelk het vaandelpeloton marcheert, en den pas van het bataillon aannemen.

505. Zoo dra het vaandelpeloton weder opgemarcheerd is, zal het eerste gelid der vaandelwacht zich schielijk zes pasfen vóór het bataillon begeven, en den pas aannemen van den adjudant-onderofficier,

cier, dewelke zich aanstonds daarna, vijftien of twintig schreden ver, vóór den vaandeldrager vervoegt, en aldaar front maakt naar den achter het midden zich onthoudenden bataillons-kommandant, door wien hij in de loodlijn gerigt zal worden: en nadat zulk is geschied, zal de vaandeldrager dadelijk op den grond tusschen zich en den adjudant-onderofficier twee punten in het oog nemen.

506. Wanneer meer dan twee zich naast elkander bevindende pelotons in het geval zijn, van voor een beletsel te moeten afbreken, zullen zij zich op het naburig peloton naar den kant van het midden, in kolonne begeven, op zoodanige wijze als hieronder verklaard zal worden.

507. Veronderstel dat het beletsel de vier linker-pelotons bedekke: alsdan zal de bataillons-kommandant, wanneer het bataillon iets verder dan tot op eenen pelotons-afstand van hetzelve genaderd is, kommanderen:

(1) 1. *Vier linker pelotons, afgebroken.*

2. *Regts uit de flank achterwaarts* = IN KOLONNE.

3. *Gezwinden pas* = MARSCH.

508. Op het tweede kommando zullen de kommandanten der vier linker-pelotons zich ieder vóór het midden van deszelfs peloton stellen, en hetzelve nopens de beweging welke het te verrigten heeft, waarschuwen.

509.

(1) PL. XXI. fig. 2.

Digitized by Google

509. Op het kommando *marsch*, zullen de benoemde pelotons in den marsch regtsom maken. Iedere pelotons-kommandant zal terstond daarop het voorste van zijn peloton naar achteren doen uitspringen (*déboiteren*), en vervolgens het peloton uit de flank met den gezwinden pas, achter het vierde peloton geleiden; zich daarbij gedragende naar hetgeen met betrekking tot de gezwinde manœuvre bepaald is. Naar gelang de pelotons achter het vierde komen, zullen hunne kommandanten dezelve doen halt houden, front maken en voorts met den gewonen pas weder doen aantreden, om het onmiddellijk vooraf gaande op pelotons afstand te volgen. De vier linker-pelotons zullen aldus in kolonne, op heele distantie, het vierde peloton volgen: en wanneer het laatste peloton dezer kolonne het beletsel voorbij is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Vier linker-pelotons voorwaarts opmarcheren.*

510. Op dit kommando, zal de kommandant van ieder dezer pelotons kommanderen: 1. *guides regts;* 2. *met pelotons half links.*

De bataillons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

2. *Gezwinden pas* = MARSCH.

511. Op het kommando *marsch*, door de kommandanten der vier linker-pelotons herhaald, zal ieder dezer pelotons een achtste cirkels-zwenking links doen, en zich voorts naar de lijn van bataille bege-

ven op het kommando *voorwaarts = marsch*, hetwelk de pelotons kommandant zoo dra hij oordeelt dat zijn peloton genoeg gezwonken heeft, aan hetzelve doen zal. Ieder peloton zal zich op de lijn vervoegen, volgens de grondregels voor de formatie *voorwaarts in bataille* verordend; en zoo dra het op dezelve komt zal de pelotons-kommandant op zijne plaats van bataille gaan en kommanderen: *in den pas*, op welk kommando het peloton den pas van den vaandeldrager, of bijaldien het vaandel niet opgemarcheerd mogt zijn, van den adjudant zal aannemen.

512. In het retireren zullen de onderscheidene voorbijtogten langs hinderpalen naar dezelfde grondbeginselen, alsof het bataillon avanceerde, worden ten uitvoer gebragt.

513. Indien in het geval wanneer een bataillon, hetwelk voorwaarts in bataille marcheert, moet retireren, een of twee pelotons een beletsel ontmoet hebbende, in de flank achter het bataillon aangehaakt zijn, en de grond hun het weder opmarcheren niet veroorlooft, zullen zij te gelijker tijd met het bataillon halt houden, maar niet regtsom keert maken. De drie rotten van het bataillon achter welke deze pelotons zich bevinden, zullen op de waarschuwing van den naast bij hen zijnde rotfluiter, regts- of linksom maken, als het peloton regtsom keert maakt, en vervolgens met rotten zwenken, om wanneer het bataillon met verkeerd front zich weder in marsch begeeft, uit de flank achter de drie naburige rotten op

Digitized by Google

op te sluiten. Zij zullen door de aangehaakte rotten gevolgd worden, dewelke zich zullen gedragen overeenkomstig met hetgeen in n°. 660, ten aanzien van het retireren door den hollen weg (*défilé*), zal worden voorgeschreven.

514. Door middel dezer beweging zullen de pelotons, welke in het avanceren zich in de flank achter het derde gelid bevonden, zich in het retireren in dezelfde orde geplaatst vinden achter het eerste gelid, dat nu het derde geworden is.

515. Indien in dezelfde veronderstelling van een voorwaarts in bataille marcherend bataillon, hetwelk verpligt is te retireren, en ten dien einde halt te houden en regtsom keert te maken, zich pelotons in kolonne achter het derde gelid bevonden, zouden deze pelotons te gelijk met het bataillon moeten halt houden, regtsom keert maken, en zich met verkeerd front te gelijker tijd als hetzelve, wederom in marsch begeven, en aldus in het retireren het derde, nu het eerste gelid geworden, voorop gaan. Voorts zouden zij en zoo verre als de grond zulks toeliet, zich door den schuinschen marsch wederom in linie stellen, op het kommando van den bataillons-kommandant: (zoo veel) linker- (of regter-) pelotons opmarcheren.

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

Verandering van directie in den marsch in bataille.

516. Wanneer een bataillon (*a*) met den gewonen pas marcheert, zal de bataillons-kommandant, hetzelve te regterzijde van directie willende doen veranderen, kommanderen:

1. *Regts van directie veranderen.*
2. MARSCH.

517. (1) Op het kommando *marsch*, zal de beweging eenen aanvang nemen. Het vaandelgelid zal de pasfen éénen voet groot maken, en zich boogswijze naar de regterzijde begeven, door daarbij in acht te nemen van den linkerschouder slechts zeer onmerkbaar voorwaarts te draaijen. De adjudant-onderofficier zal zich vóór den vaandeldrager plaatsen, naar denzelven front maken, en deszelfs marsch zoodanig bestieren dat hij denzelven eenen cirkelboog doet beschrijven, die noch te groot noch te klein is: ook moet hij er op toezien dat dezelve den pas slechts éénen voet groot maakt.

518. De regter algemeene guide (*f*) zal niets anders doen dan, als eene spil op zijne plaats blijvende, omdraaijen (*pivoteren*).

519. De linker algemeene guide (*g*) zal in eenen boog

(1) PL. XXII. fig. 1 en 2.

Digitized by Google

boog marcheren met den pas van twee voet, en zich op den vaandeldrager en regter algemeenen guide rigten.

520. De onderofficier (*d*) in het midden van het bataillon geplaatst, zal den pas slechts éénen voet groot maken, en regts zwenken door het ongevoelig vóórbrengen van den linkerschouder. Het bataillon zal zich regelen naar de beweging van het midden. Ten dien einde zullen de kommandanten van het vierde en zesde peloton hunnen marsch, gelijk mede de rigting hunner schouders, met oplettendheid regelen naar de drie in het midden geplaatste onderofficiers, en de overige pelotons kommandanten naar dit rigtsnoer de rigting hunner schouders en de maat hunner passen bepalen.

521. De soldaten moeten hunne oplettendheid verdubbelen om niet de pelotons-kommandanten voorbij te komen.

522. In den linkervleugel van het bataillon, moet de pas des te grooter gemaakt worden, naar mate men verder van het midden is verwijderd. De rotsluiter (*e*), welke op dezen vleugel aansluit moet de passen twee voet groot maken.

523. In den regtervleugel zal men den pas des te kleiner maken, hoe verder men van het midden verwijderd is. De pelotons-kommandant (*f*) welke op dezen vleugel aansluit zal slechts als eene spil omwenden daarbij in acht nemende van in gevalle hij gedrukt mogt worden, een weinig gronds toe te geven.

Digitized by Google

524. De bataillons-kommandant moet er met de grootste zorgvuldigheid acht op geven dat de cirkelboog, welken het midden van het bataillon beschrijft, noch te groot noch te klein zij, — dat de pelotons-kommandanten onder het zwenken, op den vereischten afstand van elkander blijven, — en dat het midden zijne zwenking niet te plotselijk verrigte, maar zoodanig dat de vleugels zich naar deszelfs marsch kunnen voegen: hij moet er zich op toeleggen om de gebreken voor te komen, gelijk mede om er zonder veel geruchts in te voorzien, en zorgen dat er noch opening, noch gedrang tusschen de rotten plaats grijpe.

525. De adjudant vóór het midden van het bataillon geplaatst, moet zijne zorg tot dezelfde punten, als de bataillons-kommandant, uitstrekken.

526. Wanneer de bataillons-kommandant den marsch regtuit weder wil doen aannemen, zal hij kommandeeren:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

527. Op het kommando *marsch*, zal het vaandelgelid, gelijk ook de algemeene guides en het bataillon den marsch regtuit (1) weder aannemen. De adjudant-onderofficier zal zich terstond vijftien of twintig passen voorwaarts begeven, en front maken naar

(1) PL. XXII. fig. 3.

Digitized by Google

naar den achter het midden zich onthoudenden bataillons-kommandant, die door middel van met zijnen degen te wenken, denzelven op de loodregte directie zal plaatsen, welke door den onderofficier van het midden des bataillons moet gevolgd worden. De adjudant-onderofficier zal daarop dadelijk den vaandeldrager, bijaldien het noodig is, regts of links doen aanrukken, tot zoo lang dat dezelve zich regt tegenover zijn rot bevindt.

528. De adjudant moet zich bejjveren om aan het vierde en vijfde peloton eene rigting te geven, die loodregt is op de lijn, welke door den onderofficier van het midden gevolgd wordt, en de overige pelotons-kommandanten moeten zonder overhaasting, zich daarnaar regelen.

ARTIKEL 4.

Schuinsche marsch van een bataillon.

529. Als het bataillon in front marcheert zal de kommandant van hetzelve kommanderen:

1. *Schuins regts.*
2. MARSCH.

530. Op het eerste kommando zal de adjudant-onderofficier zich tegenover den vaandeldrager begeven.

531. Op het kommando *marsch*, zal het geheele bataillon den schuinschen marsch regts aannemen.

Digitized by Google

532. Om den marsch in front weder aan te nemen, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

533. Op het kommando *marsch*, zal het bataillon den marsch in front weder aannemen.

534. (1) Zoo wel in den schuinschen marsch als in den marsch in front, moet het bataillon zich evenwijdig met deszelfs aanvankelijke rigting bewegen, diensvolgens moet het bataillon indien het van de lijn (*s z*) uitgaat, op de lijn (*x x*) aankomen, die met (*s z*) evenwijdig is.

535. De adjudant moet zorg dragen van het rigtsnoer of den grondslag der rigting in deze evenwijdige lijn te houden.

536. De bataillons-kommandant moet er opletten dat er tusschen de rotten geene opening noch gedrang ontsta; ook moet hij er zich op toeleggen om het bataillon evenwijdig met deszelfs aanvankelijke rigting te doen blijven.

537. De adjudant-onderofficier die zich tegenover den vaandeldrager onthoudt, moet denzelven tegenover den onderofficier van het midden van het bataillon doen blijven.

538. Als het bataillon den marsch in front weder

(1) PL. XX. fig. 3.

Digitized by Google

der aanneemt, zal de adjudant-onderofficier zich vijftien of twintig pasſen vóór den vaandeldrager vervoegen, en front maken naar den bataillonskommandant, die door met zijnen degen te wenken, denzelven in de directie zal ſtellen, welke door den vaandeldrager moet gevolgd worden; en deze laatſte zal aanſtonds daarop tusſchen zich zelven en den adjudant-onderofficier op den grond twee punten in het oog nemen.

ARTIKEL. 5.

Het Bataillon, voorwaarts marcherende, doen halt houden, en hetzelve rigten.

539. De kommandant van het bataillon, willende hetzelve doen halt houden, zal kommanderen:

1. *Bataillon.*
2. HALT.

540. Op het kommando *halt*, zal het bataillon ſtil houden. Het vaandelgelid en de algemeene guides zullen vóór het front blijven ſtaan, ten zij dat de bataillons-kommandant aan dezelve kommandere: *vaandel en guides = ingerukt*; hetwelk alleenig dan, wanneer hij den marsch voorwaarts niet wil doen hervatten, noch het geheele bataillon op nieuw wil doen rigten, zal plaats hebben.

541. Wanneer de bataillons-kommandant de rigting niet geheel wil doen vernieuwen, zal hij zulks noodig oordeelende, dezelve kunnen doen

Digitized by Google

verbeteren. In dit geval zal hij kommanderen: *pelotons-kommandanten verbetert de rigting.* De pelotons-kommandanten zullen terstond daarop de oogen naar het midden wenden, zich weder met het rigtsnoer, op het verzorgen van welks goede rigting de adjudant moet bedacht wezen, gelijk stellen, en hunne onderhebbende pelotons op het spoedigste rigten. De adjudant zal de pelotons-kommandanten, welke zich niet juist in de rigting van het rigtsnoer mogten herstelt hebben, waarschuwen door het kommande: *kommandant van dat peloton* (of *van die pelotons*), *achter* of *vóór.*

542. (1) Wanneer de bataillons-kommandant eene geheele nieuwe rigting, hetzij evenwijdig, hetzij schuins aan het bataillon wil geven, zal hij zich op eenige pasfen afstands buitenwaarts van een der algemeene guides vervoegen, aan dezelve gelijk mede aan den vaandeldrager, de waarschuwing doen van naar hem front te maken, en daarop door met zijnen degen te wenken, dezelve ten spoedigste in de rigting plaatsen, die hij door het bataillon wil doen aannemen. De vaandeldrager zal zijn vaandel regt op en neer tusschen de beide oogen houden, en de twee onder-officieren van het vaandelgelid zullen weder op hunne plaatsen van bataille treden.

543. Indien de nieuwe directie noodzakelijk maakte, dat een of meer pelotons van een' der vleu-

(1) PL. XIX. fig. 2.

Digitized by Google

vleugels van het bataillon achter het vorige front kwamen, zou de bataillons-kommandant eerst deze pelotons achteruit doen gaan, hetzij met den pas achterwaarts, hetzij door dezelve regtsom keert te laten maken, naar mate de lijn van rigting min of meer achter dezen vleugel viel, en daarna den vaandeldrager en de algemeene guides op dezelfde wijze plaatsen, als zoo even verklaard is.

544. Nadat deze toebereiding gemaakt is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Guides* = OP 'T ALIGNEMENT.

545. Op dit kommando zal de regter-guide van ieder peloton van het regter-, en de linker-guide van ieder peloton van het linker-halve bataillon zich in de rigting van den vaandeldrager en de twee algemeene guides begeven, naar den vaandeldrager front maken, en zich op den afstand, die gelijk is aan het front van zijn peloton, van den onmiddelijk vóór hem staanden guide plaatsen.

546. De pelotons-kommandanten van het regterhalve bataillon zullen op den linkervleugel gaan van hunne onderhebbende pelotons, uitgezonderd de kommandant van het vierde peloton, die op den regtervleugel van hetzelve zal blijven, mits zich plaatsende in het tweede gelid.

547. De adjudant moet indien het noodig is, ten spoedigste de plaatsing der guides van het regter-, en de adjudant-onderofficier op gelijke wijze die der guides van het linker-halve bataillon verbeteren: en

na-

nadat dit door den bataillons-kommandant nagezien en goedgekeurd is, zal dezelve kommanderen:

2. *Naar het midden* = RIGT U.

548. Op dit kommando zullen de pelotons zich te gelijk en met den gewonen pas in beweging ſtellen, om zich tegen de guides aan te begeven: en zoo dra zij aldaar gekomen zijn zal ſedere pelotons-kommandant naar de voorgeſchrevene grondregels zijn eigen, en de adjudant van het vaandelpeloton rigten.

549. Indien het alignement ſchuinsch is, moeten de pelotons-kommandanten zorg dragen van de rigting hunner pelotons daarnaar te voegen, onderwijl zij dezelve naar de lijn der guides geleiden.

550. Nadat het bataillon gerigt is, zal de kommandant van hetzelve kommanderen:

3. *Vaandel en guides* = INGERUKT.

551. Op dit kommando zullen de vaandeldrager, de algemeene guides en de guides der pelotons, gelijk mede de pelotons-kommandanten van het regterhalve bataillon, weder op hunne plaatſen van bataille treden, en zal de vaandeldrager zijn vaandel wederom tegen de regterheup ſteunen.

A R-

ARTIKEL 6.

Marsch in het retireren.

552. Als de kommandant van het bataillon hetzelve heeft doen halt houden, en vervolgens wil laten retireren, zal hij het kommando doen:

1. *Front achterwaarts.*
2. *Bataillon, regtsom* = KEERT.

553. Op het oogenblik wanneer het bataillon dit kommando ten uitvoer brengt, moeten het vaandelgelid en de algemeene guides, indien dezelve vóór het front staan, wederom inrukken op hunne plaatsen van bataille. De vaandeldrager zal in het derde, nu het eerste gelid, over gaan. De beide onderofficiers van zijn rot zullen, ten einde hem door te laten, zich op zijde wenden. De bataillons-kommandant zal te gelijker tijd zich achter het eerste gelid, nu het derde geworden, begeven; en de adjudant en adjudant-onderofficier zullen zich vóór het derde, nu het eerste gelid, plaatsen.

554. Indien het een rigtings-bataillon is zullen de jalonneurs op dezelfde wijze als bij het avanceren, geplaatst worden, uitgezonderd dat zij front naar het bataillon maken. De bataillons-kommandant, zich omtrent veertig pasen achter het vaandelrot plaatsende, zal dezelve zoodanig stellen, bijaldien zij niet reeds behoorlijk geplaatst mogten wezen; of wel zoo zij zulks reeds zijn mogten, zal de

of-

officier of onderofficier, belast om over de opvolgende verplaatsing derzelve het opzigt te houden, dezelve regtsom keert te doen maken, op het oogenblik wanneer deze beweging door het bataillon wordt ten uitvoer gebragt.

555. Indien het een ondergeschikt bataillon is, zal de bataillons-kommandant zich op dezelfde wijze plaatsen, als zoo even is verklaard, en zal de adjudant zich omtrent veertig pasfen vóór het opsluitende gelid, regt tegenover den vaandeldrager begeven, en aldaar op de loodlijn door den bataillons-kommandant gevestigd worden, in zoodaniger voege, als met betrekking tot den marsch voorwaarts in bataille is bepaald.

556. Na het maken dezer toebereidselen, zal de kommandant van het bataillon kommanderen:

2. *Bataillon* = VOORWAARTS.

557. Op dit kommando zullen de vaandeldrager en de beide onderofficiers van het derde gelid der vaandelwacht acht gewone pasfen vooruit treden, en door het tweede gelid dier wacht vervangen worden. De twee algemeene guides zullen zich op dezelfde hoogte als het vaandelgelid stellen, de vervullings-onderofficieren zich in het opsluitende gelid vervoegen, en de pelotons-kommandanten in het derde, nu het eerste, gelid gaan. De drie naast bij het midden van het bataillon zich bevindende, rotsluiters zullen zich achter het vaandelgelid naast elkander plaatsen ten einde tot rigtsnoer voor het opsluitende gelid te verstrekken.

558.

558. De bataillons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

4. MARSCH.

559. Het bataillon zal met verkeerd front naar dezelfde grondregels als met regt front, marcheren. Indien het een rigtings-bataillon is, zal de vaandeldrager zijne strekking nemen op de jalonneurs, welke zich uit zich zelve, naar mate het bataillon hen nadert, in opvolgende orde achter den verst afstaanden jalonneur zullen stellen, terwijl de met het opzigt over de jalonneurs belaste officier zorg dragen moet, van dezelve naauwkeurig in de rigting te bevestigen. Doch zoo het een ondergeschikt bataillon is, zal de vaandeldrager zich op de loodlijn houden door middel van de punten, welke hij op den grond in het oog neemt. Voorts moet van de drie naast elkander marcherende rotsluiters degene, welke zich achter den vaandeldrager bevindt, naauwkeurig deszelfs voetstappen volgen.

560. De bataillons-kommandant en de adjudant-onderofficier moet hetzelfde werk, als bij den marsch voorwaarts, verrigten.

561. De adjudant moet zich buitenwaarts van de rotsluiters des vierden pelotons plaatsende, er zich op toeleggen om de rotsluiters van den grondslag der rigting loodregt op de lijn der directie te doen blijven; en naar dezen grondslag moeten de overige rotsluiters zich rigten.

A R-

Digitized by Google

ARTIKEL. 7.

Het retirerende bataillon doen halt houden, en hetzelve in front herſtellen.

562. De kommandant van het bataillon, hetzelve hebbende doen halt houden, zal wanneer hij het in front wil herſtellen, kommanderen:

1. *In front herſtellen.*
2. *Bataillon, regtsom* = KEERT.

563. Op dit kommando zullen het vaandelgelid, de algemeene guides, de pelotons-kommandanten en de vervullings-onderofficieren hunne plaatſen van bataille weder innemen, en zal de vaandeldraget wederom overgaan in het eerſte gelid.

564. Indien de bataillons-kommandant vervolgens de rigting van geheel het bataillon wil doen hernieuwen, zal hij kommanderen:

3. *Vaandel en generale-guides op 't alignement.*

565. Op dit kommando zullen de vaandeldraget en de beide algemeene guides zich vóór het front begeven, en front maken naar den op den regter- of linkervleugel zich onthoudende bataillons-kommandant, die dezelve behoorlijk zal ſtellen in de rigting welke hij aan de linie wil geven, en vervolgens kommanderen:

4. *Guides* = IN 'T ALIGNEMENT.
5. *Naar het midden* = RIGT U:

Digitized by Google

ARTIKEL 8.

Met een bataillon uit de flank marcheren.

566. De bataillons-kommandant moet somtijds het bataillon oefenen in het marqueren van den pas, en het ook nu en dan met den gezwinden pas doen marcheren, wanneer het in de tijdmaat van den gewonen pas eene behoorlijke vastheid heeft. Insgelijks moet hij het oefenen in het marcheren uit de flank; en hij zal ten dezen einde kommanderen:

1. *Bataillon regts-* (of *links-*) *uit de flank.*
2. *Regts-* (of *links-*) om.
3. *Bataillon voorwaarts.*
4. MARSCH.

567. Op het tweede kommando zullen de pelotons-kommandanten en vervullings-onderofficieren zich plaatsen, zoo als in n°. 120 der pelotons-school voorgeschreven is.

568. De beide rotsluiters welke op den linker-vleugel van het bataillon aansluiten, zullen zich plaatsen, die uit het eerste gelid als de pelotons-kommandanten, die uit het derde als de vervullings-onderofficieren.

569. Wanneer het bataillon links uit de flank moet marcheren, moeten de pelotons-kommandanten zich niet naar hun linker-vleugelrot begeven. In dit geval zullen de beide rotsluiters, die op den linkervleugel van het bataillon aansluiten, hetzelve geleiden.

Digitized by Google

570. Het zij het bataillon regts- of links- uit de flank marcheren, de adjudant moet zich altoos plaatsen op de hoogte van het voorste rot, en de adjudant-onderofficier op de hoogte van het vaandel, beide omtrent zes pasfen op zijde van het eerste gelid.

571. Op het vierde kommando zal het bataillon zich vaardig in beweging stellen. De vóór het voorste rot van den regter- (of linker) vleugel marcherende onderofficier moet de uiterste oplettendheid aanwenden, om de grootte en tijdmaat van den pas naauwkeurig te onderhouden, en zich zoodanig, dat hij niet slingert, regt vooruit te bewegen.

572. De adjudant moet gestadig in denzelfden pas marcheren, als de spits of het hoofd van het bataillon, en de adjudant-onderofficier altoos den pas van den adjudant houden. Aldus zullen zij den pas aan het bataillon aangeven.

573. De pelotons-kommandanten en rotsluiters moeten er zorgvuldig het oog op houden, dat de rotten niet achter blijven noch opdringen, en dat dezelve hunnen afstand niet dan op eene onmerkbare wijze herstellen, bijaldien dezelve mogt verloren gegaan zijn.

574. De bataillons-kommandant moet zorgen dat deze grondregelen nagekomen worden.

575. Wanneer de bataillons-kommandant met rotten wil doen zwenken, zal hij kommandeeren:

1. *Met rotten regts* (of *links*).

2. MARSCH.

576.

Digitized by Google

576. De rotten zullen het eene na het andere, op dezelfde plaats als het voorste rot, zwenken, en daarbij de grondregelen volgen, welke in n°. 126 der pelotons-school voorgeschreven zijn.

577. De bataillons-kommandant moet in dit onderwijs dikwerf bij afwisseling, nu eens regts dan eens links doen zwenken, in dier voege dat er zich in het front van het bataillon gedeelten opdoen, die naar den eenen, en andere, welke naar den tegenovergestelden kant zwenken, zonder dat de pas of de afstand tusschen de rotten eenigerlei verandering ondergaat.

578. Deze les is eene der beste welke men aan een bataillon geven kan om hetzelve volkomen bedreven te maken in de tijdmaat van den pas.

ARTIKEL 9.

Het bataillon met rotten ter regter- of linkerzijde in bataille formeren.

579. Wanneer het bataillon links uit de flank marcheert, en met rotten ter linkerzijde moet opmarcheren, zal, nadat de bataillons-kommandant de lijn van bataille bepaald heeft, de adjudant op dezelve twee jalonneurs, zoo ver van elkander als het front van een peloton is uitgestrekt, en in dier voege plaatsen dat zij met den linker schouder naar het bataillon staan, als hetzelve zich geformeerd heeft.

580. Zoo dra het voorste van het bataillon bijna

Digitized by Google

gekomen is tot de hoogte van den eersten jalonneur, zal de bataillons-kommandant de kommando's doen:

1. *Met rotten ter linkerzijde in bataille.*

2. *Pelotons-kommandanten bij uw voorste linker-rot.*

3. MARSCH.

581. Op het tweede kommando zullen alle de pelotons-kommandanten zich naar hun voorste linker vleugelrot begeven, en zich naast den man des eersten gelids van dit rot plaatsen. De beide rotsluiters welke zich aan den linkervleugel van het bataillon bevinden, zullen weder hunne plaatsen nemen in het eerste en derde gelid.

582. Op het kommando *marsch*, zal de op den linkervleugel van het bataillon in het eerste gelid geplaatste rotsluiter links wenden, zich naar den eersten op de lijn van bataille staanden jalonneur begeven, en zijne borst tegen deszelfs linkerarm aandrukken. Het bataillon zal zich bij opvolging met rotten te linkerzijde in bataille formeren, door zich te gedragen naar hetgeen in de pelotons-school voorgeschreven is; en iedere pelotons-kommandant zal zich te gelijker tijd, als de man uit het eerste gelid van zijn voorste linker-vleugelrot, op de lijn van bataille begeven, en zich aan de linkerzijde van denzelven plaatsen.

583. De regter-guide van ieder peloton, behalve het achtste, zal zich in de rigting der jalonneurs stellen, tegenover het regter-rot van zijn peloton,

in

in het oogenblik, wanneer dit rot op de lijn geraakt.

584. Zoo dra de opmarsch voleindigd is zal de bataillons-kommandant kommanderen:

Guides — INGERUKT.

585. Op dit kommando zullen de pelotons-kommandanten en guides op hunne plaatsen van-bataille gaan, en de beide jalonneurs zich van vóór het front begeven.

586. Deze beweging zal wanneer het bataillon regts uit de flank marcheert, door de tegenovergestelde middelen worden ten uitvoer gebragt. Doch in dit geval zal de bataillons-kommandant niet het tweede hierboven voorgeschreevene kommando doen; vermits de pelotons-kommandanten zich dan reeds naast hun eerste regter-vleugelrot bevinden.

587. De twee jalonneurs welke men bevorens op de lijn van bataille moet stellen, moeten op dezelve zoodanig worden geplaatst dat zij den regterschouder naar het bataillon houden, wanneer hetzelve opgemarcheerd is.

588. De linker-guide van ieder peloton, uitgenomen van dat op den regtervleugel zal, zoo dra het laatste rot van zijn peloton op de lijn komt, zich in de rigting der jalonneurs begeven, en zich vóór dit rot plaatsen.

589. De bataillons-kommandant moet over den trapswijzen opmarsch van het bataillon het opzigt

houden, en daartoe vóór langs de lijn van bataille gestadig de beweging volgen.

590. De adjudant moet de guides, den eenen na den anderen, behoorlijk in de rigting bevestigen, en ten dien einde zorg dragen dat de manschappen van het eerste gelid, wanneer zij zich op de lijn plaatsen, niet dezelve overschrijden.

ARTIKEL 10.

Doortrekken der linien.

Beweging der eerste linie in retraite.

591. Als een bataillon dat tot de eerste linie verondersteld wordt te behooren, retireert (1), en den doortogt der linien moet ten uitvoer brengen, zal, wanneer het de tweede linie op omtrent twintig pasfen na bereikt heeft, de bataillons-kommandant, zonder hetzelve te laten halt houden, kommanderen;

1. *Bataillon links uit de flank.*
2. *Met pelotons, met rotten regts.*
3. MARSCH.

592. Op het kommando *marsch*, zal het bataillon in den marsch *linksom* maken; en terstond daarop zal het voorste rot van ieder peloton uitschuiven (*déboiteren*) en regts zwenken. Het vaandelgelid en de

(1) Pl. XXIII. fig. 1.

Digitized by Google

de algemeene guides zullen weder op hunne plaatsen treden; en de vervullings-onderofficier van ieder peloton, vóór het voorste rot van hetzelve geplaatst, zal, benevens de pelotons-kommandant die zich naast hem bevindt, zich op de opening, welke in de tweede linie tegen hen over is, aanbegeven.

593. De tusschenwijdten (*intervalles*) tusschen de uit de flank marcherende pelotons moeten even als de rigting links gehouden worden.

594. De bataillons-kommandant zal, nadat hij de tweede linie omtrent honderd pasen voorbij is, kommanderen:

1. (1) *Bataillon.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Links* = RIGT U.
5. *Links in bataille.*
6. MARSCH.

595. Op het tweede kommando dat door de pelotons-kommandanten moet herhaald worden, zal het bataillon halt houden.

596. Op het derde zullen de pelotons-kommandanten, staande naast hunne regter-guides, zich vóór het midden van hunne onderhebbende pelotons be-

(1) PL. XXIII. fig. 2.

Digitized by Google

begeven; en de bataillons-kommandant zal, geplaatst vóór den linker-guide van het eerste peloton, alvorens zijn vierde kommando te doen, de rigting der guides nazien en verbeteren.

597. Op het vierde kommando hetwelk eerst gedaan moet worden nadat de bataillons-kommandant de linker-guides der kolonne naauwkeurig in de rigting, waarin hij haar in bataille wil formeren, gevestigd heeft, zal iedere pelotons-kommandant zich gedragen naar hetgeen hierboven, in n°. 221, voorgeschreven is.

598. Op het oogenblik wanneer het eerste peloton de tweede linie is doorgetrokken, zal de bataillons-kommandant, zich plaatsende achter den kommandant dezes pelotons, denzelven een rigtingspunt voorwaarts in het veld aanwijzen, bijaldien de grond er een oplevert, en de kommandant van het eerste peloton terstond daarop tusschenpunten in het oog nemen; of anders zal de adjudant zich schielijk dertig of veertig pasen vóór dezen pelotons-kommandant begeven, die daarop dadelijk twee punten op den grond tusschen zich en den adjudant, en bij opvolging telkens nieuwe punten, naar mate hij verder voorwaarts komt, in het oog zal nemen.

599. De bataillons-kommandant moet op de handhaving der orde en de onderhouding der afstanden tusschen de pelotons acht geven en zorgen, dat het eerste peloton niet van de directie, welke het moet volgen, afwijkt.

600. De adjudant (*b*) zich eenige pasen te linker-

kerzijde van den kommandant des eersten pelotons, en de adjudant-onderofficier (1), zich op gelijke wijze aan de regterzijde van den kommandant van het achtste onthoudende, moeten zorg dragen dat de voorste rotten van alle de pelotons ten naaste bij op gelijke hoogten marcheren.

Beweging der tweede linie bij het doortrekken der linien.

601. Indien het bataillon verondersteld wordt tot de tweede linie te behooren, en de fectiën op de plaats moet verdubbelen (*doubleren*), om aan de eerste linie den doortogt te verleenen, zal de bataillons-kommandant, vroeg genoeg om niet de beweging derzelve op te houden, kommandéren:

1. (1) *Sectiën verdubbelen.*
2. *Tweede sectiën, regts uit de flank.*
3. *Regts* = OM.
4. MARSCH.

602. Op het eerste kommando zullen alle de pelotons-kommandanten zich vaardig vóór het midden hunner onderhebbende pelotons begeven.

603. Op het tweede zullen zij hunne eerste sectie waarschuwen van te blijven staan, en hunne tweede dat dezelve regtsom zal moeten maken.

604.

(1) PL. XXIII. *fig.* 3.

604. Op het derde kommando zal de tweede sectie van ieder peloton regtsom maken, en de pelotons-kommandant dadelijk daarop de eerste regter-vleugelrotten naar achteren doen uitschuiven (*déboîteren*).

605. Op het vierde zal de tweede sectie van elk peloton zich een' pas achter het laatste gelid van de eerste stellen, en halt houden op het kommando van den kommandant der tweede sectie, die het navolgende zal kommanderen:

1. *Secties.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Links* = RIGT U.
5. STAAT.

606. Op het kommando *staat*, zullen de officieren en onderofficieren van ieder peloton zich op de vleugels der sectiën begeven, om dezelve aan te steunen, en zich zoodanig verdeelen dat er een op den regter- en een op den linkervleugel van iedere sectie staat, en dat wel in de navolgende orde: de pelotons-kommandant op den regtervleugel der eerste sectie, de sectie-kommandant op den linkervleugel derzelfde sectie, de regter-guide op den regter- en de linker-guide op den linkervleugel der tweede sectie, in het eerste gelid.

607. Deze plaatsing der officieren en onderofficieren heeft ten oogmerk om voor te komen dat de eerste linie, zoo zij in wanorde mogt doortrekken, de tweede mede sleept.

608.

Digitized by Google

608. Wanneer het bataillon der eerste linie wordt verondersteld door de tusschenruimten te zijn doorgetrokken, zal de bataillons-kommandant der tweede linie kommanderen:

1. *Herstelt de pelotons.*
2. *Tweede sectiën, links uit de flank.*
3. *Links* = OM.
4. MARSCH

609. Op het kommando *marsch*, zullen de tweede sectiën links uit de flank marcheren; en zoo dra zij een vol front verkregen hebben, (*gedémasqueerd* zijn,) zullen hare kommandanten de kommando's doen:

1. *Sectie.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Regts* = RIGT U.

610. Op het oogenblik wanneer de tweede sectie van ieder peloton zich in marsch begeeft, zullen de sectie-kommandant en de guides hunne plaatsen van bataille weder innemen.

611. Deze beweging van het doortrekken der liniën, die tot hiertoe enkel als eene beweging in het retireren is beschouwd, kan insgelijks aanvallenderwijze gebezigd worden om, door verschc troepen uit de tweede linie, die der eerste welke geleden mogten hebben, te herstellen.

612.

Digitized by Google

612. In dit laatste geval zal het bataillon van de tweede linie in bataille avanceren, ten einde dat uit de eerste linie te naderen, en de bataillons-kommandant tijdig genoeg, om niet de beweging op te houden welke het bataillon uit de eerste linie doen moet, kommanderen:

1. *Secties verdubbelen.*

2. *Tweede sectiën* — MARSCH.

613. Op het tweede kommando zal de tweede sectie van ieder peloton den pas marqueren, en zoo als de eerste sectie haar voorbij getrokken is, schuins regts marcheren om, achter de eerste, deze sectie te verdubbelen. Deze bewegingen zullen op de waarschuwing van den, als rotsluiter geplaatsten sectie-kommandant worden uitgevoerd. De officieren en onderofficieren zullen zich op de vleugels der sectiën, zoodanig als hierboven in n°. 606 is verklaard geworden, verdeelen, en het bataillon zal in deze orde voorwaarts blijven doormarcheren.

614. De op den linkervleugel der eerste sectiën geplaatste sectie-kommandanten zullen, in het regter halve bataillon, sectiën-afstand houden tusschen zich en den kommandant van het peloton, hetwelk zich links van hen bevindt.

615. De sectie-kommandant, geplaatst op den linkervleugel der eerste sectie van het vaandelpeloton, zal de voetstappen van den vaandeldrager volgen, dien de adjudant-onderofficier moet zorg dragen, van zoo ver regts te doen aanhouden, dat dezelve zich regt tegenover dezen officier bevindt.

616.

Digitized by Google

616. De pelotons-kommandanten in het linkerhalve bataillon zullen eenen sectien-afstand houden tusschen zich en den sectie-kommant, die zich op den linkervleugel der eerste sectie van hunnen regter-nevenpeloton onthoudt.

617. Het tweede en derde gelid der vaandelwacht zullen met de sectie, van welke zij een gedeelte uitmaken, van achteren opsluiten; maar het vaandelgelid en de algemeene guides zullen vóór het front blijven.

618. Als de kommandant van het bataillon uit de eerste linie ziet dat het bataillon uit de tweede linie tot op omtrent twintig passen van hem genaderd is, zal hij kommanderen:

1. *Bataillon, regts uit de flank.*
2. *Regts* = OM.
3. *Met pelotons, met rotten regts.*
4. MARSCH.

619. Het bataillon uit de eerste linie zal door dat uit de tweede heen trekken, op den afstand welke voorgeschreven zal worden halt houden, en zich voorts in bataille formeren, in dier voege als hierboven is verklaard.

620. Zoodra de eerste linie door het tweede is heen getrokken, zal de kommandant van het bataillon der tweede linie kommanderen:

1. *Herstelt de pelotons.*
2. *Tweede sectie* = MARSCH.

621.

Digitized by Google

621. Op het kommando *marsch*, zullen de tweede sectiën schuinsch links marcheren, en de sectiekommandant en guides hunne plaatsen van bataille weder innemen. De eerste sectiën zullen intusschen vooruit blijven doormarcheren.

622. Zoo ras de tweede sectiën een vrij front verkregen hebben, (*gedémasqueerd* zijn,) zal de kommandant van ieder derzelve kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. *Gezwinden pas* ⁄⁄ MARSCH.

623. De tweede sectiën zullen zich daarop op de lijn begeven, en van zich zelven den pas en de rigting weder aannemen.

624. De kommandant van het bataillon uit de tweede linie kan zijn bataillon, zoo dra dat uit de eerste linie hetzelve is doorgetrokken, doen halt houden; en alsdan zullen de tweede sectiën op het kommando van den bataillons-kommandant: *Tweede sectiën opmarcheren*, hare plaatsen schielijk weder innemen: of anders kan de kommandant van dit bataillon hetzelve nog eenigen tijd laten avanceren, alvorens hij het halt doet houden.

Algemeene bemerkingen nopens het doortrekken der liniën.

625. Men heeft hierboven verondersteld dat pelotons in den terugtogt regts uit de flank marcheren. Doch de kommandant van het bataillon der eerste linie zou deze beweging insgelijks links uit de

de flank der pelotons kunnen doen vertrigten; en in dit geval zouden de pelotons den afstand en de rigting regts houden, en zich regts weder in bataille moeten formeren.

626. Tot het uitvoeren in deze school van de hierboven verklaarde onderscheidene bewegingen, zal de bataillons-kommandant nu eens veronderstellen dat het bataillon tot de eerste, dan weder, dat het tot de tweede linie behoort.

ARTIKEL II.

Front-verandering.

627. Wanneer het bataillon in bataille staat zal de bataillons-kommandant, hetzelve van front willende doen veranderen, altijd twee jalonneurs, iets minder dan een' pelotons-afstand van elkander in de nieuwe rigting en vóór het peloton stellen dat tot rigtsnoer of tot grondslag der rigting moet verstrekken.

628. Men zal hier veronderstellen dat de bataillons-kommandant voorwaarts op het eerste peloton wil doen van front veranderen. In dit geval zal hij op de zoo even verklaarde wijze, vóór dat peloton twee jalonneurs plaatsen, en den pelotons-kommandant gelasten, hetzelve achter en tegen hen aan te stellen. Nadat dit geschied is, zal door den bataillons-kommandant gekommandeerd worden:

1. *Voor-*

Digitized by Google

1. *Voormarts van front veranderen op het eerste peloton.*

2. (1) *Met pelotons* = HALF REGTS.

3. MARSCH.

4. *Voorwaarts.*

5. MARSCH.

6. *Guides regts.*

629. Op het tweede kommando zullen de pelotons-kommandanten vóór het midden hunner pelotons treden.

630. Op het derde zullen de pelotons de zwenking regts om eene vaste spil aanvangen: en zoo dra de bataillons-kommandant oordeelt dat zij genoeg gezwonken hebben, zal hij de drie laatste der bovenstaande kommando's doen.

631. Op het vijfde kommando zullen de pelotons ophouden te zwenken, en zich regt vooruit begeven.

632. Op het zesde zullen zij de voeling regts nemen. De regter-guide van ieder derzelve zal het rot volgen, dat zich in het onmiddellijk voorgaande peloton tegenover hem bevindt, en in de voetstappen van dit rot marcheren, tot dat het peloton, van hetwelk het een gedeelte uitmaakt, ter hoogte gekomen zijnde van de plaats, alwaar het zich op de lijn moet begeven, regts wendt. Alsdan zal deze guide regt voor zich uit blijven doormarcheren.

633.

(1) Pl. XXIV. fig. 1.

Digitized by Google

633. Zoo dra de regtervleugel van het tweede peloton op de hoogte der linkerzijde van het eerste gekomen is, zal de kommandant van het tweede peloton kommanderen:

1. *Wendt regts.*

2. MARSCH.

634. Op het kommando *marsch*, zal het tweede peloton wenden volgens het grondbeginsel der veranderingen van directie naar de zijde van den guide, in dier voege, dat het regt op de lijn van bataille komt, op twee pasfen van deze lijn halt houden, op het kommando van deszelfs kommandant, en gerigt worden op de wijze, welke voor de trapswijze formatiën is aangewezen.

635. Alle de overige pelotons zullen naar hetgeen hier omtrent het tweede bepaald is, te werk gaan.

636. Nadat de formering geschiedt is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

Guides = INGERUKT.

637. Om op het eerste peloton achterwaarts van front te doen veranderen, zal de bataillons-kommandant, na dit peloton in de nieuwe rigting te hebben doen stellen, en twee jalonneurs vóór het regter- en linker-vleugelrot geplaatst te hebben, kommanderen:

Digitized by Google

1. *Achterwaarts van front veranderen, op 't eerste peloton.*

2. *Bataillon, regtsom* = KEERT.

3. *Met pelotons* = HALF LINKS (1).

4. MARSCH.

5. *Voorwaarts.*

6. MARSCH.

7. *Guides links.*

638. Op het tweede kommando zullen alle de pelotons, uitgenomen het eerste, regtsom keert maken.

639. Op het derde zullen de kommandanten der pelotons, welke regtsom keert gemaakt hebben, zich achter het midden hunner pelotons, twee passen van het eerste gelid, nu het derde geworden, begeven.

640. Op het vierde zullen deze pelotons, om eene vaste spil en met achterwaarts front, links beginnen te zwenken.

641. Op het zesde kommando zullen zij met zwenken ophouden, en zich regt vooruit begeven, naar de nieuwe lijn van bataille.

642. Op het zevende zullen zij allen de voeling links

(1) PL. XXIV. fig. 2.

Digitized by Google

links nemen, en zal de guide, geplaatst op den regtervleugel van ieder derzelve, nu de linkervleugel geworden, te werk gaan naar hetgeen hierboven, in n°. 632, voorgeschreven is.

643. Zoo dra de regtervleugel, nu de linker geworden, van het tweede peloton ter hoogte van de linker-flank van het, reeds op de nieuwe lijn gerigte, eerste peloton gekomen is, zal de kommandant van het tweede peloton kommanderen:

1. *Wendt links.*

2. MARSCH.

644. Het tweede peloton zal links wenden, volgens het grondbeginsel der veranderingen van directie naar de zijde van den guide, zich voorts vooruit begeven, en op het kommando van zijnen kommandant ter hoogte van het opstuitende gelid des eersten pelotons, halt houden. Deze kommandant van het tweede peloton zal hetzelve vervolgens regtsom keert doen maken, en het rigten op dezelfde wijze, welke reeds bij de trapswijze formeringen is ontvouwd geworden.

645. Alle de overige pelotons zullen hetzelfde, wat zoo even opzigtelijk het tweede bepaald is, verrigten.

646. Nadat de formering volbragt is, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

Guides = INGEREUKT.

647. De bataillons-kommandant zal op het linker-vleugelpeloton van het bataillon, naar dezelfde grondbeginselen, vóór en achterwaarts doen van front veranderen.

648. De bataillons-kommandant moet op de uitvoering der beweging, over het geheel genomen, het oog houden.

649. De adjudant moet de rigting der guides, naar gelang zij zich in de lijn van bataille stellen, behoorlijk bepalen, en ten dien einde te werk gaan overeenkomstig met hetgeen bij de trapswijze formeringen is voorgeschreven.

650. De bataillons-kommandant zal even eens op het peloton van het midden, of op elk ander peloton van het bataillon, dat hij daartoe uitkiest, en onder elken hoek naar welgevallen, kunnen doen van front veranderen. In dit geval zal de eene vleugel voorwaarts en de andere achterwaarts van front veranderen, door zich, naar hetgeen hierboven is voorgeschreven, te gedragen.

651. Indien bij voorbeeld, de bataillons-kommandant eene front-verandering op het vijfde peloton wil doen uitvoeren, en de linkervleugel zich voor-, de regtervleugel zich achterwaarts moet begeven, zal hij in de nieuwe rigting twee jalonneurs vóór het vijfde peloton plaatsen, en aan den kommandant dezes pelotons last geven, van hetzelve te-

Digitized by Google

tegen deze twee jalonneurs aan behoorlijk te ſtellen.

652. Nadat het vijfde peloton aldus in de nieuwe rigting is gevestigd, zal het vierde zich, op het kommándo van zijnen kommandant, in dezelve begeven, en de regter-guide van dit vierde zich terſtond vóór het regter-rot van zijn peloton plaatſen, in de rigting der beide vóór het vijfde peloton geſtelde jalonneurs. Wijders zal de bataillonskommandant, na den ſtand van dezen guide nagezien en, bijaldien het noodig is, verbeterd te hebben, kommanderen:

1. *Van front veranderen, op 't vijfde peloton, den linkervleugel voorwaarts.*
2. (1) *Regter-peletons, regtsom* = KEERT.
3. *Met pelotons* = HALF REGTS.
4. MARSCH.
5. *Voorwaarts.*
6. MARSCH.
7. *Guides regts.*

653.

(1) Pl. XXV. fig. 1.

Digitized by Google

653. Op het tweede kommando zullen alle de pelotons, te regterzijde van het vierde ſtaande, *regtsom keert* maken.

654. De beweging zal naar de hierboven voorgeſchrevene grondbeginſelen uitgevoerd worden.

655. Wanneer gelijk in dit voorbeeld, de beweging (*centraal* of) op een der tusſchen de vleugels geplaatst peloton moet-geſchieden, zal de adjudant de rigting van de guides der regter-, en de adjudant-onderofficier die van de guides der linker-pelotons, naar gelang zij zich op de lijn van bataille ſtellen, nazien en bepalen.

Bemerkingen betrekkelijk de front-veranderingen.

656. Wanneer de nieuwe rigting ten naaste bij loodregt is op die van het bataillon, moeten de pelotons omſtreeks een achtſte cirkels-zwenking doen, alvorens zij zich voorwaarts begeven. Maar wanneer deze twee lijnen ſchuins tegen elkander ſtaan, moeten, hoe kleiner de hoek is, welken zij maken, ook de pelotons des te minder zwenken, vóór dat dezelve voorwaarts marcheren: en als de hoek zeer ſcherp is, moet de bataillons-kommandant de pelotons naauwelijks laten uitſchuiven (*doorzeren*).

657. De juistheid der beweging hangt veel af van het geoefend oog (*coup d'oeil*) van den bataillons kommandant, om juist het oogenblik te treffen,

fen, waarin hij *voorwaarts*, MARSCH moet kommanderen.

658. Indien de nieuwe lijn een' zeer scherpen hoek maakt met dengenen, waarin het bataillon zich geplaatst bevindt, zullen de pelotons ten-naaste bij regt op deze lijn komen, zonder dat de pelotons-kommandanten noodig hebben het kommando *wendt regts* (of *links*) te doen, wanneer dezelve regt tegenover hunne plaats geraken.

ARTIKEL 12.

Retirerend door den hollen weg trekken (het défilé pasferen) *van den regter- of linkervleugel af aan.*

659. Wanneer het bataillon zich in slagorde of orde van bataille bevindt, zal de kommandant van hetzelve, veronderstellende dat er een holle weg (*défilé*) achter den linkervleugel zij, het kommando doen:

Achterwaarts, pasfeert het défilé, van den regtervleugel af aan.

(1) De kommandant van het regter-vleugelpeloton zal daarop dadelijk kommanderen:

1. *Flan-*

(1) Pl. XXV. fig. 2.

Digitized by Google

1. *Flankeurs* (of *eerste peloton*) *regts uit de flank.*

2. *Regts* = OM.

3. MARSCH.

660. Op het kommando *marsch*, zal het eerste peloton den marsch aannemen. Het voorste rot zal regts zwenken en naar achteren marcheren, tot dat hetzelve het opsluitende gelid vier pasfen voorbij is, vervolgens nog eens regts zwenken, en zich dan regt vóór zich uit naar den linkervleugel begeven. Alle de overige rotten van dit peloton zullen bij opvolging op dezelfde plaats, als het voorste, komen zwenken.

661. Het tweede peloton moet op zijne beurt zich in beweging stellen, op het kommando van zijnen kommandant, die hetzelve zal doen regtsom maken, zoo dra het voorste rot van het eerste peloton op zijne hoogte is gekomen, en vervolgens aan hetzelve het kommando *marsch* zal doen, in dier voege, dat het voorste rot van het tweede peloton het laatste rot van het eerste onmiddellijk opvolgt, zonder zich hoegenaamd aan deszelfs pas te verbinden. Het eerste rot van het tweede peloton zal regts zwenken op de plaats waar het zich bevindt, en alle de overige rotten zullen bij opvolging op dezelfde plaats als het voorste, komen zwenken.

662. De volgende pelotons zullen ieder op zijne beurt verrigten al hetgeen hier in opzigt tot het tweede is voorgeschreven.

663.

Digitized by Google

663. Het voorste rot van het eerste peloton zal, zoo dra het tegenover de engte (*défilé*), welke achter den linkervleugel van het bataillon verondersteld wordt, gekomen is, rotswijze linkszwenken, om zich in de engte te begeven, en alle de volgende rotten zullen elk op dezelfde plaats, als het aan het hoofd zijnde, zwenken.

664. De pelotons zullen in dier voege uit de flank door den hollen weg trekken: en iedere pelotons-kommandant zal, zoo ras zijn peloton uit de engte komt, hetzelve op de kommando's, in n°. 136 en volgende der pelotons-school voorgeschreven, doen formeren.

665. Ook zal men somtijds den hollen weg achter den regtervleugel onderstellen; en als dan zal de bataillons-kommandant het kommando doen:

Achterwaarts, passeert het défilé, van den linkervleugel af aan,

666. Het linkervleugel-peloton zal terstond daar op de beweging beginnen, en bij opvolging ieder der volgende pelotons, zich gedragende overeenkomstig hetgene zoo even, om met den regtervleugel vooruit door den hollen weg te trekken, bepaald is. De pelotons-kommandanten zullen zich bij hun voorste linkervleugel-rot vervoegen.

Bemerkingen betrekkelijk het retireren door den hollen weg.

667. Indien de breedte van den hollen weg het

Digitized by Google

formeren der pelotons of sectiën veroorlooft, moet de kommandant van het eerste peloton, zoo dra het zelve in de engte gekomen is, deze beweging doen uitvoeren.

668. Alle de volgende pelotons moeten ieder, op het kommando van zijnen kommandant, deze beweging op dezelfde plaats, als het eerste, verrigten.

669. Zoo dra het eerste peloton de engte is doorgetrokken, kan men, indien de doortogt regts geschiedt, hetzelve links doen wenden, om de kolonne naar dien kant uit te breiden, en haar links in bataille te formeren, of ook hetzelve regts doen wenden, om de kolonne te regterzijde in bataille te doen opmarcheren.

670. Indien de geringe breedte van den hollen weg niet toelaat, dat de pelotons of sectiën geformeerd worden, zal het bataillon uit de flank blijven marcheren: en zoo ras het voorste rot buiten de engte komt, zal men hetzelve links kunnen doen zwenken, en dusdanig het bataillon uit de flank doen doormarcheren, en door eene wending *linksom* in bataille formeren; of het voorste rot regts doen zwenken, en vervolgens het bataillon *met rotten te regterzijde in bataille* formeren, of wel het peloton doen formeren, en het links of regts doen wenden, zoodanig als hierboven is verklaard.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 13.

Kolonne van aanval (d'attaque).

671. Deze beweging welke beſtaat in een bataillon in eene dubbele kolonne achter de twee pelotons van het midden zamen te trekken, zal op de volgende wijze worden uitgevoerd.

De bataillons-kommandant zal kommanderen:

1. *Kolonne d'attaque.*
2. (1) *Met regter- en linker-pelotons op 't midden* = IN KOLONNE.
3. *Bataillon links en regts* = OM.
4. *Gezwinden pas* = MARSCH.

672. Op het tweede kommando zullen alle de pelotons-kommandanten, uitgenomen die van het vierde en vijfde peloton, zich vóór het midden hunner onderhebbende pelotons ſtellen, en dezelve verwittigen, dat zij links- of regtsom zullen moeten maken. De kommandanten van het vierde en vijfde peloton zullen op hunne plaatſen blijven ſtaan.

673. Op het derde kommando zullen het vierde en vijfde peloton zich niet bewegen; doch alle de overige pelotons, die van het regter-halve bataillon *linksom*, die van het linker-halve bataillon *regtsom* ma-

(1) PL. XXVI. fig. 1.

Digitized by Google

maken. De pelotons-kommandanten zullen aanstonds daarop de drie eerste rotten van hunne pelotons naar achteren doen uittreden (*déboiteren*). De linker-guide van ieder der regter-, en de regter-guide van ieder der linker-pelotons zal zich vóór den man in het eerste gelid van zijn voorste rot plaatsen, en iedere pelotons-kommandant ter zijde van zijnen guide, om denzelven te geleiden.

674. Op het kommando *marsch*, zal de beweging een begin nemen. De kommandant van het vijfde peloton zal zich schielijk op den linkervleugel van zijn peloton begeven, doch die van het vierde onbewegelijk blijven staan: en deze beide pelotons zullen, bijaldien het noodig is, zich, op de waarschuwing hunner wederzijdsche kommandanten, het eene naar het andere rigten.

675. Het vierde en vijfde peloton, die het hoofd der kolonne moeten uitmaken, zullen zich niet bewegen. Doch alle de overige zullen in den gezwinden pas aantreden, ten einde zich ieder op halve pelotons-afstand achter het peloton van hun half bataillon te vervoegen, zoodanig dat, in het regter-halve bataillon, het vierde peloton vóór het derde, het derde vóór het tweede, en zoo vervolgens, en, in het linker-halve bataillon, het vijfde vóór het zesde, dit vóór het zevende, en zoo voorts, komt te staan.

676. De pelotons welke in ieder half bataillon op dezelfde hoogte komen te staan, zullen bij het plaats nemen in de kolonne, tegen elkander aansluiten; en ten dien einde zal elke kommandant van een der regter-pelotons kommanderen:

1. Pe-

Digitized by Google

1. *Peloton.*

2. HALT.

3. FRONT.

4. *Links* = RIGT U.

677. De kommandanten der linker-pelotons zullen dezelfde kommando's doen, met uitzondering van het vierde, waarvoor zij dat van *regts* = RIGT U zullen in plaats ſtellen.

678. Iedere pelotons-kommandant zal, na het kommando *links* (of *regts*) = RIGT U gedaan te hebben, zich vervoegen op den buitenſten vleugel van zijn peloton: die, namelijk van het regter-halve bataillon op den regter-, en die van het linker-halve bataillon op den linkervleugel. De twee onderling vereenigde pelotons zullen zich naar elkander rigten; en het midden van beiden zal aangewezen worden door den vervullings-onderofficier van het linkerpeloton, die zorg moet dragen, van zich naauwkeurig achter dengenen, welke vóór hem ſtaat, te plaatſen. De linker-guides van de linker-pelotons plaatſen zich op den linkervleugel hunner pelotons, achter de pelotons-kommandanten, in het derde gelid.

679. De flankpelotons zullen de beweging van het halve bataillon, van hetwelk zij een gedeelte uitmaken, volgen, en naar hetgeen hierboven is voorgeſchreven te werk gaan.

680. Zoo nogtans de hoofdofficier bij het formeren der kolonne, eene der beide flank-diviſiën aan het

het hoofd derzelve begeerde te brengen, zal hij daartoe last geven aan den kommandant derzelve, die ten gevolge daarvan zijne drie voorſte rotten voorwaarts zou doen déboiteren, en zijne diviſie op halve pelotons-afſtand vóór de twee voorſte pelotons zou doen komen, op dezelfde wijze als onmiddellijk hierboven voorgeſchreven is. De andere flankdiviſie zal alsdan vereenigd blijven, en zich op gelijke wijze en afſtand achter de kolonne plaatſen.

681. De tamboers zullen zich achter de kolonne vervoegen.

582. Wanneer de bataillons-kommandant eene kolonne d'attaque begeert, om achtervolgens daaruit terſtond een quarré te kunnen formeren, zal hij in plaats der, in n°. 671, voorgeſchrevene kommando's, de volgende doen:

1. *Kolonne d'attaque op pelotons-diſtantie.*
2. *Met regter- en linker-pelotons, op het midden* = IN KOLONNE.
3. *Bataillon, links en regts* = OM.
4. *Gezwinden pas* = MARSCH.

De pelotons-kommandanten zullen alsdan op eene pelotons-, in plaats van ſectie-distantie in de kolonne inrukken.

683. De bataillons-kommandant vervolgens het quar-

Digitized by Google

quarré willende doen formeren, zal hiertoe kommanderen:

1. *Pelotons regts en links zwenkt:*
2. *Formeert het quarré.*
3. *Gezwinden pas* = MARSCH.

684. Op het eerste kommando zullen de pelotonskommandanten zich twee passen vóór het midden hunner pelotons begeven.

685. Op het tweede kommando zullen de kommandanten van het vierde en vijfde peloton, dezelve waarschuwen van onbewegelijk te blijven stil staan; die der regter-pelotons waarschuwen dezelve, dat zij regts; en die der linker-pelotons, dat zij links moeten zwenken; en de kommandanten der achterste pelotons waarschuwen dezelve, dat zij vooruit moeten marcheren.

686. Op het kommando *marsch*, blijven het vierde en vijfde peloton staan, alle de regter-pelotons zwenken regts, en alle de linker-pelotons zwenken links in bataille, uitgezonderd de achterste, welke tot aan hunne voorstaande pelotons zullen opsluiten, alwaar hunne kommandanten hen zullen doen halt houden, en regtsom keert maken; het kommando regtsom keert wordt hier als bij het vuur achterwaarts uitgevoerd. De sappeurs, tamboers en muzikanten begeven zich gedurende de zwenking der pelotons, langs den regtervleugel der achterste, in het quarré. De kommandanten der pelotons, het kommando *staat* na de rigting gedaan hebbende, bege-

Digitized by Google

geven zich: die der regter-pelotons op den regter, en die der linker-pelotons op den linkervleugel hunner pelotons in het eerste gelid.

687. Om de kolonne te herstellen, zal de bataillons-kommandant kommanderen:

1. *Herstelt de kolonne.*

2. *Pelotons, achterwaarts regts en links* = RIGT U.

688. Op het tweede kommando maken de regtervleugellieden der regter-pelotons linksom, en de linker-vleugellieden der linker-pelotons regtsom. De pelotons-kommandanten rigten hunne pelotons achterwaarts op deze vleugellieden. Het vierde en vijfde peloton blijft onbewegelijk stil staan. De kommandanten der beide achterste pelotons herwinnen eene pelotons-distantie achterwaarts, doen hunne pelotons aldaar halt houden, in front herstellen en rigten.

689. Indien de rigting op het midden door deze beweging min of meer was verloren, zoude men dezelve eerst in den marsch moeten herstellen.

Déploijement (ontvouwing) *van de kolonne d'attaque.*

690. Wanneer de bataillons-kommandant deze kolonne wil déploijeren, zal hij twee jalonneurs vóór het regter- en linkervleugel-rot van de beide voorste pelotons stellen, en kommanderen:

1. (1)

Digitized by Google

1. (1) *Kolonne déploijeren.*

2. *Bataillon regts- en links-* = OM.

3. *Gezwinden pas* = MARSCH.

691. Op het kommando *marsch*, zal de kolonne zich, volgens de grondregelen, in opzigt tot het déploijement der geslotene kolonnes voorgeschreven, op de beide voorste pelotons, die stil blijven staan, déploijeren, en de kommandant van het vijfde peloton zich op den regtervleugel van zijn peloton vervoegen.

692. De kommandant van het vierde peloton zal tot in het tweede gelid terug gaan, zoo dra de kommandant van het derde, op de lijn komende, zich tot het rigten van zijn peloton, op den linkervleugel van hetzelve begeeft.

693. Zoo ras het déploijement voleindigd is, zal door den bataillons-kommandant gekommandeerd worden:

Guides = INGERUKT.

694. Indien de bataillons-kommandant noodig oordeelde om onder het uitvoeren van het déploijement, het vuren te doen beginnen, zou hij aan de kommandanten der twee aan het hoofd staande pelotons last geven van het twee-gelederen-vuur te doen aanvangen.

695. De kommandanten der twee voorste pelotons zou-

(1) PL. XXVI. fig. 2.

Digitized by Google

zouden alsdan, op het kommando *ſtaat*, aan het derde en zesde na dat van *rigt u* gedaan, de voor het twee-gelederen-vuur bepaalde kommando's doen, en de kommandanten der twee laatstgenoemde pelotons hetzelfde, ten aanzien van het tweede en zevende, en zoo vervolgens, in acht nemen.

696. Op het kommando *twee-gelederen-vuur*, aan de twee voorſte pelotons gedaan, zouden de voor deze pelotons geplaatste jalonneurs terug treden, en ook de guide van ieder peloton, welke zich tot het afbakenen op de lijn van bataille geſteld heeft, zou op het kommando *twee-gelederen-vuur*, aan zijn peloton gedaan, zich weder op zijne plaats begeven.

697. De pelotons-kommandanten en vervullings-onderofficiers zouden, gedurende het vuren, zich op de plaatſen vervoegen, welke hun hierboven, in n°. 35, aangewezen zijn.

Bemerkingen betrekkelijk het déploijement der kolonne van attaque.

698. Dewijl deze kolonne nimmer anders dan bataillonswijze moet geformeerd worden, maakt hare geringe diepte het overtollig, haar tot het déploijeren geheel te doen opſluiten.

ARTIKEL 14.

Herzameling.

699. Terwijl het bataillon zich in orde van bataille bevindt, zal de kommandant van hetzelve den af- of werk-

Digitized by Google

werkmarsch doen slaan; en op dit teeken zal het bataillon uit elkander gaan en zich verstrooijen.

700. Wanneer de bataillons-kommandant het weder wil verzamelen, zal hij twee jalonneurs en den vaandeldrager in de rigting, welke hij door hetzelve wil doen aannemen, plaatsen; en vervolgens den vaandelmarsch doen slaan.

701. Iedere pelotons-kommandant zal daarop zijne officieren, onderofficieren en soldaten weder vergaderen, omtrent zes pasen achter de plaats, welke hij in de lijn van bataille beslaan moet.

702. De bataillons-kommandant zal het vaandelpeloton ten spoedigste tegen de beide jalonneurs aan doen stellen; en ieder peloton zal terstond daarna, op het kommando van zijnen kommandant, in de rigting rukken van het vaandel-peloton, en daarin volgens de voorgeschrevene grondbeginselen worden gevestigd.

Bataillons onderwijs, afgedeeld in lessen, zoodanig als hetzelve bij de bataillons-exercitiën herhaald moet worden.

EERSTE LES.

Ten 1ste. Het openen der gelederen.
— 2de. Handgrepen en de lading in vier tempo's.
— 3de. Het sluiten der gelederen.
— 4de. De gezwinde lading, en de onderscheidene vuren vóór- en achterwaarts.

Digitized by Google

TWEEDE LES.

Ten 1ste Met pelotons regts of links in kolonne.

— 2de. Lang achtereen, in kolonne met den tijdmatigen pas marcheren, terwijl de voorste guide zijne strekking neemt naar punten, door hem op den grond in het oog genomen; van directie veranderen naar de zijde van den guide, als mede naar den tegenovergestelden kant; in den marsch, uit de pelotons sectiën, en uit de sectiën wederom de pelotons formeren.

Ten 3de. Den contra-marsch doen en dezelfde bewegingen herhalen.

Ten 4de. Door de gezwinde manoeuvre van directie veranderen.

Ten 5de. De *pas de route* (lange wegs pas) aannemen, uit de pelotons de sectiën formeren, in opvolgende orde de onderscheidene bewegingen verrigten, die in het artikel aangaande de kolonne op weg zijn voorgeschreven, om het front der afdeelingen tot op vier man te verminderen; de rotten naar dezelfde grondbeginselen weder doen opmarcheren, en de pelotons formeren.

Ten 6de. De kolonne doen halt houden, en haar *links*, of *regts*, *in bataille* formeren.

Ten 7de. Nu en dan de kolonne bij *omkeering* (inversie), *links* of *regts*, *in bataille* formeren.

DERDE LES.

Ten 1ste. Met pelotons *regts* of *links achterwaarts* in kolonne.

Ten 2de. De kolonne, *voorwaarts* en *front-achterwaarts in bataille* formeren.

Ten

Digitized by Google

Ten 3de De kolonne, *te regter-* of *te linker-zijde, in bataille* formeren.

Ten 4de. Uit de flank marcheren, en in den marsch de pelotons of fectiën formeren.

Ten 5de. De kolonne, achter of vóór de lijn van bataille opkomende, langs deze lijn laten doormarcheren, en haar *links* of *regts in bataille* formeren.

Ten 6de. Op het uiteinde van den regter- of linkervleugel, vóór- en achterwaarts, regthoekig en fchuins, van front veranderen.

Ten 7de. Op het midden, met den linker- of regtervleugel voorwaarts, regthoekig en fchuins, van front veranderen.

VIERDE LES.

Ten 1fte. In orde van bataille zijnde, zich vóór- of achterwaarts, op het regter- of linker-peloton des bataillons, of wel op het peloton van het midden, met den regter- of linkervleugel vóór, met divifiën of pelotons in kolonne zamentrekken (*ploijeren*).

Ten 2de. Eene geflotene kolonne uit derzelver flank, regts of links, van directie doen veranderen.

Ten 3de. Eene geflotene kolonne doen contra marcheren.

Ten 4de. In geflotene kolonne marcheren.

— 5de. De distantiën van voren nemen.

— 6de. Tot op fectie-afftand opfluiten, en van directie veranderen; geheel opfluiten, de kolonne doen halt houden, de divifiën op de plaats formeren, en déploijeren.

Digitized by Google

Ten 7de. De kolonne van attaque formeren, en haar déploijeren.

VIJFDE LES.

Ten 1ste. Lang achtereen, vóór- en achterwaarts in bataille marcheren, en de onderscheidene voorbijtogten langs een beletsel doen verrigten.

Ten 2de. In bataille verscheidene malen van directie veranderen.

Ten 3de. Dikwerf en lang achtereen schuins marcheren.

Ten 4de. Het doortrekken der liniën, als bataillon uit de eerste, en als bataillon uit de tweede linie.

Ten 5de. Regts of links uit de flank marcheren, met rotten van directie veranderen, en zich met rotten te regter- of te linkerzijde in bataille formeren.

Ten 6de. Den hollen weg (*défilé*) retirerend of in den terugtogt doortrekken (*passeren*).

Ten 7de. Den afmarsch doen slaan, en daarna het bataillon weder verzamelen.

Bemerkingen betrekkelijk deze verdeeling der bataillons-school in lessen.

Naardien de eerste les, die de ladingen en vuren, de tweede, welke den marsch in kolonne en alles wat daartoe betrekkelijk is, en de vijfde, die den marsch in bataille en de onderscheidene bewegingen, welke daaruit voortvloeijen, behelst, de wezenlijke deelen van dit onderrigt uitmaken; zoo zijn zij ook degenen waarmede men zich, bij de bataillons-exercitiën, meest moet bezig houden.

De

Digitized by Google

De bataillons welke de tweede en vijfde les naar eisch volvoeren, zullen binnen kort zoo ver komen dat zij de derde en vierde les volmaaktelijk ten uitvoer brengen.

Men zal het geweer in den arm kunnen laten dragen, in den marsch uit de flank, in den marsch met pelotons of divisiën, gelijk mede in den marsch in kolonne met den tijdmatigen pas.

Ook zal men somwijlen, wanneer de bataillons wel geoefend zijn, het geweer, in den marsch in bataille, kunnen laten in den arm dragen.

Men zal in het bataillons-onderwijs, hetzij in den marsch in bataille, hetzij in kolonne, hetzij in de opmarschen, geen gebruik van den gezwinden pas maken, zoo lang de bataillons in de tijdmaat van den gewonen pas niet volkomen vast en grondig bedreven zijn.

Men zal in deze school geen gebruik maken van den pas buiten de tijdmaat, dan om zich in de bewegingen, tot de kolonne op weg betrekkelijk, te oefenen.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIJFDE HOOFDDEEL.

Evolutiën van linie of *enkelvoudige bewegingen der liniën.*

Dewijl de bataillons-ſchool de grondbeginſelen en verklaring bevat van alle de bewegingen die een enkel bataillon in ieder mogelijk geval doen kan; zoo blijſt er alleen nog over, deze grondbeginſelen op eene linie van verſcheidene bataillons toepasſelijk te maken.

Men zal in dit onderrigt eene linie van acht bataillons veronderſtellen. Doch de in hetzelve voorgeſchrevene regelen zullen even eens op een regiment, op eene brigade, of op ieder ander, welk aantal bataillons ook, kunnen toegepast worden.

De bataillons-ſchool is in vijf afdeelingen geſplitst.

Men zal ook hier dezelfde verdeeling volgen.

Telkens, wanneer eene of verſcheidene te zamen vereenigde brigaden in linie moeten manoeuvreren, zal elk bataillon met zijn nummer, na de plaats, welke het in linie beſlaat, aangeduid worden. Het regter-bataillon zal *eerſte*, het daarna komende *tweede*, het volgende *derde*, en zoo voorts tot aan het bataillon, hetwelk op den linkervleugel der linie ſtaat, worden genoemd.

Plaatſing van den kommandant en chef en van de brigaden- en regiments-kommandanten, zoo in linie, als in kolonne.

In bataille zal de kommandant *en chef* geen vaste

Digitized by Google

plaats hebben, maar zich allerwegen, waar hij zijne tegenwoordigheid noodzakelijk oordeelt, kunnen begeven.

In kolonne zal hij, om haar na zijne bedoelingen aan te voeren, zich doorgaans aan het hoofd derzelve onthouden.

In de evolutiën zal hij zich gewoonlijk dáár, waar hij best de uitvoering der beweging over het geheel beſtieren kan, vervoegen.

Intusſchen zal, in ieder geval, de kommandant *en chef* zich overal elders, alwaar hij zijne tegenwoordigheid noodzakelijk keurt, kunnen begeven; mits alsdan in acht nemende, van zijne plaats door eenen officier, welken hij met de uitvoering van zijne bevelen belast, te doen vervullen.

In bataille zullen de brigaden-kommandanten zich ieder omtrent vijftig paſſen achter het midden van hunne brigade plaatſen.

In kolonne zullen zij zich op de flank aan de zijde, waar langs de directie moet genomen worden, ieder op de hoogte van het midden hunner brigade en twaalf of vijftien paſſen buitenwaarts van de lijn der guides, ſtellen.

In bataille zullen de kolonels zich omtrent dertig paſſen, elk achter het midden van hun regiment, plaatſen.

In kolonne zullen zij zich ſtellen, even eens als de brigaden-kommandanten, ieder ter hoogte van het midden van hun regiment.

De brigaden- en regiments-kommandanten moeten, hetzij in bataille, hetzij in kolonne, of in de onderſcheidene bewegingen, een waakzaam oog houden over

Digitized by Google

over de naauwkeurige en geregelde uitvoering van al hetgeen gekommandeerd wordt; en zij kunnen zich diensvolgens, ieder tot zoo ver als hunne brigade of hun regiment zich uitstrekt, overal heen begeven, waar zij hunne tegenwoordigheid noodzakelijk achten.

De plaatsing der bataillons-kommandanten, adjudanten en adjudanten-onderofficiers, hetzij in bataille, of in kolonne, is in de bataillons-school bepaald.

Algemeene voorschriften voor de kommando's.

Wanneer alle de bataillons der linie eene zelfde beweging moeten verrigten, zal de kommandant *en chef*, aan het digtst bij hem zijnde bataillon, de tot deze beweging betrekkelijke kommando's doen, welke terstond daarop door den kommandant van dit bataillon zullen herhaald worden.

Iedere bataillons-kommandant moet altoos met de grootste snelheid alle de algemeene kommando's herhalen, welke hij hoort doen aan zijn neven-bataillon te regter- of te linkerzijde, ingevolge van den kant, van waar het kommando begint, ten zij dat de kommandant *en chef* hem eenen tegengestelden last gegeven of gezonden hebbe.

Nadat de bataillons-kommandanten de algemeene kommando's, op de zoo even voorgeschrevene wijze, herhaald hebben, zullen zij terstond daarop, zonder zich naar elkander te regelen, de voorbereidende bewegingen kommanderen en doen volbrengen, welke in hun bataillon de uitvoering der algemeene beweging moeten voorafgaan. De regiments- en brigaden-kommandanten moeten op de spoedige uitvoe-

Digitized by Google

ring dezer voorbereidende bewegingen, ieder in hun regiment en brigade, acht geven, en er voor zorgen, dat de bataillons-kommandanten te dezen aanzien geenen misslag begaan.

De kommandant *en chef* zal altijd het kommando doen, hetwelk de uitvoering der algemeene beweging moet bepalen.

De adjudanten en adjudanten-onderoffieiers, staande achter den regter- en linkervleugel van hun bataillon in linie, moeten de algemeene kommando's, hetzij van waarschuwing, hetzij van uitvoering, telkens herhalen, wanneer de uitgestrektheid van het front der bataillons, de wind of het geraas der vuurmonden het gemakkelijk doen verstaan dezer kommando's van het eene bataillon tot het andere zou kunnen beletten.

In geval een bataillons-kommandant door het onmiddellijk naast hem zijnde bataillon eene beweging mogt zien uitvoeren, waartoe hij het algemeene kommando niet gehoord had, zou hij dadelijk door zijn bataillon dezelfde beweging moeten doen verrigten.

Wanneer vreemde regimenten zich met inlandsche in linie bevinden, moeten de bataillons-kommandanten der vreemde natie eerst de algemeene kommando's in de landstaal herhalen, en daarna in hunne moedertaal dezelfde kommando's doen.

Wanneer de linie eene beweging om derzelver midden moet verrigten, zal de kommandant *en chef* zich op het punt begeven, dat hij tot het midden der beweging kiest, en aan den kommandant van ieder der regter- en linker-nevenbataillons het bevel geven of zenden, van het algemeene kommando, betrekkelijk

de

Digitized by Google

de beweging welke ieder gedeelte der linie verrigten moet, te doen, in dier voege als hierna verklaard zal worden.

In kolonne zal de herhaling der kommando's naar dezelfde grondregels geſchieden.

Telkens wanneer men eene linie in verſcheidene kolonnes breekt, zal de hoogſte officier in rang of de oudſte van aanſtelling in iedere kolonne dezelve kommanderen, en bij haar de werkzaamheden van den kommandant *en chef* waarnemen.

Formatie der regimenten in Bataille vóór hun kwartier.

Wanneer een regiment zich vóór zijn kwartier in bataille moet formeren, zal de regiments-kommandant de kompagnie van het midden des eenen of anderen bataillons eenige paſen doen vooruit komen, haar behoorlijk in de rigting ſtellen, welke hij aan het regiment begeert te geven, en twee jalonneurs vóór deze kompagnie doen plaatſen. Te gelijker tijd zal hij den kommandant van het andere bataillon waarſchuwen, om de kompagnie van het midden van deszelfs bataillon in dezelfde rigting te ſtellen.

Nadat deze twee kompagniën aldus van elkander op eenen afſtand, die de tuſſchenwijdte (*intervalle*) tuſſchen twee naast elkander ſtaande bataillons grooter is dan de lengte van het front eens bataillons, in dezelfde rigting geplaatst zijn, zal de regiments-kommandant eene zeer korte roffel doen ſlaan, op welker eindiging de kompagniën van ieder bataillon zich bij opvolging, en op het kommando van hare wederzijd-

Digitized by Google

ſche kommandanten, in de rigting van de kompagnie van het midden haars bataillons zullen begeven: en de bataillons-kommandanten moeten er voor zorgen, dat de guides van de beide bataillons zich juist op dezelfde lijn plaatſen.

Nadat de bataillons geformeerd zijn, zal de kommandant van het regiment, indien hetzelve moet manoeuvreren, aan de adjudanten-onderofficiers last geven van de bataillons af te deelen; hetwelk ten ſpoedigſte zal worden ten uitvoer gebragt, beginnende van den regtervleugel van ieder derzelve.

Men zal de pelotons, zoo veel als zich doen laat, gelijk maken. De onderofficieren, die de vaandelwacht van ieder bataillon moeten uitmaken, zullen zich op den linkervleugel van het vierde peloton gaan formeren, en mede onder het aantal rotten van dit peloton, hetwelk daarom aan ſoldaten drie rotten minder moet bevatten dan de overige, geteld worden.

De ruimte of tusſchenſtand (*intervalle*) tusſchen de bataillons zal van veertig voeten zijn.

Zamenſtelling en marsch van het détachement tot het afhalen der vaandels.

Als het appél wordt geſlagen om het regiment te doen onder het geweer komen, zal, bijaldien de vaandels mede moeten uitrukken, na den rooster, eene der beide flank-kompagniën, of, zoo dezelve gedétacheerd zijn, eene fuſilier-kompagnie, zich op marsch begeven, om in de navolgende orde, de vaandels te gaan afhalen.

De

Digitized by Google

De tamboer-majoor, de tamboers van het bataillon, tot hetwelk het détachement behoort, gevolgd door de muzikanten;

Het détachement, gerangſchikt in kolonne met pelotons, met het geweer in den arm;

De vaandeldrager tuſſchen de beide pelotons.

Het détachement zal in deze orde, zonder het geluid van trom of muzijk, marcheren: en wanneer hetzelve gekomen is aan de woning van den regimentskommandant, zal het zich regt tegenover de deur in orde van bataille ſcharen, en zullen de tamboers benevens de muzikanten zich op den regtervleugel van het détachement ſtellen.

Zoo dra het détachement in orde van bataille ſtaat, zal de vaandeldrager het vaandel gaan halen, vergezeld van den eerſten luitenant en eenen ſergeant van het détachement.

Als vervolgens de vaandeldrager met het vaandel buiten komt, gevolgd door den eerſten luitenant en den ſergeant, zal hij vóór de deur blijven ſtaan.

Zoo ras het vaandel buiten komt, zal de kommandant van het détachement voor hetzelve het geweer doen preſenteren, en zullen de tamboers den vaandelmarsch ſlaan.

Na drie of viér herhalingen (*repriſes*), zal de kommandant het roeren der trom doen ophouden, voorts het geweer doen ſchouderen, en het détachement met ſectiën doen inzwenken.

De vaandeldrager zal zich daarop tuſſchen de beide pelotons ſtellen, en de eerſte luitenant met den ſergeant hunne plaatſen weder innemen.

De kommandant van het détachement zal voorts

Digitized by Google

hetzelve, in dezelfde orde als hierboven, doen terug marcheren, om zich onder het ſlaan der trom naar de vergaderplaats van het regiment te begeven.

Eerbewijzingen, welke aan de vaandels moeten betoond worden.

Bij de aankomst der vaandels zal de regiments-kommandant de geweren doen ſchouderen. De tamboers zullen met ſlaan ophouden, en even als het détachement, zich met den gezwinden pas weder naar hunne plaatſen van bataille vervoegen, gaande ten dien einde achter langs het regiment: en de bataillons-kommandanten zullen zich zes pasſen vóór het middelſte rot van hun bataillon plaatſen.

De vaandeldrager zal met den gezwinden pas, vóór langs het front, op eenen afſtand van tien pasſen, voorbij marcheren, en vóór het midden van het eerſte bataillon halt houden, en naar hetzelve front maken. De kommandant van dit bataillon zal alsdan het geweer doen preſenteren, en zelf vervolgens met den degen ſaluëren; en terſtond hierop zal de vaandeldrager zich in het midden van het bataillon vervoegen, en de bataillons-kommandant het geweer doen op ſchouder nemen.

De vaandels zullen in de boven vermelde orde naar de woning van den regiments-kommandant worden terug gebragt.

EER-

Digitized by Google

EERSTE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

De gelederen openen.

1. Wanneer de kommandant *en chef* de gelederen begeert te doen openen, zal hij kommanderen:

1. *Geeft acht tot het openen der gelederen.*

2. Terſtond nadat dit kommando herhaald is, zullen de bataillons-kommandanten kommanderen: *Gelederen, achterwaarts, opént u*, hetwelk zoodanig als in de bataillons-ſchool voorgeſchreven is, uitgevoerd zal worden. Hierna zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

3. Op dit met vaardigheid herhaalde kommando, zullen de twee achterſte geledereh achteruit treden, en daarbij naar het voorgeſchrevene in de bataillons-ſchool te werk gaan.

4. Ieder bataillon zal deze beweging zoodanig, als-of het geheel op zich zelve ſtond, ten uitvoer brengen; en men zal daarom geenszins de twee achterſte gelederen van de onderſcheidene bataillons der linie naar elkander zoeken te rigten.

ARTIKEL 2.

Handgrepen.

5. De handgrepen zullen nimmer in linie verrigt

Digitized by Google

worden, wanneer dezelve uit meer dan één regiment beſtaat. Wanneer de kommandant van een regiment verkiest de handgrepen te laten doen, zal ieder kommando, zoo als het in de pelotons- en bataillonsſcholen is voorgeſchreven, door de bataillons-kommandanten van den regter- naar den linkervleugel beurtelings worden overgenomen.

ARTIKEL 3.

Lading en vuren.

6. In linie zal men geen andere dan de gezwinde lading doen.

7. Als de kommandant *en chef* de geweren wil doen laden, zal hij het kommando doen:

1. *Geeft acht om te laden.*

Voorts zal hij, nadat dit kommando is herhaald geworden, kommanderen:

2. *Laadt de geweren.*

8. Dit kommando, dat dadelijk herhaald moet worden, zal zoodanig als in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven, worden ten uitvoer gebragt.

9. Wanneer de kommandant *en chef* de vuren onder het ſtil ſtaan op de plaats wil doen verrigten, zal hij kommanderen:

1. *Bataillons-* (of *half-bataillons-*) (of *pelotons-*) *vuur.*

En

En vervolgens, nadat dit kommando herhaald is:

2. *Chargeert.*

10. Het bataillons-vuur zal bij de onevene bataillons beginnen; en de kommandant van ieder dezer bataillons zal, na het kommando *chargeert* herhaald te hebben, terſtond daarop de kommando's doen welke ter verrigting van dit vuur, in de bataillons-ſchool bepaald zijn.

11. De kommandanten der evene bataillons moeten hun eerſte kommando niet eer doen, dan wanneer zij zien dat er eenige geweren in het onevene bataillon, hetwelk het naast aan hunne regterzijde ſtaat, geſchouderd zijn: de kommandanten der onevene bataillons moeten op hunne beurt denzelfden regel ten aanzien van het evene bataillon, hetwelk onmiddellijk links van hen ſtaat, in acht nemen; en op deze wijze moet het vuur bij afwisſeling worden voortgezet.

12. Het halve-bataillons-vuur zal in ieder bataillon op gelijke wijze als in de bataillons-ſchool voorgeſchreven is, verrigt worden; en iedere bataillons-kommandant zal, na het kommando *chargeert* herhaald te hebben, de kommando's doen, welke voor de uitvoering van dit vuur bepaald zijn, zonder zich hierin naar zijn nevenbataillon te rigten.

13. Het pelotons-vuur zal zoodanig als in de bataillons-ſchool bepaald is, geſchieden. De kommandanten der onevene pelotons moeten terſtond nadat de kommandant van hun bataillon gekommandeerd heeft *chargeert*, hun eerſte kommando doen.

Digitized by Google

14. Het twee-gelederen-vuur zal in volgender voege worden ten uitvoer gebragt. De kommandant *en chef* zal daartoe kommanderen:

1. *Twee-gelederen-vuur.*

Nadat dit kommando herhaald is, zullen de bataillons-kommandanten dadelijk kommanderen: 1. *Bataillon;* 2. VAARDIG.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* het kommando doen:

2. *Chargeert.*

15. Op dit kommando, door de bataillons-kommandanten herhaald, zal het twee-gelederen-vuur beginnen, en uitgevoerd worden zoodanig als in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven.

16. De kommandant *en chef* zal alle de vuren op eene zeer korte roffel doen eindigen, die door de tamboers van elk bataillon, zoo ras zij tot hen komt, herhaald moet worden: en de kommandant van ieder bataillon zal, zoo dra hetzelve de geweren geladen heeft, het teeken doen geven van den ſlag op de trom, om de pelotons-kommandanten en vervullings-onderofficieren weder op derzelver plaatſen van bataille te doen inrukken.

17. Als de kommandant *en chef* de vuren achterwaarts wil doen verrigten, zal hij kommanderen:

1. *Vuur achterwaarts.*

Ter-

Digitized by Google

Terſtond nadat dit kommando herhaald is, zullen de bataillons-kommandanten kommanderen: 1. *Bataillon;* 2. *Regtsom* = KEERT.

18. De kommandant *en chef* zal vervolgens de onderſcheidene vuren op dezelfde kommando's en gelijke wijze als hierboven is voorgeſchreven, doen verrigten.

19. Wanneer de kommandant *en chef* het achterwaartſche vuur heeft doen eindigen en weder de linie wil in front herſtellen, zal hij kommanderen:

1. *In front herſtellen.*

Nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij terſtond daarop kommanderen: 1. *Bataillon;* 2. *Regtsom* = KEERT.

20. Als de kommandant *en chef* de linie wil laten rusten, zal hij het kommando doen:

1. *Geeft acht, om te rusten.*

Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *Zet af 't geweer*, (of *in* (den) *arm 't geweer*).

En nadat dit kommando is herhaald en uitgevoerd, zal hij het kommando doen:

3. *Rust* (of *op de plaats rust*).

Welk

Digitized by Google

Welk kommando zoodanig als in de bataillonsschool voorgeschreven is, uitgevoerd zal worden.

21. Als de kommandant *en chef* het rusten wil doen ophouden, zal hij eene zeer korte roffel doen slaan, welke door alle de tamboers van de linie op het oogenblik dat zij dezelve hooren, moet herhaald worden.

22. Nadat de roffel geëindigd is zullen de bataillonskommandanten kommanderen BATAILLON, en zullen daarop de soldaten de onbewegelijke houding weder aannemen.

23. Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

Op schouder 't geweer.

Bij het herhalen van welk kommando de linie het geweer zal op schouder brengen.

TWEEDE AFDEELING.

Onderscheidene wijzen om van de orde van bataille tot de orde in kolonne over te gaan.

EERSTE ARTIKEL.

Regts of *links in kolonne.*

24. Wanneer de kommandant *en chef* de linie pelotons-

Digitized by Google

tonswijze, door zwenking, begeert in kolonne te ſtellen, zal hij kommanderen:

1. *Met pelotons regts* (of *links*) *in kolonne.*

En nadat dit kommando herhaald is, zal hij verder kommanderen:

2. MARSCH.

25. Op dit ten ſpoedigſte herhaalde kommando zal de linie, naar de in de bataillons-ſchool voorgeſchrevene grondbeginſels, zich door zwenking in kolonne ſtellen.

26. In de bataillons-ſchool is bepaald dat, als de pelotons zich in kolonne geſteld hebben, geen guide zich, na het kommando STAAT van zijnen pelotonskommandant, meer moet verroeren, al ware het ook dat hij zich niet in de directie der voorgaande guides mogt bevinden. Deze regel zal mede van het eene bataillon tot het andere in de kolonnes, die uit verſcheidene bataillons beſtaan, in acht genomen worden. Derhalve moet de guide der aan het hoofd van een bataillon zijnde afdeeling zich, na het kommando STAAT van zijnen pelotons-kommandant, niet meer bewegen, al ware het ook dat hij niet in de directie mogt wezen der guides van het onmiddellijk voorgaande bataillon. Dan eerst, wanneer de kolonne zich in beweging ſtelt, moeten de guides welke niet in de directie zijn, zich allengskens in dezelve begeven, en daartoe hunne ſtrekking zoodanig nemen dat zij elk het voetſpoor van den voorgaanden guide volgen.

27.

Digitized by Google

27. Indien echter de kommandant *en chef* de kolonne onmiddellijk weder in bataille wilde ſtellen, zou hij moeten zorg dragen van vooraf de plaatſing der guides door een der middelen, die hierna, in n°. 89 en volgende, of n°. 94 en volgende zullen opgegeven worden, te verbeteren.

ARTIKEL 2.

Achterwaarts in kolonne, regts (of *links*).

28. Wanneer de kommandant *en chef* de linie door zwenking met pelotons achterwaarts in kolonne wil ſtellen, zal hij kommanderen:

1. *Met pelotons regts* (of *links*) *achterwaarts in kolonne.*

En nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij dadelijk daarop laten volgen: 1. *Bataillon regts* (of *links*) *uit de flank;* 2. *Regts* (of *links*) = OM.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

29. Op dit ſchielijk herhaald wordende kommando zal ieder bataillon zich zoodanig, als in de bataillonsſchool voorgeſchreven is, in kolonne ſtellen.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 3.

Regts in kolonne, om naar den linkervleugel te marcheren.

30. Om deze beweging te doen verrigten, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Met pelotons regts in kolonne, om naar de linkerzijde te marcheren.*

31. Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant van het regter-vleugelbataillon de beweging doen beginnen, die zoodanig als in de bataillons-school is voorgeschreven, zal worden ten uitvoer gebragt.

32. De kommandanten der volgende bataillons zullen de beweging, elk op zijne beurt, doen aanvangen.

33. De bataillons-kommandanten moeten het oogenblik, wanneer zij hun eerste peloton moeten doen aanmarcheren, zoodanig beramen, dat zij tusschen hunne voorste afdeeling en de achterste van het bataillon, hetwelk hen in de kolonne moet voorafgaan, eene pelotons-distantie, met nog twintig pasen daarenboven, open laten.

34. De kommandant *en chef* zal naar dezelfde grondbeginselen de bataillons links in kolonne doen stellen, om naar de regterzijde te marcheren.

Digitized by Google

ARTIKEL 4.

De linie in geſlotene kolonne formeren.

35. Men veronderſtelt dat de kommandant *en chef* de linie in eene geſlotene diviſie-kolonne (1), met den regtervleugel vóór, op de tweede diviſie van het vierde bataillon wil formeren. Deze veronderſtelling ſluit alle mogelijke gevallen in zich.

36. De kommandant *en chef* zich naar het vierde bataillon begevende, zal kommanderen:

1. *Met diviſiën in geſlotene kolonne.*

37. Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant *en chef* last zenden aan den kommandant van het vijfde bataillon, van het volgende kommando te doen, hetwelk door alle de kommandanten der links van denzelven ſtaande bataillons ten ſpoedigſte herhaald moet worden:

Op 't vierde bataillon, achterwaarts in kolonne.

38. Te zelfder tijd zal de kommandant *en chef* aan den kommandant des derden bataillons den last doen geworden van het navolgende kommando te doen, hetgeen ſchielijk door den kommandant van ieder bataillon dat zich aan deszelfs regterzijde bevindt, moet herhaald worden:

Op 't vierde bataillon, voorwaarts in kolonne.

39.

(1) PL. XXVII.

Digitized by Google

30. Nadat de last van den kommandant *en chef* aan de kommandanten van het derde en vijfde bataillon is overgebragt, zal hij aan dien van het vierde gelasten van te kommanderen:

Op de tweede divisie, den regtervleugel vóór, in kolonne.

40. Zoo drá de kommandant des vierden bataillons dit kommando gedaan heeft, zal hij daarop dadelijk laten volgen: 1. *Bataillon links en regts uit de flank*; 2. *Links- en regts-* = OM.

41. De kommandanten van het vijfde, zesde, zevende en achtste bataillon, het hierboven in n°. 37 voorgeschrevene kommando gedaan hebbende, zullen terstond hierop, ieder aan zijn bataillon, het navolgende kommanderen: 1. *Bataillon regts uit de flank*; 2. *Regts* = OM. De drie regter-vleugelrotten van elke divisie zullen achterwaarts uitschuiven (*déboiteren*).

42. De kommandanten van het derde, tweede en eerste bataillon zullen, nadat zij het hierboven in n°. 38 voorgeschrevene kommando gedaan hebben, daarop dadelijk, ieder aan zijn bataillon, de volgende doen: 1. *Bataillon links uit de flank*; 2. *Links* = OM. De drie linker-vleugelrotten elker divisie zullen voorwaarts uitrukken (*déboiteren*).

43. Nadat de bataillons-kommandanten deze onderscheidene kommando's gedaan hebben, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

44. Op dit ſchielijk herhaalde kommando zal het vierde bataillon zich in geſlotene kolonne zamen trekken, door zich na hetgeen in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven, te gedragen.

45. Het vijfde, zesde, zevende en achtſte bataillon zullen het volgende verrigten. De voorſte diviſie van elk dezer bataillons, door den adjudant geleid, zal zich van haren eerſten pas af aan achterwaarts en volgens de kortſte lijn, naar de plaats begeven welke zij in de kolonne beſlaan moet. Zij zal met den pas van éénen voet marcheren, tot dat de overige diviſiën van haar bataillon op hare hoogte zijn gekomen, als wanneer zij den pas van twee voet zal aannemen; en ieder bataillon zal, aldus op zich zelf in geſlotene kolonne geformeerd, zich naar de plaats begeven alwaar hetzelve in de kolonne moet inrukken. Op twaalf of vijftien paſſen van dit punt gekomen zijnde, zal de voorſte diviſie van ieder bataillon hare ſtrekking zoodanig nemen, dat zij zich regthoekig en op zes paſſen afſtands achter de laatſte diviſie van het voorgaande bataillon in de kolonne kan vervoegen. De overige diviſiën zullen evenwijdig met de eerſte marcheren, en bij opvolging, op drie paſſen afſtands achter elkander, in de kolonne rukken. Zoo dra de diviſie-kommandanten op de hoogte van de linker-guides der kolonne gekomen zijn, zullen zij, wat hun zelven betreft, halt houden, hunne onderhoorige diviſiën laten voorbij trekken, en zich, om dezelven te doen halt houden, te doen *front* maken en te rigten, gedragen naar hetgeen in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven.

46. Het derde, tweede en eerſte bataillon zullen het

het navolgende ten uitvoer brengen. De linker-divisie van ieder dezer bataillons zal, door den adjudant geleid, zich van haren eersten pas aan, voorwaarts en, volgens de kortste lijn, naar het punt begeven, alwaar zij in de kolonne moet inrukken. Zij zal, tot dat de overige divisiën van haar bataillon ter harer hoogte zijn gekomen, met den pas van éénen voet marcheren, en daarna den pas van twee voet aannemen; en ieder bataillon zal, aldus op zich zelf in geflotene kolonne geformeerd, zich naar het punt alwaar het in de kolonne komen moet, vervoegen. Dit punt tot op twaalf of vijftien pasfen genaderd zijnde, zal de linker-divisie van ieder bataillon zoodanig aanmarcheren, dat zij regthoekig en op zes pasfen afstands vóór de voorste divisie van het bataillon, hetwelk zij onmiddelijk moet vóórgaan, in de kolonne komt: en de overige divisiën zullen zich evenwijdig met de linker-divisie bewegen, en zich bij opvolging en drie pasfen vóór elkander in de kolonne begeven. Iedere divisie-kommandant zal, zoo dra de linker-guide zijner divisie bijna op de hoogte van de linker-guides der kolonne gekomen is, zijne divisie doen halt houden, doen *front* maken en haar rigten, overeenkomstig met hetgeen in de bataillonsschool is voorgeschreven. De linker-guide van elke divisie zal achterwaarts front maken.

47. De bataillons-kommandanten moeten, gedurende de uitvoering der beweging, de grootst mogelijke orde in hunne onderhebbende bataillons onderhouden, er voor zorgen dat de divisiën op gelijke hoogte en op drie pasfen afstands van elkander marcheren, zich voegende na degene, welke het eerst

Digitized by Google

in de kolonne moet inrukken, en toezien dat dezelven zich regthoekig in de kolonne begeven en evenwijdig met degenen die reeds plaats in dezelve hebben genomen.

48. De adjudanten moeten er acht op geven dat de divisie, welke van hun bataillon het eerst in de kolonne moet plaats nemen, in dezelve op zes pasfen afstands achter of vóór het bataillon, hetwelk haar, of dat zij in de orde van kolonne onmiddellijk moet voorgaan, inmarcheert; en zij moeten de rigting der guides van hun bataillon, na gelang dat iedere divisie in de kolonne plaats neemt, met zorgvuldigheid nazien en behoorlijk bepalen.

49. De kommandant *en chef*, of degene dien hij met de uitvoering zijner bevelen belast heeft, zal zich voorwaarts van den linker-guide der rigtingsdivisie stellen, om over het formeren der kolonne het oog te houden, en te zorgen dat de linker-guides zich naauwkeurig op den voorsten derzelven rigten.

50. De kommandant van ieder der bataillons, welke zich in de kolonne vóór de rigtings-divisie moeten stellen, zal, nadat zijn bataillon in dezelve heeft plaats genomen, kommanderen: *Guides regtsom* = KEERT.

51. Op dit kommando zullen de linker-guides van het bataillon zich wederom in front herstellen.

52. Men zal eene linie, naar dezelfde grondbeginselen, in eene geflotene kolonne met den linkervleugel aan

aan het hoofd, zamen trekken, door op de bataillons, die links van hetgene ſtaan, van hetwelk de rigtings-diviſie een gedeelte uitmaakt, alles wat hierboven ten aanzien der bataillons welke zich regts van hetzelve bevinden, is voorgeſchreven, en zoo omgekeerd toepaſſelijk te maken.

53. Men zal de linie, na dezelfde grondbeginſelen, op elke andere diviſie en elk ander bataillon naar welgevallen, kunnen in kolonne formeren.

54. Indien in ſteê van eene diviſie uit het binnenſte der linie tot rigtings-diviſie te nemen, de kommandant *en chef* de linie op de regter- of linker-vleugeldiviſie derzelve in kolonne wilde zamen trekken, zou deze beweging op de volgende wijze worden ten uitvoer gebragt.

55. Men veronderſtelt dat de kommandant *en chef* tot rigtings-diviſie begeere aan te nemen de flankeurs van het regter-vleugelbataillon der linie. Alsdan zal hij zich naar dat bataillon begeven en kommanderen:

1. *Met diviſiën in geſlotene kolonne.*

56. Nadat dit kommando herhaald is, zal hij aan den kommandant van het tweede bataillon bevel zenden van het navolgende kommando te doen, dat door den kommandant van ieder der bataillons, die links van denzelven ſtaan, herhaald moet worden: *Op 't eerſte bataillon achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*

57. Nadat het bevel van den kommandant *en chef*

Digitized by Google

aan den kommandant des tweeden bataillons is overgebragt, zal de eerstgemelde kommandant aan dien van het eerste bataillon last geven van te kommanderen: *Op de regter-flankdivisie achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*

58. De bataillons-kommandanten het hun hier voorgeschrevene kommando gedaan hebbende, zullen terstond daarop kommanderen: 1. *Bataillon regts uit de flank;* 2. *Regts* = OM.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen;

2. MARSCH.

59. Op dit zeer snel herhaalde kommando, zal de algemeene beweging een begin nemen.

60. Indien eindelijk de kommandant *en chef* tot rigtings-divisie wilde aannemen de linker-vleugeldivisie der linie, zou hij zich naar het bataillon van hetwelk zij een gedeelte uitmaakt, begeven, en kommanderen:

1. *Met divisiën in gesloten kolonne.*

61. En nadat dit kommando herhaald was, zou hij aan den kommandant des zevenden bataillons bevel zenden van het navolgende kommando te doen, hetwelk door de kommandanten der bataillons die regts van denzelven staan, herhaald moet worden:

Op 't achtste bataillon achterwaarts (of *voorwaarts*) *in kolonne.*

Voorts

Digitized by Google

Voorts zou hij aan den kommandant van het achtſte bataillon last geven van te kommanderen: *Op de linker-flankdiviſie achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*

62. De beweging zal naar de hierboven voorgeſchrevene grondbeginſelen uitgevoerd worden.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging om eene linie in eene geſlotene kolonne zamen te trekken.

63. Deze wijze om eene linie in kolonne te formeren, heeft het dubbel voordeel van de bataillons, gedurende de uitvoering der beweging, in al hunne kracht te behouden, dewijl ieder derzelven een afzonderlijk ligchaam uitmaakt, en tevens den kleinst mogelijken tijd te vereiſchen, vermits elk bataillon zich volgens de kortſte lijn naar de plaats vervoegt welke het in de kolonne beſlaan moet.

DERDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

In kolonne op heele distantie marcheren.

64. Als de kommandant *en chef* de kolonne begeert te doen marcheren, zal hij aan den kommandant van het aan het hoofd zijnde bataillon de directie, die door den eerſten guide moet gehouden worden, aanwijzen, en de bataillons-kommandant dadelijk aan dezen guide

Digitized by Google

de middelen aan de hand geven, van welke dezelve gebruik moet maken om de ſtrekking van zijnen marsch te verzekeren, overeenkomſtig met de grondregels welke in n°. 112, 113 en 114 der bataillons-ſchool zijn vastgeſteld.

65. Nadat deze toebereiding gemaakt is, zal door den kommandant *en chef* gekommandeerd worden:

1. *Kolonne voorwaarts.*

De bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebbende, zullen er onmiddellijk op laten volgen: *Guides links*, indien de kolonne den regter-, en *Guides regts*, zoo zij den linkervleugel aan het hoofd heeft.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

66. Op dit kommando, dat met de grootſte ſnelheid herhaald moet worden, zal de kolonne zich in beweging ſtellen.

67. De guide der voorſte afdeeling zal zich in de hem aangewezene directie houden door de middelen welke in de bataillons-ſchool zijn voorgeſchreven, en de volgende guides zullen, zonder zich om de algemeene directie te bekommeren, ieder het voetſpoor van den onmiddellijk voorgaanden guide volgen.

68. De adjudant van het voorſte bataillon moet er acht op geven, dat de guide der voorſte afdeeling zich niet van de directie, welke door hem moet gehouden worden verwijdere; en de adjudant van ieder volgend bataillon

taillon, dat de guide der voorſte afdeeling van hetzelve tusſchen zich en den gulde der achterſte afdeeling van het voorgaande bataillon eene ruimte onderhoude, die aan de uitgeſtrektheid van het front zijner afdeeling, met nog daarenboven de tusſchenwijdte van twintig paſſen, waarop de bataillons van elkander moeten geſcheiden wezen, gelijk is.

69. Wanneer eene kolonne langs eene gegevene lijn zich moet uitbreiden of verder moet doormarcheren, om zich op dezelve *links* (of *regts*) *in bataille* te formeren, zal de kommandant *en chef* altijd deze lijn op eene van de wijzen, in n°. 143 en 144 der bataillons-ſchool voorgeſchreven, doen afbakenen.

70. Indien in dit geval de kolonne vóór of achter de lijn komt aanmarcheren zal de kommandant *en chef* van te voren twee aides-de-camp of twee offiçieren te paard afvaardigen, om tusſchen de door hem uitgekoze-ne regter- en linker-rigtingspunten tusſchenpunten te zoeken. Nadat deze tusſchenpunten gevonden zijn, zal een van hen beiden zich op de lijn ſtellen ter plaatſe waar het hoofd der kolonne moet aankomen, en de kolonne zelve zich gedragen naar hetgeen in n°. 123 en volgende, of in n°. 131 en volgende der bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

71. De middelen om tusſchen twee gegevene rigtingspunten tusſchenpunten te vinden, zijn in n°. 316 en volgende van de bataillons-ſchool verklaard.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 2.

Kolonne op weg.

72. Indien de kolonne ſtil ſtaat en de kommandant *en chef* haar met den *pas de route* (of langen wegs pas) wil doen marcheren, zal hij de kommando's doen, welke, om haar in den tijdmatigen pas te doen marcheren, voorgeſchreven zijn, met dit onderſcheid alleen, dat het kommando MARSCH door dat van *pas de route*, hetwelk de bataillons-kommandanten herhalen moeten, vooraſgegaan zal worden.

73. Indien de kolonne met den tijdmatigen pas marcheert en de kommandant *en chef* haar den *pas de route* wil doen aannemen, zal hij kommanderen:

1. *Pas de route.*

2. MARSCH.

74. Naardien alle de grondbeginſelen betrekkelijk den marsch der kolonnes op weg, in de bataillons-ſchool ontvouwd zijn, blijft er alleen hier nog bij te voegen, dat, wanneer eene kolonne van onderſcheidene bataillons eenen hollen weg (*défilé*) ontmoet, waardoor zij genoodzaakt wordt het front der afdeelingen te verkleinen, deze beweging door geen bataillon eerder moet verrigt worden, dan wanneer het op dezelfde plaats komt, waar het voorgaande bataillon die heeft uitgevoerd, vermits de kolonnes op weg haar front nimmer moeten verkleinen dan wanneer het gebrek aan ruimte zulks vor-

Digitized by Google

vordert. Alzoo zal, bij voorbeeld, als eene kolonne, welke uit pelotons geformeerd is, eenen hollen weg, die alleen het marcheren in fectiën toelaat, komt te ontmoeten, de kommandant van het voorſte bataillon alle de pelotons van hetzelve te gelijk doen afbreken, wanneer hij op het punt ſtaat van den hollen weg in te rukken, doch de kommandant van het volgende bataillon niet eerder de kommando's van den voorgaanden kommandant herhalen, dan wanneer zijn bataillon op dezelfde plaats gekomen is; en zoo insgelijks met de overigen.

ARTIKEL 3.

Verandering van directie in kolonne op heele distantie.

75. Wanneer de kommandant *en chef* van directie wil doen veranderen, zal hij een weinig te voren aan den kommandant van het voorſte bataillon der kolonne daartoe last geven en denzelven het punt waar deze beweging uitgevoerd moet worden, aanwijzen, of aldaar eenen aide-de-camp doen plaatſen.

76. De verandering van directie zal naar de in n°. 191 en volgende der bataillons-ſchool voorgeſchrevene grondbeginſelen geſchieden.

77. Deze voorſchriften zullen voor de manoeuvrerende kolonnes van kracht wezen, zelfs wanneer dezelve met den *pas de route* marcheerden. Doch in de kolonnes op weg,

Digitized by Google

weg, zullen de veranderingen van directie alleen op de waarschuwing der afdeelings-kommandanten geschieden, naarmate dat de kronkelingen van den weg het vereischen, en volgens de regels welke in n°. 163 der bataillons-school voorgeschreven zijn.

ARTIKEL 4.

Verandering van directie door de gezwinde manoeuvre.

78. Als de kommandant *en chef* de kolonne, welke veronderstelt wordt met den regtervleugel aan het hoofd te marcheren, door de gezwinde manoeuvre links van directie wil doen veranderen, zal hij aan den kommandant van het voorste bataillon het punt aanwijzen, alwaar de voorste afdeeling der kolonne deze beweging moet verrigten, gelijk mede het voorwaartsche gezigtspunt, waarop de aan het hoofd zijnde guide zich vervolgens moet aan begeven; en wanneer ten minste de twee voorste afdeelingen der kolonne in de nieuwe directie gekomen zijn, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Gezwinde manoeuvre regts uit de flank.*

79. Nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zal die van het voorste bataillon terstond daarop kommanderen: (*Zoo veel*) *laatste pelotons regts uit de flank.*

De

De kommandant van elk der volgende bataillons zal het kommando doen:

Bataillon regts uit de flank.

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *Gezwinden pas* = MARSCH.

80. Op dit schielijk herhaald wordende kommando, zal de beweging na de grondbeginselen, die in n°. 203 en volgende der bataillons-school voorgeschreven zijn, worden ten uitvoer gebragt.

81. De bataillons-kommandanten moeten er acht op geven, dat de afdeelingen hunner wederzijdsche bataillons naar het punt aanhouden alwaar de voorste der kolonne van directie heeft veranderd, zoodanig dat dezelven, bij het plaats nemen in de kolonne, haren behoorlijken afstand hebben.

82. De voorste afdeeling van ieder bataillon moet op twintig pasen afstands achter de laatste afdeeling van het voorgaande bataillon in de kolonne rukken, opdat zij, na in dezelve te hebben plaats genomen, deze tusschenwijdte (*intervalle*), met nog de uitgestrektheid van haar front daarenboven, van het onmiddellijk voorgaande bataillon afgescheiden zij.

83. Indien de kommandant *en chef* de kolonne, alvorens zij geheel in de nieuwe directie gekomen was, wilde doen halt houden, zouden de kommandanten der bataillons, welke nog niet in dezelve mogten gekomen zijn,

de

Digitized by Google

de kommando's, *Kolonne*, HALT, van den kommandant *en chef* niet moeten herhalen; maar deze bataillons zouden alsdan moeten blijven voortmarcheren, en de bataillons-kommandanten de afdeelingen naar achteren moeten doen aanhouden, zoo dat zij dezelven ieder op den vereischten afstand van de onmiddellijk voorgaande afdeeling der kolonne deden inrukken.

84. Indien in het oogenblik wanneer de kommandant *en chef* de kolonne doet halt houden, slechts van een enkel bataillon één of eenige pelotons nog niet in de nieuwe directie mogten wezen, zouden deze pelotons, in weêrwil van het kommando HALT, hetwelk de bataillons-kommandant herhalen moet, om degenen te doen halt houden welke reeds in de kolonne hebben plaats genomen, blijven doormarcheren en dadelijk naar achteren aanhouden, ten einde hunnen afstand weder te bekomen, gelijk zoo even verklaard geworden is.

85. De kommandant *en chef* eindelijk, zal, wanneer hij het noodig oordeelt, om den marsch der kolonne volgens de nieuwe directie met meer juistheid te verzekeren, de algemeene guides in deze directie kunnen doen komen, naarmate dat het voorste, het vaandel- en het achterste peloton van ieder bataillon plaats in de kolonne neemt. De algemeene guides van het voorste bataillon moeten met zorgvuldigheid in de lijn welke de kolonne te volgen heeft, gehouden worden.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 5.

De kolonne op heele distantie doen halt houden.

86. De kommandant *en chef* de kolonne willende doen halt houden, zal kommanderen:

1. *Kolonne.*

En nadat dit kommando herhaald is, daarop laten volgen:

2. HALT.

87. Dit kommando moet, van het voorſte tot aan het achterſte der kolonne, met de grootſte ſnelheid herhaald worden.

88. Wanneer de kommandant *en chef*, nadat de kolonne halt gehouden heeft, dezelve *links* (of *regts*) *in bataille* wil formeren, zal hij eerst de directie der guides op de volgende wijze verzekeren.

89. Indien de algemeene guides zich op de flank bevinden, zal de kommandant *en chef* zich vooreerst achter den vaandeldrager van het voorſte bataillon der kolonne begeven, nagaan, of deze vaandeldrager en de algemeene guide, welke denzelven vooraf gaat, in de verlenging der lijn ſtaan, die door de beide voorwaartſche punten loopt, waarop zij zich in den marsch hebben moeten rigten, en hunne ſtelling, zoo die niet juist mogt zijn, verbeteren: voorts zal hij zich vóór den voorſten algemeenen guide vervoegen, naar denzelven front maken, en, indien dit

Digitized by Google

noodzakelijk is, de rigting van den vaandeldrager des volgenden bataillons doen verbeteren. Overigens moeten de adjudanten zorg dragen, van de rigting der algemeene guides van hun bataillon ten ſpoedigſte met die der onmiddellijk voorafgaande vaandeldragers te doen overeenſtemmen, en nadat zulks is geſchied, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. *Guides in 't alignement.*

90. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zullen de linker-guides, indien de kolonne den regter-, en de regter-guides, zoo zij den linkervleugel aan het hoofd heeft, van alle derzelver afdeelingen zich ten ſpoedigſte in de rigting der vaandels begeven, en front maken na het hoofd der kolonne. De adjudant van ieder bataillon zal, ſtaande eenige paſſen vóór, en met het gezigt naar, den guide der voorſte afdeeling zijns bataillons, de directie der guides van het voorſte halve bataillon behoorlijk bepalen, en de adjudant-onderofficier op gelijke wijze achter, en met het gezigt na den guide der laatſte afdeeling van zijn bataillon ſtaande, de directie regelen van de guides van het achterſte halve bataillon.

91. De guides der afdeelingen moeten, als zij zich in de directie van de vaandels der kolonne begeven, zich ieder naauwkeurig op de naast voorafgaande vaandelſtokken en niet op de guides, welke vóór hen ſtaan, rigten; en zij moeten telken male de grootſte oplettendheid aanwenden om zich, juist op den afſtand hunner wederzijdſche afdeelingen; achter elkander te plaatſen. De vaandeldragers moeten er op bedacht wezen om de vaandels volkomen loodregt vóór het midden van het ligchaam te houden.

92.

Digitized by Google

92. Nadat de guides der afdeelingen in de directie gevestigd zijn, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

4. *Links* (of *regts*) = RIOT U.

93. Op dit vaardig herhaalde kommando, zal iedere afdeeling der kolonne zich schielijk tegen zijnen guide aansluiten en ten spoedigste door haren kommandant worden gerigt. Indien de nieuwe directie zoodanig zijn mogt, dat eene afdeeling verscheidene pasfen moest doen om daarin te geraken, zou dezelve, op het kommando van haren kommandant, zich uit de flank derwaarts begeven.

94. Indien de algemeene guides zich niet op de flank der kolonne bevinden, zal de kommandant *en chef* zich vijftien of twintig pasfen vóór het hoofd der kolonne vervoegen en, zich met verkeerd front in de directie stellende, welke hij door de guides wil doen aannemen, achterwaarts van de kolonne het tweede punt uitzoeken, waardoor deze directie bepaald wordt.

95. Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Vaandels en generale guides op 't alignement.*

96. Op dit kommando zullen alle de vaandeldragers en algemeene guides der kolonne zich schielijk op de flank begeven. Die van het voorste bataillon zullen de oogen gevestigd houden op den kommandant *en chef*, welke hen door wenken met zijnen degen, ten spoedigste in de regte lijn zal stellen,

Digitized by Google

die, bij hem beginnende, op het achterwaartſche punt, dat hij uitgekozen heeft, uitloopt; die van het volgende bataillon zullen zich op de algemeene guides van het voorſte bataillon rigten, en die van alle de overige bataillons zullen zich rigten op de vaandelſtokken welke hen voorafgaan. De adjudanten en adjudanten-onderofficiers moeten de directie der algemeene guides van hunne wederzijdſche bataillons ten ſpoedigſte bevestigen.

97. Zoo dra de kommandant *en chef* ziet dat alle de vaandels der kolonne naauwkeurig in de directie gevestigd zijn, zal hij kommanderen:

1. *Guides in 't alignement.*

98. En nadat dit kommando herhaald en uitgevoerd is, zoodanig als hierboven in nº. 90 en 91 is voorgeſchreven, zal hij het kommando doen: *Links* (of *regts*) = RIGT U.

Bemerking, tot deze beweging betrekkelijk.

99. De kommandant *en chef* zal, wanneer de directie der kolonne, over het geheel genomen, ten naaste bij aan zijn oogmerk voldoet, het doen komen der algemeene guides op de flank kunnen nalaten, en zich alleen kunnen bepalen tot het doen verbeteren van den ſtand der pelotons-guides, welke te veel naar buiten of naar binnen ſtaan, op het kommando *guides op uw' voorman rigt u.*

Op dit kommando zullen de adjudanten en adjudanten-onderofficiers ten ſpoedigſte de guides, welke niet

Digitized by Google

niet in de directie mogten zijn, binnen- of buitenwaarts doen aanſchuiven.

ARTIKEL 6.

De kolonne tot op ſectiën-afſtand of ten volle doen oprukken.

100. Wanneer de kolonne op heele distantie marcheert en de kommandant *en chef* haar tot op ſectiën-distantie of ganſchelijk wil doen opſluiten, zal hij kommanderen:

1. *Kolonne op ſectie-distantie opgerukt*, (of: *In geſlotene kolonne opgerukt*).

Verder zal de kommandant *en chef*, nadat dit kommando herhaald is, kommanderen:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

101. De kommandant van de voorſte afdeeling der kolonne zal dezelve, op de waarſchuwing van den kommandant *en chef*, doen halt houden; en de volgende afdeelingen zullen, om ieder achter de onmiddellijk voorgaande afdeeling tot op ſectiën-distantie of ganſchelijk op te ſluiten, in den gewonen pas blijven voortmarcheren of den gezwinden pas aannemen en door hare kommandanten tot ſtaan gebragt en gerigt worden, zoodanig als in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven.

102. Indien de kolonne, in plaats van in beweging te zijn, ſtil ſtond, zou de kommandant *en*

Digitized by Google

chef, wanneer hij haar tot op sectiën-afstand of geheel en al wilde doen opsluiten, dezelfde kommando's doen alsof zij zich in marsch bevond. De voorste afdeeling der kolonne zou zich alsdan niet verroeren en de volgende afdeelingen zouden, op het kommando MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH), aantreden, om ieder achter de onmiddellijk voorgaande afdeeling op te sluiten, en zich daarbij gedragen na hetgeen in de bataillons-school voorgeschreven is.

103. Wanneer de kolonne tot op sectiën-distantie moet opsluiten, zal de voorste afdeeling van ieder bataillon op eenen pelotons-afstand van het achterste des onmiddellijk voorgaanden bataillons halt houden; doch zoo zij tot in gesloteue kolonne oprukt, zal deze tusschenwijdte (*intervalle*) slechts zes pasen bedragen.

De adjudant van het voorste bataillon zal zich vóór, en met het gezigt naar, den guide der voorste afdeeling plaatsen, om de directie der volgende guides van zijn bataillon, naarmate dat dezelve op halve distantie of in gesloteue kolonne opsluiten, behoorlijk te bepalen; en de adjudant van ieder der volgende bataillons zal zich achter zijne guides stellen, om dezelve in de directie der voorgaande guides, na gelang dat deze opgerukt zijn, te bevestigen.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 7.

In kolonne op ſectiën-distantie, of in geſlotene kolonne marcheren.

104. Wanneer de kommandant *en chef* eene ſtil ſtaande kolonne, die tot op ſectiën-afſtand of ten volle geſloten is, wil doen marcheren, zal hij dezelfde kommando's doen, welke hierboven tot het doen marcheren van eene kolonne op heele distantie voorgeſchreven zijn.

105. De opgegevene wijzen om eene kolonne op heele distantie te rigten, zullen insgelijks voor eene op halve distantie of ganſchelijk geſlotene kolonne gelden; met dit onderſcheid alleen, dat die, om de algemeene guides op de flank te doen komen, enkel bij de kolonnes op heele distantie zal plaats grijpen.

106. De tot op ſectiën-distantie of ganſchelijk geſlotene kolonne zal men op dezelfde kommando's alsof zij op heele distantie marcheerde, doen halt houden.

107. Nadat de tot op halve distantie of ganſchelijk geſlotene kolonne halt gehouden heeft, zal de kommandant *en chef*, indien hij aan de guides eene geheel nieuwe directie wil geven, alleen de beide guides van het hoofd der kolonne in de directie plaatſen, welke hij begeert te doen aannemen, en vervolgens kommanderen:

Digitized by Google

1. *Guides op uw' voorman rigt u.*

2. *Links* (of *regts*) = RIGT U.

108. Op het eerſte kommando zullen alle de guides der kolonne zich ſchielijk op den (*chef de file* of) voorſten van hen rigten, en de adjudant en adjudant-onderofficier van ieder bataillon hen ten ſpoedigſte in deze rigting bevestigen.

109. Het tweede kommando zal zoodanig als hierboven in n°. 93 voorgeſchreven is, worden ten uitvoer gebragt.

ARTIKEL 8.

Verandering van directie in kolonne op ſectiën-distantie.

110. Wanneer eene kolonne op halven afſtand marcheert en van directie moet veranderen, zal zij deze beweging op dezelfde wijze verrigten als ten aanzien van eene kolonne op heele distantie bepaald is, en er geen ander onderſcheid plaats vinden dan alleen dat, hetwelk in n°. 243 der bataillons-ſchool is aangewezen, met betrekking tot de grootte van den pas der ſpillen, wanneer de afdeelingen van directie veranderen naar de tegenovergeſtelde zijde van den guide.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL 9.

Verandering van directie in geſlotene kolonne.

111. De veranderingen van directie in geſlotene kolonne zullen, overeenkomſtig met de in de bataillons-ſchool voorgeſchrevene grondregels, uit de flank der kolonne geſchieden.

112. Men onderſtelle eene geſlotene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, en die links van directie moet veranderen. In dit geval zal, wanneer het hoofd der kolonne aan het zwenkingspunt gekomen is, de kommandant *en chef* de kolonne doen halt houden en ten ſpoedigſte in de nieuwe directie, waarin de voorſte afdeeling zich begeven moet, twee jalonneurs ſtellen, op de wijze welke in n°. 245 der bataillons-ſchool is opgegeven. Voorts zal hij, nadat dit volbragt is, kommanderen:

1. *Kolonne, regts uit de flank van directie veranderen.*

Zoo dra dit kommando herhaald is, zal door iederen bataillons-kommandant gekommandeerd worden: *Bataillon, regts* = OM.

En daarna zal de kommandant *en chef* het kommando doen:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

113. Op het kommando MARSCH, zal de kolonne zich regts uit de flank in de nieuwe directie bege-

Digitized by Google

ven, door zich na de in de bataillons-school voorgeschrevene grondbeginselen te gedragen.

114. De bataillons-kommandanten moeten er, gedurende de uitvoering der beweging, acht op geven, dat de rotten zich niet openen, dat de afdeelingen zich regthoekig op de nieuwe directie vervoegen en dat de tusschenwijdte van zes pasfen, waarop de bataillons van elkander moeten geschieden wezen, bewaard blijve.

115. De adjudant van het voorste bataillon moet zich eenige pasfen vóór, en met het gezigt naar, den linker-guide van de voorste afdeeling der kolonne plaatsen om de directie der guides van zijn bataillon te verzekeren; en de adjudant van ieder der volgende bataillons moet zich achter de linker-guides van zijn bataillon stellen, zoo dra zij in de nieuwe directie geraken, en hen naauwkeurig in de directie der voorgaande guides bevestigen.

116. Om eene geslotene kolonne regts van directie te doen veranderen, zal men het tegenovergestelde verrigten, en de kolonne zich links uit de flank in de nieuwe directie begeven.

117. Nadat de kolonne hare verandering van directie voleindigd heeft, zal de kommandant *en chef* haar wederom kunnen doen aanmarcheren.

ARTIKEL 10.

Contra-marsch.

118. Om door de kolonne, als zij zich op heele of

Digitized by Google

of halve distantie en met den regtervleugel aan het hoofd bevindt, den contra-marsch te doen verrigten, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Contra marcheren.*

Nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij terstond laten volgen: 1. *Bataillon regts uit de flank*; 2. *Regts* = OM; 3. *Met rotten links.*

De kommandant *en chef* zal wijders kommanderen:

2. MARSCH.

119. Op dit schielijk herhaalde kommando, zullen alle de afdeelingen der kolonne den contra-marsch zoodanig doen, als in de bataillons-school voorgeschreven is.

120. Wanneer door eene geslotene kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, de contra-marsch moet gedaan worden, zal de kommandant *en chef* kommanderen, even als boven:

1. *Contra marcheren.*

En terstond nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij op hetzelve laten volgen: 1. *Bataillon regts uit de flank*; 2. *Regts* = OM; 3. *Evene divisiën* (of wel *evene pelotons*) *voorwaarts.*

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

121.

Digitized by Google

121. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zullen de evene diviſiën aanmarcheren, om buiten de kolonne te rukken (te *déboiteren*); en zoo dra zij de onevene ontbloot hebben, zullen de bataillons-kommandanten kommanderen: 1. *Evene en onevene diviſiën, met rotten links;* 2. MARSCH. Waarop alsdan de contra-marsch zoodanig zal verrigt worden als in de bataillons-ſchool verklaard is. De flank-diviſiën zullen zich na hetgeen, dat aldaar in n°. 274 is voorgeſchreven, gedragen.

122. Wanneer de geſlotene kolonne geene ruimte heeft tot het uitrukken der diviſiën of pelotons, zal zij den contra-marsch op de plaats verrigten; de kommandant *en chef* zal de bataillons-kommandanten hiervan doen verwittigen en vervolgens kommanderen:

1. *Contra marcheren.*

Zoo dra de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij daarop laten volgen: 1. *Onevene pelotons* (of *diviſiën*) *regts*, *evene pelotons* (of *diviſiën*) *links uit de flank;* 2. *Regts- en links-* = OM; 3. *Met rotten links en regts.*

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

123. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zal de contra-marsch geſchieden, zoo als dezelve in n°. 277 en volgende der bataillons-ſchool is voorgeſchreven.

AR-

Digitized by Google

ARTIKEL II.

In eene ſtil ſtaande pelotons-kolonne de diviſiën formeren.

124. Indien eene kolonne van pelotons ſtil ſtaat, met den regtervleugel aan het hoofd, zal de kommandant *en chef*, wanneer hij de diviſiën wil formeren, het kommando doen:

1. *Diviſiën formeren.*

Nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij daarop dadelijk laten volgen: 1. *Evene pelotons links uit de ſlank;* 2. *Links* = OM.

Verder zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

125. Op dit ſchielijk herhaald wordende kommando, zal de beweging zoodanig, als in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven, worden ten uitvoer gebragt.

126. Iedere bataillons-kommandant zal kommanderen: *Guides* = INGERUKT, zoo dra de diviſiën van zijn bataillon geformeerd zijn.

VIER.

Digitized by Google

VIERDE AFDEELING.

ERSTE ARTIKEL.

Wijze om de lijn van bataille te bepalen.

127. De onderſcheidene wijzen om de lijn van bataille te bepalen, zijn in de bataillons-ſchool verklaard.

ARTIKEL 2.

Onderſcheidene wijzen om uit de orde in kolonne tot de orde van bataille over te gaan.

1ſte.	Links (*of* regts)	in bataille.
2de.	Te regter- (*of* linker-) zijde	
3de.	Voorwaarts	
4de.	Front achterwaarts	
5de.	Déploijement	

128. Dewijl deze onderſcheidene formatiën in de bataillons-ſchool verklaard zijn, blijft er alleen nog over, de aldaar ontwikkelde grondbeginſelen op eene kolonne van verſcheidene bataillons, op heele en halve diſtantie, toe te paſſen, en voorts alles wat tot de déploijementen betrekkelijk is, te ontvouwen.

Ten

Digitized by Google

Ten 1ste. *Eene kolonne op heele distantie links (of regts) in bataille.*

129. Wanneer de kommandant *en chef* de kolonne, die veronderfteld wordt den regtervleugel aan het hoofd te hebben, links in bataille wil formeren, moet hij eerst de directie van de linker-guides der kolonne, door een der hierboven in n°. 89, 94 en 99 opgegevene middelen, verzekeren.

130. Nadat deze directie van de linker-guides behoorlijk geregeld is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Links in bataille.*

131. Zoo dra de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zal de regter-guide van het voorfte peloton van ieder bataillon der kolonne zich in de directie van de linker-guides der kolonne begeven, en zich daarbij gedragen na hetgeen in n°. 326 der bataillons-fchool voorgefchreven is.

De kommandant *en chef* zal vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

132. Op dit fchielijk herhaalde kommando, zal de linie zich links in bataille formeren.

Nadat de linie geformeerd is zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3.

Digitized by Google

3. *Guides* (of *vaandels en guides*) = INGERUKT.

133. Op dit kommando zullen de guides zich weder op hunne plaatsen van bataille vervoegen, gelijk mede de vaandeldragers, bijaldien dezelve zich vóór het front bevinden.

134. Wanneer de kolonne den linkervleugel aan het hoofd had, zou zij zich, naar dezelfde grondbeginselen, *regts in bataille* formeren.

Inverſie. (Omkeering).

135. Indien de omſtandigheden vereischten dat eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd zich ten ſpoedigſte *regts in bataille* moest formeren, zou de kommandant *en chef*, zonder zich met het verbeteren der directie van de regter-guides der kolonne op te houden, het kommando doen:

1. *Bij inverſie, regts in bataille.*

136. Op dit kommando moeten de adjudant en adjudant-onderofficier, gelijk mede de linker-guide des voorſten pelotons van ieder bataillon, zich gedragen naar hetgeen in n°. 336 der bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

De bataillons-kommandanten het hierboven vermelde kommando herhaald hebbende, zullen daarop dadelijk laten volgen: *Bataillon, guide regts*; en de adjudanten en adjudanten-onderofficiers zullen, zoo

ſpoe-

ſpoedig als immer mogelijk, de directie verbeteren van de regter-guides hunner wederzijdſche bataillons, zonder zich bezig te houden met de algemeene directie der kolonne.

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

137. Op dit met vaardigheid herhaald wordende kommando, zal de kolonne zich regts in bataille formeren, op zoodanig eene wijze, als in de bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

En terſtond nadat de linie geformeerd is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. *Guides* = INGERUKT.

138. Indien de kolonne den linkervleugel aan het hoofd had en het noodig was haar gezwind *links in bataille* te formeren, zou deze beweging naar dezelfde grondbeginſelen worden ten uitvoer gebragt.

Algemeene voorſchriften voor de trapswijze of op elkander volgende formeringen.

139. Men begrijpt onder deze benaming alle de formeringen waarin de verſchillende afdeelingen eener kolonne, de eene na de andere, op de lijn van bataille geraken. Zoodanige zijn de formatiën *te regterzijde*, *te linkerzijde*, *voorwaarts*, en *front achterwaarts in bataille*, gelijk mede het déploijement der geſlotene kolonnes. In deze onderſcheidene for-

Digitized by Google

mering moet men de navolgende algemeene regels in acht nemen.

140. De adjudant van ieder bataillon moet zich altijd eerder dan zijn bataillon in de lijn van bataille begeven, en zich in dezelve op de plaats ſtellen waartegen de regter- of linkervleugel van zijn bataillon moet aanleunen; daarbij in acht nemende, van tusſchen zich en den vleugel van het naaste bataillon eene tusſchenwijdte van twintig pasſen open te laten.

141. Zoo dra de afdeeling van ieder bataillon, van welke de vaandelwacht een gedeelte uitmaakt, op de lijn van bataille komt, moet de vaandeldrager uit het gelid gaan, zich regt vóór zijn rot in de rigting van de reeds in deze lijn gevestigde guides ſtellen en naar dezelve front maken; daarbij in acht nemende van zijn vaandel regt op en neêr vóór het midden van het ligchaam te houden.

142. Nadat er in de lijn van bataille twee vaandels behoorlijk geplaatst zijn, moeten de bataillonskommandanten de guides hunner wederzijdſche bataillons, zoo dra de laatſte afdeeling van hun bataillon op deze lijn gekomen en in dezelve gevestigd is, op het kommando *Guides* = INGERUKT, weder op hunne plaats doen gaan. Doch de vaandeldragers moeten vóór het front blijven ſtaan, tot dat de kommandant *en chef*, nadat de geheele linie geformeerd is, hen op het kommando *Vaandels* = INGERUKT, weder op hunne plaats doet treden.

143. De adjudanten moeten met de gróotſte zorg-

vul-

Digitized by Google

vuldigheid de beide eerſte guides van hun bataillon in de lijn van bataille bevestigen, door, zoo dra er in deze lijn twee vaandels behoorlijk geplaatst zijn, dezelve tot grondſlag der rigting aan te nemen, en voorts met gelijke naauwkeurigheid de directie der volgende guides, gelijk mede van den vaandeldrager, zoo dra ieder derzelve in de lijn van bataille komt, verzekeren.

Ten 2de. *Kolonne op heele distantie te regter-* (of *linker-*) *zijde in bataille.*

144. Indien de kolonne verondersteld wordt den regtervleugel aan het hoofd te hebben, zal de kommandant *en chef*, wanneer hij haar te regterzijde in bataille wil formeren, van te voren aan eenen aide-de-camp, of aan den adjudant van het voorſte bataillon, het punt waartegen hij den regtervleugel der linie begeert aan te ſteunen, gelijk mede het rigtingspunt van den linkervleugel, aanwijzen; en terſtond daarop zal de aide-de-camp of adjudant met twee jalonneurs vooruit gaan, zich ſchielijk op het ſteunpunt begeven, en daar de beide jalonneurs zoodanig plaatſen, als in n°. 341 der bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

145. Indien de rigting der lijn van bataille niet geheel, of ten naaste bij, evenwijdig met de directie der kolonne mogt wezen, zou de kommandant *en chef* moeten zorgen om een weinig te voren aan den marsch der voorſte afdeeling eene ten naaste bij met

Digitized by Google

die lijn evenwijdige ſtrekking te geven, op de wijze, welke in n°. 362 der bataillons-ſchool is voorgeſchreven, en dien marsch zoodanig in te rigten, dat de genoemde afdeeling, na regts te hebben gewend, ten minſte vier pasſen zou moeten doen om in deze lijn te geraken.

146. Nadat de voorſte afdeeling eene directie genomen heeft, met de lijn, waarop de kolonne zich in bataille moet formeren, ten naaste bij evenwijdig, zal de kommandant *en chef*, wanneer hij de beweging wil doen aanvangen, kommanderen:

Te regterzijde in bataille.

147. Nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zal die van het voorſte bataillon alléén dadelijk daarop kommanderen: *Bataillon, guides regts.*

148. De voorſte afdeeling der kolonne zal, ter hoogte van den op het ſteunpunt geplaatſten jalonneur gekomen zijnde, regts wenden, en de formatie in bataille zoodanig als in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven, worden ten uitvoer gebragt.

149. Als de ſpits van het tweede bataillon achter den regtervleugel der linie is gekomen, zal de kommandant van dat bataillon het kommando doen: *Bataillon, guides regts:* en de kommandanten der volgende bataillons zullen ieder hetzelfde kommando uitſpreken, wanneer hun bataillon op dezelfde plaats gekomen is.

150. De adjudant van het tweede bataillon moet,

zoo

Digitized by Google

zoo dra hij ziet dat de laatſte afdeeling van het eerſte regts wendt, ten einde zich op de lijn van bataille te begeven, ſchielijk vooruit gaan, om zich in deze lijn op twintig paſen afſtands van den linkervleugel des eerſten bataillons te gaan plaatſen, en zich rigten op de guides van dit bataillon.

151. De voorſte afdeeling van het tweede bataillon zal, zoo dra zij regt tegen over deszelfs op de lijn van bataille geplaatſten adjudant komt, regts wenden, en op twee paſen afſtands van deze lijn, op het kommando van haren kommandant, halt houden. De linker-guides dezer afdeeling zullen zich dadelijk voorwaarts begeven, regts front maken, zich naauwkeurig in de rigting ſtellen van de guides van het eerſte bataillon en in dezelve door den adjudant bevestigd worden: en nadat dit volbragt is, zal de kommandant der afdeeling kommanderen: *Regts* = RIGT U.

152. De voorſte afdeeling van ieder der volgende bataillons zal op dezelfde wijze op de lijn van bataille geplaatst worden, als zoo even bepaald is voor die van het tweede bataillon.

153. Nadat de linie geformeerd en naauwkeurig in de rigting gevestigd is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

Vaandels = INGERUKT.

154. Op dit kommando zullen de vaandeldragers weder op derzelver plaatſen van bataille inrukken.

155. De kommandant *en chef* welke zich aan het

Digitized by Google

ſteunpunt moet bevinden, zal zorgen, dat de vaandels der beide regter-vleugelbataillons zich juist in de rigting ſtellen, welke hij voor de lijn van bataille bepaald heeft.

156. De bataillons-kommandanten moeten zich, gedurende het formeren hunner wederzijdſche bataillons in bataille, gedragen na hetgeen in n°. 357 der bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

157. De adjudanten moeten insgelijks, gedurende het formeren hunner aanhoorige bataillons in bataille, naar hetgeen in n°. 358 der bataillons-ſchool is voorgeſchreven, te werk gaan.

158. Indien de kolonne den linkervleugel aan het hoofd had, zou zij zich naar dezelfde grondbeginſelen *te linkerzijde in bataille* formeren.

Ten 3de. *Kolonne op heele distantie, voorwaarts in bataille.*

159. (1) In de veronderſtelling dat eene kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, achter het regtereinde der lijn, waarop de kommandant *en chef* haar in bataille wil formeren, aanrukt, zal hij een weinig te voren aan eenen aide-de-camp, of aan den adjudant van het voorſte batail-

(1) Pl. XXVIII. *fig.* 1.

Digitized by Google

taillon, het punt, waartegen hij zijnen regtervleugel begeert aan te steunen, gelijk mede het linker-rigtingspunt, aanwijzen: en dadelijk daarop zal de aide-de-camp of adjudant zich met twee jalonneurs vooruit begeven en dezelve in de hem aangewezene rigting plaatsen, op gelijke wijze als in n°. 341 der bataillons-school is verklaard.

160. Zoo dra de spits der kolonne de twee in de lijn van bataille geplaatste jalonneurs tot op omtrent eenen pelotons-afstand genaderd is, zal de kommandant *en chef* de kolonne doen halt houden, en terstond aan den kommandant der voorste afdeeling gelasten van deze afdeeling tegen de beide jalonneurs aan te stellen: en nadat zulks is geschied, zal de kommandant *en chef* het kommando doen:

1. *Voorwaarts in bataille.*

Zoo ras dit kommando herhaald is, zal de kommandant van het voorste bataillon der kolonne kommanderen: 1. *Bataillon, guides regts;* 2. *Met pelotons half links.*

De kommandant van ieder der overige bataillons der kolonne zal kommanderen: *Bataillon, hoofd der kolonne links.*

Voorts zal de kommandant *en chef* hierop laten volgen het kommando:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

161. Op dit schielijk herhaald wordende kommando, zal het voorste bataillon der kolonne zich voor-

Digitized by Google

waarts in bataille ſtellen op de wijze die in n°. 366 en volgende der bataillons-ſchool is verklaard.

162. De overige bataillons zullen zich volgens de ſtrekking der hoeklijn in kolonne bataillonswijze naar de lijn van bataille vervoegen, en te dien einde zal de voorſte afdeeling van ieder derzelve door eene linkſche zwenkings-beweging buiten de kolonne uitrukken (*déboiteren*), en vervolgens zich overhoeks (*diagonaal*) voorwaarts aan begeven.

163. Iedere bataillons-kommandant zal zijn bataillon doen halt houden zoo dra de ſpits van hetzelve omtrent gekomen is tot op eenen pelotons-afſtand van deszelfs adjudant, die zich zoodanig als hierna verklaard zal worden, eerder dan hetzelve op de lijn van bataille heeft begeven. Op hetzelfde oogenblik zullen de beide guides der voorſte afdeeling zich op de lijn van bataille vervoegen; de adjudant zal dezelve aldaar naauwkeurig plaatſen; en terſtond daarop zal de voorſte afdeeling zich, op het kommando van haren kommandant, tegen deze beide guides aan begeven; na het volbrengen van hetwelk,

164. De bataillons-kommandant zal kommanderen: 1. *Voorwaarts in bataille*; 2. *Guides regts*; 3. *Met pelotons half links*; 4. MARSCH, en vervolgens, *Voorwaarts* = MARSCH.

165. Zoo dra de linie geformeerd is, zal de kommandant *en chef* kommanderen: *Vaandels* = INGERUKT.

166. De juistheid in de uitvoering dezer beweging hangt

hangt af van de ſtrekking die door de bataillons gehouden wordt, terwijl dezelve zich overhoeks naar de lijn van bataille begeven. Om deze ſtrekking des te naauwkeuriger te regelen, moeten de kommandant *en chef*, de bataillons-kommandanten en de adjudanten de navolgende voorſchriften in acht nemen.

167. (1) Alvorens de beweging te doen beginnen, zal de kommandant *en chef* aan twee aides-de-camp, of aan twee officieren te paard (*a* en *b*), gelasten, van de punten te bepalen alwaar de verſchillende bataillons der kolonne zich op de lijn van bataille moeten vervoegen; hetwelk op de volgende wijze zal worden ten uitvoer gebragt.

168. De officier (*a*) zal zich ſchielijk twintig paſſen verder dan op bataillons-afſtand, van den zich op het ſteunpunt bevindenden kommandant *en chef* ſtellen en naar denzelven front maken. De kommandant *en chef* zal denzelven, door met zijnen degen te wenken, op het linker-rigtingspunt rigten; en te zelfder tijd zal (*b*) zich op gelijken afſtand achter (*a*) vervoegen, regts front maken, en op (*a*) en den kommandant *en chef* zich zelven rigten.

169. Nadat de beide officieren (*a* en *b*) aldus op de lijn van bataille gevestigd zijn, zal de kommandant *en chef* de beweging doen aanvangen. Het tweede

(1) Pl. XXVIII. *fig.* 1.

Digitized by Google

tweede bataillon zal op den officier (*a*), en het derde op (*b*) aanmarcheren. Zoo dra de adjudant van het tweede bataillon op de lijn komt, zal (*a*) zich ſchielijk weg begeven, om zich twintig paſſen verder dan op bataillons-afſtand, achter (*b*) te plaatſen, en zich op dezen laatſten en het regtervaandel rigten. De kommandant van het vierde bataillon zal terſtond daarop zijn bataillon op den officier (*a*) aan geleiden; en de officier (*b*) zal op zijne beurt, zoo dra de adjudant van het derde bataillon in de lijn van bataille komt, zijne plaats verlaten, zich twintig paſſen verder dan op bataillons-afſtand, achter (*a*) begeven, en zich op dezen laatſten en de vaandels van den regtervleugel rigten. De kommandant van het vijfde bataillon zal alsdan dadelijk zijn bataillon op den officier (*b*) doen aanmarcheren: en in dezer voege zullen de beide aides-de-camp hunne plaatſen beurtelings verlaten, om zich op eenen afſtand, welke de ruimte tuſſchen twee naast elkander ſtaande bataillons grooter is, dan de uitgeſtrektheid van het front van een derzelve, achter elkander te ſtellen, zoo dra de adjudant van het bataillon, dat zich op den eenen of anderen van hen beiden aan begeeft, de plaats van denzelven komt beſlaan. Zij moeten de grootst mogelijke oplettendheid aanwenden, van tuſſchen zich noch te veel noch te weinig ruimte te laten, en van zich naauwkeurig op de lijn van bataille te ſtellen.

170. De kommandant *en chef*, of de officier dien hij met zijne bevelen belast, moet zich, even als bij het

het formeren *te regterzijde in bataille*, zoo dra de beweging eenen aanvang neemt, op het steunpunt stellen en aldaar dezelfde diensten verrigten.

171. De bataillons-kommandanten moeten zich ter hoogte hunner voorste afdeeling aan den kant van den guide onthouden, onderwijl hun bataillon zich naar de lijn van bataille begeeft; en wanneer hetzelve zich vervolgens op deze lijn begint te formeren, de werkzaamheden waarnemen welke hun in n°. 357 der bataillons-school aangewezen zijn.

172. De adjudanten moeten, als de spits van hun bataillon tot op omtrent honderd pasfen afstands van de lijn van bataille gekomen is, zich schielijk vooruit begeven, om zich in deze lijn, op de plaats van den aide-de-camp te vervoegen, en verder, gedurende het formeren van hun bataillon in bataille, de verrigtingen, welke hun in n°. 358 der bataillonsschool voorgeschreven zijn, waarnemen.

173. Eene kolonne, die, met den linkervleugel aan het hoofd, achter het linkereinde der lijn van bataille aanrukte, zou zich *voorwaarts in bataille* moeten formeren naar dezelfde grondregels en op eene tegenovergestelde wijze.

Ten 4de. *Kolonne op heele distantie, met den regtervleugel aan het hoofd, het front achterwaarts in bataille.*

174. Als eene kolonne op heele distantie, met den

den regtervleugel aan het hoofd, veronderſteld wordt vóór het regtereinde van de lijn, waarop de kommandant *en chef* haar in bataille wil formeren, op te komen, zal hij een weinig te voren aan eenen aide-de-camp of aan den adjudant van het voorſte bataillon, het punt waartegen hij zijnen regtervleugel begeert aan te ſteunen, gelijk mede het linkerrigtingspunt aanwijzen: en deze aide-de-camp of adjudant zal terſtond hierop zich met twee jalonneurs vooruit begeven, en dezelve, op gelijke wijze als in n°. 341 der bataillons-ſchool is verklaard, in de hem aangewezene rigting ſtellen.

175. Wanneer het hoofd der kolonne omtrent tot op pelotons-afſtand van de beide op de lijn van bataille gevestigde jalonneurs gekomen is, zal de kommandant *en chef* de kolonne doen halt houden, en dadelijk aan den kommandant der voorſte afdeeling last geven van deze afdeeling met het front achterwaarts, achter en tegen de twee jalonneurs te ſtellen; hetwelk zoodanig als in n°. 383 der bataillonsſchool voorgeſchreven is, uitgevoerd zal worden.

176. Na het maken dezer toebereiding zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Front achterwaarts in bataille.*

(1) En zoo dra de bataillons-kommandanten dit kom-

(1) PL. XXVIII. *fig.* 2.

Digitized by Google

kommando herhaald hebben, zal die van het voorſte bataillon dadelijk daarop laten volgen: 1. *Bataillon, regts uit de flank;* 2. *Regts* = OM.

De kommandant van ieder der volgende bataillons zal kommanderen: *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

177. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zal het eerſte bataillon der kolonne zich op de voorſte afdeeling met het front achterwaarts in bataille formeren, op dezelfde wijze als in n°. 386 en volgende der bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

178. De volgende bataillons zullen zich overhoeks, ieder bataillon op zich zelf, in kolonne naar de lijn van bataille begeven; en te dien einde zal de voorſte afdeeling van elk derzelve, door eene zwenkingsbeweging regts uit de kolonne rukken (*déboiteren*), en voorts, even als bij het formeren *voorwaarts in bataille*, overhoeks op de lijn van bataille aanmarcheren.

179. Elke bataillons-kommandant zal zijn bataillon doen halt houden zoo dra de ſpits van hetzelve gekomen is tot op omtrent eenen pelotons-afſtand van deszelfs adjudant, welke zich reeds vooraf, zoodanig als bij het formeren voorwaarts in bataille is voorgeſchreven, op de lijn geplaatst heeft. In hetzelfde oogenblik zullen de twee guides der voorſte afdeeling zich op de lijn van bataille vervoegen, op welke zij door den adjudant naauwkeurig zullen geſteld worden; en terſtond hierop zal de voorſte afdeeling,

op

op het kommando van haren kommandant, zich met het front achterwaarts tegen deze twee guides aan begeven: en nadat zulks geschied is, zal de bataillons-kommandant de kommando's doen welke tot het formeren met het front achterwaarts in bataille, in n°. 384 der bataillons-school voorgeschreven zijn.

180. Nadat de linie geformeerd is, zal de kommandant *en chef* kommandeeren:

Vaandels = INGERUKT.

181. De kommandant *en chef* zal aan twee aides-de-camp, of twee officieren te paard, gelasten, om bij deze formering, op de hierboven in n°. 168 en volgende verklaarde wijze, de punten te bepalen alwaar de verschillende bataillons der kolonne zich op de lijn van bataille moeten vervoegen.

182. De kommandant *en chef* of degene, dien hij met zijne bevelen belast, moet zich, even als bij het formeren *te regterzijde in bataille*, gedurende de uitvoering der beweging, op het steunpunt plaatsen en aldaar zijne zorg tot hetzelfde einde aanwenden.

183. De bataillons-kommandanten zullen, terwijl hun bataillon zich naar de lijn van bataille begeeft, zich onthouden ter hoogte hunner voorste afdeeling aan de tegenovergestelde zijde van den guide, ten einde de strekking van den marsch van hetzelve te regelen, en wanneer vervolgens hun bataillon zich op de lijn van bataille begint te formeren, de werkzaamheden vervullen welke hun bij het formeren *voorwaarts in bataille* voorgeschreven zijn.

184.

Digitized by Google

184. De adjudanten moeten bij deze formatie al hetgeen wat hun bij het formeren *voorwaarts in bataille* is voorgeſchreven, verrigten.

185. Eene kolonne, die met den linkervleugel aan het hoofd vóór het linkereinde der lijn van bataille aankomt, zal zich met het front achterwaarts, naar dezelfde grondbeginſelen en op eene tegenovergeſtelde wijze, in bataille ſtellen.

ARTIKEL 3.

Formatiën die door de verbinding van twee bewegingen geſchieden.

186. Het is tot het formeren eener kolonne in bataille ſomwijlen noodzakelijk, om, gelijk zoo aanſtonds verklaard zal worden, de vereeniging van twee bewegingen te gebruiken.

187. Wanneer, bij voorbeeld, eene kolonne op heele distantie zich op eene van hare binnenſte afdeelingen in bataille moet formeren, zal, indien de linie het front naar voren moet bekomen, het geheele gedeelte der kolonne dat de tot grondſlag der rigting beſtemde afdeeling voorafgaat, den contramarsch doen, en zich vervolgens op deze afdeeling met het *front achterwaarts in bataille* formeren; terwijl integendeel het ganſche gedeelte der kolonne, dat achter de benoemde afdeeling volgt, zich op deze afdeeling *voorwaarts in bataille* zal ſcharen.

188.

Digitized by Google

188. In dit geval moet de kommandant *en chef* altijd, tot rigtings-afdeeling, de achterſte van een bataillon nemen.

189. (1) Aldus zal, wanneer het eene kolonne van pelotons op heele distantie met den regtervleugel aan het hoofd is, en de kommandant *en chef* haar op het vierde bataillon in bataille wil formeren, hij de kolonne, zoo zij zich in marsch bevindt, doen halt houden, zich in perſoon naar het achtſte peloton van dat bataillon vervoegen en twee jalonneurs ſtellen vóór het regter- en linker-vleugelrot van dit peloton, hetwelk tot grondſlag der rigting moet verſtrekken.

190. De kommandant *en chef* zal aan den kommandant van het vierde bataillon gelasten, van den contra-marsch te doen uitvoeren, en hetzelfde bevel aan de kommandanten van de drie bataillons zenden, welke het vierde voorafgaan. Het achtſte peloton van dit vierde zal echter niet den contra-marsch verrigten.

191. Onderwijl deze beweging wordt uitgevoerd, zal de kommandant *en chef* het eerſte peloton des vijfden bataillons in de rigting van het achtſte peloton van het vierde, en op twintig paſſen afſtands van deszelfs linkervleugel, doen ſtellen.

192.

(1) PL. XXIX. *fig.* 1.

Digitized by Google

192. Zoo dra de vier voorſte bataillons der kolonne, met uitzondering des achtſten pelotons van het vierde, den contra-marsch volbragt hebben, zal de kommandant *en chef* last zenden aan den kommandant van het derde bataillon tot het doen van de navolgende kommando's, die door de kommandanten van het tweede en eerſte bataillon zullen herhaald worden: 1. *Front achterwaarts in bataille*; 2. *Bataillon, hoofd der kolonne links.*

193. De kommandant *en chef* moet te gelijker tijd aan den kommandant van het zesde bataillon het bevel doen toekomen van de navolgende kommando's te doen, welke door de kommandanten des zevenden en achtſten bataillons zullen herhaald worden: 1. *Voorwaarts in bataille*; 2. *Bataillon, hoofd der kolonne links.*

194. De kommandant *en chef* zal zelf aan den kommandant van het vierde bataillon last geven van te kommanderen: 1. *Front achterwaarts in bataille*; 2. *Bataillon, links uit de flank*; 3. *Links* = OM.

En aan den kommandant van het vijfde bataillon last, van te kommanderen: 1. *Voorwaarts in bataille*; 2. *Bataillon, guides regts*; 3. *Met pelotons half links.*

En vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

MARSCH.

195. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zal de algemeene beweging eenen aanvang nemen en uitgevoerd, tot het formeren *voorwaarts in bataille* en *front achterwaarts in bataille*, voorgeſchrevene grondbeginſelen geſchieden.

Digitized by Google

196. Het achtſte peloton van het vierde bataillon en het eerſte peloton van het vijfde, welke vooraf reeds op de lijn van bataille zijn geſteld, zullen zich niet bewegen, en den grondſlag der algemeene rigting uitmaken.

197. Wanneer in dezelfde veronderſtelling, de linie in plaats van voorwaarts, achterwaarts front moet maken, zal de kommandant *en chef* tot grondſlag der rigting het eerſte peloton van het vijfde bataillon aannemen, door dit peloton den contra-marsch laten doen en twee jalonneurs vóór deszelfs regter- en linker-vleugelrot ſtellen.

198. Hij zal aan de kommandanten van de drie eerſte bataillons der kolonne het bevel zenden van derzelver wederzijdſche bataillons te doen contra-marcheren, en daartoe zelf aan den kommandant van het vierde bataillon last geven.

199. Nadat de vier voorſte bataillons den contra-marsch gedaan hebben zal de kommandant *en chef* het achtſte peloton van het vierde bataillon in de rigting van het eerſte peloton van het vijfde, op twintig paſſen afſtands van den regtervleugel van hetzelve doen ſtellen.

200. Zoo dra deze toebereiding is tot ſtand gebragt zal de kommandant *en chef* last zenden aan den kommandant van het derde bataillon tot het doen der navolgende kommando's, die door de kommandanten van het tweede en eerſte bataillon zullen herhaald worden: 1. *Voorwaarts in bataille;* 2. *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*

201.

Digitized by Google

201. De kommandant *en chef* moet te gelijker tijd aan den kommandant van het zesde bataillon het bevel afvaardigen van de navolgende kommando's te doen, welke door de kommandanten des zevenden en achtſten bataillons zullen herhaald worden: 1. *Front achterwaarts in bataille*; 2. *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*

Hij zelf zal aan den kommandant van het vierde bataillon last geven van te kommanderen: 1. *Voorwaarts in bataille*; 2. *Guides links*; 3. *Met pelotons half regts.*

En aan dien van het vijfde tot het doen der kommando's: 1. *Front achterwaarts in bataille*; 2. *Bataillon, regts uit de flank*; 3. *Regts* = OM.

Wijders zal de kommandant *en chef* kommanderen:

MARSCH.

202. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zal de algemeene beweging eenen aanvang nemen en naar de, tot het formeren *voorwaarts in bataille* en *front achterwaarts in bataille*, voorgeſchrevene grondbeginſelen worden ten uitvoer gebragt.

203. Het reeds vooraf op de lijn van bataille geplaatſte eerſte peloton van het vijfde en achtſte peloton van het vierde bataillon zullen zich niet bewegen, en den grondſlag der algemeene rigting uitmaken.

204. Wanneer eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, die achter de lijn van bataille aankomt en langs deze lijn verder doormarcheert, zich in bataille

moet ſcharen alvorens de geheele kolonne in de nieuwe directie gekomen is, zal het formeren op de navolgende wijze geſchieden.

205. (1) Nadat de kommandant *en chef* de kolonne op het oogenblik, wanneer het vierde peloton, bij voorbeeld, van het vierde bataillon in de nieuwe directie gekomen is, heeft doen halt houden, — nadat hij voorts de rigting der algemeene guides, die zich volgens de hierboven vastgeſtelde grondbeginſelen in het gedeelte der kolonne dat in de nieuwe directie is, op de flank moeten bevinden, onderzocht en verbeterd heeft, — en nadat hij, op de hierboven in n°. 89 en volgende voorgeſchrevene wijze, de kolonne in deze directie heeft bevestigd, zal hij ten ſpoedigſte den kommandant van het bataillon der kolonne, hetwelk het naast bij de nieuwe directie is, (dat is, in dit voorbeeld, het vijfde bataillon,) door eenen aide-de-camp laten waarſchuwen dat dit bataillon links moet uitzwenken (*déboiteren*), om zich voorwaarts in bataille te formeren; en zoo dra hij oordeelt dat deze last aan denzelven is overgebragt, zal hij het kommando doen:

1. *Links in bataille.*

206. De kommandanten van de vier eerſte bataillons der kolonne zullen dit kommando herhalen, en de kommandant van het vierde bataillon, van hetwelk ſlechts de helft in de nieuwe directie gekomen is, zal daarop da-

(1) PL. XXIX. *fig.* 2.

Digitized by Google

dadelijk laten volgen: *Vier laatſte pelotons voorwaarts in bataille.*

De kommandant des vijfden bataillons van de beweging die zijn bataillon verrigten moet, verwittigd zijnde, zal de volgende kommando's doen, die door de kommandanten van de drie laatſte bataillons der kolonne zullen herhaald worden:

1. *Voorwaarts in bataille.*

2. *Bataillon, hoofd der kolonne links.*

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. MARSCH.

207. Op dit kommando, dat met vaardigheid herhaald moet worden, zal de formatie worden ten uitvoer gebragt.

208. Wanneer de kolonne, in plaats van achter de lijn van bataille, vóór dezelve mogt komen aanrukken, zou de formatie op de volgende wijze geſchieden.

209. (1) De kommandant *en chef* zal, na de kolonne te hebben doen halt houden en na de rigting der guides welke in de nieuwe directie gekomen zijn, gevestigd te hebben, den kommandant des vijfden bataillons doen verwittigen dat deszelfs bataillon regts moet uitrukken (*déboiteren*), om zich met het front achterwaarts

(1) PL. XXIX. *fig.* 3.

Digitized by Google

waarts in bataille te ſtellen, en zal daarna het kommando doen:

1. *Links in bataille.*

Nadat dit kommando door de kommandanten van de vier voorſte bataillons der kolonne herhaald is, zal die van het vierde daarop onmiddellijk laten volgen: *Vier laatſte pelotons front achterwaarts in bataille.*

De kommandant des vijfden bataillons zal, na van de beweging die zijn bataillon moet uitvoeren, verwittigd te zijn, het navolgende kommando doen, hetwelk door de kommandanten van de drie laatſte bataillons der kolonne herhaald zal worden:

1. *Front achterwaarts in bataille.*

2. *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. MARSCH.

En op dit ſchielijk herhaald wordende kommando, zal de formatie worden ten uitvoer gebragt.

§10. Alle deze verſchillende bewegingen zullen, door eene kolonne met den linkervleugel aan het hoofd, na dezelfde grondbeginſelen en op eene tegenovergeſtelde wijze verrigt worden.

Bemerkingen betrekkelijk deze beweging.

§11. Indien het voorſte van het vijfde bataillon zich dig-

Digitized by Google

digter dan ten minſte vijftig paſſen bij de lijn van bataille mogt bevinden op het oogenblik, wanneer de kommandant *en chef* de kolonne die achter deze lijn aankomt, doet halt houden, zou dit bataillon zich, door eene achtſte cirkelszwenking voorwaarts in bataille formeren, in plaats van met het bataillon in kolonne overhocks uit te rukken, gelijk ten aanzien der volgende bataillons is bepaald. Indien integendeel de kolonne vóór de lijn van bataille aankwam, zou het vijfde bataillon, in hetzelfde geval, zich regts uit de flank op deze lijn begeven, in ſtee van overhoeks uit de kolonne te rukken.

ARTIKEL 4.

Onderſcheidene wijzen om eene kolonne op halve distantie, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, in bataille te formeren.

De kolonnes op halve distantie kunnen, eveneens als die op heele distantie, geformeerd worden:

Ten 1^ſte. Links- (of regts-)
— 2de. Te regter- (of te linker-) zijde } in bataille.
— 3de. Voorwaarts
— 4de. Front achterwaarts

212. Ten 1^ſte. Om eene kolonne op halven afſtand *links* (of *regts*) *in bataille* te formeren, is het onvermijdelijk vooraf heele distantien tuſſchen de afdeelingen te doen aanmemen, hetwelk door het voorſte der kolonne op de navolgende wijze zal worden ten uitvoer gebragt.

Digitized by Google

213. Indien eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, verondersteld wordt langs de rigting, waarin de kommandant *en chef* haar links in bataille begeert te scharen, voort te marcheren, zal hij de kolonne, zoo dra hare laatste afdeeling op het punt waartegen hij den linkervleugel der linie wil aanleunen, gekomen is, doen halt houden en vervolgens kommanderen:

Op heele distantie voorwaarts = OPENT U.

Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant der voorste afdeeling, op de waarschuwing van den kommandant *en chef*, kommanderen: 1. *Peloton voorwaarts*; 2. *Guide links*; 3. MARSCH.

214. De volgende afdeelingen zullen zich bij opvolging in beweging stellen, door daarbij te werk te gaan na hetgeen in de bataillons-school voorgeschreven is.

215. De bataillons-kommandanten moeten zorg dragen dat de voorste afdeeling van hun bataillon zich niet eerder in beweging stelt dan nadat de achterste afdeeling van het onmiddellijk voorgaande bataillon aan dezelve, behalve de uitgestrektheid van haar front, ook de twintig pasfen tusschenwijdte heeft gegeven, waarop de bataillons in linie van elkander moeten verwijderd wezen.

216. Indien de kommandant *en chef* de kolonne onmiddellijk *links in bataille* wil formeren, zal hij dezelve, op het oogenblik wanneer hij bemerkt of oordeelt dat de achterste afdeeling haren afstand heeft, doen halt houden, en alsdan, zoo hij het noodig acht, de rigting der guides op de hierboven voorgeschrevene wijze be-

hoor-

Digitized by Google

hoorlijk bepalen en vervolgens de kolonne *links in bataille* ſcharen.

217. De kommandant *en chef* zal, alvorens de beweging te beginnen, aan den adjudant van het voorſte bataillon het rigtingspunt voorwaarts aanwijzen, en deze adjudant moet er zorgvuldig op letten dat de voorſte guide zich, zonder afwijking, op het hem voorwaarts aangewezene punt aan begeeft.

218. Indien de kolonne, in plaats van halve distantie te hebben, gefloten was, en de kommandant *en chef* dezelve de noodige distantiën wilde doen aannemen om haar vervolgens *links in bataille* te formeren, zou hij het hierboven voorgeſchrevene kommando doen en de beweging na dezelfde grondbeginſelen uitgevoerd worden.

Ten 2de. *Kolonne op halve distantie te regter-* (of *linker-zijde*) *in bataille.*

219. De kolonnes op halve distantie zullen zich *te regter-* (of *te linker-*) *zijde in bataille* formeren op dezelfde kommando's en op gelijke wijze als die op heele distantie.

Ten 3de. *Kolonne op halve distantie voorwaarts in bataille.*

220. Wanneer de kommandant *en chef* eene kolonne op halve distantie heeft doen halt houden, zal hij, de-

Digitized by Google

zelve *voorwaarts in bataille* willende formeren, eerst door het voorſte bataillon geheele distantiën tusſchen de pelotons doen aannemen en hetzelve daarop dadelijk doen halt houden, en voorts na het volbrengen hiervan de kommando's doen, welke voorgeſchreven zijn om eene kolonne op heele distantie *voorwaarts in bataille* te formeren.

221. Elk bataillon der kolonne zal hetzelfde verrigten wat ten aanzien eener kolonne op heele distantie verklaard is. De kommandanten der bataillons, welke overhoeks uit de kolonne rukken, moeten in acht nemen van de voorſte afdeeling onder het uitrukken (*déboiteren*) meer te doen zwenken, en van in het marcheren naar de lijn van bataille, de op elkander volgende afdeelingen zich op geheele distantie te doen openen, opdat, wanneer dezelve nabij de lijn komen, zij de noodige ruimte hebben om hare achtſte cirkelszwenking te kunnen volvoeren.

De kommandant *en chef* zou, in plaats van het voorſte bataillon zich op geheele distantiën te doen openen, hetzelve ganſchelijk kunnen doen opſluiten en het wijders op de voorſte afdeeling doen déploijeren, onderwijl de volgende bataillons zijdwaarts uitrukten (*déboiteerden*), en zich overhoeks naar de lijn van bataille begaven.

Ten 4de. *Kolonne op halve distantie, het front achterwaarts in bataille.*

222. Eene kolonne op halven afſtand zal zich met het

het *front achterwaarts in bataille* ſcharen op de kommando's en door de middelen, die voor eene kolonne op heele distantie voorgeſchreven zijn.

223. Het zal, ter volvoering dezer beweging, niet noodig wezen, van de afdeelingen zich op geheele distantiën te doen openen.

ARTIKEL 5.

Geſlotene kolonnes.

224. Eene geſlotene kolonne kan, uit welk getal bataillons zij ook beſta, door het déploijeren in bataille geformeerd worden, met het front, ten 1^ſte. voorwaarts, ten 2de. achterwaarts, ten 3de. links, ten 4de. regts, zoodanig als hieronder verklaard zal worden.

Ten 1^ſte. *Het front voorwaarts.*

225. Men veronderſtelle dat eene kolonne van acht bataillons, den regtervleugel aan het hoofd hebbende, in pelotons op heele distantie marchere. Zoo in dit geval, de kommandant *en chef* haar door het déploijement met het front voorwaarts in bataille wil formeren, zal hij vooraf twee aides-de-camp of twee officieren te paard tot zich doen komen, en aan dezelve de regteren linker-rigtingspunten van de lijn, waarop hij de kolonne begeert te déploijeren, aanwijzen; terwijl hij voorts tot op ſectiën-distantie zal doen oprukken.

Digitized by Google

226. De beide aides-de-camp zullen zich terſtond op weg begeven om tuſschen de twee gegevene rigtingspunten tuſschenpunten te gaan zoeken; en na deze punten gevonden te hebben, zal een van hen blijven ter plaatſe waar hij is, terwijl de andere zich in de lijn op het punt, werwaarts het hoofd der kolonne zich begeven moet, gaat ſtellen.

Bij gebrek aan uitſtekende voorwerpen die tot regter- en linker-rigtingspunten zouden kunnen dienen, zal de kommandant *en chef* van te voren twee aides-de-camp, omtrent het front eens bataillons van elkander verwijderd, op de door hem uitgekozene lijn van bataille doen ſtellen, en zullen deze beide aides-de-camp den grondſlag der algemeene rigting uitmaken. Een van hen zal op het punt geplaatst worden waar het hoofd der kolonne moet aankomen, en zij zullen front maken naar elkander.

227. Wanneer de ſpits der kolonne de lijn van bataille nadert, zal de kommandant *en chef* geheel doen opſluiten, en het voorſte peloton op twee pasſen afſtands van den op deze lijn geplaatſten aide-de-camp doen halt houden.

228. Zoo dra de kolonne geheel geſloten is zal de kommandant *en chef* de diviſiën op de plaats doen formeren en daarna op nieuw doen opſluiten, ten zij hij door bijzondere omſtandigheden tot het doen déploijeren met pelotons genoodzaakt worde.

229. Naardien de déploijementen altijd regthoekig moeten geſchieden, zal de kommandant *en chef* de kolonne

lonne loodregt op de lijn van bataille ſtellen, bijaldien zij er niet reeds zoodanig op ſtaan mogt, op dezelfde wijze als voor het veranderen van directie in geſlotene kolonne bepaald is.

230. (1) De kommandant *en chef* zal vervolgens twee jalonneurs op de lijn van bataille, tegenover het regter- en linker-vleugelrot der voorſte diviſie doen plaatſen en dezelve naauwkeuriglijk in die lijn bevestigen.

231. Na het tot ſtand brengen dezer toebereidſelen, kan de kommandant *en chef*, op elk bataillon der kolonne naar welgevallen, in volgender voege met geſlotene bataillons doen déploijeren.

232. Men zal hier veronderſtellen dat het déploijement op het vierde bataillon moet geſchieden. Deze veronderſtelling ſluit alle mogelijke gevallen in zich.

233. Wanneer de kommandant *en chef* de beweging wenscht te doen aanvangen, zal hij kommanderen:

1. *Kolonne, met geſlotene bataillons, op 't vierde bataillon, déploijeren.*

234. Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant van het benoemde bataillon zijn bataillon waarſchuwen van zich niet te bewegen, en de kommandant

(1) Pl. XXX. *fig.* 1 en 2.

Digitized by Google

dant van ieder der vóór hetzelve voorafgaande bataillons kommanderen: 1. *Bataillon regts uit de flank;* 2. *Regts* = OM.

235. De kommandant van ieder der bataillons, die op het benoemde bataillon volgen, zal zich dwars door de kolonne heen begeven, rijdende te dien einde door de tusschenruimte waarop zijn bataillon van het onmiddellijk voorgaande verwijderd is, om zich op de regterflank van zijn bataillon te vervoegen, en zal terstond kommanderen: 1. *Bataillon links uit de flank;* 2. *Links* = OM.

236. Zoo dra de kommandant *en chef* het bataillon op hetwelk het déploijement geschieden moet, benoemd heeft, zal een aide-de-camp zich spoedig op weg begeven, om zich een weinig verder dan het punt alwaar het regter-vleugelbataillon moet komen te staan, in de lijn van bataille te vervoegen. Deze aide-de-camp zal naar het linker-rigtingspunt front maken en zich naauwkeurig rigten op de twee vóór het hoofd der kolonne staande jalonneurs.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

237. Op dit schielijk herhaald wordende kommando zal de beweging beginnen. De bataillons zullen uit de flank op gelijke hoogten marcheren, door zich ieder te schikken naar het bataillon dat hun in de orde van kolonne onmiddellijk voorafgaat en tusschen el-

Digitized by Google

elkander de wijdte (*intervalle*) van zes pasſen te onderhouden.

238. De kommandant van de voorſte diviſie der kolonne die naast zijnen regterguide ſtaat, zal zijne ſtrekking een weinig verder achterwaarts nemen dan op den aide-de-camp, die op de lijn aan gene zijde van het punt, werwaarts zijn bataillon zich begeven moet, geplaatst is.

239. In het oogenblik wanneer de beweging begint, zullen de adjudanten van het derde en vijfde bataillon zich ſchielijk van dezelve afzonderen, om zich ieder op het punt waar hun bataillon moet halt houden, te vervoegen, en zij zullen, behalve de uitgeſtrektheid van het front eener diviſie, nog de wijdte van zes pasſen nemen, waarop, na het déploijement, de afzonderlijke kolonnes van elkander moeten afgeſcheiden wezen.

240. Zoo dra het voorſte rot dezer bataillons ter hoogte van derzelver adjudant gekomen is, zal de bataillons-kommandant kommanderen: 1. *Derde* (of *vijfde*) *bataillon*; 2. HALT; 3. FRONT.

241. Indien er tusſchen de rotten openingen mogten ontſtaan wezen, zouden zij, op het kommando *halt*, op hunnen behoorlijken afſtand moeten opſluiten, en zou de bataillons-kommandant het kommando FRONT niet moeten doen dan nadat dezelve hunnen afſtand wederom bekomen hadden.

242. Op het kommando *halt*, aan ieder dezer bataillons gedaan, zullen op hunne beurt de adjudanten van het tweede en zesde bataillon zich op weg

Digitized by Google

weg begeven, om elk het punt, alwaar zijn bataillon moet *halt* houden, te gaan aanwijzen. De adjudanten van het eerſte en zevende bataillon zullen hetzelfde doen op het kommando *halt*, hetwelk aan het tweede en zesde bataillon gedaan wordt; en zoo voorts.

243. De kommandant van het vierde bataillon zal, wanneer hij ziet dat hetzelve ten naaste bij ontbloot is, kommanderen: 1. *Bataillon voorwaarts*; 2. *Guides links*; 3. MARSCH.

244. Op het kommando MARSCH, hetwelk door den kommandant van het vierde bataillon, op het oogenblik wanneer hij bemerkt dat hetzelve ontbloot is, gedaan zal worden, zal dit bataillon zich naar de lijn van bataille begeven; en wanneer deszelfs voorſte diviſie tot tegen de twee op deze lijn geſtelde jalonneurs gekomen is, zal de kommandant van het bataillon hetzelve doen *halt* houden. De adjudant zal terſtond daarop den vervullings-onderofficier, die in het midden der voorſte afdeeling ſtaat, in de rigting regt tegenover zijn rot ſtellen en denzelven op de twee bevorens geplaatſte jalonneurs naauwkeuriglijk rigten: en nadat zulks geſchied is, zal de bataillons-kommandant kommanderen: *Links, rigt u.*

245. Op dit kommando zal de voorſte diviſie van het vierde bataillon zich rigten. De linker-guide van elke volgende diviſie zal zich op zijnen behoorlijken afſtand van den voorgaanden guide en naauwkeurig achter den voorſten ſtellen, en de diviſiën zullen zich links rigten. Voorts zullen de diviſie-

kom-

Digitized by Google

kommandanten zich twee pasſen buiten hunnen linker-guide begeven, om de rigting hunner diviſie na te zien, en bijaldien het noodig is, te verbeteren.

246. Zoo dra de kommandant van het derde bataillon ziet dat hetzelve ontbloot is, zal hij kommanderen: 1. *Bataillon, voorwaarts;* 2. *Guides links;* 3. MARSCH.

247. Op het kommando MARSCH, aan het derde bataillon gedaan, zal hetzelve zich naar de lijn van bataille begeven, en op het kommando van deszelfs kommandant halt houden op twee pasſen afſtands van deze lijn, welke door den adjudant, die zich eenige oogenblikken te voren, op eenen afſtand van zes pasſen van den regtervleugel des vierden bataillons, in dezelve geplaatst heeft, aangewezen wordt. De regter- en linker-guide, en de vervullings-onderofficier van het midden der voorſte diviſie van dit bataillon, zullen zich terſtond daarna op de lijn van bataille vervoegen, front maken naar de vóór het vierde bataillon ſtaande jalonneurs, en door den adjudant naauwkeurig in de rigting bevestigd worden: en nadat zulks verrigt is, zal de bataillons-kommandant kommanderen: *Links* = RIGT U.

248. Op dit kommando zal de voorſte diviſie zich tot tegen hare guides aan begeven, en de linker-guide van elke volgende diviſie zich op zijnen behoorlijken afſtand en regt achter den voorſten guide plaatſen, en zullen de diviſiën zich ten ſpoedigſte links rigten.

Digitized by Google

249. Het tweede en eerſte bataillon zullen op hunne beurt alles, wat zoo even ten aanzien van het derde is voorgeſchreven, ten uitvoer brengen.

250. Het déploijement zal aan den linkervleugel na dezelfde grondbeginſelen geſchieden. Zoo dra het vijfde bataillon FRONT gemaakt heeft, zal de kommandant van hetzelve kommanderen: 1. *Bataillon, voorwaarts;* 2. *Guides regts;* 3. MARSCH.

251. Op het kommando MARSCH, aan het vijfde bataillon gedaan, zal hetzelve zich naar de lijn van bataille vervoegen, en op het kommando van deszelfs kommandant halt houden, op twee paſſen afſtands van deze lijn, welke door den adjudant, die zich een weinig tijds te voren op zes paſſen afſtands van den linkervleugel des vierden bataillons, in dezelve geſteld heeft, aangewezen wordt. De regteren linker-guide en de vervullings-onderofficier van het midden der voorſte diviſie van dit bataillon zullen zich terſtond daarna op de lijn van bataille begeven, front maken naar de vóór het vierde bataillon ſtaande jalonneurs, en door den adjudant naauwkeurig in de rigting bevestigd worden: en nadat zulks geſchied is, zal de bataillons-kommandant kommanderen: *Regts* = RIGT U.

252. Het zesde, zevende en achtſte bataillon zullen op hunne beurt al hetzelfde verrigten, wat zoo even ten aanzien van het vijfde voorgeſchreven is.

253. Wanneer het déploijement volbragt is, zal de kommandant *en chef* kommanderen: *Guides, ingerukt.*

254.

Digitized by Google

254. Op dit kommando zullen de guides, ſtaande vóór elke afzonderlijke kolonne, alsmede de twee jalonneurs, die vóór het vierde bataillon ſtaan, zich weder op hunne plaatſen begeven.

255. (1) De kommandant *en chef* zal daarop het bataillon en de diviſie bepalen op welke hij wil doen déploijeren, namate dat hij zich voorſtelt zijne linie meer of min naar de regter- of linkerzijde uit te breiden.

256. Men zal hier aannemen dat dit de tweede diviſie van het vierde bataillon zij.

257. De kommandant *en chef* zal zich naar dit bataillon vervoegen, twee jalonneurs vóór tegen het regter- en linker-vleugelrot der eerſte diviſie doen ſtellen, en vervolgens kommanderen:

1. *Kolonnes, op de tweede diviſie van 't vierde bataillon, déploijeren.*

258. Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant van het vierde bataillon de benoemde diviſie waarſchuwen van zich niet te bewegen en onmiddellijk daarop kommanderen: 1. *Bataillon, regts en links uit de flank;* 2. *Regts- en links.* = OM.

259. De kommandanten der bataillons die zich regts

(1) PL. XXX. *fig.* 3 en 4.

Digitized by Google

regts van het vierde bevinden, zullen kommanderen: 1. *Bataillon, regts uit de flank;* 2. *Regts* = OM.

260. De kommandanten van de bataillons welke links van het vierde ſtaan, zullen de kommando's doen: 1. *Bataillon, links uit de flank;* 2. *Links* = OM.

261. Nadat de bataillons aldus zijdwaarts front gemaakt hebben, zullen de bataillons-kommandanten zich, op omtrent acht of tien paſen afſtands, op de regterflank hunner onderhebbende bataillons plaatſen: en te dien einde zullen de kommandanten der bataillons, welke linksom hebben gemaakt, zich door de tuſſchenwijdten (*intervalles*) der bataillons begeven, om zich op de flank aan den buitenkant der lijn van bataille te vervoegen.

262. Zoo dra de kommandant *en chef* het bataillon, op hetwelk het déploijement volbragt moet worden, benoemd heeft, zal een aide-de-camp of een officier te paard zich ſchielijk naar den regteren een ander naar den linkervleugel op weg begeven, ten einde zich ieder aan gene zijde der plaats te ſtellen waar hij acht dat het uiteinde der linie na het deploijement zich zal bevinden; en zullen zij, na aldaar gekomen te wezen, naar elkander front maken en zich naauwkeurig tuſſchen de regter- en linkerrigtingspunten plaatſen, op de wijze, welke in n°. 322 en volgende der bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

263.

Digitized by Google

263. Zoo dra de kommandant *en chef* ziet dat de aides-de-camp zich aldus op den regter- en linkervleugel geplaatst hebben, zal hij kommanderen:

MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

264. Op dit schielijk herhaald wordende kommando, zal het déploijement eenen aanvang nemen. De kommandant der voorste divisie van het regtervleugelbataillon der linie, staande naast zijnen regterguide, zal zijne strekking nemen een weinigje meer achterwaarts dan op den aan den regtervleugel geplaatsten aide-de-camp, ten einde het doorsnijden der lijn van bataille voor te komen: en de voorste divisie van ieder der overige bataillons, welke regts uit de flank déploijeren, zal het voetspoor van die des regter-vleugelbataillons volgen.

265. De kommandant der voorste divisie van het linker-vleugelbataillon der linie, staande naast den linker-guide zijner divisie, zal zijne strekking insgelijks een weinigje meer achterwaarts dan op den aan den linkervleugel geplaatsten aide-de-camp nemen.

266. Het vierde bataillon zal het eerst déploijeren, en daarbij te werk gaan na hetgeen in de bataillons-school voorgeschreven is.

267. De kommandant van het derde bataillon ziende dat de regter-flankdivisie van het vierde halt houdt, zal, zoo dra zijn bataillon de tusschenwijdte van twintig pasen, waarop het van het vierde moet afgescheiden wezen, bekomen heeft, de kommando's

Digitized by Google

doen: 1. *Linker-flankdivisie;* 2. HALT, en de kommandant der divisie kommanderen: FRONT.

268. De vierde, derde, tweede, eerste en regterflankdivisie zullen blijven doormarcheren, en ieder op hare beurt, op de kommando's harer wederzijdsche kommandanten halt houden, in dier voege, als in de bataillons-school voorgeschreven is.

269. De kommandant van het tweede bataillon ziende dat de regter-flankdivisie van het derde halt houdt, zal insgelijks, wanneer zijn bataillon de tusschenwijdte van twintig pasfen bekomen heeft, kommanderen: 1. *Linker-flankdivisie;* 2. HALT, en de divisie-kommandant daarop laten volgen: FRONT.

270. De kommandant van het eerste bataillon zal, op zijne beurt, dezelfde kommando's doen.

271. Zoo dra de linker-flankdivisie van ieder dezer bataillons ontbloot is, zal haar kommandant kommanderen: 1. *Divisie, voorwaarts;* 2. *Guides links;* 3. MARSCH.

272. Op het kommando MARSCH, zal de linkerflankdivisie zich naar de lijn van bataille vervoegen, en op het kommando van haren kommandant halt houden, op twee pasfen van den adjudant, die zich een oogenblik te voren heeft vooruit begeven om zich op deze lijn te gaan plaatsen.

273. Zoo ras de linker-flankdivisie halt gehouden heeft, zullen de regter- en linker-guides en de ver-

Digitized by Google

vervullings-onderofficier van het midden dezer divisie zich op de lijn van bataille vervoegen, front maken naar den guide van het links van hen staande bataillon, en door den adjudant in de rigting bevestigd worden: en nadat zulks volbragt is, zal de kommandant der divisie kommanderen: *Links* = RIGT U.

De vierde, derde, tweede, eerste en regter-flankdivisie van ieder bataillon, zullen zich na elkander op de lijn van bataille begeven, en daarbij te werk gaan na hetgeen in de bataillons-school voorgeschreven is.

274. De bataillons die links uit de flank marcheren, zullen zich na dezelfde grondbeginsels déployeren.

275. De kommandant van het vijfde bataillon zal, namelijk ziende dat de linker-flankdivisie van het vierde halt houdt, zoo dra zijn bataillon de tusschenwijdte van twintig pasfen bekomen heeft, de kommando's doen: 1. *Regter-flankdivisie;* 2. HALT, en de divisie-kommandant vervolgens kommanderen: FRONT.

276. Nadat de regter-flankdivisie *front* gemaakt heeft, zullen de regter- en linker-guides en de vervullings-onderofficier van het midden dezer divisie zich op de lijn van bataille stellen, front maken naar de guides van het regts van hen staande bataillon, en door den adjudant van hun bataillon in de rigting bevestigd worden: en nadat zulks geschied is, zal de kommandant der divisie kommanderen: *Regts* = RIGT U.

Digitized by Google

277. De eerſte, tweede, derde, vierde en linker flankdiviſie van het vijfde bataillon zullen zich naar de grondbeginſelen déploijeren, welke in de bataillons-ſchool voorgeſchreven zijn.

278. De kommandanten van het zesde, zevende en achtſte bataillon zullen, ieder op zijne beurt, de regter-flankdiviſie van hun bataillon doen halt houden, in dier voege, als zoo even voor den kommandant van het vijfde bepaald is, en de volgende diviſien zullen zich na het in de bataillons-ſchool voorgeſchrevene gedragen.

279. Wanneer de linie gedéploijeerd is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

Vaandels = INGERUKT.

280. De kommandant *en chef* moet zorg dragen dat de guides en vaandels van het vierde bataillon en van het regter- en linker-nevenbataillon, zich naauwkeurig in de rigting ſtellen.

281. De bataillons-kommandanten moeten, na de voorſte of achterſte diviſie van hun bataillon op de hierboven voorgeſchrevene wijze te hebben doen halt houden, het déploijement der overige diviſiën volgen; en in gevalle een diviſie-kommandant den misſlag begaan mogt hebben van zijne diviſie te vroeg of te laat te hebben doen halt houden, moeten zij dien door de volgende diviſie herſtellen, en voorkomen dat dezelve zich verder uitbreide.

Digitized by Google

282. De adjudanten der bataillons, welke op derzelver achterſte diviſie déploijeren, moeten deze diviſie, wanneer dezelve aan de lijn van bataille komt, eenige pasſen vooraf gaan, ten einde aan den kommandant der diviſie het oogenblik wanneer hij dezelve moet doen halt houden, aan te wijzen.

283. Indien de kolonne ſlechts uit twee, of zelfs zoo zij uit vier bataillons beſtond, zou de kommandant *en chef* het doen déploijeren met bataillons in geſlotene kolonnes kunnen nalaten: en in dat geval zou het déploijement naar de grondbeginſelen, welke in de bataillons-ſchool aangewezen zijn, met inachtneming van het navolgende, uitgevoerd worden.

284. Men veronderſtelle eene kolonne van vier bataillons, met den regtervleugel aan het hoofd, welke zich op de linker-flankdiviſie van het tweede bataillon moet déploijeren (ontvouwen).

285. De kommandant *en chef* zal alsdan twee jalonneurs vóór de voorſte diviſie der kolonne ſtellen en kommanderen:

1. *Kolonne, op de linker-flankdiviſie van 't tweede bataillon déploijeren.*

286. Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant van het tweede bataillon de benoemde diviſie waarſchuwen van zich niet te bewegen, en

Digitized by Google

voorts de kommando's doen: 1. *Bataillon, regts uit de flank;* 2. *Regts* = OM.

287. De kommandant van het eerſte bataillon zal dezelfde kommando's doen als die van het tweede.

288. De kommandanten van het derde en vierde bataillon zullen zich dwars door de kolonne heen begeven, om zich op de regterflank van hunne wederzijdſche bataillons te vervoegen, en dadelijk daarop kommanderen: 1. *Bataillon, links uit de flank;* 2. *Links* = OM.

289. Zoo dra de kommandant *en chef* de rigtingsdiviſie benoemd heeft, zal zich een aide-de-camp naar den regtervleugel begeven om zich aan gindſche zijde van het punt, waar het uiteinde van den regtervleugel der linie moet aanſluiten, te vervoegen, en zich aldaar rigten op de vóór het hoofd der kolonne ſtaande jalonneurs.

290. Nadat deze aide-de-camp zich dusdanig geplaatst heeft, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

291. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zal het déploijement aanvangen. Het tweede bataillon zal na de in de bataillons-ſchool voorgeſchrevene grondbeginſelen déploijeren; en de kommandant van het eerſte bataillon zal zijne linker-diviſie doen halt houden, zoo dra zich tuſſchen dezelve en de voorſte di-

Digitized by Google

divisie van het tweede eene wijdte van twintig pasſen bevindt.

292. De kommandanten van het derde en vierde bataillon zullen hunne voorſte divisie na dezelfde grondbeginſelen doen halt houden.

293. De divisie van elk bataillon, die het eerst déploijeert, zal zoodanig, als hierboven verklaard is, op de lijn van bataille geſteld worden, en de overige divisiën zullen na de in de bataillons-ſchool voorgeſchrevene grondbeginſelen te werk gaan.

294. De kommandant *en chef* zal dezelfde werkzaamheden waarnemen, welke hem hierboven voorgeſchreven zijn.

295. De bataillons-kommandanten moeten zich, gedurende het déploijement, ieder in zijn bataillon, na hetgeen hun hierboven in n°. 281 voorgeſchreven is, gedragen.

296. De adjudanten moeten de bezigheden, welke hun hierboven zijn aangewezen, waarnemen: en de kommandant *en chef* zal, zoo dra het déploijement voleindigd is, het kommando doen:

Vaandels = INGERUKT.

297. Deze onderſcheidene déploijementen zullen door eene kolonne, met den linkervleugel aan het hoofd, na dezelfde grondbeginſelen en op eene tegenovergeſtelde wijze geſchieden.

Ten

Digitized by Google

Ten 2de. *Het front achterwaarts.*

298. Wanneer de kommandant *en chef* de kolonne begeert te déploijeren met het front achterwaarts, zal hij beginnen met te laten contra marcheren, en daarna doen déploijeren op de kommando's en volgens de wijze die zoo even, om met het front voorwaarts te déploijeren, voorgeschreven zijn.

Ten 3de. *Het front links.*

299. Eene geslotene kolonne zal zich insgelijks, door het déploijement, met het front naar de linkerzijde kunnen in bataille formeren; en te dien einde zal de kommandant *en chef* haar eerst uit hare regterflank links van directie doen veranderen, en haar vervolgens, op de hierboven bepaalde kommando's, en aldaar voorgeschrevene wijze, doen déploijeren.

Ten 4de. *Het front regts.*

300. Eene geslotene kolonne kan zich ook, door het déploijement, met het front naar de regterzijde in bataille formeren. Te dezen einde zal, namelijk, de kommandant *en chef* haar eerst uit hare linkerflank regts van directie doen veranderen, en haar vervolgens doen déploijeren op de kommando's en volgens de wijze, welke hierboven voorgeschreven zijn.

301. Indien de kommandant *en chef*, na met bataillons in geslotene kolonne te hebben doen déploijeren, in deze orde wilde doen voorwaarts marcheren,

Digitized by Google

ren, zou hij eerst de geſlotene rigtings-kolonne of het rigtings-bataillon moeten benoemen, en daarna het kommando doen:

1. *Bataillon, voorwaarts.*

Nadat de bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebben, zullen zij daarop dadelijk laten volgen: *Bataillon, guides in 't midden.*

De adjudant-onderofficier van ieder bataillon zal zich zes pasſen vóór den in het midden der voorſte diviſie van zijn bataillon ſtaanden pelotons-kommandant plaatſen, en de diviſie-kommandanten zullen zich op hunne plaatſen van bataille begeven.

De kommandant *en chef* zal vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

302. Op dit ſchielijk herhaald wordende kommando, zullen de geſlotene kolonnes zich voorwaarts begeven, en de diviſiën ieder de voeling nemen naar de zijde van den pelotons-kommandant, die in het midden derzelve geplaatst is. De pelotons-kommandant der voorſte diviſie van elk bataillon zal in de voetſtappen van deszelfs adjudant-onderofficier treden, en de overige zullen het voetſpoor van den eerſten naauwkeurig volgen.

303. De adjudanten-onderofficieren moeten zich regthoekig vooruit begeven, en daarbij, zonder zich aan elkander te ſtoren, de grootte en tijdmaat van den

Digitized by Google

den pas met de uiterſte zorgvuldigheid in acht nemen.

304. De bataillons-kommandanten die zich achter het midden hunner wederzijdſche kolonnes bevinden, moeten dezelve regthoekig vooruit doen aanmarcheren.

305. De adjudanten welke zich op de flank hunner bataillons, aan de tegenovergeſtelde zijde der directie en ter hoogte van de eerſte diviſie onthouden, moeten zorg dragen dat de bataillons ten naaste bij ter zelfder hoogte marcheren.

VIJFDE AFDEELING.

EERSTE ARTIKEL.

Marsch in bataille.

306. Men veronderſtelle eene naauwkeurig gerigte linie van acht bataillons; zoo zal de kommandant *en chef*, wanneer hij dezelve wil doen in bataille marcheren, het kommando doen:

1. *De rigting op 't vierde* (of *vijfde*) *bataillon.*

307. (1) Nadat dit kommando herhaald is, zullen

(1) PL. XXXI. *fig.* 1.

Digitized by Google

len de kommandant en adjudant van elk bataillon der linie zich vóór en achter het vaandelrot van hun bataillon ſtellen, in dier voege, als in n°. 457 en 458 der bataillons-ſchool is voorgeſchreven.

308. De kommandant van het rigtings-bataillon zal, na zijnen adjudant in de loodlijn bevestigd te hebben, ſpoedig twee jalonneurs achter zijn bataillon ſtellen, op dezelfde wijze als in n°. 459 der bataillons-ſchool bepaald is.

309. De kommandant *en chef* zal de rigting dezer jalonneurs onderzoeken, en aan eenen aide-de-camp last geven van, gedurende den marsch in bataille, over de op elkander volgende verplaatſingen derzelve het opzigt te houden; welke aide-de-camp zich terſtond daarop achter de jalonneurs zal vervoegen.

310. De kommandant *en chef* de rigting der jalonneurs nagezien en, bijaldien het noodig is, verbeterd hebbende, zal zich vóór het rigtings-bataillon begeven en het kommando doen:

2. *Bataillon, voorwaarts.*

311. Zoo dra dit kommando herhaald wordt, zal het vaandelgelid van ieder bataillon zes gewone paſſen vooruit gaan, en zullen de beide algemeene guides zich met dat gelid op gelijke hoogte ſtellen. De adjudant-onderofficier van het bataillon zal dezel-

Digitized by Google

zelve hierin vestigen, en zich voorts aan den tegenovergestelden kant van het rigtings-bataillon, en op zes of acht pasſen afſtands, op de flank des vaandeldragers plaatſen.

312. Bij deze ſtelling zal men zich niet bezig houden met de vaandels en algemeene guides der verſchillende bataillons op elkander te rigten, maar zal het voldoende wezen, dat dezelve bij elk bataillon aan het zoo even voorgeſchrevene beantwoorden.

313. Nadat deze toebereidſelen gemaakt zijn, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. MARSCH.

314. Op dit kommando, hetwelk met de grootſte ſnelheid herhaald moet worden, zal de linie zich ſchielijk in beweging ſtellen. Elk bataillon moet met de uiterſte zorgvuldigheid de grondbeginſelen nakomen, welke voor den marsch in bataille in de bataillons-ſchool voorgeſchreven zijn.

315. De kommandant en adjudant van ieder bataillon zullen, tot het onderhouden der directie en rigting huns bataillons, na de in de bataillons-ſchool bepaalde grondbeginſelen te werk gaan.

316. Naardien het rigtings-bataillon door alle de andere voor onfeilbaar moet gehouden worden, en het dus den grootſten invloed op het overige der linie

Digitized by Google

linie uitoefent, moet het opzigt over den marsch van hetzelve met de uiterste zorgvuldigheid worden gehouden. In gevolge hiervan moet de kommandant *en chef*, geplaatst vóór het bataillon, (of degene welken hij belast heeft zijne plaats te bekleeden), er zich op toeleggen om gestadig het middelpunt van het bataillon op de loodlijn te houden, en te dien einde zich dikwijls dertig of veertig pasfen vóór den vaandeldrager begeven, achterwaarts front maken, en zich naauwkeurig rigten op de jalonneurs, welke achter het bataillon staan, en in dezen stand, zoo het noodig is, de directie van den in het midden van het bataillon geplaatsten vervullings-onderofficier, gelijk mede die van den vaandeldrager, verbeteren.

317. Indien de lijn van directie (of strekking) van dit bataillon in den eersten aanvang slecht gekozen was, hetwelk, wegens de moeijelijkheid om de loodlijn naauwkeurig te bepalen, ligtelijk gebeuren kan, zullen de kommandant *en chef* en bataillons-kommandant zulks, zoo dra er eenige pasfen gedaan zijn, gewaar worden, door dat het bataillon op de lijn zal zwaaijen (*écharperen*), en zijne tusschenwijdte (*intervalle*) aan den eenen kant vernaauwen, terwijl het die aan de andere zijde vergrooten zal.

318. Indien, bij voorbeeld, de strekkingslijn in plaats van loodregt op de aanvankelijke rigting van het bataillon te staan, links van de loodlijn genomen was, zou het rigtings-bataillon zich links

Digitized by Google

zwaaijen en deszelfs tusschenwijdte te linkerzijde gestadig meer verkleinen, terwijl het die aan den regtervleugel in dezelfde reden vergrooten zou, hetgeen derhalve alle de bataillons zou noodzaken om schuins links te marcheren, ten einde hunne tusschenruimte weder te bekomen: en de kommandant *en chef* zal bemerken, wanneer hij zich een oogenblik in het alignement stelt op den regtervleugel van het rigtings-bataillon, dat, met betrekking tot de verkeerde rigting van dit bataillon, de linker-bataillons te veel vóór en die van den regtervleugel te veel achter zijn.

319. Om dezen misslag spoedig te herstellen, zal de kommandant *en chef* aan eenen aide-de-camp, of aan den adjudant-onderofficier van het rigtings-bataillon gelasten, van zich schielijk dertig of veertig passen vóór het midden van dat bataillon te begeven en achterwaarts front te maken. Hij zelf zal zich in persoon op gelijken afstand achter het midden van het bataillon vervoegen, en, door met zijnen degen te wenken, den aide-de-camp of adjudant-onderofficier in de nieuwe directie, welke hij oordeelt te moeten doen aannemen, stellen: en terstond daarop zal de bataillons-kommandant den in het midden van het bataillon geplaatsten onderofficier, gelijk mede den vaandeldrager, waarschuwen, van zich naar deze nieuwe directie te voegen; en ook de officier die belast is met het opzigt over de op elkander volgende verplaatsing der jalonneurs te houden, zal dezelve insgelijks daarnaar stellen.

320.

Digitized by Google

320. Indien, na verloop van eenige passen, de kommandant *en chef* gewaar wierd dat de nieuwe directie niet naauwkeurig was, zou hij spoedig eene andere doen aannemen. Doch zoo hij een geoefend oog of eene goede oogmaat (*coup d'oeil*) en de hebbelijkheid heeft van eene linie te geleiden, zal hij zelden in het geval komen van de directie meer dan eenmaal te moeten veranderen.

321. Alle de overige bataillons zullen hunne tusschenwijdte naar den kant van het rigtings-bataillon onderhouden.

322. Dewijl het onderhouden der tusschenwijdte het wezenlijkste punt bij den marsch in linie uitmaakt; zoo is het ook datgene, waarmede de bataillons-kommandanten zich het zorgvuldigst moeten bezig houden.

323. Het verlies der tusschenwijdte kan, gelijk zoo aanstonds verklaard zal worden, door onderscheidene oorzaken ontstaan.

324. Ten 1ste. Door dat de vaandeldrager en het bataillon eene verkeerde directie genomen hebben. In dit geval kan de bataillons-kommandant zulks, na een gering getal passen, ligtelijk gewaar worden uit de kenmerken, welke in n°. 486 en volgende der bataillons-school ontleed zijn, en moet hij daar spoedig in voorzien door de middelen, welke aldaar in n°. 476 en volgende zijn voorgeschreven; waarna hij, bijaldien het noodig is, de tusschenwijdte op zoodanige wijze zal doen hernemen, als insge-

lijks in de bataillons-ſchool, nº. 494, is verklaard geworden.

325. Ten 2de. Kan ook, zonder dat het bataillon op de lijn zwaait (*écharpeert*), de tusſchenwijdte verloren gaan, of door dat de vaandeldrager, zonder zulks te bemerken en zonder de ſchouder te rug trekken, ſchuins gemarcheerd heeft, of door den misſlag van het neven-bataillon. In het eerſte geval, moet de bataillons-kommandant doen ſchuins marcheren, om zijne tusſchenruimte weder te bekomen; en in het laatſte geval is het de zaak van het neven-bataillon, om het gebrek te herſtellen.

326. Ten 3de. Eindelijk kan de tusſchenruimte voor het oogenblik naauwer worden door te groote opening tusſchen de rotten; en het zal alsdan voldoende wezen, dezelve langzamerhand naar het midden van hun bataillon te doen aanſluiten.

327. Doordien de zich verder achterwaarts van de linie bevindende brigade- en regiments-kommandanten verſcheidene bataillons te gelijk kunnen overzien, zal het hun gemakkelijk vallen, na te gaan, waardoor het verlies der tusſchenruimten veroorzaakt wordt, en moeten zij de bataillons-kommandanten daarvan verwittigen.

328. Wanneer het verlies der tusſchenwijdte gering is, en het bataillon niet op de lijn zwaait (*écharpeert*), zal de bataillons-kommandant, in plaats van te doen ſchuins marcheren op het kommando, zich kunnen bepalen bij den vaandeldrager te

Digitized by Google

te waarſchuwen, van ongevoeligerwijze regts of links aan te houden. Op deze wijze zal de tusſchenwijdte herſteld worden zonder dat men het merkt. Wat verder de algemeene rigting der linie aanbetreft, daaromtrent moet men het navolgende in acht nemen.

329. (1) Men moet er zich met geen angstvallige naauwkeurigheid op toeleggen, om de verſchillende vaandels der linie op gelijke hoogte te houden. Diensvolgens moet de adjudant-onderofficier van elk bataillon, welke zich ter zijde van het vaandelgelid zijns bataillons, naar den tegenovergeſtelden kant der directie onthoudt, hetzelve den pas niet doen verkorten of verlengen, dan alleen wanneer zulks ter onderhouding van een zeker verband, oogenſchijnlijk noodwendig is.

330. De beide algemeene guides van elk bataillon moeten zich altijd na de directie des vaandelgelids van hun bataillon ſchikken, en onder den marsch met dat gelid op gelijke hoogte blijven, zonder zich eenigzins om de overige vaandels of algemeene guides der linie te bekommeren.

331. Dewijl niets meerder tot het vermoeijen der manſchappen en het ontſtellen der inwendige orde in de bataillons toebrengt, dan het gedurige veranderen van pas, moeten de drie in het midden van ieder

(1) Pl. XXXI. *fig.* 2.

Digitized by Google

ieder bataillon geplaatste onderofficiers de grootte en tijdmaat van den pas onveranderlijk in acht nemen, zonder zich aan het naauwkeurig houden van den afstand van zes pasfen van het vaandelgelid te binden; en mitsdien moeten zij nimmer anders dan op de waarschuwing van den kommandant of adjudant van hun bataillon, hunne pasfen verlengen of verkorten.

332. Ten gevolge van hetzelfde grondbeginsel, moeten de bataillons-kommandanten er zich met geen angstvallige naauwkeurigheid op toeleggen, om hunne bataillons onderling op gelijke hoogten te houden; en mitsdien moeten zij den pas niet doen verlengen of verkorten, niet doen marqueren of versnellen, dan alleen wanneer zulks, om de linie in verband te houden, oogenschijnlijk vereischt wordt. Indien het gebeurt dat een bataillon zich slechts eenige pasfen vóór of achter zijne neven-bataillons bevindt, zal deze geringe onvolmaaktheid zich meesttijds van zelve, en zonder dat men zich daarmede behoeft bezig te houden, herstellen.

333. De bataillons-kommandanten moeten met de uiterste oplettendheid voor de directie van, en de inwendige orde in hun bataillon, en de adjudanten voor de rigting, zorg dragen.

334. De regiments- en brigade-kommandanten moeten over den marsch van hun regiment of van hunne brigade het opzigt houden, en zich vooral aan het onderhouden der tusschenruimten (*intervallen*) laten gelegen zijn.

335.

Digitized by Google

335. De kommandant *en chef* behoort zich bijzonderlijk met den marsch van het rigtings-bataillon bezig te houden, doch zijne zorg moet zich insgelijks tot het geheel der linie uitstrekken.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille.

336. De marsch in bataille kan niet met de vereischte orde en zamenhang verrigt worden, indien niet de verschillende bataillons der linie vooraf en elk op zich zelf naar dezelfde grondbeginselen geoefend zijn.

337. Offchoon de gelijkheid van pas het voornaamste middel tot volmaaktheid in den marsch in bataille uitmake, moeten echter ook de vaandeldragers zich de hebbelijkheid eigen gemaakt hebben van, zonder regts of links af te vallen, in eene gegevene lijn door te marcheren, en de bataillonskommandanten die, van hun bataillon met behendigheid en overleg aan te voeren.

338. Het is door de gelijkheid van pas, dat de verschillende bataillons zich onderling, zonder eenige moeite, gedurende den marsch, geheel of ten naaste bij op gelijke hoogten kunnen houden.

339. Het is door de vaandeldragers van te voren te oefenen in het naauwkeurig doormarcheren op eene gegevene lijn, dat men best het verlies der tusschenwijdten kan voorkomen.

Digitized by Google

340. Het is, eindelijk, door de oogmaat (*le coup d'oeil*) door middel van eene geſtadige oefening te vormen, dat de bataillons-kommandanten de vaardigheid verkrijgen van de lijn van directie behoorlijk te bepalen, en hun bataillon te kunnen aanvoeren over allerlei ſoort van grond, met het beleid en de behendigheid, welke tot het voorkomen van misſlagen, of het ſpoedig herſtellen derzelve, gevorderd worden.

341. De kommandant *en chef* zal altijd tot rigtings-bataillon datgene kunnen aannemen, hetwelk hij meent het voordeeligſte geplaatst te wezen, om de linie na zijne oogmerken te beſturen. Doch, wanneer al het overige gelijk ſtaat, zal hij bij voorkeur aan het bataillon van het midden der linie den voorrang geven.

ARTIKEL 2.

Veranderingen van directie onder den marsch in bataille.

342. Indien de kommandant *en chef*, als de linie in bataille marcheert, van directie wil doen veranderen, in dier voege dat de eene of andere vleugel vooruit komt, zal de beweging op de navolgende wijze worden ten uitvoer gebragt.

343. (1) Men veronderſtelle dat de kommandant *en*

(1) Pl. XXXII. *fig.* 1.

Digitized by Google

en chef den linkervleugel wil doen vooruit komen, alsdan zal hij zich vóór het regter-vleugelbataillon vervoegen, en twee aides-de-camp of twee jalonneurs, veertig of vijftig pasſen van elkander, in de nieuwe rigting ſtellen, die hij aan de linie begeert te geven. Deze jalonneurs moeten vóór het regterbataillon geplaatst worden, en de eerſte (*a*) derzelve behoort op de plaats te worden geſteld, waartegen de regtervleugel der linie moet aanſluiten.

344. Na het maken dezer toebereidſelen, zal de kommandant *en chef* den kommandant van het regter-vleugelbataillon doen verwittigen, dat dezelve zijn bataillon in de rigting der twee jalonneurs moet ſtellen. Verder zal de eerstgenoemde kommanderen:

1. *Regts van directie veranderen.*

Nadat men dit kommando met vaardigheid herhaald heeft, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

345. Op dit ſchielijk herhaald wordende kommando, zal ieder bataillon der linie deszelfs verandering van directie, na de in n°. 517 en volgende der bataillons-ſchool voorgeſchrevene grondbeginſelen beginnen; en elke bataillons-kommandant zal, zoo dra zijn bataillon zich vooruit geſchoven (*gedéboiteerd*) heeft, kommanderen:

3. *Voorwaarts* = MARSCH.

Digitized by Google

346. Op dit kommando zal ieder bataillon den marsch regtuit wederom aannemen.

347. Het regter-vleugelbataillon zal blijven doorzwenken, tot dat zijne rigting met degene, welke door de twee jalonneurs gevormd wordt, evenwijdig is. Alsdan zal de bataillons-kommandant het kommando doen: *Voorwaarts* = MARSCH, vervolgens het bataillon vier pasſen aan dezen kant der jalonneurs doen halt houden, en terſtond daarop kommanderen: *Vaandels en generale guides op 't alignement.*

348. De vaandeldrager en de twee algemeene guides zullen front maken naar den zich op den regtervleugel onthoudenden kommandant *en chef*, die dezelve naauwkeurig in de nieuwe rigting zal vestigen: en terſtond nadat zulks is geſchied, zal de bataillons-kommandant kommanderen: 1. *Guides in 't alignement*; 2. *Naar het midden* = RIGT U.

349. (1) De kommandant van het tweede bataillon zal hetzelve in dier voege aanvoeren, dat het ten naaste bij regthoekig op de nieuwe lijn inrukt, en te dien einde hetzelve bij opvolging, naarmate dat het de lijn nadert, van directie doen veranderen.

350. De adjudant (*m*) zal zich van te voren op de nieuwe lijn vervoegen, en zich aldaar plaatſen op twintig pasſen afſtands van den linkervleugel des eerſten bataillons, ten einde zoo doende aan den kom-

(1) PL. XXXII. *fig.* 1 en 2.

Digitized by Google

kommandant van het tweede het punt te toonen, waartegen hij den regtervleugel van zijn bataillon moet doen aansluiten: en deze adjudant zal naar de regterzijde front maken, en zich rigten op de vóór het regter-vleugelbataillon staande jalonneurs.

351. De kommandant van het tweede bataillon zal hetzelve vier pasfen aan deze zijde der nieuwe lijn doen halt houden, en terstond daarop kommanderen: *Vaandels en generale guides op 't alignement.*

352. Op dit kommando zullen de vaandeldrager en de twee algemeene guides van het tweede bataillon regts front maken, en zich ten spoedigste op de lijn van bataille stellen.

353. De adjudant-onderofficier zal, zich achter den linker algemeenen guide plaatsende, dezelve naauwkeurig rigten op die van het eerste bataillon. Voorts zal, nadat zulks volbragt is, de bataillons-kommandant kommanderen: 1. *Guides in 't alignement;* 2. *Naar het midden* = RIGT U.

354. Ieder der volgende bataillons zal te werk gaan naar hetgeen zoo even ten aanzien van het tweede is bepaald.

355. De adjudant van elk bataillon zal, wanneer het nog omtrent honderd pasfen van de lijn is, zich reeds op dezelve begeven, en zich aldaar zoodanig plaatsen, als zoo even aan dien van het tweede is voorgeschreven.

356. De zich op den regtervleugel der linie onthou-

Digitized by Google

houdende kommandant *en chef* moet er met zorgvuldigheid voor waken, dat de vaandels der twee eerſte bataillons naauwkeurig in de nieuwe rigting geplaatst worden; en hij zal, zoo dra het laatſte bataillon in de lijn gevestigd is, kommanderen:

Vaandels = INGERUKT.

357. Het links van directie veranderen, om den regtervleugel te doen vooruit komen, zal op de tegenovergeſtelde wijze worden ten uitvoer gebragt.

ARTIKEL 3.

De linie doen halt houden en dezelve rigten.

358. Wanneer de kommandant *en chef* de linie wil doen halt houden, zal hij kommanderen:

1. *Bataillon.*

En, nadat dit kommando herhaald is, daarop laten volgen:

2. HALT.

359. Op dit kommando, hetgeen met de grootst mogelijke ſnelheid herhaald moet worden, zal de linie blijven ſtaan. Te gelijker tijd zullen ook het vaandelgelid en de algemeene guides van elk bataillon halt houden, en vóór het front blijven ſtaan.

360.

Digitized by Google

360. (1) Wanneer de kommandant *en chef*, nadat de linie halt gehouden heeft, eene geheel nieuwe rigting wil doen aannemen, zal hij zich op eenige pasſen afſtands te regterzijde van het rigtingsvaandel begeven, om het geheel der linie des te beter te kunnen overzien, ten einde daarna de nieuwe rigting, welke hij door de vaandels begeert te doen aannemen te bepalen: en deze nieuwe rigting moet vóór het front van alle de bataillons voorbij gaan, ten zij bijzondere redenen den kommandant *en chef* verbinden, om er eene, welke de linie doorſnijdt, te doen aannemen.

361. De kommandant *en chef* zal vervolgens aan den vaandeldrager en linker algemeenen guide van dit bataillon gelasten, om naar hem front te maken, en dezelve, door die met zijnen degen te wenken, in de door hem uitgekozene rigting ſtellen. De vaandeldrager zal daarop zijn vaandel laten zakken, en de regter algemeene guide links front maken, en zich op den vaandeldrager en den anderen algemeenen guide van zijn bataillon rigten. De adjudant zal den regter algemeenen guide in deze rigting bevestigen; en de twee onderofficiers uit het vaandelgelid zullen op hunne plaatſen van bataille weder inrukken.

362. Nadat deze drie punten aldus bepaald zijn, zal de kommandant *en chef* zich op eenige pasſen af-

(1) Pl. XXXI. *fig.* 3.

Digitized by Google

afſtands achter den vaandeldrager vervoegen, zich op denzelven en den regter algemeenen guide van dat bataillon rigten, ten einde te kunnen naſpeuren waar de nieuwe rigting langs den regtervleugel der linie voorbij gaat, en deze rigting verbeteren, bijaldien dezelve niet aan zijn voorgeſteld oogmerk mogt voldoen.

363. Nadat de kommandant *en chef* in dezer voege den grondſlag der algemeene rigting gevestigd heeft, zal hij den vaandeldrager gelasten, van deszelfs vaandel weder op te rigten, en voorts terſtond daarna kommanderen:

1. *Vaandels in 't alignement.*

364. Zoo dra dit kommando herhaald wordt, zullen de vaandeldragers en algemeene guides van alle de overige bataillons der linie front maken naar het vaandel van het rigtings-bataillon. Die van het regter- en linker-nevenbataillon moeten zich naauwkeurig rigten op het vaandel en de algemeene guides van dat bataillon, en die der overige bataillons op de vaandels. De adjudant en adjudant-onderofficier van elk bataillon moeten den vaandeldrager en de algemeene guides van hetzelve ten ſpoedigſte in de nieuwe rigting bevestigen, alle de vaandeldragers der linie de vaandels regt op en neêr tusſchen hunne beide oogen houden, en de onderofficiers van elk vaandelgelid weder op hunne plaatſen van bataille gaan.

365. De kommandant *en chef* zal, zoo dra hij

ziet

ziet dat alle de vaandels der linie naauwkeurig in de nieuwe rigting zijn gevestigd, kommanderen:

2. *Guides in 't alignement.*

366. Op de herhaling van dit kommando zullen de regter-guides van de regter-, en de linker-guides van de linker-pelotons van ieder bataillon zich op de lijn begeven, elk naar het vaandel van zijn bataillon front maken, zich ten spoedigste op dit vaandel en dat van het naastvolgende bataillon aan den kant, werwaarts zij front maken, rigten, en in deze rigting, wanneer zij tot het regter halve bataillon behooren, door den adjudant, doch zoo zij van het linker halve bataillon zijn, door den adjudant-onderofficier bevestigd worden. Voorts zal ieder bataillons-kommandant, terstond nadat dit geschied is, en zonder na de overige te wachten, kommanderen: *Na het midden* = RIGT U.

367. Op dit kommando zal elk bataillon zich tegen deszelfs guides aan begeven, en op dezelfde wijze gerigt worden als in de bataillons-school voorgeschreven is.

368. De kommandant *en chef* zal, zoo ras hij ziet dat alle de bataillons op de lijn zijn, kommanderen:

3. *Vaandels en guides ingerukt.*

369. Op de herhaling van dit kommando, zullen de vaandeldragers, de algemeene en de pelotonsguides, gelijk mede de kommandanten van de regter-

ter-pelotons van ieder bataillon, zich weder op hunne plaatsen van bataille begeven.

370. Indien de nieuwe rigting vereischte dat één of meer bataillons van den eenen of anderen vleugel der linie hunnen stand moesten nemen achter de plaats alwaar zij staan, zou de kommandant van elk dezer bataillons dit moeten gewaar worden uit de rigting der vaandels; en in dit geval zou hij zijn bataillon moeten doen regtsom keert maken, hetzelve doen achterwaarts marcheren, en, zoo dra het over de nieuwe rigting was getrokken, het wederom in front herstellen.

ARTIKEL 4.

Vuur in het avanceren.

371. Het vuur in het avanceren zal bij afwisseling door de onevene en evene bataillons geschieden. De kommandant *en chef* zal, wanneer hij dit vuur wil doen verrigten, kommanderen:

1. *Bataillons-vuur in 't avanceren.*

En nadat dit kommando herhaald is, daarop laten volgen:

2. *Onevene bataillons chargeert.*

372. Na de herhaling van dit kommando, zullen alleen de kommandanten der onevene bataillons kommanderen: 1. *Bataillon, gezwinden pas;* 2. MARSCH.

373.

Digitized by Google

373. Op het kommando *marsch*, zullen de onevene bataillons den gezwinden pas aannemen en, nadat zij aldus dertig pasſen gedaan hebben, halt houden op het kommando hunner wederzijdſche kommandanten. Ieder bataillon zal dadelijk daarop het bataillonsvuur verrigten op het kommando van zijnen kommandant, die hetzelve, terſtond nadat het de geweren op nieuw geladen heeft, weder in den gezwinden pas zal doen aanmarcheren, en vervolgens, wanneer hetzelve de evene bataillons heeft ingehaald, weder den gewonen pas zal doen aannemen.

374. In dien tusſchentijd zullen de evene bataillons voorwaarts in den gewonen pas blijven doormarcheren; en de kommandant van ieder derzelve zal niet eerder den gezwinden pas doen aannemen, dan wanneer het onevene bataillon, dat in de orde van bataille onmiddellijk op den regtervleugel van hetzelve ſtaat, op deszelfs hoogte komt. Ieder even bataillon zal daarop, op zijne beurt, dertig gezwinde pasſen vooruit marcheren en halt houden, en het bataillonsvuur verrigten op het kommando van zijnen kommandant, die het, zoo dra hetzelve de geweren op nieuw geladen heeft, weder in den gezwinden pas zal doen aantreden, en het den gewonen zal doen hervatten op het oogenblik, wanneer het ter hoogte komt van de onevene bataillons, welke gedurende dien tusſchentijd in den gewonen pas zijn blijven vooruit marcheren.

375. Ieder der onevene bataillons zal op zijne beurt hetzelfde doen, wat zoo even ten aanzien der

Digitized by Google

evene bepaald is, zoo dra van deze laatstgenoemden het bataillon, hetwelk in de orde van bataille onmiddellijk aan zijnen linkervleugel ſtaat, op zijne hoogte komt; en zoo verder bij afwisſeling.

376. Op het kommando HALT, dat aan elk bataillon gedaan zal worden, om hetzelve, als het vuren moet, te doen ſtil houden, zal het vaandelgelid weder op deszelfs plaats van bataille intreden. De beide algemeene guides zullen zich ſtellen, de regter naast den pelotons-kommandant van den regtervleugel, en de linker naast den rotſluiter, die op den linkervleugel van het eerſte gelid aanſluit: en zoo dra het bataillon gevuurd heeft, zullen het vaandelgelid benevens de beide algemeene guides, van zelven en zonder kommando, hunne plaatſen vóór het bataillon, gelijk mede de pelotons-kommandanten, de vervullings-onderofficieren en de twee achterſte gelederen der vaandelwacht hunne plaatſen van bataille weder innemen. De bataillons-kommandant zal na het vuren geene roffel doen ſlaan.

377. Als de kommandant *en chef* het vuren in het avanceren wil doen ophouden, zal hij eene zeer korte roffel doen ſlaan, die oogenblikkelijk door de tamboers van alle de bataillons der linie moet herhaald worden. Op dit ſein moeten alle de bataillons, het zij evene of onevene, zich weder in de rigting van het rigtings-bataillon, hetwelk in den gewonen pas marcheren moet, begeven; en te dien einde zullen de kommandanten der verſchillende bataillons dezelve den gezwinden pas doen aannemen bijaldien zij achter, en den pas doen marque-

ren

ren zoo zij vóór zijn. De bataillons echter, welke het laatst gevuurd hebben, moeten, alvorens zich in linie te herſtellen, eerst hunne geweren weder laden.

Bemerkingen betrekkelijk het vuren in het avanceren.

378. Het is van het grootſte gewigt, dat, gedurende dit vuren, de vaandeldragers zich, zonder afwijking, loodregt vooruit begeven; dewijl anders de bataillons elkander, derzelver plaats onderling benemen zouden, waardoor noodwendigerwijze wanorde in de linie zou ontſtaan. Mitsdien moeten de bataillons-kommandanten hiertegen met de uiterſte zorgvuldigheid op hunne hoede wezen.

379. Om het verband, zoo veel als met mogelijkheid geſchieden kan, gedurende dit vuren te onderhouden, moeten de onevene bataillons zich onderling na elkander ſchikken. Diensvolgens moet de kommandant van ieder dezer bataillons in acht nemen, van niet eerder te kommanderen: *Gezwinden pas* = MARSCH, dan te gelijk met den kommandant van het naaste onevene bataillon naar den kant der directie, en van zijn bataillon op gelijke hoogte met dit laatstgenoemde te doen halt houden, al ware het ook dat de opvolging van dezen grondregel hem in de noodzakelijkheid mogt brengen, van meer of minder dan dertig gezwinde paſsen te moeten doen afleggen: en de evene bataillons moeten op hunne beurt denzelfden grondregel nakomen.

Digitized by Google

ARTIKEL 5.

Marsch in het retireren.

380. Nadat de linie halt gehouden heeft zal de kommandant *en chef*, wanneer hij haar wil doen retireren, het kommando doen:

1. *Bataillons, regtsom keert.*

381. Op de herhaling van dit kommando, zal de linie regtsom keert maken. De kommandant, de adjudant en de adjudant-onderofficier, gelijk mede het vaandelgelid en de algemeene guides van ieder bataillon zullen, na hetgeen in de bataillons-school is voorgeschreven, te werk gaan: en de achter het rigtings-bataillon geplaatste jalonneurs zullen naar dit bataillon front maken op de waarschuwing van den officier, die met hunne opvolgende verplaatsing belast is.

Verder zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *Bataillons, voorwaarts.*

382. Op de herhaling van dit kommando, zullen van ieder bataillon het vaandelgelid en de algemeene guides, gelijk mede de pelotons-kommandanten, vervullings-onderofficieren en rotsluiters, zich gedragen, naar hetgeen in de bataillons-school voorgeschreven is.

Voorts

Digitized by Google

Voorts zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. MARSCH.

383. De linie zal, in het retireren of in den aftogt, marcheren na dezelfde grondbeginſelen, welke tot het in bataille marcheren in front voorgeſchreven zijn.

ARTIKEL 6.

Verandering van directie in het retireren.

384. Wanneer de kommandant *en chef* de linie, terwijl zij retireert, wil doen van directie veranderen, om den eenen of anderen vleugel (te *refuſeren*) of den vijand te onthouden, zal deze beweging op de navolgende wijze worden ten uitvoer gebragt.

385. Men veronderſtelle, dat de kommandant *en chef* den linkervleugel, nu de regter geworden, aan den vijand begeere te onttrekken: alsdan zal hij zich vóór het regter-vleugelbataillon, nu het linker geworden, vervoegen, en twee jalonneurs, veertig of vijftig paſen van elkander, in de nieuwe rigting ſtellen, welke hij aan de linie geven wil, op dezelfde wijze als tot het veranderen van directie, onder het in front in bataille marcheren, bepaald is.

386. Na het voltrekken dezer toebereidſelen, zal de kommandant *en chef* den kommandant van het regter-, nu het linker-vleugelbataillon, doen verwittigen, dat de-

dezelve zijn bataillon in de rigting der twee jalonneurs moet ſtellen, en voorts zal de eerstgenoemde kommanderen:

1. *Links van directie veranderen.*

Nadat dit kommando met vaardigheid is herhaald, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

387. Op dit ſchielijk herhaald wordende kommando, zal ieder bataillon der linie deszelfs verandering van directie, na de grondregelen die in n°. 517 en volgende der bataillons-ſchool voorgeſchreven zijn, beginnen: en elke bataillons-kommandant zal, zoo dra zijn bataillon uitgeſchoven (*gedéboiteerd*) heeft, kommanderen:

3. *Voorwaarts* = MARSCH.

388. Op dit kommando, zal ieder bataillon den marsch regtuit weder aannemen.

389. Alléén het regter-vleugelbataillon, nu het linker geworden, zal blijven doorzwenken, tot dat deszelfs rigting evenwijdig is met die der beide jalonneurs; en alsdan zal de kommandant van hetzelve kommanderen: *Voorwaarts* = MARSCH. Op dit kommando, zal het bataillon zich regt vooruit begeven, de nieuwe lijn overtrekken, dezelve vier paſſen voorbij gaan, en halt houden op het kommando van deszelfs kommandant, die hetzelve zal doen *regtsom keert* maken, en het in de rigting der twee jalonneurs zal ſtellen, op de kommando's en volgens de wijze, welke

Digitized by Google

welke hierboven in n°. 347 en 348 voorgeſchreven zijn.

390. De kommandant des tweeden bataillons zal hetzelve zoodanig aanvoeren, dat het regthoekig op de nieuwe lijn inrukt, door datgene na te komen, wat hierboven in n°. 349 bepaald is.

391. Het tweede bataillon zal vier paſen over de nieuwe lijn gaan, en daarna halt houden op het kommando van deszelfs kommandant, die terſtond hierop hetzelve zal doen regtsom keert maken, voorts het vaandel en de twee algemeene guides zal doen vooruit komen, en dezelve op die van het regter-vleugelbataillon zal doen rigten. Verder zal, zoo dra dit volbragt is, de bataillons-kommandant de kommando's doen: 1. *Guides in 't alignement*; 2. *Na het midden* = RIGT U.

392. De adjudant van het tweede bataillon moet hetzelve op de nieuwe lijn voorafgaan, en zich aldaar op twintig paſen afſtands van den linkervleugel des regter-bataillons ſtellen, ten einde aldus het punt, waartegen de regtervleugel van zijn bataillon moet aanſluiten, te doen in het oog vallen.

393. Ieder der volgende bataillons zal, na hetgeen zoo even ten aanzien van het tweede is bepaald te werk gaan, en de adjudant van elk derzelve zich reeds op de lijn begeven, wanneer zijn bataillon nog omtrent honderd paſen van dezelve af is, en zich aldaar zoodanig ſtellen als aan dien van het tweede bataillon is voorgeſchreeven.

394. De zich op den regtervleugel der linie ont-

Digitized by Google

houdende kommandant *en chef* zal de twee eerſte vaandels op het punt dat hij links heeft uitgekozen, rigten, en zoo dra het laatſte bataillon op de lijn gevestigd is, kommanderen:

Vaandels = INGEREKT.

395. De veranderingen regts van directie, om den regtervleugel, nu de linker geworden, terug te trekken, zullen op de tegenovergeſtelde wijze geſchieden.

Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie bij het in bataille marcheren.

396. De voorgeſchrevene wijzen, om eene linie, welke in bataille marcheert, het zij tot het vooruitbrengen, of tot het terugtrekken van een' der vleugels, van directie te doen veranderen, leveren de navolgende voordeelen op:

397. Zij maken het gemakkelijk om de linie, zonder haar te ſplitſen, weder evenwijdig met die van den vijand te ſtellen; daarenboven verdedigen de bataillons, welke *en echelon* (trapswijze) marcheren, elkander onderling, en zouden, in geval van nood, zich op het ſpoedigſte in volle linie kunnen ſcharen, door middel van eene verandering van directie bij ieder bataillon, tegenovergeſteld aan degene welke zij in den beginne gemaakt hebben; en eindelijk ſtellen gedéploijeerde bataillons zich minder bloot aan de vijandelijke artillerie, dan bataillons in kolonne.

398. Indien het vóór het voleindigen der beweging nood-

Digitized by Google

noodzakelijk mogt worden om naar den vijand front te maken, zouden de bataillons, welke nog niet in de nieuwe rigting gekomen waren, zich in volle linie kunnen formeren, aangehaakt (*en potence*) op den vleugel der reeds in deze nieuwe rigting gevestigde bataillons.

ARTIKEL 7.

Vuur in het retireren.

399. Wanneer, als de linie retirerend marcheert, de kommandant *en chef* wil doen vuren in het retireren, zal hij het kommando doen:

1. *Bataillonsvuur in het retireren.*

En nadat dit kommando herhaald is, daarop laten volgen:

2. *Onevene bataillons, chargeert.*

400. Terstond na het herhalen van dit kommando, zullen alléén de kommandanten der onevene bataillons dezelve doen halt houden, en regtsom keert doen maken. Vervolgens zal ieder dezer bataillons het bataillonsvuur ten uitvoer brengen op het kommando van zijnen kommandant, die hetzelve, zoo dra de geweren herladen zijn, op nieuw zal doen regtsom keert maken, het onmiddellijk daarop in den gezwinden pas weder zal doen aanmarcheren, om zich bij de evene bataillons te voegen, en het, aldaar gekomen zijnde, weder den gewonen pas zal doen aannemen.

Digitized by Google

401. In dien tusschentijd zullen de evene bataillons in den gewonen pas blijven doormarcheren. De kommandant van ieder derzelve zal zijn bataillon doen halt houden en regtsom keert doen maken, nadat het onevene bataillon, hetwelk in de orde van bataille op deszelfs regter-, nu linker-, vleugel staat, op de hoogte van hetzelve gekomen is. De evene bataillons zullen alsdan, op hunne beurt, het bataillonsvuur ten uitvoer brengen op de kommando's hunner wederzijdsche kommandanten, die hen, zoo dra de geweren herladen zijn, op nieuw zullen doen regtsom keert maken, hen onmiddellijk daarop, in den gezwinden pas, weder zullen doen aanmarcheren, om zich bij de onevene bataillons te voegen, en hen, nadat zij aldaar gekomen zijn, weder den gewonen pas zullen doen aannemen.

402. Hierop zullen de onevene bataillons hetzelfde verrigten, wat zoo even ten aanzien der evene bepaald is, en zoo voorts bij afwisseling.

403. Bij het bataillonsvuur in het retireren, zal het vaandelgelid en de algemeene guides niet inrukken op het kommando HALT, hetwelk aan hun bataillon, om hetzelve, wanneer het vuren moet te doen stil houden, gedaan wordt, en niet regtsom keert maken als hun bataillon deze beweging verrigt.

404. De hierboven in n°. 379 vastgestelde grondregel, om bij het vuur in het avanceren een zeker verband te onderhouden, moet insgelijks bij het bataillonsvuur in het retireren worden nagekomen.

405.

Digitized by Google

405. De kommandant *en chef* zal het vuur in het retireren op eene roffel doen eindigen; en op dit sein zullen de bataillons zich gedragen na hetgeen ten aanzien van het vuur in het avanceren in n°. 377 is vastgesteld.

ARTIKEL 8.

Doortogt voorwaarts door den hollen weg (défilé).

406. De linie, in bataille marcherende en eenen hollen weg ontmoetende, welken zij door moet trekken, zal deze beweging doen op de navolgende wijze. De kommandant *en chef* ziende dat de linie nabij den hollen weg is, zal dezelve doen halt houden, en daarop het volgende kommando doen, hetwelk door alle de bataillons-kommandanten herhaald moet worden:

1. *Voorwaarts het défilé pasferen.*

407. (1) De kommandant *en chef*, zich terstond na het bataillon begevende, hetwelk zich regt tegenover den hollen weg bevindt, zal aan de kommandanten van deszelfs regter- en linker-nevenbataillon last zenden, van zich met sectiën, die van het regter links, en die van het linker regts, in kolonne te stellen, hetwelk insgelijks door de volgende bataillons, tot aan het einde der beide vleugels toe, zal worden gedaan.

408.

(1) PL. XXXIII. *fig.* 1.

Digitized by Google

408. Het tegenover den hollen weg ſtaande bataillon zal zich te gelijker tijd, op het kommando van deszelfs kommandant, met ſectiën links en regts in kolonne ſtellen. De beide ſectiën, welke regt voor den doorgang ſtaan, zullen, onderwijl de overige zich in kolonne ſtellen, zich tweemaal zoo ver voorwaarts begeven, als het front van ieder derzelve is uitgeſtrekt, en halt houden op het kommando harer wederzijdſche kommandanten. De kommandant van de regterſectie zal terſtond daarop kommanderen: *Guide links*, en de guide dezer ſectie zich op den linkervleugel van het eerſte gelid derzelve vervoegen. Te gelijker tijd zal de kommandant der linkerſectie kommanderen: *Guide regts*, en de guide dezer ſectie zich op den regtervleugel van derzelver eerſte gelid ſtellen.

409. Nadat deze ſchikkingen gemaakt zijn, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *Kolonne voorwaarts.*

En nadat dit kommando herhaald is, zullen de kommandanten der bataillons, welke zich links in kolonne geſteld hebben, kommanderen: *Guides regts*, en die der bataillons, welke zich regts in kolonne hebben geſteld: *Guides links.* Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. MARSCH.

410. Op dit ſchielijk herhaalde kommando, zullen de beide regt tegenover den hollen weg ſtaande ſectiën zich voorwaarts begeven, om denzelven binnen te

te trekken, en naast elkander marcheren, zich op de beide guides rigtende, welke arm aan arm tusſchen de twee ſectiën geplaatst zijn. De twee kolonnes zullen naar elkander toe marcheren; en de in beiden tot elkander behoorende ſectiën zullen, de eene regts, de andere links wenden, om zich achter degenen, welke den hollen weg zijn binnen getrokken, te vereenigen, en vervolgens op het kommando *Guide links* of *Guide regts* van hare wederzijdſche kommandanten, op den guide in het midden hare rigting nemen.

411. De zamen vereenigde ſectiën zullen den hollen weg in den tijdmatigen pas doortrekken, zich ſchikkende na de twee in het midden geplaatſte guides, die naauwkeurig in het voetſpoor en op eenen ſectiën-afſtand van de onmiddellijk voorgaande guides marcheren moeten.

412. De ſectie-kommandanten zullen vóór het midden hunner onderhoorige ſectiën marcheren.

413. Indien de holle weg zich komt te vernaauwen, zullen de ſectie-kommandanten rotten, in de regter-kolonne te regter-, en in de linker-kolonne te linkerzijde, doen afbreken, en zich zelven op de plaats van hunnen guide begeven, die in het tweede gelid zal terug gaan. Te gelijker tijd zal de rotſluiter van elke ſectie zich in het derde gelid achter den ſectie-kommandant en den guide plaatſen. De ſectie-kommandanten zullen voorts, zoo dra de ruimte het veroorlooft, weder rotten doen opmarcheren, in dier voege, dat de holle weg geſtadig gevuld is: en zoo dra alle de rotten opgemarcheerd zijn, zullen de

de ſectie-kommandanten en rotſluiters hunne plaatſen wederom innemen.

414. Na gelang de twee kolonnes den hollen weg uitkomen, zullen de pelotons-kommandanten in de regter-kolonne, hunne eerſte ſectie op de tweede, en in de linker, de tweede op de eerſte verdubbelen of in pelotons formeren: en de aldus geformeerde en twee aan twee verbondene pelotons zullen, met den guide in het midden der diviſie, blijven doormarcheren.

415. Indien de kommandant *en chef* verkiest, bij het uitkomen uit den hollen weg, te doen déploijeren, zal hij het hoofd der kolonnes, wanneer hij oordeelt, dat het tuſſchen zich en den uitgang van den hollen weg de vereischte ruimte gelaten heeft, om iedere kolonne, als zij geſloten is, geheel te kunnen bevatten, doen halt houden, en de bataillons-kommandanten doen verwittigen, van geheel te doen opſluiten. De volgende pelotons van elke kolonne zullen blijven doormarcheren, voorts op drie paſſen afſtands van elkander, op het kommando hunner wederzijdſche kommandanten halt houden, en naar het midden der twee zamen vereenigde pelotons worden gerigt. Zoo dra het laatſte peloton van iedere kolonne heeft opgeſloten, zal de kommandant *en chef* doen déploijeren.

416. Indien de kommandant *en chef* zich, met het front naar de regter- of naar de linkerzijde, en in dier voege dat de eene of andere vleugel der linie tegen den hollen weg aanleunt, in bataille wil herſtellen, zal hij, zoo zulks naar de regterzijde is, de twee kolonnes doen halt

Digitized by Google

halt houden op het oogenblik wanneer de laatſte afdeeling van de regter uit den hollen weg komt, en zal de regter-kolonne zich vervolgens *regts*, en de linker zich *te regterzijde*, *in bataille* ſcharen.

417. Om naar de linkerzijde front te maken, zal men omgekeerd te werk gaan.

418. Indien de holle weg zich opdeed regt tegenover de tusſchenruimte (*intervalle*) van twee bataillons, zou het regter zich geheel en al met ſectiën links, en het linker zich geheel en al met ſectiën regts, moeten in kolonne ſtellen. De beide kolonnes zouden naar elkander toe marcheren, en wanneer hare voorſte ſectiën elkander tot op eenen pelotons-afſtand genaderd waren, zouden deze twee ſectiën, de eene regts, de andere links wenden, om zich zamen te vereenigen en naast elkander den hollen weg in te trekken, op dezelfde wijze, als hierboven is verklaard.

419. Indien de holle weg zich tegenover het regter- of tegenover het linker-vleugelbataillon der linie vertoonde, zou de kommandant *en chef* de geheele linie met pelotons regts of links doen in kolonne ſtellen, en haar vervolgens doen aanmarcheren, om den hollen weg in eene enkelvoudige kolonne door te trekken, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, en zou het voorſte peloton zich langs de kortſte lijn op den ingang van den hollen weg aan begeven.

Be-

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk den doortogt door den hollen weg.

420. Indien men in eene dubbele kolonne door den hollen weg trekt, en dezelve zich nader aan den regterdan aan den linkervleugel, of omgekeerd bevindt, zal de eene kolonne langer wezen dan de andere: waaruit volgt, dat, hoe nader de holle weg zich bij het midden der linie bevindt, hoe minder tijd er zal vereischt worden om denzelven door te trekken, en zich daarna in bataille te formeren.

421. Op de hiervoren ontvouwde wijze, kan iedere fectie haar front tot op drie man, het rot, dat uit den fectie-kommandant, den guide en rotfluiter beftaat, er onder begrepen, doen afnemen; en bij gevolg kan de dubbele kolonne haar front tot op zes man verminderen.

422. Indien de holle weg zich dermate vernaauwt, dat hij niet langer den doortogt aan zes manfchappen in front verleenen kan, en men hem in eene dubbele kolonne doortrekt, zal eene der beide kolonnes halt houden, en als het achterfte der andere haar voorbij is, zich achter dezelve wederom in marsch begeven. Doch zoo men deze omftandigheid voorziet, is het verkieslijker, den hollen weg in eene enkele kolonne, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, te doen doortrekken.

423. Wanneer men door den hollen weg trekt in eene enkelvoudige kolonne, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, kan men zich, bij het uitkomen uit den hol-

Digitized by Google

hollen weg, zelfs uit de flank, regts of links uitbreiden en zich met rotten in bataille formeren, of anders kan men de pelotons formeren, en zich daarna, met het front voorwaarts, regts, links, of door te contra marcheren naar den hollen weg, in bataille ſtellen.

ARTIKEL 9.

Doortogt door den hollen weg (of het défilé) achterwaarts.

424. Wanneer de linie in het retireren eenen hollen weg ontmoet, waardoor zij moet heentrekken, zal de kommandant *en chef* haar digt bij denzelven doen halt houden en regtsom keert doen maken, en daarna het kommando doen:

1. *Achterwaarts, paſſeert het défilé, van de beide vleugels af aan.*

(1) Terſtond na het herhalen van dit kommando, zal de kommandant van het regter-vleugelbataillon der linie kommanderen: *Achterwaarts, paſſeert het défilé, van den regtervleugel af aan.*

De kommandant van het linker-vleugelbataillon der linie zal daarentegen het kommando doen: *Achterwaarts, paſſeert het défilé, van den linkervleugel af aan.*

425.

(1) PL. XXXIII. *fig.* 2.

Digitized by Google

425. De twee vleugelbataillons zullen dadelijk daarop de beweging beginnen, zich gedragende naar hetgeen in de bataillons-school voorgeschreven is; en zoo dra de spits van ieder derzelve regt tegenover den hollen weg is gekomen, zullen zij, wendende het regter-vleugelbataillon met rotten links, en het linker met rotten regts, te zamen en naast elkander denzelven inrukken: en te dien einde zal, bijaldien de beide bataillons niet te gelijk aan den hollen weg komen, het eene het andere afwachten.

426. De volgende bataillons zullen, het eene na het andere, dezelfde beweging, als het nevenbataillon naar den kant van den vleugel, verrigten. De kommandant van ieder derzelve zal, nadat zijn bataillon de beweging met deszelfs regter- of met deszelfs linkervleugel moet beginnen, het hierboven voorgeschrevene kommando doen, in dier voege dat deszelfs voorste rot het achterste van het onmiddelijk voorgaande bataillon op omtrent eenen afstand van zes passen volgt: en de van de beide vleugels even ver afstaande bataillons zullen, op dezelfde wijze als ten aanzien van de beide eerste is vastgesteld, naast elkander den hollen weg intrekken.

427. Indien de holle weg den doortogt verleent aan het front van een peloton, zal men, hem intrekkende, in iedere kolonne de sectiën doen formeren: welke sectiën alsdan twee aan twee te zamen vereenigd marcheren zullen, overeenkomstig met hetgene tot den doortogt door den hollen weg voorwaarts, in nº. 410 en volgende, voorgeschreven is.

Digitized by Google

428. Deze beweging zal bij het hoofd der twee kolonnes beginnen op de waarschuwing van den kommandant *en chef*, of wel van den officier dien hij belast heeft van dezelve te geleiden, en zal bij opvolging worden voortgezet; na gelang de afdeelingen van iedere kolonne den hollen weg inrukken.

429. Zoo dra het hoofd van elke kolonne uit den hollen weg komt, zal men de pelotons in iedere kolonne bij opvolging formeren, daarbij te werk gaande na hetgeen hierboven, in n°. 414, voorgeschreven is: en indien de kommandant *en chef* zich met het front naar den hollen weg wil in bataille formeren, zal hij de linker-kolonne links, en de regter regts doen wenden, en iedere kolonne op het oogenblik doen stil houden, wanneer derzelver laatste afdeeling in de directie der voorste gekomen is. De linker-kolonne zal zich vervolgens *links*, en de regter *regts in bataille* formeren; of anders zal eene van beiden contra-marcheren, en nadat de guides zich ten spoedigste op den voorsten derzelve (*chef de file*) gerigt hebben, alles zich links of regts in bataille formeren.

Bemerkingen betrekkelijk den doortogt door den hollen weg achterwaarts.

430. Men heeft in dit voorbeeld den hollen weg achter het midden der linie veronderstéld. Doch indien het anders mogt gelegen wezen, zoo dat, bij voorbeeld, te regterzijde van den hollen weg zich

Digitized by Google

twee bataillons meer bevonden dan te linkerzijde, zouden deze beide bataillons het eerst den hollen weg in eene enkelvoudige kolonne moeten doortrekken. Het hoofd der linker-kolonne zou in dien tusſchentijd ter hoogte van den hollen weg blijven ſtil ſtaan, en daarna met de ſpits van het derde regterbataillon aantreden, om naast elkander, in eene dubbele kolonne, den hollen weg in te rukken. Indien, terwijl zij in deze orde zijn, de holle weg zich dermate kwam te vernaauwen, dat hij niet langer aan zes man in front den doortogt verleenen konde, zou eene der beide kolonnes moeten halt houden, om zich daarna achter de andere wederom in marsch te begeven.

491. Wanneer het défilé zich achter het regter- of linker-vleugelbataillon der linie opdoet, zal de kommandant *en chef* hetzelve alleen van den éénen vleugel af aan doen doortrekken, en te dien einde in zijn kommando de bewoording *van den regter-*, of *van den linkervleugel af aan*, voor die *van de beide vleugels af aan*, in plaats ſtellen. De beweging zal beginnen van den vleugel, die het verst van het défilé verwijderd is, in dier voege, dat het bataillon, hetwelk zich regt tegenover den doorgang bevindt, altijd het laatst denzelven binnen rukt.

ARTIKEL 10.

Front-veranderingen.

492. De front-veranderingen zullen zoodanig als hier-

hieronder ſtaat verklaard te worden, op de, tot het formeren *voorwaarts in bataille* en *front achterwaarts in bataille*, voorgeſchrevene wijzen geſchieden.

433. Men veronderſtelle, dat de kommandant *en chef* op het midden der linie regthoekig wil doen van front veranderen, door het vooruitbrengen van den linkervleugel: alsdan zal hij hét regter-vleugelpeloton van het vijfde bataillon, op de wijze, in de bataillons-ſchool ontvouwd, in de nieuwe rigting ſtellen, welke hij aan de linie begeert te geven, en vervolgens kommanderen:

1. *Van front veranderen, op 't vijfde bataillon, den linkervleugel voorwaarts.*

434. Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant *en chef* aan den kommandant des zesden bataillons het bevel zenden, van hetzelve met pelotons regts in kolonne te doen ſtellen; hetwelk insgelijks door de beide volgende bataillons zal worden ten uitvoer gebragt.

435. De kommandant *en chef* zal te gelijker tijd aan den kommandant des vierden bataillons gelasten, van hetzelve met pelotons links te doen in kolonne zwenken, hetgeen even eens door de drie bataillons, welke op den regtervleugel van het vierde ſtaan, zal geſchieden.

436. Het vijfde bataillon zal zich niet bewegen.

Digitized by Google

437. De kommandant *en chef* zal, zoo dra hij ziet dat de regter- en linker-bataillons in kolonne gezwonken zijn, aan den kommandant van het zesde bevel zenden van te kommanderen: 1. *Voorwaarts in bataille;* 2. *Bataillon, hoofd der kolonne links;* en aan den kommandant van het derde dat van te kommanderen: 1. *Front achterwaarts in bataille;* 2. *Bataillon, hoofd der kolonne links.* Ook zal hij aan den kommandant van het vierde gelasten van de kommando's te doen: 1. *Bataillon, links uit de flank;* 2. *Links* = PM; en aan dien van het vijfde, van te kommanderen: 1. *Voorwaarts van front veranderen, op 't eerste peloton;* 2. *Met pelotons* = HALF REGTS.

438. De kommandant *en chef* zal in dien tusschentijd het achtste peloton van het vierde bataillon, op de wijze, die in n°. 383 der bataillonsschool is aangewezen, in de nieuwe lijn van bataille, op twintig passen afstands van den regtervleugel van het vijfde, doen stellen, en vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

439. Op de schielijke herhaling van dit kommando, zal de algemeene beweging eenen aanvang nemen.

440. Het vijfde bataillon zal zijne front-verandering zoodanig ten uitvoer brengen, als in de bataillons-school is verklaard.

Digitized by Google

441. Het vierde zal insgelijks te werk gaan naar hetgeen in de bataillons-school is voorgeschreven, om zich op zijn achtste peloton met het *front achterwaarts in bataille* te formeren.

442. De bataillons van den linkervleugel zullen overhoeks (of in de rigting der *diagonaal*) voorwaarts uitrukken (*déboiteren*), en zich in de nieuwe lijn van bataille begeven, op dezelfde wijze, als hierboven, tot het formeren *voorwaarts in bataille*, voorgeschreven is.

443. De bataillons van den regtervleugel zullen overhoeks achterwaarts uitrukken, en zich volgens de wijze, die hierboven, tot het formeren met het *front achterwaarts in bataille*, is vastgesteld, op de nieuwe lijn van bataille begeven.

444. Indien, in dezelfde veronderstelling van eene front-verandering op het midden der linie, de kommandant *en chef* den regtervleugel wilde doen vooruit komen, zou hij het linker-vleugelpeloton van het vierde bataillon tot grondslag der rigting moeten aannemen, en, na hetzelve in de nieuwe rigting gesteld te hebben, kommanderen:

Van front veranderen, op 't vierde bataillon, den regtervleugel voorwaarts.

445. Het vierde bataillon zou alsdan eene front-verandering voorwaarts op zijn linker-vleugelpeloton ten uitvoer brengen, zoodanig als in de bataillons-school voorgeschreven is.

Digitized by Google

446. Tevens zou het vijfde bataillon zich door zwenking met pelotons regts in kolonne ſtellen, en zich achterwaarts in bataille formeren op zijn regter-vleugelpeloton, hetwelk de kommandant *en chef*, alvorens de beweging te doen beginnen, zou hebben zorg gedragen, van in de nieuwe rigting, op twintig paſen afſtands van den linkervleugel des vierden bataillons, te ſtellen.

447. De drie regter-bataillons zouden zich door zwenking met pelotons links in kolonne ſtellen, overhoeks voorwaarts uitrukken (*déboîteren*), en zich vervolgens voorwaarts op de nieuwe lijn in bataille formeren.

448. Daarentegen zouden de drie bataillons van den linkervleugel zich door zwenking met pelotons regts in kolonne ſtellen, overhoeks achterwaarts uitrukken, en zich voorts achterwaarts op de nieuwe lijn in bataille formeren.

449. De front-veranderingen op het eene of andere uiteinde der linie zullen na dezelfde grondbeginſelen worden ten uitvoer gebragt.

450. Indien dit op het uiteinde van den regtervleugel geſchiedt, zullen alle de bataillons, uitgezonderd het regter, zich door zwenking met pelotons regts in kolonne ſtellen, en vervolgens na hetgeen hierboven, in n°. 442, is voorgeſchreven, te werk gaan, zoo men voorwaarts, en na hetgeen in n°. 443 is voorgeſchreven, zoo men achterwaarts van

van front moet veranderen: en het regter-vleugelbataillon zal zijne beweging verrigten zoodanig, als in de bataillons-fchool is bepaald.

451. Zoo het daarentegen op het uiteinde van den linkervleugel moet geſchieden, zullen alle de bataillons, behalve het linker, zich door zwenking met pelotons links in kolonne ſtellen, en zich, naar dat zij voorwaarts of achterwaarts moeten van front veranderen, gedragen na hetgeen zoo even bepaald is: en het linker-vleugelbataillon zal alsdan zijne beweging zoodanig uitvoeren, als in de bataillons-ſchool is vastgeſteld.

Bemerkingen betrekkelijk de front-veranderingen.

452. Men zal, bij de front-veranderingen van verſcheidene bataillons, altijd het regter- of linker-vleugelpeloton van een bataillon tot grondſlag der rigting aannemen.

In gevalle de nieuwe rigting niet volkomen of ten naaste bij loodregt mogt ſtaan op de aanvankelijke rigting der linie, zoo moet het bataillon, ſtaande naast hetgene, door hetwelk de nieuwe rigting doorloopt, niet overhoeks voorwaarts of achterwaarts uitſchuiven (*déboiteren*): dus zal, wanneer de linie bij voorbeeld op het vijfde bataillon, met den linkervleugel voorwaarts, moet van front veranderen, het zesde bataillon zich niet door zwenking met pelotons regts in kolonne ſtellen, maar de front-verandering op dezelfde kommando's en op gelijke wij-

Digitized by Google

ze als het vijfde, ten uitvoer brengen. Voorts zal het vierde bataillon hetzelfde, wat hierboven, in n°. 437, aan hetzelve is voorgeſchreven, verrigten.

Indien, in hetzelfde geval, de nieuwe rigting aan het uiteinde van den regter-, of van den linkervleugel voorbij gaat, zal het bataillon, onmiddellijk naast het vleugel-bataillon ſtaande, zich, na dat de linie voorwaarts of achterwaarts moet van front veranderen, overeenkomſtig met het zoo even voorgeſchrevene gedragen.

Zoo dra er twee bataillons op de nieuwe lijn van bataille geformeerd zijn, zal de kommandant *en chef* het halve-bataillons-, het pelotons- of het tweegelederenvuur kunnen doen beginnen. De kommandanten der volgende bataillons zullen alsdan het vuur in hun bataillon, zoo ras hetzelve zich geformeerd heeft, doen aanvangen; en de vaandeldragers zullen, onder het vuren, vóór het midden van hun bataillon blijven, doch de algemeene guides op hunne plaatſen van bataille inrukken.

Front-verandering in twee liniën.

453. Wanneer twee liniën, die achter elkander in bataille ſtaan, voorwaarts of achterwaarts, regthoekig of ſchuins, op het uiteinde van den regter- of linkervleugel, of op eenig ander, welk bataillon ook, van de eerſte linie, van front moeten veranderen, zal dezé beweging in beide liniën op de navolgende wijze worden ten uitvoer gebragt:

Regt-

Regthoekige front-verandering voorwaarts op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie.

454. (1) De kommandant *en chef* zal den kommandant der tweede linie doen verwittigen, dat de eerſte regthoekig voorwaarts op het uiteinde van derzelver regtervleugel van front gaat veranderen.

Beweging der eerſte linie.

455. De kommandant *en chef*, of degene, dien hij benoemd heeft, om de eerſte linie te kommanderen, zal het regter-vleugelpeloton dezer linie, met het front naar de regterzijde, regthoekig op de rigting ſtellen waarin hetzelve zich bevindt, en daarna, op de hierboven bepaalde kommando's en voorgeſchrevene wijze, op dit peloton voorwaarts van front doen veranderen.

Beweging der tweede linie.

456. (1) De kommandant der tweede linie zal, zoo dra hij verwittigd is van de beweging, welke de eerſte moet uitvoeren, zich naar het regter-vleugelpeloton van zijn tweede bataillon vervoegen, hetzelve met het front regts, regthoekig op de rigting ſtellen, waarin het zich bevindt, en daarna op dit peloton ter wederzijden, met den linkervleugel voorwaarts, van front doen veranderen, volgens de wijze welke hierboven voorgeſchreven is.

Regt-

(1) Pl. XXXIV. *fig.* 1.

Digitized by Google

Regthoekige front-verandering achterwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie.

457. De kommandant *en chef* zal den kommandant der tweede linie ſpoedig doen verwittigen, dat de eerſte, regthoekig op het uiteinde van haren regtervleugel, achterwaarts van front gaat veranderen.

Beweging der eerſte linie.

458. (1) De kommandant der eerſte linie zal het regter-vleugelpeloton dezer linie, met het front links, regthoekig op de rigting ſtellen, waarin hetzelve zich bevindt, en vervolgens op de vastgeſtelde kommando's en voorgeſchrevene wijze, de linie op dit peloton achterwaarts van front doen veranderen.

Beweging der tweede linie.

459. (1) De kommandant der tweede linie zal, zoo ras hij van de beweging verwittigd is, die de eerſte moet uitvoeren, eenen adjudant afvaardigen, om zich van den regtervleugel nog eene tuſſchenwijdte (*intervalle*) verder, dan bataillons-afſtand, in het alignement der tweede linie te plaatſen, ten einde het punt aan te wijzen, waartegen de regtervleugel dezer linie zal moetén aanleunen, en hij zal daarenboven deze geheele linie door zwenking met pelotons regts doen in kolonne ſtellen.

Ver-

(1) PL. XXXIV. *fig.* 2.

Digitized by Google

Vervolgens zal hij dezelve evenwijdig met de eerſte doen in bataille formeren, op dezelfde kommando's en op gelijke wijze, als men tot het formeren van eene kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, *front achterwaarts in bataille*, bepaald heeft; met dit onderſcheid alléén, dat op het kommando MARSCH, hetwelk, om de beweging te beginnen, gedaan moet worden, het voorſte bataillon zich in kolonne regtvooruit zal begeven, aanmarcherende op den adjudant, en op een pelotons-afſtand van denzelven zal halt houden. Dit bataillon zal zich daarop, volgens de in de bataillons-ſchool voorgeſchrevene wijze, met het *front achterwaarts in bataille* formeren: en alle de overige bataillons zullen overhoeks naar achteren uitrukken (*déboiteren*), om zich naar de nieuwe rigting te vervoegen, en zich vervolgens in dezelve met het *front achterwaarts in bataille* ſcharen.

460. De front-veranderingen voorwaarts of achterwaarts op het uiteinde van den linkervleugel, zullen na dezelfde grondbeginſelen geſchieden.

Regthoekige front-verandering, van den linkervleugel voorwaarts, op het midden der eerſte linie.

461. Iedere linie wordt veronderſteld te beſtaan uit acht bataillons.

462. (1) De kommandant *en chef* zal, na den kom-

(1) PL. XXXV. *fig.* 1.

Digitized by Google

kommandant der tweede linie verwittigd te hebben van de beweging, welke de eerſte ſtaat te verrigten, zich naar het regter-vleugelpeloton van het vijfde bataillon vervoegen.

Beweging der eerſte linie.

463. De kommandant dezer linie zal het regter-vleugelpeloton van het vijfde bataillon, met het front regts, regthoekig op de rigting ſtellen, waarin het zich bevindt, en vervolgens op dit peloton, den linkervleugel voorwaarts, om het midden van front te doen veranderen, op de bepaalde kommando's en voorgeſchrevene wijze.

Beweging der tweede linie.

464. De kommandant der tweede linie zal, zoo dra hij verwittigd is van de beweging, die de eerſte moet uitvoeren, zich naar zijn zesde bataillon begeven, het regter-vleugelpeloton van hetzelve, met het front naar de regterzijde, regthoekig op de rigting ſtellen, waarin het zich bevindt, en voorts op dit peloton, om het midden, den linkervleugel voorwaarts, van front doen veranderen, op de te dien einde vastgeſtelde kommando's en voorgeſchrevene wijze.

465. Om op het midden der eerſte linie, den regtervleugel voorwaarts, van front te veranderen, zal men dezelfde grondbeginſelen nakomen. De kommandant der eerſte linie zal tot grondſlag der rigting het linker-vleugelpeloton van het vierde bataillon

diet

Digitized by Google

dier linie aannemen, en de kommandant der tweede linie het linker-vleugelpeloton van het derde bataillon dezer linie.

466. Na dezelfde grondregelen zal men op elk ander bataillon na welgevallen van de eerste linie, den linker- of regtervleugel voorwaarts, kunnen van front veranderen.

Schuinsche front-verandering voorwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerste linie.

467. De kommandant *en chef* zal zich op den regtervleugel der eerste linie begeven, en voorwaarts van den linkervleugel het linker-rigtingspunt uitkiezen van de nieuwe stelling, welke hij door de linie begeert te doen aannemen.

468. (1) De adjudant van het eerste bataillon zal, op de waarschuwing van den kommandant *en chef*, zich te gelijker tijd met het gezigt naar de linkerzijde, vóór tegen het regter-vleugelrot van dit bataillon stellen, vijftig pasfen langs het voorste gelid afleggen, alsdan halt houden en voorwaarts front maken, en zich vervolgens, in den gewonen pas, onder het tellen der pasfen, in eene op het front van zijn bataillon loodregte rigting vooruit begeven. Op het oogenblik wanneer hij het linker-rigtings-

(1) PL. XXXVI. *fig.* I.

Digitized by Google

tingspunt der nieuwe ſtelling voor den kommandant *en chef*, welke zich op den regtervleugel onthoudt, dekt, zal deze hem doen halt houden: en nadat, zulks geſchied is, zal de adjudant blijven ſtaan, en de kommandant *en chef*, na zich berigt te hebben laten geven van het getal paſſen, welke deze adjudant voorwaarts van het front heeft afgelegd, om zich in de nieuwe rigting te vervoegen, dadelijk den kommandant der tweede linie doen verwittigen van de beweging, welke de eerſte ſtaat uit te voeren, en van het getal paſſen, die de adjudant van het regtervleugelbataillon dezer linie voorwaarts gedaan heeft.

469. Men veronderſtelle, dat dit getal paſſen zestig beloope.

Beweging der eerſte linie.

470. De kommandant *en chef* zal het regter-vleugelpeloton der eerſte linie in de nieuwe rigting ſtellen, na in dezelve twee jalonneurs vóór dit peloton te hebben doen plaatſen, en vervolgens de geheele linie, op de voorgeſchrevene kommando's en de bepaalde wijze, voorwaarts van front doen veranderen.

Beweging der tweede linie.

471. De kommandant der tweede linie zal, zoo dra hij verwittigd is van de beweging, die de eerſte moet verrigten, en van het getal paſſen, welke de adjudant van het regter-bataillon dezer linie voorwaarts van het front gedaan heeft, zich naar den reg-

regtervleugel der tweede linie begeven, en aan den adjudant van het eerſte bataillon dezer linie gelasten, van zich vóór tegen het eerſte regter-rot van zijn bataillon te plaatſen, daarna vijftig paſſen langs het voorſte gelid te doen, en vervolgens zestig paſſen in eene op het front loodregte ſtrekking voorwaarts te marcheren, ten einde de nieuwe rigting van de tweede linie te bepalen.

472. Nadat de adjudant van het regter-vleugelbataillon der tweede linie het zoo even verklaarde verrigt heeft, zal de kommandant dezer linie het regter-peloton van het eerſte bataillon derzelve ten ſpoedigſte in de nieuwe rigting ſtellen, op dezelfde wijze, als zoo even ten aanzien der eerſte linie bepaald is, en vervolgens de geheele linie op dit peloton voorwaarts van front doen veranderen.

Schuinſche front-verandering achterwaarts, op het uiteinde van den regtervleugel der eerſte linie.

473. (1) De kommandant *en chef* zal zich op den regtervleugel der eerſte linie vervoegen, en het linker-rigtingspunt van de nieuwe ſtelling, welke hij aan deze linie begeert te geven, achter den linkervleugel uitkiezen. Te gelijker tijd zal de adjudant van het eerſte bataillon zich, op de waarſchuſchuwing van den kommandant *en chef*, achter tegen

(1) PL. XXXVI. *fig.* 2.

gen den regter-vleugelman van het derde gelid van zijn bataillon plaatſen, voorts vijftig paſſen langs dit gelid doen, en alsdan ſtil houden en achterwaarts front maken. Vervolgens zal hij zich, in den gewonen pas, onder het tellen der paſſen, regthoekig achterwaarts van dit bataillon begeven: en de zich op den regtervleugel onthoudende kommandant *en chef*, zal hem, zoo dra hij vóór denzelven het linker-rigtingspunt dekt van de nieuwe ſtelling, die door dezen is uitgekozen, doen halt houden.

474. De kommandant *en chef* zal hierop den kommandant der tweede linie doen verwittigen van de beweging, die de eerſte ſtaat te verrigten, gelijk mede van het aantal paſſen, welke de adjudant van het regter-bataillon dier linie regthoekig achterwaarts van het front van zijn bataillon doen moet, om de nieuwe ſtelling, welke dezelve moet aannemen, te bepalen.

Beweging der eerſte linie.

475. De kommandant *en chef* zal het regter-vleugelpeloton der eerſte linie in de nieuwe rigting ſtellen, twee jalonneurs vóór dit peloton plaatſen, en vervolgens de geheele linie achterwaarts van front doen veranderen.

Beweging der tweede linie.

476. De tweede linie zal hetzelfde verrigten, hetwelk zoo even ten aanzien der eerſte is bepaald.

Schuin-

Digitized by Google

Schuinſche front-veranderingen voorwaarts en achterwaarts, op het uiteinde van den linkervleugel der eerſte linie.

477. De ſchuinſche front-veranderingen op het uiteinde van den linkervleugel zullen na deezelfde grondbeginſelen, welke zoo even voor de ſchuinſche front-veranderingen, op het uiteinde van den regtervleugel, zijn vaſtgeſteld, worden ten uitvoer gebragt.

Schuinſche front-verandering van den linkervleugel voorwaarts, op het midden der eerſte linie.

478. (1) Men veronderſtelle, dat de kommandant *en chef* begeere, op het regtervleugel-peloton des vijfden bataillons, ſchuins van front te doen veranderen, om zijnen linkervleugel te doen vooruit komen.

479. De kommandant *en chef* zal zich, in dit geval, op den regtervleugel van het vijfde bataillon der eerſte linie vervoegen, en voorwaarts van den linkervleugel dezer linie het linker-rigtingspunt van de nieuwe ſtelling, welke hij begeert te doen aannemen; uitkiezen: en terſtond hierop zal de adjudant van het vijfde bataillon, op de waarſchuwing van den kommandant *en chef*, datgene verrigten, hetwelk hierboven, in n°. 468, voorgeſchreven is.

480.

(1) Pl. XXXV. *fig.* 2.

Digitized by Google

480. De kommandant *en chef* zal vervolgens den kommandant der tweede linie doen verwittigen van de beweging, die de eerſte ſtaat te verrigten, gelijk mede van het aantal paſen, welke de adjudant van het vijfde bataillon der tweede linie regthoekig voorwaarts van het front doen moet, om de nieuwe ſtelling, welke deze linie moet aannemen, te bepalen.

Beweging der eerſte linie.

481. De kommandant dezer linie zal het regter-vleugelpeloton van het vijfde bataillon, op de hierboven, in n°. 470, verklaarde wijze, in de nieuwe rigting ſtellen, en vervolgens de geheele linie om het midden, met den linkervleugel voorwaarts, op dit peloton van front doen veranderen.

Beweging der tweede linie.

482. De kommandant der tweede linie zal, zoo ras hij verwittigd is van de beweging, die de eerſte moet verrigten, en van het aantal paſen, welke de front-verandering moet bedragen, door de hierboven, in n°. 468, voorgeſchrevene middelen, de nieuwe ſtelling, die de tweede linie moet aannemen, doen bepalen.

483. Nadat de adjudant van het vijfde bataillon der tweede linie in de nieuwe rigting gevestigd is, zal de kommandant dezer linie het regter-vleugelpeloton van het vijfde bataillon in deze rigting ſtellen, op dezelfde wijze, als hierboven ten aanzien van dat der eerſte linie bepaald is, en vervolgens de ge-

Digitized by Google

geheele linie om het midden, met den linkervleugel voorwaarts, op dit peloton van front doen veranderen.

Schuinsche front-verandering van den regtervleugel voorwaarts, op het midden der eerste linie.

484. De kommandant *en chef* zal zich op den linkervleugel van het vierde bataillon der eerste linie begeven, voorwaarts van den regtervleugel het regter-rigtingspunt der nieuwe stelling, welke hij aan deze linie geven wil, uitkiezen, en de adjudant-onderofficier van het vierde bataillon, op de navolgende wijze, in de nieuwe rigting stellen.

485. De adjudant-onderofficier van het vierde bataillon zal zich, op de waarschuwing van den kommandant *en chef*, vóór tegen den rotfluiter, die op den linkervleugel van het eerste gelid dezes bataillons aanfluit, stellen, regts front maken, vijftig pasfen langs het eerste gelid doen, en alsdan halt houden en voorwaarts front maken. Vervolgens zal hij zich, in den gewonen pas, onder het tellen der pasfen, regthoekig voorwaarts van het front begeven, en de kommandant *en chef* hem doen halt houden op het oogenblik, wanneer hij vóór denzelven het regter-rigtingspunt der nieuwe stelling dekt.

486. De kommandant *en chef* zal hierop den kommandant der tweede linie doen verwittigen van de beweging, die de eerste staat te volbrengen, en van het aantal pasfen, welke de adjudant-onderoffi-

Digitized by Google

cier van het vierde bataillon regthoekig voorwaarts gedaan heeft, om zich in de nieuwe rigting te begeven.

Beweging der eerſte linie.

487. De kommandant *en chef* zal het linker-vleugelpeloton van het vierde bataillon in de nieuwe rigting ſtellen, en vervolgens de geheele linie om het midden, met den regtervleugel voorwaarts, op dit peloton van front doen veranderen.

Beweging der tweede linie.

488. De kommandant der tweede linie zal, zoo dra hij verwittigd is van de beweging, die de eerſte moet uitvoeren, gelijk mede van het aantal paſſen, welke de front-verandering bedragen moet, op de onmiddellijk hierboven, in n°. 485, voorgeſchrevene wijze, door den adjudant-onderofficier van het vierde bataillon, de nieuwe ſtelling doen bepalen, welke de tweede linie moet aannemen.

489. Nadat de adjudant-onderofficier van het vierde bataillon in de nieuwe rigting gevestigd is, zal de kommandant der tweede linie het linker-vleugelpeloton van dit bataillon in de nieuwe rigting ſtellen, en daarna de geheele linie om het midden, met den regtervleugel voorwaarts, op dit peloton van front doen veranderen.

Ac-

Digitized by Google

Bemerkingen betrekkelijk de front-veranderingen op twee liniën.

490. De kommandant der eerſte linie moet de oplettendheid gebruiken, van aan deze linie het kommando *marsch*, tot de volvoering der algemeene beweging, niet eerder te doen, dan wanneer hij ziet, dat de tweede gereed is, om de hare te beginnen: en de kommandant van deze moet de uitvoering van de algemeene beweging zijner linie, gelijktijdig met die der eerſte, doen aanvangen.

491. In de regthoekige front-veranderingen moet de grondſlag der rigting van de tweede linie zoo veel verder regts of links genomen worden, dan die der eerſte, als de bataillons-affland met eene tusſchenwijdte (*intervalle*) bedraagt.

492. In de ſchuinſche front-veranderingen moet men tot grondſlag van de rigting der tweede linie de afdeeling nemen, die juist met degene, welke tot grondſlag van de rigting der eerſte genomen is, overeenſtemt.

493. Elke linie moet hare front-verandering om eene niet van de plaats komende ſpil verrigten, en zich daarbij gedragen naar hetgeen hierboven voor de front-veranderingen op ééne linie is vastgeſteld, uitgezonderd in de gevallen, welke hierboven, in nº. 459 en 460, voor de tweede linie aangewezen zijn.

494. Indien, in de front-veranderingen, de nieuwe rigting der eene linie niet evenwijdig was met

Digitized by Google

die der andere, zou het kunnen gebeuren, dat de tweede linie de eerste kwam te doorsnijden, of dat zij zich te veel van dezelve verwijderde; iets, welks voorkoming van het uiterste belang geacht moet worden. Dewijl nu de middelen, welke men hierboven heeft voorgeschreven, om de evenwijdigheid der beide liniën te verzekeren, en die zich wegens hunne eenvoudigheid boven middelen, welke meer meetkundig juist, maar langdradiger en ingewikkelder zijn, hebben doen verkiezen, geringe verschillen betrekkelijk de hoeken kunnen veroorzaken, waaruit bij eene groote linie aanmerkelijke afwijkingen zouden ontstaan; zoo moet de kommandant der tweede linie, zoo dra er twee of drie bataillons geformeerd zijn, de rigting der beide liniën met de grootste zorgvuldigheid waarnemen, en wanneer hij oordeelt, dat de rigting der tweede linie niet met die der eerste evenwijdig is, haar, door de vaandels der reeds geformeerde bataillons te doen vooruit komen of terug gaan, ten spoedigste verbeteren: en doordien de bataillons, die zich in marsch bevinden, wanneer zij in de linie komen, zich naar de rigting der reeds gevestigde vaandels moeten voegen, zal het door dit middel gemakkelijk vallen, om de evenwijdigheid der twee liniën op eene voldoende wijze te verzekeren.

495. De schuinsche front-veranderingen zullen den tusschenstand (*intervalle*) tusschen de twee liniën verminderen, en deze vermindering zal des te aanmerkelijker zijn, hoe grooter de hoek is, dien de nieuwe rigting met de aanvankelijke maakt. Zoo, daar-

Digitized by Google

daarom, na het voltrekken der beweging, de kommandant *en chef* oordeelt, dat het noodig is, den tusschenstand tusschen de twee liniën te herstellen, zal hij daartoe aan den kommandant der tweede linie bevel zenden, die terstond hierop zal doen regtsom keert maken, en de tweede linie zoo ver zal doen terug trekken, tot dat dezelve haren afstand wederom verkregen heeft.

496. Zoo in de schuinsche, als in de regthoekige front-veranderingen, zal de tweede linie aan den eenen kant buiten de eerste uitsteken, en aan den anderen kant de eerste buiten de tweede. Indien de kommandant *en chef* begeert, dat de vleugels der twee liniën overeenkomen, zal hij daartoe aan den kommandant der tweede linie last zenden, die terstond hierop dezelve *met pelotons regts* (of *links*) *achterwaarts in kolonne* zal doen stellen en doen marcheren, om haar op de hoogte van den vleugel der eerste linie te doen komen. Doch zoo de nabijheid van den vijand geen' tijd tot het verrigten dezer beweging mogt vergunnen, zou het gemakkelijk vallen, de vleugels der twee liniën overeen te brengen, door bataillons uit de eene linie in de andere te doen overgaan.

ARTIKEL II.

Orde en échelon (of trapswijze).

497. De orde *en échelon* (of de trapswijze rangschikking) kan bij het verlaten van een alignement,

Digitized by Google

hetwelk geacht wordt, met dat van den vijand evenwijdig te zijn, of ook wel van een alignement, hetwelk met dat van den vijand eenen hoek maakt, worden aangenomen: en men kan de échelons (of trappen) of van den regter- of van den linkervleugel der linie af, en ieder uit een regiment of uit eene brigade, formeren, op zoodanig eene wijze, als hier onder zal worden verklaard.

Eerste onderstelling.

498. Indien de linie evenwijdig met die van den vijand geacht wordt, zal de kommandant *en chef*, wanneer hij uit den regtervleugel wil doen *en échelon* marcheren, het kommando doen:

1. *Met regimenten* (of *brigaden*) *op* (*zoo veel*) *passen en échelon.*

(1) En nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *In 't avanceren, regts de échelons formeren.*

499. Na het herhalen van dit kommando, zal de kommandant van het regter-regiment of van de regter-brigade der linie kommanderen:

1. *Bataillon, voorwaarts.*

2. MARSCH.

500. Op het eerste kommando zullen het vaandelgelid en de beide algemeene guides van ieder der ba-

(1) PL. XXXVII. *fig.* 1.

Digitized by Google

bataillons, uit welke het eerſte échelon beſtaan moet, zich zes paſſen voorwaarts begeven.

501. En op het tweede, ſchielijk herhaald wordende, kommando, zullen deze bataillons beginnen te marcheren.

502. Nadien het regter-bataillon des eerſten échelons den marsch van alle de volgende échelons moet regelen, is het van zeer wezenlijk aanbelang, dat hetzelve regthoekig vóór zich uit marchiere: en dien ten gevolge zal de kommandant *en chef*, wanneer hij het noodig oordeelt, jalonneurs achter dit bataillon kunnen doen plaatſen, om des te beter deszelfs directie te verzekeren.

503. De volgende échelons zullen zich, het eene na het andere, in beweging ſtellen, daarbij in acht nemende, van tusſchen elkander het bepaalde aantal paſſen open te laten: en ieder échelon zal, op het kommando van deszelfs kommandant, aantreden, welke te dien einde zal tellen, of doen tellen, de paſſen van het onmiddellijk voorgaande échelon.

504. Een der rotſluiters van het regter-vleugelpeloton van elk échelon zal zich tegen over het linker-vleugelrot van het onmiddellijk voorgaande échelon ſtellen, en ter hoogte van zijn bataillon naauwkeurig in het voetſpoor van dit rot marcheren. Door dit middel zal de kommandant van het regterbataillon van elk échelon kunnen bemerken, of zijn bataillon ook zijdelings afwijkt, en over het onmiddellijk voorgaande heen ſchiet.

505.

Digitized by Google

505. Het regter-vleugelbataillon van elk échelon zal met het onderhouden van den afstand belast zijn, waarop het van het voorgaande échelon moet verwijderd wezen; en de overige bataillons zullen op dezelfde hoogte, als het regter, marcheren, en in acht nemen, van hunne tusschenwijdte aan de regterzijde te onderhouden.

506. Om uit den linkervleugel échelons te formeren, zal men dezelfde grondbeginselen nakomen; en alsdan zal het linker-bataillon van het eerste échelon het rigtings-bataillon uitmaken.

507. De afstand tusschen de échelons zal gewoonlijk honderd passen bedragen. Hij kan echter ook meer of minder wezen, na gelang der oogmerken van den kommandant *en chef*.

508. Als de échelons, op de zoo even verklaarde wijze, aan het marcheren zijn, wanneer de kommandant *en chef* de linie begeert te herstellen, zoo zal hij aan den kommandant van het eerste échelon last geven, van hetzelve te doen stil houden, en van eene algemeene rigting te doen aannemen. Deze laatstgenoemde zal alsdan, na zijn échelon te hebben doen halt houden, zich naar den regtervleugel vervoegen, aan den vaandeldrager en de beide algemeene guides van het regter-bataillon gelasten, van naar hem front te maken; dezelve, zoo veel mogelijk, evenwijdig rigten met de aanvankelijke rigting der linie, en daarna de kommando's doen:

1. *Vaan-*

Digitized by Google

1. *Vaandels en generale guides in 't alignement.*

2. *Guides in 't alignement.*

509. Terſtond nadat deze kommando's door de kommandanten der bataillons, uit welke het eerſte échelon beſtaat, herhaald, en zoodanig, als hierboven, in n°. 364 en 366, is voorgeſchreven, ten uitvoer gebragt zijn, zal ieder derzelve kommanderen: *Na het midden* = RIGT U.

510. In dien tusſchentijd zullen de volgende échelons regt vooruit blijven doormarcheren, en het eene na het andere, op de kommando's hunner wederzijdſche kommandanten halt houden, op omtrent vier paſſen afſtands van de binnenzijde der linie van bataille.

511. Terſtond nadat het tweede échelon halt gehouden heeft, zal de kommandant van hetzelve kommanderen: 1. *Vaandels en generale guides in 't alignement.* De vaandeldrager en de beide algemeene guides van elk bataillon zullen daarop regtsom maken, en zich ten ſpoedigſte in de rigting der vaandels van het eerſte échelon ſtellen: en nadat zulks geſchied is, zal de kommandant van het tweede échelon kommanderen: 2. *Guides in 't alignement*, en iedere bataillons-kommandant, zoo ras hij ziet, dat zijne pelotons-guides geplaatst zijn, het kommando doen: *Na het midden* = RIGT U.

512. De volgende échelons zullen zich, het eene

na

na het andere, op dezelfde wijze in de lijn van bataille ſtellen.

513. Iedere échelons-kommandant zal, zoo dra zijn échelon gerigt is, kommanderen: *Guides* = INGERUKT; doch de vaandeldrager en de twee algemeene guides van elk bataillon zullen hunne plaatſen niet eer hernemen, dan op het kommando, *Vaandels ingerukt*, hetwelk de kommandant *en chef*, wanneer het laatſte échelon zich op de lijn van bataille gevestigd heeft, doen zal.

514. Nadat het eerſte échelon gerigt is, kan de kommandant *en chef* door hetzelve het bataillons-, halve bataillons-, pelotons- of twee-gelederen-vuur doen beginnen; en de volgende échelons zullen alsdan hetzelve op hunne beurt aanvangen, namate zij zich op de lijn van bataille gevestigd hebben. In dit geval zullen de twee algemeene guides van elk bataillon weder op hunne plaatſen van bataille inrukken; doch de vaandeldrager zal de zijne niet eer hernemen, dan op het kommando, *Vaandels ingerukt*, hetwelk door den kommandant *en chef*, nadat de linie geformeerd is, zal geſchieden.

515. De kommandant *en chef* kan op gelijke wijze met échelons doen retireren. Hij zal te dien einde kommanderen:

1. *Met regimenten* (of *brigaden*) *op* (*zoo veel*) *paſſen en échelon.*

En nadat dit kommando herhaald is, daarop laten volgen:

2. (1)

Digitized by Google

2. (1) *In 't retireren, regts* (of *links*) *échelons formeren.*

516. Na het herhalen van dit tweede kommando, zal de kommandant van het eerſte échelon hetzelve *regtsom keert* doen maken, en doen aanmarcheren.

517. De kommandant van het tweede échelon zal hetzelve doen regtsom keert maken, wanneer het eerſte ten naaste bij het twee derde gedeelte van de ruimte heeft afgelegd, waarop zij van elkander moeten verwijderd wezen, en vervolgens doen aanmarcheren op het oogenblik, wanneer het de bepaalde tusſchenwijdte (*intervalle*) bekomt.

518. Ieder der volgende échelons zal, op deszelfs beurt, op dezelfde wijze te werk gaan, als zoo onmiddellijk ten aanzien van het tweede is bepaald.

519. Wanneer de kommandant *en chef* de linie begeert te herſtellen, zal hij aan den kommandant des eerſten échelons gelasten, van hetzelve te doen halt houden en te doen *regtsom keert* maken, en van eene algemeene rigting aan te nemen.

520. De volgende échelons zullen blijven doormarcheren, verder het eene na het andere op het kommando van hunne wederzijdſche kommandanten, als zij de lijn van bataille omſtreeks vier paſſen over zijn, halt houden, daarop *regtsom keert* maken, en alsdan volgens de hierboven voorgeſchrevene wijze op die lijn worden gevestigd.

Twee-

(1) Pl. XXXVII. *fig.* 2.

Digitized by Google

Tweede onderſtelling.

521. Indien de rigting der linie onderſteld wordt, met die van den vijand eenen hoek te maken, en de kommandant *en chef* haar in échelons, evenwijdig met deze laatſte, begeert te formeren, zal deze beweging met regimenten of brigaden, op de navolgende wijze, kunnen worden ten uitvoer gebragt.

522. Indien de rigting der linie zoodanig is, dat de regtervleugel nader aan de vijandelijke linie komt dan de linker, zal de kommandant *en chef* zich naar den regtervleugel begeven, en, op de hierboven, in n°. 467, voorgeſchrevene wijze, eene nieuwe rigting bepalen, welke hij oordeelt, met die des vijands evenwijdig te zijn.

523. De adjudant van het regter-bataillon zal alsdan, op de waarſchuwing van den kommandant *en chef*, hetzelfde verrigten, wat hierboven, in n°. 468, is voorgeſchreven, om dezen hoek te meten.

524. Men veronderſtelle, dat de opening van den hoek zestig paſſen bedrage.

525. Alsdan zal de kommandant *en chef* aan elken brigade-kommandant het bevel doen toekomen, van, op het regter-vleugelpeloton van zijne brigade, of van elk regiment zijner brigade, zestig paſſen voorwaarts te doen van front veranderen.

526. Indien de échelons ieder uit eene brigade moeten beſtaan, zullen de brigade-kommandanten,

zoo

Digitized by Google

zoo dra zij het bevel van den kommandant *en chef* ontvangen hebben, zich elk naar het regter-bataillon van hunne brigade vervoegen, en den adjudant van dit bataillon verwittigen van de beweging, die gedaan moet worden, gelijk mede van het aantal pasſen, welke hij voorwaarts behoort te doen.

527. De adjudant van het regter-bataillon van iedere brigade zal dadelijk daarop, na hetgeen hierboven, in n°. 468, is voorgeſchreven, te werk gaan.

528. (1) Iedere brigade-kommandant zal het regter-vleugelpeloton zijner brigade op den in de nieuwe rigting geplaatſten adjudant rigten, en vervolgens de geheele brigade op dit peloton voorwaarts van front doen veranderen.

529. Indien de échelons elk ſlechts uit één regiment moeten beſtaan, zullen de regiments-kommandanten daartoe de order van den kommandant hunner brigade ontvangen, en zich terſtond daarop naar het regter-bataillon van hun regiment vervoegen, aan den adjudant van dit bataillon gelasten, van hetzelfde te doen, hetwelk zoo even met betrekking tot dien van het regter-bataillon van elke brigade verklaard is, voorts hun regter-peloton op den adjudant rigten, en daarna hun regiment op dit peloton voorwaarts van front doen veranderen.

530.

(1) PL. XXXVIII. *fig.* 1.

Digitized by Google

530. (1) Nadat aldus de échelons geformeerd zijn, zal de kommandant *en chef*, indien hij oordeelt, dezelve digter bij elkander te moeten brengen, daartoe last zenden; en de kommandant van ieder échelon zal terstond, na dezen last ontvangen te hebben, zijn échelon doen opmarcheren, en hetzelve op den afstand van het onmiddellijk voorgaande, welke hem voorgeschreven is, doen halt houden: intusschen zal het eerste échelon zich niet bewegen.

531. Iedere échelons-kommandant zal op het oogenblik, wanneer zijn échelon halt houdt, hetzelve rigten, en dadelijk daarop kommanderen: *Bataillon, voorwaarts.*

532. Het eerste échelon zal zich vervolgens, op de waarschuwing van den kommandant *en chef*, in beweging stellen; en de kommandant van ieder der volgende échelons zal zijn échelon doen aanmarcheren op het oogenblik, wanneer hij het onmiddellijk voorgaande zich ziet bewegen. Voorts zullen de échelons gestadig denzelfden afstand van elkander onderhouden.

533. Het regter-bataillon van het eerste échelon zal het rigtings-bataillon uitmaken, en men zal achter dit bataillon jalonneurs kunnen stellen, om des te beter deszelfs directie te verzekeren. De overige bataillons van dit échelon zullen altijd ten naaste bij met het regterbataillon op dezelfde hoogte gehouden worden.

534.

(1) PL. XXXVIII. *fig.* 2.

Digitized by Google

534. Het regter-bataillon van elk der volgende échelons zal op den bepaalden afstand van het onmiddellijk voorgaande échelon marcheren. Een rotfluiter van den regtervleugel dezes bataillons zal zich achter het vaandelrot van het linker-bataillon van het voorgaande échelon vervoegen, en, ter hoogte van zijn bataillon, het voetspoor van dit rot naauwkeurig volgen, ten einde, zoo het échelon regts of links kwam uit te wijken, de kommanderende officier van hetzelve zulks zou kunnen gewaar worden: en de overige bataillons van ieder échelon zullen zich naar het regter-bataillon van hetzelve regelen.

535. Indien de linkervleugel der linie zich nader, dan de regter, bij de vijandelijke linie mogt bevinden, zou men, na dezelfde grondbeginselen, de échelons uit den linkervleugel kunnen formeren.

Bemerkingen betrekkelijk het formeren der échelons uit eene schuinsche rigting, ten aanzien van die des vijands.

536. Hoe grooter de hoek is, welke de twee rigtingen onderling maken, hoe meer de échelons over elkander komen, of elkander bedekken zullen, en hoe grooter ook de ruimte zal zijn van het eene tot het andere.

537. Offehoon, wanneer men de échelons op deze wijze formeert, zij min of meer over elkander schieten, zal het desniettemin gemakkelijk vallen, de volle linie op onderscheidene wijzen te herstellen.

Digitized by Google

ARTIKEL 12.

Retraite en échiquier (*schaaks- of ruitswijze terugtogt, of het retireren met evene en onevene bataillons*).

538. De aftogt *en échiquier* zal, bij afwisseling, met de evene en onevene bataillons, op de hieronder verklaarde wijze, geschieden.

539. De kommandant *en chef* zal, wanneer hij deze beweging wil doen verrigten, het kommando doen:

1. (1) *Op honderd paisen en échiquier* (of *met evene en onevene bataillons*) *retireren.*

En verder, nadat dit kommando herhaald is, kommanderen:

2. *Onevene* (of *evene*) *bataillons, vangt aan de beweging.*

540. Terstond na de herhaling van dit tweede kommando, zullen de kommandanten der bataillons, die de beweging moeten beginnen, daarop laten volgen: 1. *Bataillon, regtsom* = KEERT; 2. *Bataillon, voorwaarts.*

De kommandant *en chef* zal vervolgens kommanderen:

3. MARSCH.

541.

(1) PL. XXXIX. *fig.* 1.

Digitized by Google

541. Op dit kommando, hetwelk door de kommandanten van de bataillons, die regtsom keert hebben gemaakt, met vaardigheid herhaald moet worden, zullen deze bataillons in den gewonen pas aanmarcheren, zich, volgens de wijze, die in de bataillonsſchool aangewezen is, regthoekig achterwaarts aan begeven, en halt houden, op het kommando hunner wederzijdſche kommandanten, zoo dra zij het bepaalde getal pasſen hebben afgelegd.

542. Iedere bataillons-kommandant zal zijn bataillon, na het te hebben doen halt houden, regtsom keert doen maken, en hetzelve evenwijdig met de eerſte linie rigten, zonder zich op te houden met de rigting der overige bataillons.

543. Zoo ras de tweede linie zich in front herſtelt, zal de kommandant der eerſte kommanderen:

1. *Bataillons, regtsom keert.*

2. *Bataillons, voorwaarts.*

En nadat deze kommando's herhaald zijn, daarop terſtond laten volgen:

3. MARSCH.

544. De eerſte linie zal hierop, volgens de hierboven voorgeſchrevene wijze, terug trekken, zich door de tusſchenruimten (*intervalles*) der tweede heen begeven, dezelve honderd pasſen voorbij marcheren, en alsdan halt houden, zich in front herſtellen, en op de hierboven verklaarde wijze gerigt worden.

Digitized by Google

545. De tweede linie, nu de eerſte geworden, zal op hare beurt hetzelfde verrigten; en zoo voortgaande bij afwisſeling.

546. De bataillons-kommandanten der eerſte linie moeten hunnen vaandeldrager altijd naauwkeurig doen aanmarcheren op het middelpunt der ruimte tusſchen de bataillons der tweede linie, door welke zij moeten heen trekken; en het is van dit punt aan, dat zij het aantal pasſen moeten tellen, welke hun voorgeſchreven zijn, van de eene linie tot de andere te moeten nemen.

547. (1) Wanneer de kommandant *en chef* de linie begeert te herſtellen, zal hij, nadat de eerſte linie zich in marsch begeven heeft, eene roffel doen ſlaan; welke roffel ten ſpoedigſte door de tamboers van alle de bataillons dezer linie herhaald moet worden. De kommandanten van de bataillons der eerſte linie zullen hierop hunne onderhebbende bataillons, zoo dra dezelve in de tusſchenwijdten (*intervalles*) der tweede gekomen zijn, doen halt houden, voorts regtsom keert doen maken, en derzelver rigting verbeteren; en de kommandant *en chef* zal vervolgens, indien hij het noodig oordeelt, eene nieuwe rigting over het geheel kunnen doen aannemen.

Bemerkingen betrekkelijk de retraite en échiquier *regtuit.*

548. Indien de vaandeldragers, na behooren, in de grootte van den pas geoefend zijn, zullen de bataillons, die

(1) Pl. XXXIX. *fig.* 2.

Digitized by Google

die in het terug trekken even veel pasſen hebben afgelegd, zich ten naaste bij op dezelfde hoogte bevinden. Zoo het intusſchen gebeuren mogt, dat een dezer bataillons merkelijk vóór of achter was in vergelijking der overige, dan zou de bataillons-kommandant hetzelve weder in de algemeene rigting moeten brengen.

549. De kommandant *en chef* kan den afſtand tusſchen de twee liniën wel op meer, maar nimmer op minder, dan honderd pasſen bepalen.

ARTIKEL 13.

Doortrekken der liniën.

550. Wanneer de kommandant *en chef* het doortrekken der liniën in het retireren wil laten ten uitvoer brengen, zal hij de eerſte linie doen terug trekken, en, als dezelve tot op vijftig of zestig pasſen van de tweede gekomen is, het kommando doen:

1. *Links* (of *regts*) *uit de flank pasſeert de linie.*

Nadat dit kommando herhaald is, zullen de bataillonskommandanten daarop terſtond laten volgen: 1. *Bataillon, links* (of *regts*) *uit de flank;* 2. *Met pelotons, met rotten regts* (of *links*).

En verder zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *Gezwinden pas* = MARSCH.

551. Op dit, ſchielijk herhaald wordende, kommando, zullen de bataillons der eerſte linie datgene,

Digitized by Google

hetwelk in de bataillons-school is voorgeschreven, verrigten.

552. De kommandant *en chef* moet de kommandant der tweede linie van de beweging, die uitgevoerd moet worden, hebben doen verwittigen; en wanneer deze ziet, dat de eerste linie de tweede nadert, zal hij, tijdig genoeg, om niet den marsch der eerste linie op te houden, kommanderen:

1. *Sectiën verdubbelen.*

553. De kommandanten van de bataillons der tweede linie, dit kommando herhaald hebbende, zullen daarop terstond laten volgen: 1. *Tweede sectiën regts uit de flank*; 2. *Regts* = OM.

En de kommandant der tweede linie zal vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

554. Op dit, schielijk herhaald wordende, kommando, zullen de tweede sectiën zich achter de eerste begeven, door, na hetgeen in de bataillons-school is voorgeschreven, te werk te gaan.

555. Zoo dra de eerste linie door de tweede is heen getrokken, zullen de bataillons-kommandanten der tweede, uit zich zelve en zonder algemeen kommando, de afgebrokene sectiën weder doen opmarcheren.

556. De kommandant *en chef* zal de eerste linie, wanneer zij gekomen is op den afstand, welken hij noodig oor-

oordeelt, achter de tweede te moeten nemen, halt doen houden en doen *front* maken, voorts de kolonne in de rigting ſtellen, welke hij aan de linie begeert te geven, en haar vervolgens *links* (of *regts*) *in bataille* formeren.

557. Indien de kommandant *en chef*, in ſteê van de eerſte linie te doen retireren, de tweede wilde doen avanceren voorbij de plaats, welke de eerſte beſlaat, zal hij aan den kommandant der tweede linie bevel zenden, van dezelve te doen voorwaarts rukken.

558. De tweede linie zal daarop in bataille voorwaarts marcheren; en als zij gekomen is tot op vijftig of zestig paſſen van de eerſte, zal hare kommandant het kommando doen:

1. *Sectiën verdubbelen.*

Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant der tweede linie verder kommanderen:

2. *Tweede ſectiën* = MARSCH.

559. Op dit, ſchielijk herhaald wordende, kommando, zullen de tweede ſectiën achter de eerſte opſluiten, door te werk te gaan na hetgeen in de bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

560. De kommandant der eerſte linie zal, zoo dra hij deze beweging door de tweede ziet verrigten, kommanderen:

1. *Regts* (of *links*) *uit de flank paſſeert de linie.*

Digitized by Google

Nadat dit kommando herhaald is, zullen de bataillons-kommandanten der eerſte linie daarop terſtond laten volgen: 1. *Bataillons, regts* (of *links*) *uit de flank*; 2. *Regts* (of *links*) = OM; 3. *Met pelotons, met rotten regts* (of *links*).

En verder zal de kommandant der eerſte linie kommanderen:

2. *Gezwinden pas* = MARSCH.

561. Op dit, ſchielijk herhaald wordende, kommando, zullen de bataillons der eerſte linie, om de bevolene beweging ten uitvoer te brengen, te werk gaan naar hetgeen in de bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

562. De bataillons der eerſte linie moeten, na de tweede te zijn doorgetrokken, onderling op gelijke hoogten marcheren, en de bataillons-kommandanten, adjudanten en adjudanten-onderofficiers moeten hierop, gelijk mede op het onderhouden der afſtanden tusſchen de pelotons en der tusſchenruimten tusſchen de bataillons, een waakzaam oog houden. De tusſchenruimten moeten, indien de pelotons regts uit de flank marcheren, links, en, zoo zij links uit de flank marcheren, regts genomen worden.

563. Zoo dra de eerſte linie door de tweede is heen getrokken, zal de kommandant van deze laatstgenoemde kommanderen:

1. *Herſtelt de pelotons.*

En

Digitized by Google

En nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant der tweede linie er verder op laten volgen;

2. *Tweede ſectiën* = MARSCH.

564. Op dit, ſchielijk herhaald wordende, kommando, zullen de tweede ſectiën weder opmarcheren, zich daarbij gedragende na hetgeen in de bataillons-ſchool voorgeſchreven is.

565. Nadat de tweede ſectiën zijn opgemarcheerd, zal de kommandant der tweede linie dezelve doen halt houden, ten ware, dat de kommandant *en chef* hem last gegeven hadde, van dezelve nog verder te doen voorwaarts rukken.

Doortrekken der liniën met colonnes d'attaque.

566. De kommandant *en chef* het doortrekken der liniën met *colonnes d'attaque* willende doen uitvoeren, zal hij den kommandant der eerſte linie hiervan doen verwittigen, en hem gelasten deze linie te doen terug trekken; hij zal vervolgens aan den kommandant der tweede linie den last doen geworden, om de bataillons derzelve in *colonnes d'attaque* te formeren.

567. De kommandant der tweede linie zal alsdan kommanderen;

1. *Colonnes d'attaque.*

568. De kommandanten der bataillons van de twee-

tweede linie, dit kommando herhaald hebbende, zullen daarop terſtond laten volgen: 1. *Met regter- en linker-pelotons op het midden* = IN KOLONNE; 2. *Bataillon, links en regts* = OM. En de kommandant der tweede linie zal vervolgens kommanderen:

2. *Gezwinden pas* = MARSCH.

569. Op dit, ſchielijk herhaalde, kommando, zal de *colonne d'attaque* in ieder bataillon worden geformeerd, zoo als dit in de bataillons-ſchool is voorgeſchreven.

570. De tweede linie zal in deze poſitie blijven ſtaan tot dat de eerſte linie haar zal zijn doorgetrokken, ten zij de kommandant *en chef* verkoos haar met den *pas de charge* te doen vooruitgaan, om de retraite der eerſte linie te dekken, waartoe hij alsdan den last aan haren kommandant zal geven.

571. Wanneer de retirerende eerſte linie ter hoogte van de tweede gekomen is, zullen de kommandanten der bataillons van de eerſte linie, die pelotons, welke zich tegen over de *colonnes d'attaque* der tweede linie bevinden, door den ſchuinſchen marsch achter hunne linker- en regter-nevenpelotons doen verdubbelen, en zoo dra zij de tweede linie zijn doorgetrokken, op gelijke wijze weder in linie herſtellen.

572. Indien de tweede linie geen bevel ontvangen heeft in kolonne te avanceren, zal derzelver kommandant, zoo dra de eerſte haar is doorgetrokken, de kolonne doen déploijeren, en de voorgeſchrevene vuren doen verrigten.

573.

Digitized by Google

573. De eerſte linie zal retirerende blijven doormarcheren tot op den, door den kommandant *en chef* bepaalden, afſtand van de tweede, aldaar halt houden, en zich in front herſtellen, zich vervolgens, wanneer de tweede linie retireert op de hierboven voorgeſchrevene wijze in *colonnes d'attaque* formerende.

574. Indien de kommandant *en chef*, in plaats van de eerſte linie te doen retireren, de tweede wilde doen avanceren, zal hij den last hiertoe aan den kommandant der tweede linie doen geworden, en hem den afſtand bepalen, welken hij de eerſte linie moet voorbij trekken; hij zal ook den kommandant der eerſte linie van deze beweging verwittigen.

575. De kommandant der tweede linie zal alsdan de hierboven, in n°. 567, voorgeſchrevene kommando's doen, en vervolgens, de kolonnes geformeerd ziende, kommanderen:

1. *Kolonnes voorwaarts.*

576. Op dit, herhaald wordende, kommando, zullen de kommandanten der bataillons terſtond doen volgen: *Guides op het midden*; en de adjudanten-onderofficieren zullen zich op zes paſſen vóór de guides van het midden ſtellen, en aldaar door den bataillons-kommandant op deze gerigt worden. De adjudanten-onderofficieren zullen aldaar blijven marcheren in eene regte lijn op dat gedeelte van het, in de eerſte linie, voor hen ſtaande bataillon, het welk zich juist voor hen bevindt, en deze lijn verlengen, wanneer zij de eerſte linie zijn doorgetrok-

ken

ken door de middelen, in nº. 79. der pelotons-school, en in nº. 303. hierboven voorgeschreven.

577. De kommandant der tweede linie zal verder kommanderen:

1. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

578. Op dit, schielijk herhaalde, kommando, zullen zich alle de kolonnes in beweging stellen.

579. De tweede linie op omtrent veertig passen de eerste genaderd zijnde, zullen de bataillons-kommandanten dezer laatste, de beide pelotons hunner bataillons, welke de aankomende kolonnes dekken of marqueren, op de regts en links neven hen staande pelotons doen verdubbelen, zoo als zulks voor de sectiën in nº. 601 en volgende der bataillons-school is voorgeschreven, en zoo dra de tweede linie is doorgetrokken, deze pelotons weder op hunne plaats van bataille herstellen.

580. De tweede linie, op den bepaalden afstand vóór de eerste gekomen zijnde, zal halt houden op de kommando's van haren kommandant, welke vervolgens de kolonnes zal doen déploijeren, en de gelaste vuren beginnen.

581. Wanneer de kommandant *en chef* verkiest de beweging te vervolgen, zal hij zulks aan de eerste linie doen gelasten, welke alsdan zich zal gedragen naar hetgeen hierboven in nº. 567 en 575 en volgende voor de twee-

Digitized by Google

tweede linie is voorgeſchreven, welke op hare beurt het in nº. 579 bepaalde zal verrigten.

582. Indien de kommandant *en chef* het noodig oordeelt, de avancerende *colonnes d'attaque* met de bajonet te doen aanvallen, zal hij dit aan den kommandant dier linie doen gelasten, welke daarop, zoo dra hij de voorſte linie is doorgetrokken, zal kommanderen:

Velt de geweren.

Op dit, door de bataillons-kommandanten, ſchielijk herhaalde kommando, zullen de aan het hoofd der kolonnes marcherende afdeelingen het geweer vellen.

De kommandant der linie zal vervolgens den ſtormmarsch doen ſlaan door de tamboers van het naast bij hem zijnde bataillon, hetgeen alsdan door alle tamboers der aanvallende linie moet worden gevolgd.

ARTIKEL 14.

Voorzieningen tegen de kavalerij.

583. Men onderſtelle, dat eene kolonne van vier bataillons, met den regtervleugel aan het hoofd, in een vlak land, met pelotons marchere, en op de beide flanken door huzaren of kavalerij kunne verontrust worden. Alsdan zal de kommandant *en chef* de kolonne tot op ſectiën-distantie doen oprukken, voorts in den marsch de diviſiën formeren, en, nadat dit volbragt is, het kommando doen:

Digitized by Google

(1) *Kolonne tegen de kavalerij.*

584. Nadat dit kommando herhaald is, zal hij nogmaals tot op fectiën-distantie doen oprukken.

585. De kommandanten der drie laatſte bataillons zullen ieder deszelfs voorſte divifie, op omtrent anderhalven pelotons-afſtand van het achterſte des onmiddellijk voorgaanden bataillons, doen halt houden.

586. Onderwijl deze toebereidſelen gemaakt worden, zullen de kanons der regimenten zich, op het bevel, dat de kommandant *en chef* aan derzelver kommandanten zenden zal, op de beide flanken der kolonne, ter hoogte van de tusſchenwijdte tusſchen hunne aanhoorige bataillons, vervoegen, en zullen de kruidwagens hunne toebehoorende ſtukken volgen.

587. Als de kolonne in deze orde ſtaat, zal de kommandant *en chef* haar in den *pas de route* of in den tijdmatigen pas wederom doen aanmarcheren, en, wanneer hij het noodig oordeelt eenige manſchappen uit het derde gelid der divifiën doen uitrukken, die zich op de beide flanken, vijftien of twintig paſen van de kolonne, begeven, en op de vijandelijke huzaren of kavaleristen, welke onder het bereik van het geweer komen, ieder op zich zelve naar willekeur vuren zullen. Deze ſcherpſchutters (*tirailleurs*) zullen den marsch der kolonne, ten naaste bij ter hoogte hunner divifie, volgen; en het ka-

(1) PL. XL. *fig.* 1.

kanon zal aan hunne binnenzijde, op omtrent acht of tien pasſen zijdelings van de kolonne, voortrukken.

588. De kolonne zal in dezer voege, zoo lang zij kan, blijven doormarcheren. Doch zoo dra de kommandant *en chef* ziet, dat de vijand met geweld nadert, en zich tot den aanval gereed maakt, zal hij de kolonne doen halt houden, het appèl doen ſlaan, om de *tirailleurs* weder ieder in deszelfs diviſie te doen inrukken, en vervolgens kommanderen:

1. *Het quarré formeren.*

589. (1) Nadat dit kommando herhaald is, zal de kommandant der tweede diviſie van het hoofd der kolonne dezelve achter de voorſte, tot op éénen pas afſtands van de rotſluiters, doen oprukken, terwijl de voorſte diviſie zich niet bewegen zal.

590. De kommandant van de op één na laatſte diviſie der kolonne, zal dezelve achter de onmiddellijk vóórgaande, tot op éénen pas afſtands van de rotſluiters, en de kommandant van de laatſte diviſie dezelve, op gelijke wijze, achter de op één na laatſte doen opſluiten.

591. De adjudant en adjudant-onderofficier van het voorſte bataillon zullen zich op eenigen afſtand vóór,

(1) Pl. XL. *fig.* 2.

Digitized by Google

vóór, en met het gezigt naar, den linker- en regterguide van de voorſte diviſie der kolonne ſtellen, en ten ſpoedigſte de linker- en regter-guides van de volgende diviſien op die van de laatſte diviſie der kolonne rigten; en de adjudant-onderofficier van het laatſte bataillon zal de guides der achterſte diviſie waarſchuwen, van zich niet te verplaatſen, en de geweren regt op en neêr vóór het midden van het ligchaam omhoog te houden.

592. Zoo dra de guides gerigt zijn, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. *Met ſectiën regts en links zwenkt.*

593. Nadat dit kommando herhaald is, zullen de kommandanten der ſectiën, die hetzelve moeten uitvoeren, zich ieder vóór het midden van deszelfs ſectie begeven, en dezelve verwittigen aangaande de beweging, welke zij moet doen.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

3. MARSCH.

594. Op de vaardige herhaling van dit kommando door de bataillons- en diviſie-kommandanten, met uitzondering van die der twee voorſte en der twee achterſte diviſiën der kolonne, zullen de beide regter-ſectiën van iedere diviſie zich *regts in bataille*, en de beide linker-ſectiën van iedere zich *links in bataille* formeren.

595.

Digitized by Google

595. De ſectie-kommandanten zullen, na hunne ſectiën te hebben doen halt houden, zich in het alignement ſtellen, en het kommando doen, die van de beide regter-ſectiën van elke diviſie, *links* = RIGT U, en die van de beide linker-ſectiën van iedere diviſie, *regts* = RIGT U.

596. De twee voorſte diviſiën der kolonne zullen zich niet bewegen; doch de beide achterſte diviſiën zullen, op het kommando van hare wederzijdſche kommandanten, *regtsom keert* maken, en de rotſluiters van iedere derzelve zich achter het eerſte gelid, nu het derde geworden, van hunne diviſie begeven.

597. Men kan de regter-flankdiviſie van het voorſte bataillon, en de linker-flankdiviſie van het laatſte bataillon, in pelotons op de flanken der twee voorſte en twee achterſte diviſiën der kolonne plaatſen, in dier voege, dat zij dezelve dekken.

598. De kanons zullen geſteld worden vóór de tusſchenruimten (*intervalles*) tusſchen de bataillons, welke men met de kruidkisten (*caiſſons*) zal afſluiten.

599. Nadat het quarré geformeerd is, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

4. *Guides* = INGERUKT.

600. Op dit, door de bataillons-kommandanten herhaald wordende, kommando, zullen de guides,

die vóór de buitenſte ſectiën der beide flanken ſtaan, hunne plaatſen van bataille weder innemen, en de kommandanten der ſectiën, welke zich *regts in bataille* geformeerd hebben, zich op den regtervleugel hunner ſectiën vervoegen.

601. De kommandanten der twee voorſte en der twee achterſte diviſiën, zullen insgelijks hunne plaatſen van bataille weder innemen, en die der beide achterſte diviſiën zich in het derde gelid, nu het eerſte geworden, hunner diviſie ſtellen.

602. De kommandant *en chef*, de hoofdofficieren, de adjudanten en adjudanten-onderofficiers, gelijk mede de tamboers en muzikanten, zullen zich binnen het quarré plaatſen.

603. Indien de kommandant *en chef* het twee-gelederen-vuur wil laten doen, zal hij kommanderen:

1. *Twee-gelederen-vuur.*

604. De bataillons-kommandanten zullen terſtond, na dit kommando herhaald te hebben, daarop laten volgen: *Binnenſte ſectiën in* (den) *arm* = 'T GEWEER.

605. De binnenſte ſectiën zullen hierop het geweer in den arm nemen, en de bataillons-kommandanten verder kommanderen: *Buitenſte ſectiën* = VAARDIG.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2.

Digitized by Google

2. *Chargeert.*

606. Op dit, door de bataillons-kommandanten herhaald wordende, kommando, zullen de buitenſte ſectiën het twee-gelederen-vuur verrigten, hetwelk van den regtervleugel van iedere ſectie zal aanvangen. De voorſte en achterſte diviſie zullen insgelijks het twee-gelederen-vuur uitvoeren, hetzelve beginnende van den regtervleugel van ieder peloton.

607. De binnenſte ſectiën en diviſiën zullen, zonder te vuren, met het geweer in den arm blijven ſtaan.

608. Indien de vijand, in weêrwil van het vuur der buitenſte ſectiën en van het kanon, avanceren mogt, om den aanval te doen, zou de kommandant *en chef* moeten kommanderen:

1. *Binnenſte ſectiën opgeſloten.*

609. (1) Op dit, door de bataillons-kommandanten herhaald wordende, kommando, zullen de rotſluiters der buitenſte ſectiën van iedere zijde zich achter de binnenſte ſectiën, en de rotſluiters der buitenſte diviſie van het voorſte en achterſte der kolonne zich achter de binnenſte diviſie begeven.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

610.

(1) PL. XL. *fig.* 3.

Digitized by Google

610. Op dit, door de bataillons-kommandanten ſchielijk herhaald wordende, kommando, zullen de binnenſte ſectiën, gelijk mede de binnenſte diviſie van het voorſte en achterſte der kolonne, achter de buitenſte ſectiën en diviſiën, tot op éénen voet afſtands van het laatſte gelid, opſluiten.

611. Om, nadat de aanval is afgeſlagen, het vuur te doen eindigen, zal de kommandant *en chef* eene roffel doen ſlaan. Op dit teeken zal het vuur ophouden, en zullen de buitenſte ſectiën hunne geweren laden en op ſchouder brengen.

612. Wanneer de kommandant *en chef* de kolonne wil herſtellen, zal hij het kommando doen:

1. *Herſtelt de diviſiën.*

613. (1) En de bataillons-kommandanten zullen, na dit kommando herhaald te hebben, daarop dadelijk laten volgen: 1. *Bataillon, links en regts uit de flank;* 2. *Links- en regts-* = OM; 3. *Met ſectiën, met rotten links en regts.*

614. Op het eerſte kommando, zullen de kommandanten der binnenſte en buitenſte ſectiën van de beide flanken hunne onderhoorige ſectiën verwittigen, dat dezelve linksom, of regtsom, zullen moeten maken.

615.

(1) Pl. XL. *fig.* 4.

Digitized by Google

615. De kommandanten der twee voorſte diviſiën zullen dezelve waarſchuwen, van zich niet te verplaatſen.

616. De kommandanten der twee achterſte diviſiën zullen deze verwittigen, dat door dezelve regtsom keert zal moeten gemaakt worden.

617. Op het tweede kommando, zullen de binnenſte en buitenſte ſectiën van de regterflank *linksom*, die van de linkerflank *regtsom*, en de beide achterſte diviſiën *regtsom keert* maken.

618. En op het derde, zullen de kommandanten van de ſectiën der beide flanken hunne ſectiën waarſchuwen aangaande de beweging, welke door dezelve zal moeten worden gedaan.

Vervolgens zal de kommandant *en chef* kommanderen:

2. MARSCH.

619. Op dit, door de bataillons-kommandanten ſpoedig herhaald wordende, kommando, zullen de ſectiën van de regterflank met rotten links, en die van de linkerflank met rotten regts wenden. De beide binnenſte ſectiën van elke diviſie zullen naar elkander toe marcheren, om zich zamen te voegen, en halt houden op het kommando harer wederzijdſche kommandanten. De buitenſte ſectiën zullen het achterſte rot der binnenſte ſectie van hare diviſie volgen, en op het kommando harer wederzijdſche

Digitized by Google

kommandanten halt houden op het oogenblik, wanneer de divisie geformeerd is; en alsdan zal de kommandant der divisie kommanderen: 1. *Divisie*; 2. FRONT.

620. Gedurende dat men de divisiën formeert, zullen die van het hoofd der kolonne ieder den sectiën-afstand tusschen zich en de divisie, welke haar onmiddellijk opvolgt, op het kommando van haren kommandant, hernemen, doch de beide divisiën van het achterste der kolonne zich niet verplaatsen; en de achterste divisie zal haren afstand niet eer, dan wanneer de kolonne zich wederom in marsch begeeft, hernemen.

621. Indien er pelotons-flankeurs op de hoeken stonden, zouden zij hunne plaats vóór en achter de kolonne, onderwijl dezelve zich herstelde, weder moeten innemen.

622. Nadat de kolonne wederom geformeerd is, zal de kommandant *en chef* haar, op de voorgeschrevene kommando's en vastgestelde wijze, weder doen aanmarcheren, en op nieuw *tirailleurs*, tot het verwijderen van den vijand, doen uitrukken. Het kanon zal ter hoogte van de tusschenruimten der bataillons voortgevoerd worden.

Bemerkingen betrekkelijk de stelling tegen de kavalerij.

623. Men zal de hoeken van het quarré dekken met

met de voorwagens (*les avant-trains*) der ſtukken. Indien er pelotons-flankeurs op de hoeken ſtaan, zullen zij zich achter het vóórſpan plaatſen; en zoo er geene flankeurs mogten zijn, zou men hen op de hoeken door manſchappen doen vervangen, welke men trekken zou uit het achterſte gelid der binnenſte ſectiën van het quarré.

624. Indien, niettegenſtaande het vuur uit het kanon en geweer, de kavalerij deszelfs aanval voortzette, om met geweld in het quarré in te breken, zouden de buitenſte ſectiën moeten blijven voortgaan met vuren, tot dat de vijand zich zeer digt bij haar bevond, en alsdan de bajonet moeten vóór houden. De binnenſte ſectiën zouden vaardig maken, en de drie ſtaande gelederen op de ruiters mikken, hun geweer met de tromp op de borst derzelve losſen, en daarna de bajonet vooruit ſteken, zonder eenigermate te wankelen. Ook zouden de gelederen ſterk tegen elkander moeten aanleunen, om den ſchok des te beter te weêrſtaan.

625. Twee of vier bataillons in orde van bataille, bedreigd van omſingeld te worden, zouden de hierboven bepaalde ſtelling kunnen nemen, door zich eerst, op de diviſie van het midden, in eene diviſie-kolonne, op ſectiën-afſtand, met den regter- of linkervleugel aan het hoofd, zamen te trekken.

626. Wanneer eene geſlotene kolonne van eenige

Digitized by Google

bataillons door de vijandelijke kavalerij bedreigd wierd, zou zij de navolgende ſtelling moeten nemen.

627. De twee voorſte diviſiën zouden zich niet moeten verplaatſen, de beide achterſte zouden regtsom keert, en alle de overige regts- en linksom maken: en alsdan zouden de voorſte en de achterſte diviſie, en de drie regter- en drie linker-vleugelrotten van ieder der overige het twee gelederen-vuur verrigten.

628. Eene kolonne van een enkel bataillon zal, wanneer zij bedreigd wordt, van door de kavalerij te worden aangevallen, altijd deze ſtelling nemen.

QUARRÉS OP DRIE GELEDEREN.

Quarré parallel aan de lijn van bataille.

629. De kommandant *en chef* dit quarré met diviſiën op den regtervleugel van een regiment of brigade willende formeren, zal hiertoe kommanderen:

1. *Quarré op den regtervleugel parallel aan de linie.*

630. Dit kommando, door de bataillons-kommandanten herhaald, zullen deze terſtond daarop laten volgen: 1. *Met diviſiën regts* (of *regts achterwaarts*) = IN KOLONNE, (naardien zij de waarſchuwing hierom-

omtrent door of van wege den kommandant *en chef* zullen hebben ontvangen): 2. MARSCH, (of 2. *Regts uit de flank*; 3. *Regts* = OM; 4. MARSCH).

631. De kommandant *en chef* zal vervolgens kommanderen:

2. *Op pelotons-distantie opgerukt.*

En dit kommando, door de bataillons-kommandanten herhaald zijnde:

3. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

632. Op dit, door de bataillons- en divisie-kommandanten schielijk herhaalde, kommando, rukt de kolonne op pelotons-distantie op, zich gedragende naar hetgeen hierboven, in n°. 100 en volgende, is bepaald; met dit onderscheid, dat de kommandant der, op één na de, voorste divisie, buiten zijnen pelotons-afstand, nog die, van de diepte van drie gelederen, moet nemen, en dat de achterste divisie op de voorlaatste geheel opsluit.

633. De adjudant en adjudant-onderofficier van het voorste bataillon, zullen zich op eenigen afstand vóór, en met het gezigt naar, den linker- en regter-guide van de voorste divisie der kolonne stellen, en ten spoedigste de linker- en regter-guides der overige divisiën, op die van de laatste divisie der kolonne rigten. De adjudant en adjudant-onderofficier van het laatste bataillon zullen de guides der achterste divisiën waarschuwen van zich niet te ver-

Digitized by Google

verplaatſen, en hunne geweren regt op en neêr, met de kolf omhoog, voor het midden van het lijf te houden.

634. De kommandant *en chef* de kolonne aldus geformeerd ziende, zal kommanderen:

1. *Pelotons, regts en links zwenkt.*

2. *Formeert het quarré.*

635. Op deze, door de bataillons-kommandanten herhaalde, kommando's, zullen zich de *divifie*-kommandanten vóór de onevene, en de pelotons-kommandanten vóór de evene pelotons ſtellen, en dezelve waarſchuwen, de eerſte dat zij regts, en de tweede dat zij links moeten zwenken, de kommandant der voorſte divifie waarſchuwt dezelve van onbewegelijk te blijven ſtil ſtaan, en die der achterſte, dat zij moet regtsom keert maken.

636. De kommandant *en chef* zal verder kommanderen:

3. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

637. Op dit, door de bataillons- en pelotonskommandanten ſchielijk herhaalde, kommando, zwenken de pelotons, uitgezonderd die der voorſte divifie, regts en links in bataille, de achterſte divifie maakt regtsom keert, op de kommando's van haren kommandant, ingevolge de grondregelen voor het vuur achterwaarts bepaald.

De

Digitized by Google

De kommandant *en chef* het quarré geformeerd ziende, zal kommanderen:

4. *Guides* = INGERUKT.

Welk kommando door de bataillons-kommandanten wordt herhaald.

638. De hoofdofficieren, adjudanten, adjudanten-onderofficiers, ſappeurs, muzikanten en tamboers, begeven zich, op de ſpoedigſte wijze, in het quarré, gedurende de zwenking der pelotons, gaande hiertoe door de, naast bij hen zijnde, opening.

639. Het quarré zal zoodanig moeten te zamen gevoegd zijn, dat men nergens openingen aantreft.

640. De kommandant *en chef*, het quarré willende breken of de kolonne herſtellen, zal kommanderen:

Herſtelt de diviſiën.

En dit kommando door de bataillons-kommandanten herhaald zijnde, zullen deze hierop terſtond doen volgen:

Achterwaarts regts en links = RIGT U.

641. Op dit kommando maken de regter-vleugellieden der onevene pelotons linksom, en de linkervleugellieden der evene pelotons regtsom. De pelotons-kommandanten rigten hunne pelotons op deze vleugellieden, gaande de pelotons-kommandanten der evene pelotons hiertoe op hunnen linkervleugel. De voor-

Digitized by Google

voorſte diviſie blijft ſtil ſtaan, doch de achterſte herwint eene pelotons-distantie, marcherende met verkeerd front, maakt dan halt, herſtelt zich in front, en rigt zich links. Op het kommando *ſtaat*, na de rigting, gaan de diviſie- en pelotons-kommandanten, gelijk mede de guides, weder op hunne plaatſen in kolonne.

642. De kommandant *en chef*, de kolonne op heele distantiën willende herſtellen, zal kommanderen:

1. *Op heele distantie achterwaarts opent u.*

643. De bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebbende, zullen daarop terſtond laten volgen: 1. *Bataillon, regtsom* = KEERT; 2. *Kolonne voorwaarts*; 3. *Guides regts.*

De kommandant *en chef* zal verder kommanderen:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

644. Op dit, door de bataillons- en diviſie-kommandanten ſchielijk herhaalde, kommando, treden alle diviſiën, uitgenomen de regter-vleugeldiviſie van het eerſte bataillon, met den tijdmatigen of gezwinde pas aan.

645. De kommandant der tweede of volgende diviſie, zal deze, zoo dra zijn regter-guide de helft van hare uitgeſtrektheid heeft doorloopen, doen halt houden, in front herſtellen en links rigten; de overige diviſiën zullen ieder op hare beurt, zoo dra zij haren afſtand herwonnen hebben, hetzelfde verrigten.

646.

Digitized by Google

646. De adjudant-onderofficier van het linkervleugelbataillon zal naauwkeurig acht geven van de lijn van bataille niet te doorsnijden, hiertoe punten vóór zich in het oog nemende; de adjudanten der overige bataillons zullen zorg dragen, dat de guides hunner bataillons, naauwkeurig in de rigting van dien adjudant-onderofficier blijven marcheren.

647. De laatste divisie haren afstand hernomen hebbende, zal de kommandant *en chef* kommanderen:

1. *Links in bataille.*
2. MARSCH.

Welke kommando's herhaald en uitgevoerd zullen worden, zoo als hierboven, in n°. 131 en volgende, is voorgeschreven.

648. De kommandant *en chef* het quarré verkiezende op den linkervleugel te formeren, zal hiertoe kommanderen:

Quarré op den linkervleugel, parallel aan de linie.

649. Deze beweging zal op de tegenovergestelde wijze, doch naar dezelfde regels als op den regtervleugel, worden uitgevoerd.

650. Indien de kommandant *en chef* verkiest het quarré op het midden der linie te formeren, zal hij hiertoe kommanderen:

Quarré op het midden, parallel aan de linie.

651.

Digitized by Google

651. Dit kommando zal door alle de bataillons-kommandanten der linie worden herhaald; die der bataillons, welke den regtervleugel der linie uitmaken, zullen terstond daarop laten volgen: 1. *Met divisiën links* = IN KOLONNE; 2. MARSCH; en die der bataillons, welke den linkervleugel uitmaken: 1. *Met divisiën regts* = IN KOLONNE; 2. MARSCH.

652. De kommandant *en chef* zal alsdan kommanderen:

2. *Op pelotons-distantie* = OPGERUKT.

653. Op dit, door de bataillons-kommandanten herhaalde, kommando, zal zich de adjudant van het voorste der regts in kolonne staande bataillons, en die van het voorste der links in kolonne staande bataillons, op eenen divisie-afstand van elkander stellen.

Waarop de kommandant *en chef* zal kommanderen:

3. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

654. Op dit, schielijk herhaalde, kommando, zullen de beide vleugels zich naar het midden in beweging zetten, om op pelotons-afstand op te rukken: de, naast bij het midden staande, divisiën zullen op de adjudanten hunner bataillons gerigt worden, alzoo eenen divisie-afstand tusschen zich latende. De regter-vleugeldivisie der links in kolonne zijnde bataillons en de linker-vleugeldivisie der regts in kolonne zijnde bataillons, zullen geheel, op de onmiddellijk vóór hen zijnde divisiën, opsluiten, en vervolgens bij het formeren van het quarré, beide regtsom keert maken.

655.

Digitized by Google

655. De kommandant *en chef* zal vervolgens het quarré doen formeren op de hierboven voorgeſchrevene kommando's en wijze. De aan het hoofd der beide kolonnes ſtaande diviſiën zullen nu, gelijk als de andere, met pelotons regts en links zwenken.

656. De kolonne zal door de achterwaartſche rigting, als boven, herſteld worden, en de kommandant *en chef* de distantiën willende doen hernemen, zal kommanderen:

1. *Naar de beide vleugels op heele distantie, opent u.*

657. Op dit herhaalde kommando, zullen de bataillons-kommandanten laten volgen: 1. *Bataillon, regtsom keert;* 2. *Kolonne voorwaarts;* en die van den regtervleugel: 3. *Guides links;* en die van den linkervleugel: 4. *Guides regts.* De adjudanten der in het midden ſtaande bataillons, zullen zich terſtond op eenen dubbelen diviſiën-afſtand, met nog twintig paſſen daarenboven, van elkander ſtellen.

658. De kommandant *en chef* zal vervolgens kommanderen:

2. MARSCH.

659. Op dit, door de bataillons- en diviſie-kommandanten ſchielijk herhaalde, kommando, zullen zich de beide kolonnes in beweging ſtellen, en hunne distantiën hernemen. Iedere diviſie-kommandant herſtelt zijne diviſie in front, en rigt dezelve naar de zijde, alwaar de guides genoemd zijn. De kommandanten, der op het midden geſtaan hebbende, diviſiën,

doen dezelve bij de adjudanten hunner bataillons halt houden.

660. De adjudanten-onderofficieren der vleugelbataillons moeten de grootste oplettendheid hebben van de lijn van bataille niet te doorsnijden, maar het hoofd der kolonnes alzoos een weinig binnenwaarts derzelve houden.

661. De kommandant *en chef*, de distantiën hernomen ziende, zal kommanderen:

1. *Regts en links in bataille.*

2. MARSCH.

662. Op deze, herhaald wordende, kommando's, zullen de bataillons, welke links in kolonne staan, zich regts, en die, welke regts in kolonne staan, zich links in bataille formeren.

Bemerkingen betrekkelijk het hernemen der distantiën achterwaarts.

663. Daar in deze beweging de kolonne met verkeerd front marcheert, en het beoordeelen der afstanden den kommandanten der divisiën, welke achter dezelve blijven marcheren, alzoo moeijelijker valt, zullen de guides der directie in het derde, nu eerste gelid, overgaan, en hunne pasen beginnen te tellen, van het oogenblik, dat de achter hen zijnde divisie halt maakt; en wanneer zij een getal pasen, gelijk aan het getal rotten van één peloton, min

min een achtſte gedeelte, gemaakt hebben, zullen zij blijven ſtil ſtaan, zich in front herſtellen, en door den adjudant in de rigting bevestigd worden; de kommandant der diviſie, zal dezelve bij zijnen guide doen halt houden, in front herſtellen en op den guide rigten.

QUARRÉ PERPENDICULAIR AAN DE LINIE.

664. De kommandant *en chef*, het quarré perpendiculair aan de linie, op een der uiteinden van dezelve, willende formeren, zal kommanderen:

1. *Quarré, op den regtervleugel voorwaarts* (of *achterwaarts*), *perpendiculair aan de linie.*

665. Dit kommando door de bataillons-kommandanten herhaald zijnde, zullen deze daarop laten volgen: 1. *Met diviſiën op pelotons-diſtantie* = IN KOLONNE; 2. *Op de regter-diviſie van het eerſte bataillon voorwaarts* (of *achterwaarts*) = IN KOLONNE; 3. *Bataillon, regts uit de flank;* 4. *Regts-* = OM.

666. De kommandant *en chef* zal verder kommanderen:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

667. Op dit, ſchielijk herhaald wordende, kommando, zal de linie zich in kolonne op pelotonsdiſtantie zamentrekken, zoo als zulks in n°. 56 en volgende hierboven is verklaard, met uitzondering

der op één na de voorſte diviſie, welke de diepte van drie gelederen meer dan eene pelotons-distantie moet nemen, en de achterſte diviſie der kolonne, welke zich geheel opgeſloten, achter de voorlaatſte moet ſtellen, zoo de beweging achterwaarts geſchiedt; en zoo de kolonne voorwaarts wordt geformeerd, zal de tweede diviſie van den regtervleugel zich geſloten voor de eerſte ſtellen, en de laatſte diviſie der linie, de diepte van drie gelederen meer, dan eene pelotons-distantie van de voorlaatſte nemen.

668. De kommandant *en chef* zal het quarré vervolgens doen formeren, en de kolonne herſtellen, door de middelen en kommando's, hierboven in n°. 635, en n°. 640 en volgende, is bepaald.

669. Het déploijement zal vervolgens op de wijze, als voor de geſlotene kolonnes is bepaald, geſchieden.

670. Indien de kommandant *en chef* het quarré op den linkervleugel verkiest te formeren, zal hij kommanderen:

1. *Quarré, op den linkervleugel achterwaarts* (of *voorwaarts*), *perpendiculair aan de linie.*

671. De bataillons-kommandanten zullen alsdan de kommando's doen om de kolonne op de linkervleugeldiviſie te formeren, en het quarré wordt geformeerd, zoo als voor den regtervleugel is voorgeſchreven.

672.

Digitized by Google

672. Indien de kommandant *en chef* het quarré op eene der divisiën van het midden verkiest te formeren, bij voorbeeld: op de voorste divisie van het derde bataillon in eene linie van vier bataillons, zal hij kommanderen:

1. *Quarré, op de regter-flankdivisie van het derde bataillon, perpendiculair aan de linie.*

673. Op dit kommando, door de bataillons-kommandanten herhaald, zullen deze terstond laten volgen de kommando's, voorgeschreven om eene kolonne op pelotons-distantie op het midden te formeren, met den regtervleugel aan het hoofd; de voorste en achterste divisie der kolonne nemen in acht van zich in de kolonne te plaatsen, zoo als hierboven, in nº. 667, is voorgeschreven.

674. De kommandant *en chef* laat het quarré formeren en de divisiën herstellen, zoo als hierboven is voorgeschreven, en vervolgens de kolonne op die divisie déploijeren, die hij goedvindt te bepalen.

675. Indien de kommandant *en chef* begeerde de lijn van bataille te stellen op de rigting eener divisie van het midden, zal hij, tot het déploijeren der kolonne, bij voorbeeld, op de vierde divisie van het tweede bataillon, kommanderen:

1. *Kolonne, op de vierde divisie van het tweede bataillon, in dezelfde directie déploijeren.*

Digitized by Google

676. Op dit, herhaald wordende, kommando, zal de adjudant van het genoemde bataillon, ſchielijk twee jalonneurs voor de beraalde diviſie ſtellen, en de bataillons-kommandanten zullen de, tot het déploijement op het midden noodige, kommando's doen.

677. De kommandant *en chef* kommandeert verder:

2. MARSCH (of *gezwinden pas* = MARSCH).

678. Op dit, door de bataillons- *en* diviſie-kommandanten ſchielijk herhaalde, kommando, zal de beweging beginnen. De diviſie-kommandanten, welke zich vóór de rigtings-diviſie bevinden, zullen, in plaats van het kommando: (*Zoo veelſte*) *diviſie halt en front*, kommanderen: 1. (*Zoo veelſte*) *diviſie, regts uit de flank*; 2. MARSCH; 3. *Guide regts*, en op deze wijze met verkeerd front, door de lijn van bataille heen trekken, op twee paſſen achter dezelve, de diviſie in front herſtellen, en op de rigtings-diviſie rigten, zoo als bij het déploijement is bepaald.

679. Deze wijze van de diviſiën uit de flank te doen marcheren, om zich op de lijn van bataille te begeven, kan ook door de, achter de rigtings-diviſie ſtaande, diviſiën worden gebezigd, hetgeen de beweging altoos aanmerkelijk zal verſnellen.

Orde, waarin de regimenten défileren moeten.

680. Om te doen *défileren*, zal de kommandant

en

en chef doen zwenken het zij *met pelotons regts of links* of wel *achterwaards in kolonne*, en vervolgens kommanderen:

Om te défileren.

681. Na de herhaling van dit kommando, zullen, van ieder regiment der kolonne, de muzikanten en tamboers zich aan het hoofd van hun regiment vervoegen.

682. De kommandant *en chef* zal vervolgens de kolonne, met het geweer in den arm, in den gewonen pas doen voortmarcheren; daarbij in acht nemende, van de guides te doen nemen aan de zijde, alwaar de perſoon, aan wien men de eerbewijzingen doen moet, zich bevindt.

683. De regimenten zullen, onder het marcheren, eene onderlinge tusſchenwijdte van omtrent veertig paſen aannemen.

684. Als het voorſte der kolonne den perſoon, aan wien de eerbewijzingen moeten gedaan worden, tot op omtrent vijftig paſen is genaderd, zal de kommandant van het eerſte bataillon voor denzelven het geweer doen ſchouderen, en de muzijk eenen aanvang nemen.

685. Wanneer de tamboers en muzikanten van het eerſte regiment gedéfileerd hebben, zal de tamboer-majoor dezelve op eenige paſen afſtands aan gene zijde, en regt tegen over den perſoon, aan wien

wien men de eerbewijzingen doet, formeren. De muzikanten zullen blijven doorſpelen, tot dat het laatſte peloton van het regiment gedéfileerd heeft, en alsdan ophouden en, even als de tamboers, achter hun regiment opfluiten.

686. Alle de bataillons der kolonne zullen, op het kommando hunner wederzijdſche kommandanten, het geweer ſcherp op ſchouder nemen, naar mate dat zij tot op vijftig pasſen van den perſoon komen, aan wien men de eerbewijzingen doet, en zullen daarna op gelijke wijze het geweer weder in den arm nemen, wanneer hunne laatſte afdeeling denzelven omtrent een even groot aantal pasſen voorbij is.

687. Zoo dra de muzijk van het eerſte regiment ophoudt, zal die van het volgende beginnen: en nadat de tamboers en muzikanten van het tweede regiment gedéfileerd hebben, zullen zij zich op dezelfde plaats, als te voren die van het eerſte, gaan formeren, en aldaar blijven ſtaan, onder het doen aanhouden der muzijk, tot dat de laatſte afdeeling van hun regiment hen voorbij is, achter welke afdeeling zij zich alsdan voegen zullen: en zoo zal dit blijven voortgaan van regiment tot regiment, tot aan het laatſte der kolonne.

688. De brigade-kommandanten zullen aan het hoofd hunner brigade, op vier pasſen afſtands vóór de hoofdofficieren, défileren, hebbende aan hunne linkerzijde hunnen adjudant.

689.

Digitized by Google

689. De regiments-kommandanten zullen défileren aan het hoofd van hun regiment, op vier passen afstands vóór den kommandant der eerste afdeeling, den luitenant-kolonel of bataillons-kommandant aan hunne linkerhand hebbende.

690. De kommandant van het tweede bataillon zal défileren op vier passen afstands vóór den kommandant der voorste afdeeling van zijn bataillon.

691. Wanneer de majoor bij het défileren présent is, zal hij zich plaatsen ter linkerhand van den luitenant-kolonel van zijn bataillon.

692. Indien de persoon, aan wien men de eerbewijzingen doet, zich te linkerzijde bevindt, zullen de brigade- en regiments-kommandanten zich plaatsen op de linkerhand van hunnen adjudant en van den luitenant-kolonel en majoor.

693. De adjudant van ieder bataillon zal défileren op de flank der kolonne, op omtrent zes passen afstands, aan de tegenovergestelde zijde van den persoon, aan wien de eerbewijzingen gedaan worden, en ter hoogte van de eerste afdeeling van zijn bataillon. De adjudant-onderofficier zal op gelijke wijze ter hoogte van de laatste afdeeling défileren.

694. De pelotons-kommandanten zullen défileren op twee passen afstands vóór het midden van hun peloton.

695. Alle de overige officieren en onderofficieren zul-

Digitized by Google

zullen op de plaatsen marcheren, welke hun bij den marsch in kolonne aangewezen zijn.

696. De soldaten en guides zullen, bij het défileren, het hoofd regtuit blijven houden; doch de hoofdofficieren en afdeelings-kommandanten den schouder een weinig terug trekken, en de oogen op den persoon vestigen, aan wien men de eerbewijzingen doet, wanneer zij denzelven voorbij gaan.

697. De vaandeldragers zullen, onder het défileren, in het gelid blijven.

698. De kommandant der kolonne zal van te voren twee adjudanten of twee officieren te paard afzenden, om zich, op omtrent honderd vijftig pasfen achter elkander, voorwaarts van het hoofd der kolonne te plaatsen. Deze officieren zullen front maken naar de regter- of linker-guides der kolonne, naar dat de persoon, aan wien de eerbewijzingen gedaan worden, zich aan de regter- of linkerzijde bevindt, en op hunne plaats blijven, tot dat de kolonne het défileren heeft voleindigd.

699. Indien de kolonne uit een groot aantal bataillons bestaan mogt, zou de kommandant *en chef* haar in den *pas de route* (langen wegs pas) kunnen doen aantreden: en alsdan zouden de bataillonskommandanten de gelederen moeten doen sluiten, den gewonen pas doen aannemen, en de geweren doen schouderen, naar mate dat de bataillons den persoon, aan wien de eerbewijzingen geschieden,

tot

Digitized by Google

tot op vijftig pasſen genaderd waren, en daarna den *pas de route* wèderom doen aannemen, zoo dra het achterſte van hun bataillon denzelven omtrent een even groot aantal pasſen zou voorbij wezen.

700. Indien de generaals-perſoon, welke de linie kommandeert, minder in rang is, dan degene, aan wien de eerbewijzingen moeten gedaan worden, of onder de orders van denzelven ſtaat, zal hij op vier pasſen afſtands vóór den kommandant der eerſte brigade défileren.

EINDE.

Digitized by Google

Digitized by Google

KOMMANDO-WOORDEN,

WELKE IN HET

REGLEMENT

OP DE

EXERCITIËN EN MANOEUVRES

DER

INFANTERIJ, enz.

VOORKOMEN.

SOLDATEN-SCHOOL.

EERSTE AFDEELING.

No.

4. *Hoofd* — REGTS.
— STAAT.
9. RUST.
11. *Geeft acht.*
— PELOTON.
13. *Peloton regts* (of *links*) *uit de flank.*
— *Regts* (of *links*) — OM.
15. *Peloton.*
— *Regtsom* — KEERT.

No.

SS *De kommando's worden in die van Waarſchuwing en*
S *die van Uitvoering onderſcheiden: de eerſte zijn door* curſijf *of* loopende, *de laatſte door* KAPITALE *of* HOOFD-*letteren uitgedrukt.*

Digitized by Google

No.
21. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
24. *Peloton.*
— HALT.
32. *Schuins regts.*
— MARSCH.
41. *Schuins regts.*
— MARSCH.
46. *Voorwaarts.*
— MARSCH.

TWEEDE AFDEELING.

No.
60. *Lading in twaalf tempo's.*
— *Laadt* — 'T GEWEER.
62. *Opent* — (de) PAN.
63. *Neemt* — (de) PATROON.
64. *Opent* — (de) PATROON.
65. *Kruid op* — (de) PAN.
66. *Sluit* — (de) PAN.
67. *'t Geweer* — LINKS.
69. *Patroon* — (in den) LOOP.
70. *Trekt uit* (den laad-) — STOK.
76. *Zet* — AAN.
78. *Steekt op* (den laad-) — STOK.
82. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
85. *Maakt* — VAARDIG.
90. AAN.
92. *Zet* — AF.
93. VUUR.
94. LAADT.
96. *Haan* — (in de) RUST.
98. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.

No.

Digitized by Google

No:

99. *Preſenteert* — 'T GEWEER.
101. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
103. *Zet af* — 'T GEWEER.
107. RUST.
110. *Geeft acht.*
— PELOTON.
112. *Inſpectie* — (van) 'T GEWEER.
116. *Bajonet* — OP.
118. *Laadſtok* — (in den) LOOP.
120. *Legt neêr* — 'T GEWEER.
122. *Neemt op* — 'T GEWEER.
124. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
126. *In* (den) *arm* — 'T GEWEER.
129. *Over* — 'T GEWEER.
130. *In* (den) *arm* — 'T GEWEER.
131. *Schoudert* — 'T GEWEER.
134. *Bajonet* — AF.
136. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
137. *Verdekt* — 'T GEWEER.
139. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
141. *Bajonet* — OP.
143. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
144. *Velt* — 'T GEWEER.
146. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
148. *Omlaag* — 'T GEWEER.
150. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
156. *Lading in vier tempo's.*
— *Laadt* — 'T GEWEER.
157. TWEE.
158. DRIE.
159. VIER.
162. *Gezwinde lading.*
— *Laadt* — 'T GEWEER.
166. *Pelotons-vuur.*

Digitized by Google

No.
166. *Peloton.*
— VAARDIG.
— AAN.
— VUUR.
— LAADT.
169. *Schuins regts* (of *ſchuins links*).
185. *Twee-gelederen-vuur.*
— *Peloton.*
— VAARDIG.
— *Chargeert.*
192. *Roffel.*
198. *Marqueert den pas.*
— MARSCH.
200. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
202. *Verandert den pas.*
— MARSCH.

DERDE AFDEELING.

No.
205. *Peloton voorwaarts.*
— *Guide links* (of *regts*).
— MARSCH.
212. *Schuins regts.*
— MARSCH.
— *Guide regts.*
214. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
— *Guide links.*
218. *Gezwinde pas.*
— MARSCH.
224. *Gewone pas.*

No.

Digitized by Google

No.

224. MARSCH.
228. *Achterwaarts.*
— MARSCH.
231. *Peloton regts* (of *links*) *uit de flank.*
231. *Regts* (of *links*) — OM.
— MARSCH.
238. *Met rotten regts* (of *links*).
— MARSCH.
240. *Regts* (of *links*) *uit de flank.*
— MARSCH.
242. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
249. *Regts* (of *links*) — RIGT U.
252. STAAT.
254. *Dat rot* (of *die rotten*) *achter* of *voor.*
256. *Achterwaarts regts* (of *links*) — RIGT U.
263. *Peloton regts zwenkt.*
— MARSCH.
269 *Peloton.*
— HALT.
271. *Links* (of *regts*) — RIGT U.
273. STAAT.
276. *Regts* (of *links*) *zwenkt.*
— MARSCH.
279. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
282. *Wendt links* (of *regts*).
— MARSCH.

Digitized by Google

PELOTONS-SCHOOL.

EERSTE LES.

No.

2. *Geeft acht.*
— PELOTON.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *Gelederen achterwaarts* — OPENT U.
6. MARSCH.
11. STAAT.
15. *Met rotten regts* — RIGT U.
17. *Regts* (of *links*) — RIGT U.
of wel
Achterwaarts regts (of *achterwaarts links*) — RIGT U.
22. *Preſenteert* — 'T GEWEER.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *Zet af* — 'T GEWEER.
— *Legt neder* — 'T GEWEER.
— *Neemt op* — 'T GEWEER.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *In den arm* — 'T GEWEER.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *Bajonet* — AF.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *Verdekt* — 'T GEWEER.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *Bajonet* — OP.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
— *Lading in twaalf tempo's.*
26. *Gelederen ſluit u.*
— MARSCH.
34. *In den arm* — 'T GEWEER.
of
Zet af — 'T GEWEER.
— RUST.
36. *Op de plaats* — RUST.

No.

Digitized by Google

TWEEDE LES.

No.

38. *Geeft acht.*
— PELOTON.
— *Op ſchouder* — 'T GEWEER.
44. *Pelotons-vuur.*
— *Chargeert.*
47. *Peloton.*
— VAARDIG.
— AAN.
— VUUR.
— LAADT.
50. *Twee-gelederen-vuur.*
— *Peloton.*
— VAARDIG.
— *Chargeert.*
56. *Slag op de trom.*
57. *Vuur achterwaarts.*
— *Peloton.*
— *Regtsom* — KEERT.
63. *In front herſtellen.*
— *Peloton.*
— *Regtsom* — KEERT.

DERDE LES.

No.

75. *Peloton voorwaarts.*
78. MARSCH.
81. *In den pas.*
88. *Peloton.*
— HALT.
90. *Verbetert de rigting.*

Digitized by Google

No.

91. *Schuins regts* (of *links*).
— MARSCH.
94. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
99. *Marqueert den Pas.*
— MARSCH.
100. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
101. *Gezwinden pas.*
— MARSCH.
103. *Gewonen pas.*
— MARSCH.
105. *Achterwaarts.*
— MARSCH.
109. *Peloton.*
— *Regtsom* — KEERT.
111. *Peloton voorwaarts.*
114. MARSCH.

VIERDE LES.

No.

119. *Peloton regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
125. *Met rotten regts* (of *links*).
— MARSCH.
128. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
131. *Met rotten te regterzijde in bataille.*
— MARSCH.
136. *In pelotons opmarcheren.*
— MARSCH.

No.

Digitized by Google

No.
140. *Guide links.*
142. *Guide regts.*
144 *In fectiën opmarcheren.*
— MARSCH.

VIJFDE LES.

No.
150. *Met fectiën regts in kolonne.*
— MARSCH.
152. *Sectie.*
— HALT.
154. *Links* — RIGT U.
155. STAAT.
157. *Met fectiën links in kolonne.*
— MARSCH.
160. *Regts* — RIGT U.
166. *Kolonne voorwaarts.*
— *Guide links.*
— MARSCH.
181. *Wendt links.*
— MARSCH.
187 *Regts zwenkt.*
— MARSCH.
189. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
198. *Kolonne.*
— HALT.
204. *Links* — RIGT U.
206. STAAT.
— *Links in bataille.*
— MARSCH.
207. *Sectie.*

Digitized by Google

No.
207. HALT.
209. *Regts* — RIGT U.
211. STAAT.
212. *Guides* — INGERUKT.
214. *Regts in bataille.*
— MARSCH.
215. *Sectie.*
— HALT.
217. *Links* — RIGT U.
219. STAAT.
220. *Guides* — INGERUKT.

ZESDE LES.

No.
224. *Een linker-* (of *regter-*) *rot achter.*
— MARSCH.
230. *Een regter-* (of *linker-*) *rot marcheert op.*
— MARSCH.
234. *Drie voorſte rotten marcheert op.*
— MARSCH.
242. *Kolonne voorwaarts.*
— *Guide links* (of *regts*).
— *Pas de route.*
— MARSCH.
243. *Over* — 'T GEWEER.
245. *Pas de route.*
— MARSCH.
248. *Achterſte gelederen opgerukt.*
— MARSCH.
252. *Formeert halve pelotons.*
254. MARSCH.
260. *Formeert het peloton.*

Digitized by Google

No.

263. MARSCH.
276. *Contra marcheren.*
— *Peloton regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— *Met rotten links.*
— MARSCH.
278. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
— *Regts* — RIGT U.
285. *Te regterzijde in bataille.*
— *Guide regts.*
289. *Wendt regts.*
290. MARSCH.
291. *Sectie.*
— HALT.
292. *Regts* — RIGT U.
296. *Regts* — RIGT U.
299. *Guides* — INGERUKT.
301. *Te linkerzijde in bataille.*
— *Guide links.*
305. *Wendt links.*
— MARSCH.
306. *Sectie.*
— HALT.
307. *Links* — RIGT U.
311. *Links* — RIGT U.
313. *Guides* — INGERUKT.

HANDGREPEN DER ONDEROFFICIEREN MET 'T GEWEER.

Bladz.

179. *Presenteert* — 'T GEWEER.
— *Op schouder* — 'T GEWEER.

Bladz.

Digitized by Google

Bladz.

180. *Zet af* — 'T GEWEER.
181. *Legt neer* — 'T GEWEER.
— *Neemt op* — 'T GEWEER.
— *Op schouder* — 'T GEWEER.
— *In den arm* — 'T GEWEER.
182. *Op schouder* — 'T GEWEER.
183. *Schoudert, als sergeant* — 'T GEWEER,
184. *Schoudert, als soldaat* — 'T GEWEER.

BATAILLONS-SCHOOL.

EERSTE AFDEELING.

No.

1. *Gelederen achterwaarts* — OPENT U.
— MARSCH.
8. STAAT.
25. *Pelotons-vuur.*
— CHARGEERT.
31. *Half-bataillons vuur.*
— *Regter-half-bataillon.*
— VAARDIG.
— AAN.
— VUUR.
— LAADT.
34. *Twee-gelederen-vuur.*
— *Bataillon.*
— VAARDIG.
— *Chargeert,*
37. *Vuur achterwaarts.*
— *Bataillon.*
37. *Regtsom* — KEERT.
43. *In front herstellen.*

No.

Digitized by Google

No.

43. *Bataillon.*
— *Regtsom* — KEERT.

TWEEDE AFDEELING.

No.

56. *Met pelotons regts* (of *links*) *in kolonne, om naar de linkerzijde te marcheren.*
— *Peloton voorwaarts.*
— *Guide links.*
— MARSCH.
57. *Met pelotons regts achterwaarts in kolonne.*
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
61. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
— *Links* — RIGT U.
72. *Met divisiën in geslotene kolonne.*
— *Op de tweede divisie, de regtervleugel vóór* — IN KOLONNE.
— *Bataillon links en regts uit de flank.*
— *Links en regts* — OM.
— MARSCH.
82. *Zoo veelste divisie* (of *flankeurs.*)
— HALT.
84. FRONT.
— *Links* — RIGT U.
90. *Guides, regtsom* — KEERT.
98. *Met divisiën in geslotene kolonne.*
— *Op de regter-flankdivisie, achterwaarts* (of *voorwaarts*) — IN KOLONNE.
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.

No.

Digitized by Google

No.
98. MARSCH.
102. *Met divisiën in gesloten kolonne.*
— *Op de linker-flankdivisie achterwaarts* (of *voorwaarts*) — IN KOLONNE.
— *Bataillon links uit de flank.*
— *Links* — OM.
— MARSCH.
108. *Met divisiën op heele* (of *sectie-*) *distantie in kolonne.*

DERDE AFDEELING.

No.
115. *Kolonne* — VOORWAARTS.
— *Guides links* (of *regts*).
— MARSCH.
135. *Generale guides op 't alignement.*
150. *Formeert halve pelotons.*
— MARSCH.
154. *Achterste gelederen opgerukt.*
— MARSCH.
158. *Pas de route.*
— MARSCH.
— *Over* — 'T GEWEER.
202. *Gezwinde manoeuvre regts uit de flank.*
— (*Zoo veel*) *laatste pelotons, gezwinden pas.*
— MARSCH.
204. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
— MARSCH.
— *Guides links.*
216. *Kolonne.*
— HALT.

No.

Digitized by Google

No.

219. *Guides op uw' voorman* — RIGT U.
220. *Links* (of *regts*) — RIGT U.
222. *Guide van dat peloton* (of *van die pelotons*) *uitwaarts* (of *inwaarts*).
223. *Guides in 't alignement.*
225. *Links* (of *regts*) — RIGT U.
228. *Kolonne, op fectie-distantie opgerukt.*
— MARSCH.
229. *Peloton.*
— HALT.
— *Links* (of *regts*) — RIGT U.
237. *In geſlotene kolonne opgerukt.*
245. *Kolonne, regts uit de flank van directie veranderen.*
— *Bataillon, regts* — OM.
— MARSCH.
247. *Peloton* (of *diviſie*).
— HALT.
— FRONT.
— *Links* — RIGT U.
251. *Kolonne, links uit de flank van directie veranderen.*
— *Bataillon, links* — OM.
— MARSCH.
264. *Contra marcheren.*
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— *Evene diviſiën voorwaarts.*
— MARSCH.
267. *Evene en onevene diviſiën met rotten links.*
— MARSCH.
269. *Zoo veelſte diviſie* (of *granadiers*).
— HALT.
— FRONT.
270. *Regts* — RIGT U.
278. *Contra marcheren.*

No.

Digitized by Google

No.

278. *Onevene divisiën regts, evene divisiën uit de flank.*
— *Regts en links* — OM.
— *Met rotten links en regts.*
— MARSCH.
281. (*Zoo veelste*), *divisie* (of *flankeurs*).
— HALT.
— FRONT.
— *Regts* — RIGT U.
— STAAT.
288. *Divisiën formeren.*
— *Evene pelotons links uit de flank.*
— *Links* — OM.
— MARSCH.
291. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
294. *Regts* — RIGT U.
295 STAAT.
296. *Guides* — INGERUKT.
301. *Peloton voorwaarts.*
— *Guide regts.*
— MARSCH.
302. *Peloton.*
— HALT.
— *Regts* — RIGT U.

VIERDE AFDEELING.

No.

325. *Links in bataille.*
— MARSCH.
327. *Peloton.*
— HALT.

No.

Digitized by Google

No.

328. *Regts* — RIGT U.
330. *Guides* — INGERUKT.
335. *Bij inverſie, regts in bataille.*
— *Bataillon, guides regts.*
338. MARSCH.
339. *Guides* — INGERUKT.
342. *Te regterzijde in bataille.*
— *Bataillon, guides regts.*
345. *Wendt regts.*
— MARSCH.
347. *Peloton.*
— HALT.
— *Regts* — RIGT U.
353. *Regts* — RIGT U.
355 *Guides* — INGERUKT.
365. *Voorwaarts in bataille.*
— *Bataillon, guides regts.*
— *Pelotons, half links.*
— MARSCH.
366. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
370. *Wendt regts.*
— MARSCH.
372. *Regts* — RIGT U.
378. *Guides* — INGERUKT.
384. *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
387. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
— *Regts* — RIGT U.
393. *Guides* — INGERUKT.

Digitized by Google

No.

397. *Links in bataille.*
— *Drie laatſte pelotons voorwaarts in bataille.*
398. *Guides regts.*
— *Met pelotons half links.*
— MARSCH.
400. *Links in bataille.*
— *Drie laatſte pelotons front achterwaarts in bataille.*
401. *Peloton, regts uit de ſtank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
404. *Op heele distantie voorwaarts* — OPENT U.
405. *Peloton voorwaarts.*
— *Guides links.*
— MARSCH.
419. *Kolonne, op de tweede diviſie deployeren.*
— *Bataillon regts- en links-* — OM.
— MARSCH.
425. *Eerſte diviſie.*
— HALT.
— FRONT.
426. *Diviſie voorwaarts.*
— *Guide links.*
— MARSCH.
427. *Diviſie.*
— HALT.
428. *Links* — RIGT U.
430. *Flankeurs.*
— HALT.
— FRONT.
432. *Diviſie voorwaarts.*
— *Guide links.*
— MARSCH.
433. *Diviſie.*
— HALT.

Digitized by Google

No.
434. *Links* — RIGT U.
438. *Divisie voorwaarts.*
— *Guide regts.*
— MARSCH.
439. *Divisie.*
— HALT.
441. *Regts* — RIGT U.
444. *Guides* — INGERUKT.

VIJFDE AFDEELING.

No.
461. *Bataillon voorwaarts.*
465. MARSCH.
476. *Punt van directie verder regts* (of *links*).
482. *Kommandant van dat peloton* (of *van die pelotons*) *in 't alignement.*
497. *Dat peloton* (of *die pelotons*), *afgebroken.*
498. (*Zoo veelste*) *peloton.*
— *Links uit de flank, met rotten regts.*
— MARSCH.
501. *Dat peloton* (of *die pelotons*) *opmarcheren.*
— *Opmarcheren.*
— MARSCH.
507. *Vier linker-pelotons, afgebroken.*
— *Regts uit de flank achterwaarts* — IN KOLONNE.
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
509. *Vier linker-pelotons voorwaarts opmarcheren.*
510. *Guides regts.*
— *Met pelotons half links.*
— *Gezwinden pas.*
— MARSCH.

Digitized by Google

No.

516. *Regts van directie veranderen.*
— MARSCH.
526. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
529. *Schuins regts.*
— MARSCH.
532. *Voorwaarts.*
— MARSCH.
539. *Bataillon.*
— HALT.
540. *Vaandel en guides* — INGERUKT.
541. *Pelotons-kommandanten, verbetert de rigting.*
— *Kommandant van dat peloton* (of *van die pelotons*) *achter* of *vóór.*
544. *Guides op 't alignement.*
547. *Naar het midden* — RIGT U.
550. *Vaandel en guides* — INGERUKT.
552. *Front achterwaarts.*
— *Bataillon, regtsom* — KEERT.
556. *Bataillon,* — VOORWAARTS.
558. MARSCH.
562. *In front herstellen.*
— *Bataillon, regtsom* — KEERT.
564. *Vaandel en generale guides op 't alignement.*
565. *Guides* — IN 'T ALIGNEMENT.
— *Naar het midden* — RIGT U.
566. *Bataillon regts* (of *links*) *uit de flank.*
— *Regts* (of *links*) — OM.
— *Bataillon, voorwaarts.*
— MARSCH.
575. *Met rotten regts* (of *links*).
— MARSCH.
580. *Met rotten te linkerzijde in bataille.*
— *Pelotons-kommandanten bij uw voorste linker-rot.*

No.

Digitized by Google

No.

580. MARSCH.

584. *Guides* — INGERUKT.

591. *Bataillon links uit de flank.*

— *Met pelotons, met rotten regts.*

— MARSCH.

594. *Bataillon.*

— HALT.

— FRONT.

— *Links* — RIGT U.

— *Links in bataille.*

— MARSCH.

601. *Sectiën verdubbelen.*

— *Tweede sectiën regts uit de flank.*

— *Regts* — OM.

— MARSCH.

605. *Sectie.*

— HALT.

— FRONT.

— *Links* — RIGT U.

— STAAT.

608. *Herstelt de pelotons.*

— *Tweede sectiën links uit de flank.*

— *Links* — OM.

— MARSCH.

609. *Sectie.*

— HALT.

— FRONT.

— *Regts* — RIGT U.

612. *Sectiën verdubbelen.*

— *Tweede sectiën* — MARSCH.

618. *Bataillon regts uit de flank.*

— *Regts* — OM.

— *Met pelotons met rotten regts.*

— MARSCH.

Digitized by Google

No.

620 *Herſtelt de pelotons.*
— *Tweede ſectie* — MARSCH.
622. *Voorwaarts.*
— *Gezwinden pas.*
— MARSCH
624. *Tweede ſectiën opmarcheren.*
628. *Voorwaarts van front veranderen, op 't eerſte peloton.*
— *Met pelotons* — HALF REGTS.
— MARSCH.
— *Voorwaarts.*
— MARSCH.
— *Guides regts.*
633. *Wendt regts.*
— MARSCH.
636. *Guides* — INGERUKT.
637. *Achterwaarts van front veranderen, op 't eerſte peloton.*
— *Bataillon, regtsom* — KEERT.
— *Met pelotons* — HALF LINKS.
— MARSCH.
— *Voorwaarts.*
— MARSCH.
— *Guides* — LINKS.
643. *Wendt links.*
— MARSCH.
646. *Guides* — INGERUKT.
652. *Van front veranderen, op 't vijfde peloton, den linkervleugel voorwaarts.*
— *Regter-pelotons, regtsom* — KEERT.
— *Met pelotons* — HALF REGTS.
— MARSCH.
— *Voorwaarts.*
— MARSCH.
— *Guides* — REGTS.

Digitized by Google

No.

659. *Achterwaarts, passeert het défilé, van den regtervleugel af aan.*
— *Flankeurs* (of *eerste peloton*) *regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
665. *Achterwaarts, passeert het défilé, van den linkervleugel af aan.*
671. *Kolonne d'attaque.*
— *Met regter- en linker-pelotons op 't midden* — IN KOLONNE.
— *Bataillon links en regts* — OM.
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
676. *Peloton.*
— HALT.
— FRONT.
— *Links* — RIGT U.
682. *Kolonne d'attaque.*
— *Met regter- en linker-pelotons, op pelotons-distantie, op het midden* — IN KOLONNE.
— *Bataillon, links en regts* — OM.
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
683. *Pelotons, regts en links zwenkt.*
— *Formeert het quarré.*
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
687. *Herstelt de kolonne.*
— *Pelotons, achterwaarts regts en links* — RIGT U.
690. *Kolonne,*
— *Bataillon, regts en links* — OM.
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
693. *Guides* — INGERUKT.

Digitized by Google

EVOLUTIËN VAN LINIE.

EERSTE AFDEELING.

No.

1. *Geeft acht tot het openen der gelederen.*
2. *Gelederen achterwaarts* — OPENT U.
— MARSCH.
7. *Geeft acht om te laden.*
— *Laadt de geweren.*
9. *Bataillons-* (of *half-bataillons*) of *pelotons-vuur.*
— *Chargeert.*
14. *Twee-gelederen-vuur.*
— *Bataillon.*
— VAARDIG.
— *Chargeert.*
17. *Vuur achterwaarts.*
— *Bataillon.*
— *Regtsom* — KEERT.
19. *In front herſtellen.*
— *Bataillon.*
— *Regtsom* — KEERT.
20. *Geeft acht, om te rusten.*
— *Zet af* — 'T GEWEER (of *in (den) arm* — 'T GEWEER.)
— RUST (of *op de plaats* — RUST).
22. BATAILLON.
23. *Op ſchouder* — 'T GEWEER.

TWEEDE AFDEELING.

No.

24 *Met pelotons, regts* (of *links*) *in kolonne.*
— MARSCH.
28. *Met pelotons, regts* (of *links*) *achterwaarts in kolonne.*
— *Bataillon, regts* (of *links*) *uit de flank.*

No.

Digitized by Google

No.

28. *Regts* (of *links*) — OM.
— MARSCH.
30. *Met pelotons, regts in kolonne, om naar de linkerzijde te marcheren.*
36. *Met divisiën, in geslotene kolonne.*
37. *Op 't vierde bataillon, achterwaarts in kolonne.*
38. *Op 't vierde bataillon, voorwaarts in kolonne.*
39. *Op de tweede divisie, den regtervleugel vóór, in kolonne.*
40. *Bataillon links en regts uit de flank.*
— *Links en regts* — OM.
41. *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
42. *Bataillon links uit de flank.*
— *Links* — OM.
43. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH)
50. *Guides regtsom* — KEERT.
55. *Met divisiën, in geslotene kolonne.*
56. *Op 't eerste bataillon achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*
57. *Op de regter-flankdivisie achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*
58. *Bataillon, regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
60. *Met divisiën, in geslotene kolonne.*
61. *Op 't achtste bataillon, achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*
— *Op de linker-flankdivisie achterwaarts* (of *voorwaarts*) *in kolonne.*

Digitized by Google

DERDE AFDEELING.

No.

65. *Kolonne voorwaarts.*
— *Guides links.*
— *Guides regts.*
— MARSCH.
73. *Pas de route.*
— MARSCH.
78. *Gezwinde manoeuvre regts uit de flank.*
79. (*Zoo veel*) *laatste Pelotons regts uit de flank.*
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
86. *Kolonne.*
— HALT.
89. *Guides in 't alignement.*
92. *Links* (of *regts*) — RIGT U.
95. *Vaandels en generale guides op 't alignement.*
97. *Guides in 't alignement.*
98. *Links* (of *regts*) — RIGT U.
99. *Guides op uw' voorman* — RIGT U.
100. *Kolonne, op sectie-distantie opgerukt,* (of *in gesloten kolonne opgerukt*).
— MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).
107. *Guides op uw' voorman* — RIGT U.
— *Links* (of *regts*) — RIGT U.
112. *Kolonne regts uit de flank van directie veranderen.*
— *Bataillon, regts* — OM.
— MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH.)
118. *Contra marcheren.*
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— *Met rotten links.*
— MARSCH.
120. *Contra marcheren.*

Digitized by Google

No.

120. *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— *Evene divisiën* (of *wel evene pelotons*) *voorwaarts.*
— MARSCH.
121. *Evene en onevene divisiën, met rotten links.*
— MARSCH.
122. *Contra marcheren.*
— *Onevene pelotons* (of *divisiën*) *regts* } *uit de flank.*
Evene ——— — ——— *links* }
— *Regts en links* — OM.
— *Met rotten links en regts.*
— MARSCH.
124. *Divisiën formeren.*
— *Evene pelotons links uit de flank.*
— *Links* — OM.
— MARSCH.
126. *Guides* — INGERUKT.

VIERDE AFDEELING.

No.

130. *Links in bataille.*
131. MARSCH.
132. *Guides* (of *vaandels en guides*) — INGERUKT.
135. *Bij inversie, regts in bataille.*
136. *Bataillon, guide regts.*
— MARSCH.
137. *Guides* — INGERUKT.
146. *Te regterzijde in bataille.*
147. *Bataillon guides regts.*
149. *Bataillon guides regts.*
151. *Regts* — RIGT U.
153. *Vaandels* — INGERUKT.

No.

Digitized by Google

No.

160. *Voorwaarts in bataille.*
— *Bataillon guides regts.*
— *Met pelotons, half links.*
— *Bataillon hoofd der kolonne links.*
— MARSCH (*of gezwinden pas* — MARSCH.)
164. *Voorwaarts in bataille.*
— *Guides regts.*
— *Met pelotons, half links.*
— MARSCH.
— *Voorwaarts* — MARSCH.
165. *Vaandels* — INGERUKT.
176. *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon, regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— *Bataillon hoofd der kolonne regts.*
— MARSCH (*of gezwinden pas* — MARSCH).
180. *Vaandels* — INGERUKT.
192. *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon, hoofd der kolonne links.*
193. *Voorwaarts in bataille.*
— *Bataillon, hoofd der kolonne links.*
194. *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon links uit de flank.*
— *Links* — OM.
— *Voorwaarts in bataille.*
— *Bataillon guides regts.*
— *Met pelotons, half links.*
— MARSCH.
200 *Voorwaarts in bataille.*
— *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*
201. *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*
— *Voorwaarts in bataille.*
— *Guides links.*
— *Met pelotons half regts.*

Digitized by Google

Nº.

201. *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
— MARSCH.
205. *Links in bataille.*
206. *Voorwaarts in bataille.*
— *Bataillon, hoofd der kolonne links.*
— MARSCH.
209. *Links in bataille.*
— *Vier laatste pelotons front achterwaarts in bataille.*
— *Front achterwaarts in bataille.*
— *Bataillon, hoofd der kolonne regts.*
— MARSCH.
213. *Op heele distantie voorwaarts* — OPENT U.
— *Peloton voorwaarts.*
— *Guide links.*
— MARSCH.
233. *Kolonne, met gesloten bataillons, op 't vierde bataillon déploijeren.*
234. *Batailon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
235. *Bataillon links uit de flank.*
— *Links* — OM.
236. MARSCH.
240. *Derde* (of *vijfde*) *bataillon.*
— HALT.
— FRONT.
243. *Bataillon voorwaarts.*
— *Guides links.*
— MARSCH.
244. *Links* — RIGT U.
246. *Bataillon voorwaarts.*
— *Guides links.*
— MARSCH.

Digitized by Google

No.

247. *Links* — RIGT U.

250. *Bataillon voorwaarts.*

— *Guides regts.*

— MARSCH.

251. *Regts* — RIGT U.

253. *Guides* — INGERUKT.

257. *Kolonnes, op de tweede divisie van 't vierde bataillon deploijeren.*

258. *Bataillon regts en links uit de flank.*

— *Regts en links* — OM.

259. *Bataillon regts uit de flank.*

— *Regts* — OM.

260. *Bataillon links uit de flank.*

— *Links* — OM.

263. MARSCH (of *gezwinden pas* MARSCH).

267. *Linker-flankdivisie.*

— HALT.

— FRONT.

269. *Linker-flankdivisie.*

— HALT.

— FRONT.

271. *Divisie voorwaarts.*

— *Guides Links.*

— MARSCH.

273. *Links* — RIGT U.

275. *Regter-flankdivisie.*

— HALT.

— FRONT.

276. *Regts* — RIGT U.

279. *Vaandels* — INGERUKT.

285. *Kolonne op de linker-flankdivisie, van het tweede bataillon deploijeren.*

286. *Bataillon regts uit de flank.*

— *Regts* — OM.

Digitized by Google

No.

288. *Bataillon links uit de flank.*
— *Links* — OM.
290. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).
296. *Vaandels* — INGERUKT.
301. *Bataillon voorwaarts.*
— *Bataillon, guides in 't midden.*
— MARSCH.
306. *De rigting op 't vierde* (of *vijfde*) *bataillon.*
310. *Bataillon voorwaarts.*
313. MARSCH.
344. *Regts van directie veranderen.*
— MARSCH.
345 *Voorwaarts* — MARSCH.
347. *Voorwaarts* — MARSCH.
— *Vaandels en generale guides op 't aligneement.*
348. *Guides in 't alignement.*
— *Naar het midden* — RIGT U.
351. *Vaandels en generale guides op 't aligneement.*
353. *Guides in 't alignement.*
— *Naar het midden* — RIGT U.
356. *Vaandels* — INGERUKT.
358. *Bataillon.*
— HALT.
363. *Vaandels in 't alignement.*
365. *Guides in 't alignement.*
366. *Naar het midden* — RIGT U.
368. *Vaandels en guides* — INGERUKT.
371. *Bataillons-vuur in 't avanceren.*
— *Onevene bataillons chargeert.*
372. *Bataillon, gezwinden pas.*
— MARSCH.
379. *Gezwinden pas* — MARSCH.
380. *Bataillons, regtsom* — KEERT.
— *Bataillons voorwaarts.*

Digitized by Google

No.

382. MARSCH.

386. *Links van directie veranderen.*

— MARSCH.

387. *Voorwaarts* — MARSCH.

389. *Voorwaarts* — MARSCH.

391. *Guides in 't alignement.*

— *Naar het midden* — RIGT U.

394. *Vaandels* — INGERUST.

399. *Bataillons-vuur in 't retireren.*

— *Onevene bataillons chargeert.*

406. *Voorwaarts het défilé paseren.*

408. *Guide links.*

— *Guide regts.*

409. *Kolonne voorwaarts.*

— *Guides regts.*

— *Guides links.*

— MARSCH.

424. *Achterwaarts; pasfeert het défilé, van de beide vleugels af aan.*

— *Achterwaarts, pasfeert het défilé van den regtervleugel af aan.*

— *Achterwaarts, pasfeert het défilé van den linkervleugel af aan.*

433. *Van front veranderen, op 't vijfde bataillon, de linkervleugel voorwaarts.*

437. *Voorwaarts in bataille.*

— *Bataillon, hoofd der kolonne links.*

— *Front achterwaarts in bataille.*

— *Bataillon, hoofd der kolonne links.*

— *Bataillon links uit de flank.*

— *Links* — OM.

— *Voorwaarts van front veranderen, op 't eerfte pelotons*

— *Met pelotons* — HALF REGTS.

438. MARSCH.

Digitized by Google

No.

441. *Van front veranderen, op 't vierde bataillon, den regter-vleugel voorwaarts.*

498. *Met regimenten* (of *brigaden*) *op* (*zoo veel*) *pasſen en échelon.*

— *In 't avanceren, regts de échelons formeren.*

499. *Bataillon voorwaarts.*

— MARSCH.

508. *Vaandels en generale guides in 't alignement.*

— *Guides in 't alignement.*

509. *Naar het midden* — RIGT U.

511. *Vaandels en generale guides in 't alignement.*

— *Guides in 't alignement.*

— *Naar het midden* — RIGT U.

513. *Guides* — INGERUKT.

— *Vaandels* — INGERUKT.

515. *Met regimenten* (of *brigaden*) *op* (*zoo veel*) *pasſen en échelon.*

— *In 't retireren, regts* (of *links*) *de echelons formeren.*

531. *Bataillon voorwaarts.*

539. *Op honderd pasſen en échiquier* (of *met evene en onevene bataillons*) *retireren.*

— *Onevene* (of *evene*) *bataillons, vangt aan de beweging.*

540. *Bataillon regtsom* — KEERT.

— *Bataillon voorwaarts.*

— MARSCH.

548. *Bataillons, regtsom* — KEERT.

— *Bataillons voorwaarts.*

— MARSCH.

550. *Links* (of *regts*) *uit de flank paſſeert de linie.*

— *Bataillon links* (of *regts*) *uit de flank.*

— *Met pelotons, met rotten regts* (of *links*).

— *Gezwinden pas* — MARSCH.

552. *Sectiën verdubbelen.*

553. *Tweede ſectiën regts uit de flank.*

Digitized by Google

No.

553. *Regts* — OM.
— MARSCH.
558. *Sectiën verdubbelen.*
— *Tweede sectiën* — MARSCH.
560. *Regts* (of *links*) *uit de flank passeert de linie.*
— *Bataillons, regts* (of *links*) *uit de flank.*
— *Regts* (of *links*) — OM.
— *Met pelotons, met rotten regts* (of *links*).
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
563. *Herstelt de pelotons.*
— *Tweede sectiën* — MARSCH.
567. *Kolonnes d'attaque.*
568. *Met regter- en linker-pelotons op het midden* — IN KOLONNE.
— *Bataillon, links en regts* — OM.
— *Gezwinden pas* — MARSCH.
575 *Kolonnes voorwaarts.*
577. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).
582 *Velt de geweren.*
583. *Kolonne tegen de kavalerij.*
588. *Het quarré formeren.*
592. *Met sectiën regts en links zwenkt.*
693. MARSCH.
595. *Links* — RIGT U.
— *Regts* — RIGT U.
599. *Guides* — INGERUKT.
603. *Twee-gelederen-vuur.*
604. *Binnenste sectiën, in* (den) *arm* — 'T GEWEER.
605. *Buitenste sectiën* — VAARDIG.
— *Chargeert.*
608. *Binnenste sectiën opgesloten.*
609. MARSCH.
612. *Divisies formeren.*
613. *Bataillon, links en regts uit de flank.*

No.

Digitized by Google

No.

— *Links en regts* — OM.

— *Met fectiën, met rotten links en regts.*

618. MARSCH.

619. *Diviſie.*

— FRONT.

629. *Quarré op den regtervleugel parallel aan de linie.*

630. *Met diviſiën, regts* (of *regts achterwaarts*) — IN KOLONNE.

— MARSCH (*of regts uit de flank*).

— *Regts* — OM.

— MARSCH.

631. *Op pelotons-diſtantie opgeruKt.*

— MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).

634. *Pelotons, regts en links zwenkt.*

— *Formeert het quarré.*

636. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).

637. *Guides* — INGERUKT.

640. *Herſtelt de diviſiën.*

— *Achterwaarts regts en links* — RIGT U.

642. *Op heele diſtantie achterwaarts* — OPENT U.

643 *Bataillon regtsom* — KEERT.

— *Kolonne voorwaarts.*

— *Guides regts.*

— MARSCH (of *gezwinden pas* MARSCH).

647. *Links in bataille.*

— MARSCH.

648. *Quarré op den linkervleugel parallel aan de linie.*

650. *Quarré op het midden parallel aan de linie.*

651. *Met diviſiën links in kolonne.*

— MARSCH.

— *Met diviſiën regts in kolonne.*

— MARSCH.

652 *Op pelotons-diſtantie* — OPGERUKT.

653. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).

656. *Naar de beide vleugels op heele diſtantie* — OPENT U.

No.

Digitized by Google

No.

657. *Bataillon regtsom* — KEERT.
— *Kolonne voorwaarts.*
— *Guides links.*
— *Guides regts.*
658. MARSCH.
661. *Regts en links in bataille.*
— MARSCH.
664. *Quarré op den regtervleugel voorwaarts* (of *achterwaarts*) *perpendiculair aan de linie.*
665. *Met divisiën op pelotons-distantie* — IN KOLONNE.
— *Op de regter-divisie van het eerste bataillon voorwaarts* (of *achterwaarts*) — IN KOLONNE.
— *Bataillon regts uit de flank.*
— *Regts* — OM.
666. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).
670. *Quarré op den linkervleugel achterwaarts* (of *voorwaarts*) *perpendiculair aan de linie.*
672. *Quarré op de regter-flankdivisie van het derde bataillon perpendiculair aan de linie.*
675. *Kolonne op de vierde divisie van het tweede bataillon in dezelfde directie deploijeren.*
677. MARSCH (of *gezwinden pas* — MARSCH).
678. (*Zoo veelste*) *divisie regts uit de flank.*
— MARSCH.
— *Guides regts.*

In 'SGRAVENHAGE en te AMSTERDAM,
bij de Gebroeders VAN CLEEF.
Met Privilegie.
1815.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google